Căpitanul Lafortune

Yves Gandon

Cãpitanul Lafortune

Traducerea:
Florica-Eugenia Condurachi

Dupa romanul aparut la
Editura UNIVERS 1972

Titlul original:
Yves Gandon
Captain Lafortune
Plon, Paris 1970

Capitolul 1

Am primit botezul focului la Fleurus, în ziua de 1 iulie1690. Armata regelui era sub conducerea mareşalului duce de Luxembourg[1]. Acest mare căpitan, de statură mijlocie şi cu un chip mai degrabă respingător, avea două lucruri care băteau la ochi, deopotrivăde ascuţite, o cocoaşă enormă în spinare şi o minte ageră, de unde îi venea geniul militar. Domnul de Waldeck[2], adversarul său în fruntea trupelor Imperiului, cu osul pieptului mai umflat şi şira spinării mai ţeapănă, ar fi putut cîştiga poate reputaţia de bun general dacă nu s-ar fi înfruntat în chip statornic cu oameni mai buni decît el.

Eram un coconaşde şaptesprezece ani şi ardeam de dorinţa să cuceresc gloria împreună cu dragonii marchizului de Pomponne[3]în rîndurile cărora intrasem la imboldul fratelui meu Cyriaque, stegarul escadronului.

Iluziile mele despre plăcerile războiului au durat pînă în ajunul bătăliei. Era plăcut să dai iama prin bogatelecîmpii din Hainaut, unde fetele blonde şi trandafirii nu aveau faţă de noi decît zîmbete şi unde, pentru a ni se deschide pofta, înghiontirăm cîteva trupe de cercetare ale cavaleriei hanovriene şi

---

[1] *François-Henri de Montmorency-Bouteville, duce de Luxembourg (1628—1695), mareşal al Franţei. A repurtat victorii la Saint-Denis, Fleurus (1690), Steinkerque (1692) şi Neerwinden (1693).*

[2] *Georg-Friederich, conte apoi prinţ (1682) de Waldeck, feldmareşal — din 1664 — şi om politic german, şef al diplomaţiei din Brandenburg, între 1651 şi 1658 ; contribuie îa victoria de la Saint-Gotthard (1664) şi la apărarea Vienei împotriva turcilor (1683), dar este învins la Fleurus de către francezi (1690).*

[3] *Simon Arnaud, marchiz de Pomponne (1618—1699), diplomat, ministru al Afacerilor Străine sub domnia lui Ludovic al XIV-lea.*

spaniole. Învăţasem să mînuiesc sabia. Eram destul de îndemînatic şi nu-mi pot aminti fără să mă cutremur de ochii holbaţi ai acelui lungan deşelat şi negricios, primul căruia i-am înfipt vîrful săbiei în beregată.

Lupta a început la ora opt dimineaţa, pe o vreme nespus de frumoasă. Puzderie de păsărele aninate în copaci ciripeau de-ţi împuiau urechile. Cînd am auzit trîmbiţa de încălecat şi tobele de adunare, m-am simţit în al nouălea cer. La prima şarjă, domnul de Gournay, care comanda cavaleria, fu ucis la zece paşi lîngă mine. Ghiulelele artilieriei duşmane făceau găuri mari în rîndurile dragonilor. Caii se poticneau, cădeau peste cap ; cavalerii se prăbuşeau la pămînt în zăngănit de fiare. Am fost nevoiţi să ne repliem înainte de a-i putea ataca pe aceia care ne pricinuiau atîtea pierderi.

În timpul acestei nefericite cavalcade, simţisem o durere ascuţită în braţul stîng. Coborînd de pe cal, am văzut că mîneca era pătată de sînge. Mi se obloji rana, care nu era prea gravă.

Pe cînd aripa stîngă a trupelor sale, din care făceam şi noi parte, pierdea astfel lupta, domnul de Luxembourg străpunse centrul şi aripa stîngă ale domnului de Waldeck. Mă urcai din nou în şa şi dădui furios din pinteni ca sa-mi înfig sabia în cei puşi pe fugă. Deodată, în plin galop, calul meu, atins în bot de un glonţ, se prăbuşeşte. Izbit de-un copac, îmi pierd cunoştinţa.

Cînd mi-am revenit în fire, aveam braţul drept rupt, piciorul drept aşişderea, şi păsărelele nu mai cîntau. Tropotul cailor se îndepărtase. Nefiind în stare să mă mişc, am rămas cam vreun ceas sub acel copac, care era un plop. În sfîrşit oamenii îşi dădură seama că nu eram chiar mort de tot. Am fost dus sub acoperişul unei case de ţară, unde un chirurg mă luă în grijă.

Bravul om îi tot dădea într-una să-mi taie piciorul. M-am împotrivit şi am cerut să fie chemat fratele meu. Dar o ghiulea îl scurtase de cap şi i-l azvîrlise într-o baltă atît de adîncă încît n-a mai putut fi găsit. Această stranie urgie avu drept efect salvareapiciorului meu, discipolul lui Hipocrate socotind că era destul pentru familia mea să fi pierdut un cap.

Îl iubeam cu duioşie pe fratele meu Cyriaque, cu patru ani mai mare decît mine, şi pe care natura îl înzestrase cu toate darurile. Sfîrşitul lui timpuriu mă lovi ca o bîtă în ceafă. Cu toate acestea, nu ajunsesem la capătul necazurilor şi, în vreme ce armata regelui aduna noi lauri, eu eram nevoit să mă tîngui pe culcuşul meu sărăcăcios din paie de orz.

În această stare de plîns am avut totuşi o clipă de îmbărbătare. În ziua care urmă aceleia cînd fusesem atît de crunt lovit, mareşalul de Luxembourg a venit la căpătîiul meu să-mi spună cîteva vorbe bune. Acest erou, care băga spaima în duşmanii săi, se lăuda că era temut şi de doamne, deşi primea din partea lor mai multe răni decît le pricinuia el. După ce mă felicită pentru bravură şi lăudă purtarea vitejească a bietului Cyriaque, îmi spuse că la vîrsta mea vigoarea sîngelui vindeca repede toate rănile, că nu după multă vreme mă voi pune din nou pe picioare şi ca, neputînd intra în slujba regelui înainte de a mă întrema cu totul, n-aveam decît să intru în slujba femeilor frumoase, promiţătoare de plăceri care nu depindeau decît de mine să fie mai puţin periculoase.

— E-he! te invidiez, tinere, şi aş vrea să fac ceva care să-ţi poarte noroc... Pipăie-mi cocoaşa.

O tăcere se aşternu printre ofiţerii din suita sa. De cînd se ştiau, nu se găsise nimeni, în nici o împrejurare, care să îndrăznească a face aluzie la

beteşugul său, de teamă să nu-i stîrnească mînia. În clipa aceea eram cu atît mai fîstîcit cu cît mareşalul şedea cu spatele întors la mine şi rîdea.

— Ei, ce mai aştepţi? Pipăie-mă, prietene.

Mi-am îndreptat braţul stîng şi l-am atins. Sub tunica strîmtă, croită înadins, ghebul ascuţit era tare ca piatra. Mareşalul rîse iarăşi.

— De-acum încolo, Fortunat, dacă norocul nu-ţi în-tovărăşeşte faptele, e numai pentru că nu vei fi ştiut să-l apuci de păr. Marte şi Venus sînt făcuţi să se înţeleagă.

N-aş fi crezut niciodată ca un om atît de mare să aibă o fire atît de şugubeaţă. Eram prea puţin înaintat învîrstă şi deci nu învăţasem că amorul şi aventurile pot tulbura pînă şi minţile cele mai zdravene.

Armata victorioasă îşi aşeză tabăra pentru cinci zile ca să-şi îngroape morţii, timp în care prizonierii şi ră-niţii au fost trimişi la Dinant şi la Philippeville. Chirurgul fu de părere că nu eram în stare să fac parte din convoi. Aşa că rămăsei pe loc încă trei săptămîni, împreună cu alţi schilozi ca mine, să număr zilele şi să blestem tot ce ţinea de Imperiu.

În sfîrşit, cortegiul nostru de şontorogi, flancaţi de o escortă formată din şase dragoni, ei înşişi mai mult sau mai puţin burduşiţi de pansamente, porni la drum. Cum o brodi oare bătrînul ofiţer, un veteran de la Turckheim, care primise misiunea să ne aducă în Franţa? La două leghe de Namur, am fost încercuiţi de o trupă de călăreţi şvabi, care desigur iubeau tovărăşia oamenilor, căci, plictisiţi să se tot războiască, se întorceau acasă şi voiră să ne ia cu ei. Astfel petrecui toamna şi iarna la Schwäbisch- Gmünd, orăşel posomorît la poalele unor munţi sălbatici. Cînd veni primăvara, braţele şi picioarele mi se lipiseră la loc, şi

cunoşteam destul de bine limba aspră din partea locului pentru a şti să întreb pe unde s-apuc drumul. Lipsindu-i pe paznici de tovărăşia mea, ajunsei în Palatinat, care era ocupat de garnizoanele regelui. Acolo mă aştepta un spectacol îngrozitor. Cu cincisprezece ani mai înainte, două oraşe şi douăzeci şi cinci de sate din acest înfloritor ţinut fuseseră rase de pe faţa pămîntului din ordinul marelui nostru monarh. Înaintea ultimei campanii, armata ducelui de Boufflers dăduse din nou foc pretutindeni. Castelul din Heidelberg nu mai era decît un morman de ziduri înnegrite. Din burgurile pe care le străbăteam nu mai rămăsese decît cenuşă şi nenorociţii care nu se hotărîseră la timp să-şi părăsească pămîntul natal îşi adăposteau zdrenţele în colibe făcute din trunchiuri de copaci lipite grosolan unele de altele. Rarele case rămase în picioare erau locuite de bădărani în uniformă care îşi scuturau pipele printre ruine..

Ajunsei la Paris scîrbit de o glorie cîştigată cu preţul atîtor nenorociri. Împlinisem optsprezece ani. După ce varsă şiroaie de lacrimi pentru sfîrşitul tragic al primului său născut, tatăl meu se opri scurt, îşi şterse fluxullacrimal cu batista lui mare pentru prizat tutun, apoi, încruntîndu-şi sprînceana, îmi pipăi braţele şi picioarele,mă puse să înaintez şi să merg de-a îndărătelea.

— Domnul fie lăudat! îşi exprima în sfîrşit părerea. Nu şchioapeţi şi deci nimic nu te împiedică să porţi numele nostru cu cinste. Optsprezece ani este o vîrstă mult prea fragedă ca să-ţi cumpăr regimentul Dauphin-Cavalerie, despre care am auzit c-ar fi de vînzare, dar sînt gata să-ţi ofer o slujbă de port-stindard.

Îi mulţumii pentru buna sa intenţie şi îi răspunsei că dorinţa de a nu vedea cum i se stinge neamul era

prea adînc înrădăcinată în mine ca să reiau calea armelor înainte de a-l înzestra cu moştenitori. Auzind aceasta, începu din nou să smiorcăie şi mă strînse la pieptul său, fără să-i treacă o clipă prin minte că grija de a-i adăuga noi ramuri la arborele său genealogic era un simplu pretext spre a-mi feri preţiosul trup să fie expus în chip nesăbuit labiciul glonţului şi la şuierul ghiulelei.

Tatăl meu, Bénigne-Auguste-Urbain, marchiz de la Prée de la Fleur, se trăgea dintr-o veche familie din Sancerre, care număra nu mai puţin de două şiruri de cîte opt strămoşi nobili. Căsătorit cu o fată bogată, Marie de Posanges, fiica primului preşedinte al Camerei de Conturi din Bourgogne, o părăsise a doua zi după nuntă ca să-şi încerce ascuţişul spadei în Franche-Comté, apoi în Ţările-de-Jos, sub comanda prinţului de Çondé, în fruntea unui regiment de cavalerie uşoară. La Senneffe, greutatea calului ucis sub el îi rupsese în trei locuri piciorul stîng, care rămase mult scurtat; : de unde îi venise şi spaima cînd auzise că fusesem victima unei nenorociri asemănă-toare, deoarece şchiopătatul îl silise să părăsească armata. Un an după naşterea mea, mama muri de friguri. Văduvul nu mai vru să se însoare, aşa că fratele meu şi cu mine am fost crescuţi de dădace pe cît de tinere, pe atît de drăgălaşe şi care se schimbau adesea, fără ca neprihana noastră să bănuiască motivul.

L-am văzut, mereu pe tata mişcîndu-se cu o demnitate majestuoasă, ajutat de un baston lung cu măciulie de fildeş, împodobita cu un dragon de panglici stacojii. Se ţinea bine, avea un obraz proaspăt, încadrat de o bogata perucă buclată, ochii scăpărători, cravata de danteläde o albeaţă nemaipomenită, şi nu

pot uita acel minunat tricorn, galonat cu aur şi tivit cu pene de struţ,care-l făcea atît de plăcut la vedere.

— Aşadar, Fortunat, – îmi spuse el după ce mă îmbrăţişă, în ziua cînd mă întorsesem din Germania – te gîndeşti la căsnicie. E un lucru lăudabil, care mă bucură foarte. Vom începe de îndată să căutăm o domnişoară demnă de tine.

Protestai. După părerea mea, treaba nu cerea un zor prea mare, mai întîi aveam nevoie să iau puţin aer de curte, deoarece situaţia mea de militar în campanie, pe deasupra lipsit luni de zile de folosinţa unui braţ şi a unui picior, mă ţinuse departe de plăcerile vîrstei. Pe scurt, înainte de a-mi pune juvăţul de gît, înţelegeam să-mi fac de cap.

— Nu-i destul, dragă tată, să mă însor la douăzeci de ani? Îţi cer să-mi faci hatîrul şi să-mi dai acest răgaz. Oare-i mult doi anişori?

Prinse să rîdă.

— Ţi-l acord, fiule. Nu mi-ar sta bine să mă împotrivesc, tocmai eu, care de felul meu n-am fost uşă de biserică. E bine ca tinereţea să zboare din floare înfloare pînă învaţă să se ferească de făpturile frumoase. Maică-ta era un model de virtute. Măcar de-ar fi plămădite toate din acelaşi aluat!

Şi astfel, cu binecuvîntarea sa, am început să duc viaţa plăcută a unui gentilom de neam bun, nu mai puţin priceput la jocul de cărţi şi la jocul cu mingea, cît la reverenţe curtenitoare şi isprăvi galante. Tatăl meu, în ce-l priveşte, deşi abia atinsese vîrstă de cincizeci de ani, se rînduise de cîtăva vreme, încredinţînd grija casei unei intendente, înaintată în vîrstă şi foarte mustăcioasă, o rudă îndepărtată răspunzînd la numele de Apollonie de Beloeil, dintr-o festă a soartei, căci jur

pe Jupiter că nu se înrudea cu cel mai frumos dintre zei şi că era zbanghie de ochiul drept.

Deşi alesese calea de a se ţine departe de ispitele care ne vin, din imboldurile amoroase, gîndindu-se că i se apropie sfîrşitul, dar poate şi din neputinţele firii, totuşi marchizul Bénigne-Auguste nu dispreţuia deloc binefacerile acestei lumi, şi o dovedea în chip ciudat prininteresul faţă de treburile băneşti. În tinereţe îl pasionase matematica, pe care o considera regina ştiinţelor, şi din care nu păstrase, împreună cu un cult pentru ilustrul Pierre de Fermat[1]decît gustul mai puţin nobil de a număra şi a înmulţi sacii cu bani. Mama îi adusese ca zestre cincizeci de mii de livre rentă, pe care le fructificase mai ales făcîndu-se părtaş cu traficanţii de „afaceri extraordinare" care făceau negoţ cu slujbe. Asociat, pe de altă parte, la Compania pentru Guineea, care practica negoţul cu negri pe coastele Africii, părea că n-are altă grijă decît acea de a-şi spori averea. Fără să ducă o viaţă ruinătoare de mare senior, înţelegea totuşi să-şi ştirbească din cînd în cînd averea dînd, în anumite ocazii, mese de cîte cincizeci de tacîmuri, cu acompaniament de muzici şi, plăcîndu-i brelanul şi birlicul, se ducea bucuros prin tripouri cînd nu bătea cărţile la domiciliu.

Aş fi nerecunoscător să spun că aveam să mă plîng de el, deoarece, în fiecare săptămînă, îmi dădea o pungă destul de durdulie, atrăgîndu-mi doar atenţia să nu-i risipesc banii în treburi uşuratice. La care îl întrebai într-o bună zi, pe nepusă masă, dacă el crede că viaţa şade sub alt semn decît al uşurinţei. Mă privi cu asprime şi, încetînd să mă tutuiască, aşa cum făcea de cîte ori voia să fie solemn, îmi spuse :

---

[1] *Pierre de Fermat (1601—1665), matematician ; descoperă, împreună cu Pascal, calculul probabilităţilor.*

— Aţi căzut în doaga filozofiei, Fortunat? Iată un lucru care nu este deloc potrivit cu vîrstă şi rangul domniei-voastre. Feriţi-vă să uitaţi că nici ludovicul francez, nici florinul olandez, nici dublonul spaniol nu se găsesc pe toate drumurile.

Într-adevăr, nu m-am ferit să fiu uşuratic în acea vreme cînd nume ca Steinkerque şi Neerwinden îşi adăugau petalele la cunua de lauri a mareşalului de Luxembourg şi cînd căderea oraşului Namur în mîinile Majestăţii Sale inspira domnului Despréaux[1]cele mai muşcătoare versuri născute de Muza sa pedestră.

Cîteva zile după ce se anunţase la Paris victoria de la Steinkerque, într-o sîmbătă din luna august 1692, mi s-a întîmplat un lucru care avea să tulbure adînc viaţa mea frivolă şi de care m-aş fi lipsit mai curînd decît de pîine. În felul cum îşi orînduise viaţa, tatăl meu marchizul, care lăsa să i se spună cînd la Prée, cînd la Fleur, îşi deschidea casa mai ales nobililor de teapa lui, vreau să spun acelora cu care se vîra în afacerile extraordinare, sub privirea plină de îngăduinţă a controlorului general al Finanţelor, Louis Phelypeaux, conte de Pontchartrain. Acest înalt personaj, de altfel cam scund, era văzut adesea în casa noastră, unde uimea pe toată lumea prin graţia manierelor şi strălucirea conversaţiei.

Deci, în acea seară după Steinkerque, tata dădu un mare ospăţ urmat de bal, unde vreo treizeci de oaspeţi, bărbaţi şi femei, alcătuiau o adunare strălucitoare sub policandrele şi sfeşnicele în care ardeau zeci de lumînări. Dar poate ar fi mai bine să povestesc mai întîi pe scurt ceea ce mi s-a întîmplat de

---

[1] *Nicolas Boileau-Despréaux (1636—1711), poet şi critic, vestit pentru spiritul său muşcător, cu care atacă emfaza, pedanteria şi preţiozitatea. Bun prieten cu Molière şi cu Racine.*

la întoarcerea mea din Germania. Am spus mai înainte că cea mai mare parte din timp mi-am petrecut-o în distracţii, în afară de jocuri şi vînătoare, la ce altceva m-aş fi putut gîndi decît să-mi dau ochii peste cap, să cochetez, să suspin, să spun verzi şi uscate în scopuri destul de clare şi fără să-mi angajez vreodată inima? Aşa am şi făcut, ca un cocoşel sigur de succese, crezînd nu numai că toate plăcerile îmi erau la îndemînă, dar că ele mi se cuveneau din porunca unor puteri supreme. Regula mea de proastă purtare, o mărturisesc spre ruşinea mea, era că nu trebuie să fi cuviincios cu doamnele decît atunci cînd nu poţi fi necuviincios. Aşa-i tinereţea.

Să mă întorc la seara de care am pomenit. Contele de Pontchartrain trebuia să vină şi el. Tata ştia din experienţă că o masă bună îi dispune de obicei pe oameni să plece cu îngăduinţă urechea la afacerile de bani, şi tocmai avea una pe care voia s-o supună controlorului general. Bineînţeles, era vorba de o „afacere extraordinară" şi, la drept vorbind, de crearea unei noi slujbe, pentru care şi vorbise cu vestitul perceptor Poisson de Bourvalais. Cum de s-a putut oare să nu se gîndească nimeni, pînă în ziua aceea, la instituirea unui post public conferind celor carevoiau să-l cumpere pe bani grei şi sunători, titlul şi funcţia de inspector al cîrciumarilor, hangiilor şi misiţilor de case mobilate? Nu era oare o lipsă care trebuia înlăturată, tocmai acum cînd vistieria regală avea nevoie de atîţia bani pentru nevoile războiului? Bourvalais fiind gata să aprobe decretul, tata, ca om care „îşi dădea avizul", primea nu numai un comision substanţial, dar şi un beneficiu proporţional cu participarea sa la afacere.

Cu o zi mai înainte îmi vorbise în treacăt despre ideea pe care o socotea cea mai ingenioasă din lume.

Era pentru prima dată cînd îmi încredinţa o asemenea taină. Într-adevăr, nu mă credea destul de copt la minte pentru afacerile serioase şi aştepta din partea mea să fac mai ales pe băiatul drăguţ şi spiritual şi, într-un fel sau altul, să-mi pun în valoare calităţile pentru a-i întregi meritele.

— Fă-te plăcut, Fortunat, îmi spuse el într-o bună zi, fă-te plăcut şi multe ţi se vor ierta.

(Tocmai fusesem bătut marţ la jocul de cărţi şi mîrîise cînd i se adusese nota de plată.)

— Ca să iubesc mult? răspunsei pe un ton uşuratec.

— Ca să fii iubit mult, fiule.

La urma urmelor, pentru el nu eram decît o piesă pe tabla lui de şah.

Să trec la fapte. Recepţia care, în principiu, era dată pentru sărbătorirea victoriei de la Steinkerque, începu la ora opt seara. Caleşti grele huruind pe lespezile curţii aduseseră dinaintea palatului nostru oameni însemnaţi, printre care contele şi contesa de Beauvallon, baronul şi baroneasa de Puycastaing, spilcuitul marchiz de la Morlière, de trei ori văduv şi în căutarea unei a patra victime doldora de bani, vicontele şi vicontesa de Basseville, don Diego de Zuniga y Tovar, hidalgo de viţă veche, Stéphanie de Valbert du Coudray şi fiicele sale gemene, Emmeline şi Catherine, escortate de domnul conte, soţul şi tatăl lor, deosebit de urît, omidă în jurul căreia zburau aceşti trei fluturaşi. Trec peste plevuşcă, dartrebuie să spun totuşi că majoritatea comesenilor noştri se bucurau de reputaţia unor speculanţi şi traficanţi de vază.

Toată ziua, o căldură apăsătoare sufocase oraşul şi mai întîrzia încă pe străzi din care se ridicau miasme nesuferite. Din fericire, mirosurile aduse de invitatele

noastre în decolteurile lor erau mai binevoitoare, moda timpului impunînd săpunul veneţian şi cremele de faţă cu vanilie.

S-a chefuit straşnic pînă la ora unsprezece înainte de miezul nopţii. N-aş putea să înşir tot ce s-a mîncat şi s-a băut, doar că ospăţul a fost îndestulat cu şase feluri de bucate. Tata, pus pe şotii, ticluise năzdrăvănia de a servi un clapon întreg de Maine fiecărei doamne şi o găinuşă de Bresse fiecărui conviv aparţinînd sexului tare. Şedeam între domnişoarele de Valbert du Coudray, şi îmi amintesc că una din ele m-a întrebat cu un aer nevinovat, şi bătînd iute din pleoape, după ce se putea deosebi un clapon fript de o găinuşă care fusese supusă aceluiaşi tratament. Nu m-am lăsat mai prejos şi am răspuns fără să stau prea mult pe gînduri : claponul avînd carnea mai tare şi găinuşa mai delicată, şeful nostru bucătar se gîndise că, mîncînd-o, doamnele vor căpăta mai multă vigoare, şi domnii vor mai lăsa ceva din asprimea lor. Domnişoarele pufniră în acelaşi timp într-un rîs ştrengăresc, şi cea care mă întrebase mă felicită pentru iscusinţa imaginaţiei mele. Ridicai atunci paharul subţire cu picior, în care spumega un vin voios pe Champagne ce scotea singur dopul, şi continuai că acest vin din via Saint-Pierre, pregătit cu grijă de călugării benedictini din Pierry, lîngă Epernay, şi care pe atunci se lua la întrecere cu nectarul de Hautvillers, îmbina forţa şi suavitatea, în aşa fel încît putea fi consumat deopotrivă de cele două sexe.

— După cîte văd, domnule, spuse cu gravitate cealaltă soră geamănă, nu te numeri printre acei zănatici pe care îi poţi lua pe neaşteptate.

Din nou, amîndouă izbucniră în rîs. La prima vedere, cum făceau mereu cu schimbul, erau două

persoane de temut şi, în ciuda anilor, imaginea lor încîntătoare mi-a rămas proaspătă în minte. După toată înfăţişarea lor erau leite. Aveau acelaşi chip, acelaşi fel de a-şi ţine semeţ capul, acelaşi glas, acelaşi port ; şi, pentru a fi şi mai greu de deosebit, aceaşi îmbrăcăminte. A face portretul uneia însemna a desena portretul celeilalte.

— Emmeline şi Catherine, două nume care vă vin de minune, care sînt ca parfumul pentru flori, am început săle spun plecîndu-mă într-o reverenţă foarte bine studiată.

Şi nu ştiu care mi-a răspuns cu un rîs şiret :

— Nu vă mai osteniţi degeaba. Ni se spune simplu Line şi Trine.

— Îmi îngăduiţi şi mie acelaşi lucru?

— Mai mult chiar, domnule, nu vom suferi să faceţi altfel, cu condiţia ca totuşi, chemîndu-ne pe nume, să nu greşiţi căreia din noi vă adresaţi.

Aici era încurcătura. Cum s-o deosebeşti pe Line , de Trine? Mai rîdeau încă, şi rîsul lor uguitor avea exact aceeaşi notă. Gît dură ospăţul, m-am uitat mereu, pe rînd, de la dreapta la stîngă, la aceste două mici prigorii ciripitoare, şi nedumerirea mea creştea neîncetat. Aveau acelaşi păr de culoarea grîului copt, pieptănat în bucle suprapuse după moda ducesei de Fontanges[1]aceeaşi pieliţă străvezie a obrazului, asemenea crinului şi trandafirului, aceiaşi ochi, uşor migdalaţi, de un albastru ce da în violet, şi dinţi fără cusur, albi ca miezul migdalei, mici şi înşiruiţi desăvîrşit, buzele ademenitoare, urechile micuţe, nasul uşor cîrn, prevestind o impertinenţă la pîndă. Plăcute

---

[1] *Marie-Angélique, ducesă de Fontanges (1661—1681), favorită a lui Ludovic al XIV-lea.*

forme le unduiau asemenea corsajul albastru ca zorile şi fustele lor erau împodobite cu aceleaşi broderii de argint. Care era Line? Care era Trine? Căreia să-i arăt ardoarea cînd, privind-o pe una, o vedeam pe cealaltă?

Prins în joc, cucerit, tulburat, m-am hotărît să limpezesc misterul. Le-am întrebat prin ce festă a soartei nu avusesem încă fericirea să le întîlnesc, deşi, după întoarcerea mea din Germania, părinţii lor ne făcuseră de mai multe ori onoarea de a veni în vizită. Line sau Trine mă încunoştiinţă că, împlinind optsprezece ani, tocmai ieşiseră de la călugăriţe şi, chiar în ziua aceea, îşi făceau intrarea în lume. Le-am mărturisit că eram în al nouălea cer deoarece casei noastre îi fusese hărăzită o asemenea cinste. Ele se porniră pe acelaşi rîs din gîtlej, care îmi provocă o ciudată senzaţie de gol în coşul pieptului, şiLine sau Trine declară că eram mult prea politicos pentru a fi sincer, meritul lor fiind o nimica toată pe lîngă acela pe care îl cucerisem vărsîndu-mi vitejeşte sîngele în slujba regelui.

Acest schimb de politeţuri era de bun augur şi se prelungi şi după masă, cînd invitaţii se risipiră prin saloane şi galerii. Pe loc, lumea se împărţi în două clanuri, unul alcătuit din jucători hotărîţi să-şi piardă şi ultima lăscaie la cărţi, celălalt preferind tentaţiilor de la masa verde, vorbele şoptite prin colţuri, după înfruntarea la dans, după strîngerile grăitoare de mină şi după privirile pline de înţeles.

În ce mă priveşte, parc-aş fi fost măgarul lui Buridan, descumpănit între ciutură şi mertic. Vorbeam cu Line? Îi surîdeam Trinei? Erau nedesluşit amestecate în sucirile, răsucirile, salturile şi piruetele pe care le făceam dansînd gigă şi sarabandă, gavotă şi menuet. Crezînd că i-am surprins o privire duioasă,

întrebai aleasa de moment, tocmai cînd făcea un pas mărunt.

— Fiică a lui Marte sau a lui Venus, eşti Line.

— Ai pierdut! Mi se spune Trine.

— De data asta nu mă mai tragi pe sfoară. Dansezi cu atîta siguranţă, încît se vede că te tragi din Terpsihora, Trine,

— Eu sînt Line.

Îmi pierdeam minţile. Nu mai ştiam pe ce lume mă aflu. Zadarnic căutam, acel semn între semne care să mă scoată dintr-o situaţie pe cît de crudă, pe atît de absurdă. După miezul nopţii, întîmplarea îmi veni în ajutor. Ţopăiam, ridicînd piciorul, apoi învîrtindu-mă pe loc, şi vedeam foarte aproape de al meu, îmbujorat de o însufleţire drăgăstoasă şi încremenit într-o dulce zeflemea, un obraz pe care se împleteau toate farmecele.

— Cine sînt eu, domnule la Fleur?

— Trine.

— Minunat! Ostaş viteaz, ai descoperit în sfîrşit nodul problemei?

Nu descoperisem nimic, dar siguranţa de sine este totdeauna răsplătită. Aşa că spusei la întîmplare ;

— Se vede destul de uşor.

— Da, răspunse frumoasa. Aşezat cum e sub urechea stîngă, al meu se lasă văzut destul de lesne, dar e nevoie de ochi buni pentru a-l descoperi pe cel al Linei, la încheietura lobului urechii drepte.

Trăgeam cu ochiul, fără să las să se vadă, la urechea stîngă a celei cu care dansam şi desluşii acel corpus delicti : era o foarte mică aluniţă.

— Acum n-ai să te mai înşeli, adăugă Trine schiţînd un zîmbet ceresc.

Vrînd să mă încredinţez, puţin după aceea, mă înclinai dinaintea exactei imagini a celei pe care tocmai o lăsasem. Urechea dreaptă a domnişoarei ascundea într-adevăr o aluniţă aproape de nevăzut.

— Dacă vei tăgădui că eşti Line, îi şoptii, atunci nici eu nu sînt fiul tatălui meu.

— Vrei deci să-l mîhneşti de moarte pe admirabilul gentilom care se lăuda pînă acum că ar fi părintele dumitale, răspunse ea ridicînd graţios sprînceana, căci iată-te bastard şi-mi pare tare rău pentru dumneata. Eu sînt Trine.

Am protestat.

— Ei lasă! ar trebui să ai urechea dreaptă la fel de mare ca a unui elefant pentru a-ţi ascunde negul, negul acesta micuţ care îţi spune numele. Simt cum mi se taie picioarele numai la gîndul că mi-aş putea lipi buzele de el.

— Ce tot îndrugi acolo, domnule desfrînat? Sora mea are negul la dreapta.

M-am simţit ca o curcă plouată. Băteam pasul pe loc. Care din ele minţea? Să cred oare că cele două fete erau înţelese ca şmecherii de bîlci să-şi bată joc, să-i tragă pe sfoară şi să-i năucească pe purtătorii de pantaloni? Nu mă învoiam să mă dau bătut.

— Bagă-ţi bine în cap, domnişoară de Valbert du Coudray, îi spusei, că, Line, ori Trine, în ce mă priveşte vei bate orice rivală de pe lume, pentru totdeauna unită şi nedesluşită de dublura dumitale, în ciuda unei fărîmiţe de bob de cafea care se tot plimbă de colo-colo. Vai mie! două perfecţiuni egale nu pot fi decît trase la sorţi.

Fata se revoltă.

— Vrei prin asta să dai a înţelege, domnule, că vom fi puse la loterie?

Dacă s-ar putea face aşa ceva, mi-aş vinde şi hainele de pe mine ca să cumpăr toate biletele.

Făcu o strîmbătură care lăsa să se întrevadă o oarecare mulţumire.

— Eşti cumva turc?

Rîse şi, întorcîndu-şi capul, văzu imensa perucă a lui Diego de Zuniga y Tovar înclinîndu-se în faţa ei, în timp ce viorile atacau primele măsuri ale unui menuet. Se îndepărtează de mine lîngă frumosul hidalgo, cu obrazul întunecat de maur şi ochi scînteitori sub nişte sprîncene stufoase şi tuciurii. Totuşi, norocul mă ajută. Pe o banchetă alăturată stă, agitîndu-şi evantaiul, o făptură încîntătoare într-o rochie de vară foarte decoltată, cu rîuri de panglici de culoarea frunzelor uscate. Prin strălucirea obrazului, a ochilor albaştri-violet, dar ceva mai amplă în şolduri şi în piept, seamănă în chip ciudat, într-o maturitate triumfătoare, cu cele două graţii cu care mi-am încrucişat spada. Este mama lor, al cărei surîs încremenit pe buze mă atrage cum face oglinda cu ciocîrlia. Trecerea vremii împlineşte frumuseţea femeii. Pierzînd frăgezimea bobocului, ea capătă suculenţa fructului. Aşa şi cu Stéphanie de Valbert du Coudray, căreia îi ofer braţul să deschidă menuetul cu mine. Ea primeşte cu cea mai mare bunăvoinţă. Răspîndeşte un parfum discret. Dansează cu o nobilă siguranţă care îi subliniază farmecul majestuos, din faldurile rochiei ieşind vîrful cîte unui picior delicat, încălţat cu un pantof de mătase stacojie cu ape aurii, pe care străluceşte o cataramă de email. Zîmbetul ei neclintit lasă să se întrevadă scăpărarea dinţilor albi. După ce menuetul se isprăveşte, suspină:

—Mă simt puţin cam obosită, domnule de la Fleur. Vrei să-mi dovedeşti prietenia dumitale făcînd puţină conversaţie?

Îmi place această invitaţie care creează o uşoară intimitate. Ne aşezăm unul lîngă altul.

— Oh! spune ea, suspinînd iarăşi, îţi mulţumesc pentru bunele maniere, dar să nu te crezi cumva obligat să-mi juri pe mîntuirea sufletului dumitale că ţi-a făcut aceeaşi plăcere să dansezi cu mine, ca şi cu fiicele mele. V-am văzut împreună adineauri şi era mai mare dragul să vă privească cineva. Ce vîrstă ai?

— Douăzeci de ani, doamnă.

— Ele au optsprezece. Tinereţea trebuie să tragă latinereţe.

Protestez că pare mai degrabă sora lor decît mama. Ea gîngureşte în spatele evantaiului. Mă cred obligat să întăresc spunînd că o fată nefiind decît făgăduiala femeii, un bărbat de gust poate prefera opera terminată, schiţei. Ea îşi închide evantaiul şi mă bate cu el peste degete.

— Lasă, tinere domn, nu te mai cheltui în cuvinte. Vorbeşte-mi mai bine despre fetele mele.

Dar pleoapele i se zbat, ascunzînd cu greu o vie sclipire a ochilor. La dracu dacă ochii aceştia au renunţat la ceva!

Îi fac pe voie. O întreb despre fetele ei şi mai ales despre aşezarea aluniţelor.

— Fetele astea nu se cuminţesc deloc. Află, frumosul meu domn, că aceste pretinse fantezii ale naturii nu sînt decît nişte „muşte", simple benghiuri făcute din mătase, dintr-acelea care se pun în dosul urechilor şi care se numesc...

— Obraznice?

— Alea se pun pe nas.

— Pătimaşe?

— Alea se pun la coada ochiului.

— Bune de sărutat?

— În colţul gurii! Potoleşte-te, tinere domn.

— Mă dau bătut.

— Bine faci. Cele din dosul urechii n-au încă nici un nume. Line şi Trine au ambiţia să creeze o nouă modă. Au hotărît să le numească mincinoase.

— Un nume bine ales. Dar, fără aceste aluniţe providenţiale, cum poţi deosebi pe Line de Trine?

— Asta mă tot întreb şi eu de cînd le-am născut. Nu se deosebesc decît prin fire.

— Lămuriţi-mă şi pe mine.

—Trine este mai romantică, mai înclinată spre sentimentalism, poate ceva mai tandră. Line este mai spontană, mai înţepătoare. Şi încă trebuie să ţii seama de dispoziţia în care se află în acel moment.

— Îţi vine să-ţi iei lumea-n cap,

— Ai răbdare! Trine are mai multă minte, cînd n-o ia razna. Line mai multă fantezie, cînd nu declară dintr-o dată că vrea să se călugărească. Dintre oratorii vestiţi, Line îl preferă pe domnul de Meaux[1] pentru vocea lui plăcută, Trine pe părintele Bourdaloue[2]întrucît, predicînd cu ochii închişi, ea pretinde că le vorbeşte îngerilor.

— Ah! doamnă, văd eu bine că pentru a dezlega enigma ar trebui să fiu mahomedan.

Ia o atitudine înţepată, gata să se supere.

— Ce înţelegi prin asta, domnule de la Fleur?

— Ei! unui discipol al profetului nu i-ar fi oare îngăduit să se căsătorească cu amîndouă?

---

[1] *Bossuet. Vezi nota ele la pag. 370.*

[2] *Louis Bourdaloue (1832—1704), predicator din ordinul iezuiţilor.*

Contesa îşi sumeţi bărbia.

— Ce ruşine! ce obraz are să-mi spună una ca asta! Uite ce-i, eşti un băiat rău.

Îi surprind totuşi o undă de maliţie în ochi, în vreme ce spune mai departe :

— Deşi astăzi le-ai văzut pe fetele mele pentru prima dată, ai şi început să vorbeşti despre ele ca un păgîn.

Cred că-mi este îngăduit să păstrez tonul şăgalnic.

— Este o calomnie, doamnă, sau atunci n-am izbutit să mă fac înţeles. Intenţiile mele sînt curate.

— Dacă nu cumva spui minciuni din vîrful buzelor, va trebui totuşi să alegi.

— Cum să fac asta, doamne sfinte, dacă nimeni nu poate deosebi pe Line de Trine?

— Bietul de el! În ce viespar a intrat! Eu însă îţi vreau binele, Fortunat, şi ţi-o voi dovedi, însă cu condiţia de a-i intra pe sub piele contelui, tatăl lor. Este un om groaznic, îţi atrag atenţia, care nu-i poate suferi pe ademenitori, şi la nevoie mînuieşte sabia cu iscusinţă. În afară de asta, află că prenumele lui este Athanase, din grecescul athanatos, adică nemuritor. De fiecare dată cînd are vreo pricină şi cînd îşi salută adversarul cu arma, nu scapă prilejul să spună, cu o mare tristeţe în glas,: „Pe cît este de adevărat că mă numesc Athanase, n-ai nici o putere asupra mea, prietene, şi-mi pare rău că va trebui să te trimit pe tărîmul lui Pluton". Aşa i-a împins pe lumea cealaltă pe toţi cei care au avut nesăbuinţa de a-l provoca. După cum vezi, poţi începe să tremuri, drăgălaşule, dacă n-ai cugetul curat.

—Uitaţi, doamnă, că mă numesc Fortunat, ceea ce ar putea să mă facă la fel de invulnerabil ca şi soţul dumneavoastră,

— Lasă semeţia. Ţi-am mai spus că îmi placi. Este de ajuns să nu-i displaci lui. Uite-l , tocmai se apropie de noi.

Am mai pomenit despre contele Athanase de Valbert du Coudray că era urît. Cuvîntul este prea palid. Avea părul şi sprîncenele ca de cerneală, era slab ca o libarcă, galben ca o gutuie, mă depăşea cu un cap şi ceva şi, adus uşor de spate, şi-l mişca pe-al său înainte la fiecare pas, aşa cum fac picioroangele.

Se opreşte în faţa noastră şi îşi drege glasul tuşind gros. Mă înclin smerit.

—Îl cunoşti desigur, dragul meu, pe moştenitorul casei, tînărul de la Prée de la Fleur, care s-a luptat vitejeşte în Flandra? gîngureşte contesa.

—Cum să nu-l cunosc? tună contele cu un glas cavernos. Doar nu venim aici pentru prima dată. La Prée si cu mine am făcut multe treburi bune împreună şi dacă n-am avut încă prilejui să constat că fiul este croit din aceeaşi stofă ca şi tatăl, văd însă că nu-şi pierde timpul degeaba lîngă tine să-şi pună în lumină meritele.

Tonul este neplăcut, caută să fie aşa, şi personajul îmi inspiră de la prima vedere o antipatie pronunţată. Contesa începe din nou să-şi vînture evantaiul.

—Şi izbuteşte, dragul meu conte, izbuteşte de minune, răspunde ea nepăsătoare. Judecind după mărturisirile făcute, sînt gata să cred că va vătăma multe inimi care nu vor şti să se apere.

Ea ride şi contele se întunecă.

—Aţi şi ajuns la mărturisiri? spune el cu şi mai mare arţag. Iată un voinic care ştie să înainteze repede.

Lucrurile par să fi. Început prost şi socot că este timpul să intru în arenă.

— Domnule, îi spun, tinereţea îşi îngăduie să aibă stîngăcii şi nu mă pot lăuda că, la vîrsta mea, am ajuns să ammintea coaptă pe care n-o capeţi decît cu trecerea anilor. Totuşi, atîta timp cit am vorbit cu doamna, nu cred să fi depăşit limitele celei mai stricte bune-cuviinţe.

— Sper pentru dumneata, îmi răspunde el pe un ton aproape ameninţător. Deci despre ce vorbeaţi?

Greu e să-i intri în voie! Nu-i nimic. Să-i dau înainte linguşindu-l cu un aer nevinovat.

— Ei bine, domnule, cu tot respectul pe care vi-l port, vorbeam despre nemaipomenita asemănare dintre fiicele dumneavoastră gemene, care mi-au acordat favoarea cîtorva paşi de dans, şi o întrebam pe doamna, mama lor, dacă îi este cu putinţă pînă şi domniei-sale să le deosebească una de alta. A aduce pe lume o frumuseţe desăvîrşită este un mare privilegiu. Dar a crea două în acelaşi timp, a oferi unei lumi, în care frumosul este mult mai puţin răspîndit decît urîtul, două modele pline de o graţie mai frumoasă decît însăşi frumuseţea, cum a spus nemuritorul nostru fabulist, nu este oare o faptă cu mult mai rară şi mai preţioasă decît să tragi valetul de cupă? Şi, într-adevăr, mă gîndeam că a fost nevoie de îmbinarea a două naturi nu mai puţin excepţionale pentru a se dobîndi acest rezultat fără pereche.

Linguşeala cîştigă totdeauna. Sprîncenele întunecate ale contelui încep să freamăte şi cîteva creţuri prind să i se sape pe frunte. Mă întreb dacă n-o să explodeze, dar aproape îndată chipul i se destinde.

— Vorbeşti cinstit, domnule, declară el. Desigur, fetele mele, Emmeline şi Catherine sînt demne de un prinţ şi, fără îndoială, asta va fi soarta care le aşteaptă.

Dacă împreuni viţa de vie cu un ulm tînăr, nu uneşti însă trandafirul cu ciulinul.

Cu toate că această profesiune de credinţă îmi pare destul de comică ieşind din gura unei făpturi cu un fizic atît de dizgraţios, aprob din cap şi am impresia că surprind în acelaşi timp în ochii lui o flăcăruie fugară, în care se citeşte trufie amestecată cu viclenie.

— Fereşte-te să uiţi asta, tinere.

Şi adresîndu-se soţiei lui, spuse :

— Plecăm peste un sfert de ceas, draga mea. Pînă atunci nu te sfii să-i faci puţină morală acestui băiat, căci s-ar putea să aibă nevoie.

Un surîs nedesluşit se întinde pe buzele contesei. Sînt mult mai cărnoase decît cele ale fetelor ei. După plecarea cocostîrcului aud că mi se şopteşte la ureche :

— Să faci morală unui băiat de douăzeci de ani! Ce idee! mai degrabă mi-ar plăcea să-ţi spun fără ocol că demnul meu soţ şi stăpîn a fost la vremea lui un vestit ştrengar, care nici acum nu se sfieşte să alerge după fuste.

Vorbeşte şi mai încet.

— Mîine pleacă, singur, să-şi vadă moşiile. Drum bun şi călătorie sprîncenată! Nu te lăsa dus de aerele pe care şi le dă. Neamul vostru e la fel de bun ca şi al nostru şi, după cîte se spune, tatăl dumitale este destul de înstărit.

Ridic din umeri de moştenitor care habar n-are de asemenea treburi.

— Aşa-i, continuă ea. Ei bine, află că pe contele de Valbert du Coudray nu-l interesează decît un singur lucru pe lume : banul. Deci nu te poate socoti o partidă de dispreţuit. Fiicele sale fac parte din capitalul lui, asta-i tot... Nu spui o vorbă... Am greşit în privinţa intenţiilor pe care le ai?

Line şi Trine! Cu un ceas mai înainte nici prin cap nu-mi trecea să mă însor. Ideea bruscă de a strînge în braţe una din făpturile acelea încîntătoare îmi aprinse creierii.

— Doamnă...

Tulburarea mea nu-i scapă şi profită de ea. Îmi spune într-un suspin :

— Ah! tinereţe! în sfîrşit, te înţeleg. Desigur că voi fi foarte mîhnită să mă despart de aceste două stele, de luminile vieţii mele, dar o mamă trebuie să se gîndească la fericirea copiilor ei, nu la a sa proprie. Îţi vreau binele, Fortunat, ţi-o repet, şi ţi-o voi dovedi pe loc. Oricît de binevoitoare aş fi faţă de dumneata, va trebui să alegi, să te pronunţi între Line şi Trine, şi pentru asta trebuie mai înainte sa le cunoşti, sau mai degrabă să le recunoşti. Soţul meu va lipsi de acasă vreo zece zile. Vino să mă vezi poimîine, pe înserat. Este ora cînd fetele mele cîntă împreună cu mine. Eu la clavecin şi ele din vocea lor minunată. Te poftesc să vii astfel în fiecare zi, la aceeaşi oră, pînă cînd se întoarce sălbaticul meu. Dacă, după o săptămînă întreagă de arii sentimentale, nu vei fi în stare săalegi, înseamnă că situaţia dumitale este fără ieşire. Primeşti?

Viaţa mea va fi prea scurtă pentru a vă aduce toate binecuvîntările pe care le meritaţi, doamnă,

— Nu mă mai peria şi prezintă-te poimîine la întîlnire. Pînă atunci, tăcere şi discreţie. Ai să nimereşti cu siguranţă. A treia casă după terenul de „jeu de paume"[1]din insulă. Adio!

Îşi însoţeşte scurtul salut din cap cu un zîmbet încîntător şi dispare. Ce femeie admirabilă şi încă din

---

[1] *Joc în care se bate mingea cu o rachetă ; asemănător cu oina. Se juca pe un teren în aer liber, sau acoperit.*

toate punctele de vedere! ... Ce te-a apucat, Fortunat? Dar cu Line şi Trine cum rămîne? Ţi-ai pierdut capul? Tocmai cu mama lor, neruşinatule!

Nici prin minte nu-mi trecea că această discuţie în scopuri aparent morale avea să fie începutul vieţii mele pline de peripeţii.

Capitolul 2

Apollonie de Beloeil clătină din cap şi scoase un rîset care semăna cu un nechezat.

— Fortunat, ţi-ai înnodat cravata anapoda. Parc-ai fi un ţigan. Ai de gînd să te plimbi prin oraş costumat în halul ăsta?

Aruncai o privire în oglinda mare, aşezată deasupra căminului, apoi, lipindu-mi un deget de buze, îi trimisei verişoarei o sărutare.

— Află, nobilă doamnă, că mi-am înnodat cravata à la Steinkerque, ceea ce înseamnă că este cum nu se poate mai la modă. N-ai văzut alaltăieri, la serata dată de onorabilul meu tată? Toţi invitaţii aveau cravata legată aiurea, cu un capăt atîrnînd mai sus şi altul mai jos, şi toate femeile frumoase îi aplaudau.

Apollonie ridică din umeri.

— Şi-atunci, fiindcă mareşalul de Luxembourg a dormit un ceas mai mult decît Wilhelm ăla de Orania, dracu' să-l ia, şi abia a avut vreme să-şi azvîrle cravata în jurul gîtului, – toată casa regală urmîndu-i exemplul – înainte de a-l scărmăna pe blestematul de olandez, înseamnă că de acum înainte lumea bună să se ia la întrecere cu hamalii?

— Dragă verişoară, moda nu se discută, fiindcă se bizuie pe capriciu. Chiar dacă nu rezistă decît o singură dimineaţă, pentru un bărbat de neam, important este s-o urmeze în dimineaţa aceea.

— Şi în ziua cînd mareşalul de Luxembourg nu va avea timp să-şi tragă nădragii, ce-o să facă domnul cu cravata à la Steinkerque, bărbatul de neam mare?

— Îşi va lungi cămaşa, îi răspunsei, străduindu-mă să nu pufnesc în rîs.

Apollonie de Beloeil, vară de-a doua cu răposata mea mamă, era o femeie vajnică, bună de gură şi mereu cu o vorbă de haz pe buze. Slabă şi vioaie ca o nevăstuică, avînd acelaşi bot ascuţit, se învîrtea toată ziua prin casă, în clinchetul lanţului de chei, şi muştruluia slujnicele cu autoritatea unui sergent major. Se măritase la douăzeci de ani cu un căpitan din regimentul Royal-Champagne, dar, trei luni mai tîrziu, o ghiulea îi răpise eroul, în 1667, dinaintea oraşului Lille. Mi-a povestit împrejurările acestui trist eveniment cînd a preluat sarcina de intendenţă, ca să-i cunosc şi eu taina.

— Vrei să mă crezi sau nu, verişorule, dar, cînd am primit vestea nenorocirii mele, de emoţie am început să privesc chiorîş.

— Îl iubeai mult pe căpitan.

— Viaţa noastră conjugală a fost scurtă. A plecat cu regimentul la cincisprezece zile după căsătorie, dar mă iubea la nebunie şi mi-a dat cele mai duioase dovezi. O! e-adevărat că ochiul meu drept începuse s-o ia puţin razna, dar Matthieu – cum îl chema – zicea că tocmai asta i-a plăcut mai întîi la mine, fiindcă îmi dădea o înfăţişare ieşită din comun. Din nefericire, după moartea lui meteahna s-a înrăutăţit, şi-apoi a început să-mi crească perii ăştia nesuferiţi sub nas, pentru a-mi întregi portretul. Îţi spun toate astea, vere, să nu te sperii de mustaţa şi de ochii mei zbanghii.

O lacrimă i se prelinse pe obraz. Atunci am îmbrăţişat-o din toată inima. I-am spus că e cea mai scumpă

verişoară din lume şi ea a rîs printre lacrimi. De atunci încolo am încheiat un pact de amiciţie şi îmi lua deschis apărarea cînd tata mă dojenea pentru vreo prostie a tinereţii.

— Bénigne, prietene, nu eşti deloc blajin cu un biet orfan, lipsit de dragostea de mamă. Ai obrazul să juri că la vîrsta lui nu erai mai rău decît el?

Marchizul amuţea.

— Bine, continuă Apollonie, dar dacă nutreşti dorinţa vinovată de a seduce o frumoasă cu o cravată bună, păi atunci, dacă izbuteşti, cum arăţi ca un fante jigărit, înseamnă că nu poate fi vorba decît cel mult de-o chioară.

— Deci nu va fi vorba de-o frumoasă, ci află, doamnă, că ţelul meu este mult mai anevoios. Nu-i vorba de-o frumoasă, ci de două.

— Dumnezeule! ... Vrei să treci drept un monstru desfrînat şi pervers! ... Ei bine, nu te cred. Te lauzi, Fortunat, te lauzi...

O luă la fugă, zguduită de rîs. Clinchetul cheilor se pierdu în spatele uşii. Ah, ce femeie bună şi îndatoritoare era Apollonie de Beloeil!

— Între timp, clipa fatală sosise. Aşa cum pusesem la cale, urma să-i fac o vizită mamei superbelor fete. Cu o zi în urmă l-am întrebat pe tata ce părere avea despre familia Valbert du Coudray şi spusele sale nu aveau darul să mă liniştească în privinţa celor ce gîndeam să fac. După părerea lui, contele Athanase aparţinea acelei categorii de indivizi care nu se dau în lături de la nimic. Se trăgea dintr-o familie nobilă din Picardia şi, atît cît se ştia, averea lui era destul de mare, dar felul în care o păstra şi o rotunjea dădea naştere la critici sau, cel puţin, la bănuieli. Pe contesă, toată lumea o socotea complicea lui şi deci o vîra în

aceeaşi cofă. Se vorbea mai ales de o poveste cu un contracciu general de biruri care, la o vînătoare, ar fi fost surprins de soţ îmbrăţişînd-o pe furiş pe frumoasa Stephanie. Ar fi putut să fie doar o întîmplare nefericită, dacă domnul conte n-ar fi sosit la timp, însoţit de un om al legii care aşternuse amănuntele pricinii într-un proces-verbal. Nimeni nu ştia în ce fel fusese înăbuşită povestea, dar, şase luni mai tîrziu, soţul ultragiat cumpărase un somptuos palat în insula Notre-Dame, cu o sumă pe care nimeni n-ar fi crezut că o poate avea la îndemînă.

L-am întrebat pe tata de ce, ştiind cine era, nu se temea să primească în casă o pereche cu reputaţie atît de dubioasă.

— Ei, fiule, mi-a răspuns el după ce luă din tabachere puţin tutun spaniol de prizat, dacă oamenii nu şi-ar deschide uşile decît sufletelor bune şi nepătate, saloanele ar rămînea goale. Şi-apoi, acest de Valbert o fi poate o canalie învechită în rele, dar n-a fost prins niciodată eu mîna în sac. Adulmecă de departe afacerile bănoase şi este ascultat de toţi traficanţii. Am avut cîteva cîştiguri grase datorită lui.

— Şi despre fetele lui, dragă tată, ce crezi?

Făcu cu ochiul.

— Ah! ah! Fortunat. Inima ţi-a fost străpunsă de la prima încrucişare a spadelor? ... Hai, nu te mai încrunta. Te înţeleg. Domnişoarele au o graţie, un farmec, un foc... Dar nu ştiu mai mult decît ştii tu în legătură cu ele. Alaltăieri le-am văzut pentru prima dată şi nu ştiu despre ele altceva decît ce mi-a spus tatăl lor pe cînd îl felicitam pentru îndoita mîndreţe! Abia au ieşit din pension şi nu umblă niciodată una fără alta. Asta-i va încurca mult pe viitorii curtezani. Te-ai

hotărî oare să-ţi încerci norocul? Dacă-i aşa, te pun în gardă. Nu-i nimic mai periculos decît jivinele astea.

— Cred că glumeşti.

— Deloc, şi ca să-ţi fac plăcere, îţi voi spune că domnişoarele despre care vorbim sînt deocamdată în afară de orice bănuială. Chiar dacă, indiferent de situaţia ei în lume, femeia este, ca toţi urmaşii primilor oamenii, alcătuită dintr-un trup şi dintr-un suflet, apoi tocmai trupul, adică partea materială, animală a firii ei, predomină. De ce? Fiindcă are darul de a captiva, de a-l reţine pe bărbat prin atracţii, exterioare. Nu vei putea iubi o femeie pentru sufletul ei bun, pe care nu-l vei cunoaşte niciodată, ci pentru trupul ei frumos, care ştie să-ţi deştepte simţurile. Este o prostie să spui că ochii sînt oglinda sufletului. Nu există ceva mai mincinos pe lume decît ochii femeilor.

— Tată, te-ai uitat bine la ochii Linei şi ai Trinei?

— Ai şi ajuns să le spui pe numele mici? Da, fiule, am remarcat ochii acestor domnişoare. Sînt foarte frumoşi, de altfel ca şi aceia ai mamei lor. Vreau să-ţi mai spun doar că pe cît ochii femeii sînt mai frumoşi, pe atît trebuie să nu le dai crezare, căci toropesc judecata bărbatului. Nu eşti simţitor decît la strălucirea lor, la amăgitoarea lor blîndeţe, la o sfîrşeală picurată cu meşteşug, şi uiţi că, în spatele acestei îmbietoare aparenţe, stă la pîndă o făptură ce cunoaşte toate vicleniile, gata la orice cruzime şi care se scaldă în minciună ca peştele în apă.

— Este cu putinţă, tată, să crezi că Line şi Trine ar fi în stare de asemenea răutăţi?

— Nu cred nimic. Mă tem doar pentru tine şi-aş vrea să te feresc de vreun pas greşit. Mama ta – fie-i ţărîna uşoară! – era o femeie sfîntă şi demnă. Rămîne de văzut dacă domnişoarele de Valbert du Coudray vor

da dovadă de virtute. Sînt frumoase, dar frumuseţea prea sigură de ea este de obicei un prost sfătuitor... De fapt, nici nu mi-ai spus de ce îmi ceri părerea despre aceste fermecătoare făpturi şi, dac-ai fost înhăţat, care din ele te-a prins în undiţă?

— Nici eu nu ştiu. Sînt aidoma, la fel, identice din cap pînă-n picioare şi toate sinonimele care exprimă asemănarea n-ar fi de ajuns spre a spune cît de mult seamănă una cu alta.

— Hmm! Dar, fiule, ştii bine că bigamia este interzisă prin lege şi bănuiesc că te vei mulţumi să te însori, doar cu una din ele.

— Mi-ai da binecuvîntarea, tată?

— Ţi-am spus ce cred despre părinţi. Contele de Valbert du Coudray este poate un ticălos, dar pe de altă parte poate doar un om dibaci poate fi un escroc de meserie, dar şi doar instrumentul unei netrebnice care-l învîrte pe degete. Stau deci la îndoială, dar, presupunînd că este în joc fericirea ta, o împotrivire netă din partea mea mi s-ar părea nelalocul ei. În plus, să nu uităm că, în afară de consimţămîntul meu, va trebui să-l capeţi şi pe acela al tatălui alesei.

— Dacă îl am pe-al tău, tată, pot îndrăzni să sper orice.

— Hmm! ţi-ai cam dat drumul la vale... Păstrează-ţi sîngele rece, Fortunat, dacă nu vrei să te laşi tras pe sfoară şi nu uita că cea mai proastă femeie va fi totdeauna în stare să ducă de nas pe cel mai viclean dintre bărbaţi.

Seara împînzea Parisul, o seară caldă şi apăsătoare, ameninţată de furtună. Palatul de Valbert era aşezat pe cheiul Bourbon. Hotărîsem să mă duc pe jos, fără să fiu însoţit de un lampagiu. Era doar ora şapte, dar cîrciumile şi ospătăriile îşi revărsau luminile

galbene pe străzi, unde o mulţime de oameni ieşiseră la aer în faţa caselor.

Dinaintea bisericii Saint-Louis-des-Jesuites, un vizitiu, rezemat de caleaşca şi ţinînd biciul în mînă, stătea de vorbă cu un purtător de litieră, al cărui tovarăş bea dintr-o sticlă.

Am prins din zbor aceste vorbe :

— Poţi să spui ce vrei, Boniface. Astăzi regatul este condus de papa cel negru, împreună cu părintele La Chaise[1] şi cu văduva cocoşatului.

— Ia-o mai uşurel, Nicodeme, spuse omul cu sticla. Uită-te la dreapta.

Un preot ieşea din biserică şi cobora treptele din faţa ei. Vizitiul îşi scoase cu respect tricornul.

— Domnul să te aibă în pază, fiule!

Saint-Louis era parohia noastră şi, după cuviinţă, în fiecare duminică îl însoţeam pe tata la biserică. Aici, cu cinci ani în urmă, îl auzisem pe părintele Bourdaloue rostind discursul funebru pentru prinţul de Conde, la o lună după al domnului de Meaux care făcuse să răsune bolţile catedralei Notre-Dame. Tatăl meu îl prefera pe modestul iezuit, solemnului episcop, fiind de aceeaşi părere cu Trine. Ciudat lucru, religia îmi aducea în minte dulcea făptură a fetei! „Parcă vorbeşte îngerilor”, spunea ea, dac-ar fi s-o cred pe maică-sa. S-ar părea că Trine era mai înclinată spre poezie decît sora ei, Line. Oare pe ea o voi alege?

Am vrut să ies în strada Nonnains d’Hyères, luînd-o pe strada Prêtres-Saint-Paul. Cerul se întuneca din ce în ce mai tare. Auzii un zgomot sacadat de paşi grei venind din strada Figuier. Era o patrulă de arcaşi de

---

[1] *François La Chaise (1624—1709), iezuit, duhovnicul lui Ludovic al XIV-lea. Numele i-a rămas legat de cel mai mare cimitir din Paris, întemeiat pe locul grădinilor locuinţei sale.*

strajă. Abia am avut vreme să mă pitesc sub bolta unei porţi. Nu li se îngăduia nobililor să poarte sabie, noaptea, decît dacă erau însoţiţi de un lampagiu, pentru ca poliţaii să-i poată recunoaşte.

După ce zbirii trecură mai departe, pornesc iarăşi la drum ca să ies în cheiul Celestins. Noaptea întunecase acum albastrul cerului, pe care sclipeau cîteva stele, şi, cu toate că luna nu se vedea, parcă aruncase peste el o pulbere fină, argintie. La dreapta, spre piaţa Grève, zăresc umbrele a vreo zece oameni, de unde venea şi larma unei încăierări, urmată curînd de zăngănitul săbiilor. Furtuna care şedea la pîndă încingea minţile oamenilor. Grăbesc pasul să trec podul Marie între casele care-i mărgineau primele trei arcade. Ferestrele erau slab luminate.

De mai multe ori mi se întîmplase să bat mingea pe terenul din insula Notre-Dame. „A treia casă după terenul de joc”, îmi spusese doamna Stephanie. Ajung în faţa palatului mîndru, cu ferestre înalte, apărate de gratii şi cu o poartă mare, deasupra căreia mi se păru că zăresc un mascaron, înfăţişînd un cap sculptat de faun. Nu aveam de ce să mai stau pe gînduri. Totuşi, fără voia mea, îmi aminteam de reţinerile tatii. Şi dacă, într-adevăr, contele şi contesa de Valbert erau nişte aventurieri, nişte oameni dubioşi, el un ticălos, şi ea o nemernică? Dar ce interes ar avea şi unul şi altul, unul sau celălalt, să-l atragă în cursă, să-si bată joc, în sfîrşit să-l vîre într-un pocinog pe un băiat de douăzeci de ani, de pe urma căruia puteau mai mult să spere decît să se teamă? În spatele meu fluviul curgea fără o dungă, fără un clipocit. Ridic ciocanul porţii şi zgomotul loviturii lui mi se păru că răsună în toată insula.

Aştept o lungă clipă pînă ce se trage zăvorul. Un felinar se ridică pînă la înălţimea capului meu. În

spatele felinarului, o privire neîncrezătoare scapără deasupra unui nas ascuţit lipit de un obraz pămîntiu.

— Sînteţi domnul de la Prée? spuse omul cu jumătate de gură.

Da, eu sînt.

— Dacă vreţi să aveţi bunăvoinţa de a mă urma... Intru. Poarta se închide cu toată greutatea. Mergînd în spatele omului, străbat o curte pardosită cu lespezi, în fundul căruia, la dreapta, urc trei trepte, apoi, după ce las în urmă o uşă cu geamuri, mă pomenesc în pragul unei scări în formă de potcoavă, mărginită de un parmalîc cu baluştri.

— La primul cat, domnule. Trageţi de mînerul clopoţelului.

Omul dispăru în umbră. Ciudată primire. Încep să urc scara. Cu toată străduinţa mea de a face cît mai puţin zgomot, paşii scîrţîie pe piatră. Nu sînt călăuzit decît de lumina slabă a unui singur felinar zidit în perete între parter şi primul palier.

Ajuns aici, mă opresc şi încerc să mă conving că n-are nici un rost să fiu emoţionat, deşi inima îmi bate tare. Venisem să fac curte unor delicioase domnişoare, cu îngăduinţa şi în prezenţa mamei lor şi în scopurile cele mai cinstite. Vor cînta pentru a-mi face plăcere şi nu aveam nici un motiv să-l socot pe tatăl lor drept un ticălos, îmi recapăt sîngele rece. Trag de mînerul clopoţelului, care de fapt era un cordon, gros, şi o sonerie ţîrîie în fundul casei. Zarurile sînt aruncate.

Uşa se deschide, O slujnică tînără, cu fustă scurtă, se îndoaie într-o plecăciune adîncă. Ridicîndu-se, îşi dezvăluie obrajii ca nişte mere domneşti, un nas micuţ, şi cîrn şi o gură obraznică.

— Domnul conte este aşteptat.

Văd că îmi cunoaşte titlul, după cum portarul îmi ştia numele. Vizita mea nu este deloc tăinuită şi mă cam mir, deoarece contesa pretinsese că face lucrurile pe sub ascuns din cauza absenţei soţului. Probabil are o deplină încredere în discreţia slugilor ei. Ce-are a face? Ce-mi tot pun întrebări prosteşti?

În anticamera unde am fost poftit, un imens candelabru de lemn aurit, atîrnat de tavan, luminează panourile zugrăvite în alb şi decorate cu motive florale şi rozete. Slujnica deschide o altă uşă şi dispare. Lungită pe un divan, între două gheridoane pe care se află sfeşnice cu mai multe braţe, o zăresc pe contesa de Valbert du Condray, într-o amplă rochie de casă trandafirie. La doi paşi de ea, un taburet îmbrăcat în damasc verde. Într-un colţ al încăperii, un clavecin.

— Apropie-te, prietene, îmi spune un glas frînt. Ah! am să-ţi dau nişte veşti proaste. E foarte adevărat că o nenorocire nu vine niciodată singură. Soţul meu trebuia să părăsească Parisul ieri. Nu ştiu ce l-a împiedicat, dar şi azi dimineaţă tot aici era. Tocmai cînd mă pregăteam să-ţi trimit un bilet spre a amîna vizita, amîndouî fetele mele – da, amîndouă deodată, asta-i soarta gemenelor – au fost apucate de o criză de friguri, nu ştiu de care, dar în orice caz dintre cele mai violente. Adineauri medicul le-a luat sînge, le-a dat o curăţenie şi mititelele sînt tare abătute. În zăpăceala mea am uitat să te vestesc.

— Şi contele n-a plecat?

— Acum sper că da. N-a venit la cină şi de dimineaţă mi-a spus că are de gînd să pornească la drum înainte de prînz. Îl aşteaptă o mulţime de treburi, la moşii şi se arăta foarte nerăbdător să plece odată.

Întinde mîna s-o sărut. Îmi apropii buzele într-un sărut fugar, dar ea prelungeşte strîngerea de mînă, in-

sistă. Un inel cu blazon, pe care îl poartă în deget, îmi intră în carnea obrazului lăsînd o umbră albă pe care, ridicîndu-mi capul, o zăresc în oglinda de pe panoul din spatele ei. Nu-mi pot reţine un mic strigăt.

— Iartă-mă, îmi spune ea. Sper că nu te-a durut. Dar nu sta în picioare. Adu mai aproape taburetul şi şezi aici, lîngă mine, ca să te văd mai bine.

Mă supun. Îmi cuprinde capul în mîini şi mă ţintuieşte cu privirea.

— Nu, spune ea, nu se va întîmpla nimic.

Dîndu-mi drumul, îşi opreşte mîinile pe obrajii mei, mîngîindu-mă uşor.

— Ah! suspină ea, trebuie să mă ierţi că sînt atît de nervoasă. Eşti încă prea tînăr pentru a înţelege disperarea unei femei care suferă de singurătate şi de neînţelegerea celor din jur. Ah! bărbaţii ăştia, care îţi jură iubire veşnică şi care, după ce se satură, nu se mai gîndesc decît să alerge după fuste! La vîrsta dumitale, mai ales dacă ai un suflet nobil, încă n-ai pierdut toată prospeţimea simţămintelor. De cînd te-am văzut Fortunat, mi-am dat seama că ai o inimă simţitoare. Să mă fi înşelat oare?

— Doamnă...

— Trebuie să ştiu mai multe despre dumneata. Vrei să-mi dai mîna, să-ţi citesc viitorul?

Lucrurile iau o întorsătură ciudată, dar cum să mă împotrivesc? Îi dau mîna. Contesa o ia, o pipăie, o întinde, o cercetează. Făcînd acestea, se apleacă, rochia i se desface şi un parfum aţîţător îmi umple nările. Pe cuvîntul meu de nobil, fără să vreau descopăr că, în afară de rochie, nu mai are nimic pe ea. Şi iată că începe să-mi ghicească.

— Linia vieţii este frumoasă. Ai să trăieşti mult, Fortunat. Doar dacă... Fereşte-te de dueluri, da, da, fereşte-te de dueluri.....

Rîde scurt, scrîşnit, ciudat.

— Dar linia inimii...

Glasul pare răguşit. Îmi trage mîna, o aşază pe sîn şi o apasă uşor... Mi se înfierbîntă creierii.

— Fortunat, ascultă-mă...

Line! Trine! Ajutor! încerc să-mi vin în fire. Vreau să-mi desprind mîna. Prea tîrziu! O uşă se deschide brusc şi un glas furios, în care recunosc timbrul cavernos al contelui, zguduie odaia.

— Nu te sfii, tinere. Vrei să ţin lumînarea?

Ciuma să te ia! Într-o clipă am mirosit uneltirea. Bănuielile tatălui meu erau îndreptăţite, Am căzut în cursa întinsă de frumoasa Stephanie, în înţelegere cu ticălosul ei soţ. Mă ridic dintr-o mişcare, cu mîna pe mînerul săbiei. Sinistrul conte, rînjind şi dînd cu capul înainte, se apropie de mine. Stephanie, care se ridicase şi ea, încearcă să se aşeze între noi.

— Te implor, Athanase. Nu te lăsa înşelat de aparente. Nu există nimic, dar absolut nimic, între mine şi acest domn, în afară de un nefericit concurs de împrejurări.

O dă la o parte cu mîna.

— Doamnă, treci la locul dumitale.

Ea se dă îndărăt, îşi ascunde capul în mîini, se preface că plînge. Oh, înşelătoarele! Un naiv ar putea s-o creadă sinceră. Se prăvăleşte pe divan, făcînd pe îndurerata. Contele, stă înfipt dinaintea mea, şi răsuflarea lui puternică, de gornist, mă izbeşte în obraz.

— Şi acum, domnule de la Pree de la Fleur, – de floarea mărului, se-nţelege – s-o luăm pe rînd. Dau

peste dumneata, în casa mea, făcîndu-i curte nevesti-mi, care, printr-un nefericit concurs de împrejurări, sînt de acord...

Face trei paşi spre doamna Stephanie, care continuă să scîncească. Îi desface brutal rochia, care, aşa cum văzusem puţin prea tîrziu, reprezintă singurul ei veşmînt. Cu un gest de virtuoasă indignare, ea şi-o închide la loc.

— ...care, printr-un nefericit concurs de împrejurări, cum spuneam, nu este mai îmbrăcată decît mama Eva înainte de păcat. Eşti de acord, domnule, că am toate motivele să-mi ies din fire şi, considerîndu-mă jignit, să-ţi cer socoteală. Iată despre ce, cu îngăduinţa dumitale, vom sta de vorbă. Fă bunătatea şi ia loc.

Ciudat personaj! Unde vrea să ajungă?

— Dar, domnule...

Glasul, lui devine ameninţător,

— Te-am poftit să şezi.

Împinge spre mine un fotoliu îmbrăcat în tapiserie şi mi-l arată cu mîna. Mă aşez, deci, şi el ia loc în faţa mea.

— În cazul cînd nu ştii, te încunoştinţez că există o justiţie, tinere domn. Providenţa, care rînduieşte bine toate lucrurile, nu îngăduie ca soţii loviţi în onoarea lor să fie călcaţi în picioare fără să se poată răzbuna. În seara asta, aveam de gînd să cinez pe nepregătite cu doi dintre cei mai buni prieteni ai mei. Vin acasă cu amîndoi, îi las în anticameră, intru să-i dau de veste nevesti-mi şi, ce văd? Doamna, pentru care întreaga curte şi întreg oraşul ar fi jurat că-i o sfîntă, e pe cale să-mi pună coarne. Se cuvine ca nişte martori să facă dovada nefericirii mele. Îngăduie-mi să-i chem de faţă.

Cinismul lui mă lasă mut. Se năpusteşte spre uşa anticamerei. Văd cum intră doi vlăjgani întunecaţi, cu

gesturi de spadasini şi sabia la şold. Tricornurile lor despică aerul într-un salut prea plecat, în vreme ce stăpînul casei începe să urle cu o voce schimbată, dramatică :

— Domnilor, spre marea mea ruşine am surprins-o pe contesa de Valbert în plin exerciţiu de cochetărie cu domnişorul acesta. Judecaţi şi dumneavoastră.

De data asta, cu un gest brutal, descoperă doar umerii albi ai soţiei lui, care se preface că păleşte la asemenea jignire şi aruncă spre noii-sosiţi o privire pierdută.

— Domnilor, învinuirea pe care mi-o aduce soţul meu nu se întemeiază decît pe nălucirile unei minţi roase de gelozie. Jur pe conştiinţa mea că sînt neprihănită.

Contele de Valbert rînjeşte iarăşi.

— Domnii aceştia nu sînt orbi. În orice caz, doamnă, aş fi o gazdă rea lăsîndu-i să plece neospătaţi din pricina rătăcirii dumitale. Peste un ceas li se va servi cina. Du-te şi pregăteşte cele de trebuinţă. Te scutesc să iei parte la ce va urma.

Contesa iese, cu chipul crispat şi bărbia sus. Contele se întoarce spre mine.

— Acum am rămas între noi.

Mă ridicasem la intrarea celor doi spadasini. Îi prezintă.

— Baronul de Malapart, cavalerul de Bourdaillae. Apoi, adresîndu-se lor :

— Prieteni, am nişte socoteli cu domnul. Făceţi-mi plăcerea şi aşteptaţi-mă alături. Voi isprăvi, repede.

Cei doi dispar, fără să fi auzit cum le sună glasul. Nu încape nici o îndoială că sînt nişte martori cu simbrie. Iar contele crede că se va juca de-a şoarecele şi pisica.

— Tinere, spune pe ton glacial, aş avea dreptul să te ucid. Flagrant delict de adulter. Nici un om de onoare nu m-ar putea învinui.

Se plimbă în lung şi-n lat, vorbind, mai departe:

— Nu sînt un ucigaş şi dacă, peste puţin, vei fi un om mort – nu se ştie nici cine va trăi, nici cine va muri – va fi din pricină că ştiu să lovesc mai bine decît dumneata. Totuşi, ţinînd seama de tinereţea dumitale şi de bunele relaţii pe care le-am avut mereu cu tatăl dumitale, al cărui unic moştenitor eşti, îţi ofer o şansă. N-ai decît s-o prinzi din zbor. Orice greşeală trebuie să-şi primească pedeapsa. Deci trebuie să fii pedepsit. În ce fel? Te Las pe dumneata să alegi. Să presupunem că îţi cruţ viaţa. Ce mi-ai da în schimb? Gîndeşte-te că eşti la cheremul meu. Poate ai auzit că sînt un foarte bun mînuitor al spadei. Cei doi gentilomi pe care i-ai văzut adineauri sînt încă şi mai pricepuţi decît mine. Mă tem pentru viaţa dumitale, la gîndul că te vei înfrunta nu numai cu mine, dar şi cu ei.

Era timpul să ripostez. Acum ştiam cu cine aveam de-a face. Mă aflam într-o stare de inferioritate faţă de conte, care sta în picioare, îmbrîncesc deci fotoliul cu un gest atît de violent încît se răstoarnă. În acelaşi timp, prind din nou în mînă garda săbiei.

— Trei împotriva unuia singur, domnule, şi îndrăzneşti să spui că nu eşti un ucigaş?

Ridică din umeri.

— Ai un sînge clocotitor, domnule de la Pree, eşti tînăr, dar m-ai înţeles greşit. Dacă ofensa pe care mi-ai făcut-o nu este plătită cu sîngele dumitale, nu-i oare firesc să fiu plătit cu altă monedă, şi de ce nu cu bani? O! n-am să fiu prea pretenţios. Ştiu bine că meriţi mai mult, dar mă mulţumesc să-mi iscăleşti un bilet de o sută de mii de livre şi îţi dau drumul. Tatăl dumitale

este bogat şi nu ştiu ce n-ar fi în stare să facă pentru a-l salva de la moarte pe unicul purtător al numelui, rămas în viaţă!

Şi-a scos deci masca. Escrocul şi-a dezvăluit adevărata faţă. Cînd buna doamnă Stephanie îmi citea în palmă că aş face bine să mă feresc de încăierări, ştia ce spune şi îi pregătea calea pehlivanului ei. soţ. Fortunat, dragul meu, a sosit clipa cînd trebuie să dovedeşti, că un dragon din regimentul lui Pomponne nu se lasă prins în laţ de primul pungaş venit, chiar dacă poartă titlul de conte.

Îmi trag cu hotărîre sabia din teacă şi spun gingaş :

— Domnule, am ales. Nu ştiu dacă blazonul dumneavoastră are o bară, dar cu regret constat că nu vă purtaţi ca un gentilom. Fireşte, în ciuda bănuielilor mele, vă stau la dispoziţie.

O decepţie amară se citeşte pe faţa lui Athanase de Valbert du Coudray. Obrazul lui, de obicei gălbejit, devine împurpurat. Scrîşneşte din dinţi şi face o ultimă încercare de a salva cele o sută de mii de livre pe care crezuse că şi pusese mîna.

— Chibzuieşte bine, tinere! N-ai nici o şansă dintr-o sută să ieşi teafăr dintr-o ispravă în care nu deţii un rol frumos.

— Îl prefer pe-al meu, decît pe-al domniei-voastre, domnule. În gardă!

În ochii lui, mai galbeni decît obrazul, ochi de behliţă sau de pisică sălbatică, izbucneşte furia animalului prins în capcană.

— Nu ne putem încaieră aici, spuse el. Să mergem pînă la podul Marie. Mîine voi porunci să se citească o slujbă pentru odihna sufletului dumitale.

— Fiţi încredinţat că vă voi face acelaşi serviciu, în cazul, cînd norocul vă va fi potrivnic, domnule.

Acest schimb de amabilităţi nu pare să fie pe gustul său.

— În curînd vei regreta acest ton obraznic, cocoşelule.

Îmi arată uşa. Trec în anticameră, tot cu sabia în mînă. La vederea mea, cei doi spadasini, care şedeau pe o banchetă, se ridică în picioare, ca pe arcuri. Mă aşez cu spatele la un perete şi îi fac să iasă înaintea mea. Fii atent la dreapta, fii atent la stînga, ultim vlăstar al familiei de la Pree de la Fleur! Pe scară, mă ţin la aceeaşi înălţime cu sinistrul Athanase. Poarta care dă spre chei se închide în urma noastră ca lespedea unui mormînt.

Nici o adiere nu tulbura văzduhul, din ce în ce mai apăsător, şi nici o stea nu mai sclipea pe cerul ca funinginea : toate semnele unei furtuni gata să se dezlănţuie.

O tăcere deplină domnea peste insula care părea pustie. La colţul străzii Deux Ponts, contele de Valbert se opri sub un felinar care răspîndea în jur o lumină slabă.

— Acum, să ne măsurăm, domnule, îmi spuse, şi roagă-te lui Dumnezeu pentru iertarea păcatelor.

Se aşeză în poziţie de luptă, apoi făcu nişte pase în gol. Avea o mînă agilă şi se mişca iute. Poate era un scrimer mai bun decît mine şi datorită experienţei putea să mă înfrîngă. Uitase însă că necunoscute sînt căile cerului. Am parat prin cvartă două bote nereglementare şi, cum îşi căuta loc să treacă la un nou atac, un fulger, însoţit de un bubuit asurzitor de tunet, sfîşie norii şi un trăsnet căzu foarte aproape de noi, în fluviu. Luat pe nepregătite, făcu un pas în lături şi pe dată îl atacai. Se prăbuşi ca o paiaţă căreia i s-au tăiat sforile, pe cînd ploaia începea să cadă.

În timpul acestui scurt asalt, cei doi spadasini cu simbrie, prezentaţi drept baronul de Malapart şi cavalerul de Bourdaillac, se ţinuseră cuminţi la cîţiva paşi de contele de Valbert. Terminînd cu acesta, mă aşteptam să-i văd cum tabără pe mine şi mă pregăteam să-mi vînd scump pielea, dar iată că-mi este dat să asist la un cu totul alt spectacol. Unul din ei, apropiindu-se de trupul întins pe jos, îşi pune un genunchi la pămînt ca să-l cerceteze.

— Sabia i-a intrat drept în inimă, spuse el. Requiescat in pace! Felicitările mele, domnule. Nici eu n-aş fi dat o lovitură mai bună.

Văd că-l caută pe mort prin buzunare, apoi se scoală cu o pungă în mînă.

— Nu ne socotiţi nişte mardeiaşi, spuse el mai departe. Avem nobila meserie de profesori de scrimă şi contele ne făgăduise o anumită, sumă, pe care urma să ne-o dea după ce vă ucidea. Era un om prea sigur de el. Ne-a spus să nu ne amestecăm decît dacă veţi opune o rezistenţă prea mare. Acum e mort. Noi n-avem nimic cu dumneavoastră şi de altfel clientul nostru n-a socotit că e nevoie să ne spună cum vă cheamă, dar moarte pentru moarte, ce e dat e dat... Trebuie să vă mărturisesc că sînt la fel de puţin baron, pe cît este colegul meu cavaler. Mă numesc Malapart şi el Bourdaillac, fără nici o particulă nobiliară, şi amîndoi sîntem de fel din Poitou. Dacă veţi avea vreodată nevoie de serviciile noastre, sala unde predăm arta scrimei se află pe strada Echarpe, peste drum de piaţa Royale. Sîntem bine cunoscuţi în meseria asta şi ciopîrţim şi noi cît putem mai bine. Îşi încheie declaraţia cu un rîs sinistru, pe cînd cel de-al doilea spadasin atinse cadavrul cu vîrful cizmei.

— Ce să facem cu omul ăsta? Să-l aruncăm în gîrlă? Pe o ploaie ca asta o să fie la fel de ud.

Am protestat.

— Să nu faceţi aşa ceva. Are drept la o groapă creştinească.

— Puah! spuse Malapart. Sînteţi prea inimos, dom-nule. A vrut să vă omoare. Mă gîndeam şi eu aşa, să vă fac un serviciu. Doar nu l-aţi ucis chiar dumneavoastră? Dacă asta vă e voia, să-l lăsăm dar unde se află. Plouă cu găleata şi n-am chef să mă ud pînă la piele. Acum arcaşii de strajă se adăpostesc şi ei ca toată lumea. Ce-ar fi s-o ştergem? Sluga dumneavoastră!

Se îndepărtară aproape fugind şi din nou, un fulger lumină cerul. Mă aplecai asupra mortului să-i închid ochii. Ploaia îi umpluse de lacrimi.

Capitolul 3

Hainele mele erau ude leoarcă şi tricornul părea o streaşină cînd, după ce am luat-o la fugă, ba mergînd, ba alergînd, cu răsuflarea tăiată şi inima gata să-mi sară din piept, am ajuns acasă. Am mai avut puterea să urc cîte patru treptele scării şi să străbat la fel de iute salonul cel mare şi întunecat, după ce smulsesem o lumînare din candelabrul aşezat pe o consolă, în anticameră. Atunci am auzit cum o pendulă bătea ora zece. M-am oprit să-mi trag sufletul şi am ridicat lumînarea din care picura ceară caldă ce se răcea pe dosul mîinii mele. Un chip desfigurat, cu ochii holbaţi şi pielea înroşită de ploaie, mi-a apărut în oglinda în care se răsfrîngea o lumină tremurătoare. Omorîsem un om. Peste puţină vreme contesa de Valbert mă va denunţa învinuindu-mă de uciderea soţului ei. Pentru bani, Malapart şi Bourdaillac nu vor şovăi să-i întărească spusele. Cine m-ar crede dacă aş povesti că am fost nevoit să mă apăr? Ce dovezi aveam? Doar tata mă putea scoate din încurcătură.

O geană de lumină ieşea de sub uşa odăii lui. Tocmai cînd mă pregăteam să ciocănesc, trăgînd cu urechea, mi-am dat seama – drace! doar nu visam – că tata murmura un cîntec. Aşa-i, nu mă înşelam. Cu doi ani în urmă, toată lumea cînta Jalea olandezilor, pe care încă o mai puteai auzi aproape pretutindeni:

Of! ce chin şi ah! ce jale!
Că de pe uscat şi mare,
Ludovic ne-a alungat,
Flintele şi-a descărcat.
După lupta din Fleurus
Tot norocul ni s-a dus.

Am aşteptat să termine cupletul şi apoi am bătut. O voce, cu ton voios provocator, strigă:

— Intră, olandez afurisit.

Am intrat. Tata tocmai îşi scosese gherocul de mătase şi îşi desfăcea nodul cravatei de dantelă. Izbucni în rîs, apoi începu să declame:

O, fiu! O, bucurie! Tu cinste-a vieţii mele!
Tu sprijin scump al ţării în aste ceasuri grele.

Îl ştia pe de rost pe bătrînul Corneille, din care, la anumite ocazii, recita tirade întregi. Trecuse fără prea mare ceremonie de la un cîntecel la Horaţiu[1].

— Nu, continuă el, ştiu, uşuraticule, nu chiar mîine va fi ziua cînd îl vei scăpa pe Ludovic de blestematul Wilhelm de Orania. Trebuie să mă resemnez. Sper că, pînă una-alta, n-ai de gînd să ajungi un erou după modelul antic. Văd că, deşi ai făcut un început strălucit, alergi mai puţin după gloria în lupte, şi mai mult după graţiile femeilor. Pun prinsoare că mai adineauri una, dacă nu două, ţi s-a supus fără condiţii.

Avea o straşnică bună dispoziţie şi curînd aflai şi pricina ei.

---

[1] *Corneille. Horaţiu, actul IV, scena 2. În romîneşte de Victor Eftimiu, în colaborare cu Fetru Manoliu. ESPLA. 1956.*

— Destul! Fiecare vîrstă cu plăcerile ei, băiete. A ta cu dragostea, a mea cu tihna la gura sobei. Astă-seară am petrecut vreo două ceasuri într-o casă de joc cam deochiată, în schimb Plutus a fost cu mine. După ce am tras de trei ori la rînd un brelan de figuri, am avut cuminţenia să mă ridic de la masă cu un cîştig de douăzeci de mii de livre. Cum vezi, mă pregăteam să intru în aşternut cu sufletul împăcat şi bănuiesc că nu tocmai tu mă vei împiedica să gust o binemeritată odihnă.

Începu să-şi descheie nasturii jiletcii şi eu suflai în feştilă, deoarece odaia era luminată. Clipind din ochi, mă privi mai de aproape şi văzu în ce hal arătam.

— A! ia te uită... dar de unde vii, băiete? Mototolit şi cu faţa alungită, parc-ai fi un căţeluş abia scos din apă. De ce nu te-ai adăpostit sub o streaşină pînă trecea potopul? Te-aş fi iertat chiar dacă intrai pentru o clipă la vreo mijlocitoare, mai degrabă decît să capeţi aprindere de plămîni. Femeile astea nu-s lipsite de omenie cînd le dai de înţeles că nu eşti un zgîrie-brînză.

Văzîndu-l atît de voios, mi-am venit în fire şi i-am spus pe nerăsuflate:

— Tată, dacă nu mă ajuţi grabnic, sînt un om pierdut. Se încruntă, îşi puse mîinile pe umerii mei şi, privindu-mă drept în faţă, spuse liniştit:

— Vino-ţi în fire, Fortunat. Cel mai de seamă lucru este că te văd viu şi teafăr. În rest, orice prostie ai fi făcut, sînt aici, şi ca s-o îndrept, şi ca să te muştruluiesc. Desmeticeşte-te! Ai avut ghinion la cărţi? Dac-ai pierdut, nu înseamnă că eşti pierdut. Cît?

— Mai bine-aş fi pierdut o mie de pistoli!

— Ei, fiu risipitor, mai domol!

— N-am jucat, tată. L-am ucis în duel pe contele de Valbert du Coudray.

Nu păru prea izbit de asemenea dezvăluire, aşa cum mă temeam. Îmi şopti doar:

— Povesteşte-mi!

I-am povestit într-un suflet capcana întinsă de perfida contesă, naivitatea şi uimirea mea, ameninţările contelui, refuzul meu de a-i primi tîrgul, spadasinii plătiţi să-mi facă de petrecanie, duelul de pe chei, fulgerul care, ca prin minune, mi-a ajutat braţul...

— Iartă-mă, tată, îi spusei la sfîrşitul istorisirii. Însemna că nu-l cunosc bine pe marchiz. Strigă aprig:

— Dar n-am pentru ce să te iert. Imprudenţa nu e o greşeală, Te-ai purtat ca un zăpăuc, dar nu din partea ta a venit provocarea, şi i-ai ţinut piept cum ar fi făcut orice om de onoare. Ticălosul de Valbert şi-a primit plata pentru mîrşăvia lui. Doar pînă şi cerul s-a dovedit a fi de partea ta! Voi spune deci, ca bătrînul Horaţiu:

„Eroul te înalţă mai sus de ucigaş;
Te-a-mpins către greşeală a inimii căldură[1]...”

Admiţînd, bineînţeles, că e vorba de crimă şi de nelegiuire, ceea ce nu-i tocmai sigur. Îşi frecă bărbia şi căzu o clipă pe gînduri.

— Vezi tu, din nefericire nu trăim la Roma pe vremea regelui Tullus şi domnii noştri judecători nu glumesc cînd e la mijloc uciderea unui om. În cel mai bun caz, te vor trimite la Bastilia, unde vei mucezi pînă la moarte. Nu ne putem aştepta la nimic bun din partea văduvei. Tigroaica îţi va pune în spinare cele mai cumplite învinuiri şi chiar mîine mă voi pomeni cu

---

[1] *Corneille, Horaţiu, actul v, scena 3, id. De fapt aceste cuvinte sînt rostite de regele Tullus, nu de bătrînul Horaţiu.*

un epistat de la poliţie, venit să te înhaţe. La vremea aceea însă te vei îndrepta în goana calului spre Nantes.

— Spre Nantes, tată?

— Da, unde vei ajunge în mai puţin de şase zile, chiar dacă pentru asta vor trebui să crape şase cai sub tine, şi acolo te vei îmbarca pe La Petulante, corabie înarmată de război, cu un deplasament de 250 de tone, înzestrată cu 24 de tunuri şi un echipaj de 90 de oameni.

— Şi ce dracu' să fac pe La Petulante?

— Aş putea să-ţi răspund, smintitule, că, datorită ei, vei vedea multe meleaguri şi, oricum, e mai bine să-ţi ţii capul teafăr pe umeri, între cer şi mare, decît să rămîi fără el pe uscat. Spre a şti despre ce e vorba, trebuie să-ţi mai spun că La Petulante este un bastiment bine echipat, care face negoţ cu lemn de abanos, sau, altfel zis, cu negrii de pe coastele Africii, urmînd apoi să se îndrepte, cu toate pînzele sus, spre Santo Domingo. Ştii că am vîrît nişte bani în Compania pentru Guineea. La Petulante, care face parte din flota acesteia, va ridica ancora peste şase zile. Vezi de ce trebuie neapărat să ajungi la bordul ei cît mai repede cu putinţă. Vei sta departe optsprezece luni sau doi ani. Pînă atunci mă voi strădui ca povestea ta să fie îngropată, cu ajutorul puternicilor zilei.

— Dar nu cunosc nimic din tainele navigaţiei.

— Vei învăţa. Îţi voi da o scrisoare pentru căpitanul Aubert Fulminet, stăpîn deplin al corăbiei şi care nu-şi poartă degeaba numele, căci i s-a dus faima de „fulminant" faţă de piraţi, regişori negri, curenţi şi maree. Ştie că sprijinul pe care îl aduc Companiei cere consideraţie, ceea ce te va face sacrosanct în ochii lui. Fiule, vei fi sublocotenent pe La Petulante, avînd şi sarcina de scriitor, adică vei ţine jurnalul de bord sub

înalta oblăduire a domnului Fulminet, care te va învăţa şi meseria de marinar.

Tata şi începuse să prevadă toate consecinţele noii stări pe care mi-o impunea în lume.

— Nu vei putea călători sub numele tău adevărat. Ai nevoie de o acoperire. Prenumele tău este Fortunat şi pleci în căutarea norocului pe mare. Să nu mergem mai departe. Te vei numi Lafortune şi te sfătuiesc să nu-ţi păstrezi decît cel de-al treilea prenume, Felix: deci, noul tău nume va fi un îndoit purtător de noroc[1]. Numai căpitanul corăbiei va cunoaşte adevărata ta identitate.

Se scărpină la tîmplă înainte de a rosti mai departe:

— Germain te va însoţi pînă la Nantes. Este un om de încredere. A fost gonaci la ducele de Chaulnes înainte de a intra în slujba mea. E un bun călăreţ şi mînuieşte sabia la fel de bine cum suflă din corn. Chiar acum îi voi porunci să pună şeile pe cai. Veţi porni înainte de revărsatul zorilor. Tu du-te şi strînge-ţi cîteva lucruri, dar nu prea multe. Nu uita să-ţi iei pistoalele; drumurile sînt nesigure. Întoarce-te aici de îndată ce vei fi echipat.

Vorbea cu un desăvîrşit sînge rece şi perspectiva de a mă vedea plecat departe de casă pentru un răstimp destul de lung părea să nu-i clatine seninătatea. Îmi aminteam cîte lacrimi vărsase la moartea primului său născut şi nepăsarea de acum mă uimea.

Cînd, după un ceas, m-am înapoiat în odaia lui, l-am găsit în picioare, îmbrăcat în haine de ceremonie, cu bastonul în mînă, pe cap purtînd tricornul cu tiv de aur şi franjuri de pene de struţ, de sub care se revărsa

---

[1] *Fortunat (lat. Fortunatus) - Norocosul; Felix (lat.) - Fericitul.*

imensa perucă cu bucle. Era foarte solemn. Întîi îmi strecură în mînă o pungă doldora de bani şi mă sfătui, ca măsură de prevedere, să-i împrăştii conţinutul în cingătoare şi în cizme.

— Germain te aşteaptă în ogradă cu caii, spuse el. Chibzuind mai adînc, cred că-i mai bine pentru tine să porneşti la drum chiar acum. Cerul s-a înseninat. Veţi avea lumină pe drum. Adio, fiule, ia aminte, de cum ieşi pe porţile oraşului, nu te mai cheamă altfel decît Felix Lafortune. Ai grijă de tine. Sălbaticii, piraţii, fără să mai vorbim de barbarii de orice neam, de englezii şi olandezii aceia blestemaţi, o să-ţi dea de furcă. Mă voi ruga pentru tine, şi vara ta, Apollonie, s-a şi pus pe rugăciuni. Ţine bine minte că eşti ultimul vlăstar al familiei La Pree la Fleur.

Vocea începu să-i tremure la rostirea ultimelor cuvinte. Mi-am dat seama că, pînă atunci, abia izbutise să se stăpînească. Ochii i se umeziseră. Tuşi, mă îmbrăţişă, coborî în urma mea pînă în ogradă. Cînd să mă urc în şa, mă bătu pe umăr:

— Mai ales, bagă de seamă să nu te încurci cu vreo negresă. N-am nevoie de nepoţi tuciurii. Dar glasul era frînt şi rîsul silit.

Dragul meu tată! Îl iubeam la fel de mult cum mă iubea şi el pe mine şi gîndul îmi zbura la el pe drumul ce ducea la Nantes, spre care galopam împreună cu Germain, dînd fără milă pinteni bieţilor cai. Călărind cîte douăzeci de leghe pe zi, am ajuns la destinaţie în mai puţin de cinci zile. Aveam grijă să nu poposim decît după lăsarea nopţii, în hanul vreunui sat, de unde nu porneam decît odată cu răsăritul soarelui. Germain, un vlăjgan cu vreo cinci sau şase ani mai mare decît mine, era un tovarăş voios, căruia nu-i îngheţa măduva în oase. Mi-am dat cu adevărat seama de meritele sale

cu prilejul singurei întîlniri neplăcute pe care-o avurăm, în apropiere de Ferte-Bernard unde, în vîrful unei coaste de deal, patru tîlhari de drumul mare, înarmaţi cu flinte, ne-au pus să ne culcăm cu burta la pămînt. L-am ucis pe unul cu un foc de pistol. Germain răpuse un altul, şi cei doi care mai rămăseseră, îşi luară picioarele la spinare.

Eram frînt de şale la intrarea în Nantes, oraş murdar, cu uliţe înguste, aproape toate mărginite de case dărăpănate de lemn, ridicate pe piloţi. Merserăm cîtva timp pe malul unui ghiol, numit la Fosse. Sub hangarele de scînduri, bătute alandala unele lîngă altele, se desluşeau nişte dubasuri pîntecoase, dintr-acelea care slujesc la căratul sării sau la descărcatul corăbiilor. Pretutindeni, în duhoarea de seu amestecată cu păcură, se auzeau loviturile daltelor mînuite de călăfătuitori. În sfîrşit descopăr La Petulante, lîngă un braţ de mare. Hamali şi alţi salahori urcau şi coborau pasarela care o lega de ţărm, cărînd lăzi, butoaie şi saci. Un ofiţer, sprijinit într-un baston fin, cu măciulie de argint, fuma dintr-o pipă de argilă, lungă şi înnegrită, supraveghindu-i cu ochi atent. Lăsînd caii în paza lui Germain, mă apropiai de el şi-l întrebai dacă îl cunoaşte pe căpitanul Fulminet.

— Nu cunosc pe altul în afară de mine, domnule, îmi răspunse după ce îşi scoase pipa din gură.

Îi întinsei scrisoarea tatii. Îşi goli pipa şi o vîrî într-un buzunar al gherocului. Apoi citi scrisoarea şi se uită la mine cu mare curiozitate.

— Fiţi binevenit, domnule. Nu vă pot ascunde că echipajul meu era complet. Mîine dis-de-dimineaţă ne întindem pînzele; dar mai e timp să vă trec pe rol. Abia diseară îl voi prezenta căpităniei portului. Nu

prevăzusem decît un sublocotenent. Nu-i nimic. Cu cît îs mai mulţi nebuni, cu atît se rîde mai zdravăn.

Adăugă, făcînd cu ochiul:

— Deci, numele dumitale este Lafortune. Ai mai călătorit pe mare?

— Nu, domnule căpitan, dar am slujit în armata regelui. Am fost rănit la Fleurus.

— Asta mă linişteşte, deşi scrisoarea domnului marchiz, tatăl dumitale, era o garanţie îndestulătoare. Trebuie să-ţi spun că un fluşturatec care nu cunoaşte mirosul prafului de puşcă şi dă ochii peste cap la primul bubuit de tun, nu e binevenit pe La Petulante. Îţi place rachia?

Făcui o mutră nedumerită şi el clătină din cap.

— Îţi spun dinainte că cea pe care o am nu-i un sirop pentru copii, ci un rachiu făcut din trestie de zahăr, destul de tare, fabricat în insulele Americii şi căruia sălbaticii din partea locului îi spun tafia. Trebuie să-l gustăm, ca să mai prinzi curaj. Fă-mi plăcerea şi vino după mine.

Mă urcai pe pasarelă, între hamalii cu spinarea încovoiată sub greutatea sacilor din care ieşea o aromă puternică, apoi ne suirăm pe scara punţii din spate şi căpitanul îmi deschise uşa cabinei sale, lăsîndu-mă să trec înainte.

Era o încăpere strîmtă, cu tavanul jos şi care primea lumina zilei doar printr-o deschizătură îngustă, pe unde n-ar fi putut trece trupul unui om. Un pat acoperit cu o blană de tigru, o masă cu astrolabul, busola şi cîteva cărţi sau registre, un taburet – alcătuiau întregul mobilier. Pe un perete era prinsă în ţinte proiecţia cilindrică a lui Mercator[1]. În spatele uşii,

---

[1] *Gerhard Kremer, numit Mercator, matematician şi geograf flamand (1512—1594), creatorul unui nou sistem de alcătuire a*

pe un rastel, se aflau o puşcă, o pereche de pistoale, o sabie şi un corn cu praf de puşcă.

Era să trec cu vederea un cufăr mare de fier, bătut în nituri ascuţite, de unde Aubert Fulminet scoase solemn o sticlă şi două păhărele, pe care le umplu pînă la vîrf. Un miros puternic, care-ţi muta nasul din loc, de melasă şi zahăr ars, se răspîndi în încăpere.

— În sănătatea dumitale, Felix Lafortune! spuse căpitanul. Deie Domnul să nu te-mbolnăveşti de bube rele, să nu-ţi pierzi dinţii de scorbut, să nu te înghită crud rechinii şi să nu te mănînce fiert canibalii, aşa cum a păţit-o bietul cavaler de la Tourasse, care a fost fript la frigare pe Coasta Dinţilor, că bine-i mai zice aşa. Da, domnule, fript şi mîncat pînă la ultimul oscior, în afară de piciorul stîng, care era de lemn. Pe cel adevărat îl pierduse în călătoria dinainte, într-o luptă cu un vas corsar.
Se puse pe un rîs tunător şi îşi bău paharul dintr-o înghiţitură. Avui nesocotinţa să fac la fel şi era gata să mi se taie răsuflarea. Cum se goleau păhărelele, căpitanul Fulminet le umplea cu mare iuţeală de mînă. Eram nevoit să cad iarăşi în păcat. La fiecare probă, o dîră de foc îmi năpădea pieptul şi ochii îmi ieşeau din cap. Atunci o mînă se prăvăli pe umărul meu.

— Sublocotenente Lafortune, să ştii că-mi placi. Există în dumneata o înduioşătoare strădanie de bunăvoinţă. Trebuie să mărturisesc, rachia asta nu e de prima mînă. Mie nu-mi place decît cea curată, aşa cum iese din alambic, dar pungaşul de plantator din Santo Domingo, de la care am cumpărat ultima balercă, are obiceiul nenorocit să-i dea tărie cu oleacă

---

hărţilor, după proiecţia cilindrică ce îi poartă numele, folosit în hărţile de navigaţie.

de pudră de muschetă. Eh! N-avem decît să ne obişnuim. Mai întîi trebuie să înveţi să te ţii în viaţă rezistînd la oboseala primei călătorii, şi totul va merge ca pe roate. Nu-ţi ascund, trebuie să fii de fier ca să faci meseria asta. După cum văd însă, natura a fost destul de generoasă cu dumneata. Atunci, de ce să te duc cu zăhărelul? Negoţul cu negri nu e un zaiafet, şi, dacă te înspăimîntă răul de mare, mai bine rămîi pe uscat. Dacă, dimpotrivă, îţi place viaţa plină de primejdii, viaţa plină de surprize şi aventuri, care urmează după lungi săptămîni monotone pe mare, fără o adiere în pînze, atunci vei fi răsplătit din plin.

I-am mulţumit pentru primirea deschisă. Mi-am amintit ce-mi spusese tata despre el, şi nu mi se părea prea „fulminant”. O corabie nu se poartă la fel cînd stă în port şi cînd se află în larg. Aşa şi cu comandantul navei La Petulante. Mă uitam la umerii săi laţi, la chipul tăbăcit ca o piele veche, la ochii poruncitori, verzi ca acvamarina. Toată fiinţa lui răspîndea dîrzenie. Era îmbrăcat elegant, într-un gheroc cafeniu cu brandeburguri, înspumat de o cravată de dantelă.

— Fiindcă asta-i hotărîrea dumitale, urmă el pe un ton satisfăcut, instalează-te la bord. Simte-te ca acasă. La Petulante nu-i la fel de mare ca palatul din Versailles, dar ai să te obişnuieşti cu ea. Vei împărţi camera cu sublocotenentul Sosthene Goujet, un soldăţel vesel. Diseară, la ora şapte, să fii cu el pe punte, unde voi veni şi eu cu secundul meu şi ceilalţi locotenenţi, să dau citire instrucţiunilor de armament şi altor eventuale dispoziţii.

Coborî pe punte şi eu pe cheu, pentru a-l căuta pe bravul Germain, care îmi urcă bagajul la bord. Era mişcat că se desparte de fiul stăpînului său.

— Domnul să vă aibă în pază! îmi spuse. Veţi vedea multe locuri frumoase şi nădăjduiesc să vă placă.

Îşi căuta cuvintele, mototolindu-şi pălăria cu amîndouă mîînile. Ar fi vrut să-mi spună o vorbă de îmbărbătare, acum, la despărţire, şi iată ce găsi:

— La urma urmelor, corabia asta mătăhăloasă e făcută să umble pe mare, nici mai mult, nici mai puţin ca şi un cal uriaş de lemn. Mie-mi plac mai mult caii în carne şi oase, poate fiindcă am fost gonaci prin codri şi cîmpii, dar fiecare cu gustul său.

Am rîs împreună cu el şi l-am urmărit cum se îndepărta pe cheu, cu fruntea plecată, între bieţii cai sfîrşiţi de goană, pe care-i ţinea de căpăstru.

A doua zi în zori desfăşurarăm velele, împinşi de o briză bună de uscat, care ne-a ajutat să lăsăm curînd Paimboeuf la babord şi Saint-Nazaire la tribord. Oceanul îşi desfăşura în faţa mea nesfîrşita-i pînză verde, care avea să mă ducă pe Coasta Sclavilor şi în insulele Americii. Deasupra mea velele şuierau, biciuite de vînt. Sub tălpi, doar nişte scînduri fragile mă apărau de adîncurile abisului şi de furia valurilor. Cu opt zile în urmă, tata dăduse acea petrecere unde, spre nenorocul meu, le-am cunoscut pe Line şi Trine. Am avut prilejul să le fac curte, să stau în cumpănă faţă de farmecele lor atît de asemănătoare, să discut cu prefăcuta contesă de Valbert du Coudray despre locul şi însemnătatea „muştelor”. Sinistre glume! Line şi Trine erau oare înţelese cu contesa? Nu-mi venea să cred. Îşi numiseră aluniţele: „mincinoase”. Trebuia să fi văzut în asta o prevestire?

Oricum ar fi fost, era mai înţelept din partea mea să uit o întîmplare care îmi schimbase atît de brutal

cursul vieţii. Dealtfel, ce-aş fi putut face altceva decît să mă obişnuiesc cu situaţia impusă de împrejurări?

În seara din ajunul plecării, aşa cum se anunţase, la ordinul domnului Fulminet, căpitanul nostru, statul major al corăbiei ţinu sfat. Era alcătuit din domnul Justim Colinet, căpitan secund, din domnii Pigache (Zebedee) şi Dufourneau (Camille), locotenenţi, şi din sublocotenentul Goujet, despre care am pomenit mai sus. Dar mai bine să le fac portretul pe loc.

Domnul Colinet, de felul lui din Saint-Malo, lung şi uscăţiv ca un mănunchi de vreascuri, cu faţa colţuroasă şi nas ascuţit, ochi galbeni iscoditori şi pielea tăbăcită a unui bătrîn lup de mare, făcuse mai multe campanii pe corăbiile regelui şi navigase pe nave de cursă lungă ca pilot cu schimbul. Avea vreo treizeci de ani. Din anul de captivitate petrecut în portul Plymouth, de unde evadase împreună cu domnul de Forbin, păstrase obiceiul de a-şi da acordul în orice problemă printr-un „Well! ” demn de cel mai flegmatic englez.

Locotenentul Pigache era o pocitanie burduhoasă, cu pielea arsă de soare şi ochi boboşaţi. La doisprezece ani se îmbarcase ca mus pe la Charrnante Gabrielle şi, în cincisprezece ani de viaţă pe mare, fusese, rînd pe rînd, călăfătuitor, gabier, boţman[1], sublocotenent, de la Pegu, mai departe de Indiile Orientale, pînă în insulele Malvinas din Marea Sudului. Ştia la fel de bine ca oricare să ţină cîrma pe furtună, ca şi pe mare calmă, chiar dacă, întrecînd măsura la băutură, abia se ţinea pe picioarele lui scurte, supus tangajului şi ruliului ca o luntre cu catargul sfărîmat.

Pe cît domnul Pigache avea o fire veselă şi săritoare la nevoie, datorită incendiarei drojdii de

[1] *Sau nostrom - şef de echipaj.*

trestie de zahăr, din care, de cîte ori debarca la Capul Francez, cumpăra de la un plantator cîte o balercă, pe care o păstra pentru uzul său personal, pe atît domnul Dufourneau, locotenent-secund, era un om înţepat şi arţăgos. Drept ca un par, cu privirea rece şi obrazul galben şi ciupit, se purta aspru cu oamenii din echipaj, împungîndu-i cu glas sec şi strident. Avea vreo douăzeci şi cinci de ani, era un admirabil corăbier, studiase la şcoala de hidrografie din Dieppe şi ştia să determine pe hartă punctul unde se afla corabia la fel de sigur ca însuşi căpitanul Fulminet. Nu era prea vorbăreţ şi bea cu moderaţie. La început l-am considerat incapabil de înflăcărare pe acest fiu de notar, care întorsese spatele breslei avocăţeşti ca să pornească la voia întîmplării pe mare. Îl judecasem pripit.

Mai rămîne sublocotenentul Goujet (Sosthene), care nu era cel mai puţin arătos din echipaj. Avea douăzeci de ani şi era potrivit de statură, blond, cu ochi albaştri şi o pieliţă de fată. Părea un fluşturatec, un filfizon, un coconaş, dar oricît era el de parfumat, spilcuit, ondulat, umerii săi largi insuflau respect şi îţi zdrobea mîna cînd ţi-o strîngea, căci avea nişte muşchi de fier. Se trăgea dintr-o familie de armatori din Nantes. Încă din fragedă copilărie i se împuiaseră urechile cu isprăvile corsarilor şi ale fraţilor de pe Coastă. Nu visa decît să-i întreacă în faimă pe cumplitul Olonnois, care cucerise Maracaibo, pe cutezătorii căpitani Laurent şi Van Horn, care luaseră cu forţa Vera-Cruz, pe neîntrecutul galez Morgan care, vreme de cinci ani la rînd, a semănat groaza în Noua-Grenadă, a dărîmat turnul Santo Domingo, din Cartagena Indiilor, şi a devenit guvernator al insulei Jamaica. Nu-l credeam în stare de asemenea fapte

vitejeşti, judecînd după spectacolul pe care mi-l oferi în prima zi a traiului nostru împreună în hruba care ne ţinea loc de încăpere pe La Petulante.

În dimineaţa aceea, pe cînd se gătea în faţa unui ciob de oglindă şi se bărbierea atent, îl auzii că ţipă pentru un micuţ punct negru ce-i apăruse pe o nară:

— Ce oroare, Lafortune, îmi spuse cu o voce de bas, care contrasta cu înfăţişarea lui tinerească. De ce oare natura strică astfel armonia unui obraz plăcut?

Extrase între două unghii obiectul mîniei sale şi adăugă:

— Ah! ce noroc pe tine că nu eşti un băiat frumos! Nu puteam suferi o asemenea observaţie care-mi zgîria urechile şi îndată mi-am şi scos sabia.

— O rană care-ţi va tăia obrazul în două ne poate pune repede pe picior de egalitate, îi răspunsei senin.

Ridică din umeri şi izbucni în rîs:

— Fii serios, domnule! Eşti iute la mînie şi cred că sîntem făcuţi să ne înţelegem mai degrabă decît să ne scoatem maţele. Fii pentru mine Enea, şi voi fi însoţitorul tău fidel. Dar mai întîi vîră-ţi sabia în teacă. Am început şi eu să rîd şi, din clipa aceea, am devenit cei mai buni prieteni de pe lume.

Să mă întorc la adunarea statului nostru major. Aşa cum fusesem înştiinţat, căpitanul citi pentru început instrucţiunile de armament. Am rămas uluit cît de anapoda erau făcute. Recomandarea stăruitoare de a ne ruga lui Dumnezeu dimineaţa şi seara venea înaintea îngrijirilor în caz de colici, şi necesitatea de a-i pune pe negri să facă gargară cu oţet sau zeamă de lămîie, la care se adăuga un strop de rachiu, ca măsură preventivă împotriva scorbutului, venea după dispoziţiunile prevăzute în cazul morţii căpitanului, apoi a secundului său, apoi a celor doi locotenenţi care

aveau dreptul, în această ordine ierarhică, să ia comanda navei. După moartea celui de-al doilea locotenent, soarta corăbiei noastre trecea în mîinile lui Sosthene Goujet, apoi, dacă eventual cadavrul acestuia din urmă avea să fie aruncat peste bord, în ale mele.

Oricît mi s-ar fi părut cu neputinţă, perspectiva de a fi promovat, printr-o catastrofală serie de decese, stăpîn deplin al unei corăbii cu un deplasament de 250 de tone, îmi cam tulbura mintea. Căci, dacă un asemenea caz fusese considerat de Companie, demn să fie prevăzut, evident, el era previzibil.

Totuşi Aubert Fulminet continuă *recto temo*[1] citirea celui de-al 16-lea articol, în termenii căruia eram obligaţi să ne conformăm celor de mai sus, şi care se termina prin această formulă edificatoare:

„Vă dorim tuturor şi fiecăruia în parte, o călătorie bună şi ne rugăm lui Dumnezeu să vă aibă, pe unii şi pe ceilalţi, în sfînta şi mărita lui pază."

— Amin! îmi suflă la ureche colegul Goujet, păstrîndu-şi un chip de marmură.

După care căpitanul trecu la ordinele privind rolul fiecăruia pe durata călătoriei, domnul Dufourneau, sub controlul şefului său, avînd delegaţie specială din partea Companiei pentru vinderea şi trocul mărfurilor încărcate. Apoi se întoarse spre mine.

— Domnilor, spuse el, vă prezint un nou venit, sublocotenentul Felix Lafortune, care s-a bătut vitejeşte în armata regelui şi pe care dorinţa de a vedea lumea l-a împins să se îmbarce împreună cu noi. Pe rolul echipajului are postul de scrib, dar va lua parte şi la negoţ, ca adjunct al domnului Dufourneau. Pentru a-i ura bun venit, cu voia domniilor-voastre, să golim

---

[1] *Cu glas uniform (lat.).*

un şip în sănătatea acestui novice, faţă de care vă rog să vă purtaţi cum se cuvine.

— Well! mormăi secundul.

Păhărelele, umplute vîrf, se ciocniră cu clinchet, locotenentul Pigache îşi pocni limba de cerul gurii şi locotenentul Dufourneau, ridicînd un deget înmuiat în rachiu declară că, mîine, pînzele vor fi umflate de cel mai prielnic vînt.

Aşa s-au petrecut lucrurile în dimineaţa aceea senină de sfîrşit de vară, cînd La Petulante, cu toate pînzele sus, părăsea Lumea Veche pentru a se îndrepta spre coaste îndepărtate. Nu aveam decît douăzeci de ani: vîrsta proiectelor, speranţelor, a visurilor şi iluziilor. În loc să cochetez prin saloane şi să colind tripourile sub binecuvîntarea unui tată îngăduitor, pornisem într-o aventură în care aveam să dau dovada că, deopotrivă cu tovarăşii mei căliţi, eram gata să înfrunt totul, să trec peste orice greutăţi.

Sprijinit de copastie, vedeam cum se îndepărtează în urma noastră promontoriul Saint-Gildas, apoi, îndată după aceea, cum se estompează linia albăstrie a coastelor insulei Noinnoutier. Trăgeam cu nesaţ în piept aerul sărat, o beţie necunoscută îmi umfla pieptul. Mi se părea că renasc la o nouă viaţă, la o viaţă adevărată. În spatele meu, cineva tuşi în două rînduri, vrînd parcă să-şi vestească prezenţa.

— Am onoarea să vă salut, domnule. Mă întorc şi văd un bărbat gras, cu faţa îmbujorată, în haine negre şi tricorn de piele.

— Mă numesc Taillebois Joel, chirurg, născut la Paimpol, spuse el cu ton uşor solemn. Am patruzeci şi cinci de ani şi sînt decanul de vîrstă al acestei curse de şoareci.

Îmi întinde o mînă moale, pe care o strîng spunîndu-mi numele.

— Da, continuă el, ţinîndu-se de copastie, căci corabia începea să fie clătinată de o hulă puternică, mai bine să ştiţi fără zăbavă ce vă aşteaptă. La Petulante este plină de guzgani. De fiecare dată cînd ne-am întors din insule, am încercat s-o scap de animalele astea nesuferite, dîndu-le un amestec de leacuri în stare să ucidă o turmă de elefanţi. Dar zadarnic. Totdeauna scapă cîţiva şi ne tot întrebăm unde se ascund cei rămaşi în viaţă. Trebuie spus că, de îndată ce vîrîm sub punte încărcătura de sălbatici, bieţii negri, în lipsă de carne de om, înfulecă peste raţie carne de şobolan şi hoardele lor scad atunci în chip simţitor. Dar, vai! după ce îi debarcăm, lighioanele mustăcioase încep să mişune iarăşi. Fiţi atent să nu vă muşte, dacă ţineţi la preţiosul domniei-voastre hoit.

Un glas gros, după care îl recunoscui pe căpitanul Fulminet, îl întrerupse:

— Pun rămăşag că maimuţoiul ăsta bătrîn îşi recită cupletul despre şobolani. Ar fi mai bine să-şi recunoască vina, după frumoasa ispravă pe care a săvîrşit-o în ultima noastră călătorie. A pus la cale lăudabilul plan de a curăţa pe veci corabia de nedoriţii ei pensionari, cu ajutorul celei mai straşnice otrăvi pentru şoareci. Rezultatul: crescătoria noastră de guzgani a continuat să sporească şi să se înmulţească, în schimb douăzeci dintre cei mai frumoşi negri au pierit, victime ale otrăvii. Iată rodul îndeletnicirilor dumnealui. Du-te mai bine de-ţi pisează leacurile, dom'le lăudăros, şi nu ne mai împuia urechile cu aiurelile dumitale.

Chirurgul se îndepărtă mormăind, pe cînd căpitanul se puse pe rîs, apoi adăugă:

— Ei, oricum, are meritul că ucide ceva mai puţini oameni decît media celor din breasla lui... Acum, domnule Lafortune, ascultă la mine. Marea este frumoasă, deşi începe să se agite puţin. Nu te schimbi la faţă, ceea ce mă face să cred că ai stofă de marinar, dar n-ai timp de pierdut, trebuie să înveţi meseria. Mai întîi e nevoie să ştii să te urci pe catarge.

Îmi arătă pe loc cum să fac şi, în ziua aceea şi în următoarele zile, îmi dezvălui tainele navigaţiei cu pînze, începînd cu arborada. Am învăţat să deosebesc arborele trinchet, din faţă, de arborele artimon, din spate, primul purtînd – ca şi marele catarg – o velă inferioară, trinca, un gabier, un zburător şi o rîndunică trinchet, al doilea, avînd pe arboretul artimonului o rîndunică artimon, apoi un contragabier şi un zburător artimon, şi o randă. A trebuit să-mi întipăresc în minte că pe straiul catargului mare este învergată o velă triunghiulară, numită vela-straiul gabierului mare. În sfîrşit, mi-am vîrît în cap rolul velei pătrate, civadiera, de sub catargul bompres, ale cărei orificii, aşezate în colţurile de jos, permiteau scurgerea apei adunate.

Pe urmele stăpînului corăbiei noastre, am cercetat toate părţile acesteia, răspunzînd întrebărilor pe care, după ce mă învăţase, mi le punea neîntrerupt, *ex abrupto*:

— Ce este duneta, domnule Lafortune?

— Este suprastructura aşezată deasupra punţii superioare şi care se întinde de la pupa la catargul artimon.

— Ce este coverta?

— Puntea superioară.

— Ce este „sfînta-barbă”[1]?

[1] *Saint-Barbe, sărbătorită la 4 decembrie, este patroana artileriei.*

— Despărţitura rezervată maistrului tunar şi care precedă depozitul de muniţii, sau pulberăria.

Totuşi, cel mai mult m-a impresionat încăperea de sub punte, amenajată între cală şi covertă, unde aveau să fie îngrămădiţi cei trei sute de negri pe care urma să-i culegem de pe coasta Guineei. Nu măsura mai mult de cinci picioare înălţime şi, într-un spaţiu atît de redus, captivii adulţi nu puteau sta decît aşezaţi sau culcaţi. Această parte a navei fusese spălată la Nantes, cu mai multă grijă decît celelalte şi „parfumată”, cum se spunea, cu oţet. În ciuda acestor măsuri, era îmbibată cu un miros infect, de-a dreptul o miazmă de mormînt. L-am întrebat pe căpitan cum puteau nişte fiinţe omeneşti să rămînă în viaţă, luni de zile, într-o asemenea hrubă.

— Ne-am resemnat să pierdem la fiecare călătorie un sfert din marfă, răspunse el. Îţi dai seama că ar fi preferabil pentru Companie să ştie că oamenii ei ajung în insule vioi şi bine dispuşi, deoarece pierderea unui singur negrişor măreşte preţul de cumpărare fixat pentru fiecare cap de negru. Dar moartea şi viaţa stau în puterea nemărginită a lui Dumnezeu. Papa Martin al V-lea a proclamat, din amvonul bazilicii Sfîntul-Petru, că pămîntul aparţine lui Hristos şi că Vicarul său are dreptul să dispună de orice nu este sub stăpînirea creştinilor. Ca urmare, negoţul cu negri este un comerţ legitim, întrucît negrii sînt păgîni.

Pentru a mă lămuri mai bine, îmi dădu o cărţulie legată în piele de viţel, care fusese pesemne cercetată de mulţi înaintea mea, deoarece nenumărate pagini erau murdărite şi aveau colţurile rupte. Titlul ei era „Făclia mării”.

— Citeşte-o, îmi spuse el. În ea vei găsi principalele rute maritime, direcţia şi forţa curenţilor. Nu-i ca Biblia, dar din ea vei învăţa esenţialul.

După opt zile, aveam capul călindar de tot vocabularul maritim, şi de noţiuni destul de încîlcite spre a duce drept la naufragiu cea mai bună corabie din lume. Îmi făcusem doi prieteni la bord: locotenentul Pigache, care găsise în mine un ascultător docil al peripeţiilor vieţii sale pe toate mările globului, şi sublocotenentul Goujet, care hulea cînd se potolea vîntul şi mă întreba dacă, lăsînd la o parte culoarea, negresele aveau aceeaşi conformaţie ca şi femeile albe. Învăţase la Nantes tot ceea ce un elev marinar trebuia să cunoască, dar niciodată nu înaintase mai mult de cîteva leghe în larg, pe nişte corăbii de pescuit. Plutea deci pentru prima dată, ca şi mine, spre coasta africană şi observam cu interes cum, pe zi ce trece, se gătea şi se îngrijea tot mai puţin.

Cînd, după trei interminabile săptămîni de navigaţie liniştită, punctate de lungi intervale de calm plat, am zărit la orizont Capul Roca, era la fel de ciufulit şi rufos ca orice gabier în cafas. Am făcut această observaţie cu glas tare şi cu duhul blîndeţii, şi-atunci mi-a răspuns, ridicînd din umeri:

— Pentru marinar, în larg, ţinuta neglijentă este o cochetărie. Aşteaptă tu puţin (începusem să ne tutuim mai demult) să ajungem la Capul Francez şi-ai să vezi cum n-o să-mi precupeţesc osteneala să le dau gata pe doamnele creole cu eleganţa mea rafinată. Domnul Fulminet avusese dreptate vorbindu-mi despre monotonia călătoriei pe mare, cînd vîntul cade şi corabia pluteşte nemişcată, derizorie ladă de scînduri, pierdută între apă şi cer, parcă pe vecie uitată de Dumnezeu şi de oameni. Căpitanul, secundul şi

locotenenţii trăgeau netulburaţi din pipele olandeze aşteptînd să se ridice vîntul. Eu şi cu Sosthene jucam şah, sau amestecam şi împărţeam cărţile, înjurîndu-ne ca nişte birjari, pentru a încerca să alungăm cumva melancolia care ne dădea tîrcoale. Spre a scăpa de ea, imaginaţia noastră supraexcitată de lipsa de lucru, chema furtuna, înfruntarea cu vreo corabie de piraţi sau cu o navă duşmană, în aşteptarea ciudatelor plăceri ale negoţului cu negri.

Nici una din aceste distracţii nu avea să ne lipsească.

Capitolul 4

Am lăsat ancora în apropierea clopotniţei mănăstirii Belem, la o leghe depărtare de oraşul Lisabona, căpitanul socotind absolut necesar să împrospătăm proviziile de lemne şi de apă. Corsarii din Africa de Nord bîntuiau în jurul peninsulei. Ca să-i ocolim, prudenţa ne impunea să lungim itinerariul, îndreptîndu-ne spre insulele Madera şi Canare.

Încă de la plecarea noastră din Nantes, luîndu-mi în primire funcţia de scrib, sub controlul domnului Fulminet, care îmi dicta ce să scriu, începusem să ţin jurnalul de bord, în care, după ce, în primele rînduri scrise, implorasem milostivenia lui Dumnezeu, pomeneam fiecare nume punîndu-i în faţă un „domnul", aşa cum fac şi acum. Din fericire, acest jurnal s-a păstrat şi azi îmi ajută la împrospătarea memoriei. Datorită lui sînt în măsură să notez de pildă că vameşii portughezi, neînduplecaţi în privinţa regulamentelor, ne-au impus trei zile de carantină. Domnul Fulminet, care nu-şi limita gusturile la rachiu, nu scăpă prilejul să cumpere un butoiaş cu vin de Porto pe care îl puse de îndată sub cheie, în camera lui. Îmi amintesc şi de o petrecere veselă pe malul rîului Tajo, unde, în tovărăşia lui Sosthene, care îşi îmbrăcase iarăşi livreaua elegantă şi se parfumase cu esenţă de

flori de lămîiţă, am mîncat nişte nemaiîntîlnite sardele fripte, stropite cu un vin alb înţepător, în care se îmbulzeau mii de băşicuţe şi pe care oamenii din partea locului îl numesc vinho verde. Şi nu le pot uita nici pe cele care mi-l turnau, Dumnezeu să mă ierte! , cum nu pot uita nici graţia trupului lor, nici ochii focoşi peste care se zbăteau gene lungi şi negre, nici pielea lor aurie, catifelată. Of, tinereţe!

Opt zile mai tîrziu, ridicarăm ancora odată cu ivirea zorilor şi pornirăm cu toate velele întinse spre vest-sud-vest. Abia ieşirăm din canal şi căpitanul, vrînd să inspecteze artileria de la bord împreună cu domnul Colinet, mă rugă să-i însoţesc. Aşa cum îmi spusese tata, om totdeauna bine informat, La Petulante dispunea de douăzeci şi patru de tunuri, în plus de patru mortiere cu proiectile de piatră, aşezate pe puntea din spate, şi patru flinte pe suporţi în gabiile catargelor. Mă obişnuisem să mă urc pe parîme, şi domnul Fulminet îmi făcu favoarea de a mă trimite singur în recunoaştere, la cuibul corbului de pe catargul mare. Ce nespusă plăcere să strîng în mîini cînepa noduroasă şi, căţărîndu-mă puţin cîte puţin pe tălpile agile, să domin mîndru corabia şi echipajul ei! Matelotul de veghe, un normand dezgheţat, Lamarche, îmi explică felul cum se mînuieşte flinta, care, datorită suportului, putea fi răsucită în jurul ei, combătînd un năvălitor la scurtă distanţă şi în toate direcţiile. Vîntul destul de puternic, repezindu-se în pînze, clătina catargul mare, făcîndu-l să scîrţîie şi să urmeze toate oscilaţiile corăbiei. Vedeam cum prova despica marea ca un plug între doi snopi de spumă. Coasta portugheză dispăruse, îmi plăcea legănatul ritmat din gabie, gustul sărat al vîntului de pe buzele mele, mirosul mării răscolite în adîncuri, pe care îl simţeam

mai puternic la înălţimea curăţată de duhoarea ce se ridica din cală.

De pe puntea superioară de unde îl zăream, cu nasul în vînt, bine înfipt pe picioarele-i îndepărtate, căpitanul îmi strigă să cobor. M-am supus cu părere de rău şi am continuat, în urma paşilor lui, vizitarea bateriilor. Nava avea douăzeci şi opt de saborduri, dintre care patru erau prevăzute cu tunuri false de lemn; zece la babord şi zece la tribord purtau tunurile de 12 livre[1], iar două saborduri de vînătoare dădeau spre prova şi două spre puntea superioară. Toţi tunarii se aflau la posturile lor. Aveau pe cap berete albastre, o cingătoare de lînă roşie le strîngea mijlocul şi erau în picioarele goale.

— Fiţi cu ochii în patru, băieţi, le spuse căpitanul, încă de la pornirea atacului, nu uitaţi că cea mai mică întîrziere a tragerilor ne poate costa viaţa.

— Well! întări secundul.

Restul zilei se scurse fără nici un incident, dar în noaptea următoare, pe cînd dormeam cu pumnii strînşi la gură, Sosthene, care era de cart, trimise un matelot să mă trezească. Mă dusei după el pe puntea dunetei.

— Nu m-ai fi iertat dacă nu-ţi arătam eclipsa de lună. Spectacolul este gratuit.

În mijlocul cerului vibra o pulbere luminoasă. Luna plină începea să fie ronţăită de umbră în partea dreaptă. Marea era liniştită şi, curînd, vîntul căzu cu desăvîrşire. Nu se auzea decît clipocitul uşor al apei care se lovea de coca navei. Luna devenea din ce în ce mai mult ca un corn, luminozitatea era mai slabă. O adîncă tulburare mă năpădi şi aveam impresia că mi se taie răsuflarea.

---

[1] *Adică tunuri ale căror ghiulele cîntăreau 12 livre.*

Chiar şi Sosthene, care nu era atît de simţitor ca să se tulbure prea repede, părea mişcat şi contempla fenomenul în tăcere. Abia după ce discul lunar, pe de-a întregul acoperit, s-a stins şi de pe cer şi din marea în care se reflecta, şi-a regăsit şi el vioiciunea.

— De data asta, îmi spuse, a intrat la zdup. Să sperăm că va ieşi cu bine.

O pulbere roşietică începu să mijească în jurul ei, pentru o frîntură de clipă, încingînd cu un nimb tremurător astrul pierit, apoi un fulger alb ţîşni din partea lui dreaptă, care se mistuise cea dintîi, şi veselul Sosthene îmi dădu un pumn în spinare de era cît pe ce să cad jos.

— Se întoarce Phebe. Mi-am terminat cartul. Te las pe tine să-i spui vorbe dulci.

Se duse clătinîndu-şi umerii. Am asistat la înceata înviere a lunii şi, cînd şi-a recăpătat deplina strălucire, m-am apropiat de timonier. Era un vlăjgan oacheş şi tăcut, care simţea probabil nevoia să spună ceva în această împrejurare, căci, după ce-şi trecu boţul de tutun dintr-o falcă în alta, îmi zise:

— Grozavă eclipsă, domnule, e a doua pe care-o văd pe mare şi cerul să ne aibă în pază!

Îşi făcu semnul crucii, trînti un scuipat lung şi negricios în lumina galbenă a fanalului şi vorbi mai departe:

— Să tot fie în curînd trei ani de cînd am văzut prima, lîngă insulele Mascarene. Pe vremea aia îmi făceam serviciul pe La Perle, o navă de linie de 120 de tone. Era pe la ora unsprezece înainte de miezul nopţii şi luna n-a fost mîncată decît pe trei sferturi. A doua zi în zori am fost atacaţi de un olandez. Prima salvă de tun ne-a rupt catargul bompres care, în cădere, îl ucise pe căpitanul nostru; a doua ne-a răpus cinci oameni. O

cam băgasem pe mînecă. Din fericire, ne-a scos din încurcătură furtuna care ne-a aruncat pe nişte stînci, în faţa insulei Bourbon, unde am ajuns înotînd. Vedeţi dar, domnule, eclipsa nu vesteşte ceva bun.

Nu cred în prevestirile rele. Şi astăzi încă refuz să fac o legătură între eclipsă şi ceea ce avea să ni se întîmple în dimineaţa următoare. Cu toate acestea sînt silit să recunosc că, pe la ora nouă, marea fiind foarte agitată, omul de veghe ne-a semnalat o corabie navigînd cu vîntul strîns. Domnul Fulminet, după ce o examină cu luneta, fu de părere că bastimentul din zare nu era lucru curat şi ordonă pe loc să ne pregătim de luptă.

— Arborează un pavilion francez, îmi spuse el, dar îmi pun gîtul că n-a fost greeat la Nantes sau la Dunkerque! Uită-te, băiete, e mult prea înalt şi prea subţire. Nu m-aş mira să vină din Sale sau, mai degrabă, din Alger. Vom încerca să ne piardă urma, deşi e un velier mai bun decît al nostru. Dar, dacă nu izbutim şi trece la abordaj, îl vom primi cu cinste.

Am luat luneta în cercul căreia se vedea limpede înşelătorul pavilion albastru cu o cruce albă. Căpitanul puse la gură portavocea şi strigă:

— Terţarolaţi!

Africanul înainta mereu spre noi.

— Goujet! Lafortune! comandă mai departe domnul Fulminet. La tunuri! Toate gurile de foc să fie încărcate şi tunarii la posturile lor.

Sosthene şi cu mine grăbirăm pasul. Meşterul tunar ne-o luase înainte. Fiecare om era în faţa tunului său, cu fitilul în mînă.

— Gata! strigă normandul de veghe.

Căpitanul porunci să se coboare flintele de pe celelalte catarge, spre a fi aşezate pe puntea pupa.

După ce luă toate măsurile, intră în camera lui să-şi încarce pistoalele. Îi admiram sîngele rece, dar şi iscusinţa cu care manevra, îndreptînd corabia spre sud-est, ca să ne apropiem de coasta portugheză, unde ne puteam încrucişa cu o navă prietenă.

Urmăritorul se apropia tot mai mult. După vreun ceas, era la o bătaie de puşcă şi ridica în mărul artimonului stindardul verde, bătut cu stelele de argint şi semiluna Profetului. Venea deci din Alger.

Nu voi uita niciodată lecţia pe care mi-a dat-o în ziua aceea căpitanul corăbiei noastre. Marea era din ce în ce mai învolburată şi piraţii dădeau dovadă de mare curaj venind spre noi în aceste condiţii, cu toate velele întinse, în scopul de a trece la abordaj. Dar domnul Fulminet nu se lăsă păcălit. La ordinul său, cele două vele inferioare au fost învergate şi vîntul strîns în gabieri, pentru ca nava să poată da îndărăt.

Eram încă prea nepriceput ca să pot înţelege fineţea acestei manevre, de a cărei oportunitate nu mi-am dat seama decît după aceea. Toţi oamenii noştri, cu arma în mînă şi sabia la centiron, şedeau în genunchi în spatele platbordului, spre a nu deveni nişte ţinte vii pentru atacator. Şedeam ghemuit în dosul cabestanului, în mîna dreaptă strîngeam crosa unui pistol şi în cea stîngă sabia scoasă din teacă. Sosthene era culcat pe burtă lîngă mine.

Vasul algerian ajunsese la o bătaie de pistol, cînd lansă o bordee[1], însoţită de o salvă de muschete. Cîteva straiuri se rupseră, nişte parîme căzură pe punte şi un matelot, care avusese proasta inspiraţie să ridice capul, se trezi cu el retezat de o ghiulea.

---

[1] *Salva trasă în acelaşi timp de toate tunurile aşezate pe unul din bordurile navei.*

Îndată după aceea, urmînd instrucţiunile prealabile ale domnului Fulminet, toate tunurile noastre de la babord, mortierele şi flintele scuipară foc. Trinchetul corsarului se prăbuşi cu mare scrîşnet şi gancii zvîrliţi de necredincioşi scîrţîiră agăţîndu-se de bordajul nostru.

Algerienii aceia erau nişte adevărate veveriţe. Vreo zece dintre ei ne şi săriseră în spate, dar puştile noastre îşi făcură meseria. Numai cîţiva piraţi, cu iataganul într-o mînă şi toporişca în cealaltă, rămaseră în viaţă. Stînd tot pe burtă, Sosthene apucase de glezne şi dăduse de-a berbeleacul un ticălos, apoi, sărind peste el, îl ţintui de podea cu vîrful săbiei. În ce mă priveşte, a fost de ajuns să apăs pe trăgaciul pistolului ca să trimit pe lumea cealaltă un al doilea tîlhar, înainte de a începe o explicaţie din sabie cu al treilea.

Acesta era mai îndărătnic. Sărea la dreapta şi la stînga şi, de fiecare dată cînd se ferea în lături, mormăia printre dinţi: „Allah! ” Se prăbuşi dintr-o dată, cu ochii holbaţi şi un fir de sînge i se prelinse din nas. Blîndul locotenent Pigache îi sfărîmase ţeasta cu o lovitură de prăjină.

Am mai avut vreme să văd un diavol tuciuriu tras în ţeapa săbiei căpitanului. Tocmai cînd un nou ciorchine de atacatori era gata să ne cadă în spate, La Petulante, prin manevra de care am pomenit mai sus, se eliberă de toate căngile ce se rupseră în acelaşi timp, cele două nave se îndepărtară una de alta şi, împinşi de avîntul luat, discipolii lui Mahomed se prăbuşiră în valuri.

În cîteva clipe ieşirăm din bătaia tunurilor şi ultimul episod al luptei l-a avut drept erou pe normandul de veghe care, dintr-o singură încărcătură de flintă, făcu

bucăţi trei ticăloşi cu turban de pe puntea superioară a vasului lor. Isprava fu salutată cu urale. Între timp, vîrtejul de vînt se prefăcu în furtună şi păgînii, destul de scărmănaţi şi aşa, renunţară la luptă.

După ce se mistuiră în zare, domnul Fulminet făcu recensămîntul pierderilor noastre. În afara matelotului cu capul tăiat, mai aveam şase oameni cu răni uşoare. Pe loc ne dădurăm seama că domnul Colinet, secundul nostru, nu era nicăieri. În cele din urmă fu găsit în agonie, pe puntea din spate. Un glonţ îi străpunsese gîtul, dar la picioarele lui zăceau întinşi doi piraţi ucişi de mîna sa. Chirurgul voi să-l panseze, dar rana nu lăsa nici o urmă de speranţă. Domnul Colinet făcea mari sforţări să vorbească şi ne-am chinuit să citim pe buzele lui pătate de o spumă sîngerie cuvîntul pe care nu izbutea să-l rostească şi care reprezenta un adio resemnat la viaţa lui aventuroasă. Cuvîntul acela era: „Well! ”

Furtuna dură pînă seara, cînd ne aruncarăm morţii în mare, după ce căpitanul citi la căpătîiul lor De profundis şi Recviemul, aşa cum e datina.

După îndeplinirea acestei ceremonii, distracţiile căpătară frîu liber. Nu era o nimica toată că pusesem pe fugă şi pricinuisem pagube unui corsar din Alger, şi domnul Fulminet porunci să se împartă întregului echipaj o porţie dublă de rachiu. Pe ofiţeri, din care făceam şi eu parte, îi pofti la masa lui şi fu deosebit de darnic: claponi la frigare, limbi de bou fierte, salată de urzică blîndă – o raritate – pesmeţi înmuiaţi în rachiu, toate acestea stropite din belşug cu vin de Cahors. Împinse dărnicia atît de departe, încît ne trase din butoiaşul cu preţiosul său vin de Porto, din care lua cu zgîrcenie, cîte un păhăruţ pentru fiecare. Acest diavol de om avea pare-se ochi pentru toate, căci mă felicită

pentru felul cum folosisem fără greş pistolul şi îl lăudă pe Sosthene că ştia să ucidă chiar şi tîrîndu-se pe burtă. Îl vesti apoi pe domnul Pigache, care devenise căpitan secund prin moartea nefericitului domn Colinet, că se simte tare ispitit să nu-i spună de acum înainte decît domnul „Prăjină”.

— Nu vreau, domnilor, spuse în încheiere, ca domnul Dufourneau să mă socotească nedrept faţă de el. Trebuie să vă înfăţişez tot meritul de care a dat dovadă în executarea manevrei pe care i-am dat-o în sarcină. Datorită lui, corabia noastră a putut să se desprindă de pirat.

Un zîmbet fugar contractă chipul nearătos al locotenentului, care era mai bun navigator decît degustător, căci dădu peste cap vinul din Porto dintr-o sorbitură.

Domnul Fulminet ne lăsă liberi, înştiinţîndu-ne că, după Madera şi insula Palma, ne vom îndrepta spre arhipelagul Capului Verde, de unde vom merge drept spre capul Tangrin şi insulele Bananas. Acolo vom începe negoţul cu negri. După socotelile sale, aveam să ajungem la locul indicat peste o lună, dacă nu vom întîlni piedici în cale şi dacă vîntul ne va fi favorabil.

Timp de o săptămînă vîntul a bătut din plin aproape fără oprire, ceea ce ne-a îngăduit să lăsăm departe în urma noastră cuibul de corsari din Sale. Sosthene căsca de-i pîrîiau fălcile tot scrutînd orizontul fără să descopere nici urmă de pînze, şi cînd i se întîmpla să zărească aripa vreunui rechin despicînd suprafaţa apei, era gata să dea alarma. Domnul Pigache ridica doar din umeri. În apropiere de Porto Santo am întîlnit în cale o turmă de caşaloţi. Monştrii aceştia, dintre care unii măsurau peste treizeci de picioare în lungime, stîrniră verva secundului.

— Iată un vînat demn de domnia-voastră, domnule Goujet, spuse el pufăind din lulea. Trebuie doar să vă previn că aceste drăguţe animale, dacă lovesc o dată din coadă, pot să-ţi răstoarne o brigantină de parc-ar fi o simplă plută.

Sosthene făcu o mutră scîrbită şi se refugie în camera lui să tragă un pui de somn. Fu trezit de o trîmbă de vînt destul de puternică să-l arunce jos din hamac, într-atît de tare se clătina corabia. Ne aflam la începutul lui octombrie care, la nord de tropice, este anotimpul furtunilor. În plină zi, doar în cîteva clipe, cerul devine negru ca smoala, marea se umflă în valuri mari cît casa, corabia scîrţîie din toate mădularele şi vîntul furios spintecă pînzele. Aceasta era situaţia în care ne aflam.

Pluteam între insula Madera, acoperită de nori întunecoşi, şi Desertas, trei blestemate insuliţe fără picior de om, fără un copac, fără un smoc de iarbă, de care îmi voi aduce aminte cît voi trăi ca de nişte porţi ale iadului. Îl văzui pe Sosthene apărînd deodată în faţa mea, cu un ochi umflat cît oul de porumbel, drept urmare a căderii sale. Căpitanul nu pierdu vremea, dădu ordin să se strîngă pînzele pe straiuri şi luă el însuşi cîrma în mîini. Domnul Pigache alerga de la un bord la altul, fără ca mersul său de raţă să se fi datorat consumului de rachiu. Domnul Dufourneau striga ordinele pe care Sosthene şi cu mine le transmiteam agăţîndu-ne de orice ne cădea în mînă ca să ne ţinem echilibrul. Un matelot fu măturat de un val, fără să i se poată da vreun ajutor, din pricina stării în care se afla marea.

Furtuna bîntuia din plin. Era nevoie de întreaga experienţă a pilotului şi de disciplina echipajului pentru

a evita ca La Petulante să fie tîrîtă spre Deşerta Grande şi să se sfărîme de coasta ei inospitalieră.

Deşerta Grande, cu o lungime care nu depăşeşte cîteva leghe, pare să fi adunat în acest spaţiu restrîns tot ceea ce natura vulcanică oferă mai ameninţător pentru om. Ai zice că-i un enorm bloc de fier căzut brusc în valuri. Chiar la o distanţă bună şi pe o mare dezlănţuită, cum era cazul nostru, răspîndeşte un miros de sulf şi de metal de curînd răcit, care te îneacă. Mai întîi vezi o îngrămădeală de roci zgrunţuroase, ici şi colo sfărîmate în mormane de pietroaie, apoi zidul unei faleze înalte, brăzdată pe toată lungimea ei de straturi frînte, în culori trecînd de la galben ca lămîia la roşu-aprins, care sînt vechi revărsări de lavă.

După Deşerta Grande, mai trebuia să scăpăm de Bugio, ultima insuliţă, al cărei profil colţuros te face să te gîndeşti la falca unui animal gigantic dinainte de potop. După ce în sfîrşit le depăşirăm, îl văzui pe chirurgul nostru, domnul Taillebois, care, de la începutul furtunii se ţinea strîns de catargul trinchet, cum îşi face cruci după cruci. Avea să-mi explice după aceea că, atunci cînd o navă este în primejdie, şobolanii ies din cală să se adăpostească sub punte, apoi chiar pe punte şi că, neputîndu-i strivi pe toţi cu tocul, prefera să fie devorat în aer liber. Dar, spunîndu-mi acestea, clipea ciudat din ochi.

Furtuna mai ţinu încă două zile după ce depăşirăm insulele Desertas. De mai multe ori trombe de apă măturară corabia de la prova pînă la puntea din spate. Eram nevoiţi să ţinem piept valurilor şi biata corabie lua apă în chip îngrijorător. Cînd cerul s-a înseninat, membrii echipajului erau uzi pînă la piele. Ne

schimbarăm cămeşile şi hainele, aşa încît, o zi întreagă ne plimbarăm pe punte în haine de sărbătoare.

Opt zile mai tîrziu, cum intrasem în derivă spre est, în loc de insula Palma, zărirăm în faţa noastră stînca insulei Tenerife încununată de un guler de zăpadă, din care se ridicau aburi. Corabia era obosită de furtună şi domnul Fulminet hotărî să ne oprim la Santa Cruz, unde să i se facă un nou greement. Au urmat două săptămîni încîntătoare, în timpul cărora domnul Pigache n-a umblat niciodată treaz, luîndu-şi drept acoperire şi justificare autoritatea domnului Taillebois care acorda vinului greu din partea locului, dintr-un soi grecesc din Monemvassia, remarcabile virtuţi diuretice şi tămăduitoare pentru bolile de stomac. Din prima seară, Sosthene cuceri cu bunele lui maniere, o ademenitoare mulatră, Consuela, a cărei soră, Juanita, nu s-a dovedit crudă faţă de mine. O căldură blîndă plutea sub palmieri, unde focoasele insulare ne răcoreau drăgăstos cu evantaiele şi cu îngheţate de portocale, pregătite de mîinile lor iscusite.

Cînd a trebuit să părăsim această Capua pierdută în ocean, Sosthene îi jură Consuelei că o va lua în căsătorie la prima lui trecere pe acolo şi îi impuse să ţină la zi lista neruşinaţilor care, pînă atunci, vor avea îndrăzneala să-i ceară, dacă nu să-i şi obţină, favorurile, pentru a-şi împlînta la timpul cuvenit sabia în trupurile lor. Nu mă puteam lăsa mai prejos şi dădui aceleaşi dispoziţii Juanitei. Cele două surori, cu obrazul scăldat în lacrimi, după ce ne-au dăruit din sfintele moaşte ale Maicii-Domnului-de-Moarte-Blîndă, îşi fluturară batistele, dovedind cît de simţitoare erau, cînd La Petulante se îndepărtă de meleagul lor preafericit.

Ajunserăm la jumătatea drumului între insulele Canare şi capul Blanco cînd se sărbători la bord botezul Tropicelor. Această ceremonie burlescă, tradiţională pe navele de comerţ şi pe vasele regelui, se făcea pentru cei care intrau pentru prima dată în zona tropicală. Doisprezece mateloţi din echipajul nostru, fără a-i mai pune la socoteală pe învăţăcei, se aflau în această situaţie.

Ceremonia începu pe la ora prînzului, corabia stînd pe loc în mijlocul apelor liniştite. Deodată sună clopotul. Veteranii de pe La Petulante năvăliră pe punte şi îi prinseră pe novici, cărora le legară mîinile la spate. Nu mai rămînea decît să fie daţi la apă, adică, după ce li se trecea o frînghie pe sub umeri, erau ridicaţi la capătul vergii marelui catarg, apoi erau lăsaţi să cadă în apă de trei ori. Cei „daţi la apă” nu prea aveau de ce să fie supăraţi, deoarece, după această baie cu de-a sila, primeau o cană cu rachiu şi una cu vin de Tenerife.

Unul dintre ei, totuşi, ne făcu o surpriză. După a doua cădere în apă, unde dispăru cu totul, frînghia cu care era legat se ridică fără el. Temîndu-se să nu se fi înecat, sau să nu fi fost înghiţit pe nesimţite de un rechin nevăzut, căpitanul ordonă să se lase la apă o barcă. După strigăte şi rîsete, se aşternu o tăcere grea. Doi mateloţi din barcă se aruncară în valuri. Trecură două minute. Tot echipajul era aplecat peste platbord, cînd, deodată, dinspre dunetă, răsună un strănut straşnic. Era înecatul nostru, cu părul zburlit, şiroind de apă, care, scăpînd din funie, făcuse înconjurul corăbiei înotînd sub apă, apoi se căţărase pe puntea pupei. În mijlocul aclamaţiilor, domnul Fulminet îi înmînă solemn un şip cu cel mai bun vin de Bordeaux, păstrat spre a fi servit la masa ofiţerilor în ocazii mari.

Elevii erau trataţi cu mai multă omenie. Doar cu cămaşa pe ei, li se punea un coş în cap şi apoi se azvîrleau peste ei şase găleţi cu apă.

Pentru a nu le ştirbi autoritatea, ofiţerii nu erau udaţi decît cu un pahar de apă turnat pe creştet. Singurii novici din statul-major care trebuiau să fie supuşi acestei cazne eram Sosthene şi cu mine.

Naşul meu a fost veselul normand de veghe, care mă boteză „în numele tropicului şi a lemnului de Campeche”.

Sosthene nu putea scăpa prilejul de a se deosebi de ceilalţi. După ce îşi primi raţia de apă pe cap, cînd i se întinse paharul cu rachiu, îşi vărsă singur alcoolul pe păr, spre indignarea călăfătuitorului care îl botezase.

— Învaţă, prietene, îi spuse el pe un ton doctoral, că rachiul produce asupra părului un efect la fel de binefăcător ca şi păcura asupra cocii navei. Este un minunat întăritor.

— Risipa risipelor! spuse călăfătuitorul, un breton cam prostuţ, scărpinîndu-şi ceafa.

După această petrecere, vîntul, favorabil timp de o săptămînă, ne împinse în dreptul insulelor Capului Verde. Se vede însă că domnul Fulminet calculase greşit longitudinea, fiindcă nu întîlnirăm nici una dintre ele. Încă o săptămînă am guvernat cu vînt strîns, pînă într-o noapte cînd corabia dădu cu fundul de un banc de nisip. Din fericire, domnul Dufourneau era de cart. Nevoind să-l trezească pe căpitan, care dormea de puteai să tai lemne pe el, dădu îndată ordin să se lase la apă şalupa, împreună cu şase oameni, şi aruncă o ancoră – La Petulante intrînd între timp în mare.

Dis-de-dimineaţă, domnul Fulminet tună şi fulgeră. Puse să se facă sondaje şi nu găsi dedesubt decît şase stînjeni. A fost o adevărată binecuvîntare cerească

faptul că nava nu suferise totuşi nici o stricăciune. În jurul catargelor se roteau pescăruşi, vestind că pămîntul era aproape. Din toate părţile marea se izbea în valuri înspumate, scormonite din străfunduri. În sfîrşit, bunul domn Pigache luă loc în şalupă şi află o strîmtoare pe unde ieşirăm din impas. După cîteva zile, învăluiţi într-o ceaţă lăptoasă, descoperirăm capul Tangrin. Sierra Leone era în faţa noastră şi „lemnul de abanos” la îndemînă. Puteam începe să-l adunăm.

Capitolul 5

La plecarea din Nantes, domnul Fulminet mă înştiinţase că în afara funcţiei de scriitor la bord, pe coasta Guineei aveam să-1 ajut pe domnul Dufourneau la operaţiile comerciale. Aşezîndu-mă lîngă locotenent în şalupa care avea să atingă prima coastele insulelor Bananas eram ros de curiozitate şi, dacă nu de teamă, cel puţin de nelinişte. Urma să fac primii paşi într-o lume necunoscută. Cum mă voi purta oare?

Ancorasem cu o zi înainte, spre asfinţit, adîncimea mică a mării silindu-ne să rămînem la o bună bucată de coastă. Sosirea noastră nu trecu neobservată de indigeni, deoarece un foc mare fu aprins îndată pe mal şi întreţinut o mare parte din noapte.

— Maimuţoii ăştia ne vestesc că au de vînzare lemn de abanos, îşi dădu cu părerea domnul Taillebois. Şi rosti mai departe, pe un ton grav:

— Eşti un tînăr plin de merite, domnule Lafortune, şi îţi vreau binele. Iată de ce socot de datoria mea să te previn că trebuie să iei anumite măsuri de prevedere în această blestemată parte a lumii, dacă nutreşti gîndul lăudabil de a-1 păstra în viaţă pe fiul

tatălui dumitale. Mai întîi, ai grijă să umbli totdeauna cu capul acoperit, şi la fel cu pieptul. Aici soarele nu glumeşte deloc cu cei cărora puţin le pasă de el, şi frigurile galbene te fac statuie de pe o zi pe alta. De te vei afla lîngă cea mai mică băltoacă de apă stătută, fereşte-te deopotrivă de ţînţari. Frigurile palustre sînt o boală de nevindecat. Daca vreo negresă bine făcută îţi împunge spiritul animalic, fereşte-te să cazi în ispită, zicîndu-ţi că poate n-are suflet şi că boala napolitană bîntuie cu violenţă prin aceste meleaguri. În sfîrşit, fii moderat la băutură. Vinul îngreunează membrele, rachiul înceţoşează mintea, şi concluzia tuturor plăcerilor de pe lume se trage între patru scînduri.

O voioşie ironică scînteia între pleoapele lui parcă tivite cu şuncă. Făcu o scurtă pauză, apoi continuă:

— Nu pretind că mă ţin cu străşnicie de sfaturile pe care ţi le dau. Setea înăbuşă repede mustrările de cuget ale însetatului, carnea are slăbiciunile ei. Mă tem pentru dumneata să nu urmezi pilda domnului Dufourneau. Du-te cu Dumnezeu!

Pilda domnului Dufourneau... Ce voia să spună? Locotenentul îmi părea un om care se ţine la o parte de plăcerile vieţii. Era doar cu trei ani mai mare decît mine, dar obrazul lui ciupit de vărsat îl făcea să pară cu zece ani mai bătrîn. De altfel nu era prea vorbăreţ, aşa că mă lăsasem repede păgubaş să afiu ce ciudăţenii ascundeau ochii lui cenuşii ca oţelul şi glasul tăios.

În şalupa ce ne ducea spre coastă, împreună cu patru mateloţi voinici, care trăgeau la lopeţi în bună cadenţă, mă lămuri pe loc asupra relaţiilor pe care le vom lega cu băştinaşii. Observai că în felul său de-a fi se petrecea o schimbare. Pe cînd de obicei îşi păstra sîngele rece, părînd nu numai scorţos, dar chiar lipsit de simţire, acum prezenta toate semnele unei agitaţii

nervoase, atingînd aproape pragul unui început de boală. Ciocănea nervos în marginea şalupei. Lăsa impresia că era gata să sară şi o flăcăruie insolită pîlpîia în ochii lui spălăciţi.

— Domnule Lafortune, îmi spuse el, vei intra cu mine într-o lume cu moravuri foarte deosebite şi care nu seamănă întru nimic cu aceea pe care ai părăsit-o printr-o aberaţie de care m-am făcut şi eu vinovat şi pe care, de altfel, n-o regret deloc. Această lume este îngrozitoare şi totodată captivantă, capabilă de elanuri naive şi de barbarii rafinate. Oamenii de aici sînt după chipul şi asemănarea naturii: nu ştiu să-şi stăvilească pornirile. Aşa cum într-o clipită uragane, despre care habar n-avem în Europa, mătură ca pe nişte jucării de paie colibele acestor nenorociţi, rupînd sau smulgînd din rădăcini copaci înalţi de peste treizeci de picioare, în larma fulgerelor şi tunetelor, tot astfel negrul din Africa, pradă unei frenezii pe cît de bruşte pe atît de inexplicabile, ajunge în stare să facă cele mai cumplite excese. În ochii lui, viaţa nu valorează nimic, chiar şi a sa proprie, pe care o pierde cu aceeaşi inconştienţă cu care o transmite. Pentru el este o glumă, şi încă de mare haz, de pildă, să reteze dintr-o lovitură de sabie sau de topor capul unui trecător paşnic, care cască gura ca un prostălău la cerul senin. Îmi vei apune că şi noi francezii, care ne fălim că am atins cel mai înalt grad de civilizaţie, nu ne sfiim deloc să ne ucidem semenii sub masca a ceea ce numim fără nici o noimă chestiuni de onoare. Singura diferenţă între aceşti negri blînzi şi noi este că noi ucidem oamenii cu forme. Ei nu văd necesitatea unor asemenea gingăşii, dar rezultatul este acelaşi.

Îmi aruncă o privire pe sub sprîncene şi, pentru o clipă, mă întrebai dacă nu cumva ştia ceva despre

cearta mea nenorocită cu contele de Valbert, dar ce nălucire mai era şi asta? Spuse mai departe:

— Da, domnule Lafortune, această lume neagră, dominată de tirani cruzi şi hrăpăreţi, rînd pe rînd blajini şi slugarnici, dar, ca şi supuşii lor, pungaşi, mincinoşi, beţivani şi desfrînaţi, îmi evocă în chip ciudat Edenul dinainte de săvîrşirea păcatului. Africanul nu cunoaşte ce numim noi delict, infracţiune, sau, creştineşte vorbind, păcat, ceea ce îi îngăduie să se facă vinovat de cele mai crunte fărădelegi, e cazul s-o spunem, într-o deplină nevinovăţie. Adaug că acest refuz deliberat de a accepta orice morală individuală sau colectivă are şi părţile sale bune.

Rînji :

— Vreau să spun prin asta că ne îngăduie astfel negoţul pe care îl practicăm cu binecuvîntarea Sfintei Biserici catolice. În ţara cuşcuşilor am văzut un soţ vînzîndu-şi nevasta pentru un clopoţel şi un altul mulţumindu-se cu o pipă. În regatul Juka, cu cît un om este mai bogat cu atît are mai multe neveste. Dacă o soţie adulteră îşi denunţă iubitul soţului, şi corupătorul devine proprietatea încornoratului, acesta, la prima ocazie, îl vinde traficanţilor. Astfel, nu puţine sînt cazurile cînd soţii îşi trimit nevestele să-i prindă în mrejele farmecelor lor pe cei mai frumoşi masculi din partea locului. Dacă nefericiţii se lasă ademeniţi, s-a zis cu libertatea lor.

Ne apropiam de malul tivit cu cocotieri sub care se zăreau cîteva pîlcuri de colibe.

— Negresele astea sînt al dracului de atrăgătoare pentru cei pe care culoarea nu-i scîrbeşte. Mai ales pielea lor, dragul meu...

Tuşi şi continuă :

— Mă rog, nu-i deloc interzis să pui mîna pe ea. Mai degrabă este chiar un lucru recomandabil, dacă vrei să fii sigur că nu eşti tras pe sfoară în privinţa mărfii şi bănuiesc că domnii membri ai Companiei nu vor putea decît să ne laude pentru grija arătată de noi. Trebuie să te înştiinţez totuşi că în Codul Negru, promulgat acum aproape şapte ani de gloriosul nostru suveran Ludovic, prin graţia lui Dumnezeu rege al Franţei si al Navarrei, concubinajul între albi şi persoane de culoare în stare de sclavie este pasibil de o amendă de 2 000 livre de zahăr. Cu tot respectul ce i-l datorăm, domnul de Colbert a fost acela care a născocit această prostie, de care nimeni nu ţine seama. Se vede bine că acest om născut la Reims n-a pus niciodată piciorul pe pămîntul Africii.

Această cuvîntare m-a uimit din cale-afară, dar n-am lăsat să se vadă nimic. Şalupa noastră scîrţîia pe nisipul presărat cu scoici si mai mulţi localnici în costumul lui Adam înaintau spre noi scoţînd strigăte, sărind în sus si făcînd mii de strîmbături.

Cei patru maleloţi erau înarmaţi cu puşti şi toporişti. Doi dintre ei rămaseră să păzească şalupa, pe cînd ceilalţi doi puneau piciorul pe insulă împreună cu locotenentul şi cu mine, care purtam săbii şi pistoale.

Ajunşi în dreptul nostru, negrii ne făcură mari plecăciuni, însoţite de vorbe de neînţeles pentru mine. Domnul Dufourneau le răspunse trăgînd mai întîi sabia din teacă şi, întinzînd braţul, o înclină cu vîrful la pămînt. Am crezut că fac bine imitîndu-l, dar tuciuriii se dădură înapoi înspăimîntaţi, apoi, după ce ne-am vîrît săbiile în teacă, începură să rîdă ca nişte copii cărora li s-a jucat o festă bună, repetînd necontenit: „Marabu! marabu! ”

Locotenentul dădu din cap şi le făcu semn să meargă înaintea noastră. Hlizindu-se într-una şi ţopăind, ne-au condus pînă la o colibă. Cel mai bătrîn dintre ei intră înăuntru şi ieşi aproape pe îndată după aceea însoţit de „marabu”, un haidamac buzat şi cărunt, care purta înfăşurat în jurul mijlocului un şorţ de un verde ţipător şi pe pieptul păros, atîrnînd de un şnur, o amuletă de fildeş reprezentind miticul şarpe cu două capete.

De obicei, prin partea locului, acest „marabu” este cel mai de vază om îndată după rege. O interminabilă discuţie, dusă într-o franceză stricată, începu între domnul Dufourneau şi importantul demnitar, care era şi „mumka”, adică vraciul satului, şi ţinea loc de samsar în vînzarea captivilor. Ne oferi vin de palmier într-o tigvă. Am avut nevoie de-o stacană bună de rachiu, tras dintr-un burduf cu care locotenentul avusese grijă să se înarmeze, pentru a scăpa de gustul rău ce-mi rămăsese în gură după băutura călduţă şi acrişoară.

Tîrgul se încheia sub un pîlc de bananieri unde ne aşezasem, cu picioarele încrucişate, direct pe pămîntul roşietic. „Marabu”-ul nu se sfia să întindă mereu tigva spre a-i fi umplută cu rachiu, pe care îl dădea peste cap dintr-o înghiţitură.

N-aş putea spune dacă tocmelile au durat un ceas, două, sau trei, dar pot afirma că „domnul marabu” era beat turtă cînd în sfîrşit se hotărî să bată din palme. Pe dată, unul dintre negrii care făceau roată în jurul nostru se ridică, pornind la fugă şi se înapoie cu o negresă de vreo treisprezece, paisprezece ani, goală aşa cum o adusese maică-sa pe lume şi care, la o poruncă, începu să se învîrtă, să-şi ridice braţele, să se

lase pe vine, să se aplece, pentru a putea fi cîntărită din toate unghiurile.

Stîrniţi de acest spectacol, negrii se întreceau în chiote, rîdeau, se înghionteau, scoteau ţipete ascuţite. Samsarul arătă că negresa mică era de sînge regesc şi deci, după „cutumă”, personal cerea pe ea nu mai puţin de trei bucăţi de stambă, tot atîtea şiraguri de mărgele şi şase măsuri de rachiu. Proprietarul sclavei avea desigur să ceară cel puţin de două ori mai mult faţă de acest preţ şi, pe deasupra, echivalentul greutăţii ei în carene de vită sărată.

Domnul Dufourneau rupse negocierile declarînd că aceasta era plata pentru şase negri tineri şi vînjoşi. Am crezut că ochii samsarului aveau să-i sară din orbite de indignare, dar locotenentul îi umplu din nou tigva. Fără să clipească, omul o dădu pe gît, capul i se lăsă moale pe umăr şi se rostogoli la pămînt beat mort.

După trei zile de discuţii aprige, domnul Dufourneau avea să obţină cei şase negri de care vorbise, şi în plus, negresa mică. Pînă atunci îl crezusem impermeabil la slăbiciunile omeneşti. Firea sa adevărată mi se dezvălui abia după încheierea definitivă a tîrgului.

Adusese în şalupă obiectele destinate să fie date în schimbul mărfii omeneşti. În ciuda îndărătniciei sale, samsarul, după ce timp de trei zile băuse pe săturate, nu mai păstra decît palide urme de clarviziune. Fiindcă îşi menţinea pretenţiile cu încăpăţînare, în cele din urmă domnul Dufourneau primi să plătească preţul fixat pentru negresă, cu condiţia ca în el să fie cuprinşi şi cei şase negri, aceştia alcătuind alaiul cuvenit unei fete de sînge regesc şi nefiind plătiţi, din principiu, decît cu şase pipe olandeze. O altă tigvă de rachiu înlătură ultima rezistenţă a „marab”-ului.

Deci, în cea de-a treia zi, domnul Taillebois, care rămăsese la bord două zile, ne-a însoţit pe uscat. Domnul Dufourneau, care îi cunoştea bine pe negri, avea de gînd să încheie tîrgul acum ori niciodată şi, în vederea evenimentului, chirurgul trebuia să fie gata pentru a examina ochii, gura, urechile şi, în chip general, toate părţile trupului „mărfurilor” care făceau obiectul negoţului.

După ce principiul vînzării a fost stabilit, locotenentul scoase dintr-un buzunar o batistă din pînză de Cholet, fin brodată şi scrobită, spunînd că a fost făcută special pentru marchiza de Maintenon, însă o dăruia samsarului din pură prietenie şi fără să-i ceară nimic în schimb. Gestul îl încîntă la culme pe „marabu” şi, cîştigînd teren, domnul Dufourneau vesti că medicul nostru va examina starea sănătăţii celor şase captivi şi a negresei. Pentru aceasta ceru să se pună la dispoziţia chirurgului o colibă. Moţăind din cap, samsarul arătă o nobilă indiferenţă şi domnul Taillebois se puse pe lucru, într-o colibă din apropiere.

Eu făceam de gardă, împreună cu cei doi mateloţi înarmaţi, dinaintea uşii de trestie împletită, locotenentul avînd singurul calitatea de a rămîne cu chirurgul. Unul după altul, negrii intrau în colibă, de unde ieşeau aproape imediat. Se vedea cît de colo că erau bine făcuţi, tineri şi sănătoşi. Pe măsură ce isprăveau, mateloţii îi legau cu mîinile la spate. Nu-mi veneam în fire văzîndu-i cum primesc să devină sclavi, fără nici o împotrivire. Doi dintre ei, după ce au fost legaţi, s-au aşezat spate în spate şi au început să se gîdile în podul palmelor, rîzînd în hohote. Într-adevăr erau ca nişte copii care, cum se vede, habar n-aveau de soarta ce-i aştepta.

Veni şi rîndul negresei, care intră ultima. În ciuda vîrstei fragede, avea un trup bine format, cu sîni obraznici, şolduri înguste, picioare lungi şi subţiri. Pielea ei de bronz, mată, vîrtoasă justifica entuziasmul domnului Dufourneau faţă de femeile din rasa ei. Chipul mi se păru mai puţin atrăgător, deşi buzele sale groase lăsau să se vadă nişte dinţi de o albeaţă strălucitoare. Avea fruntea joasă, nasul turtit şi ochii ei bulbucaţi, cu învelişul albăstriu, se învîrteau în orbite cu vădită spaimă.

Abia dispăru în colibă şi chirurgul ieşi îndată. Trecu o bucată de vreme pînă ce, împingînd-o în faţa lui pe negresă, ieşi şi domnul Dufourneau. Îşi recăpătase sîngele rece, presupunînd că şi-l pierduse vreodată. Rareori l-am văzut mai înţepat. Le indică mateloţilor să n-o lege şi pe negresă, apoi privirea sa de gheaţă se opri asupra mea.

— Am zăbovit destul pe-această insulă, spuse el. Să plătim si să îmbarcăm marfa.

Trimise mateloţii să aducă de pe şalupă fleacurile, rachiul şi carnea sărată, care erau preţul a şapte fiinţe omeneşti alcătuite dintr-un trup şi un suflet, înmînă totul samsarului, căruia încă nu-i trecuseră aburii beţiei şi abia mai avea puterea să bîiguie cîte ceva. În sfîrşit, îndreptîndu-se spre mal, cu indigenii pe urmele noastre, îşi încarcă pistolul şi, răsucindu-se spre ei, trase în aer. Se împrăştiară pe dată ca vrăbiile, în vreme ce prizonierii noştri tremurau din toate mădularele. Negresa clănţănea din dinţi, dar locotenentul nici n-o băga în seamă.

De îndată ce ne-am întors pe *la Pétulante*, domnul Fulminet, mulţumit de tîrgul făcut, porunci să se desfăşoare pînzele, apoi domnul Taillebois se apucă să însemne sclavii cu iniţialele Companiei. Operaţia se

făcea cu ajutorul unei lame subţiri de argint înroşită în foc. Partea pielii unde trebuia să fie aplicat însemnul era frecată cu seu, apoi acoperită cu o hîrtie grasă ori unsă cu ulei, pe care se aşternea metalul încins. Carnea sfîrîia şi se umfla, lăsînd o urmă de neşters. Unii urlau, alţii scrîşneau doar din dinţi, rotindu-şi ochii plini de furie. Nu mai rămînea decît să li se pună cătuşe la glezne şi să fie închişi sub punte. Negresa mică, scutită de fiare, a fost prima chiriaşă a părţii rezervate sclavelor, sub puntea din spate.

După insulele Bananas, împinşi de un vînt prielnic, ne-am apropiat de Rio des Gallinas, numit aşa după puzderia de găini de pe malurile lui, din care băştinaşii dau o pereche sau chiar două pe un cuţit de trei parale, apoi de Coasta Bărbaţilor, populată de canibali care nu fac deosebire între carnea de om şi cea de vită, pentru amîndouă vocabularul lor dispunînd de un singur cuvînt. Domnul Taillebois mă încredinţa că preferau totuşi carnea de vită din Anglia, pe care o socoteau mai condimentată decît cea olandeză. Coasta era mărginită de palmieri şi de latanieri. Vreo douăzeci dintre mateloţii noştri tăiară lemne, de care duceam mare lipsă, apăraţi de alţi douăzeci, înarmaţi pînă în dinţi şi care îşi ţineau puştile îndreptate spre tufişurile de mărăcini.

Strînsul „lemnului de abanos” de pe Coasta Guineei este o treabă pe cît de plicticoasă, pe atît de anevoioasă şi n-aş putea spune în amănunţime tot ce ni s-a întîmplat. A durat aproape un an, răstimp în care a trebuit să ne oprim din cînd în cînd şi să facem rost nu numai de lemne şi apă, ci şi de orez şi dubleţi, nişte bostani mari, atît pentru hrana zilnică, cît şi ca provizii pentru lunga traversare pe care o aveam de înfruntat pînă în insulele Americii.

Între Gran Mesurade, Rio Sextos şi Capul celor Trei Vîrfuri am mai cumpărat vreo cinzeci de negri. Eram încă departe de a ne face suma, deşi trecuseră şase luni de cînd sosisem în largul insulelor Bananas. Domnul Fulminet, care nu trata direct decît afaceri importante, începea să-şi piardă răbdarea. În două rînduri zărisem, venind spre tribord sau din spatele nostru, nişte nave olandeze. De înfruntarea cu ele am scăpat doar datorită manevrelor iscusite ale căpitanului. Coasta de Aur era căutată mai cu seamă de corăbiile de negoţ engleze, la fel de primejdioase. În mai puţin de opt zile, doisprezece negri au murit de bube rele şi dizenterie. Negruţa din insulele Bananas avu aceeaşi soartă, şi domnul Dufourneau, fără măcar să clipească, privi cum cadavrul ei dispărea înghiţit de valuri. Şi el avea impresia că expediţia pornise prost: doar cinci negrese au putut fi cumpărate, dintre care numai două demne de interes.

Nici confratele meu Sosthène nu se ferea să-şi verse amărăciunea, cel puţin de faţă cu mine. Alesese calea aventurii din pură plăcere şi socotea că drumul e prea sărac în peripeţii. Spre regretul său văzuse cum căpitanul pusese să se desfăşoare toate pînzele spre a ne îndepărta de corăbiile olandeze la bordul cărora se şi vedea trecut prin abordaj. Într-o zi, pe cînd *la Pétulante* plutea ca un dop amărît pe o mare calmă, ca de plumb topit, îmi spuse pe nepusă masă că nu se îmbarcase să deschidă prăvălie, ci să ducă o viaţă agitată şi că piraţii erau nişte oameni fericiţi care nu navigau decît pentru a se bate şi a face capturi.

Peste cîteva zile avea să aibă parte de plăcerile pe care le căuta cu lumînarea. Să fi fost pe Coasta Dinţilor, sau în ţara cuşcuşilor, sau mai degrabă în apropierea rîului Sfîntul-Andrei de tristă faimă, unde cu

cîţiva ani mai înainte, întregul echipaj al unei corăbii olandeze fusese fript la frigare şi mîncat, de la căpitan pînă la ultimul mus? – nu mai ţin bine minte. În aceste trei locuri am răzbătut prin peripeţii similare, dar aceea pe care o voi povesti avea să le întreacă pe toate.

Lăsasem ancora la oarecare distanţă de coasta apărată de un dublu şir de gherdapuri, de care valurile se spărgeau în jerbe înalte de spumă. Mai încolo se zărea o centură de lagune, acoperite de trestii şi manglieri, printre care se bălăceau bivoli. Familii întregi de elefanţi, purtînd în spinare ciudate păsări albe, străbăteau glodul alunecos şi, cîteodată, oglinda apei era spartă de botul enorm al unui hipopotam.

Domnul Fulminet, care mai cumpărase negri prin partea locului, ştia că sub acest înveliş sălbatic, în spatele salbei de mlaştini, se întindea un tărîm de basm, acoperit cu manglieri, bananieri, cocotieri, curmali şi „arborii călătorului”, ale căror frunze late, îmbibate de apă, răcoresc omul pierdut în pădurea întinsă, în anotimpul secetos. Acolo zburau porumbei verzi şi papagali roşii ca para focului, păsări-muscă ale căror pene scînteiază ca gemele şi păsări-paradis gătite ca prinţesele pe scenă. Acolo îşi desfăceau corola flori uriaşe, al căror parfum ameţitor te trăgea la somn, şi altele pe care era de ajuns să le culegi ca să-ţi pierzi vederea dacă din nebăgare de seamă duceai apoi mîna la ochi. Se plătea opt drugi de fier pe cap de negru. Trebuia numai să te fereşti de corăbiile olandeze care mişunau prin aceste locuri familiare celor din breasla afurisitului Wilhelm de Orania.

Şedeam în larg de o zi şi o noapte şi căpitanul tocmai se sfătuise cu secundul asupra hotărîrilor pe care urmau să le ia, cînd două pirogi lungi şi înguste apărură în spatele gherdapurilor. Le-am cercetat cu

ocheanul. În fiecare pirogă se aflau doisprezece negri, dintre care numai şase loveau apa cu pagaiele în cadenţă egală. În faţă, un al şaptelea, stînd în picioare ţeapăn ca o figură de prova, ţinea ridicat în mînă un obiect. Abia ceva mai tîrziu am înţeles că era o secure. După aceea am văzut clar în prima pirogă un negru, în genunchi, cu capul aşezat pe bord ca pe un butuc. Apoi lama securii scînteie în soare şi reteză dintr-o lovitură capul nefericitului. Desprins de trup, capul însîngerat dispăru în valuri.

Nu mi-am putut opri un strigăt de groază şi Sosthène, care era lîngă mine, mă întrebă ce se întîmplă.

— Aşteaptă! îi spusei.

Mişcîndu-mi ocheanul spre a doua pirogă, văzui aceeaşi cumplită execuţie. Atunci, fără să spun un cuvînt, întinsei instrumentul tovarăşului meu, care îl ţinu la ochi mai mult decît mine. De patru ori îl auzii cum fluieră uşor, ceea ce corespundea cu tot atîtea decapitări, apoi, sfîrşind de privit, îmi spuse ţuguindu-şi buzele:

— Negri ăştia nu stau cu braţele încrucişate. Să fie oare un avertisment la soarta pe care sînt dispuşi să ne-o rezerve?

Am luat din nou ocheanul urmărind şi eu încă patru decapitări, ceea ce ridica numărul victimelor la zece. Apoi călăul şi vîslaşii îşi muiară mîinile în sîngele care ţîşnea din gîturile retezate şi le ridicară spre cer urlînd din rărunchi. Nu le mai rămînea decît să arunce trupurile în apa care, de jur împrejur, era roşie şi agitată, deoarece rechinii, ale căror aripi spintecau suprafaţa ei, îşi disputau crunt prăzile. După aceea pirogile dispărură în dosul tufelor de trestie.

Pe puntea dunetei, căpitanul asistase şi el la spectacol, în tovărăşia chirurgului. Veni la noi şi ne spuse:

— Sper, tineri domni, că nu sînteţi prea mişcaţi de această mică ceremonie distractivă, care nu este o noutate pentru mine. O minte patronată de raţiune ar putea gîndi, sînt de acord cu domniile-voastre, că uşurinţa cu care aceşti blînzi negri le răpesc zilele semenilor lor, sau primesc să le piardă ei înşişi, are în ea ceva cutremurător. Dar nu-i mai puţin adevărat că aceste populaţii primitive nu se conduc după raţiunea obişnuită, aproape toate actele vieţii lor fiind dictate de superstiţie. Aflaţi deci că aţi fost martorii interesaţi ai unui sacrificiu ritual. Presupun că aţi remarcat, prin lunetă, doi colţi de stîncă de care se izbesc valurile la mai puţin de o leghe de-aici. Ştiu că ei arată o pasă, singura prin care ne putem apropia de gurile fluviului din vecinătate, pentru a ajunge astfel în oraşul peste care domneşte puternicul rege Lolo, mare vînzător de sclavi dinaintea Celui de Sus. Spre a-l îmblînzi pe zeul strîmtorii, pentru trecerea fără primejdii a corăbiei noastre, călăii de pe cele două pirogi, urmînd porunca regească, au jertfit zece dintre supuşii săi, cărora li s-a făcut prin aceasta o mare onoare.

— Mi-a plăcut cu deosebire cum lovea cu securea primul călău, observă domnul Taillebois. Băiatul ăsta are o mînă sigură. Putea fi un bun chirurg.

Ar fi poate prea mult să spun că aceste explicaţii m-au satisfăcut pe deplin; dar încă nu ajunsesem la capătul surprizelor. A doua zi de dimineaţă, o întreagă flotilă de pirogi, în total vreo şase, cred, se apropie de noi. Curînd ne înconjurară, şi băştinaşii care le ocupau începură să bată în coca navei cu beţe de bambus. Domnul Fulminet, în picioare pe puntea superioară,

privea scena cu ochi nepăsători cînd, dintr-o pirogă, văd un negru burduhos, vag acoperit cu o zdreanţă de pînză roşie, în urechi purtînd cercei de aur, cum aruncă în direcţia căpitanului o statuetă de lemn negru reprezentînd un zeu. Aceasta atinse pieptul domnului Fulminet, care nici nu se clinti. Atunci, ţipînd ca vulturii de mare şi rîzînd cu gura pînă la urechi, negrii se căţărară la bord cu iuţeală de maimuţe. Omul cu cercei, care, din pricina burţii, nu era prea sprinten, fu ridicat pe umerii unui uriaş cu mutră prostănacă. Era primul ministru al regelui Lolo, înalt trimis al stăpînului său. Îngăimă de îndată, într-un fel de engleză, că nava noastră era bine venită în apele care scăldau ţara sa şi că nu i-ar strica o duşcă de rachiu, deoarece simţea nevoia să se întremeze. Domnul Fulminet îndeplini pe loc o cerere atît de legitimă şi află că statueta azvîrlită spre el îl reprezenta pe zeul strîmtorii.

— Zeul nu te-a vătămat, căpitane. E semn că ţi-e prieten. Ai văzut, regele Lolo i-a sacrificat zece negri ca să-1 îmbuneze. Asta fiindcă stăpînul nostru este un mare înţelept. El dă zeilor înfometaţi atîtea capete cît pot mînca.

După ce bău, neajutat de nimeni, o sticlă întreagă de rachiu, ministrul se declară satisfăcut şi ne spuse că va lăsa la bord un pilot, avînd sarcina să ne treacă a doua zi prin pasă. Odată ieşiţi din ea, va trebui să-l aşteptăm pe „mafuc”. Apoi dădu o poruncă scurtă. Negrii care, în timpul discuţiei sale cu căpitanul, se adunaseră roată în jurul lui, scărpinîndu-se, ţopăind şi făcînd tot soiul de strîmbături, săriră grabnic în pirogi. El se lăsă coborît pe umerii aceluiaşi uriaş. Flotila porni, alunecînd cu mare iuţeală şi, de fiecare dată cînd pagaiele spintecau apa albastră, oamenii răcneau din rărunchi „ho! ho! ”

Acest „mafuc” era un fel de guvernator de provincie. A doua zi, ne aştepta, cum fusese vorba, după ieşirea din strîmtoare. Era un hojmalău cu umeri de gladiator. Chipul lui părea de o cruzime vicleană datorită dinţilor ieşiţi în afară. Purta doar un şorţ galben, tivit cu galon verde, şi, agăţată la brîu, o sabie fără teacă, terminată, pe partea netăioasă, printr-un cap de crocodil cu botul larg deschis. Se urcă la bord însoţit de un negru bătrîn, cu părul alb şi fruntea brăzdată, care arunca priviri înnebunite de groază în dreapta şi în stînga.

— Căpitane, îi spuse domnului Fulminet, care nu aşteptase să i se ceară, ci îi şi dăduse un păhărel cu rachiu, ai chemat asupră-ţi bunăvoinţa Marelui Zeu, căci eşti bun şi viteaz şi meriţi toată cinstea.

La aceste vorbe, punînd mîna pe spadă, zbură dintr-o lovitură capul bătrînului negru pe care îl adusese desigur în acest scop.

Fără să clipească măcar, căpitanul dădu poruncă la doi mateloţi să arunce leşul în apă şi să spele puntea de sînge. În timp ce ordinul era îndeplinit, îl cercetam pe „mafuc”. Pe trăsăturile chipului său crunt aveam impresia că citesc singurul fel de admiraţie pe care sînt în stare să-1 simtă aceşti sălbatici, admiraţia faţă de forţă.

— Da, căpitane, continuă el, eşti viteaz şi bun, şi regele Lolo este foarte bucuros să te primească.

Între timp, *la Pétulante* înainta lin pe apele fluviului, urmată de piroga „mafuc”-ului. Curînd zărirăm capitala regatului, care nu era altceva decît un sat mai mare, cu numeroase colibe de pămînt uscat şi cenuşiu, răspîndite pe sub cocotieri. Domnul Fulminet ordonă să se lase amîndouă ancorele pentru a pregăti o bună oprire, apoi puse să se arboreze toate

pavilioanele şi să se încarce tunurile. Urmă o salvă de douăzeci şi una de lovituri. Cu fiecare detunătură, „mafuc”-ul îşi pierdea din semeţie, sărea în sus şi se vedea bine că tare-ar mai fi vrut să fugă unde vedea cu ochii, în ciuda zîmbetelor căpitanului care îşi fuma liniştit pipa.

După terminarea canonadei, venind clipa să punem piciorul pe pămînt, se iscă o discuţie serioasă. „Mafuc”-ul ar fi vrut ca domnul Fulminet să debarce singur, după obiceiul din partea locului. Căpitanul însă îşi exprimă dorinţa de a fi însoţit de cei doi sublocotenenţi ai săi, adică de Sosthène Goujet şi de mine. Celălalt se împotrivi, spunînd că dacă s-ar învoi, ar fi socotit un mesager necredincios, şi, astfel, ar fi ameninţat să i se taie capul. Deşi admise că această regretabilă ipoteză merita să fie luată în seamă, domnul Fulminet răspunse că, dacă era nevoit să plece fără să fi cumpărat nimic, din încăpăţînarea unui simplu emisar al regelui, tunurile sale puteau foarte bine să distrugă capitala din temelii şi să ucidă întreaga populaţie.

Puţin cîte puţin, rezistenţa „mafuc”-ului slăbea. Întrebă de ce bunul si viteazul căpitan ţinea morţiş să ia cu el doi însoţitori. Oare n-avea încredere în regele Lolo, care era omul cel mai viteaz şi cel mai bun, şi care nu-şi călcase niciodată cuvîntul?

— Da' de unde! replică domnel Fulminet, însă aceşti doi tineri, aici de faţă, se trag din ilustre familii ale Franţei. Ei au venit din ţara lor îndepărtată doar cu gîndul să-l cunoască pe regele Lolo, să-i admire operele şi să umple Europa de gloria şi măreţia lui.

— Well! spuse „mafuc”-ul, care abia o rupea pe englezeşte şi care, pentru o clipă, îmi aminti de bietul secund al corăbiei, Justin Colinet, oaspete prematur al străfundurilor oceanului. Dar, căpitane, n-avem decît o

singură litieră care să te poarte pînă la palatul regelui. Se cade ca doi tineri de neam mare să meargă pe jos?

— Desigur, mafuc, mersul pe jos este un exerciţiu minunat.

— Soarele-i abraş la ora asta, căpitane.

— în ţara noastră-i şi mai rău. Furtuna dărîmă turnuri înalte cît cinci cocotieri puşi cap la cap.

— Aşa să fie oare, căpitane?

— Îndrăzneşti să mă faci mincinos?

Domnul Fulminet îşi duse mîna la pistol şi „mafuc”-ul cedă.

— Jură-mi cel puţin că-i vei povesti regelui Lolo tot ce mi-ai spus.

— Tot, pe cuvîntul meu de marinar!

Această dezbatere comică fusese urmărită cu mare nerăbdare şi sporit interes de către Sosthène care, la suspinul scos de învinsul „mafuc”, răspunse cu un „ura” răsunător. Spera să vadă o mulţime de minunăţii în vizita la regele Lolo şi aşteptările n-aveau să-i fie înşelate.

Capitolul 6

Coborîrăm în piroga „mafuc”-ului, domnul Fulminet părăsind ultimul puntea vasului său, după cuviinţă. Domnul Dufourneau, sprijinit cu coatele de copastie, făcea o mutră bosumflată. Îi venea rîndul să debarce, împreună cu mărfurile care făceau obiectul trocului, abia după ce se va fi încheiat acordul între căpitan şi regele Lolo. Iar domnul Pigache, căpitan secund, ascultase drept ca un băţ, atît cît îi îngăduia burduhanul, recomandările laconice ale şefului său:

— Să aveţi mereu tunurile încărcate şi să fiţi cu ochii în patru, domnule Prăjină.

Pe feţele amîndurora se zugrăvi un rîs abia stăpînit, în vreme ce chirurgul îmi şopti la ureche:

— Nu uita, domnule Lafortune. Fereşte-te de Venus cu pielea neagră.

Pentru această împrejurare, domnul Fulminet se îmbrăcase cu costumul de gală, aşa cum îl văzusem la Nantes, pe cheiul Madeleine. Îşi lăsase la bord bastonul cu măciulie de argint, dar purta sabia la şold şi vîrîse două pistoale în buzunarele gherocului. Mai puţin arătoşi la veşminte, Sosthène şi cu mine eram la fel de înarmaţi.

Pe mal mişuna o mulţime de negri goi puşcă. Mai înainte ca piroga să fi atins pămîntul, vreo treizeci de zănateci săriră în apă, o împinseră pe uscat şi se năpustiră asupra căpitanului pe care îl aşezară într-o litieră acoperită cu frunze de palmier. Fără să zăbovească, patru vlăjgani prinseră braţele acesteia şi porniră în pas alergător. Sosthène şi cu mine nu eram trataţi cu mai puţină cinste, doar că pentru noi nu existau litiere, aşa cum ne vestise „mafuc”-ul. Ridicaţi în sus ca un fulg, fusesem instalaţi călare pe nişte umeri întunecaţi. Strigăte, care speram să fie de bun venit, răsunau în jurul nostru. De sub tricorn îmi picurau stropi mari de năduşeală.

N-am vorbit încă despre căldura care domneşte la această latitudine. Ziua aceea era mai mult decît apăsătoare, de-a dreptul sufocantă. Mi se părea că trag foc pe nări şi mă întrebam cum oare negrul care îmi ţinea loc de cal – e-adevărat foarte zdravăn – putea alerga astfel cu o sută cincizeci de livre în spinare, căci nu eram un băiat pirpiriu. De altfel transpira şi el, nefericitul. Şiroaie de sudoare îi brăzdau pielea neagră, care răspîndea un miros acru.

Sosthène, căţărat pe un negru la fel de bine legat ca şi al meu, părea în culmea încîntării. Striga: „di! di! ” ca un copil pe un cal de lemn; saluta triumfător cu tricornul în mînă, nepăsător la arşiţă.

Ajunşi la poalele unei coline mici, negrul care mă purta şi care se aşezase în fruntea cortegiului, încetini pasul, urcă binişor costişa, şi, atingînd vîrful ei, mă lăsă pe pămînt, după care coborî în fugă. Armăsarul lui Sosthène făcu la fel. În sfîrşit apăru şi litiera din care căpitanul nostru fu scos cu multă grijă. Purtătorii săi coborîră şi ei în goană.

Ramaserăm singuri pe movilă, care era o simplă dună de nisip, expusă din toate părţile la soare şi încercuită de gloata de africani, deveniţi deodată straniu de tăcuţi. Domnul Fulminet nu părea deloc tulburat de această situaţie. Cred chiar că un zîmbet uşor îi lumină chipul aspru cînd ne spuse cu glas scăzut:

— Nu vă speriaţi, mieluşeilor, şi ţineţi-vă gura. Acum sînteţi supuşi probei de purificare. Dacă sînteţi mînaţi de simţăminte rele faţă de regele Lolo şi poporul său, zeul soarelui are să vă fulgere pe loc. Dacă, dimpotrivă, gîndurile voastre sînt curate, dacă sufletul vă este neprihănit, atunci o să vă cruţe şi veţi avea dreptul la toată cinstea.

În tot cazul, locul era bine ales şi nu mai puţin ora prînzului, cînd discul solar arunca raze în stare să ucidă un om. Simţeam cum arsura lui nemiloasă îmi cădea drept în ceafă, ca un cuţit de ghilotină. Într-o străfulgerare mi-au venit în minte chipurile încîntătoare ale celor două surori, Line şi Trine. Ce-ar fi spus dacă m-ar fi văzut înconjurat astfel de sălbatici fioroşi, gata să mă doboare şi să mă taie în bucăţele, la cel mai mic semn de slăbiciune? Ce-ar fi gîndit prefăcuta contesă de Valbert du Coudray, prin ale cărei uneltiri eram surghiunit în aceste locuri? Ar fi fost într-atît de nesimţitoare încît să nu verse o lacrimă, şi trupul ei încă îmbietor să nu fie zguduit de hohote de plîns?

Asemenea reverii m-au făcut să pierd noţiunea timpului. Nişte strigăte puternice m-au readus la realitate. Erau scoase de sutele de negri care înconjurau colina.

— S-a făcut, spuse domnul Fulminet. Răgetele astea vestesc purificarea noastră.

— Era şi timpul, observă Sosthène. Sînt lac de apă şi simt că am slăbit cu trei livre.

Jos, mulţimea se dădea la o parte pentru a face loc la şase personaje, îmbrăcate în lungi robe albe, care urcară pînă la noi şi ne făcură semne, ridicînd mîinile, lăsîndu-le în jos, curbîndu-se în plecăciuni adînci. Erau preoţii, care ne aduceau vestea cea bună. Neputînd să se facă înţeles printr-un limbaj articulat, domnul Fulminet îşi scoase punga, luă un pumn de monede de aur, apoi altul şi le azvîrli împrejur, după care aruncă şi punga. Meritau să fie văzuţi, preoţi şi credincioşi laolaltă, *niger*, *nigra*, *nigrum*tîrîndu-se pe burtă, ca găinile după grăunţe şi cărîndu-şi pumni unul altuia pentru un bănuţ.

După ce încăierarea se termină, lăsînd la pămînt vreo zece schilozi, domnul Fulminet se întoarse la litieră, Sosthène şi cu mine la cei doi zdrahoni, din care unul – al meu – avea un ochi umflat.

Puţin după aceea eram poftiţi în locuinţa regelui Lolo, nimic mai mult decît o colibă de bambus, a cărei pardoseală de pămînt bătut era acoperită, în semn de mare lux, cu rogojini de papură. Mici şopîrle galbene, ale căror lăbuţe înzestrate cu ventuze le îngăduiau să se mişte în orice poziţie, alergau pe partea vizibilă a grinzilor care susţineau acoperişul şi, dintr-o dată, vedeai cum scot limba nemăsurat de lungă pentru a prinde o muscă sau un ţînţar. În afară de cîteva ulcioare prin colţuri, mobilierul se reducea la un mare fotoliu tapisat, aşezat pe o estradă înaltă de vreo două picioare. Deşi rupt şi ponosit – se vedea cum iese umplutura prin mai multe găuri – asta nu-1 împiedica pe puternicul rege Lolo să stea înfipt în el, de unde domina turma asupra căreia avea drept de viaţă şi de moarte.

Suveranul ne primi stînd pe tron. Curtea adunată în jurul său era alcătuită din „mambuc”, sau prinţul moştenitor, „macaye”, sau primul ministru, „mafuc” care nu părea prea în largul lui, şi o mulţime de alţi negri. Cu mare greutate îi puteam deosebi între ei. Mi se părea că au aceleaşi buze groase, acelaşi nas turtit, aceeaşi frunte teşită, aceleaşi urechi clăpăuge. După mine toţi aveau acelaşi păr creţ, aceiaşi dinţi lătăreţi şi albi, aceiaşi ochi ca nişte bile. Experienţa îl ferea pe domnul Fulminet să se înşele asupra lor, dar eu nu eram decît un biet ucenic în negoţul cu negri, aflat la începutul carierei.

Dar să mă întorc la regele Lolo, care se lăfăia în fotoliu, luîndu-se drept regele Franţei. După modelul lui Ludovic cel Mare, avea pe cap o perucă enormă, cu trei valuri de bucle, făcută însă din cîlţi de in galben-roşcat. Fruntea lui era atît de teşită încît peruca îi cădea pe ochi. Calitatea lui de rege se vedea, pe de altă parte, şi după o mantie lungă şi stacojie, plină de pete de grăsime şi prinsă în jurul triplului şirag de guşi cu o agrafă de aur avînd forma unui cap de elefant. Acest simbol al suveranităţii, larg deschis în faţă, dezvăluia un trup obez şi, mai ales, un piept păros, năclăit de sudoare. În sfîrşit, avea nişte picioare lătăreţe, fără nici o încălţăminte, în schimb unghia mare de la piciorul drept era vopsită în roşu şi cea de la piciorul stîng în albastru.

Nu voi trece cu vederea un personaj important, aşezat în dreapta sa, la picioarele estradei, un mulatru provenit dintr-un corăbier englez, care, mîndru de obîrşia sa, îndeplinea sarcina de tălmaci.

— Măria-ta, spuse domnul Fulminet de cum intră, îţi aduc urările de bine şi salutul regelui Franţei, care

este cel mai mare domnitor din Europa, aşa cum eşti şi tu pe coasta Africii.

Dragomanul traduse aceste vorbe stăpînului său, care răspunse răsucindu-şi furios ochii în cap şi arătîndu-ne pe rînd, cu un deget rotofei, cînd pe Sosthène, cînd pe mine. Înainte de orice voia să ştie dacă într-adevăr noi doi eram odrasle de neam regesc, demni să ne înfăţişăm dinaintea lui, aşa cum, auzise de la „mafuc” care, în caz că era prins cu minciuna, drept pedeapsă urma să piardă nasul, urechile, părţile nobile şi, în cele din urmă, viaţa.

M-am uitat la „mafuc”. Chipul îi devenise cenuşiu. În clipa aceea, viaţa lui nu mai atîrna decît de un fir de aţă. Domnul Fulminet dădu din cap. Nobleţea noastră – dacă şedeai să-l asculţi – depăşea prin faimă şi vechime pe aceea a celor mai mari dintre cei mari, şi Majestatea Sa regele Ludovic ne alesese dintre toţi tocmai pentru a-i aduce regelui Lolo dovada unei preţuiri de care nu era demn nici un alt monarh.

Regele Lolo se legănă în jilţ o clipă şi, după un mare efort de gîndire, spuse că „mafuc”-ul avea norocul să nu fi măsluit adevărul. Îşi îngăduise totuşi să ne aducă în faţa regelui său, fără să-i fi cerut mai înainte părerea. Era scutit de pedeapsa cu moartea, rămînînd însă vinovat, de crima de lezmajestate, pentru care avea să primească cincizeci de lovituri cu ciomagul.

„Mafuc”-ul se aruncă la picioarele tronului, mulţumindu-i regelui pentru marea sa îngăduinţă. Doi oameni îl ridicară şi nu după multă vreme se auziră de afară răcnetele-i înspăimîntătoare de pe urma ciomăgelii.

După acest act de dreptate, întrevederea putea fi continuată prin mijlocirea dragomanului. Căpitanul află

că cele douăzeci şi una de salve trase de noi primiseră încuviinţarea regelui Lolo, fiu prea-iubit al Marelui Zeu, şi că suveranul ardea de nerăbdare să afle ce daruri i se aduceau din Franţa.

Domnul Fulminet îl încredinţă că cele mai frumoase piese din mărfurile sale, adică mai multe sute de drugi de fier, numeroase baloturi de indian, percal şi zefir, coliere de granate şi alte bijuterii de sticlă colorată şi, în sfîrşit, cîteva balerci din rachiul cel mai curat erau sorocite Majestăţii-Sale Balaoacheşe. Peste toate, mai era însă un dar deosebit, de cel mai mare preţ, un dar care de cînd era lumea şi pămîntul nu se mai pomenise să-1 fi primit vreodată un rege african.

Căpitanul -ştia cu cine are de-a face. La fiecare cuvînt al său, tradus rînd pe rînd de dragoman, regele Lolo îşi ţuguia buzele lacome, un fir de salivă i se prelingea pe bărbie şi grohăia ca un purceluş. Auzind despre darul nemaipomenit, nu se mai putu stăpîni şi aruncă un scuipat care împroşcă picioarele primului său ministru.

— Majestate, spuse solemn domnul Fulminet, regele Franţei, cînd îşi vizitează provinciile, are obiceiul să poarte un tricorn din blană de castor, tivit cu pene de ibis, brodat cu fir de aur în punct de Spania. M-am gîndit că nu eşti mai puţin demn decît el să porţi o asemenea podoabă. O vei primi deci.

Urmă o bîlbîială întretăiată, pe care dragomanul o tălmăci drept manifestarea mulţumirii şi nerăbdării suveranului. Acesta dorea să intre în posesia nemaipomenitei pălării înainte de apusul soarelui şi întrebă cîţi sclavi erau preţul tuturor minunăţiilor. Căpitanul rosti cifra de trei sute. Regele protestă, spunînd că nu putea să dea mai mult decît cincizeci. Urmă o lungă tîrguială, care se încheie cu un acord

asupra cifrei de două sute. Regele însă nu dispunea de un număr atît de ridicat de sclavi şi avea să facă pe meleaguri duşmane o expediţie, care putea dura cîteva săptămîni, spre a lua de acolo prizonieri.

La încheierea tîrgului, căpitanul fu nevoit să bea o cupă de vin de palmier, care – aşa cum i se spusese cinstit – era amestecat cu o puternică otravă. Dacă nu murea, era dovedită buna lui credinţă. Bău cu mult curaj licoarea cu miros puturos şi regele Lolo rîse în hohote de farsa jucată oaspetelui său. Căpitanul francez merita prietenia Majestăţii Sale, care îi dădea încuviinţarea să construiască un „barracon”, unde vor fi închişi primii cincizeci de sclavi, în aşteptarea restului.

În aceeaşi zi au fost descărcate mărfurile de pe *la Pétulante* şi regele primi minunatul tricorn cu încîntarea cu care regele David a întîmpinat-o, zice-se, pe Batşeba. A doua zi, marangozii de pe corabie începură să ridice acel „barracon”, cu un etaj destinat ofiţerilor, la care se ajungea pe o scară exterioară, şi cu un parter unde aveau să fie ţinuţi sclavii.

De îndată ce îşi isprăviră lucrul, domnii Dufourneau şi Taillebois luară oficial în primire transportul însumînd cei cincizeci de captivi şi, la invitaţia chirurgului, am asistat la vizita medicală. Am aflat că era de datoria lui să refuze fără discuţie negrii slăbănogi, cei înguşti în umeri, cei cu privirea pierdută şi înfăţişare nătîngă, prevestind o dispoziţie spre epilepsie. Domnul Taillebois era un meseriaş conştiincios. Verifica atent înălţimea sclavilor, care nu putea fi mai mică de cinci picioare şi jumătate, îi pipăia la pîntece şi la gîlci – hernia şi scrofuloza reprezentînd vicii ce aduceau după sine anularea vînzării. Îi punea să tuşească, să scuipe, să alerge, să se caţere într-un cocotier, se îngrijora de o pată pe ochi sau de un dinte lipsă.

— Lolo este cinstit, îmi spuse el, după ce petrecuse o zi întreagă cu asemenea ocupaţii. Toţi negrii lui par sănătoşi la trup şi la minte.

Domnul Dufourneau era mai puţin mulţumit. Între cele cincizeci de „bucăţi de abanos” nu se aflau decît două negrese, pe deasupra cu o liotă de negrişori în cîrcă, şi care nu corespundeau decît foarte pe departe canoanelor sale despre frumuseţea africană. Cum însă şederea noastră în capitala regelui Lolo urma să dureze mai mult de o lună, avea la îndemînă tot timpul necesar pentru satisfacerea gusturilor sale particulare. Ţin să păstrez însă discreţia cuvenită într-un asemenea domeniu şi mă voi limita să consemnez încă de pe acum o mărturisire pe care mi-a făcut-o ceva mai tîrziu, după ce de două zile ridicasem ancora îndreptîndu-ne spre Indiile Occidentale.

În ziua aceea nu se simţea nici o adiere de vînt, corabia şedea nemişcată şi eu căscam ca o stridie pe covertă, aşteptînd să ni se umfle pînzele după bunul plac al cerului. Locotenentul, despre care am mai spus că era tăcut din fire, şedea alături de mine, cu ocheanul îndreptat în zare. După un timp se lăsă păgubaş să mai privească, ridică din umeri, suspină şi îmi spuse cu politeţea la care nu renunţa niciodată:

— Domnule Lafortune, cu regret trebuie să-ţi aduc la cunoştinţă, în cazul cînd faptul ţi-a scăpat neobservat, că stăm pe cea mai liniştită mare şi nu ne este îngăduit să sperăm în bunăvoinţa zeului Eol faţă de noi. Atît cît se poate vedea cu luneta, nu se zăreşte nici o creastă de val, nici o pînză în depărtare, *totul doarme, şi oastea, şi vîntul, şi Neptun*, şi chiar dacă întreaga flotă a Angliei şi a Olandei – dracul să le ia pe amîndouă! – s-ar aduna la o jumătate de leghe de bula de semnalizare pe care am fost siliţi s-o ridicăm, ar fi

cu neputinţă să ne ajungă din urmă. În clipe ca acestea, marinarul năpădit de melancolie, sau, dacă-ţi place mai mult, plin de fiere, adică o abundentă secreţie a bilei, încearcă nevoia de a limpezi viziunea deznădăjduită pe care o are, despre lume, printr-un mijloc sau altul. Cel mai simplu este băutura. Admirabilul nostru secund, domnul Pigache, şi chiar onorabilul domn Taillebois, în ciuda doctoralelor sale exortaţii despre cumpătare, fără a-l uita pe domnul Fulminet în persoană, recurg la tafia, împotriva căreia n-am nici un argument hotărîtor, deşi alcoolul are cusurul de a îndobitoci după ce excită. Dar ce-ai spune de o bucată de ciocolată?

Şi, cum îl priveam mirat, continuă:

Da, ăsta-i leacul, panaceul meu, îndulcirea ce mi-o ofer. În curînd se fac opt ani de cînd, fugind fără regret de blestematele minute, copii şi alte hîrţoage din biroul de notar al tatălui meu, străbat mările şi oceanele, şi am ajuns la cea de-a treia mea experienţă în negoţul cu negri. În regescul oraş Blois, unde am văzut lumina zilei consumul de ciocolată, care se fabrică acolo şi care este cea mai bună din lume, a atins rangul unei adevărate instituţii. La vîrsta de şaisprezece ani, cînd vărsatul de vînt mi-a ciuruit obrazul – care, înainte de asta, arăta ca oricare altul – am luat hotărîrea să mă fac marinar, mai întîi întrucît nu puteam suferi slujba de notar, apoi întrucît încă din copilărie mi-a plăcut să vîslesc pe Loara şi, în cele din urmă, la gîndul că, pe meleaguri îndepărtate, domnişoarele cu pieliţa colorată vor privi cu mai multă îngăduinţă pielea mea ciupită de vărsat. M-am gîndit de asemenea că ciocolata, mult apreciată de fiicele de procurori şi alţi şmecheri, care se scălîmbăiau prin saloanele micii nobilimi a magistraţilor din Blois, putea provoca asupra

indiencelor şi negreselor efecte hotărîtoare. Experienţa a dovedit justeţea socotelilor mele. Aşa că, la fiecare călătorie, îmi umplu cufărul cu douăzeci de livre de ciocolată, care e preţul a cel puţin patruzeci de negrese.

Scoase din buzunar un pachet din care rupse o bucăţică, pe care mi-o întinse. Am ronţăit-o şi l-am felicitat.

Să mă întorc la regele Lolo. Cei cincizeci de sclavi, însemnaţi cu fierul roşu şi încuiaţi în „barracon”, nu reprezentau decît un sfert din numărul prevăzut în acordul dintre el şi domnul Fulminet. Astfel, după cîteva zile, potentatul ne vesti că Marele Zeu îi poruncise tocmai la vreme să pornească război spre a pedepsi nişte triburi din meleagurile învecinate, care aţîţau împotriva lui, prin vrăji, zeii mărunţi cu capete de mistreţi. La această veste, năvalnicul Sosthène îmi declară pe un ton serios că, fiind de partea regelui Lolo, ar fi bucuros să-1 urmeze în campanie şi mă întrebă dacă nu cumva doream şi eu să fac acelaşi lucru. Îi răspunsei că doi oameni albi, pierduţi în mijlocul sutelor de negri pe picior de război, ar avea toate şansele să nu se mai întoarcă teferi şi că stomacul unui antropofag care îşi pileşte dinţii spre a fi mai ascuţiţi nu mi se părea un mormînt potrivit pentru un creştin.

— Bine! îmi spuse el, înţepat. Credeam că-ţi face plăcere.

A doua zi în zori, o hărmălaie îngrozitoare vestea evenimentul care urma să se producă, adică plecarea războinicilor. Regele Lolo ne poftise la ceremonia preliminară, care avea drept obiect implorarea bunăvoinţei Marelui Zeu asupra acţiunii sale. Se adunaseră vreo două sau trei sute de negri înarmaţi cu

arcuri, sarbacane şi suliţe, pe obraji avînd pictate în alb semne magice menite să îngrozească duşmanul şi să le aducă izbînda. Aliniaţi într-un şir, şase namile cu măşti hidoase, împodobite cu colţi de elefant, băteau într-un ritm îndrăcit în pielea bine întinsă peste nişte tamtamuri înguste şi lungi, şi războinicii le încercuiră într-un dans de luptă, cu armele ridicate în sus. Regele Lolo, purtînd pe cap o mască monstruoasă cu coarne şi ochi roşii, dansa şi el, învîrtindu-şi sabia ca pe-o morişcă. Nu mi-aş fi închipuit că negrul acesta burduhos putea fi atît de sprinten. Mai la o parte, femeile tribului băteau din palme. Din depărtare ai fi putut crede, că se îmbrăcaseră în haine de sărbătoare, în realitate, doar partea inferioară a trupului era acoperită, la unele cu şorţuri în culori ţipătoare, la altele cu o împletitură grosolană de liane şi frunze. Pe fruntea lor, pe obraji şi pe pieptul dezgolit se vedeau tăieturi proaspete, pictate în verde, roşu, galben şi albastru, iar părul lor cîlţos era împletit într-o mulţime de cozi subţiri, terminate cu papiote de aur şi argint.

În timpul acesta, ritmul tamtamurilor devenea din ce în ce mai iute şi regele Lolo, în plin delir, rotindu-şi sabia în mină, se apropia tot mereu mai mult şi în chip primejdios de luptătorii săi. Deodată mi se păru că hărmălaia se înteţeşte. Regele scoase un răcnet furios, urmat de un „hîrşti” de secure. Sabia lui tăiase fulgerător capul dansatorului celui mai apropiat de el, întocmai ca pe un fruct dintr-un pom.

Pe dată se auzi vuietul mulţimii şi, mai înainte ca trupul mutilat al victimei să se prăbuşească la pămînt, puternicul monarh, lăsînd arma din mînă, îl prinse în braţe şi începu sa bea sîngele care ţîşnea din gîtul tăiat.

Încă de la sosirea mea pe această coastă blestemată am fost cutremurat de groază, dar scena la care luam parte le depăşea pe celelalte. Degeaba îmi spuneam că pentru regele Lolo şi pentru supuşii săi uciderea era un act la fel de firesc ca şi acela de a bea şi de a mînca, o barbarie atît de cumplită îmi întorceau însă stomacul pe dos.

M-am uitat la Sosthène, care asistase la spectacol alături de mine. Avea o privire fixă şi îşi ţinea dinţii încleştaţi.

— Ce zici, i-am şoptit la ureche, tot mai doreşti să-l urmezi pe regele Lolo?

— De ce nu? mi-a răspuns el semeţ, cu ochii aţintiţi asupra regelui. Acesta, după ce bău lacom sîngele victimei, aruncă trupul fără cap şi îşi înfăţişă adunării fascinate chipul rînjit, mînjit cu chiaguri roşii.

Un căruţ tras de zece negri se apropie. În el era o ladă lunguiaţă, în care fu vîrît cadavrul. Deasupra lăzii fu aşezat capul, atît de bine tăiat încît se ţinea într-un echilibru desăvîrşit pe soclul gîtului. Cei care băteau în tamtamuri încadrară căruţul şi porniră într-un soi de marş funebru, în trei timpi. În sfîrşit, se adună un cortegiu, care se îndreptă agale spre malul fluviului. Îndată ajuns acolo, lada fu îmbarcată pe o pirogă şi scufundată dinaintea strîmtorii unde zeul îşi aştepta ofranda.

În după-amiaza aceleiaşi zile, trupa regelui Lolo se puse în mişcare şi, din populaţia neagră, nu mai rămaseră la vatră decît femeile, copiii şi bătrînii, sub conducerea „mafuc”-ului cu trupul încă prea îndurerat de ciomăgeală spre a putea participa la expediţie.

Încă din prima zi, domnul Fulminet, căpitan prevă-zător, dăduse instrucţiuni echipajului. El era de serviciu, o zi la bord, o zi pe uscat, făcînd schimb cu

secundul său, domnul Pigache. La fel procedam şi eu cu Sosthène. Numai domnul Dufourneau, comisar al Companiei, rămînea să stea în permanenţă la „barracon”. Domnul Taillebois, aşa cum îi cerea meseria lui de chirurg, avea să locuiască într-o colibă învecinată, cu instrumentele şi leacurile lui. Vreo zece mateloţi înarmaţi aveau să-i păzească pe captivi, făcînd cu schimbul.

În seara aceea, era rîndul lui Sosthène să rămînă pe uscat. A doua zi de dimineaţă, cînd am venit să preiau schimbul, dispăruse. Căpitanul, informat pe dată, se duse la „mafuc”, pentru ca împreună cu acesta să percheziţioneze toate colibele şi împrejurimile lor. Căutările au continuat pînă seara, fără nici un rezultat. Atunci, am crezut că e de datoria mea să dezvălui domnului Fulminet vorbele pe care mi le spusese colegul meu. Era limpede că îşi pusese în aplicare proiectul de a-1 urma pe regele Lolo. Căpitanul se înfurie. De bună seamă, băiatul ăsta îşi pierduse minţile, dacă pornise într-o aventură pe cît de primejdioasă, pe atît de absurdă. Fiindcă era fiul unuia dintre cei mai însemnaţi oameni ai Companiei, credea că totul îi este îngăduit. Ce explicaţie avea să dea el, căpitanul corăbiei *la Pétulante*, foarte influentului domn Goujet-tatăl, dacă moştenitorul lui pierea în urma unei lovituri de suliţă între umeri, înainte de a fi pus la frigare pentru chiolhanul unei adunături de canibali? Va fi acuzat că n-a ştiut să se facă ascultat, şi lipsa de autoritate fiind, pentru un şef, o greşeală de neiertat, risca să piardă comanda vasului. Blestemaţi să fie toţi filfizonii ăştia, cărora li se năzare să navigheze şi nu visează decît răni şi cucuie, fără măcar să le treacă prin minte că pot deveni foarte bine primele victime ale nesupunerii lor!

Am încercat să spun că omul nostru nu putea să fi ajuns prea departe şi eram dispus să iau comanda unui grup de zece mateloţi pentru a-1 aduce înapoi viu sau mort. Domnul Fulminet răcni:

— Şi în loc de unul, să am doisprezece ciopîrţiţi? Nu, domnule. Frigurile, dizenteria şi restul îmi vor decima îndeajuns echipajul şi dacă, printr-o minune, domnul Goujet scapă de soarta care îl aşteaptă, să ştii că prima mea grijă va fi să-l pun în lanţuri, spre a-1 învăţa să trăiască.

După o săptămînă, Sosthène, reapăru, cu părul vîlvoi şi hainele în zdrenţe, înflăcărat şi zîmbăreţ. Îmi explică îndată cum îi urmase la distanţă pe luptătorii regelui Lolo, hrănindu-se cu pesmeţi, din care luase cu el o mică provizie, şi bînd lapte de cocos.

— Închipuie-ţi, ca să mănînc ceva mai bine, în prima zi am ucis un soi de antilopă cu coarne mari, da, da, din care am şi tăiat două ciozvîrte. Din nefericire, carnea se strică repede pe aceste meleaguri binecuvîntate. A treia zi în zori regele Lolo a atacat un sat aflat într-un luminiş din inima pădurii. Tactica lui e simplă. Pune foc la toate colibele şi, pe măsură ce ocupanţii ies din bordeie, oamenii lui se aruncă asupra lor şi îi leagă fedeleş. Cei care încearcă să reziste sînt hăcuiţi, sau li se taie gîtul, sau li se scot maţele. Atît cît am putut vedea, unul singur a izbutit să fugă prin mijlocirea celorlalţi. Doi războinici de-ai lui Lolo au pornit în urmărirea lui şi, ce să vezi? Tîmpitul se îndreaptă glonţ spre locul în care mă aflam eu, în spatele unui copac gros, de unde urmăream spectacolul. Războinicii mă zăresc şi amîndoi îşi aruncă suliţele la un fir de păr de mine. Cu două focuri de pistol am scăpat de ticăloşi, dar după o asemenea păţanie nu-mi mai rămînea decît s-o iau la sănătoasa. Alerg,

zbor, mă rătăcesc, devorat de toate soiurile de ţînţari mari cît un cal; eram la un pas să dau de procesiunea unor furnici carnivore, şi încă nu isprăvisem! O gorilă îmi sare în cîrcă. O decapitez, după admirabilul mod al regelui Lolo. Văzînd eu mulţimea de şerpi, scolopendre şi alte insecte, despre care sînt îndreptăţit să cred că erau mai mult sau mai puţin veninoase, mă adăpostesc noaptea în scorbura unui copac, unde nu dorm decît cu un ochi. Cum m-a furat somnul, am fost trezit de un cinocefal prietenos, care mă căuta în cap, iar un al doilea îmi ronţăia ultimul pesmet. Mă cred cu desăvîrşire pierdut şi, înainte de a mă ruga Domnului pentru iertarea sufletului meu, îl implor pe bunul sfînt Antonie să mă ajute. Pe loc dă ascultare rugii mele, îmi regăsesc drumul, ajung pe malul fluviului şi... iată-mă.

Sosthène mi-a istorisit peripeţiile goanei lui în „barracon” unde, de la dispariţia sa, rămăsesem în fiecare zi. La sfîrşitul povestirii, intră şi domnul Fulminet. Am crezut că avea să-şi justifice numele, izbucnind într-o furie oarbă. Nu-l cunoşteam bine. Spuse cu răceală:

— Ei bine, domnule, cred că ţi-a plăcut escapada. Dar îngăduie-mi să-ţi spun că răspund de viaţa ofiţerilor şi mateloţilor mei. Aşa că îţi voi arăta nemulţumirea mea şi te voi pune să plăteşti pentru asta. În alte vremuri, actul dumitale de indisciplină te-ar fi costat scump. Considerîndu-te mai degrabă nechibzuit decît vinovat, mînat cum eşti de focul tinereţii, mă voi mulţumi să te pun în lanţuri şi aşa vei sta pînă în clipa cînd *la Pétulante* va ridica ancora spre alte meleaguri.

— Vă sînt profund îndatorat, răspunse Sosthene, înclinîndu-se.

— Să nu mai faci una ca asta, continuă căpitanul. În caz de recidivă, mă voi vedea constrîns să te trimit la Nantes cu primul vas întîlnit în drum de înapoiere în Franţa.

Bietul Sosthène fu pus în lanţuri de însuşi domnul Pigache, care în semn de îmbărbătare îi spuse că, pe o navă a regelui, ar fi fost socotit dezertor şi spînzurat pur şi simplu de o vergă, fără altă formalitate. Timp de trei săptămîni avea să mediteze într-o hrubă împuţită şi întunecată, alături de pulberărie, de unde nu ieşea să ia aer pe punte decît o jumătate de oră pe zi. Atunci i se scoteau lanţurile, nu numai spre a putea umbla liber, cît mai mult pentru a nu li se da mateloţilor prilejul să vadă un ofiţer într-o situaţie umilitoare. În ce mă priveşte, puteam să-1 vizitez cînd voiam, ceea ce şi făceam. Îşi purta necazul cu răbdare şi, cîteodată, văzîndu-mă, murmura cîntecul de jale al marchizei de Brinvilliers[1]:

Dacă tot va fi să mor
şi viaţa-o voi sfîrşi
cu ştreangul de gît,
astăzi voi mărturisi
pe faţă, tuturor,
cîte rele-am săvîrşit...

N-am ce zice, nu prea i se părea că timpul trece repede. Mă hărţuia cu întrebările despre ce se petrece pe uscat şi îl blestema pe regele Lolo pentru încetineala cu care îi aducea pe cei două sute de captivi.

---

[1] *1 Marie-Madelaine d'Aubray, marchiză de Brinvilliers (1630-1676), rămasă celebră pentru faptul că şi-a otrăvit părintele, fraţii şi soţul, spre a putea rămîne posesoare pe întreaga avere a familiei. A fost întemniţată, supusă torturilor, judecată, decapitată şi arsă în piaţa Grève.*

— Din satul afurisit, pe care l-am văzut cum i-a dat foc, Lolo a adunat pe puţin cincizeci de oameni. Dar în alte părţi se prea poate să fi întîmpinat rezistenţă, negrii lui ostaşi să fi fost tăiaţi în bucăţele, şi învingătorii să fi pregătit din burdihanul lui o tocană grasă. Cîtă vreme are de gînd domnul Fulminet să-1 mai aştepte?

Mă străduiam să-l fac a înţelege că regele Lolo nu era un începător şi deci ştia să dea lovituri sigure.

— Îţi dă mîna să vorbeşti, Félix, de două ori fericit, căci n-ai picioarele îngreunate de şase livre de fontă. În sfîrşit, mi-ar plăcea să te cred. Să trecem acum la cronica locală.

I-am povestit cum, de la plecarea soţilor şi taţilor, în fiecare dimineaţă negresele din partea locului, după ce măcinau meiul, făceau ciudate maimuţăreli. Adunate în faţa colibei Majestăţii Sale absente, cu gîndul că vor îndupleca soarta mimînd faptele războinicilor, dansau „fetişul”. Adică, aceste doamne se înarmau cu săbii de lemn şi simulau o luptă de pe urma căreia adesea rămîneau două sau trei victime mai mult sau mai puţin buimăcite. Apoi dădeau fuga la pirogi, se urcau în ele şi se prefăceau că vîslesc, în timp ce altele, cu mistria în mînă, imitau zidarii construind o fortificaţie pentru apărarea comunităţii.

În camera sa din „barracon”, domnul Fulminet îl primea cu regularitate pe „mafuc”, pe care îl îmbiba cu rachiu şi nu-1 lăsa să plece decît beat turtă. Domnul Dufourneau distribuia metodic raţii de ciocolată, după ce primea din partea domnului Taillebois asigurarea că beneficiarele dărniciei sale erau pe deplin sănătoase.

Astfel se scurseră încă trei săptămîni, în răstimpul cărora zece mateloţi pieriră de friguri şi de pîntecăraie, boli specifice climei. În sfîrşit, vestit de un trimis care,

la sosire, se prăbuşi ca solul lui Miltiade, apăru şi regele Lolo, în fruntea războinicilor care îi încadrau pe captivi.

Era un spectacol sfîşietor, şi un om milos cu greu îl putea îndura fără să se revolte. Fiecare sclav avea gîtul prins într-o furcă de lemn, înţepenită cu un ţăruş de fier. Coada furcii se sprijinea pe umărul nefericitului care mergea în faţă, şi aşa mai departe, în grupuri de cîte treizeci. Războinicii însărcinaţi cu supravegherea cortegiului aveau în mîini nuiele de trestie, cu care biciuiau încîntaţi spinarea şi umerii prizonierilor, cînd aceştia se împleticeau sau se prăbuşeau sub jug.

Domnul Fulminet îl primi pe regele Lolo în pragul „barracon”-ului şi, prin mijlocirea dragomanului, schimbă cu el inevitabilele palavre. Se cuvenea să fie felicitat pentru reuşita expediţiei. Spre a părea şi mai impunător, negrul cel gras avusese vreme să-şi pună pe cap tricornul cu pene. După spusele lui, nici un rege de pe tot cuprinsul Africii n-ar fi fost în stare să adune atît de mulţi captivi într-un timp atît de scurt. Căpitanul răspunse că, de asemenea, numai regele Lolo avusese cinstea să primească în dar nemaipomenita pălărie întru totul asemănătoare cu cea a regelui Franţei.

După aceste complimente reciproce, domnul Fulminet trecu la degustarea rachiului, faţă de care regele Lolo nu făcu nazuri. Urmă apoi numărătoarea sclavilor. Aşa cum se învoiseră, trebuiau să fie o sută cincizeci. După toate socotelile mai lipseau vreo patruzeci, deşi intraseră în numărătoare şi zece negrese, două negrese făcînd cît o „bucată de abanos”. Regele Lolo îndrăzni să spună că nu se putea măsura cantitatea cu calitatea, fiindcă cele zece negrese, foarte tinere şi bine făcute, vor aduce curînd pe lume patruzeci de negrişori şi, prin urmare, erau

chit. Mai spuse că cinci dintre cei mai buni războinici ai săi pieriseră în luptă şi, pentru această pierdere ireparabilă era îndreptăţit să ceară pe deasupra o balercă de rachiu. Plictisit de tocmeală, domnul Fulminet capitulă, ascultînd părerea comună a domnilor Dufourneau şi Taillebois după care negresele în discuţie erau într-adevăr apte să procreeze.

Îmbarcaţi cîte zece pe şalupa noastră, captivii au fost deci transportaţi la bordul corăbiei şi înşiruiţi între arborele trinchet şi artimon, pentru a fi încă o dată examinaţi de domnul Taillebois, înainte de a fi marcaţi cu însemnul Companiei. După terminarea acestei duble operaţii, li se puneau fiare la picioare, fiind legaţi doi cîte doi, apoi erau rînduiţi sub punte. Chirurgul nostru nu fu prea mirat descoperind că mulţi dintre ei sufereau de un început de bube rele, lucru care le dădea mari mîncărimi. Regele Lolo ştia că erupţia, la începutul ei, poate fi mascată cu pudră de lapte proaspăt muls şi zeamă de lămîie, şi că pielea, frecată apoi cu ulei de palmier, capătă aparenţa unei epiderme sănătoase. Unii captivi gemeau şi scrîşneau din dinţi cînd erau examinaţi sau cînd li se puneau cătuşele. De cum se urcau pe punte, cădeau în genunchi, ţipau, hohoteau, de frică să nu fie gîtuiţi de albi, despre care credeau că băutura lor obişnuită este sîngele omenesc.

După ce toate „bucăţile de abanos” au fost rînduite la locul cuvenit în pîntecele corăbiei, s-a încărcat şi hrana compusă din ignami, manioc, orez, smochine, banane, mei şi vreo treizeci de bărdace cu apă. Domnul Fulminet se zorea cu atît mai mult să desfăşoare pînzele cu cît vîntul sufla în direcţia bună. Regele Lolo, căruia îi plăceau distracţiile ar fi vrut să-l reţină la un spectacol de adio, despre care tălmaciul spunea că ar fi fost născocit de rodnica imaginaţie a

suveranului. Cei cinci războinici morţi în cursul expediţiei lăsau în urmă văduve a căror smerenie faţă de Marele Zeu părea din această pricină mai mult decît îndoielnică. Ele trebuiau să fie trimise cît mai degrabă alături de vitejii lor soţi. Pentru aceasta, urmau să fie unse cu miere, din cap pînă în picioare, şi legate de nişte copaci, numiţi „copacii ţînţarilor”. În nu mai puţin de două zile aceste blînde bîzîitoare sau alte insecte izbuteau să le devoreze, aducîndu-le în stadiul de schelete.

Pentru a le salva pe nenorocite de cumplitele chinuri ce le aşteptau, căpitanul propuse să le cumpere. În ciuda lăcomiei sale, regele Lolo protestă, spunînd că asemenea faptă putea să abată asupra lui mînia Marelui Zeu. O ultimă sticlă de rachiu îl făcu să nu mai fie în stare de a continua discuţia. A fost coborît în pirogă, fără să mai ştie ce-i cu el, iar domnul Fulminet dădu ordin să se ridice ancora.

Capitolul 7

De îndată ce vîntul de la uscat a început să umfle pînzele corăbiei, domnul Pigache îl eliberă pe Sosthène, care se duse glonţ în camera noastră comună spre a se primeni înainte de a se înfăţişa domnului Fulminet. Acesta, fără să facă vreo aluzie directă la încarcerarea sublocotenentului, îi spuse, pe un ton nici acru, nici dulce că arată bine şi ne oferi, lui şi mie, un pahar de Porto.

— Acum, domnilor, adăugă el, va trebui să munciţi pe brînci şi fără răgaz. Vă previn că nu voi îngădui nici o abatere de la disciplină. Mişelul de Lolo mi-a dat patruzeci de ,,bucăţi” mai puţin. Adăugînd la asta pierderile suferite de cînd am părăsit insulele Bananas, mai avem nevoie să cumpărăm încă cincizeci de „bucăţi” pentru a ne întregi încărcătura.

După acest avertisment, ne-a lăsat liberi. Sosthène mă vesti că se urcă pe gabierul mare să facă puţin exerciţiu şi să ia o baie de cer.

— Aveam impresia că prinsesem rugină şi că în vine nu-mi curgea decît zer. Dar paharul băut cu şeful m-a întremat.

Izbucni în rîs şi începu să se caţere pe grijele[1]. M-am îndreptat spre puntea din faţă, unde m-am întîlnit cu domnul Pigache. Secundul pufăia din pipă şi se uita cum alergau în urma noastră cocotierii de pe mal. Văzîndu-mă, aruncă un scuipat gros în apă şi îmi spuse:

— Oricît ţi s-ar părea de ciudat, dată fiind meseria pe care o fac, află, domnule Lafortune, că mie îmi sînt dragi negrii. Vezi dumneata, sînt nişte copii mari. Da, da, deşi cruzi, temători, superstiţioşi, vindicativi şi incapabili să deosebească binele de rău, toţi cei din rasa lor sînt copilăroşi. Pentru a deveni oameni maturi, copiii sînt instruiţi şi educaţi. De ce nu se procedează la fel şi cu negrii? Sînt convins că, dacă ne-am ocupa de ei, ar fi la fel de civilizaţi ca şi noi care, între paranteze fie spus, socotindu-i nişte vite, nu dăm dovadă că sîntem.

Cele văzute la regele Lolo şi la supuşii lui nu mă îndemnau deloc să împărtăşesc vederile generoase ale domnului Pigache. Mi-am îngăduit să-i atrag atenţia că negoţul cu negri ar trebui desfiinţat, în cazul cînd aceştia s-ar putea bucura de binefacerile civilizaţiei.

— Sper şi eu, îmi răspunse. Ştii, eu nu-s decît un negustor de ocazie. Mai există şi alte mărfuri de transport, în afara „lemnului de abanos”. În sprijinul a ceea ce aş putea numi „negrofilia” mea, dă-mi voie să-ţi povestesc o păţanie personală. Acum vreo trei ani, mă întorceam din Indiile Orientale la bordul unei nave de linie cu vele, de două sute de tone, *la Vierge-sans-Macule*. Văzusem tot felul de oameni ciudaţi pe acele meleaguri îndepărtate, mai ales în Pegu, al cărui

---

[1] *Grijea = treaptă de parîmă, fixată între două sarturi, pe care marinarii se urcă în arboradă.*

suveran, temîndu-se să nu i se împuţineze populaţia, dăduse un ordin prin care toate femeile – în afară de nevestele miniştrilor şi de-a lui, erau un bun comun, la îndemîna primului trecător. Pierdurăm acolo zece mateloţi, care aveau mintea mai înceată şi sîngele mai iute decît ceilalţi. Ce să mai lungesc vorba, i-am lăsat în plata lor pe aceşti desfrînaţi, care se risipiseră ca potîrnichile, şi am pornit îndărăt, îmbarcînd condimente, mătăsuri şi lacuri chinezeşti. Un uragan ne-a cocoţat însă pe nişte recife, dinaintea coastei Madagascarului. Din cei şaizeci de oameni, cît număra echipajul, au scăpat doar trei, printre care şi eu. Pămîntul era roşietic şi nu părea prea ospitalier. Abia făcurăm vreo sută de paşi, cînd o bandă de negri ne înconjură strigînd: „Liberi! prieteni! liberi! prieteni! ” făcîndu-ne semne să-i urmăm. Ţipînd şi ţopăind ca nişte miei, ne-au dus într-un oraş cu colibe din pămînt bătut. Spre uimirea mea, am văzut acolo oameni albi, care se apropiau grabnic de noi.

— Englezi? Francezi? Portughezi? mă întrebă unul dintre ei.

De bună seamă originea noastră era greu de bănuit, deoarece furtuna ne despuiase aproape cu totul de veşminte.

— Francezi, îi răspund eu.

— Compatrioţi naufragiaţi, spuse solemn omul nostru, fiţi bineveniţi în patria oamenilor liberi.

Cîteva clipe după aceea am fost primiţi de un alt compatriot, domnul Misson, gentilom din întîmplare şi prinţ de nimereală, fost ilustru hoţ de mare, devenit cu de la sine putere „Excelenţa-Sa Conducătorul” Republicii Libertalia.

Acest Misson era un bărbat foarte chipeş, înalt de cel puţin cinci picioare şi jumătate, lat în umeri, cu

ochii verzi şi păr cîrlionţat, roşu ca şi barba tăiată după moda regelui Henric al IV-lea. Curînd am aflat că avea vreo patruzeci de ani, cutreierase multă vreme marea Caraibilor şi prădase numeroase galioane spaniole înaite de a se hotărî să-şi caute norocul în celălalt capăt al lumii. Avea sub ordinele sale două nave cu borduri înalte, *la Victoire* şi *le Bijou*, cu trei sute de oameni fiecare. Cum vasele sale navigau pe lîngă arhipelagul Comore, se hotărî să jefuiască insula Anjuan. Pentru un tîlhar încercat cum era el, lucrul n-ar fi fost decît o bagatelă, dacă, după ce debarcă împreună cu cincizeci de oameni pe acest tărîm preafericit, n-ar fi devenit, fără voia lui, eroul unei aventuri galante. Pe malul unui rîuleţ, cîteva tinere negrese spălau rufe sub privirile alteia, care, stînd în picioare, cu trupul înfăşurat în voaluri vineţii şi galbene, părea că le supraveghează.

Sosirea pe neaşteptate a unui pîlc de oameni albi cu mutre fioroase, înarmaţi pînă-n dinţi şi comandaţi de un uriaş cu părul ca para focului, ar fi avut de ce să le înspăimînte pe întunecatele spălătorese. Însă ele s-au mulţumit doar să rîdă, văzîndu-şi înainte de treabă, pe cînd domnişoara voalată înaintă spre Misson, cu un port atît de nobil, cu atîta graţie în mers, încît hoţul de mare îşi simţi inima străpunsă.

Lucrurile s-au complicat cînd noul Ulise descoperi chipul acestei Nausicaa de abanos. Datorită încrucişărilor de sînge, femeile din Comore se numără printre cele mai frumoase din lume, şi aceea pe care Misson o admira, sora mai mică a reginei din Anjuan, era cea mai frumoasă dintre cele mai frumoase.

Trec peste amănunte. Nu numai că insula Anjuan n-a mai fost jefuită, dar cumplitul Misson, zbirul Caraibilor, subjugat de graţie, se căsători cu

domnişoara şi o aduse cu el în Madagascar, unde întemeie Libertalia.

Mă primi cu toate onorurile. Făcuse din oraşul său, apărat de forturi şi de tunuri, o republică alcătuită din bărbaţi şi femei, toţi liberi şi egali în drepturi, care se numeau *liberi*: foşti hoţi de mare, ca şi el, francezi, englezi, olandezi, sau portughezi, negri şi negrese din Angola, eliberaţi prin capturarea unei corăbii engleze care făcea negoţ cu negri, bărbaţi şi femei din Comore, musulmane răpite de pe o navă de pelerini la Mecca. În afară de cele două corăbii ale sale, Excelenţa-Sa Conducătorul poseda o flotilă de mici nave cu pînze, ale căror echipaje erau formate jumătate din negri şi jumătate din albi. În Libertalia, banii şi produsele pămîntului aparţineau tuturor. Fostul hoţ de mare domnea paşnic peste o societate fraternă, fără bogaţi şi fără săraci, în care negrii, trataţi ca oamenii şi nu ca vitele, aveau dreptul la fericire, deopotrivă cu albii.[1]

L-am întrebat pe domnul Pigache de ce părăsise acest rai pămîntesc. Îmi răspunse că, la o lună după ce se stabilise acolo, într-o zi băuse ceva mai mult din rachiul tare fabricat de localnici din zeamă de trestie de zahăr fermentată, şi zdrobise, fără rea intenţie, capul unui negru care băuse împreună cu el. Conştient că încălcase legea fraternităţii, după care se conducea Libertalia, fugise într-o barcă şi, după două zile petrecute în ape bîntuite de rechini, avusese norocul să fie zărit de un om de veghe şi fusese urcat la bordul

---

[1] *1 Istoric. La sfîrşitul secolului al XVII-lea, oraşul Libertalia a fost atacat, de malgaşi, care l-au distrus şi i-au masacrat pe toţi locuitori. Misson, deşi ar fi putut sa scape cu fuga, pieri luptînd pe mare. (N. A.)*

unui vas al regelui ce se întorcea de pe coasta Coromandel.

— De unde trag concluzia, tinere prieten, că negrii pot trăi foarte bine în armonie desăvîrşită şi egalitate de tratament cu albii. Nu mi-am iertat niciodată că l-am ucis pe acel biet negru din Libertalia. Omul care bea are mîna grea. Rachiul din Insula Roşie te duce uşor şi, în ziua aceea, întrecînd măsura, am găsit ce-am căutat.

Domnul Fulminet nu-şi punea asemenea probleme. Nu-l frămînta egalitatea între rase. Nu-l interesa decît să-şi termine misiunea cît mai repede şi în cele mai bune condiţii. Pînă atunci, *la Pétulante* mai avea să navigheze încă o lună de-a lungul coastelor, de la un cap la altul, pînă în insula Principe.

În această regiune, modul de a proceda era mereu acelaşi. Cînd lăsam ancora, o pirogă venea spre noi cu un misit, negru sau mulatru, care ne propunea o tranzacţie. Atunci, căpitanul îşi încărca şalupa, pe care o trimitea pe uscat cu domnul Dufourneau şi cu mine.

Misiţii aceştia de culoare, veşnic guralivi, vorbind o franceză stricată, amestecată cu engleză şi portugheză, aveau uneori nişte pretenţii peste măsură de mari. În afară de rachiul fără de care nici un tîrg nu putea fi încheiat, cereau, după cum li se năzărea, inele, tabacheri de corn, cuţite, şiraguri de mărgele, fără să mai vorbesc de ilice brodate, albe şi negre, nici de faimoasele stămburi indiene, roşii sau albastre. Mărfurile date pentru obţinerea „lemnului de abanos” se numeau *dachy*. Ele trebuiau împărţite în trei loturi: unul pentru cel care începea tranzacţia, altul pentru stăpînul pirogii, şi al treilea pentru proprietarul captivilor. De asemenea se mai plăteau regilor, regişorilor sau şefilor locali, „cutumele” mari pentru

ancorare şi liber trafic, iar unii, în afară de darurile în mărfuri, pretindeau şi un număr variabil de *cauris*, scoici mici care ţin locul de monezi. Uneori se pierdeau mai multe zile cu satisfacerea acestor pofte coalizate, primind în schimb doar trei sau patru negri, negrese sau negrişori.

Este de la sine înţeles că misiţii se străduiau să-i tragă pe sfoară pe cumpărătorii de negri, deşi exista un mijloc de a le pune cinstea la încercare. Fiecare căpitan de corabie le dădea un bilet prin care făcea cunoscut dacă fusese sau nu mulţumit de serviciile lor. Cum ei nu ştiau să citească, arătau plini de încredere petecul de hîrtie care, în mintea lor, era menit să uşureze tîrgul. Astfel unul dintre ei, purtînd pitorescul nume de Lăcomilă, misitul Marelui Bassam, a avut îndrăzneala să-i arate domnului Fulminet un certificat de bune servicii destul de neobişnuit. Comandantul unei nave din Saint-Malo, *la Prospère*, consemnase că domnul Lăcomilă, numit aşa pe bună dreptate, nu numai că de două ori din trei propunea doar marfă de proastă calitate, dar cerea pentru captivii săi infinit mai mult decît valorau şi îşi sporea pretenţiile pe măsură ce tîrguiala se prelungea, în plus, încercase să vîndă mateloţilor, drept amulete, nişte figurine grosolane, despre care pretindea că ar fi fost sculptate din colţi de elefant, pe cînd în realitate, după părerea chirurgului corăbiei, ele erau făcute din oase de om.

După ce citi bileţelul, domnul Fulminet îl întrebă rece cu cît vindea un schelet de om, întreg. Fără a-şi pierde cumpătul, Lăcomilă răspunse că operaţiile preliminare, constînd în sugrumarea captivului, apoi în a-i scoate de pe el pînă la ultima bucăţică de carne, justificau o sporire a preţului care, oricum, ar fi mai ridicat decît cel al unui bou viu. Indignat, căpitanul

porunci să fie aruncat în apă, unde se bălăci cîtva timp pînă avea să fie pescuit de vîslaşii săi.

Îmi amintesc ultima oprire în insula Principe, de unde am îmbarcat cinci negri. Depozitele noastre erau pline. Puteam deci să ne îndreptăm pînzele spre insulele Americii. O navă era ancorată în golf, pe malul căruia creşteau palmieri şi nişte copaci foarte înalţi şi stufoşi, ca nişte umbrele. O salvă de şase lovituri de tun a fost trasă pentru a marca şi totodată a cinsti plecarea noastră. Era corabia *Sîo Serrîo*, din Lisabona, care venea din Brazilia. Mai înainte, domnul Fulminet stătuse de vorbă cu căpitanul ei şi făcuseră unele schimburi amicale: zahăr candel şi cafea, de care duceam lipsă, pe pipe olandeze, de care erau dornici portughezii, şi un butoiaş cu vin de Bordeaux.

Astfel ne luarăm rămas bun deopotrivă de la uscat şi de la aceşti pitoreşti portughezi, pe jumătate trişti şi pe jumătate veseli, deoarece cîntau pe rînd melodii din ţara lor de-ţi rupeau sufletul, apoi izbucneau în rîs şi închinau în sănătatea papei.

De îndată ce linia cenuşie prin care se mai bănuia încă insula Principe se pierdu la orizontul marin, domnul Fulminet adună conducerea corăbiei şi spuse:

— Domnilor, am îndeplinit prima parte a misiunii noastre. A doua nu este mai puţin însemnată. Iată-ne în drum spre insula Santo Domingo. Pentru a ajunge acolo, cu ajutorul lui Dumnezeu, ne trebuie peste două luni. Avem două sute cincizeci şi şase de captivi. Mi-am luat obligaţia să-i duc la destinaţie vii şi teferi. Pentru asta e nevoie ca în tot timpul călătoriei să fie sănătoşi la minte şi la trup. Domnul Taillebois se va îngriji de trupurile lor, ceilalţi de rest. Cîţiva dintre negri aceştia înţeleg mai mult sau mai puţin franceza. Îi vom folosi

ca interpreţi pentru a-i convinge pe confraţii lor că la debarcare îi va aştepta o viaţă plină de bucurii.

Domnul Fulminet era un conştiincios neguţător de negri, care nu neglija nici un amănunt pentru a-şi duce la bun sfîrşit treaba. În acest scop, fiecare dintre noi primi instrucţiuni deosebite. Noaptea, toţi captivii de sex bărbătesc, legaţi doi cîte doi de o bară de fier cu inele glisante, trebuiau să ocupe aceleaşi locuri sub punte pe tot timpul cît dura traversarea, în afara cazului cînd se isca vreo furtună. Porţia de aer o primeau prin tambuchii deschişi tot timpul şi în faţa cărora o santinelă făcea de gardă în permanenţă. Cartul era asigurat pe rînd de doi ofiţeri, pe de o parte domnul Pigache şi cu mine, pe de altă parte domnul Dufourneau şi sublocotenentul Goujet. Ziua, cînd negrii se urcau pe punte în grupuri de cîte patru, domnul Taillebois le examina starea sănătăţii. Orice bolnav suspect de o boală contagioasă urma să fie semnalat pe dată căpitanului şi, după gravitatea cazului, ori primea îngrijirile necesare stării sale, ori era aruncat în mare pentru a evita declararea unei epidemii.

Nu voi uita primul meu cart împreună cu domnul Pigache, în vreme ce ne îndreptam spre nord-nord-vest, cu toate pînzele desfăşurate. Toată ziua fusese o căldură apăsătoare şi noaptea, cu cerul ei spuzit de stele, ne aducea în sfîrşit puţină răcoare. Din tambuchi se ridica mirosul înţepător al vitelor umane.

— Ei, drăcia dracului! spuse secundul, ce mai put şi negrii ăştia! Cum or putea rezista? Îţi vine să-ţi verşi maţele, nu altceva.

Avea agăţată de centură o ploscă de rachiu. Trase un gît bun şi mi-o întinse.

— Bea şi dumneata! E cel mai bun leac.

Parcă, aveam un ghem în stomac, dar după ce trăsei o duşcă, m-am înviorat.

— Ai auzit ce-a spus şeful, continuă el. Să nu crezi cumva că exagerează vorbind despre măsurile de precauţie pe care trebuie să le luăm. Nu dau mai mult de-o săptămînă pînă cînd cel puţin zece dintre captivii noştri se vor duce pe apa sîmbetei, fie că se trimit singuri pe lumea cealaltă, fie că bubele rele sau altă mizerie de boală africană le va face de petrecanie. Unii îşi înghit limba ca să moară sufocaţi. Alţii îşi sfărîmă capul lovindu-se de pereţii vasului. Mai rău este cînd se revoltă, fiindcă sîntem obligaţi să-i măturăm cu tunul şi cu flintele. Să fie sănătoşi la minte şi la trup! Haida-de! Pune-te în locul lor. Ce, nu sînt şi ei oameni ca şi noi?

Domnul Pigache nu se înşela deloc. În şase zile, cinci dintre ei şi-au luat viaţa şi trei au pierit de dizenterie. Căldura nu se potolea şi vreme de două zile marea a fost pe deplin calmă. Zilele acestea au fost cele mai cumplite din toată călătoria. Degeaba ne străduiam să ocupăm mîinile şi mintea nefericiţilor negri, unii fiind puşi să împletească funii, alţii să frece şi să cureţe cu cărămidă scîndurile punţii false care le ţineau loc de pat noaptea. Stînd în genunchi, privirea le devenea ameninţătoare, şi lăsau deodată lucrul, ca şi cînd ar fi fost loviţi de paralizie. Iar dacă vreun matelot îi bătea pe umeri rîzînd, ca să-i scoată din această stare, mormăiau şi aruncau în jur priviri fioroase. Pînă şi cîntecele şi dansurile, care, de obicei, îi mai ajutau să uite soarta lor amărîtă, acum le făceau parcă în silă.

Singurele clipe cînd izbuteau să se scuture de toropeală erau mesele, care li se aduceau la ora zece dimineaţa şi la patru după-amiaza. Cu ce lăcomie se năpusteau asupra gamelelor cu bob şi orez, ori cu făină de manioc sau de porumb, totul fiert cu apă la care,

uneori, se adăugau porţii mici de carne sau de broască ţestoasă sărată! După ce îşi înghiţeau hrana într-o clipită, aruncau priviri de ucigaş vecinului care încă mai mînca.

Cînd soarele începea să scapere spre asfinţit, coborau doi cîte doi în mormîntul lor de peste noapte, după ce erau percheziţionaţi, deoarece eră necesar să fim siguri că, atîta vreme cît stătuseră pe punte, nu furaseră nici un obiect care i-ar fi putut ajuta să-şi taie fiarele.

Astfel se scurgeau zilele şi săptămînile, între mare şi cer, amîndouă părîndu-ni-se la fel de nesfîrşite. Mă străduiam să-mi desăvîrşesc cunoştinţele nautice cu domnul Pigache, care îmi declară curînd că nu mai avea ce să mă înveţe. Îmi antrenam şi mîna, pe rînd la sabie şi spadă, cu prietenul Sosthène. Dimineaţa şi seara ne înfruntam pe punte şi îmi amintesc cum, într-o zi, asistînd la o serie de pase şi volte, care ne lăsaseră fără răsuflare şi uzi de năduşeală, domnul Dufourneau ne spuse, cu vocea sa de gheaţă:

— Pe cuvînt de onoare, domnilor, nici dac-aţi fi piraţi şi v-aţi bate pentru partea cea mai bună din pradă, n-aţi face-o cu mai multă înverşunare ca acum.

Sosthène îi răspunse, suav:

— Domnule locotenent, trebuie să ne gîndim la toate. Cine ştie? Poate tocmai soarta asta ne este hărăzită.

Veni şi Sfîntul-Ludovic, zi memorabilă între toate. În ajun, domnul Fulminet ne atrăsese atenţia că, pentru a celebra cum se cuvine onomastica regelui, echipajul va primi porţii duble, captivilor li se va da o hrană ceva mai bună ca de obicei, avînd dreptul, după cină, ca şi ceilalţi, la un deget de rachiu. Acest tratament neobiş-nuit risca totuşi să le stîrnească o oarecare tulburare.

De îndată ce aveau să-şi isprăvească masa, fără să mai aşteptăm lăsarea serii, urmau să fie vîrîţi sub punte, îngăduindu-li-se astfel mateloţilor să se distreze în voie.

La rugăciunea de dimineaţă, pe care negrii o ascultau pe punte, şi care pentru ei nu însemna mai mult decît un bîzîit de cuvinte fără noimă, domnul Fulminet adăugă, pentru acel prilej, un vibrant *„Salvum fac regem”*[1], urmat de un solemn *Te Deum*, punîndu-i pe toţi cei prezenţi să stea în genunchi, după cuviinţă, atunci cînd rosti versetul *Te ergo quaesumus*[2].

Ştia bine la ce putea să se aştepte din partea „pensionarilor” săi, aşa cum aveau s-o dovedească cele ce au urmat. Suplimentul de hrană produsese printre ei o oarecare agitaţie, dar împărţirea rachiului iscă multă gîlceavă şi schimburi de pumni. Părea că cele cîteva lovituri de bici, date în jur de boţman, să-i fi potolit. Domnul Fulminet trase apoi de mai multe ori cu pistolul în aer şi porunci să se ducă turma în ţarcul ei.

Trebuie să arăt aici că, de obicei, după cină, captivii aveau o mică recreaţie, în care de cele mai multe ori dansau acompaniaţi de o muzică sălbatică. Timp de două sau trei ceasuri, unii băteau în nişte tigve goale, scoţînd sunete înfundate, alţii suflau în tije de bambus transformate în fluiere, stimulînd astfel o pereche formată dintr-un negru şi o negresă, aşezaţi unul în faţa altuia. La început, aceştia îşi răsuceau trupurile în toate felurile. Chipurile li se desfigurau de strîmbături care exprimau ameninţare sau semeţie. Încetul cu încetul însă, ritmul se accelera, spectatorii băteau din palme şi scoteau ţipete frenetice. Cu ochii ieşiţi din orbite şi spumă la gură, dansatorii frămîntau

---

[1] *Ţine-l sănătos pe rege (lat.).*

[2] *Pe tine te rugăm (lat.).*

podeaua într-un ritm îndrăcit, mereu mai iute, răcnind ca nişte fiare, pînă cînd, frînţi de oboseală, într-un ultim horcăit, se prăbuşeau răpuşi, fiind înlocuiţi pe dată de alţii.

Suprimarea dansurilor în ziua de Sfîntul-Ludovic nu putea fi socotită de ei decît ca o măsură nedreaptă şi mînia li se vedea cît de colo după felul cum îşi roteau ochii în cap, după cum mormăiau şi scrîşneau din dinţi. Dar cele patru mortiere de pe puntea din spate erau în-dreptate spre ei şi vreo douăzeci de mateloţi înarmaţi îşi ţineau puştile aplecate în direcţia lor, în vreme ce eu împreună cu Sosthène verificam inelele de fier cu care li se încătuşau gleznele. Doi cîte doi, dispăreau prin gu-rile tambuchilor.

Cînd ultimul chepeng s-a închis ca o gură de căp-căun, domnul Fulminet dădu semnalul începerii distrac-ţiilor, poruncind să se aducă sticle de rachiu şi de vin de Cahors. Au avut loc lupte bretone între şase campioni, învingătorul primind drept premiu un scud de aur; exerciţii de tir cu puşca şi cu pistolul; muşii s-au jucat de-a baba-oarba şi de-a leapşa; s-a cîntat în gura mare *Trăiască Henric al IV-lea.*

În mijlocul acestei larme, marea se potoli şi sosi ora cinei. Fuseseră puşi la frigare şase iezi, îmbarcaţi din insula Principe, şi, pe deasupra, zece purcei de lapte, pe care o scroafă luată din Franţa îi fătase cu opt zile înainte. Limbi de vacă, şunci, pesmeţi, pere exotice şi banane zaharisite completau ospăţul, despre care am toate motivele să cred că n-am uitat nici un amănunt.

După benchetuială, distracţiile continuară şi, cînd se lăsă întunericul, la lumina opaiţelor, mateloţii se prinseră în dansuri pastorale. Unul dintre ei, bine ameţit, ceru căpitanului să urce pe punte cîteva negrese. Cererea nu avea în sine nimic extraordinar,

căci femeile negre erau separate de bărbaţii de aceeaşi culoare, şi domnul Dufourneau, între alţii, nu se sfia să arate faţă de cele mai bine făcute un interes perseverent, în văzul tuturor. Domnul Fulminet refuză sec, pe considerentul că ziua regelui nu putea fi un pretext pentru desfrîu.

Amatorii de frumuseţi africane se consolară de acest refuz bînd şi mai mult *ponche*. Era un fel de limonadă, făcută din doze variabile de lămîie, zahăr, mirodenii şi rachiu îndoit cu *aqua simplex*[1]. În împrejurarea de faţă nu se făcuse economie de rachiu. Astfel, mulţi dintre oamenii noştri, şi aşa destul de ameţiţi, începură curînd să se clatine şi să li se împleticească limba de băutură. Nimeni nu s-a mirat deci văzînd cum o santinelă de pază la unul din tambuchi, şi care băuse la cot cu ceilalţi, căzu deodată pe spate, cu copitele în sus. Noaptea era atît de senină încît mai toate opaiţele fuseseră lăsate să se stingă, fără a se aprinde altele. Rămăseseră doar cîteva căpătîie de fitil, ce sfîrîiau înainte de a se mistui. Vocea domnului Fulminet, care de cîtva timp se retrăsese în camera lui, răsună dinspre dunetă.

— Destul, prieteni! Treceţi la hamacurile voastre. Mai e şi mîine o zi.

Abia rostise ordinul şi a doua santinelă se prăbuşi în faţa tambuchiului unde şedea de pază. Răsunară urlete furioase. Trîntind chepengurile la o parte, negrii, înarmaţi cu drugii de fier din care izbutiseră să scape, năvăliră din toate părţile şi îi loviră în cap pe toţi membrii echipajului care le ţineau piept. Puseră mîna pe puştile santinelelor, care fuseseră primele lor victime, apoi pe baionetele celor pe care îi doborau. Trezindu-se din beţie, mateloţii noştri fac faţă cum pot.

---

[1] *Apă chioară (lat.).*

Unii dintre ei, fără nici o armă, nu găsesc altceva mai bun decît să se caţere pe parîmele catargelor. Situaţia pare disperată, căci dacă domnii Fulminet şi Dufourneau, unul lîngă altul pe puntea dunetei, trag neîntrerupt focuri de pistol, nu pot în schimb să se slujească de tunuri, deoarece ghiulelele i-ar lovi deopotrivă şi pe albi, şi pe negri, încăieraţi cum sînt pe punte.

Eu şi Sosthène, rezemaţi cu spinarea de bastingaj, unul la babord, celălalt la tribord, loveam cît puteam mai bine cu sabia şi cred că am trimis pe lumea cealaltă vreo trei sau patru captivi. Domnul Pigache, credincios vocaţiei sale şi în ciuda „negrofiliei” pe care o manifesta, pusese mîna pe o pîrghie de manevrat tunurile şi învîrtea în jurul său această armă improvizată destul de redutabilă.

Oricît de înverşunată era rezistenţa noastră, ne pîndea primejdia să fim copleşiţi numeric. Şase dintre oamenii noştri muriseră şi vedeam cum negrii se caţără pe puntea din spate unde căpitanul şi domnul Dufourneau le spărgeau capetele metodic. Atunci mi-a venit o inspiraţie. Era limpede că, neputînd folosi mortierele, cu greu i-am fi putut dovedi pe năvălitori. Pătruns de acest gînd, încep să strig:

— Eliberaţi puntea! Eliberaţi puntea!

— Eliberaţi puntea! Vom trage în ei, tună la rîndul său prin portavoce domnul Fulminet.

Echipajul înţelese. Continuînd să se apere ca nişte diavoli împieliţaţi, mateloţii, unii după alţii, încercau să-şi croiască drum printre agresori, fie pentru a se apropia de bord, fie pentru a se retrage pe puntea din spate. Doi tunari izbutiră destul de iute să ajungă la domnul Fulminet şi încărcară mortierele. Astfel, atunci cînd captivii, care se şi socoteau stăpîni pe corabie, au

rămas singuri în mijlocul punţii superioare, o salvă aproape simultană a celor patru guri de foc a făcut tot atîtea găuri în grămada de negri. Cam în acelaşi timp, şeful echipajului izbuti să se strecoare în magazia de arme şi cîţiva oameni care îl urmaseră, înarmaţi cu puşti şi suliţe scurte, dădeau dovadă că nu-şi pierduseră mîna.

O a doua salvă de mortiere izbuti să semene panică în rîndurile negrilor. Mulţi dintre ei se aruncară în mare. Alţii, înspăimîntaţi, temîndu-se de represalii, intrară la locul lor sub punte. În clipa aceasta domnul Pigache este victima unei lovituri nemeritate a soartei. Un negru, după ce se strecurase în cambuză[1], revine pe punte cu două sticle din cea mai bună rachie şi le aruncă în capul secundului, care se prăbuşeşte, amestecîndu-şi sîngele cu tafia din Insule.

Acesta avea să fie ultimul act al răzmeriţei. Doborîţi unul după altul de salvele bine trase, răsculaţii rămaşi în viaţă, care n-au putut încă să se refugieze sub punte, se aruncă în genunchi. Azvîrlind drugii de fier, frigările şi cuţitele, cer îndurare. Sub ameninţarea pistoalelor, sînt din nou puşi în lanţuri, marea înghite douăzeci şi cinci de cadavre, iar pe batanţii tambuchilor, închişi cu grijă, se pun cîte două lacăte.

Era aproape miezul nopţii cînd ordinea a fost pe deplin restabilită la bord. De dimineaţă, am făcut bilanţul pierderilor echipajului. Opt mateloţi muriseră în timpul acţiunii. Nouă erau mai mult sau mai puţin grav răniţi. Viaţa domnului Pigache – ai cărui ochi, din fericire, scăpaseră teferi, deşi chipul său, brăzdat de crestături, era o rană vie – după cum spunea domnul Taillebois, nu era în pericol.

---

[1] *Magazia de provizii.*

Chirurgul nostru, om destul de cumpătat de obicei, bînd în chip excepţional peste puterile sale, se retrăsese devreme şi căzuse pe dată într-un somn de plumb. Abia cea de-a doua salvă a mortierelor l-a deşteptat din toropeală. Cît a mai căscat, cît s-a mai întins, cît s-a mai frecat la ochi – încăierarea s-a şi isprăvit. Nu-i mai rămînea decît să se apuce de lucru.

Primul său pacient a fost tocmai domnul Pigache! Cu capul oblojit în feşi, ca o mumie, secundul primi cam acru observaţia după care, fiind rănit de cioburile de sticlă, leacul şi în acelaşi timp răul i-ar fi fost aduse prin stropirea concomitentă cu rachiu.

— Aflã, domnule Taillebois, îşi dădu el cu părerea, că nectarul acesta nu e bun pentru uz extern, ci intern.

Chirurgul admise acest punct de vedere, cu rezervele pe care ştiinţa senină are datoria să le îngăduie ignoranţei frivole. Cei nouă mateloţi răniţi aveau nevoie de îngrijirile sale. Cinci se stinseră în zilele următoare de infecţie cangrenoasă.

Revolta cerea însă o pedeapsă menită să inspire o frică salutară celor care ar mai fi fost îndemnaţi s-o repete. Era necesar să se dea un exemplu.

Domnul Fulminet nu era de felul lui un om crud. Interesele Companiei îi dictau comportarea, considerent pentru care menirea lui era să debarce la mal un număr cît mai mare de captivi. Nu făcea parte din acei neguţători de negri pentru care rebelii, fără deosebire, trebuie să fie stîlciţi în bătaie cu drugi de fier. Se mulţumea să-i lege pe punte, de mîini şi de picioare, şi-apoi, culcaţi pe burtă, să-i biciuiască pe trupul gol. Pentru ca pedeapsa să fie şi mai aspru simţită, şi fizic şi moral, pe de o parte regiunea mai cărnoasă a trupului lor era în prealabil crestată cu cuţitul, pe de altă parte, un matelot voinic, după ce

începea treaba, era înlocuit de negri aleşi dintre cei mai vînjoşi şi care biciuiau din răsputeri victimele întinse pe jos, în dorinţa de a se pune în evidenţă. Atunci cînd căpitanul socotea că gîrbaciul îi umpluse îndeajuns de sînge pe cei pedepsiţi, rănile acestora erau frecate cu un amestec de praf de puşcă, lămîie şi saramură de ardei iute, totul pisat împreună cu un leac miraculos, meşteşugit de domnul Taillebois, care avea drept efect să prevină cangrena. Îmi amintesc că aplicarea acestei pomezi îi făcea să urle cu mai multă convingere decît loviturile de bici.

Acesta a fost tratamentul la care au fost supuşi cei şase negri, bănuiţi a fi capii revoltei, cărora, după aceea, li s-a tăiat pofta s-o mai ia de la capăt.

Era să uit, din modestie, să menţionez aici omagiul pe care mi l-a adus domnul Fulminet, după ce pedepsiţii au fost duşi deoparte de tovarăşii lor de lanţuri.

— Domnule, îmi spuse el, dumitale ţi-a venit cel dintîi ideea de a se elibera puntea, şi lucrul acesta a fost salvarea noastră. Nu numai că ai devenit un bun marinar, dar ai căpătat şi ochi de şef. Mergi tot aşa, şi vei ajunge departe.

Ieşit din gura lui, elogiul avea greutate şi îmi dădu de gîndit. Ce voia să spună şi unde dracu puteam ajunge, eu care nu pornisem pe mare decît din constrîngere?

Părăsisem insula Principe de peste două luni şi scorbutul ne mai răpise încă şase negri, cînd ţărmul insulelor Santo Dominguo şi Marie-Galante apăru învăluit în zori neguroase. Cîteva zile mai tîrziu ajunsesem în dreptul insulei Santo Dominguo şi schimbam semnale amicale cu *l’Intrépide*, vas din Saint-Malo, care făcea negoţ cu negri şi se întorcea la

portul său de înregistrare. Timpul, ameninţat de vijelie, ne-a silit să dăm tîrcoale o zi întreagă pînă să ne apropiem de capul Francez, ţintă a călătoriei noastre, şi cînd *la Pétulante* se prezentă dinaintea pasei, tocmai se lăsa noaptea. În ciuda unei salve de tun, pilotul nu dădea nici un semn de viaţă şi am fost nevoiţi să ne îndreptăm spre larg. În sfîrşit, a doua zi dimineaţă, potolindu-se briza mării, am izbutit să ne apropiem de coastă. După ce am mai descărcat gurile de foc din cîteva saborduri îl văzurăm pe pilot cum se apropie de noi într-o barcă. După puţin, aducîndu-i mulţumiri lui Dumnezeu, ancoram în rada portului.

Capitolul 8

Degeaba aveam stofă de marinar şi mă obşinuisem cu viaţa dură a navigatorului! Mă cuprinse o senzaţie stranie şi ameţitoare acum că nu mai eram nevoit să simt cum se clatină podeaua sub picioare, că nu mai trebuia să-mi feresc cu mîna făcută streaşină ochii răniţi de unduirea neistovită a valurilor, că respiram, în locul aerului sărat care arde pielea, mireasma îmbătătoare răspîndită de florile de magnolia, palisandru şi jacaranda.

Depăşisem toate piedicile, învinsesem natura şi oamenii care ne juraseră pierzania. Din cei două sute cincizeci şi şase de captivi plecaţi cu noi din insula Principe, două sute zece ajunseseră cu bine şi primeau, în „locuinţe” înconjurate de bananieri şi fistici, îngrijirile luminate ale domnului Taillebois. Colonii care aveau să-i cumpere nu vor fi traşi pe sfoară de aparenţe. Negrii erau îndopaţi şi gătiţi ca nişte orătănii. În fiecare zi erau conduşi la baie, li se rădeau capul şi barba, trupul le era frecat cu ulei de palmier. Arătau cu atît mai bine cu cît, dimineaţa şi seara, se înviorau cu un deget de rachiu. Erau „parfumaţi”, cum se spunea.

Corăbiei noastre i se făcea o baie de întinerire în atelierele de carenaj. După ce fusese dezinfectată prin afumare, apoi spălată cu oţet, era unsă acum cu un

amestec de seu şi gudron, care îi făcea coca perfect etanşă, pentru a putea continua drumul pe mare. Jumătate din echipaj, făcînd cu schimbul, după ordinul domnului Pigache, săvîrşea această muncă, pe cînd cealaltă jumătate cutreiera cîrciumile în care nu lipseau vinul şi tafia şi unde un matelot cinstit, plictisit după un an petrecut pe Coasta Sclavilor, era autorizat să descopere că nu toate femeile aveau pielea neagră.

Eu, împreună cu prietenul Sesthène, mă înfruptam cu toată frenezia vîrstei din bunătăţile insulare. Mai întîi am lepădat mantalele cernite şi cizmele arse de sare, pentru a ne îmbrăca mai elegant. Şi în acest domeniu, ca şi în ce priveşte navigaţia, domnul Fulminet ne slujea drept călăuză şi exemplu. Cu sabia la şold, pe cap cu tricornul de sub care năvălea o imensă perucă buclată, avea un port mîndru în gherocul lui albastru ca guşa păunului, cu cravata de dantelă spumoasă peste jabou, sprijinit alene în bastonul cu măciulie de argint pe care nu-1 mai văzusem de la plecarea noastră din Nantes. Nici noi nu ne lăsam mai prejos la capitolul eleganţei, avînd în plus privilegiul tinereţii, graţie căreia cele mai dulci plăceri ale noastre începură odată cu vînzarea captivilor.

Tîrgul avu loc în „savana” unde încărcătura noastră se răcorea de o săptămînă. El fusese anunţat atît prin afişe lipite pe uşile tavernelor, cît şi prin scrisori trimise personal tuturor plantatorilor bogaţi şi neguţătorilor de sclavi din regiune, deoarece domnul Fulminet ştia cu cine are de-a face.

Nu era un simplu tîrg. Pentru amatori, însemna ceva între ceremonie mondenă şi chermesă. Era de *bon ton* să vezi şi să te faci văzut, fără să mai vorbim de faptul că a cumpăra mai mulţi sclavi, în văzul şi auzul tuturor, era comentat măgulitor de asistenţă.

Îmi amintesc de caleştile cu blazoane, conduse de vizitii negri îmbrăcaţi în livrea, foarte conştienţi de rolul lor, alături de care şedeau pe capră copii negri care, îndată ce se oprea trăsura, săreau să deschidă portierele şi le ajutau să coboare pe soţiile stăpînilor lor. Aceste doamne din nobilime, cu mişcări languroase, îmbrăcate în rochii uşoare, înflorate, îşi fereau pielea de culoarea chihlimbarului sub umbrele de mătase, pe cînd soţii lor, purtînd pe cap pălării de pai de Panama cu boruri largi, mergeau călare, împungînd caii cu cizmele lor încreţite, ca ale husarilor, pe care sclipeau pinteni de argint aurit.

Burghezii, care se trăgeau din linie dreaptă din negustori de vite îmbogăţiţi, dacă nu practicaseră chiar ei înşişi această meserie, etalau un fast mai vulgar. Aveau degetele pline de inele şi lanţuri groase de aur se răsfăţau pe burţile lor umflate de oameni lacomi. Fiicele lor, uimitoare păsări colibri născute din aceşti obezi papagali de bîlci, ne interesau ceva mai mult. Pielea subţire, talia suplă, şoldurile unduitoare nu însemnau cele mai mici farmece ale lor. Nu am cunoscut femei care să ştie mai bine decît aceste tulburătoare creole jocul pleoapelor bătînd peste ochi de catifea întunecată, rostogolirea unui rîs din gîtlej care semăna cu uguitul porumbeilor, ridicarea, ca din nebăgare de seamă, a unui colţ de fustă care, în valuri de dantele, lăsa să se întrezărească delicate glezne. Mergînd aproape totdeauna două cîte două, ţinîndu-se de umăr şi şuşotind, se prefăceau că nu văd pe nimeni şi îţi aruncau pe sub sprîncene cîte o privire fugară, totodată chemare şi făgăduială.

Aşa erau între toate Eponine şi Valèrie Cazenave de Saint-Lary, fiicele unui bogat plantator din Limbé,

cărora le-am fost prezentaţi, Sosthène şi cu mine, de către admirabilul domn Fulminet.

Urmăream deci vînzarea la licitaţie, dusă de căpitanul nostru, sprijinit de maestrul Taillebois şi de un strigător cu simbrie. Din cei două sute zece captivi ai noştri, doar o sută nouăzeci erau scoşi la vînzare, deoarece guvernatorul şi ofiţerii săi ne luaseră douăzeci dintre ei, cu titlul de „cutumă”. Negri şi negrişori, negrese şi negruţe, şedeau cu toţii acolo, expuşi ca vitele la iarmaroc, goi, tăcuţi, cu gura căscată sau cu ochii holbaţi, resemnaţi faţă de un viitor asemănător cu trecutul, din clipa în care, încetînd să mai fie nişte fiinţe, deveniseră lucruri.

Pentru coloni, obişnuiţi cu această paradă inumană, spectacolul era ceva firesc. Nu acelaşi lucru însă se întîmpla şi cu mine. Strigătorul, plătit pentru a lăuda marfa, anunţa cu voce de motan călcat pe coadă preţul fiecărei bucăţi, care era zece mii de livre de zahăr, pentru un „mascul mare”, şi şase mii pentru o „femelă mare”. Avea rolul să scoată în evidenţă, la unii înfăţişarea cinstită şi hotărîtă, calitatea muşchilor care însemna o garanţie pentru aptitudinea faţă de muncile agricole, la celelalte dinţii strălucitori, pieptul tare, şoldurile mănoase în stare să aducă pe lume o droaie de copii.

Cumpărătorii posibili nu se lăsau convinşi cu uşurinţă. Contraziceau spusele strigătorului, se certau pe o pretinsă pată în ochi sau pe un neg prost plasat, îl luau deoparte pe chirurg. Voiau să se încredinţeze singuri, încercînd şi pipăind aceste trupuri de vînzare împotriva oricărui bun-simţ, că masculul sau femela merita din plin cantitatea de zahăr. Parcă mai aud încă vocea groasă a unui colon cu obraji dolofani şi roşii care, după ce ciupise şi gîdilase fără ruşine o superbă

negresă îngrozită de asemenea comportare, declară în cele din urmă, în mijlocul hohotelor de rîs, că, la drept vorbind, n-avea nici o dovadă dacă această fată este stearpă sau nu.

Augustin Cazenave de Saint-Lary, fiu al unui negustor de vite, de felul lui din Béarn şi care, după ce se îmbogăţise, adăugase numelui său plebeu denumirea satului natal, părea mai puţin grosolan. Avea mii de acri de pămînt bun, de pe care nu numai că recolta bumbac şi cafea, dar pe care mai ales creştea din belşug trestia de zahăr, prelucrată tot de el singur în rafinăriile şi fabricile sale. Sclavii lui se numărau cu sutele. Numai acasă la el treburile gospodăreşti erau făcute de douăzeci de negri şi negrese.

De cum a început vînzarea, îndată l-am şi remarcat pe acest bărbat înalt şi uscăţiv, cu pielea arsă de soare, ochii albaştri ca oţelul şi nasul ascuţit. Domnul Fulminet îi strînsese mîna cordial. În timpul licitatei nu deschise gura şi nici nu verifică *de tactu*[1], ca ceilalţi plantatori, calitatea bucăţilor scoase la vînzare. Cînd vreuna îi convenea, se mulţumea să ridice degetul arătător în semn că dă mai mult şi, în cele din urmă, o lua. Cumpără astfel cinci băieţi şi cinci fetiţe pe douăsprezece mii de livre.

Mai puţin sensibl decît mine la ceea ce era revoltător pentru mintea omenească în acest tîrg de carne în suferinţă, Sosthène îşi concentrase toată atenţia asupra frumoaselor creole gătite în haine de sărbătoare şi, mai cu seamă, asupra celor tinere. Două domnişoare în rochii de muselină roz-pal, sub umbrelele de aceeaşi culoare, şi care semănau ca două picături de apă, îl predispuseră dintru început la un torent de lirism.

---

[1] *Pe pipăite (lat.).*

— Hotărît nu, îmi spuse el, nu mi-aş fi închipuit să pot vedea într-o bună zi asemenea minuni. Te rog, uită-te mai bine la ele şi începe de la ce au mai nobil, capul: părul lucios, ca pana corbului, cu buclişoare după moda englezească, ochii albaştri, năsucul la fel de obraznic ca şi gura, bărbia tocmai atît cît trebuie de rotundă ca să nu fie ascuţită şi care dovedeşte tinereţe capricioasă, în plin avînt. Dar pieliţa obrajilor! Nici leşia anemică a crinului, nici dulceaţa de miere a trandafirului, ci robusteţea plină de sevă a fructului copt la soarele acestei insule de basm, între sapotier şi caisă. Dar restul! ah! restul, frate Félix: fermecătoarea curbă a umerilor, dulcea rotunjire a corsajului şi mijlocul tras prin inel. Ah! blestemate să fie croitoresele astea care, lungind rochiile peste măsură, ne împiedică să privim şi alte splendori!

— Ai înnebunit, Sosthène? îi spun, dîndu-i un cot în coaste. Dar păru că nici nu simte lovitura.

— Dacă n-am făcut-o încă, îmi răspunse, s-ar putea s-o fac. Poate chiar am şi înnebunit, pentru că văd dublu. Ciupeşte-mă, Lafortune.

L-am ciupit rău, răsucindu-i o bucată din pielea braţului. De data asta, scoase un ţipăt.

— Ai! ... Totuşi sînt două. Deci nu visez.

— Prietene, asta se cheamă că-s gemene.

Se scarpină în cap.

— Nu mai spune! Natura face deci minuni în insulele Americii, căci rareori ţi-e dat să vezi capodopere umblînd perechi-perechi. Dacă ai ochi destul de buni, vei observa că, pe deasupra, mai au şi o „muscă” pe tîmpla stîngă, o „muscă” numită, dacă nu mă înşel, *à la Conty*?

— Muscă sau aluniţă?

L-am întrebat cu o voce atît de sugrumată, încît, în ciuda exaltării, Sosthène mă privi neliniştit.

— Nu te simţi bine? Pînă la urmă te-au zăpăcit mai rău decît pe mine. Doar n-ai căpiat?

— Fii liniştit. Mă lasă rece ca piatra.

— Nu s-ar zice.

La drept vorbind, în mintea mea chipurile celor două graţioase creole se preschimbaseră în chipurile celor două surori, Emmeline şi Catherine de Valbert du Coudray. Line şi Trine! Zburasem înapoi, acasă; dansam cu ele, pe rînd, gavotă şi menuet; mi se părea c-o deosebesc pe Line de Trine printr-un benghi viclean; eram tras pe sfoară de tinerele cochete; mama lor, perfida contesă Stéphanie, mă ruga să le fac o vizită a doua zi. Din pricina lor am fost nevoit să-mi părăsesc patria, mă aflam acum la capătul pămîntului şi cele două frumoase, asemănătoare cu celelalte, lăudate de naivul meu tovarăş, îmi apăreau ca faţa dublă şi ameninţătoare a fatalităţii.

— Cred, am spus trezindu-mă din visare, că nişte domnişoare atît de puţin deosebite una de alta riscă să ridice probleme pretendenţilor şi, în asemenea caz, cel mai cuminte lucru este să stai la o parte.

— Nu cumva te temi de ele? se miră el rîzînd.

— Ba da.

Îmi dădu un pumn în spinare.

— Atunci te-ai prins, amice, sau cum s-ar spune te-ai înamorat lulea. Viaţa e frumoasă. Una pentru tine, una pentru mine. Cum să fim geloşi, cînd sînt leite?

După ce vînzarea se termină, domnul Fulminet ne făcu semn să ne apropiem.

— Domnii mei, ne spuse el, prietenul meu, Augustin Cazenave de Saint-Lary, m-a rugat să vă prezint. Mîine seară dă un mare bal la plantaţia lui din

Acul, la patru leghe de aici, pentru a sărbători cei optsprezece ani ai fiicelor lui, şi ar fi fericit să vă vadă acolo. L-am asigurat că sînteţi băieţi simpatici şi buni dansatori.

Fiicele sale, Eponine şi Valérie, erau tocmai minunile despre care Sosthène îmi tot împuiase urechile de un ceas încoace. Ne făcură reverenţe după cuviinţă, la care adăugară ochiade ucigătoare, pe cînd prietenul meu, secîndu-i brusc limbuţia, se bîlbîi, roşi pînă în vîrful urechilor, îşi scoase tricornul de emoţie şi se împletici cînd făcu la rîndul său o plecăciune.

Sosthène părea ceva mai fluşturatec a doua zi, pe drumul spre Acul, pe care călăream cizmă lîngă cizmă, cocoţaţi pe nişte gloabe deşelate, luate cu chirie la un preţ usturător. Spunea că nu închisese ochii toată noaptea, tot socotind şi iar socotind în capul său înfierbîntat farmecele divine ale celor două surori, Eponine şi Valérie. Caraghiosul minţea din vîrful buzelor, fiindcă locuia în hanul *La Marinarul Vesel* într-o odaie învecinată cu a mea, şi ceasuri întregi îi auzisem sforăiturile prin zidul subţire care ne despărţea. De altfel somnul mi-ar fi pierit şi fără asemenea muzică, deoarece suceam şi răsuceam în minte împrejurările aventurii mele cu Line şi Trine, sublime şi odioase meştere ale nenorocirilor mele. Aducîndu-mi în faţa ochilor nişte făpturi atît de ciudat croite după asemănarea lor, cerul nu-mi trimitea oare un solemn avertisment să mă feresc de ispită?

Sosthène nu se gîndea decît cum să cadă în ea mai repede şi ţesea visuri aurite.

— Félix, ia gîndeşte-te o clipă. Ar trebui să fii orb, cum mi-e teamă că eşti, şi nătîng, cum nu ţi-aş dori să fii, pentru a pune la îndoială că am făcut cea mai grozavă impresie asupra celor două nimfe. Ai văzut tu

vreodată priviri mai atrăgătoare, mai languroase, răsuflarea mai iute dovedind tulburarea de care au fost cuprinse la vederea noastră? Crezi că, în insula asta pierdută, le e dat să vadă des flăcăi atît de bine făcuţi ca noi şi atît de plăcuţi la înfăţişare? S-au aprins, ţi-o spun eu. Mai mult, se topesc, se usucă pe picioare. Ce mai la deal, la vale, am cîştigat partida. Pe care-o vrei? Pe Eponine, sau pe Valérie? N-am să mă cert pentru un prenume, singurul punct prin care se deosebesc. Am putea să le tragem la sorţi.

— Nebunule! Eşti nebun de legat!

Scos din fire, îşi împunse din neatenţie calul, care se cabră şi era cît pe ce să-l azvîrle din scări.

— Prăpăd! zise el recăpătîndu-şi echilibrul, nici don Quijote nu şi-ar fi luat o asemenea mîrţoagă. Ascultă-mă pe mine. Dacă nebunie înseamnă a dori să duci în faţa altarului o fată de optsprezece ani, frumoasă cît toate zînele laolaltă, zglobie cît toate huriile din raiul lui Allah, pe deasupra bogată să-nvineţească de invidie pînă şi regele tuturor Spaniilor aşezat pe galioanele lui, în sfîrşit o perlă cum nu găseşti una la o sută de mii în toate seraiurile sultanilor prezenţi, trecuţi şi viitori, atunci nu mă dau în lături să fiu nebun de legat şi declar că nu eşti bun decît să fii paznic de temniţă şi să te-nsori cu fata temnicerului.

Am izbucnit în rîs.

— Te şi gîndeşti la nuntă? Minunat. Trebuia s-o spui de la început. Ridic obiecţii: dar marea? dar aventura?

— Aşa le-ncurci tu pe toate, mormăi el. Întîi să ne însurăm. Al nostru-i paradisul. După aia o să vedem dacă sîntem într-adevăr făcuţi pentru infern.

Ardeam să-i dezvălui amăgirea încercată cu Line şi Trine. Însemna să mă demasc, să mărturisesc pe faţă că nu mă numeam Félix Lafortune, ci Fortunat-Richard-

Félix de la Prée de la Fleur. Era fiu de burghez şi poate s-ar fi supărat că-i ascunsesem pînă acum cine sînt. Prietenia noastră s-ar fi putut răci. M-am mulţumit să oftez:

— Ce-o fi, să fie!

Şi, de data asta cu voie, dădu pinteni calului, care necheză de durere şi porni în galop.

Casa „cea mare” a domnului Augustin Cazenave, care îşi zicea de Saint-Lary, era construită pe vîrful unei movile, de unde se vedea marea, şi înconjurată de banani, jujubi şi lămîi. Ajungeai sus pe un drumeag îngust de pămînt moale şi roşietic, deasupra căruia desimea vegetaţiei alcătuia o boltă de verdeaţă. O pasăre colibri zburătăci pe aproape şi se ascunse în frunziş. Coruri de papagali se înfruntau cîrîind în falset. Pe o ramură joasă, o maimuţică cu chip de procuror ursuz ronţăia o banană. O luă la fugă ţipînd, după ce aruncă, ghiduşă, coaja fructului în capul lui Sosthène. Prietenul meu trase o înjurătură.

— Am ajuns, îi spusei. Fereşte-te să nu-ţi dai în petic.

Într-adevăr, ajunsesem. Drumul dădea într-un luminiş întins, în mijlocul căruia apărea casa plantatorului. Era o construcţie mare de lemn, văruită toată în alb, a cărei faţadă părea destul de impunătoare cu frontonul în stil antic, coloanele canelate şi cerdacul cu grilaj care o înconjura. Ziua era pe sfîrşite. Toate ferestrele erau încă de pe acum luminate, apărînd ca nişte dreptunghiuri limpezi şi, pe balustrada galeriei, ca şi pe marginea acoperişului, tremurau flăcărui aşezate în boluri de sticlă de toate culorile.

Nu eram primii veniţi, deoarece mai multe lectici, caleşti sau trăsurele staţionau în spaţiul presărat cu

nisip care ţinea loc de curte de onoare. În mijlocul acesteia, o fîntînă arteziană ţîşnea într-un bazin încercuit şi el cu o ghirlandă luminoasă. Hamurile cailor clopoţeau; vizitii negri, toţi îmbrăcaţi în livrele cu nasturi auriţi, şedeau la sfat cu voce joasă şi îşi dădeau drumul în rîsete puternice pe care le înăbuşeau în palme. La marginea casei, orhidee şi nalbe îşi legănau încet, în adierea brizei, petalele albe şi roşii.

Abia am descălecat şi doi negri îmbrăcaţi din cap pînă în picioare în alb, care făceau de strajă de-o parte şi de alta intrării, dădură fuga să ne ia caii şi să-i ducă la grajd. Un al treilea, care purta în jurul gîtului un colan de argint, la fel ca aprozii de la Camera regelui, se frînse în două dinaintea noastră. Era majordomul Agamemnon, care îşi rosti numele şi funcţiile şi ne rugă să-1 urmăm.

Am mers docili în urma lui. Ne-a poftit să intrăm într-o încăpere de proporţii impunătoare, plină de candelabre şi de aplice în care erau înfipte sute de lumînări, a căror lumină se reflecta la nesfîrşit în oglinzile înalte cu rame aurite şi în lemnul lustruit cu grijă al bufetelor de teck şi scrinurilor de abanos marchetate cu sidef. Despicînd asistenţa cu demnitate, ajunse şi se înclină respectuos în faţa unei doamne grase cu obrazul arămiu şi ochi negri arzători, apoi îi anunţă, mîndru:

— Doamnă Stăpînă, au sosit domnii ofiţeri,

— Mucho gusto, caballeros[1], spuse doamna.

Şi, întorcîndu-se cu un zîmbet încîntat spre domnul Fulminet, care şedea alături de ea, ne întinse mîna să i-o sărutăm, pe cînd şoptea în spatele evantaiului:

— Bonitos[2]!

---

[1] *Încîntată, domnilor (span.).*

[2] *Ce chipeşi! (span.).*

Oricît de îndatoritoare era primirea ce ni se făcea, cuvintele mi se păreau cam ciudate. Căpitanul începu să ne explice, sub privirea înduioşată a doamnei, că *señorita* Soledad-Pilar-Concepción de Mora, cea de-a şasea fiică a unui colon din Vera Cruz, cînd împlinise vîrsta de douăzeci de ani, îşi părăsise ţara de baştină, Mexicul, la bordul unei nave aparţinînd Majestăţii Sale Catolice, pentru a se duce în Spania unde urma să se mărite cu un văr al său, judecător din Badajoz. În largul mării Caraibilor, bastimentul pe care se îmbarcase, în ciuda faptului că purta numele prezumţios de *l'Invincible* şi era înzestrat cu patruzeci şi opt de tunuri, se lăsase capturat de un corsar din Dieppe. Acesta, urmărit la rîndul său de ghinion, rătăci drumul şi, prins de o cumplită furtună, se scufundă în largul coastei Santo Dominguo. Cum a izbutit Soledad-Pilar-Concepción, agăţată de o epavă şi azvîrlită la ţărm, să fie descoperită printre mulţimea stîncilor, pe jumătate despuiată şi pe jumătate moartă, de către Augustin Cazenave, pe atunci în vîrstă de douăzeci şi cinci de ani şi foarte chipeş, n-ar fi putut spune nici ea însăşi. Oricum, tînărul o duse pe naufragiată în casa tatălui său, unde a fost readusă la viaţă. Graţia înduioşetoare a unei tinereţi nefericite se îmbina la ea cu focul spaniolelor născute sub soarele mexican. Nu-l văzuse niciodată pe vărul corregidor şi nu-i păsa deloc de el. Cu toată împotrivirea bătrînului Cazenave, fostul negustor de vite, care, avînd un singur fiu, cedă în cele din urmă, romanţioasa Soledad se căsători cu salvatorul ei. Nici după douăzeci de ani de căsnicie nu vorbea franţuzeşte decît cu foarte mare aproximaţie.

În vreme ce domnul Fulminet ne spunea această istorioară morală, eroina ei sublinia povestirea cu suspine în stare să-ţi frîngă inima şi cu exclamaţii pline

de extaz: *Muy bien*[1]! Dar, *caramba*[2]! pentru ea, sau pentru *muchachas*[3] veniseră oare aceşti tineri *caballeros*? Ce dracu puneau la cale cele două turturele?

Eponine şi Valérie, una la dreapta şi alta la stîngă tatălui lor, tocmai se apropiau, mai radioase şi mai fermecătoare ca niciodată în rochiile lor galben-deschis, al căror decolteu adînc lăsa să se zărească, ceva mai mult decît cu două zile înainte, şi linia armonioasă a umerilor şi începutul arcuirii pieptului. Văzînd acestea, Sosthène o fi înghiţit desigur în sec, deoarece fu cuprins de un pîrdalnic acces de tuse şi se făcu roşu ca un rac scos de la fiert, ceea ce avu drept efect imediat să provoace domnişoarelor o stare de voioşie.

— Nu mai e nevoie de prezentări, spuse plantatorul. Domnilor, nu vă rămîne decît să deschideţi balul cu fetele mele. Doar dacă, adăugă el ridicînd o sprînceană de parcă abia atunci îi venise în minte ideea, doar dacă nu cumva căpitanul Fulminet va uza de întîietatea datorată gradului şi va face primii paşi cu mama fetelor...

Doamna Soledad dădu din umeri şi îşi lovi uşor soţul peste obraz cu evantaiul. Orchestra începu să cînte. Era alcătuită din două viori, un violoncel şi un flaut, care făceau cît un taraf de curte de conac, deşi muzicanţii aveau nişte mutre dubioase. (Dar, pentru a-i face să ţopăie pe colonii din Santo Dominguo, ei înşişi de toate neamurile, nu era interzis să fi tăiat pungi cu galbeni, sau chiar şi gîturi, de cealaltă parte a mării, sau să fi fost hoţ de mare).

---

[1] *Foarte bine (span.).*
[2] *La naiba (span.).*
[3] *Copile (span.).*

Primul dans a fost un menuet. L-am condus cu Valérie, urmată de sora ei şi de Sosthène. Cel puţin partenera mea se dădea drept Valérie, căci n-aveam cum s-o deosebesc de Eponine. Aventura mea cu Line şi Trine se reînnoda, cu deosebirea totuşi că nu aveam de ales şi că trebuia să mă feresc a-i face concurenţă lui Sosthène. Nimic mai uşor la prima vedere. Nu puteam fi geloşi unul pe altul, cum remarcase el pe bună dreptate, întrucît aceleaşi frumuseţi ni se ofereau cu generozitate.

Curînd de altfel, totul se şterse pentru mine. Un fel de pînză se aşezase între lumea dimprejur şi perechea pe care o alcătuiam cu Valérie. Dădusem uitării viaţa mea trecută: dragonii lui Pomponne, Fleurus, Paris, tata, şi Line şi Trine, pieptul străpuns al contelui de Valbert, atacul piraţilor algerieni, Africa, negrii masacraţi pe *la Pélulante* şi marea nemărgintă sub cerul de cuptor. Din tot ceea ce fusesem, din tot ceea ce dorisem, nimic nu mai însemna ceva în ochii mei. Nu voiam decît să opresc din zbor această noapte caldă, această muzică, aceste lumini ce se învîrteau în jurul meu şi, mai ales, această mică mînă care fremăta în a mea, aceşti ochi care păreau că se topesc în ai mei, şi această răsuflare uşoară care se strecura printre nişte buze despre care n-aş fi ştiut să spun dacă exprimau provocare sau, făgăduinţă, şi acest parfum delicat răspîndit de un trup ale cărui mlădieri prevesteau înfocare.

Eram cucerit. A fost de-ajuns un menuet şi, după menuet, o gavotă. Aş fi dansat toată noaptea. Timpul nu mai exista. Fără îndoială, îmi pierdusem capul şi cel mai bun semn al dispariţiei raţiunii este că, după aceste dansuri şi încă altele, deşi nu schimbasem nici un cuvînt cu cea pe care o strîngeam în braţe, eram

pătruns de simţămîntul că între noi se stabilise o înţelegere tainică şi profundă, pe deasupra cuvintelor, şi că această înţelegere putea să dureze toată viaţa.

Muzicanţii făcură o pauză. Stăpînul casei, urcîndu-se pe o mică estradă, agită un clopoţel şi ne vesti că un foc de artificii va fi tras în grădină. Oaspeţii aplaudară şi sclavii începură să aducă tăvi pline de tarte cu fructe, plăcinte cu miere, prăjituri cu migdale, pahare cu tafia, cupe cu vin de soc şi siropuri de portocale. Atenţia mi-a fost atrasă puţin de cuvintele domnului Cazenave. Am vrut apoi să vorbesc cu Valérie. Dispăruse. În locul ei, dinaintea mea aveam chipul rotofei, cu pometţii uşor îmbujoraţi, al domnului Taillebois, luminat de un zîmbet jovial.

— Felicitările mele băiete. Frumoasă pereche, dragă Pollux, dar şi cea alcătuită de Castor al dumitale cu surioara nu era mai prejos, sînt dator s-o recunosc. Părerea mea e să nu încurcaţi cumva persoanele, că s-ar putea să iasă tărăboi. În sănătatea dumitale!

Luă din zbor un pahar de tafia pe care îl dădu peste cap dintr-o sorbitură.

— Lăudabil! continuă el. Ah! ştiu, nu fac bine să mă las pradă acestei porniri nefericite, dar la vîrsta mea, neputîndu-i aduce omagii lui Venus, sînt bune şi micile compensaţii din partea lui Bachus. Esenţial este nu atît să ocoleşti greşelile, cît să le recunoşti.

L-am privit fără să-1 văd.

— Drace! spuse mai departe, vorbele mele de bătrîn măscărici pocăit nu-ţi ţin nici de cald, nici de rece. Mînzul vrea să scoată fum pe nări. Toate cele bune!

Se îndepărtă şi începui să-mi caut frumoasa. Zadarnic. Desigur arătam destul de plouat, căci, dînd nas în nas cu Sosthène, văzui că izbucneşte în rîs.

— Ce mutră ai, inimioară! Atunci, şi fata ta şi-a luat zborul?

— Doar dacă n-o fi căzut în vreo trapă.

— Ce perfidă!

Tu însă pari să te împaci destul de bine cu situaţia asta.

— Eu! Află, dacă vrei să ştii, că Eponine m-a adus în stare de larvă, de stafie, sau zombi, cum se zice pe-aici. Şi mai exact încă, abia am prins-o în braţe că m-am prefăcut în stană de piatră. Pluteam între cer şi pămînt, aveam limba paralizată şi nu mi-am putut descleşta dinţii.

Suspină şi încheie:

— Cu toate acestea, e a mea.

— Lămureşte-mă.

— Cu neputinţă.

Nebunia lui semăna atît de bine cu a mea, încît n-am stăruit. Primele petarde făcură explozie. Am urmărit împreună cu el valul mulţimii care ieşea în curte, răsucind capul la dreapta şi la stînga, în speranţa că o voi descoperi pe Valérie. Noaptea spuzită de stele era înmiresmată de parfumuri nenumărate, dulcege şi totodată iuţi, care îmi sporeau descumpănirea. Degeaba încercasem să mă resemnez, să-mi repet că un bărbat cu judecată se fereşte să făptuiască de două ori aceeaşi prostie şi că cine s-a fript cu ciorbă suflă şi-n iaurt. O altă voce îmi spunea că nu se putea face nici o comparaţie între Line şi Trine, pe de o parte, şi Eponine şi Valérie, pe de alta. Primele, domnişoare de familie bună, fuseseră formate la şcoala unei destrăbălate, deprinsă cu toate capcanele şi şmecheriile cochetăriei, temuta Stéphanie, mama lor. Nemernicul conte de Valbert, tatăl lor, urzise o maşinaţie diabolică, în bună

înţelegere cu soţia lui, avînd drept scop să-mi stoarcă o sută de mii de livre, ca răscumpărare. Dimpotrivă, Eponine şi Valerie au fost desigur crescute de mama lor de sînge spaniol în spirit religios şi în cultul onoarei, şi tatăl, de-ar fi să-l judecăm doar după purtarea lui cu prilejul vînzării de sclavi, fiu al unui negustor de vite, dar rafinat prin avere, ar merita ca oricare altul particula nobiliară abuziv adăugată numelui său. Valérie nu era „de neam”. Ei şi? Oare fiicele marilor seniori nu se căsătoreau cu bogătaşi *ipso facto*[1] curăţaţi de originea lor umilă? Marchizul Bénigne-Augustin-Urbain de la Préec de la Fleur, respectabilul autor al zilelor mele, spunea, ca majoritatea celor interesaţi deopotrivă cu el în „afacerile extraordinare”, că banii n-au miros. Cu siguranţă, Valérie avea o zestre frumoasă, şi banii grei şi sunători spală cu apă şi cu săpun şi o ţărancă şi un ţăran.

La asemenea lucruri mă gîndeam cînd o jerbă de artificii pocni în văzduh, împrăştiind petalele unei imense flori galbene-aurii. Spectatorii scoaseră un murmur de admiraţie.

— Am avut dreptate, îmi strecură la ureche glasul lui Sosthène. Iată-le.

Eponine şi Valérie, ţinîndu-se graţios de mijloc, apăruseră într-adevăr în cadrul uşii. Motivul absenţei lor bătea oricui la ochi. Pur şi simplu, din cochetărie, îşi schimbaseră rochiile. Ţesătura uşoară, care acum le învăluia formele fermecătoare, era de o nuanţă din cel mai gingaş verde ca migdala. Această culoare le şedea la fel de bine ca şi rozul „bonbon” şi galbenul, de lămîie. Sosthène observă îndată că se îmbrăcau în culori în stare să excite papilele gustative ale unui bărbat cumsecade, căruia îi plăceau dulciurile. Mă

---

[1] *Prin însuşi acest fapt (lat.).*

grăbesc să spun că în cursul acelei seri au mai dispărut încă de două ori, pentru a se îmbrăca în roşu-cireşiu şi bleu ca drajeurile.

Ne apropiarăm de ele şi, înainte de a le ajunge, o întrebare tulburătoare şi totodată nelalocul ei îmi veni pe buze:

— Care este Valérie, şi care Eponine?

În brusca lumină ceţoasă a unui foc de artifcii, îl văzui pe Sosthène cum pălise.

— Care? şopti el.

— Singura noastră salvare este să ne încredem în ele, spusei. Ia-o înainte.

Porni primul, dar cînd ajunse în faţa lor, pe cînd eu mă aflam la cîţiva paşi în urma lui, nici una nu păru să-i arate un interes deosebit. Viclenele stăteau una lîngă alta, fără să mişte nici măcar un deget. Era cu neputinţă să le deosebeşti: păreau două monezi marcate cu aceeaşi pecete, genele lor băteau în acelaşi ritm şi pe buze aveau acelaşi zîmbet încremenit.

Să fi fost doar o copilărie din partea lor, un simplu amuzament feminin? Decît să fii dus de nas, mai bine să tai în carne vie fără să mai stai pe gînduri. Făcui deci, la întîmplare, o plecăciune adîncă celei care se afla în faţa mea.

— Sublimă Valérie, îi spun, care ai fi fără seamăn în toate, dacă sora dumitale nu s-ar bucura de aceleaşi privilegii ale naturii, ştii, am început să mă tem să nu vă răpească un hoţ de mare, şi tocmai mă întrebam dacă după asta ar mai merita să trăieşti.

Domnişoara rîse dezvelindu-şi toţi dinţii.

— Trăieşte, domnule, ţi-o poruncesc, şi în ce priveşte răpirea, fii pe pace. Nu sîntem chiar atît de dezarmate cît ţi se pare. Ne pricepem foarte bine să

călărim în galop şi avem mereu la căpătîiul patului un pistol încărcat, de care ştim să ne slujim la fel de bine ca si de sabie. Pentru tîlharii care îţi tulbură închipuirea mai avem în afară de asta şi o altă armă, un mijloc de apărare obişnuit în Mexic, pe care mama noastră ne-a învăţat cum să-l folosim. E de-ajuns să-ţi îngrijeşti unghiile, aşa încît să fie întotdeauna cu vîrf şi ascuţite ca un brici. Dacă vreun prost crescut începe să ne îndruge verzi şi uscate, nimic mai uşor decît să-i scoatem un ochi. Dacă insistă, îl pierde şi pe-al doilea. Priveşte.

Îmi întinse mîna dreaptă, pe care o cercetai ţinînd-o într-a mea. Avea cele mai frumoase degete din lume, lungi, subţiri, terminate cu unghii ascuţite ca vîrfurile de suliţă.

— Arată-le şi pe-ale tale, îi spuse surorii sale. Bănuita Eponine se supuse şi Sosthène, clătinînd din cap, zise încetişor:

— Nu mă puteţi face să cred vreodată că nişte lucruri atît de fermecătoare ar fi în stare să săvîrşească nişte acte atît de crude.

— Nu te bizui pe asta, îi răspunse ea drăgălaş. Într-o ţară cum este a noastră, în care bărbaţii, şi-aşa aprigi prin temperament, sînt atraşi mai mult decît trebuie de tafia amestecată cu praf de puşcă, cel mai bun mijloc de apărare al femeilor este să atace. De altfel, sora mea şi cu mine nu ne îndepărtăm niciodată una de alta mai mult de cîţiva paşi, aşa încît să ne putem ajuta la nevoie.

— Fiţi încredinţate, spuse Sosthène cu fermitate, că mai bine mă las tăiat în bucăţele ca şi carnea pentru tocătură decît să vă văd suferind cea mai mică jignire.

— O să vedem noi, răspunse aceeaşi.

Apoi, adresîndu-mi-se:

— Şi dumneata, domnule Lafortune, ai aceleaşi porniri lăudabile?

— Să mor în clipa asta, dacă vă îndoiţi de ele, domnişoară.

— În cazul acesta, spuse cea în care mă lăudam c-am recunoscut-o pe Valérie, nu văd ce ne-ar împiedica să facem acum o mică plimbare.

Mă luă hotărîtă de braţ, pe cînd sora ei, făcînd acelaşi lucru cu Sosthène, ne arătă drumul. Focul de artificii nu încetase să umple cerul cu flori nemaipomenite, care se desfăceau în mănunchiuri şi cădeau prefăcîndu-se în pulbere luminoasă. Trecurăm printre grupurile de oaspeţi, împărţiţi perechi-perechi. Din cînd în cînd se auzeau nişte ţipete de femei, despre care puteai crede, cum vrei, fie că admirau spectacolul, fie că dovedeau emoţia faţă de anumite libertăţi favorizate de întuneric.

Curînd părăsirăm ograda presărată cu nisip şi intrarăm sub bolta copacilor, unde se simţea parfumul puternic al magnoliilor. Apropierea de trupul fetei, al cărei pas era potrivit după al meu, mă ameţi de-a binelea.

— Nu eşti prea vorbăreţ, spuse ea după cîtva timp. Nădăjduiam să-mi faci curte, după moda de la Paris.

Ce înţelegea prin asta?

— Of! Valérie, oftai eu, să-ţi spun că frumuseţea dumitale îl face pe om să-i piară graiul?

— Bine, şopti ea strîngîndu-mă de braţ. Continuă. Am prins-o de mînă.

— Atunci lasă-mă să-mi recapăt inspiraţia.

I-am apropiat mîna de gura mea, dar ea şi-a retras-o iute.

— Ţi-am acordat o plimbare, şi nimic mai mult. Fii atent la unghii dac-o iei prea repede.

Am simţit pe obraz cinci mici împunsături ascuţite.

— Gîndeşte-te că, dac-aş fi apăsat mai tare, acum ai fi fost desfigurat.

— N-ai înţeles, Valérie, că de la primul dans am devenit sclavul dumitale?

Rîse.

— Avem destui sclavi pe-aici. Lămureşte-mă despre felul cum ai căzut în sclavie.

— M-am simţit al dumitale de la prima privire, de la primii paşi.

— Te înflăcărezi prea repede. Şi dacă nu sînt Valérie? Şi dacă nu cu mine, ci cu sora mea ai dansat adineauri? N-aş fi îndreptăţită să cred că, trecînd fără deosebire de la una la alta, nu eşti decît un uşuratic înrăit?

Spunea adevărul? Să mă fi înşelat? Dar nu mai puteam da îndărăt.

— Nu, Valérie, inima mea nu s-a înşelat.

Rîse iarăşi. Un strigăt scurt, semănînd cu ţipătul unei rîndunele, se auzi nu departe, ca o chemare. Fata tresări.

— E sora mea! Nu te mişca. Mă întorc într-o clipă. Fără a putea s-o reţin, îşi desprinse braţul de al meu şi dispăru într-un foşnet de mătase. Ajunsesem la un fel de răspîntie, de unde porneau ca nişte raze mai multe poteci care, întretăindu-se, alcătuiau probabil un adevărat labirint. Pe unde o luase? Nu cumva cele două surori se înţeleseseră să se distreze pe socoteala noastră? Deasupra mea, cerul era scăldat într-o lumină lăptoasă, dar frunzişul stufos nu te lăsa să vezi decît la cîţiva paşi. Singurele zgomote care ajungeau pînă la mine erau foşnetul frunzelor tulburate de vînt şi, în răstimpuri, şuierul artificiilor care despicau văzduhul.

Am aşteptat astfel, cu inima bătîndă, cîteva minute. Apoi răsunară rîsete zglobii şi, aproape îndată, o voce în care mi se păru că desluşesc o undă de batjocură, spuse în spatele meu:

— Ce-i asta? îmi întorci spatele? Nu e politicos din partea dumitale.

Şi începu să-mi explice, într-un ciripit întretăiat de alte rîsete, că sora ei, împiedicîndu-se de o rădăcină de copac, căzuse cît era de lungă şi fusese gata să-şi strice rochia cea frumoasă de n-ar fi fost braţul vînjos al lui Sosthène, care o ajutase la timp.

— Ai fi avut aceeaşi prezenţă de spirit, domnule La-fortune?

I-am sărutat mîna. De data aceasta n-a mai protes-tat şi, încurajat de acest prim succes, am atras-o spre mine şi am strîns-o în braţe. Ea se desprinse fără să se mai folosească de unghii.

— Nu fii atît de focos, amice. Dac-aş ceda pe loc capriciului dumitale, ce-ai crede despre mine?

— Că îmi faci favoarea de a nu mă dispreţui.

— Mare nebun mai eşti.

Datorită nu ştiu cărei tremurări din glasul ei, am crezut că rezistenţa îi slăbise şi am reînnoit încercarea. M-a respins iarăşi.

— Dacă ai mîna prea indiscretă, domnule sublocotenent, a mea va deveni iute şi, în plus, sora mea e la cîţiva paşi în urmă. Douăzeci de unghii înfipte în obrazul dumitale ar putea să-ţi compromită cariera de curtezan.

Eponine – era oare Eponine? – apăru într-adevăr cu Sosthène. Se apropie de sora ei, o prinse de mîini şi, cu trupul dat pe spate, începură să se învîrtă, din ce în ce mai repede, ţipînd uşurel de plăcere.

Se opriră din joacă, gîfîind. Cum am mai fi putut s-o deosebim pe Eponine de Valérie cînd, învîrtindu-se, se amestecaseră mai mult ca oricînd? În cele din urmă ne-am dat seama că erau ferm hotărîte să nu ne îngăduie acest lucru, deoarece una din ele strigă cu glas înspăimîntat, în care se putea bănui şi un dram de afectare:

— Domnilor ofiţeri, ne-aţi făcut să ne pierdem capul. Focul de artificii s-a terminat şi toată lumea va intra în casă. Nu ne putem înapoia cu voi. Aţi avea de înfruntat nu mai puţin de şase neplăceri. Pe curînd, şi mai ales nu vă grăbiţi. Veţi găsi uşor drumul. Marinarii ştiu să se conducă după stele.

Încă o cascadă de rîsete şi, ţinîndu-se de mînă, dispărură în întuneric.

Am rupt tăcerea grea care se lăsase deodată.

— Dragul meu, sînt nişte fete cam ciudate.

— Adorabile! spuse Sosthene. M-am hotărît. Înainte ca *la Pétulante* să ridice ancora spre a se înapoia în Franţa, îmi prezint cererea în căsătorie şi mă însor.

— Cu care?

Colegul meu se scarpină în cap.

— Să examinăm problema. Din punct de vedere fizic, nu există nici o deosebire între una şi cealaltă. Fără discuţie, în ce priveşte caracterul, temperamentul, care au importanţa lor, mi se pare că una din ele este mai îngăduitoare decît cealaltă, mai puţin ursuză. Să fie oare Eponine, sau Valérie? Să zicem că Eponine mi-ar fi făcut jocul. Primise mai înainte s-o sărut pe gît fără prea multe fasoane. Vrînd să profit de avantaj, am strîns-o în braţe. Atunci a scos ţipătul acela – un ţipăt ciudat, pe legea mea, de parcă voia să imite o pasăre – care a făcut-o pe sora ei să alerge la ea.

— Deci nu se împiedicase de-o rădăcină?

— Asta a pretins după aceea, cînd s-a prefăcut că i se înmoaie picioarele. Bine! Apare presupusa Valérie şi peste puţin, chiar pe locul acesta, încep să se învîrtă. Pe urmă, prima sau a doua a rămas cu mine? În orice caz, a fost cu neputinţă să reiau discuţia de unde o lăsasem, îndată am şi fost ameninţat cu unghiile pe obraz.

— Fără umbră de îndoială. Ele se învîrtesc şi noi sîntem titirezi... în concluzie?

— Însurătoarea mai mult ca ori cînd. Urmăreşte-mi raţionamentul. O cer pe Eponine tatălui plantator. Este limpede că se vor hotărî între ele care să fie soţia mea şi, în orice caz, eu nu voi pricepe nimic. Dar ce importanţă are pavilionul? Voi fi ales, înţelegi? Asta-i lucrul cel mai important.

Era un raţionament cam şubred. Începeam să mă simt foarte nedumerit.

Capitolul 9

Trebuia să ne întoarcem la „casa mare”. De la răspîntia unde domnişoarele ne lăsaseră pradă gîndurilor, patru sau cinci poteci duceau în tot atîtea direcţii. Pe care să mergem? Cumpăneam între două. Am ales-o, bineînţeles, pe cea rea. Crîngul în care am rătăcit peste o jumătate de oră devenea din ce în ce mai des. Pînă la urmă ne-am întors de unde pornisem pentru a regăsi răspîntia şi, luînd-o pe poteca cea bună, în cîteva minute am ajuns la casa cu toate ferestrele aprinse în întunericul nopţii.

Balul tocmai se oprise pentru o scurtă pauză şi intrarea noastră n-a trecut neobservată. În jurul celor două surori, îmbrăcate de data asta în rochiile roşii, roia un grup de admiratori din colonie. Toţi păreau să aibă cam aceeaşi vîrstă ca şi noi şi se arătau foarte curtenitori. Mi-a venit ideea să-i număr. Erau şase: exact cifra încurcăturilor cu care fusesem ameninţaţi.

— Credeam că ofiţerii din marina comercială sînt mult mai atraşi de dans, exclamă una din cele două frumoase, la vederea noastră. V-aţi aventurat cumva spre satul unde trăiesc sclavii noştri negri? Tot făcînd negoţ cu „lemn de abanos” nu mai sînteţi poate atraşi decît de frumuseţea neagră. Phui! Grăbiţi-vă să-l

liniştiţi pe căpitanul vostru, care era cît pe ce să vă şteargă de pe rolul echipajului ca dezertori.

Toţi cei din partea locului făcură haz. La cîţiva paşi de noi se afla domnul Fulminet care, auzind gălăgia, ne făcu un semn prietenos. Orchestra începu să cînte un *rigaudon*.

— Am căpăta iertare, domnişoarelor, dacă v-am cere acest dans?

— Vai de mine! răspunse Valérie – sau Eponine? – Să readuci mieii rătăciţi pe calea cea bună este o faptă pioasă.

Prinzîndu-ne fiecare fata de mijloc, am început dansul cu pas sigur şi curînd am remarcat priviri ostile aţintite asupra noastră.

— Ce vi s-a întîmplat? mă întrebă partenera mea. Cred că ghicesc, dar aţi fost prea delicaţi, nu trebuia sa aşteptaţi atîta pînă să veniţi după noi.

— Am să fiu sincer, Valérie. Delicateţea se datorează în bună măsură unei determinări imperfecte a punctelor cardinale.

Ea pufni în rîs, apoi, străduindu-se să pară serioasă, spuse, înfigîndu-şi privirile într-ale mele:

— După ce-ai recunoscut că sînt Valérie?

— Nu-mi pune la îndoială sinceritatea: după bătăile inimii mele.

— Iată nişte bătăi tare isteţe, domnule Lafortune. Îşi înfipse uşor unghiile în podul palmei mele şi continuă mai în şoaptă:

— Dacă ai unele intenţii în ce mă priveşte, trebuie să-mi spui care.

Întrebarea mă lua pe nepregătite, dar mă aflam sub farmecele fetei şi nu puteam da înapoi.

— Toate, am zis plin de avînt, începînd cu cele mai oneste.

— E bine spus, răspunse ea domol, dar mama m-a învăţat să mă feresc întotdeauna de oamenii care ştiu să vorbească frumos.

Rigaudon-ul nu este un dans prea propice efuziunilor sentimentele şi, dacă mi se întîmplă doar foarte rar să pierd simţul ridicolului, apropierea de această făptură încîntătoare mă scotea din minţi.

— O, Valérie, i-am spus cu glas gîtuit, cum să te conving cît de alese sînt intenţiile mele?

Iarăşi i-am simţit unghiile şi, privind dinadins în altă parte, şopti:

— Tare-aş vrea să te cred, domnule ofiţer, dar pînă la noi ordine va trebui să-ţi supraveghezi nu numai gesturile şi cuvintele, dar şi drumurile pe care le faci. Oamenilor de pe aici le sare ţandăra repede, sînt geloşi ca nişte tigri şi cred că au drepturi chiar şi asupra lucrurilor ce nu intră în posesiunea lor, cînd le doresc. Mîine după-amiază mă voi duce la Capul Francez împreună cu sora mea. Vom trece călare prin faţa hanului unde locuiţi. Şi dumneata, şi prietenul dumitale fiţi cu băgare de seamă şi gata să veniţi după noi la promontoriul Înşelătoarei. Şi-acum, nici un cuvînt mai mult. Prudenţă şi discreţie. Spre a nu stîrni bănuieli, astăseară nu mai dansăm împreună. Ai înţeles?

— La ordinele dumitale.

Dansul se terminase. M-am înclinat dinaintea ei. Cu buzele încremenite într-un zîmbet fascinant, îmi şopti:

— Buenas noches. Hasta mañana.[1]

Era aproape ora trei dimineaţa cînd m-am pomenit călărind împreună cu Sosthène pe drumul peste care pluteau miresme de balsam. Colegul meu era în al nouălea cer şi făcea tot felul de comentarii despre seara pe care o avusese. Cele două surori desigur se

---

[1] *Noapte bună. Pe mîine (span.).*

înţeleseseră între ele, căci presupusa Eponine îi spusese aceleaşi vorbe pe care le auzisem şi eu din gura Valériei. Ca şi mine, primise şi el sfatul de a nu mai dansa cu ea după *rigaudon*. Amîndurora ni se dăduse întîlnire a doua zi la promontoriul Înşelătoarei.

— Aşa că iată-ne ajunşi gemeni, spuse el ridicîndu-se în scări.

Îmi mărturisi că remarcase şi el privirile întunecate ale admiratorilor din partea locului, în timpul cît dansasem cu cele două fete.

— Crezi că voinicii ăştia sînt chiar atît de periculoşi pe cît lăsau ele să se înţeleagă, dragul meu Félix?

— Şi crezi tu, dragul meu Sosthène, că sîntem în stare să-i punem la respect?

— Ar trebui să-i întrebi pe piraţii algerieni pe care i-am trimis pe lumea cealaltă după acea blestemată eclipsă de lună.

— Allah să-i primească în paradisul lui! Şi începu să cînte cît îl ţinea gura.

De dimineaţă, domnul Fulminet îmi ceru să-l însoţesc în vizita pe care avea s-o facă unui plantator care cumpărase zece sclavi pe nişte baloturi de băcan şi de indigo. Plantaţia se afla la două leghe depărtare de Capul Francez şi şedeam ca pe ghimpi cînd, pe la ora prînzului, căpitanul discuta pe îndelete despre numărul butoaielor de umplut. Plantatorul contesta clauzele prevăzute cu ocazia vînzării. Vedeam că domnul Fulminet era gata să se supere. Furios cum eram, îmi scosei pe jumătate sabia din teacă şi o vîrîi la loc fără un cuvînt. Omul se crezu ameninţat? În orice caz, capitulă pe dată şi ne pofti chiar să luăm masa cu el. Tremuram de teamă ca nu cumva căpitanul să primească, deoarece riscam să nu mă mai pot duce la

întîlnirea cu Valérie. Din fericire spuse că nu putea să întîrzie, căci trebuia să fie cît mai grabnic pe puntea vasului său pentru a supraveghea lucrările de carenarea corăbiei. Plantatorul, care se făcuse numai miere şi zahăr, stărui să acceptăm cel puţin o gustare care să ne ţină la drum.

— Bine, spune domnul Fulminet.

Discuţia avusese loc într-o magazie lungă, făcută din scînduri, unde – în compartimente separate prin pereţi tot de scînduri – erau depozitate, împreună cu plantele colorante, vanilie şi tutun, într-un ciudat amestec de mirosuri. Tocmai ieşeam din magazie pentru a ne îndrepta spre casa stăpînului, la vreo sută de paşi depărtare, cînd nişte urlete ne ţintuiră locului dinaintea unei colibe de vălătuci, acoperită cu frunze de palmier.

— Ce se întîmplă? întrebă căpitanul.

Plantatorul ridică din umeri.

— Palatul justiţiei. Vreţi să vedeţi?

Dădu la o parte perdeaua de liane care ţinea loc de uşă şi văzurăm un negru în genunchi, cu mîinile legate la spate. Avea jumătate din obraz năclăit de sînge. În faţa lui, un mulatru înalt ştergea un cuţit mare pe o cîrpă.

— Vi-l prezint pe Martin, vătaful meu devotat, spuse plantatorul. Vede tot, ştie să se facă respectat şi ţine să taie el însuşi urechile răufăcătorilor. Lucru pe care tocmai l-a isprăvit cu omul ăsta care a furat un sac de bumbac. Costul: o ureche. În caz de recidivă, o pierde şi pe-a doua.

— Nu socotiţi că pedeapsa este mult prea mare faţă de greşeală? observă Fulminet.

Omul păru mirat de asemenea remarcă.

— Socot că păcătuim mai mult prin îngăduinţă decît prin severitate cu animalele astea. Gîndiţi-vă că olandezii taie nasul sau le scot dinţii doar pentru că sug o trestie de zahăr din recoltă. Iar englezii folosesc o altă mutilare, de care se tem cel mai mult nătărăii ăştia care nu visează decît să se joace de-a vita cu două spinări. Pe vremea cînd trăia tatăl meu, hoţilor li se tăia mîna dreaptă; dar asta însemna să-ţi ştirbeşti capitalul.

Ceva mai departe am întîlnit şase negri cu spinările încovoiate sub saci grei de cafea. Îi supraveghea tot un mulatru. Îşi salută stăpînul şi, desigur pentru a-şi dovedi zelul, pocni din biciul care se încolăci în jurul gleznelor sclavului, din imediata lui apropiere. Nenorocitul se prăbuşi. O nouă lovitură de bici, însoţită de o ploaie de înjurături, îl puse pe picioare, gemînd din rărunchi. A treia lovitură îl făcu să-şi reia drumul.

Spectacolele de acest fel nu erau menite să-mi stîrnească pofta de mîncare. Abia m-am atins de pateul de vînat din care gazda noastră a ţinut morţiş să gustăm şi care răspîndea o mireznă tămîioasă de pasăre sălbatică. Abia după un pahar de tafia mi-a revenit şi mie inima la loc.

Pe drumul de întoarcere, nu m-am putut opri să nu-i împărtăşesc domnului Fulminet indignarea mea faţă de pedeapsa aplicată nefericitului hoţ de bumbac. Dădu din cap.

— Eşti tînăr, dragă Lafortune. Credeam totuşi că cele văzute în Africa ţi-au stăvilit valurile de sensibilitate. Plantatorul pe care l-ai văzut adineaori nu este mai rău decît altul. N-aş fi deloc mirat să fie un tată de familie model. Negrul ştie că, dacă fură, va suferi o grea pedeapsă corporală. Deşi ştie, îşi ia riscul, dar dacă pedeapsa ar fi mai uşoară, ar lua-o de la

capăt în fiecare zi. Acestea fiind spuse, înţeleg că cei mai mîndri dintre ei, uneori foşti şefi de trib, căzuţi în sclavie din greşeală sau pe neaşteptate, evadează şi fug în munţii şi pădurile insulei, unde alcătuiesc adevărate bande de *desperados*[1]. Cel mai bun lucru este să nu-i întîlneşti în cale dacă nu vrei să suferi cele mai crunte maltratări, printre care şi aceea de a fi pus la frigare. Li se spune *scăpaţi*. Cei mai fioroşi, alături de locuitorii de pe Coasta Dinţilor, aparţin triburilor mandingo. Domnul Cazenave tocmai îmi povestea ieri că, nu demult, l-au răpit pe fiul unui plantator, un copil de doisprezece ani, pe care l-au mîncat liniştiţi pînă la ultima bucăţică. E-adevărat că dacă se lasă prinşi sînt traşi pe roată de vii. *Homo homini lupus*[2],- din păcate!

Explicaţia aceasta nu mă mulţumea. Aveam un răspuns gata pregătit.

— Domnule căpitan, nu cumva negoţul cu negri se află la originea tuturor acestor grozăvii?

— Poate, tînărul meu prieten, deşi aceşti mandingo şi alţi mîncători de oameni n-au făcut decît să transporte la Santo Dominguo şi în alte părţi obiceiurile din blîndele lor ţări! Oricum, negoţul cu negri furnizează coloniei muncitorii de care are nevoie pentru a fi rodnic exploatată. Menirea noastră este să-i creştinăm, să-i civilizăm pe aceşti muncitori, destul de leneşi din fire.

— Cu ajutorul biciului?

— Gîrbaciul, domnule moralist, n-a ucis vreodată pe cineva din marină unde se recomandă să fie folosit şi, dac-ai putut constata că mateloţii de pe *la Pétulanie* n-au fost niciodată supuşi unor asemenea lovituri, aceasta se datorează faptului că, poate, căpitanul lor

[1] *În context: răufăcatori (span.).*
[2] *Omul este lup pentru om (lat.).*

este un nebun bătrîn care, la vîrsta dumitale, se indigna, cu tot atît de puţin discernămînt sau, dacă-ţi place mai mult, cu tot atîta generozitate ca şi dumneata.

Îşi îmboldi calul, care începuse să meargă mai încet, şi continuă:

— Ce-ar fi să discutăm despre un subiect mai plăcut? Seara trecută mi s-a părut că domnişoarele Cazenave au făcut asupra dumitale, ca şi asupra colegului dumitale, năzdrăvanul Sosthène, o impresie dintre cele mai puternice.

Nu m-am putut opri să nu mă roşesc ca un prost.

— Oh! nu te necăji. Admiraţia voastră ar fi putut cădea asupra unor obiecte mai puţin demne decît acestea. Dă-mi voie să-ţi atrag doar atenţia să nu intri cu uşurinţă într-o aventură pe care o văd fără ieşire. Familia Cazenave este una dintre cele mai cu vază în Santo Domingo. Tatăl este foarte atent; mama, de sînge spaniol, este în stare să scoată ochii unor curtezani prea îndrăzneţi. Trebuie să mai adaug că peste două săptămîni vom ridica ancora. Crede-mă deci, sfatul meu este să nu treceţi mai departe, ci să vă opriţi la oftaturi. Mulţumiţi-vă să le faceţi o curte discretă, păstraţi distanţele. Suspinele lasă amintiri plăcute. Pasiunile duse pînă la capăt, cînd nu se termină cu o legătură legitimă, nu lasă adesea în urma lor decît amărăciune şi ură.

Domnul Fulminet nu înceta să mă uimească. Acest marinar cutezător, totdeauna stăpîn pe sine, pe care îl văzusem comandînd manevrele pe nava sa cu siguranţa unui bătrîn lup de mare, riscîndu-şi viaţa în lupta cu corsarii din Alger, dovedindu-l pe îngrozitorul rege Lolo, pedepsindu-l pe Sosthène pentru escapada lui în pădure fără a-l umili, înăbuşind revolta sclavilor

fără a-i spînzura pe instigatori, în sfîrşit acest om cu judecată era şi un om de inimă. Îndeplinind cît putea mai bine sarcinile impuse de o meserie pe care şi-o alesese, dar ale cărei servituţi şi nedreptăţi le cunoştea, nu era deloc orb la cutezanţele nesocotite ale pasiunii care nu se vrea constrînsă. Chiar în această clipă se străduia să mă împiedice a face un lucru de ale cărui consecinţe se temea. Puteai avea încredere în el. M-am hotărît să-mi deschid inima. Totuşi, pentru a nu-l alarma, i-am vorbit pe un ton firesc.

— Domnule căpitan, dar dacă Sosthène şi cu mine am nutri cele mai bune intenţii de pe pămînt? Gemenele sînt de o frumuseţe în stare să justifice orice nebunie, chiar şi-aceea de a le lua de neveste. Domnul Fulminet începu să rîdă.

— Fără îndoială, prietene, fără îndoială. Sînt de acord cu dumneata că arzătoarea frumuseţe creolă lasă adesea în urmă frumuseţea rece din Europa. Are un nu ştiu ce, o graţie mlădioasă, ceva galeş, mă rog, nu ştiu ce promisiuni de voluptate – despre care mă voi feri să spun că sînt ţinute întotdeauna – care au sucit capul multor marinari debarcaţi în Insule. Dacă vrei, să lăsăm la o parte cazul prietenului dumitale, căruia de altfel îi voi face aceleaşi rezerve asupra fondului, şi să ne ocupăm de-al dumitale. Ai uitat oare, domnule sublocotenent, că adevăratul dumitale nume – buna mea ţinere de minte a reţinut chiar şi toate prenumele – este Fortunat-Richard-Félix de la Prée de la Fleur? Ai uitat că tatăl dumitale este marchiz şi mă tem că n-ar privi cu ochi buni o mezalianţă între fiul său şi o domnişoară de Saint-Lary de a cărui particulă nobiliară nu se poate lăsa înhăţat decît un nătărău?

— Îi voi răspunde că dragostea are raţiunile ei.

— Nu sînt sigur că va fi de acord cu ele. Să trecem peste asta. Domnule Lafortune, eşti înscris pe rolul echipajului meu. În această calitate, ai obligaţia să te întorci la Nantes cu corabia pe care am cinstea s-o comand, îmi vei îngădui să adaug că am ştiut să-ţi apreciez meritele şi că am nevoie de dumneata.

— Mulţumesc, domnule, i-am spus eu. Iertaţi-mă că insist asupra unui lucru, absolut din pură curiozitate. Să presupunem că, trecînd peste toate obiecţiile, cer mîna uneia din domnişoarele Cazenave, o obţin şi îmi pun juvăţul de gît. În acest caz, n-aş putea s-o iau cu mine pe la Pétulante, pe soţia mea legitimă?

Căpitanul clătină din cap.

— N-ai decît să-ţi laşi imaginaţia să zburde. Peste cincisprezece zile ne vom afla în largul mării. La vîrsta dumitale e mai bine să nu-ţi făureşti prea multe himere. Pînă la urmă sînt în stare să te înghită de viu.

Apoi, schimbînd tonul:

— Să ne întoarcem la lucrurile serioase. Mîine corabia noastră va fi gata. Domnul Pigache, care a rămas la bord de la sosire pentru a supraveghea operaţiile de curăţire şi vopsire, are şi el dreptul să se destindă. Începînd de poimîine vei dormi deci la bord, împreună cu sublocotenentul Goujet, ceea ce bineînţeles nu vă va împiedica să coborîţi pe uscat în timpul zilei, cu condiţia ca unul din voi doi să rămînă de serviciu.

— La ordinele domniei-voastre, domnule.

Neavînd aceeaşi direcţie, ne-am despărţit la o încrucişare de drumuri. Abia dispăru căpitanul în spatele unui boschet de manghieri, că şi dădui pinteni calului care o porni în galop.

Era tocmai ora două cînd am sărit din şa în faţa hanului *La Marinarul vesel*. După tremurul unei perdele

mi-am dat seama că Sosthène şedea de pîndă la fereastra din camera lui. M-am dus degrabă la el şi i-am povestit discuţia pe care o avusesem cu domnul Fulminet, ferindu-mă să-i repet reflecţiile căpitanului cu privire la originea mea nobilă. Ridică din umeri.

— Ştii, şeful, cam exagerează. Să trecem peste serviciul de noapte la bord, deşi mă întreb dacă nu cumva se ascunde aici vreun şiretlic pentru a ne împiedica orice întîlnire nocturnă. Dar, în ce priveşte faptul de a te pune în gardă asupra unei căsătorii cu o creolă, aici, da, protestez. Ipocritul ăsta a omis să te informeze că acum vreo zece ani s-a însurat şi el cu o creolă, chiar aşa, fata unui plantator din Martinica, pe care a adus-o la Nantes, şi îi face cîte un copil de fiecare dată cînd se întoarce din Insule, de teamă să nu-1 părăsească în lipsă. Acest părinte al Virtuţii are cinci plozi. Cu grija lor pe cap, îţi dai seama că doamna Fulminet nu mai are timp să se gîndcască la prostii. O cunosc. Părinţii mei sînt în vizită cu ea. E o femeie frumoasă, deşi cam prea durdulie pentru gustul meu, şi care probabil are şi cîteva picături de sînge negru în vine. Mai ales are nişte ochi, să scoale un om din morţi. De bună seamă nu-i ca Valérie, nici ca Eponine.

Urmă un schimb de cuvinte din ce în ce mai înflăcărate despre aceste zeiţe. De la prima femeie pînă astăzi, nu s-au văzut frumuseţi mai desăvîrşite pe scoarţa pămîntului. Seamănă trăsătură cu trăsătură, fiindcă desăvîrşirea lor odată atinsă nu mai putea fi depăşită. *Nec plus ultra!* [1] Întrebare: vor accepta să părăsească insula, după nuntă? Sosthène jură pe capul tatălui său că, din dragoste pentru Eponine, este în stare să se facă plantator. Nu mi-e greu să-mi dau seama că, de îndată ce mă voi întoarce la Paris,

---

[1] *Dincolo de care nu se mai poate (lat.).*

Stéphanie de Valbert va avea grijă să fiu întemniţat la Bastilia. S-a zis cu mine. Mă fac şi eu plantator. Meseria e brăţară de aur, mai ales cînd socrul se numeşte Augustin Cazenave de Saint-Lary. Bogăţie şi dragoste! Viaţa e frumoasă. Plutim în sfere eterice unde domneşte o fericire veşnică.

Sosthène, deşi o luase razna, continua să scruteze strada. Deodată se uită la ceas, o ceapă mare de argint emailat, şi se schimbă la faţă.

— E ora patru. Ce-ar fi să nu mai vină?

— Nu le mai vedea pe toate în negru.

— Ia gîndeşte-te. Sînt bogate, foarte bogate, sînt curtate, adulate de lumea cea mai de vază, din punct de vedere bănesc. E-adevărat că averea tatălui meu nu este cu nimic mai prejos decît a negustorilor ăştia de zahăr. Ar fi trebuit să i-o spun de la început Eponinei, pentru a-i dovedi că nu sînt un coate-goale care aleargă după zestre. Domnişoarele acestea cărora toţi le cîntă osanale, nu văd în ofiţerii în trecere pe-aici decît prilejul unei distracţii fără urmări. De pildă, le dau întîlnire şi ele nu vin.

Devine alb la faţă. Îl bat prieteneşte pe umăr.

— N-ai înţeles nimic.

— Am înţeles că sîntem nişte nătărăi.

— Ba deloc. Poate am brodat prea mult în jurul interpretărilor. Ascultă aici. Despre fetele astea din Insule s-a dus vestea că au sîngele clocotitor. Poate că ale noastre nu sînt atît de mironosiţe cît au vrut să pară la început. Poate nu aşteaptă din partea noastră să le luăm de neveste, ci doar să aibă o aventură, o aventură cu nişte marionete, cum trebuie să ne vadă ele şi care îşi iau tălpăşiţa după ce fac două-trei piruete. Nevăzut, necunoscut!

— Şi povestea cu unghiile?

— Semn de temperament, dar şi praf aruncat în ochi. O fată de optsprezece ani, oricît ar fi de înfocată, n-o să-ţi cadă în braţe chiar în clipa cînd vrei tu. Încă din prima seară au făcut ce-au făcut şi-au rămas singure cu noi, ba ne-au şi dat întîlnire pe astăzi, atrăgîndu-ne atenţia să fim discreţi. Te sfătuiesc să nu te plîngi.

— Pînă atunci, nici urmă de Eponine în zare.

— Lasă-mă să-ţi explic. Cred c-am dibuit dedesubtul. Să revedem evenimentele în ordine. Ieri seară au dispărut în mai multe rînduri.

-— Ca să-şi schimbe rochiile.

— În pădure? Mare naiv mai eşti. Toată seara n-au făcut decît să se schimbe între ele, trecînd de la tine la mine. Nici unul din noi nu era în stare să ştie cu care din ele are de-a face. Nu uita că între surori gemene partida trebuie să fie totdeauna egală. Ei bine, închipuie-ţi că n-au fost în stare să aleagă între Félix Lafortune şi Sosthène Goujet. Atunci se hotărăsc să ne acorde graţiile fără deosebire şi unuia şi altuia, ceea ce, evident, exclude căsătoria, dar nu şi plăcerea.

Sosthène rămase cu gura căscată.

— Da ştiu că-ţi merge mintea! spuse el. Lucruri dintr-astea nu le vezi la Nantes.

Şi, făcînd o mutră deznădăjduită:

— Dar dacă am dat peste nişte cochete de la care nu vom obţine nimic-nimic?

— În cazul ăsta înseamnă c-am oftat zadarnic, dar suspinele lasă amintiri plăcute, mi-a spus domnul Fulminet.

Sosthène, descumpănit, cu faţa alungită, părăsise postul de pîndî, cînd un nechezat se auzi în stradă. Alerg la fereastră şi ridic repede perdeaua. Le văd pe Eponine şi pe Valérie Cazenave, ţinîndu-şi capul

sumeţit în sus, călare pe nişte sprintene iepe roaibe. Bineînţeles nu se opriră şi priveau drept înaintea ochilor. Iar pricina nechezatului vestitor nu era greu de bănuit. Probabil una din călăreţe îşi rănise la bot iapa, care se cabră înainte dea porni iarăşi într-un trap rapid.

Îl opresc pe Sosthène, care voia să se aplece peste fereastră, amintindu-i că ni se recomandase să fim discreţi. Domnişoarele ne doreau binele, după cum se vedea. Trebuia să nu le compromitem şi să pornim după un oarecare timp, ajungîndu-le din urmă la locul întîlnirii. Bietul Sosthène! Nu mai ştia pe ce lume se află. Scăpărînd scîntei din ochi şi cu fruntea încreţită, era însăşi imaginea buimăcelii.

Din culmea entuziasmului, colegul meu căzuse într-o dispoziţie sumbră, care îl ţinu tot drumul de la Capul Francez pînă la promontoriul Înşelătoarei. Începu prin a-mi spune că însuşi numele locului de întîlnire te făcea să te gîndeşti că Eponine şi Valérie îşi băteau joc de noi. Mai bine informat decît el despre topografia insulei, l-am încunoştinţat că acel vîrf se numea astfel pentru că era înconjurat de recife, ale căror colţuri nu ieşeau din mare decît pe timp de furtună. Nu părea convins, starea lui mă nelinişte şi l-am întrebat dacă nu cumva are febră, îmi răspunse în batjocură.

— Am avut febră. Tu m-ai scăpat de ea, dar mă întreb dacă eşti un medic demn de încredere. În orice caz nu peste mult timp vom şti care este adevărul şi mă întreb de ce acum cînd am ieşit din oraş n-o luăm la galop?

Îşi împunse mîrţoaga, care o porni în pas greoi, fără să depăşească mersul unui măgăruş.

— Nu-i nimic de făcut cu gloaba asta, murmură el, după ce l-am ajuns din urmă, fără să-mi grăbesc calul.

— Mai bine admiră priveliştea din jur, l-am sfătuit. O să-ţi potolească nervii.

— Nu sînt un prieten al naturii, îmi răspunse el, acru. Nu făcea bine, deoarece ţinutul pe care îl străbăteam, în ciuda vegetaţiei exuberante, nu avea caracterul apăsător al pămîntului african. Sub cerul străveziu, de aceeaşi culoare ca şi ochii celor două surori, Eponine şi Valérie, am mers mai întîi de-a lungul unor plantaţii de trestie de zahăr. Trestiile erau lungi şi, la adierea brizei, se loveau între ele, ca nişte săbii. Tufele de bambus pîrîiau ca şi catargele unei corăbii. Apoi defilară copăcei de cacao cu fructe purpurii, tamarini care răspîndeau o aromă puternică, smochini din nordul Africii cu frunzele ca nişte rachete pline de ţepi duşmănoşi. În sfîrşit, după o movilă, apăru marea, la fel de albastră ca şi cerul şi, după lunga centură de stînci acoperite de spuma valurilor, promontoriul Înşelătoarei. La capătul lui, cele două iepe erau legate de un copac cu trunchiul răsucit de vîntul mării. Alături străluceau două pete de culori vii – rochiile Eponinei şi Valériei, portocalii ca penele cocoşului de munte.

— Iată-le, îmi spuse Sosthène, cu glas frînt.

Am fost nevoiţi să descălecăm, din pricina sfărîmăturilor de stînci de care s-ar fi putut poticni caii noştri jigăriţi. Ţinîndu-i de hăţ ne apropiarăm de cele două fete, care izbucniră în rîs.

— Unde-aţi găsit animalele astea de jug, domnilor ofiţeri? spuse una din ele.

Apoi continuă cu o strîmbătură deloc măgulitoare în ce ne privea:

— E adevărat că nu sînteţi dragoni, ci doar marinari, şi deci n-aveţi misiunea să tăiaţi cu săbiile infanteria engleză.

Cum de-am putut scăpa momentul şi n-am protestat spunînd că slujisem în regimentul de dragoni al marchizului de Pomponne, că la Fleurus, sub comanda mareşalului de Luxembourg, am fost rănit la mînă şi la picior, şi am fost chiar invitat de marele om să-i pun mîna pe cocoaşă? Sosthène însă ştia, din gura domnului Fulminet, că mă bătusem în armata regelui şi nimic mai mult, şi nu voiam să mă cunoască sub alt nume decît Lafortune.

De altfel dragul Sosthène părea să-şi fi regăsit, dintr-o dată ardoarea, şi replică pe nerăsuflate că arma marinarului fiind şi sabia de abordaj, el nu era cel de pe urmă care s-o ia în mînă şi să zboare capetele dintr-o singură lovitură.

Domnişoarele scoaseră un strigăt de admiraţie. Sosthène le stîrnise pofta şi acum voiau să ştie totul, ne cereau să le facem o cronică amănunţită a faptelor noastre de vitejie. A fost rugat să se aşeze între ele. Eponine s-o fi făcut? Nu-mi rămînea decît să mă aşez şi eu alături de cealaltă.

Sosthène nu putea să piardă o asemenea ocazie de a-şi pune meritele în evidenţă. Începu prin a spune povestea cu piratul algerian pe care îl dăduse peste cap apucîndu-l de glezne pentru a-i înfige apoi vîrful săbiei în piept. Această faptă de arme iscă rîsete şi aplauze. Recunosc, prietenul meu a avut onestitatea să arate că, în acelaşi timp, eu doborîsem un păgîn cu un foc de pistol. Acest act suscită însă mai puţin entuziasm, cu atît mai mult cu cît, istorisind următoarea mea explicaţie pe calea sabiei cu necredinciosul la timp ucis de domnul Pigache, povestitorul a lăsat să se vadă că, de fapt, avusesem nevoie de acesta din urmă pentru a scăpa de atacatorul meu.

Cele două surori nu mai aveau ochi decît pentru Sosthène. Sosise deci timpul să trec la acţiune. La urma urmelor, n-aş putea vorbi despre campania din Flandra, fără să-mi scot masca? Cea alături de care şedeam se hotărî în sfîrşit să se întoarcă spre mine.

— Acum e rîndul dumitale, domnule Lafortune.

— Cu mare plăcere, am spus eu, modest. Îngăduiţi-mi mai întîi să răspund la împunsătura de adineauri privind dragonii faţă de care mi se pare că aveţi mai multă consideraţie decît faţă de marinari.

Ele protestară într-un singur glas.

— Am fost dragon, spusei eu mai departe.

— Oh! exclamară ele.

— Dragon al lui Pomponne.

— Ah!

Ţineam să nu-mi cheltuiesc repede efectele şi am făcut o pauză.

— Dar povesteşte-ne odată!

— Să nu ne ascunzi nimic!

Vorbeau în acelaşi timp, arzînd de nerăbdare. Am dat drumul vorbelor, care au răsunat ca un oracol:

— Am luptat la Fleurus.

Acum eu eram acela care le reţinea întreaga atenţie. Sosthène, el însuşi uluit de cele auzite, mă privea, cu sprîncenele ridicate. Sigur de auditoriul meu, pe un ton neutru, aproape rece şi care contrasta cu ardoarea colegului, am început să povestesc prima noastră şarjă sub focul artileriei inamice, ale cărei ghiulele culcau la pămînt şiruri întregi de dragoni, şi de unde am scăpat doar cu o mică zgîrietură la braţul drept.

Eponine şi Valérie gîfîiau. Am pomenit cum s-a desfăşurat a doua şarjă, cea a victoriei, unde nu ne mai rămăsese decît să hăcuim duşmanul care o luase la

fugă. Am lăsat să se vadă că mi-am făcut datoria pînă în clipa cînd calul meu a fost ucis sub mine şi m-am pomenit trîntit la pămînt, cu braţul şi piciorul rupte în mai multe locuri.

— Vai de mine! făcu vecina mea, cu glas tremurat. Şi cîţi duşmani ai tăiat cu sabia?

— Cîţiva. Doi, trei, patru, mai ştiu şi eu? După bătălie şi după ce ai fost cusut la loc, ca mine, e mai bine să uiţi. Singurul pe care îl ţin minte este un lungan spaniol, căruia i-am înfipt sabia în beregată tocmai cînd şi-o ridicase pe-a sa deasupra capului strigînd: *Hombre*[1]*!*

— Să nu povesteşti vreodată asta mamei, îmi şopti ea la ureche, ca şi cum señora Soledad ar fi putut s-o audă.

— Şi de ce ai părăsit armata?

— Pentru că mai întîi a trebuit să-mi cîrpesc braţul şi piciorul, fată frumoasă. Şi-apoi, voiam să văd lumea. Bănuiam că, la foarte mare depărtare de Franţa, peste mări şi oceane, voi descoperi cele mai răpitoare făpturi care au fost vreodată create pentru fericirea bărbaţilor.

Cea despre care credeam că este Valérie îmi dărui un zîmbet plin de făgăduinţe. Atunci m-am crezut îndreptăţit să-i iau mîna, să i-o strîng într-a mea, şi ea nu şi-o trase îndărăt.

Acest mărunt gest de intimitare nu-i scăpă lui Sosthène, care înţelese necesitatea de a relua cîrma în mîinile sale şi se năpusti spre Africa. Pentru că fetele se arătau lacome după poveşti de groază, ei bine, regele Lolo şi ceata lui furnizau bogate provizii. Începu deci să plouă cu lovituri de bîtă aducătoare de moarte, să zboare capetele sub sabia oacheşului tiran, pe care

---

[1] *În traducere literală: omule; foarte adesea folosit ca interjecţie (span.).*

nu uitase, mai înainte, să-l picteze în culori în stare să-ţi ridice părul măciucă. Nu lăsă la o parte, deşi nu fusese martor, nici chinurile la care au fost supuse cele cinci negrese unse cu miere şi devorate de ţînţari, nici sacrificiul ritual adus zeului strîmtorii, înaintea plecării războinicilor la vînătoarea de sclavi.

Nu prea ţinea seama de cronologie, dar ştiuse să-şi conducă barca în chip abil, pentru că ajunse astfel la partea care credea că va fi hotărîtoare, aceea privind fuga lui nebună în pădure, pe urmele regelui Lolo.

Preambulul său, admirabil ca stil şi compoziţie, a fost întrerupt de mici strigăte scoase deopotrivă de Eponine şi de Valérie. Am avut toate motivele să mă supăr cînd aceasta din urmă, în culmea emoţiei, îşi ascunse obrazul în mîini deoarece pierdeam astfel mîna pe care o strîngeam cu înfocare.

Pînă în acest moment, spusele lui fuseseră *grosso modo* conforme cu adevărul istoric, după cele ce-mi mărturisise. Din clipa în care se aduse singur în scenă – ca un erou antic în pădurea fără margini, unde rădăcinile ieşite la suprafaţă ale unor uriaşi arbori de capoc seamănă în chip straniu cu şerpii care mişună printre ele, unde plantele, la fel de carnivore ca şi furnicile, digeră fără deosebire un fluture sau o pasăre-muscă – îşi dădu frîu liber imaginaţiei. Astfel gorila decapitată deveni o familie întreagă din această speţă, executată doar din cîteva lovituri de sabie. Inofensivul cinocefal, care îl căutase de pureci în timpul somnului, suferi acelaşi tratament, capul lui tăiat fără milă rămînind agăţat între două ramuri ale unui copac, de unde sîngele picurase multă vreme peste florile stacojii.

Surorile Cazenave erau captivate. Pieptul le tresărea sub bătăile repezi ale inimii. Mătasea rochiilor

portocalii foşnea, mototolită de unghii. Sosthène înţelese că, pentru a-şi desăvîrşi izbînda, trebuia să mai lase sabia să vorbească. Cei doi luptători ai regelui Lolo, trimişi în urmărirea lui fuseseră, după cum îmi povestise la întoarcere, ucişi cu focurile de pistol. Dar armele de foc nu prea erau, după cum se vede, pe gustul acestor domnişoare. Unde-i opreliştea? Pistolul va fi îndepărtat. Suliţele aruncate de sălbatici şuieră pe lîngă urechile lui. Fără teamă, îşi aşteaptă adversarii furioşi. Ceva mai mult, le iese înainte. De două ori la rînd sabia îşi îndeplineşte misiunea, capetele se rostogolesc pe pămînt, unde pe dată sînt năpădite de insectele înfometate.

Uf! Sosthène se cheltuise într-atît, încît trebui să-şi şteargă fruntea năduşită. Dar îşi atinsese ţelul. Eponine şi Valérie scoteau suspine adînci şi nu ştiu care din ele rosti această frază neaşteptată:

— Ce viaţă frumoasă duceţi voi!

Sentinţa aceasta ne punea la egalitate şi mă liniştea – deşi aveam sentimentul că, datorită reticenţelor mele, jucasem mai corect decît Sosthène cu felul său de a apăsa pe coarda sensibilă. Ce-are a face? Rezultatul era obţinut, şi colegul meu, cu o îndrăzneală de care nu l-aş fi crezut în stare, se grăbea să exploateze situaţia. O luă în braţe pe vecina sa din stînga şi – miracol! – ea nu se răzvrăti împotriva acestei libertăţi. Chipurile lor se apropiară unul de altul şi iată-le topindu-se într-un lung sărut.

Nu puteam rămîne mai prejos, este de la sine înţeles, îndată o prinsei în braţe pe cea căreia îi strînsesem mai înainte mîna fără să se supere. Nici ea nu se apără mai mult. O, fericire! O, beţie fără seamăn!

— Ah! Valérie, suspinai.

— Eu sînt Eponine, spuse ea cu un zîmbet ceresc, dar ce importanţă are asta?

Puţin îmi păsa! Într-adevăr, ce importantă putea să aibă?

Cît timp ramaserăm astfel la promontoriul Înşelătoarei, primind mărturiile celui mai tandru interes pe care îl inspiram frumoaselor creole? Un ceas, poate. Valérie, cîştigată acum de Sosthène, se ridică prima, sora ei urmînd-o pe loc.

— Ne aşteaptă un drum lung, spuse ea cu mîhnire în glas.

Apoi, cu o lucire năstruşnică în priviri:

— Mîine, la aceeaşi oră, ne vom întîlni la promon-toriul Limonadei.

Ne explicară drumul pe unde puteam ajunge la locul acestei noi întîlniri şi săriră iute în şa.

— Nu porniţi de-aici decît peste o jumătate de oră. Iar dacă socotiţi că ne veţi putea ajunge din urmă cu dîrloagele voastre, nu vă temeţi, nici chiar un dragon n-ar izbuti.

Rîseră deopotrivă si iepele lor începură să urce movila la pas.

Cînd dispărură din privirile noastre, îl întrebai pe Sosthène cum mai stătea cu proiectele de viitor. Îmi răspunse aproape arţăgos:

— Vezi-ţi de treburile tale!

Nu înţelegeam deloc această bruscă posomorală. Se supărase oare fiindcă Eponine a lui se prefăcuse în Valérie? N-am insistat şi, cum timpul de graţie acordat de drăguţele noastre se scursese, pe cînd încîlecam, mă bătu prieteneşte pe umăr.

— A noastră-i lumea, Félix!

Şi, pînă cînd sosirăm la han, cîntă tot timpul aproape fără întrerupere.

A doua zi ne-am dus la promontoriul Limonadei, căruia i se spunea astfel deoarece, ca să ajungi la el, trebuia să treci prin mai multe plantaţii de lămîi. Eponine şi Valérie, de bună seamă dintr-o lăudabilă dorinţă de a fi în armonie cu decorul, erau îmbrăcate în aceleaşi rochii decoltate, de un galben ca lămîia, pe care le văzusem cu două zile în urmă, la bal. Erau cu atît mai mult pe placul nostru, cu cît lăsau să li se vadă pielea de chilimbar cu mai mare generozitate decît rochiile lor portocalii. Întîi m-am gîndit că amănuntul nu putea să le fi scăpat. Vedeam o oarecare premeditare în avantajul nostru. A trebuit să-mi schimb repede gîndul.

În ziua aceea soarele arunca suliţe de foc. Fetele se aşezară în iarba fragedă, la umbra unui tamarin. Tot timpul drumului, Sosthène îşi îmboldise calul din genunchi şi din pinteni cu asemenea furie încît m-am văzut nevoit să-1 îndemn la moderaţie.

— Călăule, la ce ţi-ar sluji să crape gloaba asta nefericită şi, pe deasupra, şi-a mea, fiindcă sînt silit să te urmez?

Nu voia să plece urechea la nimic şi, după o cavalcadă nebună, am ajuns lac de apă.

Ca şi în ajun, de îndată ce ne văzură, Eponine si Valérie au început să rîdă, clar numai de Sosthène. Într-adevăr, la cîţiva paşi de ele, acesta se înclină ceremonios, cu tricornul în mînă, făcînd o adevărată reverenţă de curte şi, scoţîndu-şi sabia, îşi aşeză pălăria în vîrful ei spre a o agăţa de o ramură. După care salută din nou cu arma. Atunci se auzi un glas suav.

— Nu ne temem de sabia dumitale, domnule. Avem şi noi cu ce ne apăra.

Şi învîrti în aer o trestie cu măciulie de argint, prelungită cu o cravaşa de piele.

— Piele de leu de mare, dacă nu vă supăraţi, cea mai tare care există. Vrei să încerci?

— Dacă asta vă face plăcere.

Blînda copilă nu aşteptă să i se spună a doua oară. Se ridică dintr-o dată şi, cu toată puterea, lovi braţul care mai ţinea încă sabia.

Sosthène făcu o strîmbătură de durere, dar, arborînd un zîmbet prietenos, spuse liniştit:

— Şi oamenii mai vorbesc despre moliciunea creolă! Această primire straşnică nu-l făcu să uite emoţiile dulci pe care le încercase la promontoriul Înşelătoarei. Şi, astfel, vru să-şi îmbrăţişeze amazoana. Dar ea se desprinse din braţele lui, se dădu un pas înapoi şi spuse:

— Să nu facem geloşi!

La rîndul lui, braţul stîng îşi primi partea şuierîndă şi contondentă.

De data asta, colegul meu avea de ce să fie puţin descumpănit. Găsi totuşi cuvîntul potrivit, şi căzu în genunchi.

— Mă predau, spuse el.

— Te iert, îi răspunse fata, pe chipul căreia se putea citi plăcerea. Poţi să te ridici.

Pînă atunci mă ţinusem la o parte, fiind redus la rolul de figurant. Am înţeles însă că venise momentul să redresez situaţia. Cu o zi înainte, cîştigasem partida prin prestigiul curajului fizic şi al aventurii. Trezisem admiraţia care se îndreaptă în chip firesc către actele de bravură sau de curaj. Acum trebuia să schimbăm metoda şi să recurgem la cuvinte vesele care provoacă rîsul şi buna dispoziţie. Totdeauna femeile au mai degrabă slăbiciune faţă de cei care le amuză, chiar

dacă nu-i stimează, decît faţă de cei pe care îi stimează şi care le plictisesc. Şi Sosthène părea că înţelesese acest lucru, după pozna cu tricornul care, din nefericire, se întorsese în dauna sa.

Era necesar să-i vin în ajutor. Ceea ce am făcut, declarînd pe un ton glumeţ că orice s-ar întîmpla, chiar dacă ne-ar snopi din bătaie, vom rămîne în veci îndatoraţi lor. Cea care asistase, fără măcar să clipească, la demonstraţia surorii sale, spuse atunci:

— Vrei s-o imit pe Valérie?

Deci, era Eponine! Presimţeam eu. Mi se dăduse confirmarea.

— La Paris, i-am spus, femeile se mulţumesc să lovească cu evantaiul.

— În cazul acesta, te-am iertat. Se ridică dintr-o mişcare.

— S-o lăsăm pe sora mea să-şi termine cearta cu prietenul dumitale, vrei? şi să facem cîţiva paşi împreună. Ai să-mi vorbeşti despre Paris.

I-am oferit un braţ şi ea mi 1-a luat. Eram copleşit.

— Cu ce să începem? Cu rochiile?

— Cu rochiile.

Mergeam pe malul mării şi, în toată viaţa mea plină de evenimente, n-am cunoscut poate clipe mai încîntătoare. Vremea se îmblînzise. O briză uşoară ne mîngîia obrajii. Marea, albastră şi nesfîrşită, era calmă şi dantele fine de spumă se topeau la picioarele noastre.

În cei doi ani de viaţă frivolă, după întoarcerea mea din Germania, nu trecusem nepăsător pe lîngă toaletele frumoaselor făpturi care se arătaseră bune cu mine. E bine să faci complimente femeilor pentru exteriorul lor, spre a obţine cheia lucrurilor pe care le ascund.

— Am să-ţi spun mai întîi, dragă Eponine, că femeile din Paris ar putea lua cîteva lecţii de la cele din Insule.

— Ce fel de lecţii?

— De culoare. Ştiţi jocul culorilor şi nu neglijaţi nici una. E-adevărat că şi soarele vă îndeamnă la asta. La Paris, unde soarele-rege este mai statornic decît cel de pe cer, culoarea se schimbă cu fiecare anotimp, moda o impune şi le interzice pe celelalte. Dacă în iunie îmbraci aceeaşi culoare ca şi în aprilie, toată lumea te va arăta cu degetul.

— Ce modă rea, care te împiedică să fii verde dimineaţa, bleu la prînz şi roz seara.

— Asta pentru că moda, la Paris, se bucură de o putere absolută, draga mea. Gîndeşte-te, în fiecare lună, două păpuşi de mărime naturală, îmbrăcate de croitoresele reginei, sînt trimise la Londra, chiar şi pe timp de război. Li se spune Pandora-cea-Mare, celei care poartă toaleta de la curte, şi Pandora-cea-Mică, celei care poartă rochia de oraş.

— Vorbeşte-mi despre Pandora-cea-Mare.

Aici m-am cam încurcat puţin, trecînd de la fusta garnisită cu volane şi de la corsajul împodobit cu brandeburguri, la mînecile numite *Amadis*, încheiate cu mulţi nasturi spre cot, prelungite cu pliseuri şi cu volănaşe de dantelă; de la funduliţele jupoanelor, care nu prea mai erau la modă, la rochiile decoltate de iarnă, cu palatină de blană şi manşon.

— Noi nu avem iarnă, aici, spuse cu melancolie Eponine.

— Prefacerile prin care trece mantoul nu te interesează deci decît de formă, continuai cu autoritate. Cînd am plecat din Paris, mantoul era o haină foarte amplă, în majoritatea cazurilor făcută din satin gros sau din

catifea dublată cu satin. Ai muri de căldură sub el. Cum să-1 regreţi cînd vezi umeri descoperiţi, ca ai dumitale? N-ar fi o crimă să-i acoperi?

— Taci.

Era încîntată. Cunoaşterea, aproximativă, pe care o aveam despre costumul femeiesc o uluia de bună seamă. Braţul ei, uneori, se strîngea uşor de braţul meu. După ce trecurăm de o ridicătură de teren, mi-am dat seama că Sosthène şi Valérie nu se mai vedeau şi deci puteam profita de situaţie. Spre surprinderea mea, Eponine se arătă mai puţin îngăduitoare decît cu o zi înainte. Încercînd să-mi apropii buzele de un umăr mai îmbătător decît toate parfumurile Arabiei, mă împinse, nu fără să freamăte.

— Fii cuminte. Sora mea nu-i aici.

Ce însemnau oare aceste cuvinte stranii? Pe cînd mie mi se părea că lipsa surorii ne-ar fi putut îngădui o mai mare intimitate, de ce se întîmpla invers? Spre a limpezi această enigmă ar fi trebuit, fără îndoială, să consult, prin mijlocirea unui astrolog, constelaţia Gemenilor.

Fără să mă dau bătut, am întrebat-o dacă i se întîmplă să poarte un *laisse tout faire*[1].

— E ceva neruşinat? mă întrebă ea cu mînie.

Şi am simţit cinci unghii ascuţite înfigîndu-se în încheietura mîinii.

— La ce te duce gîndul? am continuat cu acelaşi ton. Este un mic, un foarte mic şorţuleţ care vine pînă deasupra genunchilor şi completează rochiile decoltate de vară. Anul trecut se purta mai ales cel bleu cu floricele roşii.

— Dumnezeule! strigă ca. Am văzut unul la nevasta guvernatorului, îl pusese la slujba de Sfîntul-

---

[1] *În traducere literală: nu-ţi pese orice ţi-ar face (fr.).*

Ludovic şi-am rîs toate de ea ca nişte nebune. *Laisse tout faire*! Trebuie să ştii că nobila doamnă este foarte urîtă şi că nimeni nu vrea să-i facă nimic, lucru care o jigneşte de moarte.

Acest val de voioşie mă îndemnă s-o sărut iarăşi pe umăr, şi ea nu protestă decît foarte uşor.

Cunoştinţele mele în zorzonele începeau să fie pe sfîrşite cînd Eponine îmi spuse, încruntîndu-şi sprînceana:

— Dacă te arăţi atît de bine informat despre podoabele doamnelor, înseamnă că nu prea eşti uşă de biserică, domnule Lafortune.

— Înseamnă doar, i-am răspuns, că am fost primit în societate.

Îşi desprinse braţul de sub al meu.

— Mi se pare că îmi ascunzi ceva. Nu cumva eşti gentilom?

— Tatăl meu este un om de finanţe. Financiarii sînt primiţi pretutindeni.

Chibzui o clipă, apoi continuă:

— De ce te-ai făcut marinar?

— Ţi-am spus ieri. Am fost grav rănit pe cîmpul de luptă şi voiam să văd lumea.

— Azi la Santo Dominguo, mîine în altă parte. Eşti ca pasărea pe rămurea.

Suspină.

— Nu prinzi rădăcini nicăieri. Acum, să ne întoarcem. Sora mea o fi neliniştită.

Grăbi pasul şi curînd îi zărirăm pe Sosthène şi pe Valérie care veneau în întîmpinarea noastră.

— Ne întrebam dacă n-aţi fost răpiţi de vreo şalupă, spuse Valérie. Ştii, domnule Lafortune, că un corsar francez a adus ieri în port o navă englezească cu treizeci de tunuri, pe care a prins-o în apropiere de

Jamaica? Se pare că o corabie mare sub pavilion englez bîntuie prin împrejurimi, în scopul de a redobîndi captura şi de a scufunda vasul corsar, pe deasupra.

Mă izbi faptul că Sosthène părea în al nouălea cer.

— I-am spus prietenului dumitale, continuă Valérie, adresîndu-se mie, că nu ne putem vedea nici mîine, nici poimîine, ci abia peste trei zile. El o să-ţi spună locul şi ora. Sîntem în întîrziere. *Adios*!

Eponine îşi apăsă pe buze un deget pe care apoi îl îndreptă spre mine. Apoi amîndouă începură să alerge spre roaibele lor.

Capitolul 10

În următoarele două zile, Sosthène, care şedea acum la bord împreună cu mine, nu voi să coboare pe uscat. Din moment ce n-o putea întîlni pe Valérie, Santo Dominguo nu mai prezenta nici o atracţie pentru el. După instrucţiunile domnului Fulminet, serviciul de zi trebuia asigurat de către unul din noi, pe rînd. De îndată ce am pus piciorul pe punte i-am atras atenţia prietenului meu că din pricina acestei obligaţii întîlnirile noastre cu domnişoarele Cazenave deveneau problematice.

— Oricum nu poate fi vorba să lipsim de la următoarea, care de altfel se va petrece noaptea, îmi răspunse el.

Şi, pe loc îl rugă pe domnul Pigache să ne înlocuiască pentru cîteva ore în seara aceea, explicîndu-i că e în joc cinstea şi viaţa lui.

— Drace! răspunse locotenentul rîzînd, foloseşti cuvinte mari. Haideţi, băieţi, lucrurile trebuie bine făcute. La vîrsta voastră aveţi dreptul să nu vă culcaţi o dată cu găinile. Fetele de pe-aici au o fire vulcanică şi într-adevăr aţi fi dezonoraţi dacă nu le-aţi onora pînă în zori. Nici nu vă aştept mai înainte, voinicilor.

Abia după ce i-am mulţumit secundului, Sosthène mi-a dezvăluit că întîlnirea noastră era fixată pentru

ora zece seara, la răspîntia din apropierea „casei celei mari" de unde, în seara balului, după ce fusesem lăsaţi acolo de Eponine şi Valérie, am pornit-o şi ne-am rătăcit în crîng. Spre a ne feri de asemenea necazuri Valérie avea să agaţe de ramuri, din loc în loc, nişte bucăţi de pînză albă.

— Ia te uită! i-am spus, după cît se vede ai înaintat bine.

— Dar tu?

Felul abrupt în care îmi fusese pusă întrebarea nu m-a făcut să-mi pierd cumpătul. I-am mărturisit că Eponine era, ca şi sora ei, cea mai graţioasă făptură de pe pămînt, dar, chibzuind mai bine, nu-i pretindeam să-mi acorde decît favoruri în care nu intra în joc viitorul.

— Aii! făcu el cu un aer absent.

Nu mi se părea prea dispus la confidenţe mai amănunţite şi atunci am stăruit.

— Cît de departe ai ajuns, Sosthène? Sîntem sau nu prieteni?

Acest dialog avea drept scenă coverta şi, la doi paşi lîngă noi, un matelot îşi fuma pipa.

— Vino cu mine, îmi spuse.

Şi mă duse în odaia noastră comună, unde îmi povesti pe un ton pătimaş discuţia pe care o avusese în ajun cu Valérie. Era fără leac, era mort de îndrăgostit. Nu mai încerca să lupte împotriva unui simţămînt atît de puternic şi se hotărîse să împingă lucrurile pînă la capătul lor logic, căsătoria.

Văzîndu-mă gata să răspund, mă rugă să nu-l întrerup şi continuă. Fără îndoială, frumuseţea celor două surori îl uluise pe dată şi fusese atît de nebun încît îmi declarase că, semănînd leit una cu alta, era gata să se însoare cu oricare din ele. Eroare! În ajun avusese re-

velaţia, la promontoriul Limonadei, cînd Valérie îl lovise de două ori cu cravaşa împletită din pielea unui monstru marin.

— Îţi place să fii bătut...

Nu mi-am putut stăvili vorbele, dar lui nu-i ardea de glumă. Îmi aruncă o privire chiorîşă şi continuă ca şi cum nu m-ar fi auzit. După ce Eponine şi cu mine ne-am îndepărtat, Valérie se aşezase iarăşi, potrivindu-şi cu grijă rochia în jurul ei, ca o corolă, rochia ei galbenă ca lămîia. Astfel, aşezîndu-se la rîndul lui, nu putea decît să se ţină la o oarecare distanţă, care nu îngăduia nici o posibilitate de atingere între ei, şi rămase mut, tulburat, un timp destul de lung, fără să ştie din ce capăt să reia firul conversaţiei. Tăcerea a fost ruptă de Valérie. Spera să nu-l fi supărat şi nu trebuia să i-o ia în nume de rău că avusese mîna cam grea. Cînd i se întîmpla să aducă astfel la ordine vreo slugă de culoare („sclavii ăştia sînt aşa de nepăsători, aşa de leneşi, dumneata nici nu poţi să-ţi dai seama! ”) trebuia s-o facă cu oarecare forţă, pentru a fi luată în serios. Urmase un rîs cît se poate de firesc şi vocea i se îndulci cînd îi declară pretendentului ei că povestirile din ajun o mişcaseră atît de mult, încît le visase şi noaptea.

Atunci îşi recapătă stăpînirea de sine, şi îi spuse că se simţea prea fericit dacă îi făcuse loc în gîndurile ei, în vreme ce ea îi umplea toate gîndurile lui. Îl privea în ochi, cu o expresie de aşteptare şi curiozitate, de parcă ar fi vrut să citească în el, aşa că îi dezvălui intenţiile.

— I-am spus cît de bogată este familia mea şi că sînt unicul fiu la părinţi, i-am jurat că, dac-ar primi să fie soţia mea, mă voi supune tuturor dorinţelor ei, fie că va vrea să trăiască la Santo Dominguo, sau în

Franţa. La sfîrşit am întrebat-o dacă îmi dă voie să-i vorbesc tatălui ei.

— Şi ţi-a dat voie? Oftă.

— Da şi nu... Mi-a luat o mînă în mîinile ei, m-a strîns uşor, apoi m-a întrebat ce sentiment nutreşti tu faţă de sora ei.

— Şi ce i-ai răspuns?

— Că nu puteam să mă pronunţ asupra acestui lucru, şi ea a spus: „Păcat! ” Mi-am reînnoit cererea. Părea nehotărîtă, şi totodată încîntată. În cele din urmă mi-a mărturisit că ea şi sora ei erau, dacă nu logodite oficial, cei puţin făgăduite încă din copilărie fiilor unor plantatori prieteni cu părinţii lor. Se temea ca nu cumva ruperea unei înţelegeri atît de vechi să nu creeze o situaţie cu atît mai delicată cu cît familiile aveau interese comune. M-am împotrivit spunînd că în inimile nobile dragostea are întîietate faţă de josnicele motive materiale şi că singura problemă care mă frămîntă este pe cine îl preferă ea, pe mine, sau pe prietenul din copilărie. A şovăit o clipă.

Am simţit cum îi tremură mîna într-a mea, şi mi s-a aruncat în braţe.

— Trebuie să te felicit?

— Nu te grăbi. Cît a durat îmbrăţişarea mi s-a părut că învinsesem toate greutăţile şi eram cel mai fericit om din lume. Dar am fost nevoit să revin pe pămînt. Valérie mi-a spus că înainte de toate trebuia să vorbească singură cu tatăl ei. Îmi va pleda cauza, cauza noastră, invocînd drepturile dragostei împărtăşite. La viitoarea noastră întîlnire voi şti ce-mi rămîne de făcut.

— Ceea ce mă intrigă pe mine, i-am spus lui Sosthène care rămăsese cu privirile pierdute, este acel

„păcat! ” în legătură cu sentimentele mele faţă de sora ei.

— Nimic mai limpede. Dacă ai fi vrut şi tu să te însori cu Eponine, ar fi putut pleda amîndouă, Valérie s-ar fi simţit ajutată, susţinută. Nu uita că ele fac totdeauna front comun.

— Crede-mă că regret.

După această discuţie cu inima deschisă, prietenul meu m-a prevenit că simte o mare nevoie de singurătate şi nu va părăsi corabia decît în ziua cînd i se va hotărî soarta. N-am aşteptat să-mi spună de două ori şi mi-am pus în gînd să petrec cele două zile pe care le aveam la îndemînă explorînd resursele Capului Francez. Să fim înţeleşi. Dacă intenţiile mele nu mergeau pînă într-acolo încît să vreau a-mi lega viaţa de cea a Eponinei, nu însemna că tînjeam mai puţin după suspinele lăudate de domnul Fulminet şi care, chiar dacă excludeau dăruirea, nu erau totuşi mai puţin dulci. Nu voiam să stric perspectiva lor fericită prin deşănţate purtări grosolane, la care te îndemna fără să vrei moliciunea climei.

În ce-l priveşte, domnul Dufourneau nu îşi făcea asemenea scrupule. Îmi aminteam categorica sa profesiune de credinţă făcută în insulele Bananas, despre Venus cea neagră. Acum nu avea alte încurcături decît că nu ştia pe cine să aleagă mai degrabă. Or, în prima din aceste două zile în care Sosthène îmi lăsă deplină libertate de mişcare, domnul Dufourneau se întoarse la bord pentru a face noi provizii de ciocolată, şi am luat şalupa împreună cu el. În timp ce vîslaşii trăgeau la lopeţi, îmi mărturisi că lăcomia negreselor întrecea orice imaginaţie şi se temea că nu va fi în măsură să le satisfacă pofta nesăţioasă pînă în ziua cînd vom ridica ancora.

— Am adus cu mine douăzeci de livre, ca de obicei, îmi spuse. Aşa cum stau lucrurile, la viitoarea cursă va trebui să iau dublu. Cu toate acestea, dacă o jumătate de livră ţi-ar fi de folos, cu mutrişoara dumitale cred că nu vei avea de întîmpinat nici o dificultate.

Am refuzat această ofertă generoasă. Continuă, făcînd cu ochiul:

— Mi s-a spus că ai fi insensibil la farmecele lemnului de abanos. E o chestiune de gust şi cred că îţi vei schimba gîndurile. Ia seama că există ceva încă şi mai bun: mulatrele. Aspasia, Lais, cele mai mari curtezane din antichitate ar păli în faţa însuşirilor acestor diavoliţe. Dar ciocolata nu le e de ajuns. Brăţări, coliere, cercei şi aur, dacă nu te superi, fără să mai vorbim de nervul războiului, mă rog, pretenţiile lor nu cunosc nici o limită. Mai sînt şi fetele acelea pe care domnul de Colbert le-a scos din Ilopilal General[1] pentru a popula Insulele şi care nu-s deloc modele de virtute. Nici de frumuseţe, din nefericire. Dumneata ţinteşti mai sus, ştiu, dar ai să-i îngădui unuia mai bătrîn să te pună în gardă. V-aţi putut da seama că n-am fost invitat la Cazenave. Cine-i el? Băiatul unui măcelar care acum îşi pune guler tare! Se pare că nu sînt demn să fiu primit în casa acestui înalt personaj din pricina proastelor mele relaţii. Nevastă-sa, o matroană mironosiţă, se teme fără îndoială să nu-i răpesc fiicele. Sînt nişte minuni ale naturii, de acord, dar şi nişte draci de copii, şi de temut cu aerele lor de falsă cuminţenie. N-au decît optsprezece ani, dar pînă acum patru

---

[1] *În secolul al XVII-lea creşterea îngrijorătoare a numărului de declasaţi din Paris a dus la crearea acestui Hôpital Général (1606—1657), care a fost desfiinţat la începutul Revoluţiei Franceze.*

fîrţîngăi s-au bătut în duel pentru ochii lor frumoşi. Rezultatul: un mort şi un schilod. Ia-o mai domol, Lafortune; înaintează cu prudenţa unui indian.

Ajunsesem la cheu. Cu pălării de pai trase pe ochi, cîţiva negri, întinşi cît erau de lungi, dormeau ca nişte preafericiţi, descoperindu-şi cu nevinovăţie buricul. Îmbrăcate în stămburi uşoare, nişte negrese sporovăiau. În jurul părului lor creţ îşi înfăşuraseră mai multe batiste colorate, care semănau cu bonetele lansate la modă de ducesa de Fontanges, adaptate pe alt continent. Toate erau în picioarele goale.

Una dintre ele se apropie de domnul Dufourneau, unduindu-şi şoldurile şi spunîndu-i în grai stricat:

— Dom căptan alb, tu pretin drăguţ, tu guşti plăceri, io ronţi-ronţi şocolat.

Locotenentul o bătu pe obraz.

— Altă dată, Araminta. Acum am treabă. Ea se bosumflă şi el trecu mai departe.

— E o fată bună, îmi spuse, dar ar trebui să ştie că plăcerea constă în varietate. Araminta, da, aşa e numele ei. Stăpînii lor le pun tot felul de nume încîntătoare. Pentru bărbaţi, antichitatea greacă sau romană constituie o sursă bogată. Paris, Menelaos, Ahile, Neoptolem, toată Iliada e luată la rînd. Femeilor li se dau mai ales numele eroinelor din piese de teatru sau din romane. Marii noştri autori ar rămîne uimiţi să vadă cum arată văcsuite preţioasele şi prinţesele lor.

Locotenentul Dufourneau, atît de rece şi măsurat la bord, era acum destins şi prietenos. Îl simţeai în elementul său, reintrat în posesiunea demnităţii lui de bărbat, datorită acestor făpturi piuitoare care îl asasinau cu zîmbete provocatoare fără să le pese de obrazul lui ingrat.

Mă duse la hanul unde stătea, a cărui firmă *La bunul colon*, se legăna scîrţîind deasupra uşii şi reprezenta un alb care întindea unui negru, aşezat în genunchi dinaintea lui, o ramură de măslin. O orchestră, alcătuită din două tobe în care se bătea cu mîna, o bariza, adică o vioară cu patru coarde ciupite de executant ca o mandolină, şi un fel de şasiu de lemn cu clopoţei, numit *magoyo* – făcea un zgomot infernal. Ameţiţi de tafia, vreo zece mateloţi dansau ca nişte apucaţi chica, strîngînd talia unor negrese ale căror avantaje posterioare se legănau ca valurile pe vreme de furtună. Un mulatru bine legat, buzat, cu ochi boboşaţi şi urechi clăpăuge, spăla nişte pahare într-o copaie. La vederea noastră începu să rîdă cu gura pînă la urechi.

— Domnu' ofiţer îmi aduce un client?

— Nu, Ovidiu, îi răspunse domnul Dufourneau. Sub-locotenentul Lafortune este un băiat destul de drăguţ, aşa încît n-are nevoie de serviciile tale. Dă-ne doar de băut din cea mai bună drojdie pe care o ai. Înţeles? Alături, desigur.

Alături, însemna în tripoli, căci deşi jocul era interzis în insulă, aflai de la colegul meu că la Capul Francez, existau vreo zece case de joc clandestine. Autorităţile închideau ochii, atîta vreme cît nu se isca vreun scandal, încăierarare sau gălăgie care să tulbure liniştea nopţii.

După ce am străbătut un lung coridor întunecos, am pătruns în templul hazardului. În jurul cîtorva mese acoperite cu postav verde plin de pete de grăsime, nişte plantatori cu pălării mari, cîţiva oameni cu vază, sau care se pretindeau aşa, purtînd tricornuri, marinari în trecere şi alţi vlăjgani cu mutre dubioase jucau faraon, biribi, şeptic sau dă-decarul. Scuzi din Franţa,

dubloni din Spania, guinee din Anglia, gurde (moneda din partea locului) se adunau în mormane repede pierdute şi făceau acel plăcut zgomot de lichid care contribuie şi el la beţia jucătorului. Momentele de tăcere bruscă erau urmate de o ploaie de înjurături. Cei care pierdeau îşi înecau ghinionul în pahare de rachiu pline ochi, servite de două tinere negrese abundent decoltate.

Ovidiu îşi lăsase copaia şi venise să ne toarne de băut cu mîna lui. După ce umplu paharele se aplecă la urechea domnului Dufourneau şi îi vorbi destul de mult timp.

— Bine, Ovidiu, spuse locotenentul. Fă cum te pricepi mai bine.

Mulatrul ieşi. În vreme ce-i vorbea superiorului meu ierarhic, îl văzusem pe acesta schimbîndu-se la faţă.

— Ei, drăcie! ei, fir-ar să fie! şoptea el, bătînd darabana cu degetele pe masa la care ne aşezasem, ceva mai departe de jucători.

În sfîrşit se hotărî să-mi spună şi mie ceea ce aflase.

— Am să-ţi vorbesc foarte încet, Lafortune. Deschide-ţi bine urechile. E vorba de o poveste gravă. Noaptea trecută, unul din cei mai buni mateloţi ai noştri, gabierul Lamarche, a ucis un plantator care îl curăţase de toţi banii, şi pe care l-a acuzat că trişase. L-a pîndit la ieşirea din această speluncă şi l-a făcut chiseliţă în port. Probabil era beat. Oricum, a fost ucis un om şi guvernatorul din Santo Dominguo nu glumeşte cu criminalii. Dacă-l prind, va fi spînzurat. Ţine seama că victima se bucură de cea mai proastă reputaţie: un adevărat client al galerelor, pe jumătate escroc, pe jumătate pirat, care, pentru nişte fleacuri de greşeli şi-a omorît în bătaie mai mulţi sclavi, un

nemernic care a dat de furcă tuturor vecinilor, dar care a ieşit totdeauna basma curată pentru că a ştiut cum să-i ungă pe slujbaşii administraţiei. Acest gen de canalie îl găseşti cu duiumul în Insule, unde drojdia societăţii află un teren ideal pentru a-şi face de cap în linişte. Deci, iată cine era mortul. E aproape sigur că a trişat, deci şi-a primit plata, fără să mai vorbim de cea pe care avea s-o ia pe lumea cealaltă. Bine! Dar ce facem cu gabierul nostru? Îl lăsăm să fie spînzurat? Nu, şi-aici intervine Ovidiu. Nici el nu e un sfînt. E un fost sclav, făcut vătaf. Stăpînul lui i-a făgăduit să-l elibereze prin testament. Stăpînul moare. Funcţiile pe care le-a avut Ovidiu i-au îngăduit să strîngă de-o parte ceva bani cu care şi-a deschis hanul ăsta. El a avut ideea să-i pună o asemenea firmă şi se pare că „bunul colon" pictat pe ea aduce întrucîtva cu fostul lui stăpîn. Oricum, e un semn mişcător de recunoştinţă. Ovidiu este un şmecher. Nu numai că a adăugat curînd la cîrciumă ceea ce vezi aici, dar mai face şi alte lucruri, printre care ascunderea unor lucruri furate nu-i cel mai neînsemnat şi...

Domnul Dufourneau se întrerupse, plimbîndu-şi privirile de-a lungul sălii unde zăngănitul banilor continua să se împletească cu înjurăturile şi pumnii izbiţi în mese. Îmi vorbi şi mai încet:

— Ai auzit vorbindu-se de negrii *scăpaţi*?

— Da, sînt cei care au fugit din robie şi trăiesc ascunşi prin munţi sau alte locuri ferite.

— Ei bine, Ovidiu are de-a face cu ei, închipuie-ţi. Face schimb de mărfuri, le dă de veste cînd află că se pregăteşte o expediţie pentru a-i prinde. În oarecare măsură este omul lor de încredere. Da, te vei întreba cum de-a putut comite imprudenţa de a mă pune la curent cu treburile lui ilicite. O, din pură întîmplare,

cînd am trecut penultima dată pe-aici cu ocazia vînzării de negri şi în condiţii asemănătoare cu cele de azi. Un matelot de-al nostru, desigur luat de băutură, omorîse un vătaf alb pe care îl prinsese biciuind o negresă plină de vino-ncoace. Trebuie să-ţi spun că fata îi făcea ochi dulci marinarului şi vătaful era gelos pe el. Ucigaşul se refugiase la Ovidiu, care mă înştiinţează. De felul meu sînt indulgent cu crimele săvîrşite din patimă amoroasă. Dumneata ai sta cu braţele încrucişate dacă o femeie cu care te iubeşti ar fi biciuită în faţa dumitale? îl întreb pe Ovidiu dacă ştie vreo cale de salvare pentru omul nostru, făcîndu-l să scape de tribunal. Îmi răspunde că poate să-l treacă la *scăpaţi* care, dacă-s înştiinţaţi de un om sigur, îl vor primi bucuroşi pe un alb care a omorît un alt alb din pricina unei femei negre. Aşa am şi făcut. Ce s-a ales de matelotul meu la *scăpaţi*? Este o altă poveste, dar iată că aventura se repetă, şi Ovidiu vine să mă prevină că e dispus să facă şi pentru al doilea ce a făcut pentru primul. După cum ţi-ai dat seama, l-am încurajat să meargă mai departe.

Ridică din umeri, îşi bău rachiul dintr-o înghiţitură şi îmi propuse să-mi încerc norocul la biribi. Ne-am aşezat la o masă. Într-o jumătate de ceas, el a pierdut douăzeci de pistoli, eu am cîştigat patruzeci şi ne-am hotărît să ne oprim aici. Voiam să-i înapoiez suma pierdută. Îmi spuse că ar însemna să-l jignesc.

— Nu stărui, dragă băiete. Am să te duc la *Ulise* unde îmi vei da de băut.

Ulise era patronul unei cîrciumi şi mai ordinare decît *Bunul colon*. Ne-am dus apoi la Rozalia, fostă pensionară la Hôpital Général, unde veneau cele de teapa ei care încercară zadarnic să ne stîrnească.

— Nu dau nici măcar o negresă pentru zece prăpădite dintr-astea îmi spuse locotenentul care, uitîndu-se la ceas, observă că venise tocmai ora unei anume Cleomena şi mă lăsă baltă.

Capul începea să mi se învîrtă, din pricina rachiului. M-am înapoiat pe corabie, unde l-am găsit pe Sosthène sprijinit cu coatele de copastie, privind fix înaintea ochilor. Am socotit de bună-cuviinţă să-i respect dispoziţia taciturnă.

A doua zi, renunţînd să mai cutreier amăgitoarele locuri zise de plăcere, am făcut o lungă plimbare călare în împrejurimile oraşului. Degeaba mă străduiam să admir natura luxuriantă, îmi lipsea o tovărăşie, şi am descoperit nu fără strîngere de inimă că îmi lipsea tocmai Eponine. Aş fi fost foarte mirat dacă vreo pithie de la tropice mi-ar fi prezis atunci că în această insulă încîntătoare aveam să gust ultimele clipe de fericire.

Veni şi cea de-a treia zi, mult aşteptată de Sosthène. Prietenul meu se plimba neîncetat pe punte, de la trinchet la artimon şi, spre sfîrşitul după-amiezii, îl văzui nu fără uimire urcîndu-se în mărul gabierului mare, unde rămase timp destul, de îndelungat.

— Ce dracu' ai căutat acolo sus? l-am întrebat cînd a coborît din vîrful prăjinii.

— Voiam să văd dacă se zăreşte golful Acul, îmi spuse el, cu chipul iluminat de o speranţă plină de voioşie. Nu l-am văzut însă decît pe domnul Pigache care vine spre noi cu şalupa. Deci vom putea pleca.

Bunul domn Pigache era într-o admirabilă dispoziţie, din puternicul motiv că omul care îl aproviziona de obicei îi adusese o balercă plină cu neîntrecutul rachiu curat din trestie de zahăr, păstrat pentru uzul său personal, pe care o mîngîia ca pe o fiinţă adorată. Preţiosul obiect a trebuit să fie urcat la

bord cu mii de precauţii, care ne-au făcut să întîrziem şi Sosthène tropăia de nerăbdare.

În sfîrşit iată-ne călărind. Soarele stacojiu se scufunda într-o mare indigo şi o noapte înmiresmată de esenţe preţioase ne învăluia. Caii noştri înaintau cam încet, dar nu-i zoream, întrucît ne calculasem bine timpul. Lui Sosthène nu i se auzea gura. În ruptul capului nu i-aş fi tulburat gîndurile. Ce răspuns avea să-i dea Valérie? îmi simţeam inima strînsă ca într-o gheară de nelinişte, dar refuzam să văd în acesta o prevestire rea. Dacă răspunsul era negativ, cum va trece prietenul meu prin această încercare, în starea de exaltare în care se afla?

Luna plină se şi ridicase în înaltul cerului cînd am sosit la poalele movilei pe care trebuia s-o urcăm pentru a ajunge la „casa cea mare”. Pe la jumătatea urcuşului, sub frunzişul des, ne luarăm caii de căpăstru spre a-i feri să necheze, ceea ce ar fi dat de ştire celor din casă. Razele lunii, strecurîndu-se printre frunze, făceau pe pămîntul roşcat mici pete de argint.

În afara serilor cînd dădeau petreceri, Augustin şi Soledad Cazenave se culcau oare odată cu găinile? Era abia ora nouă şi jumătate, şi nici o lumină nu licărea la ferestrele casei lor. Înconjurarăm luminişul în inima căruia se afla locuinţa, avînd grijă să nu scîrţîie prea tare nisipul sub tălpile noastre. La începutul drumeagului pe care mersesem cu Eponine şi Valérie în seara balului, Sosthène descoperi fără greutate o fîşie de voal alb, care părea smuls dintr-un văl de mireasă. Văzu în el o aluzie delicată a fetei, dar şi o prevestire bună.

Am numărat şase asemenea puncte de reper ingenioase, potrivit aşezate pînă la locul de întîlnire, unde ne-am pus pe aşteptat. Sosthène se tot învîrtea în jurul răspîntiei, ca un leu în cuşcă. Am pomenit oare mai

înainte de orologiul încastrat în mijlocul frontonului casei? În ciuda depărtării, am auzit desluşit zece bătăi răsunînd în tăcerea desăvîrşită a nopţii. Sosthène se opri din mersul lui de fiară nerăbdătoare.

— Au întîrziat spuse el.

Nu trecu un minut şi frumoasele noastre apărură într-un foşnet de mătăsuri. Atît cît ne puteam da seama la lumina palidă a lunii, purtau nişte rochii de un gri-deschis, peste care îşi puseseră o pelerină neagră cu capişon plisat. Îndată Valérie se aruncă în braţele lui Sosthène, pe cînd Eponine se limită să-mi întindă o mînă pe care am acoperit-o de sărutări şi pe care şi-o retrase iute.

— Trebuie să ştii, domnule, spuse ea cu o voce ascuţită, că nu mă aflu aici decît pentru a-mi însoţi sora şi nu pentru a adăuga o nouă victimă listei dumitale de cuceriri. Din nefericire, eşti un om uşuratic, ceea ce nu ştirbeşte cu nimic meritele dumitale, sînt de acord, dar o fată cuminte nu trebuie să se încreadă în ele. Prietenul dumitale are o inimă mai simţitoare. Ştie mai bine decît dumneata să răspundă bătăilor ei. Nu se dă îndărăt în faţa unor mari hotărîri, pentru a obţine sufragiul celei pe care o iubeşte, şi Valérie îi aduce o veste care... Dar, mai bine ascultă ce vorbesc, fiindcă te va interesa, şi pe dumneata. Se auzi vocea lui Sosthène, care tremura uşor.

— Valérie, am deci dreptul să sper? Fata suspină.

— Soarta dumitale va depinde de bărbăţia de care vei da dovadă, scumpe prietene.

O prinse în braţe, o ridică în sus şi începu să se învîrtă cu ea, ca un adevărat nebun ce era.

— În cazul ăsta, vei fi nevasta mea.

— Mai întîi dă-mi drumul, răspunse ea destul de sec, şi lasă-mă să-ţi explic. Nu-i un lucru chiar atît de simplu.

0 lăsă pe pămînt şi ea începu explicaţia. Cu două zile în urmă a încercat să-l înduplece pe tatăl ei, omul cel mai sincer din lume, cel mai îngăduitor, cel mai hotărît să le facă fericite pe fiicele lui, cărora nu le refuzase nimic. Nu-i ascunse cele două întîlniri cu Sosthène, simţămîntul născut grabnic între ei, dorinţa lor comună de a-şi uni vieţile. În sfîrşit vorbise şi despre averea armatorului din Nantes, ceea ce dovedea că pretendentul ei nu era un coate-goale care alerga după zestre, lucrul putînd fi lesne confirmat de căpitanul Fulminet.

Făcu o pauză.

— Valérie, spuse Sosthène, mă faci să fierb de nerăbdare. Ce a răspuns tatăl dumitale?

Ea clătină din cap, îi puse o mînă pe umăr şi îl privi în ochi.

— Te-am prevenit. Amîndouă avem încă din copilărie nişte novios[1], cum zice mama, şi pot chiar să-ţi spun cum îi cheamă. Unul este Gilles Dugain şi celălalt Zacharie Pioux. Tata m-a ascultat cu mare blîndeţe şi nu mi-a făcut nici o mustrare. A spus doar că, dacă aş fi fost liberă de orice promisiune, ar fi ţinut bucuros seama de cererea dumitale. Din nefericire, şi-a dat cuvîntul şi socoate să nu şi-l poate lua înapoi.

— Deci totul e pierdut? strigă Sosthène. Şi pretinzi că tatăl vostru n-are altă grijă decît fericirea fiicelor lui? Ascultă-mă. Închiriez o corabie, te răpesc, şi ne căsătorim în Guadelupa, ajungem în Franţa şi dracu' să mă ia dacă bunul Cazenave, auzind aici pe insulă că

---

[1] *Logodnici (span.).*

fata lui este cea mai fericită femeie, n-o să ne trimită bine-cuvîntarea.

Valérie îl mîngîie uşor pe obraz şi spuse mai departe:

— Ai o imaginaţie bogată, Sosthène, dar te duce cam prea departe. Nu protesta! De altfel este şi ceea ce îmi place la dumneata. Să presupunem însă că sînt de acord cu planul dumitale. Un corsar englez, olandez, sau, mai rău încă, un pirat, se ia după coaja dumitale de nucă şi te înhaţă. Te pune în lanţuri, şi cere familiei să te răscumpere. Dar ce se întîmplă cu biata Valérie? Nici nu îndrăznesc să mă gîndesc. Nu, nu-i o cale prin care să mă legi de dumneata. Slavă Domnului! există şi alta mai eficace.

Sosthène îi prinse mîinile într-ale lui.

— Care?

— Credeam că ai înţeles, continuă ea cu acelaşi ton egal. Cel mai bun mijloc de a trece peste o piedică este de a o înlătura. Îl cunosc pe tata. Este inutil să te împotriveşti oricăreia dintre hotărîrile lui, odată ce-a luat-o. Este un om bun, dar încăpăţînat ca un catîr. Or, m-a lăsat să înţeleg limpede că n-are nimic împotriva dumitale, singura piedică în ochii lui fiind Zacharie.

— Zacharie?

— Da, Zacharie Pioux este acel novio al meu despre care ţi-am vorbit, al surorii mele fiind Gilles Dugain. Niciodată nu l-am iubit pe Zacharie, care nu este pentru mine decît un camarad. N-aş putea face cu el decît o căsătorie de convenienţă. M-am dus deci să-i spun ce se petrece în inima mea şi să-i cer să renunţe la mine.

— Valérie, spuse Sosthène sărutîndu-i pe rînd mîinile, eşti cea mai minunată făptură din cîte există pe pămînt şi toată viaţa mea nu va fi de ajuns să ţi-o

repet într-una. Numai dumneata puteai găsi o soluţie pe cît de radicală, pe atît de curajoasă. Cum a primit lucrurile acel novio?

— Rău. Zacharie are mintea înfierbîntată. Tatăl lui s-a ocupat multă vreme de jaful pe mare, din care şi-a făcut averea, şi fiul i-a moştenit firea crudă. Pe scurt, Zacharie vrea să te omoare.

— N-are decît să vină! spuse Sosthène ridicînd din umeri.

— Tocmai că şi vine, continuă Valérie. Mi-a declarat că unul din voi – vreau să spun dumneata sau el – este de prisos, că se simte ofensat şi că neînţelegerea dintre voi nu poate fi curmată decît cu ajutorul armelor.

— Unde şi cînd, dacă nu te superi?

— Acum şi aici. Aşteaptă la capătul drumeagului să-i fac semn în cazul cînd îţi menţii părerea că mă vrei de nevastă.

— Mi-o menţin, spuse Sostene scoţîndu-şi sabia.

Un rîs zeflemitor şi totodată sardonic însoţi această declaraţie şi, pe loc, gîndul îmi zbură la duelul cu contele de Valbert, la consecinţele lui dezastruoase pentru mine, din pricina celor două surori, Line şi Trine. Situaţia prezentă avea asemănări tulburătoare cu cealaltă şi neliniştea pe care o simţeam mă îndemnă să intervin.

— Sosthène, îi spun, acum nu judeci la rece şi o chestiune ca asta nu se rezolvă în pripă. Dacă înţeleg bine, această aventură trebuie să se termine cu moarte de om.

— Şi cum ai vrea, dom'le să se termine? îmi răspunse el luîndu-mă de sus în glumă.

— De la început las la o parte ipoteza unei soluţii în defavoarea ta, i-am spus eu, ceea ce m-ar obliga să te

răzbun. Dar, dacă îţi trimiţi rivalul pe lumea cealaltă, cam care crezi tu că va fi urmarea? Vei fi urmărit, arestat, condamnat – şi mi s-a spus că guvernatorul insulei, spre a ţine în frîu o populaţie prea neastîmpărată, ar fi fără milă în cazurile de moarte violentă.

— Nu domnule, spuse sec Valérie. Voi depune mărturie că prietenul dumitale era în legitimă apărare, că a fost provocat, atacat, şi îndrăznesc să cred că mărturia dumitale o va sprijini pe-a mea.

Eponine, care pînă acum nu deschisese gura, nu vru să se lase mai prejos şi se amestecă şi ea în vorbă, cu tonul cel mai firesc.

— Înţeleg, domnule Lafortune, spuse ea, că simţi o oarecare strîngere de inimă văzîndu-te scos în afara unei lupte devenită inevitabilă din pricina duioaselor simţăminte pe care sora mea a avut fericirea să i le inspire prietenului dumitale. Dar îngăduie-mi să observ că nu depindea decît de dumneata să fii parte activă, dacă pot zice aşa, în acest conflict însă dorinţa ce arde să se vadă împlinită printr-o legătură legitimă nu se naşte la comandă. De altfel, fii liniştit. Vei intra în joc: Gilles, acel novio al meu despre care ai aflat şi care nu este mai potolit decît Zacharie, va asista la duel. A fost cam indispus de avansurile pe care mi le-ai făcut în seara balului. Ştie că am fost împreună la Înşelătoare şi la Limonadă, şi vrea şi el să-ţi ceară socoteală cu mai multă furie decît Zacharie, deoarece înclină că creadă că intenţiile dumitale faţă de mine erau mai puţin curate.

Mi se urcă sîngele la cap.

— De minune! spusei, iată, dragul meu Sosthène, nişte copile primejdioase. Acum pot să-ţi împărtăşesc ce mi-a mărturisit domnul Dufourneau, care cunoaşte

foarte bine această drăgălaşă lume exotică. Nevinovatele noastre mai au pînă acum pe conştiinţă un mort; şi un schilod, care au păţit-o bătîndu-se pentru ochii lor frumoşi. După cum se vede, ne-au hărăzit şi nouă aceeaşi soartă. Socot că ai înţeles şi deci o vei lăsa pe Valérie a ta în braţele irascibilului negustor de vite, îi vei face o plecăciune adîncă şi vei porni împreună cu mine în căutarea unei frumoase mai blînde.

Sosthène nu avu timp să-i răspundă, căci o voce se auzi în spatele fetelor.

— Domnilor sublocotenenţi, sîntem la ordinele dumneavoastră.

Doi voinici laţi în umeri şi care erau amîndoi cu un cap mai înalţi decît mine, apărură din drumeagul la colţul căruia atîrna de o ramură voalul neprihănit.

-— Ne faceţi să aşteptăm prea mult, frumoaselor, spuse un glas mai aspru, care era al celui de-al doilea novio. Ne-am gîndit că domnii ăştia ar putea fi grăbiţi.

Două rîsete răutăcioase subliniară această provocare făţişă. N-am uitat nici azi cele două chipuri viclene, pe care, în lumina prăfuită a lunii pline, se putea citi ură şi sălbăticie. Fiecare din adversarii noştri avea în mînă o sabie de căsăpit, cu tăişul lat şi scurt. Am înţeles pe dată că vom avea de-a face cu adversari de temut.

Începutul a fost mai fulgerător decît mi-am putut închipui. Abia avusesem vreme să-mi scot sabia din teacă şi cel mai voinic din cei doi insulari se şi năpusti asupra mea. În clipa aceea m-am felicitat pentru exerciţiile cu sabia de abordaj pe care le făcusem împreună cu Sosthène pe puntea corăbiei noastre. Cunoşteam toate şiretlicurile. După ce îmi dădu orbeşte o cumplită lovitură, pe care am parat-o cu

sabia, omul începu să se învîrtă cu iuţeală în cel mai bun stil al regelui Lolo, şi ar fi fost în stare să-mi zboare capul la cîţiva paşi, dacă n-aş fi avut prezenţa de spirit de a mă arunca înainte. Am simţit deasupra capului şuierul oţelului tăind aerul, dar adversarul meu mă atacase cu asemenea violenţă încît îşi pierduse echilibrul. N-am avut decît să-mi întind sabia, în care se înfipse ca un pui în frigare.

Se prăbuşi fără un geamăt. A trebuit să-mi proptesc piciorul în el spre a-mi putea scoate sabia şi a sări în ajutorul lui Sosthène. Dar era prea tîrziu. Auzisem un horcăit urmat de un gîlgîit îngrozitor. Vai! colegul meu zăcea la pămînt. Nu ştiuse, ca mine, să evite atacul ucigaşului şi sîngele îi ţîşnea în valuri din beregata tăiată. Şi iată că ucigaşul lui se năpusteşte asupra mea, cu sabia întinsă, gura strîmbată într-un rînjet sălbatic şi strigînd:

— Dacă tu crezi, marinar nenorocit, că-mi voi lăsa pielea în sabia ta, cum s-a întîmplat cu Gilles, te înşeli amarnic. Mai bine fă-ţi rugăciunea. Nimeni nu se poate lăuda pînă acum că l-a zgîriat măcar pe Zacharie Pioux, şi îţi făgăduiesc că nu vei fi primul.

N-aveam ce să-i răspund acestui descreierat. Toată atenţia mea, înzecită de voinţa fermă de a-mi răzbuna prietenul, era concentrată asupra celor mai mici gesturi ale lui, spre a-i strica jocul şi a-mi plasa lovitura. Bădăranul era pe cît de iute, pe atît de voinic. Astfel încît la atacul său brutal era gata să-mi scape sabia din mînă, încă de la începutul luptei.

Noaptea era apăsătoare. Pe chipul schimonosit a batjocură am văzut picuri de sudoare. Cea mai bună tactică era să-l sîcîi, pentru a-l obosi. Am început să sar la dreapta şi la stînga, să mă dau îndărăt, să mă învîrt în jurul răspîntiei, limitîndu-mă să fac pe grozavul,

îndemnîndu-mi astfel adversarul să nu mă creadă în stare să iau iniţiativa. Făcusem o socoteală bună, întrucît, puţin cîte puţin, înaintînd mereu spre mine, Zacharie Pioux căpăta încredere în sine şi, convins că mă lichidează, mă umplea de înjurături care sfîrşiră prin a-i clătina stăpînirea de sine.

Cîte minute a durat acest dans al morţii? N-aş putea spune, căci pierdusem noţiunea timpului. Sudoarea picura din ce în ce mai mult de pe fruntea omului, îi curgea pe obraji, i se prelingea în bărbie. De două ori rămase descoperit şi aş fi putut prinde prilejul de a-l scoate din luptă. Dar gîtlejul însîngerat al lui Sosthène îmi poruncea să mă port la fel cu acest mizerabil. În sfîrşit, săvîrşi greşeala pe care o aşteptam. Vru să repete, în felul său, lovitura care i-a adus o tristă faimă baronului de Jarnac, în duelul cu domnul de La Chîtaigneraie. L-am provocat ţinînd dinadins garda sus. Se aplecă spre a-mi da o lovitură cumplită şi care, dacă n-aş fi prevăzut-o, mi-ar fi despicat fără greş tendoanele genunchiului drept. Nu mă nimeri, fiindcă am sărit repede în lături, şi sabia mea îi străpunse gîtul, ieşind prin ceafă.

Îşi primise răsplata şi îi venise şi lui rîndul să horcăie. Am alergat la Sosthène, am îngenuncheat lîngă el. Nu murise, dar asta nu însemna că mai avea mult de trăit. Aproape tot sîngele i se scursese prin cumplita rană, o spumă roşietică îi acoperea buzele şi faţa lui palidă ca ceara vestea apropierea sfîrşitului. I-am pus o mînă pe fruntea care începuse să se răcească. Se străduia zadarnic să rostească ceva, dar ochii i se dădură peste cap mai înainte ca vreun sunet să-i iasă din gură. Nu-mi mai rămînea decît să-i închid pleoapele şi, îndeplinind această pioasă îndatorire, un hohot de plîns mi se opri în gît.

O tăcere înspăimîntătoare se aşternu în urma înjurăturilor şi zgomotului de arme încrucişate. Cele două vinovate de această dramă erau la doi paşi de mine, strînse una într-alta, ca nişte vrăbii înfrigurate, şi mă priveau, cu ochii holbaţi de spaimă. Mă cuprinse o furie oarbă.

— Bravo, domnişoarelor, le-am spus cu voce de gheaţă, cred că sînteţi mîndre de opera dumneavoastră. Iată trei oameni morţi, victime ale crudei voastre frivolităţi. Ce mai aşteptaţi? De ce nu începeţi să dansaţi şi să vă învîrtiţi, cum aveţi obiceiul, în jurul cadavrelor astea, ca nişte făpturi fără inimă şi fără minte ce sînteţi? Dar mai bine nu, pieriţi grabnic din ochii mei, că altfel nu mai răspund de mine.

Nu lăsasem din mînă sabia plină de sînge. Amîndouă scoaseră parcă acelaşi ţipăt şi o luară la fugă.

Capitolul 11

Am rămas singur dinaintea celor trei morţi şi, pe cînd în faţa a doi adversari hotărîţi deopotrivă să mă ucidă, n-am avut nici măcar o clipă de slăbiciune, acum însă clănţăneam din dinţi. Cel care ar fi trebuit să fie victimă devenise, apărîndu-se din răsputeri, călău. Cine însă ar fi putut crede acest lucru, cînd toate aparenţele mă învinuiau? Curînd surorile Cazenave aveau să dea alarma, să asmuţească întreaga plantaţie împotriva mea. Urmărit, hăituit ca o fiară sălbatică, prins, aruncat în temniţă, voi fi tîrît în faţa tribunalului, voi avea să dau seama pentru două omoruri, şi deznodămîntul era lesne de prevăzut. Mai multe leghe mă despărţeau de *la Pélulante*, şi chiar dacă izbuteam să ajung pe corabie, domnul Fulminet, în ciuda prieteniei pe care o avea faţă de mine, va fi obligat să mă predea.

Deodată m-a fulgerat gîndul că fusesem foarte imprudent lăsîndu-le să fugă pe cele două mizerabile cochete, ale căror capricii perverse erau pricina nenorocirii mele. N-ar fi fost mai bine să le fi astupat gura cu hainele de pe ele, să le fi legat fedeleş, să le fi răstignit de un copac ţinîndu-le sub ameninţarea săbiei, pentru a fi cîştigat timp să fug? Ah! bine ne-au mai îmbrobodit fetele astea, pe Sosthène şi pe mine! Prietenul meu cel mai drag zăcea acum pe pămîntul

rece, într-o baltă de sînge. Singura mea cale de salvare era să mă îndepărtez cît mai mult de plantaţia lui Cazenave şi să mă ascund într-un loc sigur. Dar ce adăpost puteam găsi pe insula asta, unde nu eram decît un străin în trecere?

O faţă lată, buzată şi hlizită îmi apăru deodată în minte, cea a mulatrului Ovidiu, patronul cîrciumii *La bunul colon*. Nu urma doar să ascundă la *scăpaţi* un ucigaş ca mine, pe gabierul Lamarche, acelaşi care a ucis frumuşel trei păgîni dintr-un singur foc de flintă, între Lisabona şi insulele Desertas?

Am pornit-o glonţ pe drumeagul unde se mistuiseră cele două surori. Trebuia să le prind din urmă pe aceste împieliţate şi, printr-un mijloc oarecare, să le împiedic a face rău, exact atîta timp cît aveam nevoie să dispar. Fugeam ca un nebun şi frunzele mă loveau peste faţă, crengile mă biciuiau.

N-am alergat prea departe. Abia făcusem jumătate din drum şi am fost silit să mă opresc. Eponine şi Valérie erau în faţa mea, una din cele două surori aplecată asupra celeilalte care, stînd pe pămînt, gemea şi îşi freca un picior. Cea care sta în picioare se ridică, se întoarse spre mine şi se trase înapoi, cu amîndouă mîinile ridicate înainte, într-un gest de apărare.

— Nu te atinge de mine, spuse ea. Din cauza dumitale Valérie şi-a răsucit glezna. Nu mai poate să meargă. Dacă ai fi un bărbat politicos ai duce-o pînă acasă.

— Ca să mă denunţi pentru vina de a fi ucis două brute care voiau să mă omoare?

Mai aveam încă multe de învăţat despre aceste făpturi drăgălaşe. Eponine, Eponine a mea, ale cărei

sărutări mi se păruseră atît de dulci, continuă cu glas aspru:

— Morţii nu mai suferă. Dar Valérie suferă din vina dumitale şi are nevoie grabnic de îngrijiri. Dacă o duci pînă acasă, nu numai că îţi făgăduiesc să nu deschid gura despre cele întîmplate în noaptea asta, dar abia mîine voi trimite o sclavă de-a noastră la răspîntie, pasă-mi-te să caute o batistă de dantelă la care ţin şi pe care voi zice c-am pierdut-o plimbîndu-mă pe acolo. Toată lumea va socoti că ea a descoperit rodul faptelor dumitale. În ce ne priveşte, n-am auzit nimic, nu ştim nimic.

Tonul lipsit de orice emoţie cu care fuseseră rostite aceste cuvinte mă lăsă fără grai. Moartea celor trei bărbaţi, de care era direct răspunzătoare, avea pentru sensibila Eponine mai puţină însemnătate decît glezna sclintită a surorii sale. Dar n-aveam de ales. Era mai bine să-mi iau riscul, luîndu-mi în acelaşi timp măsuri de siguranţă.

— Jură-mi, îi spun, pe mama dumitale că te vei ţine de cuvînt.

Ridică din umeri.

— Unde ţi-e capul? Nu înţelegi că este în interesul nostru să nu fim amestecate în povestea asta? Nu ne-a văzut nimeni ieşind din casă, nu ne va vedea nici intrînd. Vom spune că Valérie şi-a scrîntit piciorul făcînd un pas greşit în odaia ei.

— Jură!

— Dacă ţii atît de mult, jur.

— Pe capul mamei dumitale.

— Pe capul mamei mele.

— Şi sora dumitale trebuie să jure.

— Jur, murmură Valérie, gemînd într-una.

O ridicai în braţe şi ea mi le trecu îndată pe-ale sale în jurul gîtului. Ciudată poveste! Dacă, un ceas mai înainte, aş fi ţinut astfel strîns la piept şi oarecum în puterile mele această încîntătoare creolă, m-aş fi socotit cel mai norocos dintre muritori. Dar acum, cînd simţeam pe ceafă mîinile ei reci, cînd parfumul ei suav şi totodată pătrunzător îmi umplea nările, nu încercam faţă de ea decît dispreţ şi scîrbă. Tot mai gemea uşor. Mergeam cu paşi mari, dorind să scap cît mai repede de asemenea povară, şi Eponine se ţinea după mine.

În sfîrşit „casa cea mare” apăru albă toată în lumina lunii. Am lăsat-o pe Valérie în faţa uşii şi ea se sprijini de sora ei ca să poată merge şchiopătînd.

— Mulţumesc, domnule, spuse rece Eponine. Crede-mă că regret cele întîmplate.

Acesta a fost singurul discurs funebru pentru Sosthène şi cei doi novios.

Ce să-i răspund acestei inconştiente? Nimic. I-am întors spatele, ca să cobor în goană panta movilei. Calul meu şi-al lui Sosthène şedeau liniştiţi, aşa cum îi lăsasem. L-am dezlegat pe-al meu, apoi, gîndindu-mă mai bine, i-am dat drumul şi tovarăşului lui. Putea să se ducă unde dorea.

Ajuns la capătul costişei pe care, din prudenţă, o coborîsem la pas, am dat pinteni calului. Este nevoie să mai spun ce gînduri mă frămîntau? Nu se scursese nici măcar un ceas de cînd străbătusem acelaşi drum în sens invers, împreună cu Sosthène care tăcea, dar care avea inima plină de speranţă. În acest scurt răstimp, soarta mea îşi schimbase faţa. Cu peste un an în urmă şi în împrejurări tragic analoge, mă aflam expus aceloraşi primejdii, dar de data asta nu mă mai puteam bizui pe sprijinul unui tată. Ce făcea el oare în clipa asta, dragul marchiz despre care n-aveam nici o

veste de cînd îl părăsisem? Se gîndea oare la fiul lui şi la neamul său care era ameninţat să rămînă fără urmaşi din pricina unei absenţe atît de prelungite, ce lasă frîu liber celor mai sumbre presupuneri? Ce făcea oare verişoara Apollonie care, în orice ocazie, lua atît de vajnic partea drăguţului ei văr? Mi-am stăvilit o lacrimă. Nu era momentul nici să visez, nici să mă înduioşez, ci să lupt pentru viaţă.

Am ajuns să văd primele case din Capul Francez. Mi-am lăsat din nou calul la pas. În spatele meu aud un zgomot de galop. Vor şi pune mîna pe mine? Nu era decît calul lui Sosthène, care desigur nu se împăca cu singurătatea şi, ajuns în dreptul nostru, îşi potrivi mersul după al calului meu.

Hanul *La Marinarul vesel* era la fel de întunecat ca şi celelalte case ale oraşului pustiu unde, din loc în loc, un felinar lumina slab cîte un colţ de stradă. Nici vorbă să scol din somn sclavul de la grajd. După ce am legat caii de un belciug fixat în perete, m-am îndreptat în grabă spre hanul *Bunului colon*. O geană de lumină se strecura pe sub uşă. Mi-am lipit urechea de un canat. Ultimii clienţi desigur plecaseră, deoarece nu auzeam nici un zgomot. Am bătut de două ori. Lumina se stinse. Am mai bătut o dată şi uşa se întredeschise scîrţîind. Am recunoscut glasul lui Ovidiu.

— Tu eşti, Polidor?

— Nu, prietene, îi răspund, sublocotenentul Lafortune, pe care l-ai văzut alaltăieri cu domnul Dufourneau. Am să-ţi vorbesc.

— Intraţi, domnule ofiţer.

Închise uşa pe întuneric, apoi aprinse un fitil vîrît într-o sticlă şi îi văzui dinţii albi strălucind pe faţa cîrnă.

— La porunca dumneavoastră.

— Ovidiu, am ucis doi oameni albi: pe Gilles Dugain şi pe Zacharie Pioux. Înainte de asta, ultimul l-a ucis pe-un prieten de-al meu şi amîndoi voiau să-mi facă şi mie de petrecanie.

Faţa i se lăţi într-un rîs hohotitor.

— Bine aţi făcut, domnule ofiţer. Au rămas doi ticăloşi mai puţin. Nici un om din oraş nu-i înghiţea. Erau nişte oameni răi, care-i biciuiau pe negrii lor pînă-i omorau în bătaie. Atunci, vreţi şi dumneavoastră să vă duceţi la *scăpaţi*?

— Ai priceput, Ovidiu. Mai am vreme?

— Tocmai îl aştept pe Polidor. Este şeful unei bande din savana Gropii, un om care nu se lasă tras pe sfoară. I-am trimis vorbă pentru matelotul dumneavoastră. O să plecaţi împreună cu ei. La *scăpaţi* trebuie doar să staţi deoparte, fiindcă-s foarte iuţi la mînie, pot zice chiar un pic sălbatici. Ce să-i faci? Viaţa în savană nu-i uşoară. Cel mai bine pentru dumneavoastră ar fi să nu prindeţi rădăcini pe-acolo şi s-o ştergeţi cît mai curînd la spanioli sau la englezi: în Cuba, în Jamaica, în Porto-Rico, unde doriţi.

I-am strecurat în mînă cîţiva bani de aur.

— Domnul ofiţer e prea bun.

— Viaţa mea n-are preţ, şi tu mi-o salvezi. Ai ceva de scris?

— Cînd eram argat ţineam socotelile plantaţiei.

— Adu-mi aici tot ce-mi trebuie. Îţi voi încredinţa o scrisoare pe care i-o vei da mîine locotenentului Dufourneau.

— Domnul locotenent este în odaia lui. Vreţi să-l scol? Poate nici nu doarme, căci nu e singur şi nu şi-o pierde timpul degeaba.

Rîse din nou, îmi aduse călimara şi pana şi începui scrisoarea. Era scurtă. După ce povesteam cele

întîmplate, îl rugam pe domnul Dufourneau să-mi ţină partea în faţa căpitanului Fulminet, pe care declaram că eram îndurerat să-l părăsesc, singura mea grijă fiind să-l scutesc, ca şi pe mine de altfel, de orice încurcătură cu guvernul insulei.

În timp ce scriam, Ovidiu sta în picioare lîngă mine, cu braţele atîrnînde. Am împăturit hîrtia pe care o strecură iute între cămaşă şi piele.

— Acum, spuse el, cu îngăduinţa domnului ofiţer, am să-l caut pe matroz. Polidor trebuie să vină îndată.

Se întoarse cu normandul meu, care rămase cu gura căscată cînd mă văzu.

— Aoleu! domnule Lafortune, aţi venit să mă înhăţaţi?

— Fii pe pace, Lamarche. Am intrat amîndoi în aceeaşi încurcătură, şi tu şi eu. Mă aflu aici doar spre a te însoţi la *scăpaţi*.

— Nu e cu putinţă!

— Asta-i adevărul curat, gabier. Vei afla totul mai tîrziu.

Ovidiu umplu trei pahare cu tafia şi închină în sănătatea mea. Tocmai sorbeam încet lichidul aspru cînd cineva bătu rar, de trei ori, la uşă. Era negrul Polidor care, văzîndu-mă, fu cît pe ce s-o ia la fugă. Ovidiu îl ţinu spunîndu-i ceva într-o limbă păsărească, un amestec de cuvinte scîlciate franţuzeşti, spaniole şi fărîme de dialecte africane, cu care nu mă obişnuisem încă.

Trebuie să spun că la prima vedere Polidor n-avea nimic comun cu blînzii negri inofensivi, cu care te poţi întîlni fără teamă într-o margine de pădure. Făcea parte din neamul acelor sîngeroşi mandingo, care nu s-au putut lepăda de urîtul obicei de a-şi mînca semenii. Pot fi recunoscuţi după dinţii pe care şi-i pilesc cu grijă

pentru a-i face mai ascuţiţi. Polidor era un găligan vînjos, înalt, şi îmbrăcat doar cu o cămaşă şi un pantalon zdrenţăros. Avea un cuţit agăţat de curea, într-o teacă de piele. Pe măsură ce Ovidiu îi tot explica, cheltuindu-se în gesturi, vedeam cum i se desfac buzele într-o strîmbătură îngrozitoare, lăsînd să i se vadă dinţii. În sfîrşit, începu să ţopăie pe loc, îşi înclină de cîteva ori în faţa mea capul creţ şi îmi spuse:

— Io pretin bun la dom oficer.

După care dialogul dintre el şi Ovidiu continuă, şi acesta din urmă mă înştiinţa că Polidor era în al nouălea cer de bucurie că-i poate ajuta pe doi oameni albi, care, ucigînd alţi oameni albi, ţineau desigur, ca şi el, să-şi mărească numărul trofeelor.

Fără să discut acest punct de vedere personal, l-am bătut prieteneşte pe umăr pe căpcăun şi i-am întins sticla începută de tafia pe care o goli dintr-o sorbitură, de-am crezut c-o să-i iasă ochii din cap, apoi scoase un oftat mare.

Între timp, observaţia lui despre viitoarele fapte de care mă credea în stare îşi făcea drum în mintea mea. Lumea *scăpaţilor*, fraţii lui, nu era un loc tihnit. Desigur nu mă puteam gîndi cu sînge rece la perspectiva de a rămîne mai mult de cîteva zile în savană, în mijlocul sălbaticilor care trăiau din jafuri, dădeau foc plantaţiilor şi săvîrşeau cu plăcere atrocităţi în care intra şi antropofagia. Şi iată că mă revedeam la promontoriul Limonadei şi o auzeam pe Valérie vorbindu-mi despre acel corsar francez care capturase şi adusese în port o navă engleză cu treizeci de tunuri. Imaginaţia mea broda pe acest dat plin de făgăduinţe. Ştiam ce se petrecea într-un asemenea caz. Dragul domn Pigache îmi împuiase urechile cu astfel de poveşti. Căpitanul corsar nu lăsa decît un detaşament din echipajul său la

bordul vasului capturat, în vreme ce-i negocia vînzarea. De ce n-aş încerca, împreună cu Polidor şi *scăpaţii* săi, să capturez la rîndul meu corabia engleză? Datorită lecţiilor domnului Fulminet, ajunsesem să fiu un navigator destul de bun pentru a lua comanda unei fregate. Lamarche, matelot excelent, putea să-i înveţe pe negri manevrele. Le voi cere acestora din urmă să-i cruţe pe mateloţii francezi rămaşi pe corabie. Vor trebui doar să-i împiedice a se împotrivi acţiunii noastre, pentru a-mi îngădui apoi să-i înrolez pe cei care se învoiau să mă urmeze. Nu vedeam nici o piedică să mă port la fel şi cu prizonierii englezi, adică aşa cum făceau căpitanii hoţi de mare, care nu le cereau marinarilor decît să ştie manevrele, fără să le pese de ţara unde văzuseră lumina zilei. Astfel, echipajul meu alb va fi egal în număr cu echipajul meu negru şi, la nevoie, va şti să pună *scăpaţii* cu botul pe labe dacă vor deveni prea turbulenţi.

Toate aceste gînduri care se buluceau în mintea mea iscară deodată un altul, legat de domnul Pigache şi de amintirea discuţiei pe care o avusesem cu el pe puntea corăbiei, puţin după ce părăsisem meleagurile regelui Lolo. Îmi vorbise despre „negrofilia” sa şi despre republica Libertalia, unde negrii trăiau pe picior de egalitate cu albii şi unde echipajele corăbiilor erau bicolore. L-am întrebat atunci dacă, după părerea lui, negoţul cu negri n-ar trebui desfiinţat, şi el mi-a răspuns, cu un accent plin de convingere, care mă tulburase: „Sper şi eu”. Aceste nobile cuvinte treceau cu mult peste capul unui proaspăt sublocotenent, chiar dacă în mintea lui fusese înaintat la gradul de comandant al unei nave cu treizeci de tunuri. Ele puteau purcede de la suverani, regi şi prinţi, care aveau în grijă cîrmuirea unor imperii. Dar nu puteam fi

în oarecare măsură precursorul, cel care, dînd imbold marii mişcări de eliberare a negrilor, va fi ridicat de oamenii viitorului la rangul celor care aduc cinste speciei umane prin revolta lor împotriva asupririi? Luasem parte la vînzarea captivilor noştri. Afişele vorbeau despre ea că este făcută în numele Regelui, al Legii şi al Dreptăţii. Ei bine, să zicem numai în numele Dreptăţii – care ar trebui s-o ia înainte Regelui şi Legii, îndemnîndu-l pe unul s-o abroge pe cealaltă – de ce nu m-aş ridica împotriva negoţului cu negri şi împotriva vînătorilor de negri? După ce aş deveni stăpînul primei corăbii care împarte dreptatea, voi captura prin abordaj instrumentele unui trafic ruşinos, îi voi elibera pe sclavi şi-i voi readuce pe pămîntul african. După modelul republicii Libertalia, aceştia vor constitui în Africa o republică liberă. Va fi instaurată o nouă Atena la umbra cocotierilor.

Eram încă la vîrsta cînd baţi cîmpii şi treceam uşor peste piedicile pe care o lume în slujba nedreptăţii nu se va da la o parte să le ridice împotriva mea. Dar libertatea şi chiar viaţa mea erau legate de izbînda acestei îndrăzneţe încercări. Nu mai puteam da îndărăt.

Mai rămînea să-i conving pe ciudaţii auxiliari pe care soarta mi-i dăruise. I-am înfăţişat pe dată planul lui Ovidiu, făcînd să reiasă de la început că, fiind un prieten al negrilor, am visat întotdeauna la emanciparea lor. Primul pas de făcut era capturarea navei. Polidor va fi mai întîi credinciosul meu locotenent, apoi va comanda el însuşi un alt vas, pe care îl vom captura mai pe urmă. Aceste două succese le vor pregăti pe celelalte. Într-un viitor apropiat, vedeam o întreagă escadră, o întreagă flotă, ale cărei

echipaje, formate din negri, vor impune, prin vitejia lor, mîndrelor naţiuni ale Europei, abolirea sclaviei.

Negrii au o imaginaţie bogată şi trebuia să mă strădui să le-o înflăcărez. Polidor mă ascultase cu gura căscată, cu ochii lui mari învîrtindu-i-se în orbite şi, judecînd după atitudinea lui, fără să înţeleagă prea bine decît jumătate din ceea ce spuneam. Mă bizuiam pe Ovidiu pentru a-l lămuri. Mulatrul nu mi-a înşelat aşteptările. Cît timp am vorbit, l-am văzut de mai multe ori cum se bătea peste şolduri, cu chipul iluminat de o încîntare crescîndă, apoi cum prinse să sară pe loc ca o maimuţă grasă.

— Ce zici, Ovidiu? l-am întrebat, îmi luă mîinile şi mi le sărută cu foc.

— Ah! domnule ofiţer, strigă el, veţi fi salvatorul negrilor. O să vă punem pe altare.

— Nu cer atît de mult. Aşa cum ţi-am spus, nu vreau decît să slujesc dreptatea şi îi poţi spune lui Polidor că, dacă primeşte propunerea mea, într-o bună zi va deveni rege în Africa.

— Rege! repetă Ovidiu extaziat.

Am înţeles că în ce-l priveşte cîştigasem partida. Îi revenea s-o cîştige şi el, la rîndul lui, cu Polidor, ceea ce şi începu îndată. Vorbea cu o repeziciune ameţitoare, da din mîini şi îşi întrerupea din cînd în cînd torentul de cuvinte cu hohote de rîs.

În timpul acesta îl cercetam pe *scăpat*. La început ascultase într-un fel de uluire, cu chipul încremenit, lipsit de orice expresie. Apoi se însufleţi încetul cu încetul, o lucire îi licări în ochi, buzele groase începură să tremure şi fu zguduit şi el de rîs. În sfîrşit, rosti cîteva cuvinte de neînţeles şi Ovidiu se întoarse spre mine cu o privire satisfăcută.

— Primeşte, spuse el.

Agitaţia lui Polidor mă făcuse să înţeleg mai înainte de a mi se spune. Arătîndu-şi mai departe dinţii piliţi, într-un rictus feroce, căpcăunul mă privea ţintă, ca şi cum ar fi fost gata să mă mănînce şi alesese cu ce parte a trupului meu să-şi înceapă ospăţul. Totuşi se mulţumi să mă convingă de devotamentul său faţă de cauza mea în termeni ciudaţi:

— Io rege! Io rege! ha! ha! Io pretin dom oficer. Io rege mare tăiat mult căpăţîn.

Deci se şi vedea investit cu puteri regale, ceea ce în mintea lui însemna că se va bucura de privilegiul fundamental de a putea cosi capete cu nemiluita. Mă întrebam dacă o profesiune de credinţă atît de categorică nu l-ar fi descurajat pînă şi pe bunul domn Pigache, oricît de simţitor ar fi fost la nedreptatea de care suferea rasa neagră. Dar, la rîndul lui, imitîndu-l pe Ovidiu, scăpatul îmi săruta mîinile, ţopăia de bucurie şi rîdea cu gura pînă la urechi. Era cucerit.

— Acum, spuse patronul *Bunului colon*, cred că n-ar trebui să mai zăboviţi. De aici pînă la Groapă aveţi de făcut şapte leghe.

— Încă o vorbă, Ovidiu, am spus eu, pe cînd „regele” proaspăt uns îşi continua dansul barbar. Trebuie să acţionăm repede şi să nu lăsăm nimic la voia întîmplării, dacă vrem să cîştigăm. Pînă ne ducem în savană, pînă îi punem pe oameni la curent, pînă ne întoarcem – ar trece trei zile. Înainte de a ajunge la abordaj, trebuie să ştim cîţi mateloţi ocupă corabia engleză. Te duci şi te interesezi.

— Da, domnule ofiţer. Nava se numeşte Victorious. Caraghios nume pentru o captură! Am văzut-o în port cu corsarul care o aducea, unul din Saint-Malo, dar nobil, cu numele *du Fresne* sau *du Chesne*.

— Bine! Fii atent, vom trece la acţiune noaptea, să zicem la ora unu. E momentul cel mai prielnic, cînd ofiţerul de cart abia se mai poate lupta cu somnul. De cîţi oameni dispune Polidor?

— De vreo cincizeci.

— Vei aduna, fără să dai de bănuit, bărcile necesare pentru a transporta toţi aceşti oameni la bordul Victoriosului. Lopeţile trebuie învelite în cîrpe, ca să nu se audă nici un zgomot cînd lovesc apa. Bărcile vor fi legate într-un loc cît mai propice, pe care îl vei alege tu, aşa încît să nu fie descoperite înainte de a le folosi. Noi vom sosi la ora unu noaptea în faţa hanului tău. Vei sta în dosul uşii să pîndeşti cînd venim şi ne vei conduce în port.

— La ordinele dumneavoastră, domnule ofiţer. Vă dau un sfat. Ar fi bine să luaţi nişte cai şi să vă duceţi călare la savana Gropii. Polidor vine totdeauna pe jos, ţine la oboseală, dar şapte leghe, oricum, e drum lung.

— Am lăsat doi cai în faţă la Marinarul vesel. Vom trece să-i luăm, unul pentru Lamarche şi cu mine, altul pentru Polidor.

— Care o să-l poarte pe diavol în şa, spuse Ovidiu în glumă, că doar se-nţeleg de minune.

Ce mai noapte a fost şi-atunci, din ce în ce mai înăbuşitoare şi umedă, prevestind furtună! Era întuneric beznă. Ca un negru arhanghel al iadului, Polidor ne deschidea drumul, care abia se zărea în umbra deasă. În spatele meu, matelotul, care se vede nu încălecase niciodată în viaţa lui pe un cal, mă ţinea cu amîndouă braţele de mijloc, regretînd probabil coşul gabiei. Din cînd în cînd îmi şoptea cîte ceva la ureche:

— Şefule, credeţi c-o scoatem la capăt?

— Gabier, mai bine roagă-te.

— Între noi fie zis, tuciuriul ăsta vă inspiră încredere? N-are dinţi de om cumsecade.

— Dar cum vrei să-i aibă? Doar mănîncă oameni!

— Încîntat de-aşa tovărăşie.

— N-avem de ales. Ceilalţi din banda lui sînt poate şi mai răi. Bagă-ţi bine în minte, nu trebuie să arăţi că ţi-e teamă de ei, ci dimpotrivă, să le vîri lor frica-n oase.

— Înţeles. Luasem cu mine sabia de abordaj în ziua cînd l-am pocnit pe trişorul ăla. O mai am şi-acum şi ştiu să mă slujesc de ea.

— Nu totdeauna cu bună-ştiinţă, din nefericire pentru tine.

— Puneţi-vă în locul meu. L-am văzut pe nemernic cum scotea o carte din manşetă. Un as de pică. Mi-a ras dintr-o dată toţi pitacii. Am văzut roşu dinaintea ochilor. Şi-apoi tafia asta a lor te face să-ţi pierzi minţile.

— Mai bine-i trînteai o mamă de bătaie să te ţină minte toată viaţa şi-ţi luai banii înapoi. Dar să lăsăm asta. Cînd vom ajunge la *scăpaţi* să nu te dezlipeşti nici un pas de mine. Nu cred că Polidor are de gînd să ne pună la frigare, dar paza bună trece primejdia rea. În doi ne putem apăra mai bine.

Drumul nu era decît o potecă desfundată, plină de hîrtoape. Caii se poticneau şi am fost nevoiţi să-i lăsăm la pas. După ce am mers mai multe ceasuri pe drum de şes, în marea tăcere a nopţii, îmi amintesc că am ajuns la un rîu, de firul căruia ne-am ţinut cîtăva vreme înainte de a-l trece printr-un vad. Apa ne ajungea pînă la genunchi. Abia ieşisem la mal şi, cînd s-o apucăm printre aracii înalţi ai unei plantaţii de cafea, pe care am simţit-o după miros, se porni o furtună straşnică. Aproape fără întrerupere norii erau zguduiţi de

bubuituri furioase. În acelaşi timp începu să plouă cu găleata şi, în cîteva clipe, eram uzi pînă la piele.

La primul tunet, Polidor îşi opri calul. Ştiam că negrilor le era îngrozitor de frică de trăsnete, şi al nostru nu călca regula. Am descălecat şi l-am văzut clănţănind din dinţi şi ghemuit sub burta calului pe care şiroia apa. M-am străduit zadarnic să-l fac să înţeleagă că nu-i deloc apărat şi era mai bine să ne continuăm drumul pînă vom găsi un adăpost sigur. Căpcăunul cu statură de uriaş devenise mic, ca Degeţel din poveste, mort de frică. La lumina unui mănunchi de fulgere i-am zărit faţa pămîntie şi ochii înspăimîntaţi.

Nu se învoi să-şi părăsească adăpostul precar decît după ce vacarmul celest încetă şi în văzduhul răcorit nu se mai auzea decît darabana unei ploi de durată. Puţin după aceea terenul deveni şi mai accidentat, în faţa noastră se arcuiau spinări de dealuri şi, cînd începu să se crape de ziuă, intrarăm într-o trecătoare cu pereţi înalţi. Nu mai puteam înainta decît pe jos, ţinîndu-ne caii de căpăstru, din pricina vegetaţiei stufoase, alcătuită în mare parte din ienuperi şi opunţia. Deodată, doi diavoli mari şi negri, cu trupuri costelive acoperite de zdrenţe, ţîşniră în faţa noastră, unul înarmat cu o muschetă veche, altul cu un cuţit de casap. Păreau că vor să se năpustească asupra noastră cu gîndurile cele mai duşmănoase, dar Polidor ridică braţele strigînd:

— Ei albi bun, pretin la *scăpaţi*.

Cei doi se opriră locului, cu chipul brusc încremenit, apoi, ca împinşi de un resort, începură să se bîţîie de bucurie, ridicîndu-şi în sus armele şi scoţînd sunete nearticulate.

Foarte aproape de noi, pe jumătate ascunsă de o îngrămădeală de arbuşti, se deschidea o grotă naturală care era vizuina bandei. Un foc de lemne, deasupra căruia fumega un ceaun, ardea în faţa intrării. Ploaia se oprise. Cerul spălat de furtuna nocturnă era albastru ca floarea de ghinţură. Ieşind din peşteră unul după altul, negrii îşi sărbătoreau şeful. Ovidiu nu mă minţise. Curînd în jurul nostru se adunară vreo cincizeci, şi Polidor începu să le vorbească pe limba lui. Ascultau cu smerenie. Expresia nedumerită cu care i-a înzestrat natura se prefăcu într-o aţîţare apropiată de frenezie. Rînjeau, se răsuceau, îşi dădeau cu cotul şi îmi aruncau pe furiş nişte priviri despre care mă puteam întreba dacă nu traduceau o poftă abia reţinută de antropofagi înfometaţi.

Alături de mine, Lamarche părea că adoptase această interpretare şi îşi ţinea mîna pe mînerul săbiei, gata să-şi vîndă scump pielea. Dar Polidor îmi puse pe umăr o mînă prietenească şi rosti cu ton solemn:

— Ei pretini, io rege!

La care toţi *scăpaţii* strigară:

— Trăiască rege!

Apoi doi dintre ei îl ridicară pe umeri pe viitorul suveran, alţi doi îmi făcură şi mie aceeaşi cinste şi, cîteva minute în şir, n-au fost decît bătăi din palme, cîntece sălbatice şi ţipete, pe cînd purtătorii noştri se învîrteau alergînd în jurul focului.

Am petrecut două zile la *scăpaţi* care m-au înconjurat cu toate atenţiile cuvenite unui oaspete de seamă. N-am avut să mă plîng decît de pişcăturile ţînţarilor care bîzîiau în roiuri pe mlaştinile învecinate. În dimineaţa primei zile, o echipă de vînători aduse un porc mistreţ. După ce îl tăiară în două pentru a-i scoate măruntaiele, l-au pus la fript aşa cum fac vînătorii,

adică străpuns de o frigare, sprijinită pe două crăcane mici. Animalul cîntărea vreo două sute de livre. Mi s-a servit, într-o tigvă, o halcă uriaşă stropită cu o zeamă piperată, care este un sos făcut dintr-un amestec de grăsime, ardei iute şi zeamă de lămîie. M-a ars cerul gurii pînă seara.

A doua zi a fost închinată pregătirilor necesare expediţiei. Armamentul bandei era heteroclit. Vreo doisprezece oameni se făleau cu nişte muschete antice şi nişte flinte portative, mai mult sau mai puţin utilizabile, din cauza lipsei de muniţii. Alţii îşi ascuţeau cu răbdare pe pietre cuţitele lor de casapi, sau pur şi simplu nişte satîre. Cei mai puţin favorizaţi nu dispuneau decît de nişte reteveie dintr-un lemn tare ca fierul. I-am spus lui Polidor că aceştia din urmă vor fi cei mai indicaţi să-i reducă la tăcere pe ocupanţii corăbiei Victorious, pentru că puteau să le dea la cap fără să-i omoare. Păru mirat de asemenea clemenţă şi cu greu l-am făcut să admită obligaţia de a cruţa viaţa mateloţilor cu experienţă, care vor asigura manevra corăbiei şi îi vor învăţa pe *scăpaţi* meseria de marinar.

Înainte de a porni la drum, în după-amiaza celei de-a doua zile, am ţinut un consiliu de război, la care luară parte cei doi locotenenţi ai lui Polidor. Unul se numea Canga si celălalt Yaya. Canga, a cărui piele neagră bătea spre galben, era mai înalt chiar decît şeful său, şi pe faţa lui turtită, brăzdată de la tîmple pînă la gît de lungi cicatrice paralele, se putea citi cruzime. Faţa lui Yaya, neagră ca tuciul şi brăzdată de tăieturi oblice, vestea mai degrabă viclenie. Primul era de fel din Capul Mesurade, meleag vestit al antropofagiei, pe cînd cel de-al doilea se trăgea din rasa mîncătorilor de cîini, aranda.

Lamarche, care, urmîndu-mi sfatul, şedea tot timpul lîngă mine, asista şi el la colocviu, clar restul bandei primise poruncă să se ţină la o parte. Avea să treacă printr-o oarecare emoţie. Polidor începuse într-adevăr să explice cum se va desfăşura atacul corăbiei Victorious. Canga şi Yaya, împinşi de temperament spre soluţii radicale, nu puteau vedea decît un masacru al întregului echipaj. Era o grea sarcină pentru Polidor să-i facă să înţeleagă, aşa cum si el însuşi înţelesese destul de greu, că nişte albi pot scăpa de la moarte fie şi din motive mai convingătoare. Or, negrii din Santo Dominguo n-au pierdut obiceiul african de a-şi întări spusele cu ceea ce lingviştii numesc cuvinte imitative. Aşa făcea şi Polidor, care la un foc de puşcă adăuga neapărat un bum, la o lovitură de bîtă un bim, la un pocnet de bici un harş-harş, fără să mai vorbim de buf care însoţeşte o cădere, nici de bîldîbîc nedespărţit de o alunecare.

Această cascadă de onomatopee, punctate de o gesticulaţie delirantă, îl înfricoşa pe gabier. Cum nu înţelegea nici o boabă din jargonul creol, îşi vîrî în cap că bum şi bim însemnau tot atîtea ameninţări faţă de preţioasa lui existenţă.

— N-am să mă dau bătut, şefule, îmi strecură el la ureche.

Şi îşi scoase sabia din teacă.

Polidor, care îşi terminase discursul, îl privi uluit. Fără îndoială, povestea ar fi luat o întorsătură rea dacă nu i-aş fi poruncit gabierului să-şi vîre arma la loc, adăugind pentru urechile *scăpaţilor*:

— El bun matelot, şi el ştie face bim bim.

Cei trei negri pufniră în rîs, în timp ce gabierul meu, ruşinat, îşi vîra sabia în teacă, cu obrajii în flăcări.

La puţină vreme după aceea, coloana se punea în mişcare, în capul ei Polidor călărea ţanţoş împreună cu mine, iar Canga şi Yaya încheiau marşul.

Calculasem bine timpul de care aveam nevoie să ajungem la Capul Francez. Noaptea senină, peste care plutea o imensă lună roşie, ne înlesnea acţiunea. Am ajuns în faţa Bunului colon aproape la douăsprezece şi jumătate noaptea. Aşa cum ne înţelesesem, Ovidiu şedea la pîndă. Mă informă îndată că detaşamentul de la bordul Victoriosului nu era alcătuit decît din doisprezece mateloţi.

— N-o să vă dea prea mult de furcă, domnule ofiţer, cu atît mai mult cu cît nava este ancorată la o bună distanţă de corsar. Aţi venit tocmai la ţanc. Mîine era să fie predată unui grup de plantatori, care au cumpărat-o pentru negoţul lor şi printre care am aflat că se numără şi bunul dumneavoastră prieten, domnul Cazenave.

Această veste mă făcu să-mi sară inima din piept. Iată cum puteam să-mi iau revanşa.

L-am bătut pe umăr pe Polidor.

— Nainte, pretine!

Nu trebuia doar să mă obişnuiesc a le vorbi *scăpaţilor* pe limba lor?

Capitolul 12

Am ticluit lucrurile de minune. Ovidiu a făcut o treabă bună. Şase bărci erau pitite sub rădăcinile cocîrjate ale paletuvierilor de pe malul unui golf mic din apropierea portului. În ele s-au urcat fără zgomot cei cincizeci şi doi de *scăpaţi*, Lamarche şi cu mine. Într-adevăr era un spectacol ciudat. La lumina pudrată a lunii, negrii se împingeau şi se îngrămădeau nouă cîte nouă în bărcile înguste, fără să scoată un cuvînt! Unul dintre ei, făcînd un pas greşit, căzu în apă, de unde ieşi îndată, şi bîta lui Canga îi readuse cu străşnicie la ordine pe cei care rîdeau.

Ovidiu nu uitase să înfăşoare lopeţile în cîrpe, aşa cum îi cerusem. Intrau în apa liniştită ca într-o baie de ulei. Singurul lucru care îmi dădea de gîndit erau bărcile prea încărcate, date pe mîna unor vîslaşi lipsiţi de experienţă, care puteau să le răstoarne în orice clipă.

Luasem comanda flotilei, aşezîndu-mă în barca din faţă împreună cu Polidor, Lamarche, care nu voia să se despartă de mine, şi şapte dintre cei mai buni *scăpaţi*. Canga şi Yaya comandau următoarele două bărci. Trei, printre care a noastră, urmau să atace Victoriosul la babord, şi altele trei, cu cei doi locotenenţi, la tribord.

Nu voiam să mă gîndesc cît de îndrăzneaţă era această operaţiune, nici, mai ales, la urmările ei, în cazul unui succes pe care refuzam să-l pun sub semnul îndoielii. Procedam cu sînge rece, concentrat cu totul în jurul celor ce aveau să se întîmple. Pentru prima dată săvîrşeam ceva ca şef. Eram pe deplin conştient de răspunderea care apăsa pe umerii mei. Trebuia să acţionăm repede şi fără zgomot. Victoriosul se zărea acum limpede, ambosat în două ancore, departe de bătaia tunurilor corsarului, care era o caravelă din Dunkerque, uşor de recunoscut după greement[1] şi după cum se ţinea pe apă, deşi căpitanul său era din Saint-Malo, după spusele lui Ovidiu. Ceva mai departe vedeam arborada[2] fină a corăbiei noastre, *la Pélulante*, care în curînd avea să-şi întindă pînzele spre Nantes – vai, fără mine! Gîndul mi se întoarse la domnul Dufourneau. Oare Ovidiu îi înmînase mesajul meu? Mulatrul nu-mi spusese nici o vorbă. E drept că si eu uitasem să-l întreb despre lucrul acesta care îmi şedea pe inimă. Cum va socoti purtarea mea căpitanul Fulminet? Dar acum zarurile erau aruncate. Fie ce-o fi!

În afara fanalului mare de la pupa, care lucea slab, nici o lumină nu trăda un semn de viaţă pe masa întunecată şi înaltă a Victoriosului. Nu mi-am putut stăvili un tremur cînd barca noastră se lovi de coca lui burduhoasă. Eu am azvîrlit primul ganci, Lamarche îmi urmă pilda şi *scăpaţii* se căţărară în urma noastră pe punte.

Nu mi-aş fi închipuit niciodată să fie atît de uşor să pui mîna pe o corabie. Numai doi oameni şedeau de veghe, sau, mai bine zis, dormeau iepureşte, unul la

---

[1] *Totalitatea arborilor, vergelor, velelor şi manevrelor unei nave eu pînze.*

[2] *Totalitatea arborilor (catargelor), cu vergele lor.*

timonă, altul pe puntea din faţă. L-am doborît pe primul lovindu-l în ceafă cu minerul săbiei. Canga îşi roti reteveiul pregătindu-i aceeaşi soartă celui de-al doilea. Nouă mateloţi erau cufundaţi într-un somn fără vise, în dormitorul lor. A fost de ajuns să-i dăm jos din hamacuri pentru a le spune că din temniceri se prefăcuseră în prizonieri. Nouă şi cu doi, unsprezece. Unde era al doisprezecelea? Acesta, amator de băuturi tari, avusese nefericita idee de a forţa uşa cambuzei ca să şterpelească o sticlă de tafia. Tocmai ieşea printr-un tambuchi să se urce pe punte şi să guste, pasă-mi-te în pace, sub bolta cerului înstelat, rodul găinăriei sale, cînd dădu nas în nas cu Yaya, care pretinse, după aceea, ca luase drept armă fatala sticlă. Oricum ar fi fost, cuţitul lui de casap ţîşni ca un fulger, retezînd capul nefericitului care întregea duzina de oameni, singura victimă din abordajul nostru.

Nu ne rămăseseră mai mult de patru ceasuri din noapte pentru a ieşi în larg şi a fi departe de orice primejdie. Dacă, înainte de ivirea zorilor, nu lăsam Capul Francez la cîteva leghe în spatele nostru, corsarul, foarte probabil sprijinit de *la Pélulante*, va porni pe urmele noastre şi nu aveam prea multe şanse să scăpăm de el, cu un echipaj cum era al meu. *Scăpaţii* şi începuseră să se vînture de colo pînă colo pe navă, scoţînd strigăte guturale. Dacă nu izbuteam pe loc să-i ţin în mînă, partida era dinainte pierdută.

Am reuşit să-l conving pe Polidor despre necesitatea de a-i aduna pe toţi, în vreme ce eu voi face pregătirile pentru ridicarea ancorei. Dar cum să pornim? Vîntul nu bătea aproape deloc şi pentru a desfăşura pînzele pe verge era nevoie de mateloţi adevăraţi. N-aveam decît o singură soluţie: cei

unsprezece prizonieri trebuiau să se învoiască să lucreze sub comanda mea.

Echipajele navelor corsare, ca şi ale celor ce se ocupau de negoţul cu negri, n-au fost niciodată alcătuite din sfinţi. Nu există ca vreunul dintre aceşti navigatori să nu aibă pe conştiinţă o încăierare terminată cu uciderea unui om, sau altă încălcare a legii şi a moralei de toate zilele.

I-am cerut lui Lamarche să mă urmeze, cu sabia în mînă. Polidor, Canga şi Yaya se ţineau în urma noastră, gata să înăbuşe orice încercare de răzvrătire. Am tras zăvorul de la uşa camerei unde erau închişi cei unsprezece şi am intrat înăuntru, cu pistolul în mînă. Un felinar afumat, agăţat de tavan, răspîndea o lumină firavă în această hrubă unde, la prima privire aruncată, am avut marea surpriză de a nu vedea pe nimeni. Ah! corsarii noştri ştiau să se împrăştie ca potîrnichile şi aveau poate în căpăţînile lor tari mai multă filozofie decît toată cabala lui Aristotel! Nu se lăsau doborîţi de valurile vieţii, cunoscînd nestatornicia norocului şi zicala „după ploaie, vreme bună”. Nu-i vedeam deci şi, totuşi, erau acolo.

Avusesem ideea năstruşnică de a-i trezi brusc, şi bieţii oameni nu-şi făcuseră somnul. O sănătoasă apreciere a evenimentelor îi îndemnase să-şi reia poziţia de „culcat” în hamacuri. Unii dintre ei încropiseră chiar un puternic cor de sforăituri.

Am izbucnit în rîs. În spatele meu, şefii *scăpaţilor* îmi ţinură isonul. Nu-mi mai rămînea decît să-i readuc pe neînfricaţii adormiţi la sentimentul disciplinei.

— Drepţi! strigai eu după vechea formulă a tuturor armatelor de uscat şi de pe mare.

Am însoţit această comandă cu un foc de pistol tras în direcţia tavanului.

Bravii oameni! Într-o clipită erau în picioare, buimăciţi, frecîndu-se la ochi şi înjurînd ca nişte apucaţi.

— Linişte! am continuat, cu pistolul îndreptat spre ei. Am început să le vorbesc astfel:

— Aţi înţeles prea bine, domnilor, că am fi putut să vă ucidem. Sîntem cinci contra unu. Dacă mai răsuflaţi încă este pentru că am nevoie de voi şi sper că ne vom înţelege. Nu depinde decît de bunăvoinţa voastră să vă continuaţi serviciul la bordul acestei nave. Doar că veţi asculta de un alt comandant. În privinţa celor care au de gînd să refuze, trebuie să-i previn cinstit că fără zăbavă vor fi aruncaţi rechinilor ca hrană, cu o ghiulea de picioare. Care dintre voi este mai mare în grad?

— Eu, spuse un diavol înalt, cu o claie de păr roşie ca para focului, făcînd un pas înainte.

— Cum te cheamă şi ce serviciu îndeplineai la bord?

— Sînt Matineu Grosbois, boţman.

— Mai sînt cu tine şi alţi meşteri?

— Doi, domnule căpitan: Jacques Dufour, maistru cîrmaci zis şi „Manilla”, fiindcă a vîslit doi ani pe galerele regelui înainte de a-şi lua tălpăşiţa.

Arătă cu degetul un bărbat cam blond, scund şi îndesat, cu mutră de vulpe şi ochi de purceluş înfundaţi în orbite.

— Şi Onesime Caille, maistru velier, zis „Rupe-Cuie”, fiindcă taie o caia în dinţi, fără sforţare.

Acesta era un haidamac brunet, pe jumătate pleşuv, cu muşchi puternici sub tricoul vărgat.

Am aflat cu bucurie că restul detaşamentului cuprindea trei gabieri, doi tunari, un timonier, un bucătar şi un călăfătuitor. I-am anunţat că solda tuturor va fi dublată şi, în afară de aceasta, vor avea dreptul să-şi ia partea lor din capturi. În concluzie, cei

care preferau să hrănească peştii din golf n-aveau decît s-o spună pe loc.

— Pe legea mea, domnule, spuse Grosbois, dacă nu ne faceţi făgăduieli gogonate şi, ca urmare, n-o să fim plătiţi în monedă calpă, vă puteţi bizui pe mine şi pe băieţii mei, fără nici o grijă.

Un mîrîit de aprobare se făcu auzit şi eu am continuat grabnic:

— N-o să vă căiţi, prieteni, şi, pentru a ne pecetlui înţelegerea, vă dau fiecăruia cîte cinci pistoli.

— Ura! strigară cei unsprezece.

Am trecut îndată la distribuire, binecuvîntîndu-l în cugetul meu pe excelentul domn Dufourneau care îmi înlesnise generozitatea, datorită celor patruzeci de pistoli cîştigaţi la Ovidiu.

— Şi-acum, am spus după ce am isprăvit, vom ridica ancora. Dacă vîntul binevoieşte să sufle în pînze, atunci înainte de ivirea zorilor vom fi destul de departe spre a nu putea fi ajunşi din urmă.

Mi-am pus o mînă pe umărul lui Lamarche.

— Vă prezint un neîntrecut gabier. Îl veţi judeca văzîndu-l la treabă. Nici el nu ştie ce-i frica şi cu toţii împreună vom face lucruri mari. Veţi afla mai multe mîine. Acum, toată lumea la manevre!

În vreme ce oamenii apucau fie o haină, fie un centiron, Grosbois se apropie de mine să-mi spună ceva la ureche.

— O vorbă, căpitane. Puteţi să-mi spuneţi şi mie ce caută la bord negri ăştia care ne-au sărit în cîrcă?

— I-am angajat să facă parte din echipaj, boţman. Anunţă-ţi oamenii că trebuie să-i înveţe meseria sub controlul tău.

Grosbois căscă ochii mari de uimire.

— Credeţi că nişte negri...

— Destul cu întrebările. Vei înţelege, cînd va sosi momentul.

— La ordinele dumneavoastră, căpitane, dar trebuie să vă spun că în cală avem douăzeci şi cinci de englezoi prizonieri, tot ce-a mai rămas dintr-un echipaj de nouăzeci de oameni. Cum s-ar spune, i-am scărmănat bine.

— Ne vor fi de folos. O să mă ocup de ei mîine. De bună seamă, Grosbois îşi înţelegea din ce în ce mai puţin căpitanul pe care soarta i-l impusese. M-am întors spre Polidor şi, arătîndu-i pe cei unsprezece cu un gest larg, i-am spus:

— Toţi mateloţi pretini, pornesc corabia. Tu, Canga şi Yaya spune la *scăpaţi*.

Rîzînd şi arătîndu-şi din nou dinţii, cei trei negri se supuseră. Grosbois şi începuse să dea ordine, iar oamenii se şi căţăraseră pe grijele.

Era aproape ora două noaptea cînd se porni briza de uscat. Am poruncit să se dezafurcheze şi vasul se urni spre nord-nord-vest, cu toate pînzele desfăşurate, în direcţia insulelor Bahamas. Cînd se crăpă de ziuă, Capul Francez era departe în urma noastră. Pe la ora prînzului am trecut pe lîngă insula Tortue, şi un vîrtej de vînt, stăvilit apoi de înseninarea cerului, ne-a făcut să ne schimbăm direcţia, luînd-o spre Canalul Vîntului[1], situat între insulele Santo Dominguo şi Cuba. Am trimis după cei douăzeci şi cinci de englezi, prizonieri în cală. Din fericire, vorbeam destul de bine limba lor. La început le-am ţinut acelaşi discurs care, noaptea, primise atît de repede asentimentul francezilor. Toţi ofiţerii lor fuseseră ucişi în încăierarea cu corsarul, în afară de căpitan care era reţinut la bordul navei învingătoare.

---

[1] *Strîmtoarea Windword.*

După un scurt sfat între ei, un vlăjgan la fel de roşcovan ca şi Grosbois mi-a comunicat acordul lor. Se numea David, era maistru tunar şi mă înştiinţa că Victorious are în pîntecele sale destule ghiulele şi butoaie cu praf de puşcă pentru a scufunda o întreagă escadră. Înţepat, l-am corectat că Victorious încetase să mai existe şi nava de sub comanda mea se va numi de acum înainte *le Fulminant*. (Numele, omagiu celui care mă învăţase abecedarul navigaţiei, îmi trecu tocmai atunci prin minte.)

— *The scheme promises well*[1], răspunse flegmatic englezul.

Da, povestea începea bine. Prin alăturarea supuşilor blestematului Wilhelm de Orania aveam sub ordinele mele un echipaj de treizeci si şapte de albi, care îmi îngăduiau să-i ţin la respect pe cei cincizeci şi doi de negri.

Mai rămînea să le dezvălui acestor franco-englezi marele meu proiect pentru eliberarea oamenilor de culoare şi misiunea pe care o avea, din propria mea voinţă, *le Fulminant*, primul vînător al neguţătorilor de negri. Evident, o vorbire întemeiată doar pe principii de umanitate nu era potrivită pentru aceşti oameni care trecuseră prin multe. Mateloţi pe nave cu borduri înalte, pînă mai alaltăieri în slujba suveranilor lor respectivi, ieri pe corăbii de comerţ, mîine poate hoţi de mare, cum să-i faci să priceapă că negrul este la fel cu albul şi că voiam să ridic naţiunile civilizate împotriva negoţului cu negri?

M-am gîndit că cel mai cuminte lucru era să-i aduc încetul cu încetul pe ei înşişi la această idee. Gabierul Lamarche şi tunarul-şef David, pe care avusesem grijă

---

[1] *Ticluirea e plina de făgăduinţe (engl.).*

să-i pun la curent, le arătară deci compatrioţilor lor că negrii de la bord, formînd majoritatea şi fiind nezdruncinaţi în hotărîrea lor, care este şi a mea, funcţia noastră va consta în esenţă să vînăm navele care făceau negoţ cu negri, fie că veneau din Africa încărcate cu „lemn de abanos”, fie că se întorceau în Europa pline cu mărfuri din Insule. În primul caz, îi vom elibera pe captivi, debarcîndu-i în locurile cele mai propice, cu precădere în Jamaica, în munţii căreia se refugiaseră numeroşi *scăpaţi*, în al doilea caz, vom pune mîna pe încărcătură şi valoarea acesteia, preschimbată în bani solizi, va fi echitabil împărţită între membrii echipajului.

Indiferenţa cu care au fost primite aceste explicaţii n-ar fi trebuit să mă mire. Francezi ca şi englezi, le păsa mai puţin de calitatea adversarului, decît de profitul pe care aveau să-l obţină de pe urma capturilor. Poate nici nu prea luau în serios vestea că ne vom limita atacurile la navele transportînd negri. Nu era doar o himeră să pretinzi a deosebi o corabie care făcea trafic cu negri, de o navă de comerţ cu încărcătură nevinovată, dar totuşi înzestrată cu tunuri, sau chiar de un vas pirat?

Oricum, sarcina mea de căpetenie, şi de a cărei reuşită depindea tot restul, consta în a face astfel încît albii şi negrii să trăiască în bună înţelegere. În acest scop, după ce vorbisem cu Polidor, am atribuit misiunea de a-i instrui pe *scăpaţi* celor mai capabili dintre albi în a-i învăţa manevrele.

Aceşti oameni în afara legii care, de luni de zile, dacă nu chiar de ani întregi, trăiau în păduri ca fiarele sălbatice, dovediră de îndată multă bunăvoinţă în săvîrşirea unei munci noi pentru ei. Îi vedeam cum aleargă pe verge, cum se caţără pe arbori cu o voioşie

contagioasă. Cambuza era bine chivernisită cu merinde: carne sărată, orez, boabe de porumb, nuci de cocos, ciorchini de banane. Raţiile erau distribuite fără zgîrcenie şi puteam face o reconfortantă paralelă între foamea veşnic neastîmpărată a captivilor de pe *la Pélulante* şi pofta sănătoasă a negrilor noştri liberi.

Am navigat timp de o săptămînă în marea Caraibilor, fără să se fi produs nici un incident. Nu voiam să cad în vreo ispită. Înainte de a mă lansa în marea aventură, era necesar să-mi ţin oamenii strîns în mînă, pentru a nu trece la acţiune decît sigur de reuşită.

Prilejul s-a prezentat la două zile după ce depăşirăm capul Carcasse, vîrful cel mai de vest al insulei Santo Dominguo. Lamarche, de la postul său de veghe, mi-a semnalat sub vînt o navă care arbora pavilion spaniol. După părerea gabierului meu, avea toate aparenţele unei corăbii care făcea trafic cu negri. Am hotărît pe dată să-mi încerc norocul.

În curînd aveam să aflu că era vorba de nava Santo Francisco de Asis venind din La Coruna şi îndreptîndu-se spre Nombre de Dios. În toată cariera mea de marinar, n-am avut o întîlnire pe mare mai plină de neprevăzut.

Cercetînd-o cu luneta, am constatat de îndată că nu încerca să facă nici o manevră ca să iasă din calea noastră. Aşa că ne apropiarăm repede de ea. Am pus să se tragă o salvă de tun, virînd în acelaşi timp cu murele la babord[1] pentru a-i tăia calea, căci venea cu vînt de pupa.

Pe măsură ce vedeam în lunetă cum se măreşte greementul ei, luam măsuri. Cu o arboradă mai puţin

---

[1] *Expresie care arată că nava primea vîntul din stînga.*

bogată decît *le Fulminant*, dar, dacă judecai după numărul sabordurilor, avînd aproape tot atîtea tunuri, dispunea de mijloace destule pentru a purta cu noi o luptă egală. Astfel, îndată ce am ajuns la distanţa potrivită, am comandat să se descarce tunurile. Salva i-a retezat arboretul gabierului mare şi i-a rupt arborele artimon. Aveam prilejul să-mi fac o idee înaltă despre destoinicia tunarilor mei englezi comandaţi de maşter David.

Mă aşteptam la o ripostă, şi oamenii mei se grăbeau să încarce din nou tunurile, cînd am avut surpriza de a-l vedea pe spaniol cum îşi coboară pavilionul. Era cu putinţă să se predea fără luptă? Din prudenţă, am dat ordin albilor şi negrilor să stea ascunşi, cu armele în mînă, pînă în clipa abordajului, pentru a se ţine la adăpost de salvele muschetelor.

Pentru mine marea problemă era să ştiu cum aveau să se comporte *scăpaţii*. Avusesem grijă să le reamintesc, prin intermediul lui Polidor, că trebuiau să cruţe viaţa oricărui adversar care ridica braţele în sus. Dar, puşi în faţa unor albi ajunşi la mîna lor, vor şti să-şi înfrîneze instinctele sîngeroase?

Am trecut la abordaj şi mirarea mea deveni uluire. Nu numai că nu eram primiţi cu nici un foc de armă, dar pe puntea lui Santo Francisco de Asis nu erau decît doisprezece oameni cu mutre răvăşite şi care ne priveau, cu ochii holbaţi, încremeniţi ca nişte statui, asemeni unor condamnaţi la moarte care se oferă, fără să clipească, securii călăului.

Importanţa momentului era prezentă în mintea mea. De ceea ce avea să se întîmple depindea întărirea sau slăbirea autorităţii mele asupra echipajului. Astfel am vrut să pun primul piciorul la

bordul ciudatului bastiment, sperînd prin aceasta să evit orice vărsare de sînge.

În ciuda iuţelii, n-am fost decît al doilea. Canga, uriaşul scăpat, mi-a luat-o înainte şi, cu o singură lovitură de măciucă, crăpă capul primului spaniol întîlnit în cale. Rău a făcut, căci un al doilea îşi scoase îndată pistolul de la brîu şi i-l descarcă în mutră. Uriaşul se prăbuşi. A fost semnalul masacrului. În cîteva clipe, scăpaţii mei îi exterminară pe toţi supuşii Majestăţii Sale Catolice, cu excepţia unuia singur, pitit după arborele mare şi pe care îl apăram cu trupul meu. Dar ei se şi îngrămădeau în tambuchi căutînd noi victime.

— *Muchas gracias, senior*[1], spuse cel pe care îl salvasem, scoţîndu-şi pălăria cu boruri largi, împodobită cu o pană de papagal galbenă şi roşie. *Soy el cirujano*.

Oricît de slabe erau noţiunile mele de spaniolă, am înţeles că aveam de-a face cu chirurgul de la bord, un Taillebois de pe Santo Francisco de Asis, şi mi-am cerut scuze că nu-i puteam vorbi decît în franceză. Îmi răspunse curtenitor că se născuse la Gerona, dintr-un tată castillan şi o mamă catalană, şi studiase timp de trei ani la ilustra Universitate din Montpellier. Astfel că putea să vorbească fără greutate limba mea maternă. Adăugă că se numeşte Antonio Montemor de Oca.

Nişte ţipete ascuţite, care puteau fi la fel de bine semne de mînie sau gemete, ieşeau din adîncurile calei unde se înghesuiseră negrii mei, pe cînd albii cercetau coverta şi celelalte părţi ale navei.

— Dacă trebuie să vă fiu recunoscător pentru că mi-aţi salvat viaţa, domnule, continuă chirurgul, fiţi la fel de bun cu mine şi spuneţi-mi de ce negrii domniei-

---

[1] *Foarte, mulţumesc, domnule (span.).*

voastre au masacrat într-un chip atît de sălbatic nişte oameni care îşi arătaseră limpede intenţia lor de a nu opune nici o rezistenţă?

I-am răspuns că masacrul se produsese împotriva voinţei mele şi că eram la fel de îndurerat ca şi el.

Mi-a mulţumit încă o dată şi mi-a adus la cunoştinţă că spaniolii ucişi sub ochii mei erau, împreună cu el, tot ce mai rămăsese dintr-un echipaj de optzeci de oameni decimat de scorbut şi de febră pulridă. În privinţa captivilor pe care Santo Francisco de Asis trebuia să-i debarce în Noua-Grenadă, de la două sute, cît erau la plecarea din Africa, numărul lor scăzuse la vreo cincizeci, din pricina aceloraşi afecţiuni, la care se adăugaseră bubele rele, tenia şi boala din Siam, căreia spaniolii îi spun vomita negro. De altfel mureau încă zilnic, şi în fiecare dimineaţă alte cadavre erau aruncate în mare.

— E corabia morţii, domnule.

Şi chirurgul, scoţîndu-şi pălăria cu mîna stîngă, se închină grav cu cea dreaptă.

Între timp, gălăgia care venea din cală creştea. Dintr-un tambuchi ieşi Polidor, cu gura strîmbată într-un rictus care îi dezveleai dinţii piliţi, ţinînd sub braţ un cadavru, pe care îl aruncă la picioarele mele ca pe-un balot. Totodată mă înştiinţa pe limba lui stricată că şi alţi prizonieri îşi dăduseră sufletul şi, spre a-i răzbuna, se cuvenea, să fie spînzurat şi ultimul spaniol. Zicînd acestea, îl arătă cu degetul pe nefericitul chirurg. Cu mare greutate l-am făcut să priceapă că pe navă bîntuia ciuma şi numai acest senior, mare vrăjitor alb, era în stare să-l salveze, pe el şi pe fraţii lui, de o boală care nu se lipea decît de negii. După ce a înţeles, se potoli şi, smulgîndu-şi părul din cap, rugîndu-se şi

implorînd, se aruncă la picioarele celui a cărui moarte o ceruse.

Scăpaţii, care se urcau unul după altul, cu noi cadavre, rămîneau cu gura căscată văzîndu-l pe şeful lor temut în genunchi dinaintea unui om alb. Polidor se ridică şi începu să turuie nişte vorbe care iscară spaima în ochii lor.

Cîteva clipe după aceea, morţii din cală erau aruncaţi peste bord şi captivii rămaşi în viaţă, goi, jigăriţi, năuciţi, cu pielea cenuşie şi scorojită, se clătinau pe punte. Chirurgul dădu din cap.

— Aţi fi bine inspirat dacă i-aţi arunca şi pe ei în apă.

M-am mulţumit doar să-i transport în cala corăbiei mele. Cala tot cală rămîne, dar cel puţin nu mai şedeau în lanţuri. Cum, pe de altă parte, merindele mai mult sau mai puţin stricate de pe Santo Francisco de Asis păreau mai degrabă menite să taie pofta de mîncare, am hotărît să le las la bord şi toată prada noastră s-a redus la două butoaie cu vin de Alicante, zece cu praf de puşcă şi vreo sută de flinte şi muschete. Nu-mi mai rămînea decît să-i urmez sfatul chirurgului, care mă îmboldea să dau foc navei blestemate.

Antonio Montemor de Oca şedea lîngă mine pe duneta *Fulminantului*, în vreme ce toate tunurile de la babord au tras ghiulele înroşite în foc asupra corăbiei de negoţ cu negri, între timp părăsită de ocupanţi. Se lăsase noaptea şi multă vreme a ars pe mare ca o torţă gigantică, înainte de a se scufunda. Scăpaţii, încîntaţi de spectacol, au rîs, au ţopăit şi au bătut din palme pînă ce corabia s-a dus la fund.

Am petrecut o parte din noaptea următoare stînd de vorbă cu senor Montemor de Oca. La scurt timp şi cu încuviinţarea sa i-am spus „sefior Antonio”. Era un

bărbat de vreo patruzeci de ani, înalt şi slab, cu obrazul măsliniu şi ochi de cărbune. Purta mustaţă şi barbişon după moda spaniolă şi avea cele mai civilizate purtări. Am simţit dintr-o dată că ne simpatizăm.

La început i-am explicat prin ce nenorociri cu totul independente de voinţa mea devenisem căpitan pe *le Fulminant*. L-am auzit de mai multe ori exclamînd Hombre şi nu ştiam ce înţeles să-i dau. Doream să-l fac să-mi împărtăşească vederile, deoarece, pe de o parte, ne lipsea un chirurg la bord, şi, pe de altă parte, dacă primea să îndeplinească această funcţie, aş fi avut şi eu un om pe măsura mea cu care să stau de vorbă.

Cînd am isprăvit povestirea şi după un ultim Hombre, senor Antonio strîmbă din nas şi îmi spuse:

— Ai pornit-o rău, domnule. În fond te-ai osîndit singur la piraterie. Şi ştii la fel de bine ca şi mine că piraţii îşi sfîrşesc cariera aninaţi de ştreang. Poţi accepta cu inima uşoară o soartă atît de neplăcută?

Am protestat pe loc că nu eram de aceeaşi părere şi am trecut la partea a doua din expunerea mea. Existau oare două dreptăţi pe lume, împărţite după culoarea pielii? Cu ce drept omul alb îl aducea în sclavie pe omul negru şi îl trata ca pe un animal? în sfîrşit, cine putea afirma cu certitudine că Dumnezeu nu era negru?

— Of! of! gemu senor Antonio. Am mers mai departe.

— Nu sînt şi nici nu voi fi un hoţ de mare. Vreau numai să-i scot pe negri din sclavie şi nu voi ataca vreodată decît corăbii care fac negoţ cu negri.

Îl văd şi-acum pe spaniol cum s-a încruntat, m-a privit o clipă în tăcere, apoi s-a bătut peste şold.

— Dacă înţeleg eu bine, căpitane, te-ai hotărît să inversezi termenii. După ideile dumitale generoase, negrii ar avea de-acum înainte dreptul să-i captureze pe albi, chiar să-i şi măcelărească, aşa cum nu s-au sfiit să facă cei din echipajul dumitale pe Santo Francisco.

— Senor Antonio, am răspuns eu calm, îţi spun încă o dată că acel masacru a fost săvîrşit împotriva ordinelor mele formale. După cîte ştiu, colonii n-au făcut niciodată prea mare caz de viaţa negrilor, pe care îi socot nişte fiinţe inferioare. De ce nu crezi că cruzimea stăpînilor le poate stîrni sclavilor dorinţa de a se răzbuna? Nu pierd nădejdea că îi voi face pe scăpaţi să devină mai umani, că îi voi converti, dacă pot spune aşa, la religia omeniei.

— Pe sfîntul Iacob, iată o religie care duce al dracului lipsă de sfinţi, darămite de martiri. Dă-mi voie să-ţi spun că nu pari croit să fii papă.

— Cred că glumeşti, domnule doctor, şi greşeşti. N-am altă dorinţă decît să grăbesc instaurarea dreptăţii. Să nu mai existe nici tirani, nici sclavi, ci toţi oamenii din lumea asta să fie egali.

— Bueno. Credeam că am de-a face cu un hoţ de mare, şi cînd colo descopăr un făuritor de vise găunoase. Eşti tînăr, căpitane, şi tinereţea are darul de-a se răzvrăti împotriva ideilor primite, ca şi cînd înaintea ei nu s-ar fi săvîrşit nici un lucru bun. Am făcut şi eu la fel, şi n-am de ce să mă laud pentru asta, nu, deloc. Încă de pe vremea cînd studiam la Montpellier, mă pasiona cercetarea şi puneam sub semnul întrebării toate materiile de învăţămînt. Pe scurt, exercitîndu-mi profesia cu conştiinţă, ajunsesem mai ales la convingerea că practicarea fără discernămînt a luării de sînge era fatală pentru cea mai mare parte a pacienţilor, pe care îi aducea în stare de slăbiciune.

Confraţii mei întru Hipocrate mă socoteau un nebun, cu atît mai periculos, cu cît bolnavii mei se vindecau mai des decît ai lor. Într-o bună zi, ţinînd sfat cu mai mulţi dintre ei despre cazul unui înalt personaj aflat pe patul de moarte, am fost singurul de părere să nu i se ia sînge. Familia îmi cîntă în strună şi a doua zi bolnavul muri. Pe loc, bunii mei confraţi, coalizaţi împotriva mea, au răspîndit pretutindeni că cu eram răspunzător de această moarte. Nici cel mai mare medic din lume nu are putinţa să vindece un incurabil. Asta n-a împiedicat însă ruinarea reputaţiei mele. Un singur bolnav dus la groapă a făcut să fie daţi uitării toţi cei pe care i-am vindecat. Eram pe punctul de a mă însura cu fiica unui corregidor[1]. Logodna a fost ruptă şi nu mi-a mai rămas altceva de făcut decît să mă îmbarc ca chirurg la bordul unei nave de comerţ, Sania Cruz, care a fost scufundată de un corsar englez în largul insulei Curacao. Am scăpat cu viaţă ca prin minune şi am continuat să mă vîntur pe mare cu Ave Măria, care s-a dus la fund ciocnindu-se de recife în rada lui Puerto Rico. Santo Francisco, neguţător de negri improvizat, căci spaniolii se ocupă rar cu asemenea comerţ, n-a avut o soartă mai fericită. Zece ani de navigaţie, trei corăbii pe fundul oceanului, dar iată-mă încă în viaţă.

— Şi ai perseverat în ideea de a nu lua sînge?

— Nu mi-am schimbat părerea.

— Deci nu erai un om care făurea vise deşarte, ci un precursor. Nici eu n-am altă ambiţie şi mi-ar plăcea dacă ai rămîne alături de mine. Trebuie sa ştii însă că nu te voi reţine împotriva voinţei dumitale şi nici că aş avea intenţia să-ţi pretind bani pentru a-ţi răscumpăra libertatea. Sclavii pe care i-am salvat din lazaretul du-

[1] *Judecător (span.).*

mitale plutitor vor fi debarcaţi în Jamaica. Dacă doreşti, n-ai decît să debarci o dată cu ei.

— Mă voi gîndi, amigo[1].

După cîteva zile de la această discuţie, sclavii eliberaţi de pe Santo Francisco de Asis erau depuşi cu şalupa pe coasta de est a insulei Jamaica. Deşi li se dăduseră cele mai bune îngrijiri, încă zece dintre ei muriseră la bordul *Fulminantului* şi nu mai rămăseseră decît douăzeci, toţi arătînd destul de rău. Chirurgul îi însoţise pe uscat şi îi urasem mult noroc. Totuşi n-am fost mirat din cale-afară văzîndu-l că se întoarce împreună cu cei doi mateloţi francezi care conduseseră şalupa.

— Am izbutit oare să te conving? l-am întrebat, întîmpinîndu-l pe punte.

— Mi-ai stîrnit interesul, mi-a răspuns el zîmbind. În plus, am înţeles, cred, că aveţi nevoie de un chirurg. Şi-apoi, îmi place aventura.

[1] *Prietene (span.).*

Capitolul 13

Timp de cinci ani în şir, de la insulele Bahamas şi Santo Domingo, la Trinidad, şi de la golful Mexic la golful Campeche şi la Antilele Mici, *le Fulminant* îşi îndeplini fără răgaz misiunea întru apărarea dreptăţii. Nu exista nici o coastă a mării Caraibilor în largul căreia corăbiile care făceau negoţ cu negri şi grăbeau livrarea „lemnului de abanos", să nu se fi temut să zărească fluturînd pe arboretul artimonului pavilionul albastru cu cruce albă, pe care

înlocuisem stema regală cu imaginea simbolică a unui om alb strîngînd mîna unui negru.

Asta nu înseamnă că începutul meseriei mele de corsar, în slujba unei cauze pe care o socoteam legitimă în faţa lui Dumnezeu şi în faţa oamenilor, n-ar fi avut de întîmpinat greutăţi. Nu aveam un echipaj, ci trei, între care, pentru a-mi duce acţiunile la bun sfîrşit, era absolut necesar să domnească o anumită armonie. Acest rezultat era cu atît mai greu de obţinut, cu cît oamenii mei nu vorbeau toţi aceeaşi limbă.

Oricît de nefiresc ar putea părea acest lucru, cei pe care izbutisem să-i îmblînzesc mai lesne erau englezii. Viaţa li se părea frumoasă, cu condiţia ca raţia de tafia să nu le fie prea măsurată. Pe de altă parte, îl înştiinţasem pe meşterul tunar David că folosirea gîrbaciului, foarte răspîndită pe navele ţării lor, va fi cu desăvîrşire interzisă pe *le Fulminant*, unde risca să iste agitaţie printre negri.

— Spuneţi-le dumneavoastră personal băieţilor mei, mîrîise printre dinţi uriaşul roşcovan.

I-am anunţat. Proclamaţia mea fu salutată cu un „ura! căpitane! ” unanim şi era cît pe ce să fiu purtat în triumf.

Cei unsprezece francezi ai mei, lăsîndu-l la o parte pe credinciosul Lamarche, devotat mie pe viaţă şi pe moarte, îmi dădeau ceva mai mult de furcă. Obişnuiţi cu luptele pe mare, în care, de nenumărate ori, îi avuseseră adversari pe englezi, la început au făcut mutre faţă de aceşti noi tovarăşi cu de-a sila.

Am priceput repede că ostilitatea lor surdă, la care se adăugau şi aburii tafiei, ameninţa să degenereze în încăierare. Or, drept distracţie, dar şi din nevoia de a-şi cheltui forţele pe care nu aveau cum să şi le folosească îndeajuns, cînd vîntul se ferea prea multă vreme să ne

umfle pînzele, corsarii mei aveau obiceiul să facă întreceri de lupte. La început englezii se limitară să urmărească spectacolul cu o indiferenţă mai mult sau mai puţin prefăcută. Apoi, înfierbîntîndu-se încetul cu încetul, începură să-i încurajeze pe combatanţi şi, în sfîrşit, făcură pariuri.

Mi-a venit atunci ideea să organizez eu această petrecere a timpului. Le-am propus englezilor să ia parte la întîlniri, fiecare fiind liber să lupte sau nu, şi cel care îşi va învinge toţi adversarii avea să primească din partea mea cinci pistoli. Toţi acceptară cu entuziasm. Atrăsesem doar atenţia că meşterii, adică boţmanul Gros-bois, tunarul David, cîrmaciul Manilla şi maistrul velier Rupe-Cuie, nu puteau intra în competiţie, spre a nu-şi şubrezi autoritatea asupra oamenilor.

Primul cîştigător a fost un galez înalt şi blond, păros ca un urs, care, după ce scoase din luptă doi francezi şi trei englezi, l-a învins în cele din urmă pe unul din Bayonne, negricios şi spătos. Un ceas şi mai bine s-au tot apucat de ceafă, s-au prăvălit la pămînt, şi-au răsucit trupurile, şi-au pus piedică. La capătul atîtor peripeţii, cînd concurentul nenorocos a atins podeaua cu amîndoi umerii fără a se putea desface din strînsoarea celuilalt, se ridică un val de aclamaţii. Am înmînat solemn învingătorului cei cinci pistoli şi, pentru a aduce un omagiu bărbăţiei celui învins, mi-am uşurat punga de încă doi pistoli. Au răsunat noi urale şi, cu începere din ziua aceea, atît francezii, cît şi englezii, precum şi scăpaţii nu mi-au spus altfel decît „căpitan Lafortune”.

Ţinuţi la o parte de joc, scăpaţii asistaseră totuşi la lupte, agăţaţi de ţapapii[1] şi scoţînd strigăte frenetice

[1] *Parîmă întinsă dedesubtul unei vergi, care slujeşte gabierilor să-şi sprijine picioarele de ea, atunci cînd strîng sau desfăşoară*

de fiecare dată cînd, într-o întrecere, unul părea să fie mai tare. Am înţeles în clipa aceea că nu puteam fi pentru unii mumă şi pentru alţii ciumă şi, îndată după înmînarea recompenselor, i-am spus lui Polidor că, începînd de-a doua zi, aceia dintre oamenii lui cărora li se face poftă puteau să se înfrunte, în aceleaşi condiţii. Vestea stîrni delir printre scăpaţi şi am fost nevoit să le stăvilesc puţin avîntul, primele două lupte isprăvindu-se cu un nas stîlcit şi o ureche smulsă cu dinţii.

După această dublă serie de încercări ale puterii, am anunţat întregul echipaj că o întrecere asemănătoare va avea loc după fiecare capturare a unei corăbii de negoţ cu negri, albul şi negrul care vor ieşi învingători urmînd să capete o parte îndoită din pradă. Proclamaţia a fost bine primită şi, astfel, prin camaraderia legată cu ajutorul muşchilor, se statornici între cei care îl foloseau pe „yes” şi pe „oui” o fraternitate durabilă, întemeiată pe stimă reciprocă. Cu negrii a fost nevoie de mare cheltuială de vorbe pentru a-i face să renunţe la folosirea maxilarului, dar, cu toate acestea, a existat mereu – poate din nebăgare de scamă – cîte o nară ruptă, cîte un deget amputat, pînă chiar şi cîte o bucată de pulpă muşcată sălbatic, desprinsă şi înghiţită cît ai clipi din ochi, de altfel fără ca victima să se simtă ceva mai rău şi fără să-i poarte pică amatorului de carne proaspătă.

După atacul lipsit de glorie asupra corăbiei Sanlo Francisco de Asis, timp de peste o lună am navigat în volte de-a lungul coastelor Noii-Granade, fără să zărim alte bastimente decît o barchentină sub pavilion francez şi o brigantină spaniolă. Nu puteau fi purtătoare de negri şi, de altfel, de fiecare dată un gren de vînt le îndepărtă din calea noastră. Echipajul

---

velele.

începea să fie cuprins de nerăbdare şi cum, în cală, bărdacele noastre începeau să se golească, am hotărît să facem plinul de apă în insula Aruba. Această insulă era o posesiune a Provinciilor Unite şi un centru vestit al negoţului cu negri. Lăsînd şalupa la apă, am debarcat cu treizeci de oameni, între care toţi francezii şi cîţiva englezi, într-un golf pustiu, mărginit de cocotieri. Polidor venise şi el cu noi, însoţit de zece negri – şi bine am făcut că le-am limitat numărul, în spatele perdelei de cocotieri, am descoperit într-adevăr o plantaţie, şi prima fiinţă care a ieşit din locuinţe a fost o femeie albă. Polidor se năpusti asupra ei. Trei oameni abia am izbutit a-l împiedica să-i facă bucata.

— Tu doar negrese, i-am spus, mîngîindu-i nasul cu vîrful pistolului.

Făcu o plecăciune, dar ţipetele femeii dăduseră alarma. Un olandez, apărînd la rîndul lui înarmat cu o puşcă, ucise pe unul dintre scăpaţii noştri. Polidor îl decapită dintr-o lovitură de sabie, şi încă alţi şase coloni, care avuseseră nefericita idee de a încerca să se apere, avură aceeaşi soartă.

De ce este nevoie ca cele mai bune intenţii să fie adeseori prost înţelese? Nici prin cap nu le trecu celor cîţiva sclavi, care tăiau trestii de zahăr pe un cîmp învecinat, că am fi putut să le aducem libertatea. La primul foc de puşcă, îşi luară picioarele la spinare şi nici unul dintre noi nu-şi dădu osteneala să-i urmărească.

Spre a lăsa o amintire trainică a trecerii noastre pe acolo, am dat foc unor clădiri ale plantaţiei. Fiind construite din lemn, au ars cu voioşie, întru slava regelui Franţei, care, tocmai atunci, se războia cu olandezii. Operaţia fusese rodnică. Nu numai că ne umplusem toate bărdacele cu apă, dar am mai transportat la bord

o mulţime de provizii: saci de porumb şi de cacao, butoaie cu zahăr brut, ciorchini de banane, peste zece porci şi toţi atîţia iezi, vreo sută de găini, fără să uităm balercile de tafia şi un butoiaş cu tutun de Maracaibo.

Nu ne mai rămînea decît să tragem murele[1] pentru a prinde bine vîntul în vele. Cu siguranţă, descinderea noastră avea să fie grabnic semnalată în întreaga insulă, şi era mai prudent să ne luăm tălpăşiţa, pentru a ne feri ca, din vînători, să devenim vînat. Olandezii sînt marinari straşnici, ştiu să se bată şi e mai bine să n-ai de-a face cu ei cînd te ştii inferior în număr.

În seara următoare, cum un vînt potrivnic ne împingea spre coastă, matelotul de veghe ne semnală la două sau trei leghe depărtare de noi, o corabie pîntecoasă, care încerca să ne ajungă din urmă. Aş fi vrut să mă îndepărtez de ea, dar degeaba am strîns vîntul în buline, deoarece pierdeam mereu din distanţă. După forma ei lătăreaţă, am desluşit curînd prin lunetă că era vorba de o navă olandeză cu cincizeci de tunuri. Partida se anunţa primejdioasă şi am luat curînd toate măsurile utile. Prima consta în a turna tuturor oamenilor mei cîte un păhărel de tafia spre a le da curaj; apoi, de pe puntea dunetei, de unde îmi ridicai paharul în sănătatea lor, le-am strigat atrăgîndu-le atenţia că nu se băteau nişte tunuri între ele, ci nişte bărbaţi curajoşi şi că, pentru a ne apăra mai bine, trebuia să atacăm.

Cuvintele mele au fost primite cu un „ura! căpitane! ” şi comandai vînt de pupa spre inamic. Cînd am ajuns aproape în dreptul vasului, am observat că mergea cu murele la tribord şi, închipuindu-şi probabil

---

[1] *Mură = manevră curentă care întinde spre prova coltul de jos al unei vele. In plus, formulă pentru a arăta poziţia velierului în rapori cu vîntul (v. şi nota de la pag. 207).*

că voi veni din acea parte, deplasase acolo mai multe tunuri. Am avut norocul să-i pot dejuca manevra sosind pe la pupa şi am tras prima bordee care l-a lovit de-a lungul şi i-a rupt funga gabierului mare. Verga şi pînza catargului căzură pe punte. Ni se răspunse cu aceeaşi politeţe, doborîndu-ni-se verga trinchetului şi o salvă de muschete trasă din plin îmi ucise trei scăpaţi.

Nu eram atît de nebun încît să încerc abordajul unei corăbii cu bordul mai înalt decît al meu şi al cărei echipaj era cel puţin de două ori mai numeros. M-am mulţumit deci să trag o nouă salvă, care i-a provocat alte stricăciuni în arboradă, în vreme ce o ghiulea de-a sa îmi arunca fanalul în mare.

Important pentru mine era să rezist pînă la lăsarea nopţii şi mă întreb încă şi acum de ce afurisitul acela de olandez n-a trecut la abordaj şi n-a încercat să-şi coboare oamenii la bordul nostru, profitînd de avantajul său numeric. Fără îndoială voia să-şi cruţe echipajul şi spera să mă scufunde cu tunurile lui grele. Din fericire, mă pricepeam mai bine la manevre decît el, şi mă străduiam să-i prevăd bordeele. Deodată se lăsă noaptea, o noapte năclăioasă şi fără stele, din pricina căreia lupta se opri.

Furtuna se porni în puterea nopţii şi ne împinse spre coasta Americii. Cînd se făcu ziuă, olandezul dispăruse şi, sub cerul înseninat, am putut face bilanţul pierderilor noastre. Erau mai serioase decît le socotisem la început. Dacă opera vie[1] a corăbiei nu suferise, în schimb greementul era destul de avariat şi avea să dea de furcă marangozilor noştri. Celor trei scăjiaţi ucişi din primul foc de muschete li se adăugaseră alţi patru. Doi dintre tunarii englezi muriseră la post, o ghiulea cu mitralii sfărîmînd

[1] *Partea navei care se află în apă (sub linia de plutire).*

sabordul în faţa căruia şedeau. Nouă morţi şi opt răniţi: nota era scumpă. Chirurgul nostru, oblojind rănile cu scamă şi alifii, punînd la loc braţe şi picioare, confecţionînd gutiere improvizate sub o ploaie de gemete şi înjurături, nu mai ştia unde i-e capul cu atîţia schilozi. Cînd noaptea se lăsă din nou, era rupt de oboseală. L-am întremat cu nişte vin de Alicante. După ce bău, îşi mîngîie barbişonul, scoase un oftat şi mă întrebă dacă citisem minunatele păţanii ale iscusitului hidalgo don Quijote de la Mancha. I-am răspuns că nu le cunoşteam prea bine...

— Iată un lucru regretabil, îmi răspunse el rîzînd, deoarece citindu-le în întregime ţi-ar fi de mare folos. Unul dintre capitolele cărţii, în care autorul – citez din memorie – vorbeşte despre lucruri pe care o să le vadă cine îl va citi sau o să le audă cine îl va asculta citit cu glas tare, mi se pare cu deosebire nimerit în cazul dumitale. La bordul lui Sanlo Francisco îmi luam porţia zilnică do nectar din această sublimă operă, din care bunii fraţi inchizitori s-ar putea inspira mai cu sîrg decît din breviarul lor. Ţin minte pe de rost pasaje întregi. Să ne întoarcem la acela care ţi se potriveşte ca o mănuşă. Don Quijote, dînd să iasă din Barcelona, stă de vorbă cu credinciosul său scutier Sancho, care spune că buna ursită e o muiere beată şi cu toane şi, colac peste pupăză, mai e şi oarbă, aşa că nici nu vede ce face şi nici nu ştie pe cine doboară şi pe cine înalţă. La care stăpînul său îi răspunde că nu se află nici o bună ursită pe lume şi că toate cele petrecute aici pe pămînt, bune-rele cum or fi fiind, nu pică ele la întîmplare, ci sînt hărăzite printr-o anume pronie cerească: de-aici vine şi vorba, pe care o tot auzi, cum că fiştecare e meşterul bunei lui ursite. Şi vestitul cavaler spune mai departe că tocmai prudenţa

necesară i-a lipsit. Cred că prudenţa nu este nici calitatea dumitale cea mai de preţ, căpitane, şi ai de ce să te căleşti mai mult decît el, fiindcă o navă cu borduri înalte şi servită de vreo două sute de oameni dîrji, ca olandezul dumitale de ieri, este mai primejdioasă decît uriaşul Briareu, prefăcut în moară de vînt.

— Senor Antonio, îi răspund eu, umplîndu-i iarăşi paharul, iartă-mă dacă-ţi spun că raţionamentul dumitale păcătuieşte prin lipsă de temei. Măreţele fapte ale lui Quijote al dumitale erau zidite pe himerele unui cuget bolnav, travestit în erou al absurdului de către un autor cu foarte mult spirit. În ce mă priveşte, vreau să fac în aşa fel încît lumea să le recunoască negrilor dreptul la libertate, ca şi albilor. Nu merg cu capul în nori. Mă lupt pentru carnea vie şi îndurerată a unei rase întregi, supusă împilării, şi pentru mine prudenţa ar fi acelaşi lucru cu laşitatea. Dumneata ai luptat împotriva prejudecăţii luării de sînge în medicină, pentru că ai socotit-o aducătoare de moarte. Eu vreau să lupt împotriva sîngerării care provoacă moartea unei sumedenii de fiinţe năpăstuite.

— Nu te supăra, spuse blînd spaniolul. Departe de mine să pun la îndoială cît de admirabile sînt intenţiile dumitale. Îţi dăruiesc chiar încrederea mea din toată inima, dar mă îndoiesc că un bărbat, oricît de viteaz şi bine intenţionat ar fi, poate pretinde să se bată cu nişte regate puternice. Pentru suveranii noştri şi pentru neguţătorii lor, care îi slujesc mai puţin decît îşi slujesc propria lor cauză, sclavia este un izvor nesecat de îmbogăţire. Cum ai vrea să renunţe la ea şi ce crezi că poţi face împotriva lor?

— Ceea ce fac rîurile mici, care pînă la urmă devin fluvii mari. Mă mulţumesc să fiu un rîu mic, pe care

pluteşte o bărcuţă de hîrtie, aşteptînd ca fluviul cel mare să poarte o întreagă flotă de corăbii puternice... Dar acum, cel mai grabnic lucru mi se pare că este să ne reparăm corabia.

— Ei, oftă chirurgul, cazul dumitale văd că este disperat şi sînt la fel de nebun ca şi dumneata dacă n-am debarcat în Jamaica. Mă tem că nevindecabila mea curiozitate faţă de oameni şi de evenimente ciudate mă va pierde! Dar să lăsăm vorba! pic de somn. Cerul să te binecuvînteze!

Peste două zile am lăsat ancora în faţa unei insule necunoscute pe hărţile marine, numită San Benito. Era vizuina unor piraţi, dar n-aveam încotro. M-am mulţumit să cobor pe uscat un detaşament franco-englez de douăzeci de oameni aleşi pe sprînceană. În ciuda recomandărilor mele, tafia li se urcă la cap băieţilor şi o partidă de cărţi, ceva mai însufleţită, cu nişte portughezi se termină cu o încăierare care, ca prin minune, n-a lăsat în urma ei grav răniţi. Incorigibilul Lamarche a fost cauza gîlcevii, înveninate de avansurile pe care le făcea unei indience. Din fericire, încă înainte de bătaie, am putut face rost de vele, vergi şi chiar de un minunat fanai de pupa, luat de la epava unei fregate spaniole, cu care l-am înlocuit pe al nostru, aruncat în apă cu atîta nepăsare de către olandez. Marangozii se puseră pe lucru îndată şi, două zile mai tîrziu, puteam să ridic ancora.

Norocul marinarilor este la fel de nestatornic ca şi elementul pe care trăiesc, dar toate abordajele se aseamănă între ele. Aşa că ar fi plicticos să povestesc în amănunţime toate capturile pe care le-am făcut de-a lungul celor cinci ani, şi care au fost în număr de treizeci şi cinci de nave, aparţinînd Angliei, Franţei, Olandei, Portugaliei şi Spaniei. Nici o singură dată nu

m-am îndepărtat de la linia de conduită pe care mi-o trasasem la plecarea din Santo Dominguo şi care îmi impunea să nu vînez decît corăbiile care făceau negoţ cu negri. De mai multe ori, oprindu-mă să fac provizii de apă sau poposind în vreo radă cînd n-aveam să mă tem că voi isca focul bateriilor de coastă, mi s-a întîmplat să fiu invitat de căpitani-piraţi de a participa la expediţiile lor de jaf. Jur pe sănătatea mea că am refuzat totdeauna cu indignare propunerile acestor smintiţi.

Destul de repede am pus la punct o tactică de luptă pe care n-am mai părăsit-o. De îndată ce mi se semnala o navă, foloseam metoda practicată de toate marinele din lume, în vreme de război: după ţara la care luneta mea îmi arăta că aparţine, arboram drapelul său, mă apropiam de ea cu toată nevinovăţia, dar fără să încetez s-o observ pînă în clipa cînd eram sigur sau nu că avea captivi la bord. De îndată ce nava era identificată, oricare ar fi fost ţara din care provenea, coboram pavilionul înşelător şi îl urcam pe-al meu, cel al eliberării negrilor. Restul nu mai era decît o afacere de rutină.

În lipsa unor grave nenorociri, n-am fost scutit, bineînţeles, de surprize neplăcute. Ştiam din experienţă că echipajele navelor care făceau comerţ cu negri nu erau recrutate din mănăstiri. Pe corăbiile franceze erau chiar alcătuite în marea lor majoritate din indivizi fără căpătîi: cei înglobaţi sub numele de flamanzi, dar care puteau fi foarte bine de felul lor din Danemarca, Suedia sau Norvegia, cei care se dădeau drept portughezi, spanioli, sau italieni şi care, în realitate, văzînd lumina zilei în Provenţa, slujiseră pe galerele regelui înainte de a dezerta. Existau chiar şi oameni din nordul Africii, capturaţi de pe nave de

corsari din Alger sau din Sale, lesne de remarcat prin mustăţile lor în furculiţă şi capetele rase ca în palmă, ca şi după felul lor deosebit de a-şi învîrti săbiile curbate, pe care le numesc iatagane. Toţi aceşti oameni ştiau să-şi vîndă scump pielea şi, cu asemenea adversari, izbînzile noastre nu se soldau fără pierderi. Yaya, secundul lui Polidor, a fost ucis ca şi Canga, încă din primul an, şi după ce a trecut şi al cincilea, din cei nouăzeci de oameni cîţi alcătuiseră primul meu echipaj, peste cincizeci pieriră fie în luptă, fie de boală. Problema era cum să-i înlocuiesc. N-o puteam face decît alegînd, dintre prizonierii eliberaţi de noi, pe cei mai dezgheţaţi şi mai voinici, care se învoiau să nu fie debarcaţi în Jamaica sau în altă parte. De ce oare supravieţuitorii echipajelor de pe navele pe care le atacam refuzau sistematic oferta pe care le-o făceam, de a sluji sub comanda mea? Poate pentru că scăpaţii mei îi speriau; dar poate şi pentru că, reputaţia mea de vînător de corăbii care vindeau negri ajungînd pînă la ei, vedeau în mine un monstru trimis de iad. În orice caz, în a douăzeci şi doua zi din luna august a anului 1699, din echipajul corăbiei le Fulminant nu mai făceau parte decît zece englezi şi opt francezi, în afară de mine, faţă de şaptezeci de negri sub ordinele neclintitului Polidor, care se purta faţă de ei ca un adevărat tiran african, cu deosebirea doar că nu mergea pînă într-acolo încît să le taie capetele.

Nu-mi dădeam seama de primejdia unei atari situaţii. După atîtea greutăţi peste care trecusem împreună, după atîtea prăzi luate de la călăii rasei lor, echipajul meu negru avea toate motivele să mă asculte cu ochii închişi, îmi ţinusem făgăduielile. Produsul capturilor era împărţit în chip egal şi, cu excepţia perioadelor seci, în general de scurtă durată,

cînd întîlneam rar cîte o corabie cu negri de vînzare, viaţa la bord era uşoară pentru toţi. Mă credeam îndreptăţit să socot că Polidor, cu al cărui limbaj stricat mă obişnuisem, nu se mai gîndea să devină căpitanul unei nave pe care, de altfel, din lipsa cunoştinţelor de navigaţie, n-ar fi fost în stare s-o conducă. Fără îndoială, în hanul vicleanului Ovidiu îi dădusem pe la nas că, datorită mie, va putea deveni rege în Africa.

Dar trecuse atît de multă vreme de atunci! Cum mi-aş fi putut închipui că, în ciuda credulităţii sale de primitiv, se mai legăna încă pe asemenea vise?

Mă înşelam, din nefericire! Greşeam de la A la Z, şi în această a douăzeci şi doua zi din luna august aveam să sorb pînă la fund pocalul de oţet şi fiere.

Era pe la ora prînzului, un vînt bun ne împingea şi ţineam drumul spre nord-nord-est, cu toate pînzele desfăşurate. Tocmai consultasem barometrul, cînd, din cuibul corbului, Lamarche îmi strigă că zărea o pînză sub vînt. Am dat ordin îndată să fim pregătiţi pentru orice eventualitate. Or, cu opt zile în urmă, dinaintea insulei Antigua, atacasem o corabie engleză care făcea negoţ cu negri şi care se întorcea în Europa cu o încărcătură bogată. Aceasta cuprindea mai ales numeroase balerci cu rachiu şi îi recomandasem lui Polidor să-şi supravegheze oamenii care, în cazuri asemănătoare, se dovediseră cam înclinaţi să bea peste măsură. Nu ţinuse deloc seama de vorbele mele şi, de atunci, de dimineaţa pînă seara, corabia răsuna de cîntecele şi zbieretele celor şaptezeci de beţivani, printre care nici el nu se lăsa mai prejos.

Nici un nor nu plutea pe cerul vioriu, soarele ardea, şi îmi amintesc că eram lac de năduşeală cînd, după două ceasuri de urmărire, am putut vedea bine cu luneta nava pe care o vînam. Aproape îndată, o

ciudată emoţie mă cuprinse. Într-adevăr, cu cît mă străduiam să văd mai bine greementul acestei nave, puntea din faţă, cele douăzeci şi patru de saborduri, pavilionul albastru cu cruce albă, în sfîrşit felul cum se ţinea pe apă, cu atît îmi dădeam seama că nici un bastiment de pe lume, după *le Fulminant*, nu mi-era mai cunoscut ca acesta.

Cînd am ajuns în apropierea lui, la mai puţin de un sfert de leghe, impresia mea deveni certitudine. Dinaintea mea se afla *la Pélulante* şi, cu ochiul lipit de lentilă, mi se păru că ofiţerul pe care îl zăream la postul său, îndreptîndu-şi şi el luneta în direcţia mea, nu era altul decît prietenul meu, maestrul meu, în sfîrşit cel căruia îi datoram toată experienţa mea de marinar, dragul căpitan Fulminet.

Pe loc am şi luat o hotărîre. Nici vorbă nu putea fi să atac *la Pélulante*. Am comandat volta în vînt[1], declarînd că nu aveam de-a face cu nişte traficanţi de negri.

În ziua aceea însă zeii erau împotriva mea. Pe covertă, rezemat de arborele trinchet, Polidor, pe trei sferturi beat, era la postul de observaţie. Şi el dispunea de o lunetă, ba chiar avea o întreagă colecţie de asemenea instrumente, pe care le luase pe ascuns din capturile noastre, şi iată-l că dă din umeri şi îl aud cum rînjeşte, apoi cum urlă deodată cu o bucurie sălbatică:

— El vîndut negri, căpitan. *La Pélulante* dus la mine la Santo Dominguo. Şapte ani acu. Omor toţi la ei.

Şi începu să ţopăie.

Stranie, nefericită întîlnire! Nu mă puteam înşela: orice explicaţie era de prisos, cu un turbat de teapa acestuia. Singura mea salvare era să-mi afirm autoritatea. Am declarat deci pe un ton sec:

---

[1] *întoarcerea unui velier, astfel încît prova să spintece vîntul.*

— Te înşeli, Polidor.

Şi am dat din nou ordinul de a ne întoarce cu prova în vînt.

— Eu ochi bun, urlă atunci negrul, cu mînie. Mergem „dret”. Omor toţi la ei.

Chirurgul şedea lîngă mine. Îmi spuse la ureche:

— Negrul dumitale s-a îmbătat, după cum vezi bine. Toţi albii sînt la tunuri. Nu-l întărîtă împotriva dumitale, sau atunci ucide-l. Altfel nu văd cum ai să scapi teafăr, şi nici eu, iar la viaţa mea am slăbiciunea să ţin mult.

Am dat din cap.

— Cred că ai dreptate, senor Antonio.

Am coborît pe puntea superioară, m-am apropiat de scăpat şi, cu pistoletul în mînă, i-am spus cu glas hotărît:

— Polidor, eu sînt căpitanul, şi am fost totdeauna cinstit cu tine. Îţi repet că nu vom ataca această navă.

Ah! ce buză dispreţuitoare avea bruta, ce rîs rău îi dezvelea dinţii piliţi! îşi repezi pumnul, mă atinse în bărbie. M-am prăbuşit, scăpînd şi arma din mînă. Într-o clipă doi negri s-au năpustit asupra mea. Ca prin ceaţă am mai putut auzi:

— Căptan Lafortune trădător. Luat corabie, el spînzurat. închidem la el. Io, Polidor, căptan.

Cîteva clipe după aceea eram pus în lanţuri şi azvîrlit în fundul calei.

Capitolul 14

Din situaţia de căpitan, comandînd o navă temută pe toate mările calde între vechiul şi noul continent ca vînător nemilos al corăbiilor care făceau negoţ cu negri, căzusem deodată în aceea de prizonier pe care îl aştepta ştreangul. Fusese de ajuns pumnul unui beţivan pentru ca, redus la neputinţă, înghesuit între două bărdace cu apă, vestitul căpitan Lafortune abia să fie în stare, mişcîndu-şi lanţurile, să vîneze guzganii care ţopăiau în jurul său scoţînd mici chiţcăituri asemănătoare cu scîrţîitul ferăstrăului.

Spaniolul chibzuise bine: ar fi trebuit să-l ucid pe Polidor la prima lui izbucnire. Deoarece stătusem o clipă mai mult pe gînduri, pierdusem totul.

În halul în care mă aflam, ce mai puteam spera? Refuzam să mă dau bătut. Din cei cinci ani de aventuri neîntrerupte, de la capturarea navei *Victorious* la Capul Francez, învăţasem că descurajarea este semnul înfrîngerii. Privind-o la rece, situaţia se prezenta foarte limpede. Polidor va încerca să ia prin abordaj *la Pélulante*. David, împreună cu cei nouă englezi, Grosbois cu cei şapte francezi nu s-ar fi putut împotrivi, presupunînd că ar fi simţit acest imbold, celor şaptezeci de negri de două ori înfierbîntaţi, şi de alcool,

şi de gîndul că de acum înainte erau stăpîni deplini ai corăbiei. Chiar dacă s-ar opune din răsputeri, vor fi siliţi să ia parte la acţiune. Totuşi înclinam să cred că abuzul de rachiu făcut de răzvrătiţii mei de o săptămînă încoace nu constituia o pregătire ideală pentru a năvăli peste un echipaj atît de încercat cum era cel de pe *la Pélulante*. La acest neajuns se mai putea adăuga nu numai faptul că eu nu voi fi acolo spre a-i comanda, dar şi că Polidor nu se pricepea deloc la navigaţie, iar căpitanul Fulminet nu era un novice.

Orice avea să se întîmple, nu puteam ieşi dintr-o crudă dilemă. Admiţînd că aş fi fost liber să aleg, trebuia să mă pronunţ între pierderea corăbiei le Fulminant şi a mea. Nu împlinisem încă treizeci de ani şi, cu toate că văzusem în jurul meu destule morţi violente, al căror instrument am fost nu o dată, iubeam viaţa. Doream s-o păstrez cît mai mult timp cu putinţă. O cumplită amărăciune mă cuprindea însă la gîndul că cei cinci ani ai mei de luptă pentru izbînda unei idei generoase nu slujiseră la nimic, că marele meu ţel de a-i elibera pe negri prin abolirea sclaviei n-a avut drept rezultat decît împrăştierea în insulele Americii a cîtorva mii de captivi care, poate, aveau să fie din nou puşi în lanţuri.

Nu se scursese mai mult de un sfert de ceas între clipa cînd fusesem legat în cală şi începutul luptei. Totuşi niciodată o atît de scurtă aşteptare nu mi s-a părut mai lungă. Uşile şi tambuchii fuseseră închişi, nici un zgomot desluşit nu pătrundea pînă la mine, în afară de foşnetul surd al apei ce se lovea de cocă, încît bubuitul tunului care zgudui dintr-o dată toate mădularele corăbiei fu o adevărată uşurare pentru mine. Ce avea să facă iscusitul căpitan Fulminet? Amintirea chipului său aspru, în ciuda soartei cu totul

de neinvidiat care mă aştepta, oricum s-ar fi terminat lupta, îmi dăruia, ca o luminiţă în bezna nopţii, o încredere smintită în capriciile soartei.

Răspunsul nu întîrzie să sosească. *La Pélulante* trăgea prima bordee şi mi-am dat seama îndată că fusese bine îndreptată, deoarece am auzit deasupra capului un pîrîit prelung, urmat de căderea zgomotoasă a unei bucăţi grele de lemn. Din felul cum a fost zguduită corabia, nu putea fi vorba decît de catargul cel mare. Partida începea rău pentru îngîmfatul Polidor şi, în aceeaşi clipă, toată nesiguranţa mea se risipi. De ce să stau în cumpănă între o spînzurătoare sigură şi o încarcerare pe care prietenia fostului meu şef, cîntărind motivele purtării mele, va găsi poate cum s-o facă mai uşor de îndurat? Îmi îndeplinisem misiunea pînă la capăt şi îmi jucasem rolul. Deschisesem calea. Alţii după mine puteau să ridice făclia pe care o scăpasem din mîinile-mi slabe şi să dobîndească, de data asta nu prin violenţă, ci prin putere de convingere, emanciparea unei rase obidite, al cărei prim apărător am fost eu.

Sus, înfruntarea continua. Se trăgeau bordee după bordee. Am auzit iarăşi zgomotul unor vele prăbuşite şi al ghiulelelor care loveau opera moartă[1]. Cît timp a durat lupta de artilerie? Aveam să aflu mai tîrziu că mai puţin de un ceas se scursese între prima salvă şi abordaj. După tunuri, urmase un schimb de focuri de muschete. În sfîrşit ciocnirea celor două nave una de alta mă prăvăli pe o parte. Lupta intra în ultima ei fază. Cu urechea la pîndă, desluşeam şcîrţîitul gancilor, urletele furioase ale scăpaţilor, tropote, împuşcaturi.

Urmă un timp de relativă tăcere şi îmi puteam da seama lesne ce se întîmplă. Oamenii mei săriseră pe *la*

---

[1] *Partea din corpul unei nave care se află deasupra apei.*

Pélulante şi se încăierau cu adversarul. Mă străduiam să definesc zgomotele mai mult sau mai puţin înăbuşite care treceau prin pereţii groşi de lemn: căderi de trupuri în apă, strigătul iute înăbuşit în gîtlej al unui om lovit de moarte, frecarea coastelor celor două nave, detunăturile seci ale flintelor şi pistoalelor.

În sfîrşit totul amuţi. Aveam să ştiu ce soartă mi se hărăzise şi această ultimă aşteptare a fost poate cea mai grea pentru mine. Felurite imagini mi se perindau prin minte: Polidor rînjind înainte de a mă lovi, chibzuitul Antonio Montemor de Oca, mîngîindu-şi barbişonul, obrazul ars de soare al englezului David, claia de păr roşu a boţmanului Grosbois, credinciosul meu Lamarehe; după veneau, martori ai unei alte vieţi care îşi prezenta nota de plată, căpitanul Fulminet bătîndu-mă pe umăr şi declarîndu-mi: „îmi placi, sublocotenente Lafortune! locotenenţii Pigache şi Dufourneau, chirurgul Taillebois, şi Sosthène, o! dragul meu Sosthène, căruia i-am închis ochii pe pămînt dominican şi pe care eram mult prea sigur că nu aveam să-i mai văd vreodată.

Paşi trădînd un du-te-vino, voci în care nu recunoşteam timbrul răguşit şi totodată tărăgănat al scăpaţilor, ajungeau acum la urechile mele. Chiar deasupra mea, sub punte, se auzea un tropăit. Oare era bine să strig, pentru a-mi semnala prezenţa? Dar dacă, în locul foştilor mei tovarăşi de pe *la Pélulante*, voi vedea că se ivesc capetele rînjite ale celor ce voiau să mă spînzure? Dumnezeu cu mila! Am ţipat din rărunchi. Cineva coborî în goană treptele care duceau la cală. Uşa acesteia era zăvorîtă. Apoi uşa a fost spartă şi o voce cunoscută, ale cărei intonaţii nu le uitasem, răsună în întunecimea încărcată de miazme:

— Există vreun prizonier pe-aici?

— Sublocotenentul Felix Lafortune, domnule Dufourneau.

— Pe toate trăsnetele din Brest! Ce dracu' faci în gaura asta de şoareci, băiete?

— Trăiam cu speranţa că vei veni, locotenente.

— De cinci ani! continuă el pe ton glumeţ. Dar e o beznă să-ţi vîri degetele în ochi. Hei, oameni buni!

Un matelot coborî cu un felinar. Scos din lanţuri, am ieşit la lumină, în urma domnului Dufourneau, pe puntea corăbiei plină de catarge şi sarturi rupte. Dat fiind că cele două nave rămăseseră bord lîngă bord, puteam vedea cum nişte mateloţi aruncau în mare cadavre de negri de pe puntea fostei mele corăbii, *la Pélulante*. Am întrebat cîţi morţi au avut năvălitorii.

— Phiu! făcu locotenentul, vreo patruzeci bătuţi pe muche. Pe cei rămaşi în viaţă i-am şi pus în lanţuri. Nostimi sălbatici! Ne-ar fi dat probabil mai mult de furcă dacă n-ar fi fost beţi morţi. Dar vorbeşte-mi despre dumneata. După ultimele ştiri, care datează de pe vremea lui Irod, erai amorezat lulea de una din gemenele Cazenave. Te duc la Ovidiu, cîştigi acolo patruzeci de pistoli şi, peste două zile, într-un crîng din apropierea locuinţei domnişoarelor se descoperă trei cadavre, ale celor doi amorezi din partea locului şi al nedezlipitului dumitale Sosthène, regretatul sublocotenent Goujet. Iar dumneata dispari fără să mai dai semne de viaţă. Ne-am gîndit, bineînţeles, că eşti amestecat în această poveste, dar gemenele au jurat că nu ştiu nimic şi misterul n-a putut fi limpezit.

Aflam astfel că ipocritul Ovidiu nu îi dăduse domnului Dufouneau biletul pe care i-l încredinţasem. Ar fi trebuit să bănuiesc. Locotenentul nu păru prea mirat de purtarea mulatrului.

— Ce vrei, dragul meu? Pentru a cîştiga pe două tablouri, trebuie să joace cînd pe alb, cînd pe negru. Dumneata ai suportat cheltuielile jocului său dublu. Nu aveai nici o şansă! Cum ţi-a trecut prin minte să te îndoieşti de căpitanul Fulminet? În ruptul capului nu te-ar fi predat guvernatorului insulei. Un căpitan este stăpîn deplin la bordul său şi nu te-ai fi ales decît cu o întemniţare pe *la Pélulante* pînă la ridicarea ancorei. Acum poţi să-mi spui şi mie cu ce activităţi tenebroase te-ai ocupat de-ai putut ajunge să mori de urît în fundul calei, la cheremul unei bande de negri?

Nu cunoştea într-adevăr campaniile duse de *le Fulminant*, sau se prefăcea că habar n-are de ele?

— Îngăduie-mi, i-am spus, să-mi deschid inima mai întîi în faţa căpitanului.

Mă bătu pe umăr şi începu să rîdă.

— Voia dumitale, tinere.

Căpitanul Fulminet îşi cerceta captura, de pe puntea dunetei. Mă aşteptam din partea lui la mari demonstraţii, fără să-mi închipui totuşi că ele s-ar putea întoarce în favoarea mea. Dar nu vedeam decît nişte ochi pătrunzători aţintiţi asupra mea, mai degrabă plini de curiozitate, decît de iritare. Auzeam o voce cu inflexiuni ironice.

— E nevoie oare să-ţi mărturisesc, domnule, că nu mai trăgeam nădejdea să pun mîna pe un sublocotenent despre care bănuiam a-şi fi luat singur un concediu nelimitat?

Cu un gest, îl rugă pe domnul Dufourneau să se îndepărteze şi continuă pe un ton mai puţin degajat:

— Te afli aici. N-are rost să facem prea multă vorbărie. Să trecem la lucrurile serioase. Domnule, îţi voi aduce la cunoştinţă unele împrejurări pe care nu le ştii, datorită cărora viaţa dumitale ar fi putut lua o altă în-

torsătură şi care privesc viitorul dumitale. Dar mai întîi descarcă-ţi sacul cu năzbîtii. Vreau să aflu toate nebuniile pe care ai fost în stare să le faci de cînd ţi-ai luat nasul la purtare. Dufourneau te-a găsit în cătuşe. Deci erai împotriva planurilor acestor balaoacheşi îndrăciţi în care am tras ca în fasole. Pentru mine numai asta contează. Te ascult.

Nu se schimbase. Era la fel de dîrz, calm, sigur pe autoritatea sa. Bănuiam că ştie mai multe despre mine decît lăsa să se vadă, dar eram hotărît să nu-i ascund nimic. Aşa că i-am turuit pe nerăsuflate toată odiseea mea, din seara fatală în care Sosthène îşi găsise moartea, pînă la cearta mea finală cu Polidor, fără să omit nici una din cele treizeci şi cinci de capturi, dintre care prima fusese cea a corăbiei Sanlo Francisco de Asis.

Pe măsură ce înaintam în povestirea mea, ochii domnului Fulminet scăpărau tot mai tare, şi eram din ce în ce mai pătruns de sentimentul că nu mă socotea chiar atît de vinovat.

— Sfinte Sisoe! exclamă el cînd mi-am terminat istorisirea, ai ştiut cum să-ţi umpli anii cei mai frumoşi. Eşti un bărbat straşnic. Cît pe ce să te invidiez, conte de la Pree de la Fleur.

Şi, cum nu m-am putut stăpîni să nu tresar auzindu-l că înşiră toate titlurile şi numele mele adevărate, îmi spuse:

— Nu te necăji dacă îţi rostesc numele legal. Cunoşteam la fel de bine ca oricare altul toate isprăvile vestitului căpitan Lafortune. Află că el s-a pierdut pe undeva în marea Antilelor, la 25 de grade – grosso modo – latitudine nordică şi a încetat să mai existe, la fel ca şi sublocotenetul cu acelaşi nume, pe care am fost obligat să-l dau dispărut la prima mea întoarcere

la Nantes. Numai doi oameni ştiu că acest pitoresc personaj, spaima căpitanilor de nave care fac negoţ cu negri, a fost salvat în chip miraculos de valurile nemiloase şi de ghiulele trase de *la Pétulante*: domnul Dufourneau şi cu mine. Ei bine, da, prietene, căci bietul nostru Pigache, victima unei cumplite boli de piele pe care a luat-o a doua oară, complicată cu dizenterie, a trebuit să fie aruncat în apă între insulele Capului Verde şi Capul Palma, şi toată ştiinţa preacinstitului domn Taillebois nu l-a împiedicat să aibă aceeaşi soartă în largul insulei Principe. Tot echipajul nostru de pe vremea cînd slujeai sub comanda mea a fost în întregime împrospătat. Domnul Dufourneau şi cu mine ştim să tăcem ca mormîntul, aşa că nu trebuie să te temi de vreo indiscreţie. Nici să nu mai vorbim despre asta. Ego te absolvo[1].

Zicînd acestea, mă invită să trec împreună cu el pe *la Pétulante*, pe a cărei covertă îl văzui pe învăţatul Antonio Monlemor de Oca ocupat să panseze un matelot.

— *Como esta Vd, seňor*? [2] îl întrebă domnul Fulminet.

— *Regular, căpitán*[3], răspunse spaniolul făcîndu-mi cu ochiul în trecerea pe lîngă el.

Şi domnul Fulminet mă lămuri:

— De la moartea bunului domn Taillebois am rămas fără chirurg. Omul acesta a picat tocmai la ţanc, şi mă gîndesc să-l păstrez dacă îmi acceptă propunerea, deoarece îi sînt îndatorat pînă peste cap.

— Cum aşa?

---

[1] *Eu te ieri (lat.).*

[2] *Ce mai faceţi, domnule ? (spîn.).*

[3] *Potrivit, căpitane (span.).*

— Află că, după ce te-a pus în lanţuri, căpetenia răzvrătiţilor dumitale a dat comanda de atac. Atunci acest hidalgo a coborît liniştit la baterii şi i-a îndemnat pe tunarii albi să tragă cît mai prost, ferind astfel *la Pétulante* de orice avarie.

— Şi l-au ascultat?

— Ca un singur om. Nici unul dintre ei n-avea chef să lingă tălpile unui scăpat. Astfel, oamenii mei au putut să doboare, ca la exerciţiu, catargele de pe *le Fulminant* (îţi mulţumesc în treacăt pentru nume) încît atacatorul n-a mai putut face manevrele necesare, iar cel atacat, în loc să fugă, s-a apropiat de el. Cu totul năuciţi, bieţii negri şi-au aruncat totuşi ghearele de pisică[1], Aşezasem cei mai buni trăgători ai mei în gabii şi pe punţi, de unde puteau lesne să ochească ţintele, la adăpost. Povestea n-a durat mult. Un adevărat masacru! Unii chiar au crezut că pot sări pe bătrîna *la Pétulante* agăţîndu-se de parîme, dar au pierit în aer, între cele două corăbii, făcînd „buf” drept în apă. În ce mă priveşte, am răpus cu un foc de pistol un soi de zdrahon care urla „moarte! moarte! ” fără să-i dea prin gînd că putea fi vorba de-a lui. Uite, tocmai este aruncat în apă.

Doi mateloţi dădeau vînt unui trup, pe care l-am recunoscut; era al lui Polidor.

— Acum, prietene, fă-mi plăcerea şi intră la mine, căci pentru a afla ce am să-ţi spun e mai bine să stai jos.

Am intrat în odăiţa cunoscută, unde am regăsit blana de tigru, busola, proiecţia lui Mercator prinsă în perete. Puteam crede că mă întorsesem înapoi cu vreo şapte ani, la Nantes, pe braţul de mare unde era ancorată *la Pétulante*. Ca şi atunci, domnul Fulminet

---

[1] *Gauci, sau căngi de abordaj.*

scoase din cufărul său de fier o sticlă şi două păhărele, le umplu cu o rachie incendiară, pe care am dat-o peste cap fără să clipesc, întrucît aveam gîtlejul mai călit decît pe vremea îndepărtată a uceniciei mele în navigaţie. Atunci gazda umplu din nou paharele, mă pofti să stau pe blana de tigru şi îmi spuse:

— Să ne întoarcem, cu voia dumitale, la împrejurările în care ai luat nepotrivita hotărîre de a-ţi uni soarta cu aceea a unei bande de sclavi răzvrătiţi. Trimiseseşi în chip legitim pe lumea cealaltă doi creoli care, după ce îl uciseseră pe nefericitul dumitale prieten, Sosthène Goujet, voiau să dea o dublă lovitură omorîndu-te şi pe dumneata. Aici începe greşeala în care ai avut proasta inspiraţie să stărui. Este inutil să-ţi repet că, dacă te-ai fi întors cuminte la bord, cum îţi dicta datoria dumitale de sublocotenent, te-aş fi acoperit, te-aş fi apărat împotriva oricărei revendicări pornite de la o autoritate altfel decît maritimă, cum îmi dicta datoria mea de căpitan. Am încercat zadarnic să descopăr unde te ascunzi. Ca să-ţi spun adevărat, coincidenţa între dispariţia dumitale şi misterioasa răpire a lui *Victorious* îmi cam trezise bănuieli, dar nu puteam rămîne prea multă vreme la Capul Francez. Cincisprezece zile mai tîrziu am fost nevoit să dau ordinul de ridicarea ancorei... Gîndeşte-te în ce încurcătură am fost pus la întoarcerea mea în Nantes. Tatăl dumitale mi te încredinţase. În ochii lui eram răspunzător de orice întîmplare nefericită căreia puteai să-i cazi victimă. îndată ce am ajuns în biroul meu, i-am ticluit o scrisoare în cel mai frumos stil, deşi destul de neclară, prin care îi aduceam la cunoştinţă că viaţa de plăceri şi voluptăţi din Insule te-a făcut să-ţi pierzi capul şi să uiţi de toate. Îi dădeam să înţeleagă că o frumoasă din partea locului jucase un rol însemnat în

această poveste. Adăugam că, în ciuda celor spuse de mine, nu izbutisem să te conving a te îmbarca cu noi. E drept, explicaţia mea era cam trasă de păr, dar ştiam eu măcar dacă erai mort sau viu? Plutind în asemenea nesiguranţă, puteam să-i tai orice nădejde tatălui dumitale? De altfel trebuia să-mi imaginez că nu se va lăsa dus de o istorisire atît de întortocheată. Te iubeşte cu duioşie. N-avea nici o ştire despre dumneata de peste doi ani. Aşa că n-a stat mult pe gînduri. Cîteva zile mai tîrziu sosea la Nantes într-o superbă caleaşcă cu blazonul său şi îmi bătea la uşă. O doamnă, se pare o rudă, îl însoţea.

— Doamna Apollonie de Beloeil, vara noastră. Domnul Fulminet bău o duşcă de rachiu şi spuse mai departe:

— Of! prietene, prin ce clipe neplăcute am trecut atunci! Onorabilul dumitale tată mă hărţuia, mă năucea cu întrebările. Iar eu nu puteam să-i dau răspunsurile pe care le aştepta. Ba cine era creatura vicleană care te prinsese în mreje? Cel puţin era de neam bun, era bogată? Ba de ce, fiu nerecunoscător, nu mi-ai dat o scrisoare pentru el, în care să-i explici singur cum stau lucrurile? Mă strecuram cum puteam, îl asiguram că mi-ai vorbit mereu despre el cu dragoste şi respect. Dar el nu mă slăbea, ci, dimpotrivă, se încingea şi mai tare, iar în cele din urmă începu să strige: „Mărturiseşte odată, domnule, că ultimul vlăstar al familiei La Pree la Fleur s-a încurcat cu o negresă! ” M-am jurat că se înşală de la un cap la altul. „În cazul acesta, spune-mi adevărul. Oricît de îngrozitor mi s-ar părea, am dreptul să-l cunosc şi dumneata ai datoria să mi-l spui.” Şi diavolul de om adăugă: „Nu depinde decît de sinceritatea dumitale să-ţi păstrezi postul de comandant al unei nave aparţinînd Companiei pentru

Guineea, sau să fii concediat.” *In cauda venenum*[1]. Pune-te în locul meu. Să nu mai navighez! Mai bine să-mi zbor creierii pe loc! Nu-mi rămînea decît să înghit găluşca.

— Şi i-aţi spus totul?

— Tot ce ştiam şi care de fapt se reducea la prea puţine lucruri. Curtea pe care le-ai făcut-o domnişoarelor de Saint-Lary – din prudenţă m-am ferit să rostesc numele Cazenave, care prea mirosea a om de rînd —, cearta dumitale cu pretendenţii din insulă, duelul în patru, cei trei ucişi, fuga dumitale, strădainţele mele zadarnice de a te regăsi. Aici, vara dumitale a izbucnit în lacrimi, pe cînd tatăl a oftat doar: „E mai puţin grav decît mă temeam.” De altfel îşi luă îndată vorba înapoi şi îmi declară făţiş că mi te încredinţase bizuindu-se pe buna mea reputaţie şi, doar dacă nu eram un impostor, nu socotea că mi-am îndeplinit datoria. În consecinţă, trebuia să-i jur pe sănătatea mea că te voi aduce îndărăt, la nevoie chiar legat de mîini şi de picioare. Am jurat. „Bine, domnule, mi-a spus, am toate motivele să cred că eşti un om de onoare şi că te vei ţine de cuvînt. Contele Fortunat este unicul meu moştenitor. Cînd vei pune mîna pe el, să nu-i dai drumul pentru nimic în lume. Spune-i că, dacă întîrzie să mi se înfăţişeze, riscă să nu mă mai vadă pe lumea asta, căci anii încep să se adune apăsători pe umerii mei bătrîni. Mai spune-i că hotărîrile pripite nu duc la nimic bun şi că nu era de trebuinţă să fi plecat în pribegie, deoarece istoria lui nefericită cu contele de Valbert n-a avut urmări. Contesa nu l-a denunţat ca ucigaş al soţului ei, de care a fost destul de mulţumită c-a scăpat. N-are de dat nici

---

[1] *Cu venin in coadă (lat.).*

o socoteală în faţa justiţiei. Este curat ca lacrima şi se poate întoarce cu capul sus.”

Cum să nu pălesc la asemenea veste? Am simţit chiar nevoia să dau pe gît dintr-o sorbitură păhărelul de rachiu, ca să-mi vin în fire. Domnul Fulminet remarcase emoţia mea şi mă bătu cordial pe umăr.

— Îţi înţeleg tulburarea, domnule. Te-ai putea simţi zguduit şi pentru mai puţin decît atît. Dar asta nu-i totul. Tatăl dumitale plecă acasă luîndu-mi făgăduiala şi, şase luni mai tîrziu, după ce fu complet carenată *la Pétulante* îşi ridică iarăşi pînzele. Trecuse multă vreme de cînd bîntuiai marea Caraibilor. Numele vestitului căpitan Lafortune ajunsese la urechile mele, cînd tocmai începusem tratativele obişnuite pe Coasta Sclavilor. Am făcut îndată o apropiere între el şi dumneata. Onoarea mea era în joc. Cu orice preţ trebuia să-i redau tatălui dumitale fiul pe care îl lăsasem să se smulgă din braţele lui iubitoare. De îndată ce am sosit în Santo Dominguo, am căutat să aflu mai multe despre aşa-numitele dumitale blestemăţii. Chiar atunci capturaseşi, cu o îndrăzneală nemaipomenită, doar la cîteva mile depărtare de Capul Francez, o navă-barc deplasînd trei sute de tone, înzestrată cu douăzeci şi şase de tunuri şi care, pe deasupra, se mai numea şi *Saint-Louis*. Toţi maimarii insulei îl blestemau de mama focului, să mă ierţi, pe afurisitul hoţ de mare, care avusese obrăznicia să atace o navă botezată cu numele preaiubitului nostru suveran. Am potrivit lucrurile în aşa fel încît *la Pétulante* să plece mai repede. Cu riscul de a întîrzia sosirea ei în Franţa, eram hotărît să fac tot ce îmi stătea în putinţă să-ţi ies în cale şi să folosesc forţa pentru a te face să capitulezi şi să te capturez. În dorinţa mea de a ajunge aici, nu m-am dat în lături să sporesc numărul gurilor de foc, de la

douăzeci şi patru la treizeci, cele şase tunuri suplimentare fiind aşezate la prova şi la pupa. În afară de asta, am angajat mateloţi de elită, care slujiseră multă vreme pe o navă-corsar scoasă din luptă. Se nimerise că tocmai atunci căpitanul ei, prieten cu mine, venise să-i ia pe cei invalizi.

Din nefericire, nu mi-a zîmbit norocul. Zadarnic am schimbat direcţia şi, în loc să guvernez spre nord-nord-est, am virat cu vînt de pupa prin Canalul Vîntului, spre a cutreiera apele din largul insulei Jamaica, unde speram să te prind. Zadarnic, şi împotriva oricărei prudenţe, m-am încumetat s-o iau de-a curmezişul printre Antilele Mici şi Puerto Rico. După două luni de ocoluri fără nici un rezultat, m-am resemnat, cu moartea în suflet, să reiau calea spre Europa. Nu eram prea liniştit la gîndul primirii pe care avea să mi-o facă tatăl dumitale. Cum se va împăca oare cu vestea că, în ciuda făgăduielii mele, n-am izbutit să i te aduc acasă? Eram cu atît mai amărît de înfrîngerea mea, cu cît mă luase gura pe dinainte şi, pe Coasta Dinţilor, dădusem căpitanului unei nave de comerţ, care se înapoia în Franţa, un mesaj prin care îl înştiinţam pe marchizul de la Pree de la Fleur că eram pe urmele dumitale.

De la Nantes, m-am dus drept la Paris, unde tatăl dumitale, în loc să-mi facă reproşuri, mă primi cu bucurie. Trebuie să-ţi spun că nu mai părea acelaşi om. Mergea anevoie, agăţîndu-şi mîinile tremurînde de baston. Obrajii supţi păreau ca de ceară şi, cu toate că îşi păstrase vioiciunea privirii, n-am mai regăsit în glasul lui acele izbucniri care m-au băgat în sperieţi pentru cariera mea în Companie. Nu păru prea mirat de lupta dumitale împotriva negoţului cu negri. După ce i-am povestit cele mai însemnate isprăvi pe care le-ai făcut, a început chiar să rîdă.

„— Ah! zevzecul! zise el. Nici măcar nu i-a trecut prin minte că, distrugînd negoţul cu negri, îşi ştirbeşte din avere! Drept să spun, n-aş fi crezut niciodată că-l va cuprinde pofta, să facă atîta tărăboi. Campania din Flandra părea să-l fi răcorit. Dar, la vîrsta lui, cu cît sîngele-i mai fierbinte, cu atît ai mai puţină minte. Mi-ai jurat că-l vei aduce acasă, domnule Fulminet. Mă bizui pe dumneata că nu-ţi vei călca legămîntul, dar te implor, fă-o cît mai grabnic, dacă nu vrei să mă găsească în mormînt. Vezi, ai grijă să nu i se întîmple ceva rău copilului meu drag, şi să mi-l aduci nevătămat.”

Am plecat patru luni mai tîrziu, după ce îmi întărisem iarăşi echipajul. Pînă la urmă evenimentele s-au întors în folosul meu şi chiar mi-au întrecut aşteptările, deoarece te-am smuls din ghearele soartei funeste care părea să te aştepte. Ai să-ţi revezi tatăl. Spune-mi acum ce pot face să nu-mi păstrezi pică pentru că am pus capăt carierei dumitale de pirat sentimental?

Dragul căpitan Fulminet! Aş fi vrut să-l îmbrăţişez, îşi umplu liniştit pipa, trase cîteva fumuri şi ascultă răbdător actele mele de justificare, pe care nici măcar nu încercă să le respingă. Nu avea nimic împotriva negrilor, cărora natura nu le dăduse pielea neagră pentru a fi batjocoriţi de ceilalţi. Admitea că însuşi principiul pe care se întemeia negoţul cu negri era inuman şi, în ce îl priveşte, se străduise totdeauna să îndulcească traiul captivilor. Se gîndea doar că toate orînduirile erau prost croite şi nu avea calitatea să reformeze un sistem social îngăduit de vicarul lui Cristos în persoană, Sanctitatea Sa papa Inocenţiu.

— Dacă te-am înţeles bine, spuse el în încheiere, ai stofă de apostol. Dar istoria te-a învăţat poate că eroii

unei credinţe îşi isprăvesc de obicei zilele sub cunună de martiri. Nu fii supărat pe mine că am vrut să te feresc de asemenea sfîrşit glorios.

Vorbea la fel ca şi chirurgul spaniol. I-am mulţumit pentru mărinimie şi l-am întrebat ce soartă le hărăzise supravieţuitorilor din echipajul meu.

— Mă aşteptam la această întrebare, răspunse el fără să clipească. În privinţa albilor, francezi sau englezi, nu e nici o greutate. Au avut drăgălăşenia să nu-mi atingă nici măcar un sart cu ghiulelele lor, şi o asemenea ispravă de neîndemînare voită merită să fie răsplătită cu o totală indulgenţă. I-am lăsat la bateriile lor. Intenţia mea este să le propun acum să ia locul mateloţilor mei ucişi de diavolii dumitale negri. Aceştia însă...

— Domnule, i-am spus, dacă vreţi să nu vă zgîrciţi la bunătate, v-aş ruga să vă arătaţi faţă de ei la fel de mărinimos. Datorită lor şi celorlalţi fraţi de sînge, morţi în cursul luptelor, care n-au fost nişte bagatele, am eliberat în cinci ani aproape cinci mii de prizonieri. Nu-i aduceţi, tocmai pe ei, în umilitoarea condiţie de sclav, de care se credeau scăpaţi pentru totdeauna. Debarcaţi-i, liberi, pe coastele Africii.

Domnul Fulminet dădu din cap.

— Lucrul acesta ne-ar prelungi foarte mult călătoria şi ar întîrzia bucuria pe care tatăl dumitale ar avea-o revăzîndu-te. Dar, fie!

Un ceas după aceea, oameni şi merinde treceau de pe *le Fulminant* pe *la Pétulante*. Eu însumi am supravegheat transbordarea şi, după regulă, am părăsit ultimul puntea corăbiei, cu pistolul la cingătoare, sabia la şold şi jurnalul de bord sub braţ.

Deoarece singurul punct asupra căruia domnul Fulminet s-a arătat neclintit a fost soarta acestui *le Ful-*

minant care vîrîse spaima în oasele atîtor căpitani de nave transportînd negri. Îi propusesem să-l aducă la Nantes. Se împotrivise, întrucît, cu arborada distrusă şi un echipaj mult redus, spunea el, n-ar fi putut să se ţină după *la Pétulante*. Cîteva bordee au fost de ajuns pentru a-l trimite la fund şi nu fără melancolie am văzut cum se scufunda în valuri acest martor al unei încercări prin care avusesem ambiţia să instaurez ceva mai multă dreptate într-o lume care o călca în picioare.

Urmarea călătoriei noastre avea să fie fără întîmplări deosebite. Trei luni mai tîrziu, cei douăzeci şi şapte de scăpaţi rămaşi în viaţă erau, spre uimirea lor, debarcaţi pe coasta Sierra Leone. Îi însoţisem pe uscat spre a fi sigur de eliberarea lor. Cum dădeam să mă urc în şalupă, i-am văzut năvălind spre mine, închinîndu-se pînă la pămînt, sărutîndu-mi picioarele şi mîinile. Asta era răsplata mea.

A doua zi din luna ianuarie 1700, cu toate pînzele sus, aşa cum pornisem în urmă cu şapte ani, şase luni şi trei zile, luînd la bordul său un tînăr sublocotenent proaspăt botezat Felix Lafortune, *la Pétulante* intra pe canalul Nantes.

Capitolul 15

Ningea. În afară de ceasurile de noapte, călărisem în galop aproape fără oprire din Nantes şi răpusesem trei cai. Un al patrulea, lăsîndu-se înşelat de polei, îşi frînsese două picioare. Mă pomenisem în mijlocul unui iaz îngheţat care, ca prin minune, într-atît de groasă era gheaţa, nu se rupse sub greutatea mea. Fulgi uşori şi răcoroşi îmi intrau în nări, în gură, în urechi şi îmi stînjeneau vederea. Mi se părea că galopez în vis. Pe cele două margini ale drumului, nişte fantome de copaci îşi întindeau scheletele de ramuri. Nici un suflet de om în satele prin care treceam şi unde pale de fum albăstriu se risipeau deasupra colibelor cu căciuli de omăt, ca nişte moşnegi. În ciuda mănuşilor de piele, nu-mi mai simţeam degetele înţepenite. Din pîntecele calului spetit se ridicau aburi.

Cu şapte ani mai înainte, ca să fac drumul de la Paris la Nantes, au fost de ajuns cinci zile. Pe vremea asta cîinoasă, mi-au trebuit şapte pentru a străbate acelaşi drum la cale întoarsă. Pe la ora prînzului m-am oprit la Nogent-le-Rotrou în faţa unui han cu firma *La cei trei magi*. Calul de sub mine, al cincilea, se lăsă moale în genunchi, apoi se prăbuşi. Al şaselea a ţinut pînă la Limours, unde, într-o surpătură, un colţ de gheaţă îi rupse un jaret. Al şaptelea, un marocan

nărăvaş, alb ca zăpada care ne învăluia, porni puşcă de îndată ce neaua încetă să mai cadă.

Cît vedeam cu ochii de jur împrejur totul era de o albeaţă aproape fără culoare, de cristal şi de abur, de sare gemă şi de zahăr candel, iar gerul tăios seca seva şi îngheţa sîngele în vine. Cum să nu mă poarte gîndul spre mările Tropicului, presărate cu insule preafericite, unde petrecusem ani întregi la căldură, într-o lumină biruitoare? Dar îngerul cu sabie de foc, avînd trăsăturile domnului Fulminet, mă izgonise din acest paradis şi chipurile creolelor Eponine şi Valerie se pierdeau într-un trecut aproape la fel de îndepărtat, ca şi chipurile gemenelor Line şi Trine. Trebuia să mă resemnez. Aveam să-mi revăd tatăl; voi reîncepe să gust din dulceaţa vieţii de societate; voi recîştiga favoarea femeilor frumoase. Încă nu împlinisem treizeci de ani. Încă mi se părea că totul este cu putinţă.

Am intrat în Paris prin Issy şi, după ce am trecut de ziduri, mi s-a oferit prilejul să blestem circulaţia din oraş. În ciuda frigului, căruţe şi caleşti, litiere şi trăsuri, sacagii, hamali cu steri de lemne în spinare înaintau prin zăpada murdară, în mijlocul înjurăturilor şi scîrţlitului de osii. Sena era prinsă în gheţuri. Am simţit o înţepătură în inimă cînd am traversat insula Notre-Dame prin strada Deux-Ponts. Aici contele de Valbert, orbit de fulger, nu ştiuse să-mi pareze lovitura care, costîndu-l viaţa, mă alungase la celălalt capăt al lumii.

L-am găsit pe tata în camera lui, cuibărit într-un monumental fotoliu de tapiserie, în faţa căminului în care ardea un morman de butuci. Era înfăşurat într-o largă mantie verzulie, căptuşită cu blană de veveriţă şi pe cap avea o căciuliţă de vulpe, trasă peste urechi.

Intrasem fără să bat la uşă.

— Bună ziua, tată. Eu sînt Fortunat, l-am vestit cu glas vesel.

Marchizul Benigne-Auguste îşi ridică ochii şi mă zări prin oglinda de deasupra căminului. Am alergat spre el. Mă strînse în braţe, fără să se scoale din fotoliu, şi lacrimile lui îmi scăldară obrajii. Dar îşi reveni repede în fire.

— Iată-l pe piratul meu. La naiba, era şi timpul, fiindcă femeia cu coasa m-a şi tras de cîteva ori de mînecă. Am căzut la învoială cu ea să mă lase cel puţin să te mai îmbrăţişez o dată, însă e o persoană destul de puţin înţelegătoare faţă de cei pe care-i lasă balamalele... Dar în ce hal arăţi, băiete, murdar, ciufulit, cu jaboul sfîşiat şi barba ţepoasă!

I-am povestit drumul greu de la Nantes pînă aici, o săptămînă întreagă în care n-avusesem vreme să-mi scot cizmele, mă culcasem prin grajduri alături de calul meu ca să pornesc la drum de îndată ce se sculau argaţii, şi-apoi gonisem cît era ziua de lungă prin omăt, degerătura, drumul pierit sub gheaţa care pîrîia, murdăria din mahalalele Parisului.

Luă puţin tutun, îl trase pe nări şi strănută.

— Asta căleşte tinereţea. Ai ajuns la liman şi nu ceream mai mult. Cerul s-a îndurat de mine. Mă pot întoarce împăcat în sînul lui Abraham.

Şi, îndreptîndu-se brusc din şale, cu fulgere în ochi, îmi spuse:

— Nu înseamnă că nu te-ai purtat ca un smintit sadea. Aşadar, tu erai vestitul căpitan Lafortune? Multe isprăvi ai mai făcut! încă zece piraţi ca tine şi negoţul cu negri se ducea pe copcă. Ce te-a apucat să faci pe Spartacus, în scopul de a distruge un comerţ în care tatăl tău are nişte interese care sînt şi ale tale? Spaima Caraibilor, aşa ţi se zicea în consiliile Companiei!

Spaima Caraibilor, haida-de! Fortunat-Richard-Felix de la Pree de la Fleur! Atîtea prenume aducătoare de bine pe capul unuia care vîntură mările! Din fericire, nici unul dintre prietenii mei nu ştiau nimic şi, în sfaturile administraţiei, cînd se povestea cîte o ispravă rea de-a ta, mă întrebam dacă trebuie să rîd în barbă, să te blestem, sau să mă umflu în pene pentru vitejia ta atît de nefiresc folosită. Cînd îmi spuneam: Junia mea renaşte în sîngele tău viu, şi cînd: Insulta e mai grea, cu cît mai scump îţi este acel ce te insultă[1].

Nu-l uitase pe Corneille. Abia acum îl regăsisem pe tata. Spuse mai departe:

— În cele din urmă mi-am zis că nu-i nimic jignitor, nici caz de spînzurătoare, deşi ai fi meritat de o sută de ori să te condamne tribunalul la ştreang, ci e vorba doar de aiureală, de o rătăcire trecătoare a unei minţi ce se lasă prea lesne înfierbîntată, în sfîrşit, de un păcat al tinereţii...

I-am mulţumit din inimă şi l-am rugat să-mi spună cum se scurseseră toţi aceşti ani pe care am fost nevoit să-i petrec departe de el.

— Păi tocmai că n-ar fi trebuit să-i petreci printre străini, fiule, şi cînd mă gîndesc la asta simt că-mi ies din ţîţîni. Doar ţi-a spus Fulminet că, după povestea cu contele ăla nenorocit, nu s-a făcut nici o plîngere împotriva ta. A doua zi mă aşteptam să vină epistatul de poliţie, dar nici vorbă. Mă informez în chip discret şi aflu că înmormîntarea victimei va fi celebrată la biserica Notre-Dame. Mă duc acolo şi prezint condoleanţe văduvei, care-ţi rupea inima cînd o vedeai în voaluri cernite, îmi ascultă cuvintele bătînd din pleoape şi-mi spune în şoaptă că vrea să-mi facă o

---

[1] *Corneille, Ciclul, actul I, scena S. în romîneşte de Şt. O Iosif. E.S.P.L.A., 1956.*

vizită cît de curînd. Nu mă simţeam deloc în largul meu. Îmi aminteam încercarea de şantaj, care se isprăvise cu un duel, şi mă întrebam dacă nu cumva contesa voia să reînnoiască manevra. Ei bine, mă înşelam. După cincisprezece zile – răstimpul scurs mă mai liniştise – mă pomenesc cu frumoasa Stephanie. Din prima clipă îmi spulberă îngrijorarea. N-ar putea să se plîngă de tine că l-ai trimis pe lumea cealaltă pe soţul ei, deoarece ai de partea ta cele mai întemeiate motive din lume: primul, fiind provocat, n-ai făcut altceva decît să te aperi; al doilea, răposatul abuza în chip odios de autoritatea lui de soţ, mergînd pînă într-acolo încît o ameninţa, pentru a o compromite în tertipurile lui ilegale; în sfîrşit, al treilea, avea de gînd să le amestece şi pe fete în afacerile lui dubioase, lucru pe care ea nu l-ar fi putut îndura. În consecinţă, domnule spadasin, nu vedea în tine un Rodrigue al celor două Kimene şi, dacă mai nutreai încă gînduri curate faţă de Line sau Trine, era gata să-ţi spună : „Vino în braţele mele, ginere iubit! ”

O asemenea interpretare a faptelor, cu totul deosebită de versiunea ta personală, nu izbuti să mă convingă. Dar, cine ştie? Poate că Valbert o înspăimînta atît de tare pe Stephanie, încît ea nu se simţea în stare să i se împotrivească şi, în cazul acesta, trebuie să recunoaştem că era mai degrabă demnă de plîns, decît de învinuit.

Adevăr sau minciună, tu însă navigai pe *la Pétulante* de cincisprezece zile încheiate şi am înştiinţat-o că, în ipoteza cea mai bună, nu te vei înapoia decît peste optsprezece luni.

— Ce păcat! oftă ea.

Totuşi înclin să cred că n-avea sufletul atît de curat cît ar fi vrut să mă convingă. Urmară alte vizite. Dacă

m-aş fi luat după ea, venea doar să afle veşti despre tine, deşi i-am dat să înţeleagă, din prima zi, că n-aveam aproape nici o perspectivă să primesc vreuna. Curînd, cochetăria ei studiată m-a ajutat să-i dibui adevăratele intenţii. Da, dragul meu, Stephanie de Valbert juca o carte mare cu bătrînul tău tată. Vedea în mine un eventual soţ de-al doilea, foarte potrivit pentru ambiţiile ei.

Oricît de măgulitoare ar fi fost îmbierile unei femei ca ea, încă plină de farmec, pentru un prea de timpuriu bătrîn şubrezit şi puţin atrăgător ca mine, nu eram îndeajuns de nebun să mă las prins în laţ. În sfîrşit, într-o bună zi se hotărî să-şi dea arama pe faţă. Cum intră în casă, îşi duse mîna la frunte, apoi îmi tot vorbi, cu glas tînguitor, despre valurile de fierbinţeală care, de cîtăva vreme, îi amarau viaţa. Poruncii să se aducă o sticlă de maraschino. Închinai în sănătatea ei. Prefăcîndu-se că leşină, lăsă să-i scape paharul din mînă, care se sparse pe parchet. Mirosisem că juca pur şi simplu o comedie. Nu m-am sfiit deci să-i trag două, trei palme zdravene, care o făcură să deschidă ochii şi să se îmbujoreze la faţă. Atunci îmi apucă mîna cu care o lovisem şi, strîngînd-o, îmi spuse cu glas pierit: „Ah! prieten drag, acum ştiu bine ce-mi lipseşte ca să-mi pot recăpăta sănătatea; un bărbat, un bărbat adevărat ca dumneata.” N-am scăpat prilejul să-i răspund că îşi face iluzii pe socoteala mea, deoarece pe zi ce trece mă lasă puterile, nu mă mai gîndesc decît la pacea sufletului meu şi, îndată după întoarcerea ta, aveam de gînd să mă retrag într-o mănăstire. Mă fulgeră cu o privire plină de mînie şi plecă. Pe cuvîntul meu! de atunci n-am mai văzut-o. Peste un an se mărită cu un contracciu general de biruri, domnul de Corneville, căruia, se zice, îi cam pune coarne. Fetele, care, cu

cîteva luni înaintea ei, îşi găsiseră cîte un bărbat pe măsura lor, au ajutat-o să devină bunică. Dacă îţi mai făceai planuri, Fortunat, să ştii că trebuie să-ţi muţi gîndul.

I-am răspuns că de multă vreme nu mă mai gîndeam la Line şi Trine, şi sînt gata să mă însor cu oricare domnişoară de neam bun, cu condiţia să fie şi el de acord.

— Minunat, fiule! strigă el. În curînd voi fi un ramolit şi deci trebuie neîntîrziat să-mi pun moştenirea în ordine. Bănuiesc că ţi-a pierit cheful de militărie, şi pe uscat, şi pe mare. Deocamdată regele Ludovic ne lasă să ne bucurăm de pace. Să profităm. Ai adus multe pagube Companiei pentru Guineea; pe cinci ani de acum înainte profiturile ei au de suferit; i-ai pricinuit multe pierderi. A sosit momentul să dregi ce-ai stricat. M-am gîndit să-mi iei locul şi să ne aperi interesele.

Era prea de tot şi am izbucnit.

— Dar bine, tată, cum poţi să te gîndeşti cu sînge rece că, de azi pe mîine, căpitanul Lafortune poate primi să se preschimbe în neguţător de negri?

Marchizul îşi încruntă sprîncenele.

— Căpitanul Lafortune nu mai există, apucatule, ci contele Fortunat de la Pree de la Fleur, căruia binevoiesc să-i dau un răgaz de gîndire.

— M-am şi gîndit.

— Bine! vom mai vorbi despre asta cu mintea limpede, tinere înflăcărat. Fiul rătăcitor întors acasă are dreptul la orice îngăduinţă. Mai bine să stăm de vorbă despre aceea datorită căreia se va propăşi numele de la Pree de la Fleur. Am pus la o parte pentru tine cîteva logodnice posibile. Pe multe dintre ele le-am şters de pe listă, fie că s-au măritat, fie că au depăşit vîrsta de douăzeci de ani. Au mai rămas cinci, care, după

părerea mea, îndeplinesc condiţiile cerute: farmec, sănătate, avere...

— Cum se numesc?

— Sînt două blonde: Catherine d'Aubigny şi Antoinette de Saint-Aignan; o şatenă: Elodie de Janze ; două brunete, o minunăţie de fete, cu ochii albaştri, o pieliţă ca laptele şi un mers de zeiţă: surorile Emmanuelle şi Bernadette de Rosnay-Charento.

Am sărit în sus.

— Gemene? Tata pufni în rîs.

— Fii liniştit. Doar orfane şi cu o zestre mare. Între ele este o diferenţă de un an.

— Uf! răsuflu eu uşurat.

Trebuia să cred că viaţa mea plină de aventuri se încheiase?

Sfîrşitul primei părţi

doua

În ziua de [illegible] brie 1700 s-au petrecut două evenimente, din care unul urma să aibă însemnătate în istoria naţiunilor şi celălalt în a vieţii mele: pe cînd regele Franţei afla că nepotul său, ducele de Anjou, urma să fie suit pe tronul Spaniei, eu primeam binecuvîntarea nunţii din mîinile unui preot iezuit.

Istoria naţiunilor, oricît ar fi de frămîntată, nu are aceleaşi urmări pentru toţi oamenii. Nu-mi ţinea nici de cald, nici de frig că, după atîtea certuri şi bătălii purtate între casele domnitoare din Franţa şi Austria, urmaşul lui Ludovic cel Mare îşi punea coroana regilor catolici. Îmi pierise pofta de război. Nu mai aveam şaptesprezece ani, cînd slujisem în regimentul de dragoni al lui Pomponne. Şapte ani de navigaţie plină de

primejdii pe mările calde colcăind de corsari şi piraţi, treizeci şi cinci de nave capturate prin abordaj şi ameninţarea, înlăturată in extremis, de a fi spînzurat de capătul unei vergi, mă lecuiseră de aventurile maritime. Numai doi oameni, Aubert Fulminet, care mă învăţase să ţin cîrma în mînă pe *la Pétulante*, şi domnul Dufourneau, secundul său, ştiau, împreună cu tatăl meu, că ultimul vlăstar al familiei la Prée la Fleur – eu însumi – travestit în căpitanul Lafortune pe *le Fulminant*, vînase cu înverşunare corăbiile care făceau negoţ cu negri şi înfruntase toate marinele din lume, ajungînd să fie poreclit Spaima Caraibilor.

Acum întorsesem foaia. În ochii societăţii, nu mai eram decît contele Fortunat-Riehard-Félix de la Prée de la Fleur, care se îmbarcase la nouăsprezece ani spre America, se înapoiase la douăzeci şi şapte, după ce fusese capturat pe coasta dominicană de un corsar englez spre a suferi o mie de neajunsuri decurgînd din această nenorocire. Îmi ţineam gura şi aveam toate motivele să nu suflu un cuvînt despre mizeriile îndurate în timpul acela. Lumea mă lăuda pentru discreţie, dar adevăratele ei pricini i-ar fi uimit pe oamenii cumsecade. Eram admirat şi pentru obrazul meu ars de soarele de la Tropice şi repurtam succese uşoare prin saloane, împănîndu-mi vorbele cu expresii împrumutate din jargonul Insulelor.

De la înapoierea mea, marchizul Bénigne-Auguste-Urbain nu-şi mai ascundea nerăbdarea să mă vadă odată însurat. Ce motiv aş fi putut invoca pentru a mă împotrivi unei dorinţe atît de legitime? M-am mulţumit să-i cer un mic răgaz. Era o iarnă grea. De ce n-am amîna pînă la primăvară? Din pricina vieţii agitate pe care o dusesem cîtă vreme stătusem departe de Franţa, pierdusem bunele maniere din lumea nobililor.

Simţeam nevoia să învăţ din nou cum să-mi rotesc picioarele şi cum să spun vorbe meşteşugite.

— La urma urmelor, adăugasem, nici nu se face să te însori în postul mare.

Tata ridicase din umeri, jumătate în glumă, jumătate în serios.

— Dacă nu-ţi vîri capul în jug înainte de Crăciun, ştrengarule, îmi las toată averea unei mînăstiri.

Postul cel mare n-a fost pentru mine prilej de pocăinţă şi de privaţiune. Casele de joc erau mai înfloritoare ca niciodată. Nu semănau nici pe departe cu tripourile din Santo Dominguo. Înainte de a lua loc în jurul mesei, jucătorii nu se simţeau obligaţi, din măsură de prudenţă, să pună în faţa lor un pistol încărcat; cei care pierdeau pînă la ultimul ban nu se apucau, într-un moment de furie, să-ţi arunce în obraz un pahar plin cu tafia. Chiar şi trişorii aveau onoarea lor şi, dacă erau prinşi în flagrant delict, se lăsau bătuţi în duel cu toată cinstea. Mă distram bătînd mingea la „jeu de paume" şi eram destul de tare cînd se juca în patru. Dacă cerul era înnourat cochetam prin alcovuri. Dacă devenea mai blînd, calăream pe malul Senei unde, în spatele geamurilor de la caleştile lor cu blazoane, doamne de cel mai înalt rang îmi arătau prin semne bunele lor sentimente.

Dar, în cîteva luni, această viaţă de huzur începu sa mă apese. Să spunem lucrurilor pe nume, mă plictiseam de moarte. Nu duci opt ani de-a rîndul o viaţă veşnic ameninţată de furia elementelor naturii şi de turburarea oamenilor, ca să te mulţumeşti apoi cu o existenţă ale cărei mari zguduituri se rezumă, în zilele bune, la cîştigarea cîtorva sute de ludovici, sau la cucerirea unei femei uşoare.

Tata mă pîndea la cotitură. De cînd mă înapoiasem, nu mă puteam plînge de purtarea lui faţă de mine. Nu mă lăsa niciodată cu punga goală şi mă sfătuia doar să nu urc mizele la basetă, despre care spunea că este născocire diavolească, deoarece pierduse o sută de mii de franci într-o noapte. Pentru mine jocul era mai degrabă o trecere de vreme, decît o patimă. Aşa că pontam fără exagerare şi în general, cîştigurile îmi acopereau pierderile. De ce oare într-o zi am uitat de această înţelepciune, şi am topit într-un ceas o mie de ludovici? Cîştigasem cinci sute de ludovici în trei mîini. Una singură a fost de ajuns să-mi sufle dublul pe cuvînt.

Cînd i-am mărturisit marchizului că eram curăţat, se încruntă, tuşi de mai multe ori ca să-şi dreagă glasul, apoi, privindu-mă drept în ochi, nu se mai putu ţine şi izbucni în rîs. Uimit de mărinimia lui, în cele din urmă am încercat să-l imit, cu timiditate, dar el îşi încruntă iarăşi chipul.

— Cum îndrăzneşti să rîzi, băiete? La asta am dreptul numai eu, pe care uşurinţa ta mă va duce la ruină dacă te-aş lăsa pe mai departe să-ţi faci mendrele, dar tu nu, tu ar trebui să-ţi pui cenuşă în cap.

Rămăsesem în picioare lîngă el şi îmi venea să intru în pămînt de ruşine. Cu un tulpan roşu legat în jurul capului, şedea în fotoliul lui din faţa căminului unde ardeau nişte butuci mari, pe care îi scormoni înainte de a rosti mai departe:

— Îndrăznesc să sper că cel puţin acum ai înţeles c-a venit timpul să nu mai azvîrli banii pe fereastră ca un filfizon fără minte, ci să chiverniseşti un capital care nu este numai al meu, nici în subsidiar al tău, ci al tuturor

urmaşilor neamului de la Prée la Fleur ce au să vină şi cărora risipa ta le-ar compromite grav cariera terestră.

Fiorosul căpitan Lafortune care, la bordul navei sale le Fulminant, băga spaima în traficanţii de negri, de la Coasta Sclavilor pînă la marea Caraibilor, nu mai era decît un băieţaş sperios la cheremul unui bătrîn plăpînd, care îl ţintuia din nou cu o privire grea de reproşuri.

— Da, domnule, spuse căpitanul cu glas subţiratic.

— Bine, continuă marchizul. Voi plăti fără să murmur mia de ludovici pungaşului de care te-ai lăsat dus de nas. Cu două condiţii totuşi: prima, să nu mai pui mîna pe cărţi pînă la cununie, şi-a doua, să te însori înainte de Crăciun, cum am mai avut onoarea să te înştiinţez. Nu-ţi voi cere să juri pe capul meu, fiindcă nu vreau să risc. Îţi cer numai să-ţi dai cuvîntul de gentilom.

— Ţi-l dau, tată.

— Mă pot deci bizui pe tine.

Oftă şi o lucire şăgalnică i se aprinse în ochi.

— Bietul meu Fortunat! Nu-ţi dai seama ce primejdii te pasc? Ştii oare că-i mai uşor să comanzi un echipaj întreg de piraţi decît o femeie?

Rîse iarăşi, se ridică în picioare ajutîndu-se de baston şi începu să se plimbe de sus în jos, cuprins de o bruscă însufleţire.

— Pentru că te văd atît de ascultător, să începem chiar acum studierea planurilor, sau, mai degrabă, a terenului.

Se apropie de o măsuţă de scris încrustată cu sidef, scoase dintr-un sertar o cutie de lac din China şi mi-o trecu pe sub nas.

— Poţi să mă crezi, frumosul meu domn, dacă-ţi voi spune că acest obiect reprezintă pentru tine un fel de

cutie a Pandorei, întrucît din ea ţi se poate trage fericirea sau nenorocirea?

Am rămas uluit. Se aşeză din nou şi deschise cutia, scoţînd cîteva foi de hîrtie acoperite cu binecunoscutul lui scris ascuţit.

— *Hic jacet lepus*[1], dom'le Fortunat. Dar mai bine-aş zice *lepos*[2]. Da, *lepos*, adică, dacă n-ai uitat bruma de latină pe care ai învăţat-o, graţia, farmecul, frumuseţea, mai mult chiar, *fons leporum*, izvorul bucuriilor, dacă ele pot exista în unirea dintre un bărbat şi o femeie. Da, băiete, şi isprăveşte odată cu mutra asta pleoştită în care nu-l mai recunosc pe piratul meu. Las pedanteria la o parte şi mă întorc la pricina ce ne interesează. Nu poţi tăgădui că, de cînd te-ai întors acasă, te-am lăsat de capul tău. Te-ai zbenguit ca un pui de ciută, ţi-ai dai frîu liber tuturor poftelor nelăudabile, fără să mă împotrivesc niciodată. Pe scurt, am fost un tată îngăduitor pînă la slăbiciune. Să nu mai vorbim despre astea. Şterg totul cu buretele. Dar ce făceam eu, cînd tu alergai după fuste şi băteai birlicul? Mă gîndeam la viitorul şi la averea ta. Căutam femeia ideală, adică aceea despre care voi avea cele mai bune motive să o socot demnă de alianţa cu noi pentru a ţi-o vîrî în pat.

— Şi ai găsit-o?

— Ia-o mai domol! N-ai uitat desigur că în ziua cînd mi te-ai întors cu un chip de corsar şi o înfăţişare sălbatică, la fel ca şi mirosul ce-l răspîndeai, ţi-am pomenit de cinci nume ale unor domnişoare de cea mai bună viţă, cinci porumbiţe alese pe sprînceană, ştrengarule, două mai mult decît a avut Paris, care, pentru a-şi dărui mărul, n-a putut alege decît între trei zeiţe. De

---

[1] *Aici zace iepurele (lat.).*

[2] *Farmec, graţie (lat.).*

atunci şi pînă acum a trebuit să şterg una de pe listă, Antoinette de Saint-Aignan, care a făcut prostia să rămînă grea cu un argat prăpădit şi care îşi ispăşeşte acum păcatul într-o mînăstire. I-a luat locul alta, care face cît ea, dacă nu ca neam, cel puţin ca mărime a zestrei. Se numeşte Yolande Farinacci d’Ognissanti. Am luat informaţii discrete despre fiecare dintre aceste nimfe şi am aşternut rezultatul anchetei mele pe aceste foi, pe care ţi le voi citi.

Era un lucru pe măsura lui. Tata, om de finanţe, nu putea fi luat pe nepregătite. Nu lăsa nimic la voia întîmplării şi nu judeca decît după dovezi.

— Te ascult, i-am spus cu un interes colorat cu afectare.

Prima foaie foşni în mîna lui şi citi:

— Catherine d’Aubigny, douăzeci de ani. Păr blond, de culoarea spicului de secară. Ochii albaştri ca viorelele. O pieliţă ca laptele. Bine proporţionată. Pieptul plin. Nasul uşor cîrn adaugă obrazului o notă plină de haz. Voce subţire. Se îmbracă cu mult gust. Cîntă la harpă.

Coboară în linie directă din regii Scoţiei, prin Robert Stuart, senior d’Aubigny, care s-a luptat în Italia sub Ludovic al XII-lea, a primit bastonul de mareşal al Franţei în 1514, a luat parte, sub Francisc I-ul, la victoria de la Marignan şi nu mai puţin la dezastrul de la Pavia.

Semn particular: şchioapătă uşor din piciorul drept.

Am protestat:

— O şchioapă! Marchizul dădu din umeri.

— Nu ştii, zevzesc tînăr ce eşti, că regele Carol al VII-lea s-a îndrăgostit de Agnès Sorel, *Dame de Beauté*, deoarece prima oară cînd a întîlnit-o şchiopăta. Pur şi simplu avea o pietricică în pantof. Poate, dacă ar fi

mers drept ca prima precupeaţă ieşită în cale, nici măcar n-ar fi băgat-o în seamă. Era pietricica lui Cupidon. Catherine d'Aubigny este frumoasă coz şi am auzit că schiopătatul, atrăgînd atenţia asupră-i, îi sporeşte farmecul pe care i-l dau graţia naturală, sîngele regal, fără să mai vorbim despre zestrea de o sută de mii de scuzi... Să trecem la următoarea.

Îşi trase răsuflarea şi citi a doua foaie.

— Elodie de Janzé, nouăsprezece ani. Păr castaniu, cu reflexe roşcate.

Nu m-am mai putut stăpîni.

— Îţi baţi joc de mine, tată! O roşcovană!

Bombăni.

— Ce rău vezi în asta, domnule smintit? Roşcatele nu fac tot atît de bine copii ca şi blondele? De altfel am spus eu că încîntătoarea Elodie este roşcovană? Deloc. Părul ei bogat, care împrăştie în jur toate parfumurile Arabiei, bate spre ceea ce se numeşte blond veneţian, care a fost obţinut încă din veacul al XV-lea de maeştrii peruchieri din Serenissima Republică. Metoda prin care le făceau clientelor lor un păr ca... să zicem nişte flăcări de catifea au numit-o a*rte biondeggianle*.

Îmi făcu cu ochiul.

— Mai departe despre Elodie. Ochi aurii, plini de visare. Pieliţă de chihlimbar. Înaltă, şerpuitoare, legănîn-du-se din şolduri, buze cărnoase. Gust pronunţat pentru farafastîcuri şi zorzoane. Cîntă la clavecin, cu suflet.

Printre strămoşii ei, cam nelegitimi e-adevărat, se numără Francisc al II-lea, ultimul duce stăpîn al Bretaniei. Acest duce, de felul lui cam iubăreţ, n-a dăruit decît o fată – viitoarea ducesă Anne, de două ori regină a Franţei – soţiei sale legitime, Marguerite de Foix. Nu s-a consolat niciodată că n-a putut recunoaşte

drept fiu legitim pe unicul său bastard, presupus fiu al scutierului său Alain de Janzé, care a fost despăgubit pentru îngăduinţa sa cu o coroană de conte.

— Oleacă roşcată şi un dram bastardă...

— Fortunat, nu-mi mai împuia urechile. Sîngele ducilor de Bretania curge în vinele Elodiei de Janzé, blazonul ei nu este barat, şi două sute de mii de scuzi vor fi puşi printre darurile de nuntă. Cu asta ajung la a treia şi a patra candidată la unirea cu noi. Le-am pus împreună deoarece sînt surori şi au multe trăsături comune. Este vorba de Emmanuelle şi Bernadette de Rosnay-Charente, nouăsprezece şi optsprezece ani. Ascultă bine:

Emmanuelle are acelaşi păr ca pana corbului ca şi Bernadette, aceiaşi ochi de un albastru închis, aceeaşi pieliţă albă ca migdala, aceleaşi forme bine conturate. Foarte vesele din fire, celor două surori nu le scapă nici o piesă jucală de Comedienii Francezi, nici un balet de la Operă. Au o voce frumoasă şi sînt aplaudate în comediile de salon. Singura deosebire între ele: înălţimea. Emmanuelle o întrece pe soră-sa cu un cap.

— O girafă!

— Ţi-ai vîrît în minte să găseşti cusur la toate! De fapt, Emmanuelle are un port mai nobil, şi Bernadette mai femeiesc. Eu le socot două fete desăvîrşite. Singura întrebare este să ştim la ce altitudine îţi fixezi preferinţa.

— La aceea care n-o să mă facă prea caraghios.

— Deci vei vedea singur. Merg mai departe. Familia de Rosnay-Charente are opt generaţii de nobili. Printre ei se numără mulţi marinari, ceea ce nu poate să nu fie pe placul unui pirat. Exista un Rosnay-Charente în flota lui Leone Strozzi cînd l-a înfruntat în faţa Marsiliei pe amiralul genovez Andrea Doria: un altul era secundul

lui Durand de Villegagnon, căpitan general al galerelor, cînd a întemeiat în Lumea Nouă, Henryville, astăzi San-Sebastian de Rio de Janeiro; iar altul a luptat sub comanda lui Duquesne la Augusta, unde a fost răpus vestitul Ruyter.

Tata îşi ridică privirea.

— Nu-ţi mai vorbesc despre corsarii de tot soiul care le-au îmbogăţit familia capturînd galioane şi corăbii de negoţ, şi care i-ar fi dat de furcă unui anumit căpitan Lafortune. De unde şi asemenea zestre: două sute de mii de livre pentru fiecare. Păcat că nu poţi fi bigam... Să trecem la a cincea, al cărei blazon este mai puţin ilustru decît al celorlalte patru, dar care poate face să sune alte titluri ce merită consideraţie.

Îşi plimbă privirea pe ultima foaie, dădu din cap de mai multe ori şi rosti:

— Yolande Farinacci. d'Ognissanti, nouăsprezece ani. Brunetă arzătoare, ca şi Clorinda lui Tasso, amazoana sarazină. Ochi verzi, focoşi. Dinţi strălucitori. Gură lacomă şi pîrguită. Glas din gîtlej, care îţi sfîrtecă măruntaiele. Prin pieptul sumeţit, gestul armonios, piciorul care înaintează pe sub rochie, fiecare mişcare a ei ţi se înfige în inimă. Se dăruie dinir-o privire, se refuză dintr-o strîmbătură din nas. La călugăriţe, de unde a ieşit de curînd, colegele îi spuneau cînd hurie, de parc-ar fi scăpat din paradisul lui Mahomed, cînd Lilit, numele celei de-a doua neveste a lui Adam care, din împreunarea cu primul om, a născut o mie de demoni.

Familie de bancheri florentini veniţi în Franţa odată cu Maria de Medici. Pretinde că numără printre strămoşi pe Prospero Farinacci, vestitul juristconsult din Roma, autorul lucrării Praxis et Theoria criminalis (1616), carte care îşi păstrează încă şi astăzi

autoritatea peste munţi; dar oricît de vestit ar fi, un clănţău, rămîne tot un clanţău. Titlul de conte d’Ognissanti (de Toţi-Sfinţii), dăruit de papa, este contestabil şi contestat, şi cu asta, basta! În schimb, zestrea are greutate: cinci sute de mii de livre după cît se spune, poate chiar încă o dată pe-atît.

— O diavoliţă călărind pe un sac de aur. Tată, crezi c-aş avea în ea o femeie la locul ei, şi aurul, chiar dacă bate spre milion, poate ţine în cumpănă o drăcovenie de neam prost?

— De la un milion în sus, fiule, neamul prost se spală cu săpun şi, ţinînd seama de farmecul şi renumele persoanei, teama mea s-ar răsfrînge doar asupra frunţii tale ameninţată de o încrîngătură vătămătore cinstei. Această Yolande, trebuie să ştii, l-ar aduce în păcat si pe un sfînt. Pînă şi hoitul meu bătrîn, care nu se mai emoţionează cu una, cu două, a fremătat. Acestea fiind spuse, tu mînuieşti destul de bine sabia ca să fii scutit de ocară şi n-ai decît să alegi între cele cinci fetişcane pe care ţi le-am înfăţişat. Adaug un alt motiv pentru care tînăra Farinacci merită să fie pe listă, acela că este singura fiică la părinţi şi, drept urmare, va moşteni una dintre cele mai mari averi din ţară. De asemenea se spune despre ea că are o fire destul de bănuitoare. În ciuda vîrstei încă fragede, a pus pe goană trei pretendenţi: un duce, nu-ţi fie cu supărare, şi doi marchizi. Polexandru, Artaban, marele Cirus, sînt eroii care îi populează visele. Să te văd dacă-i poţi eclipsa, piratule!

Degeaba se prefăcea, vedeam eu cum înclină spre italiancă şi felul de a vorbi despre ea se învecina cu provocarea. În ce mă priveşte, chiar dacă mă străduiam să-mi păstrez mintea limpede, închipuirea

mea o luase razna. Mi se părea că-s un sultan pe cale să arunce batista în faţa favoritei din ziua aceea.

Eram în aprilie. Tata hotărî să dea o petrecere mare – prima de la înapoierea mea – la care să le invite, împreună cu părinţii lor, pe cele cinci domnişoare socotite demne a-i dărui urmaşi. Încercam un simţămînt sfîşietor al scurgerii timpului, auzind, pe la ora şapte seara, cum se opreau scîrţîind în faţa palatului nostru primele caleşti! Fără voia mea, gîndurile mi se întorceau la cealaltă petrecere, dată în cinstea victoriei de la Steinkerque şi care provocase plecarea mea în insulele Americii. În seara aceea le cunoscusem pe Emmeline şi Catherine de Valbert du Coudray, Line şi Trine, delicioasele şi afurisitele gemene, păzite de mama lor, Stéphanie, încă şi mai şi, în maturitatea ei împlinită. Două zile mai tîrziu, îl împungeam cu sabia pe soţul doamnei, jalnicul conte Athanase. Pe vremea aceea eram încă un fluşturatic, în ciuda luptelor la care luasem parte în Flandra şi a rănilor mele. De atunci trecuseră opt ani, care îmi tăbăciseră pielea, mă învăţaseră să preţuiesc banul şi - mă aflam în acelaşi punct: eram nevoit să mă plec dorinţei unui tată nerăbdător să mă vadă prins în plasa căsniciei.

Cu ce se schimbase lumea în aceşti opt ani? În ramele aurite, oglinzile din saloane şi galerii reflectau flacăra tremurătoare a aceloraşi policandre, sfeşnice şi braţe cu lumînări. Femeile purtau aceleaşi bonete, după moda ducesei de Fontanges, doar ceva mai înalte, şi volanele înspumate ale mînecilor se încolăceau mai bogate în jurul coatelor. Perucile bărbaţilor pierduseră din caracterul lor monumental, fiind împărţite în trei smocuri, dintre care două cădeau pe umeri. Li se spunea „binete”, după numele celui

care le inventase, Binet, coaforul regelui. Totuşi alte femei şedeau acum ţepene în rochiile lor cu volane care, în anotimpul acesta, se purtau mov, grena, sau galbene, avînd pe deasupra şorţuleţe, sau *laisse tout faire*, cu picăţele, a căror modă o mirase pe Eponino Cazenave de Saint-Lary, frumoasa mea creolă din Santo Dominguo. Nici bărbaţii nu mai erau aceiaşi, în hainele lor cărămizii sau castanii, cu manşete de bro-cart auriu sau argintiu. Dintre negustorii care, înaintea călătoriei mele în Insule, îi ţineau de obicei tovărăşie marchizului de la Prée de la Fleur, unii plecaseră în lumea umbrelor, alţii fuseseră închişi la Bastilia, şi alţii, în sfîrşit, exilaţi la moşiile lor, în provincie.

Tata, însuşi dragul meu tată, nu mai era acel mîndru gentilom cu obrazul plesnind de sănătate, cu ochi sprinţari şi care părea că nu se sprijină în bastonul lui lung cu măciulie de fildeş, ca un străjer „elveţian" la biserică, decît pentru a-şi face mersul mai solemn. Nu mai vedeam în el decît un bătrîn firav, nesigur pe picioare şi pentru care bastonul însemna o necesitate.

Deosebirile faţă de seara aceea îndepărtată de după Steinkerque apăreau şi pe cer. Seara în care, spre nefericirea mea, le-am cunoscut pe Line şi Trine, era apăsătoare, ameninţată de toate semnele unei furtuni vestitoare a încercărilor prin care aveam să trec. Seara aceasta, cînd trebuia să aleg o femeie care va fi pentru totdeauna a mea, pogora peste Paris blîndă şi înţepătoare, aducînd cu sine făgăduielile primăverii. Cu toate acestea, degeaba mă simţeam mai tînăr ca niciodată, doar trei ani mă mai despărţeau de acea cotitură fatală cînd aveam să împlinesc treizeci de ani, cînd uşurinţa tinereţii trebuie să facă loc raţiunii reci a maturităţii.

Era să uit că după tata, vara Apollonie – care, cu obrazul ceva mai brăzdat de riduri dar mereu sprintenă şi guralivă, continua să ne conducă gospodăria – nu se sfiise să-mi spună ce gîndea cu privire la cele cinci domnişoare despre care îi vorbise tatăl meu. Părerile ei erau pe cît ele sumare, pe atît de peremptorii. După ea, Catherine d'Aubigny şchiopăta şi cu mintea, şi cu piciorul drept, deoarece fizicul se răsfrînge în chip obligatoriu asupra moralului; Elodie de Janzé nu era decît o cochetă, iar părul ei vopsit şi şoldurile unduioase erau menite să dea bătaie de cap unui soţ; Emmanuelle de Rosnay-Charente, fiind atît de înaltă, nu-i putea privi pe bărbaţi decît de sus; Yolande Farinacci, în sfîrşit, pe lîngă că se trăgea din nişte oameni de rînd, mai era şi fudulă din pricina averii părinteşti şi intrigantă ca toate italiencele care au în sînge spiritul de aventură.

După această împătrită execuţie, în ochii Apolloniei de Beloeil singura socotită demnă de a fi luată în consi-deraţie rămăsese doar Bernadette de Rosnay-Charente care, mai mică de statură ca şi de vîrstă decît sora ei, nu putea fi decît înclinată spre modestie.

I-am răspuns verişoarei că modestia nu arată adesea decît o lipsă de caracter şi, în consecinţă, ca şi tata, nu voi judeca lucrurile decît după probe. Dar şireata îmi răspunse – cine are urechi de auzit, să audă – că orice dovadă avea două feţe.

Înainte de a povesti peripeţiile acestei seri, trebuie să mai spun că, la început, invitarea deodată a celor cinci victime propuse poftei mele de lup tînăr mi s-a părut nelalocul ei. Domnişoarele acestea, ca şi părinţii lor, nu-şi vor da seama oare că erau astfel trase la sorţi? N-aveau dreptul să se simtă jignite? Tata respinsese această obiecţie, arătîndu-mi că nu eram

singurul tînăr care căutam o căsătorie onorabilă în mijlocul celor aproape cincizeci de oaspeţi, deoarece avusese grijă să invite printre aceştia şase flăcăiaşi ale căror vîrste variau între douăzeci şi douăzeci şi cinci de ani.

Cînd aceşti băieţandri mîndri, umflaţi în pene, au început să sosească unul după altul, am văzut limpede şiretlicul tatălui meu. Fără a vrea să-mi dau aere, mărturisesc că nici unul dintre ei nu mi se părea un rival de temut. Îi întîlnisem pe toţi, nici mai mult nici mai puţin, în casele de joc unde, ca şi mine, se încăpăţînau să-şi pape averea încă înainte de a le intra pe mînă. Aşa stăteau lucrurile cu cavalerul Achille d'Essé, cu viconţii Alexandre de Beaupréau şi Augustin de Saint-Saulge, cu contele Henri d'Argentière şi cu marchizul Fabrice de Septsorts. Cel mai tînăr, Augustin de Saint-Saulge, un blond spălăcit şi lipsit de haz, cu maniere studiate, avea douăzeci de ani; cel mai vîrstnic, Fabrice de Septsorts, un mălai-mare cu umeri de hamal şi chip de rîndaş, care se potriveau ca nuca în perete cu o voce de scapete, avea douăzeci şi cinci. Ceilalţi trei, despre care voi mai vorbi şi care se apropiau de douăzeci şi trei de ani, nu întîrziară să-şi arate adîncul firii lor. După ce luară de cîteva ori la dans, de politeţe, pe doamnele şi domnişoarele din adunare, dădură fuga în jurul meselor verzi, unde s-au lăsat scărmănaţi de bărbaţi în puterea vîrstei, meşteri în arta de a da lecţii unor sturlubatici cu caş la gură.

Pe la ora nouă, petrecerea era în toi. Cei şase muzicanţi, care îşi ciupeau instrumentele cu foc, cîntau gavotă după menuet şi *cotillon* după *rigaudon*. Dacă ţin bine minte, la un menuet de Lully am atacat-o pe Catherine d'Aubigny. Acest dans în trei timpi, a cărui mişcare devenise mai puţin vie ca la origine, era cu

deosebire nimerit pentru o domnişoară care şchiopăta mai tare decît mi se spusese.

Urmaşa îndepărtată a regilor Scoţiei avea, de ce să nu spunem drept, foarte multă graţie. Ochii ei albaştri, părul ireal de blond, fineţea pielii şi a trăsăturilor îţi dădeau, la prima vedere, simţămîntul unei frumuseţi desăvîrşite. De ce oare, pe cînd dansam cu ea, m-am lăsat încetul cu încetul năpădit de convingerea că această frumuseţe nu putea decît să mă lase rece? Nu din pricina metehnei sale, pe care o biruia voind să n-o bage în seamă. Nu se putea pretinde nici că nasul ei, uşor cîrn, o urîţea: dimpotrivă, prin aceasta devenea mai umană, însă rafinamentul toaletei sale dovedea o frivolitate de nevindecat. Era prea ocupată de persoana ei ca să se îngrijească şi de alţii. Desigur, era o plăcere s-o priveşti. Fusta de moar alb, ca şi corsajul cu găitane erau împodobite cu broderii de aur şi incrustaţii de dantelă. Nu i se putea găsi nici un cusur gustului ei. Te făcea să te gîndeşti la o statuetă de porţelan alb, fragilă şi totodată de neatins. Vocea-i ascuţită era aproape acră. Întrebînd-o ce aşteaptă de la viaţă, ridică o sprînceană şi îmi răspunse cu o mutră uluită:

— La călugăriţe mi s-a spus că soţul meu o să mă înveţe asta.

Şchioapă şi prostănacă, paharul era plin, şi mi-am dat seama că nu aveam nevoie să ştiu mai multe despre ea.

Elodie de Janzé nu corespundea mai puţin fidel cu portretul care mi se făcuse despre ea. Am dansat cu această interesantă fiinţă, dacă nu mă înşel, o gavotă de François Couperin, şi pe dată am fost învăluit în mireasma ameţitoare răspîndită de părul ei zulufat. Mi s-a părut că recunosc parfumul de lămîiţă, scos din florile

de naramz. El acoperea mirosul mai amar al pielii de femeie roşcovană. Castaniu-roşcat, spusese tata cu o îngăduinţă împotriva căreia se răzvrătea mirosul meu. Adăugase că domnişoara cînta cu foc la clavecin. La fel şi dansa. Gavota este o arie în doi timpi. Te ridici de la pămînt, ţinînd un picior cu vîrful în jos, pe cînd la menuet nu faci decît alunecări sau paşi într-un ritm lent, plin de nobleţe. Fata se învîrtea cu uşurinţă în rochia ei lungă verde-deschis din care ieşea un condur fin de aceeaşi culoare; scotea suspine foarte bine studiate; îmi arunca priviri pe sub coada ochiului. Pe scurt, făcea prea multe. Colac peste pupăză, nu ştiu cum potrivi lucrurile şi, prefăcîn-du-se că alunecă la un pas mărit, se sprijini cu tot trupul de mine, într-un lung foşnet de satin. Această provocare nevinovată mă convinse pe deplin că sîngele ducilor de Bretania nu se putea uni cu al marchizilor de la Prée la Fleur...

Surorile de Rosnay-Charente, în ciuda celor opt generaţii de strămoşi şi a tuturor marinarilor din neamul lor, nu mi s-au părut mai nimerite pentru a mă căpătui. N-ar fi din cale-afară să spun că Emmanuelle semăna cu o girafă, întrucît era cu o jumătate de cap mai înaltă decît mine. În afară de asta, nişte tuleie îi întunecau buza de sus, prevestind o femeie bărbătoasă. Iar Bernadette nu era decît diminutivul surorii sale mai mari. În sfîrşit, femeilor care se simt îndemnate să joace teatru, chiar şi într-un salon, le poate veni cheful să-l joace şi în viaţă, spre marea pagubă a domnilor şi stăpînilor lor.

Mai rămînea Yolande Farinacci d’Ognissanti, italianca, şi raportul făcut de tata mă înarmase cu o nerăbdătoare curiozitate faţă de ea.

Am văzut-o sosind între părinţii ei, pe cînd eu tocmai terminasem dansul cu Bernadette de Rosnay-

Charente. Tatăl, bancherul Girolamo Farinacci, era un bărbat scund şi uscăţiv, oacheş la faţă, cu ochi iscoditori. Deşi nu mai era de mult la modă, purta mustaţă şi bărbişon ascuţit, ca Mazarin. Pe haina lui de catifea neagră se legăna un colan, care semăna cu cel al Lînii de Aur, numai că în locul berbecului de Bourgogne era un elefant de fildeş. Adunase o avere imensă în umbra papei Inocenţiu al XII-lea, făcînd demersuri pe lîngă regele Franţei pentru a obţine înapoierea oraşului Avignon, şi se spunea despre el că face afaceri cu toţi prinţii din Asia. Cel puţin aşa trăsese cu urechea ei cea bună verişoara Apollonie, care socotea o erezie şi o uneltire cu diavolul dacă un creştin putea sluji cu acelaşi zel şi Sfînta Biserică romană şi pe stîlpii păgînismului.

Iar soţia lui Girolamo Farinacci. Raffaella pe numele său mic, îmbrăcată în tafta argintie, era mai cu seamă remarcabilă prin nemaipomenita ei grăsime cu greu stăvilită într-un corset strîns pînă la sufocare. Carnea sa generoasă părea că vrea să evadeze prin toate părţile din temniţa-i de stofă. Cu toate acestea, deasupra unei maiestuoase bărbii triple se ridica un obraz rotund, lucios, rumen, aproape fără nici un rid. În ochii ei întunecaţi lucea o lumină blîndă şi zîmbetul fulgerat de strălucirea dinţilor sporea impresia de bunătate senină care se desprindea din abundenta sa persoană.

Cum oare aceste două fiinţe bizar împerecheate au putut aduce pe lume o fată care le semăna atît de puţin? Slăbănogul Girolamo era numai şiretenie şi dibăcie; îmbelşugata Raffaella nu răspîndea decît sinceritate şi blîndeţe. Aşezată între ei, Yolande îi întuneca; n-o mai vedeai decît pe ea. Tata mi-o descrisese cu toată exactitatea. Nu era peste măsură

să ţi-o închipui ca Lilit. Diabolica rivală a primei femei nu putea avea ochii mai focoşi, carnea mai pietroasă, tivul sîngeriu al buzelor de o senzualitate mai îmbietoare. În afară de asta, Lilit pe care o priveam era strîns înfăşurată într-o catifea stacojie, care îi scotea şi mai mult în evidenţă părul negru şi culoarea caldă a pielii.

Tata mă prezentă. Soţii Farinacci nu mai pridideiră cu zîmbetele încîntate şi plecăciunile. Omul de încredere al lui Inocenţiu al XII-lea nu putea fi dus de nas şi, cu toate că, în principiu, familiilor domnişoarelor puse în balanţă nu li se spusese nimic pe faţă, încă de la început florentinul mă cîntări clipind din ochii lui mici de şobolan. Signora Raffaella dădea politicos din capul său angelic înfipt pe un morman de cărnuri.

Cînd mă înclinasem dinaintea, ei, Yolande nu mă răsplătise cu un zîmbet, ce e drept nici cu unul silit, ci cu o mutră ţanţoşă. Pe chipul ei semeţia era îndulcită de o uşoară ironie care, mă făcea să cred, nu înlătura interesul faţă de mine. Faptul că fiorosul căpitan Lafortune, vestit în toată marea Caraibilor, rămase fără glas, chiar şi pentru o clipită, dinaintea unei domnişoare de nouăsprezece ani, i-ar fi făcut să rîdă cu lacrimi pe lupii de mare albi şi negri de pe *le Fulminant*, dar ce să-i faci? Mi-a trecut un fior prin şira spinării şi încă nu-mi recăpătasem sîngele rece, cînd o droaie de curtezani se îngrămădiră în jurul familiei Farinacci, în frunte cu Augustin de Saint-Saulge şi Fabrice de Septsorts, care se întreceau în temenele. La drept vorbind, frumoasa Yolande nu se purta cu aceşti doi curtezani mai bine decît cu mine. După cît se părea, nu le acorda fiecăruia decît un semn de atenţie pur convenţional, dar nici spălăcitul, nici mutălăul nu se dădeau bătuţi, n-o slăbeau măcar un pas şi îşi

încercau norocul pe rînd. Astfel, ţintuit locului, i-am văzut cum se îndepărtară, ţinîndu-se scai după ea, însoţindu-şi vorbele cu gesturi, ca nişte păunaşi fuduli, pricepuţi nevoie mare să-şi înfoaie coada în faţa păuniţei.

N-am izbutit să-mi vin în fire decît cînd, după ce muzicanţii începură să cînte un *rigaudon* de Philidor, l-am văzut pe pirpiriul Saint-Saulge avîntîndu-se pe parchetul cernit cu domnişoara ce pusese stăpînire pe gîndurile mele. Atunci o voce îmi şopti la ureche:

— Verişorule, te credeam mai înfipt la cuceriri.

Era buna mea vară Apollonie de Beloeil, de nerecunoscut într-o amplă mantilă, cum se spunea pe-atunci, de culoare cărămizie, cu o bonetă „à la Fontanges”; amîndouă panglicile îi atîrnau pe piept, iar două bucle lungi de păr cărunt erau potrivite frumos pe umeri.

— Elegantă mai eşti, draga mea! i-am retezat-o eu, deoarece văzusem că vrea să lungească vorba.

— Ce linguşitor neruşinat! îmi spuse ea. Am stat trei ceasuri să mă gătesc în faţa oglinzii, fiindcă n-am vrut să te fac de ruşine.

Într-adevăr, îşi dăduse cu puţină pudră şi cu roşu. Pe obrazul stîng îşi lipise o muscă ucigătoare. Era pentru prima oară cînd o vedeam folosind asemenea artificii şi – culmea cochetăriei! – îşi răsese şi mustaţa.

M-am frînt de mijloc într-o plecăciune din cele mai simandicoase.

— Îmi acordaţi acest *rigaudon*, stimată doamnă?

Izbucni în rîs.

— Baba-Hîrca şi Făt-Frumos! Grozavă pereche, ce să spun! Vrei să rîdă toată lumea de tine, prostuţule?

— Să îndrăznească numai şi-l spintec îndată, oricine ar fi, i-am răspuns luînd-o la dans.

Văduva căpitanului din regimentul Royal-Champagne rămăsese tot sprintenă. Îşi ridica iute piciorul şi rîdea într-una cu poftă făcînd paşii adunaţi. Apoi se apucă din nou să mă dojenească:

— Ştiu eu ce te roade, drăguţule. Crezi că n-am văzut cum ţi s-a lungit nasul cînd fluşturaticul viconte a răpit-o pe tînăra Farinacci? Ar trebui totuşi să-i mulţumeşti. Stricatele astea de italience au viciul în sînge şi cel care-şi va lua domnişoara asta pe cap poate să se scarpine la frunte încă de pe acum. Îţi mai spun încă o dată că micuţa Rosnay-Charente e cea mai potrivită pentru line.

— Dar dacă mie nu-mi zice nimic, verişoară?

— Pe dracu! Ce, te însori ca să gîngureşti? Parcă eu îl iubeam pe bărbatul meu, căpitanul, cînd m-am vîrît în patul lui? Nu-l văzusem decît o singură dată, ceea ce nu m-a împiedicat ca a doua zi după nuntă să fiu nebună după el. Spre nenorocirea mea, trei luni mai tîrziu o ghiulea i-a retezat capul. Ai grijă, ca să ţi-l pierzi pe-al tău, n-ai nevoie nici măcar de-o ghiulea.

Dansul se sfîrşise.

— Îţi mulţumesc pentru ţopăit, băieţaş, dar la următorul alege-ţi o iapă mai tînără.

Spunînd acestea, se îndepărtă. Fiind nevoit să-i fac faţă, zeflemeaua ei mă scosese puţin din amorţeala în care căzusem la vederea tinerei Farinacci. Fata era la cîţiva paşi lîngă mine şi Septsorts îi făcea curte. Am auzit cum mătăhălosul îi spunea cu glasul lui piţigăiat:

— Îmi îngăduiţi să fiu pe veci sclavul domniei-voastre?

Înainte de a începe să cînte orchestra am putut auzi răspunsul calm al frumoasei:

— Cît timp ţine o gavotă e de ajuns, domnule.

În clipa aceea mi se păru că întoarce capul spre mine şi îmi aruncă o privire binevoitoare. Eram în al nouălea cer cînd, deodată, văzui că se înfige în faţa mea tatăl celei care mă tulbura atît de mult.

-— Domnule, îmi spuse el fără nici o introducere, sînt foarte încîntat că v-am cunoscut. De multă vreme tot aud vorbindu-se despre domnia-voastră. Mi s-a spus că după ce aţi slujit cu vitejie în oastea regelui, aţi călătorit ani întregi pe mare. Ce minune că v-aţi păstrat chipul unui cadet la începutul carierei! Aţi trecut prin încercări care ar fi doborît o inimă mai puţin tare. Din modestie, v-aţi ferit întotdeauna să vă trîmbiţaţi faptele. După părerea mea asta e dovada unei minţi – dar, ce zic eu? – a unui suflet cu totul deosebit.

Nu mă aşteptam la o intrare în subiect atît de măgulitoare. Bărbatul mărunt, care vorbea cu un uşor accent italian, îşi aţintise ochii pătrunzători asupra mea cu o ciudată stăruinţă, şi mă simţeam îndemnat să mă întreb dacă nu cumva, iscodind pe ascuns, izbutise să afle adevărata identitate a căpitanului Lafortune.

— Îmi faceţi o mare cinste, domnule, am răspuns eu, prudent.

Îşi pipăi elefantul de fildeş agăţat la colanul de aur şi dădu din cap.

— Nu este decît adevărul. În vremea noastră prea mulţi tineri nu se gîndesc decît să intre în casele de joc şi în alte locuri încă şi mai urîte, să facă toată ziua curte, să-şi risipească avutul în loc să-l sporească. Domnia-voastră nu faceţi parte din soiul acesta, slavă Domnului! V-aţi irosit cei mai frumoşi ani din viaţă punîndu-vă curajul la încercare şi căutînd să-i cunoaşteţi pe oameni. Astfel înveţi să-i şi învingi.

— Dar, domnule...

— Nu vă împotriviţi. Sînteţi un om de caracter. De asta-i şi nevoie.

Zîmbi din colţul gurii.

— Desigur, după întoarcerea domniei-voastre din Insule v-aţi gîndit că aveţi dreptul să răsuflaţi un pic şi nu v-aţi dat în lături de la distracţii. Nu voi fi eu acela care să vă învinuiesc pentru asta. Era necesar să vă obişnuiţi din nou cu viaţa în lume, chiar şi cu zădărniciile ei. Dar, în ce vă priveşte, trecutul este o garanţie pentru viitor şi ştiu de la tatăl domniei-voastre că aveţi harul de a vă cîrmi bine barca printre stînci.

Nu mă lăsam înşelat de aceste vorbe neaşteptate. Ca să-l atragă, tata mă descrisese în culorile cele mai ademenitoare. Girolamo Farinacci, forţînd nota, încerca să-şi facă o părere întemeiată pe judecata lui proprie.

— Domnule, i-am spus, una este să te baţi cu corsarii, hoţii de mare, piraţii englezi, spanioli, olandezi sau portughezi, cu barbarii din Alger sau din Salé, şi alta să te tocmeşti, ca negustor, pentru comisionul *pe dinăuntru* de o şesime din capitalul pus la bătaie, şi pentru comisionul *în afară* de doi soli la fiecare livră, fără să mai vorbim despre clauza celor patruzeci de zile, nici despre taxa pe dreptul de funcţionare plătibilă o dată la nouă ani, sau despre dobînda de opt la sută.

Farinacci şuieră uşor.

— Drace! domnule. Cine creşte în bîrlogul ursului, îi cunoaşte toate cotloanele. Înclin să cred că agiotajul n-are nici o taină pentru domnia-voastră, la fel ca şi negoţul cu lemn de abanos.

— Să nu exagerăm, am spus cu modestie. N-am făcut altceva decît să-l ascult pe tata cînd vorbea şi, pe lîngă el, nu-s decît un ucenic.

— *Benissimo!* murmură bancherul. E un învăţător bun.

În clipa aceea s-a produs evenimentul care avea să-mi hotărască soarta. Muzicanţii cîntau gavota mai departe. Perechea formată din Yolande Farinacci şi Fabrice de Septsorts trecea prin faţa noastră. Mi s-a părut mie, sau într-adevăr tatăl îi făcu uşor cu ochiul fiicei sale? Oricum ar fi fost, fără să mai aştepte terminarea dansului, cu o desăvîrşită lipsă de jenă, dansatoarea îşi lăsă cavalerul, făcînd o reverenţă prea în doi peri ca să nu fie socotită drept obraznică.

— Domnule, sluga dumitale.

Apoi, întorcîndu-se spre tatăl ei şi aruncîndu-mi în trecere un zîmbet încîntător, îi puse această stranie întrebare:

— Tată, dacă dansez cu domnul de-aici, după domnul de colo, înseamnă că voi cădea din Scila în Caribda?

— N-ai decît să-ţi încerci norocul, răspunse netulburat Girolamo Farinacci.

Capitolul 2

Ne mai întîlnim noi, domnule, îmi trîntise Fabrice de Septsorts, umflîndu-şi pieptul şi aruncînd scîntei din ochi.

— Oricînd vă face plăcere, domnule, îi răspunsei luînd mîna pe care mi-o întindea Yolande Farinacci.

— Gentilomul acesta care miroase foarte tare a grajd a învăţat probabil să danseze gavota de la sălbaticii din America, spuse ea înaintînd cu graţie. Dansează ca un urs.

Zîmbea mereu. Tata o cîntărise bine. Ochii ei, dinţii, trupul lung si mlădios te făceau să-ţi pierzi capul. Parfumul pe care-l răspîndea în jur mă ameţea. Spuse mai departe:

— Credeam că animalele acelea nu dansează decît cu un belciug în nas. Dacă personajul e la fel de nepriceput la duel ca şi la *rigaudon* nimic nu te împiedică să-ţi încrucişezi sabia cu el.

Am ridicat din sprinceană.

— Gîndiţi că avem vreo pricină să ne încăierăm?

— Cum doreşti şi numai dacă socoti că ţi-o cere onoarea dumitale... Nimeni nu s-a bătut încă pentru mine. Încep să mă tem că nu pot stîrni o pasiune adevărată. Nu sînt nici Armida, nici Cleopatra. Nu-i un lucru umilitor pentru vîrsta mea?

Vorbea serios? Mi-am amintit ceea ce îmi spusese tata despre mintea ei plină de isprăvi romantice, şi mă

năpădiră amintiri întristătoare: cadavrul contelui de Valbert întins pe jos în insula Notre-Dame sub o ploaie torenţială, leşurile celor doi *novios*, Gilles Dugain şi Zacharie Pioux, ucişi deopotrivă într-o noapte caldă pe o insulă îndepărtată, şi gîtlejul tăiat al dragului meu Sosthène, căruia, vai! îi închisesem ochii. Opt ani de viaţă deosebit de primejdioasă fuseseră urmarea acestor dueluri în care m-am lăsat tîrît de porniri nechibzuite. Aveam să intru o dată mai mult cu capul plecat într-o capcană? Justiţia regelui era din ce în ce mai neînduratoare faţă de duelgii. Nu venise oare vremea să-mi agăţ sabia în panoplie?

— Mi s-a spus că sînteţi un bătăios vestit, un adevărat spadasin, continuă partenera mea, clipind din gene.

Am înţeles că era necesar s-o potolesc pe această fiinţă dezlănţuită.

— Credeţi-mă că regret din tot sufletul, doamnă. Spadasin înseamnă ucigaş cu simbrie şi n-am nici o aplecare spre asasinat.

— Să nu ne jucăm cu cuvintele, spuse ea strîmbînd din nas. Spune-mi numai cîţi adversari ai trimis pe lumea cealaltă.

Ce stranie înclinaţie pentru vărsările de sînge au făpturile frumoase! Căci nu era prima dată cînd auzeam asemenea cuvinte. Mă revedeam sub soarele de la Tropice, la promontoriul Înşelătoarei. Eponine, doar dacă nu cumva fusese Valérie, voia să ştie cîţi duşmani trăsesem în sabie la Fleurus. Trei zile după aceea, Sosthène era ucis şi eu deveneam un om în afara legii.

— Am aflat din sursă sigură, continuă Yolande, că eşti foarte discret asupra isprăvilor domniei-tale. Nu trebuie să fii prea de tot dacă vrei să fii iubit. Hai

să ne aşezăm undeva şi să-mi faci mărturisiri fără să laşi nimic la o parte.

Împieliţata! „Dacă vrei să fii iubit.” Cum să rezişti la aşa ceva?

Ne aşezarăm pe o banchetă şi, pe loc, mă năpădi trecutul. Pe aceeaşi banchetă începusem cu primejdioasa Stéphanie discuţia fatală care avea să-mi dea viaţa peste cap. Mă întrebam dacă nu se petrecuse în ajun, ca şi cînd statornicia decorului prefăcuse în stare de vis şirul de aventuri extraordinare prin care trecusem. Cu toate acestea, Line şi Trine erau măritate de ani de zile. Poate au devenit nişte matroane cu forme îmbelşugate şi nici măcar nu le-aş mai recunoaşte. La şase paşi de mine, în oglinda înaltă care îmi reflecta chipul, descopeream un vlăjgan lat în umeri, cu buze lacome şi, sub peruca buclată, cu obrazul încă ars de soare, ca unul ce-a cutreierat oceanele.

Alături de el, Yolande îmi apărea ca o fiinţă care îţi trezea sfiiciunea mai mult decît în realitate. Ochii ei poruncitori aruncau văpăi verzi. Dinţii, rînduiţi în două şiruri drepte, sclipeau. Huria din paradisul lui Mahomed, diabolica Lilit – aşa spusese tata. Ea singură ar fi vrut să fie Armida sau Cleopatra. Catifeaua stacojie care îi învăluia formele se asemăna cu sîngele şi flacăra. Întrupa ispita, provocarea, primejdia. Line şi Trine, în ciuda graţiei lor fermecătoare, Eponine şi Valérie, galeşe făpturi din insule, nu-mi mai apăreau în minte decît ca nişte schiţe drăgălaşe ale unei desăvîrşiri pe care ea o ducea pînă la capăt.

— Ei bine, domnule, îmi spuse, ţi-a pierit graiul?

Făcea să-i mărturisesc că numai cît îi auzeam vocea şi mi se tăia răsuflarea? Tata îi făcuse un portret fidel. „Un glas din gîtlej care îţi sfîrtecă măruntaiele.”

Era totuşi ceva mai mult în această voce caldă, ademenitoare, care mă dădea gata: nişte inflexiuni grave, ce se topeau în gingăşie, în moliciune învăluitoare, ca un pumn izbit în stomac care s-ar preface în mîngîiere.

Am strîns din dinţi, apoi am început să rîd, lucru ce o descumpăni destul ca să-mi recapăt dreptul la stima ei. Important era mai cu seamă să n-o las să mi se impună. Astfel că am luat tonul firesc al marinarului pentru care cele mai dramatice împrejurări din viaţa dusă între cer şi valurile mării nu sînt decît nişte incidente de fiecare zi. Văzut din această perspectivă, atacul dublu prin care am răpus pe rînd pe creolul Gilles Dugain, împlîntîndu-i sabia în piept, şi pe amicul lui, Zacharie Pioux, tăindu-i beregata, putea fi povestit ca un joc în care un bărbat demn de acest nume n-avea de ce să se teamă că este o fiinţă muritoare. Istoria cu răpirea corăbiei *Victorious* în miez de noapte, în legătură cu care mă feream doar să spun că echipajul englez era în lanţuri, lua proporţiile unei isprăvi cu atît mai remarcabile cu cît nu făcuse decît o singură victimă. Nu ucideam pentru a ucide, ci pentru a învinge. Am căpătat o mulţime de „ah! ”-uri şi de suspine, iscate mai puţin de emoţie cît de încîntare, pentru povestirea capturării navei *Santo Francisco de Asis*, corabia morţii. A bătut din palme aflînd că salvasem cu generozitate viaţa lui Antonio Montemor de Oca, chirurgul inimos. Ce păcat, o prudenţă absolut necesară îmi dicta să nu-i dezvălui că Fortunat-Richard-Félix de la Prée de la Fleur şi vestitul căpitan Lafortune nu erau decît una şi aceeaşi persoană! Nu puteam uita că *signor* Girolamo Farinacci avea şi el partea lui în Compania pentru Guineea căreia *le*

Fulminant îi pricinuise pagube foarte mari, dar cît pierdeam şi eu din această pricină!

— Mai povesteşte-mi, îmi spunea Yolande, cu glas gîtuit de emoţie şi ochi strălucind de plăcere.

Îmi mai rămînea să-i explic prin ce trădare a soartei am ajuns prizonierul negrilor scăpaţi, care făceau piraterie pe o corabie ce se ocupase cu traficul de negri şi pe care o capturaseră. A fost singura dată cînd am măsluit adevărul. I-am povestit că echipajul nostru, secerat de boală, se bătuse unul contra zece şi că era cît pe ce să fiu atîrnat de capătul unei frînghii, cînd a sosit *la Petulante* şi m-a smuls din ghearele unui destin ruşinos.

— Spune mai departe! mă îndemna, gîfîind, domnişoara.

— Ce să mai spun, i-am răspuns ridicînd din umeri, toate poveştile astea se aseamănă între ele. Te aperi cînd eşti atacat. Ucizi spre a nu fi ucis.

Scoase un nou suspin.

— Ce noroc ai că eşti bărbat!

În acel moment se pregătea un *cotillon* şi pirpiriul Saint-Saulge, înclinîndu-se dinaintea ei, cu o mutră pierită, murmură:

— Îmi faceţi cinstea...?

Fără să-i lase timp să termine fraza, îi răspunse rece:

— Alegerea mea e făcută, domnule.

Am crezut că spălăcitul se va sufoca. Venindu-şi în fire, îmi aruncă o privire întunecată şi mormăi către mine:

— Complimentele mele, însă...

Yolande îi tăie vorba pentru a doua oară şi, cu un zîmbet plin de ironie, îi spuse:

— Însă îţi poţi încerca norocul în altă parte. El se dădu doi paşi îndărăt, se împiedică şi fu cît pe ce să cadă. Cu greu se repuse pe picioare şi l-am auzit şuierînd printre dinţi, ca şi Fabrice de Septsorts:

— Ne mai întîlnim noi, domnule.

Yolande avu un rîs scurt şi jignitor. După ce neferi-citul se îndepărtă, nu m-am putut opri să nu constat:

— Aţi jurat că mă veţi face să caut cearta cu luminarea tuturor oaspeţilor din seara asta?

Mă învălui într-o privire sfidătoare:

— Te plîngi cumva că eşti preferat între toţi ceilalţi? N-am oare temeiuri să te pun la încercare? Sau ar trebui să cred că toate poveştile domniei-tale frumoase nu sînt decît nişte vorbe în vînt? Iată-te cu două încurcături pe cap. Îndrăznesc să sper că te vei descurca în aşa fel încît să-mi îndreptăţeşti slăbiciunea.

Se ridică.

— Vrei să dansăm?

Îmi acordă toate dansurile pînă la ora înaintată cînd tatăl ei veni să-i atragă atenţia, nu lipsit de politeţe faţă de mine, că venise vremea să-şi ia rămas bun. Cu cîtva timp mai înainte simţisem că mi-am pierdut busola, în pauzele dintre două dansuri, îi făcusem declaraţii peste declaraţii, fără înconjur, la care nu răspunsese decît prin zîmbete însoţite de „Ce tot spui acolo? ” rostite cu glas istovit.

În clipa plecării îmi şopti în sfîrşit la ureche:

— Scapă cît mai repede de cei doi filfizoni care au avut obrăznicia să se ia la întrecere cu domnia-ta în ce mă priveşte şi tatăl domniei-tale va putea să pună la cale cele cuvenite cu tatăl meu.

Apoi îmi întoarse spatele, după ce îmi mai zîmbi o dată.

Parcă patrunsesem în locaşul zeilor. Nefericiţii mei rivali nu întîrziară să mă readucă pe pămînt. Fuseseră jigniţi în public şi eram dator să le dau socoteală. Lucrurile luară o întorsătură caraghioasă. Unul, pretinzînd să mă provoace înaintea celuilalt, amîndoi începură să-şi arunce ocări în faţă. Fiecare voia să-mi facă onoarea de a-şi încrucişa spada cu mine primul, spre a fi mai sigur că-mi taie beregata. Septsorts fu de părere că cel mai bun mijloc de a pune capăt neînţelegerii era să se lupte mai întîi el cu Saint-Saulge, cel învins fiind astfel dat la o parte. Le-am atras atenţia cinstit că numitul Septsorts fusese respins cel dintîi de tînăra Farinacci şi, în consecinţă, merita să înceapă primul.

— Foarte bine, domnilor, strigă spălăcitul, roşu la faţă de mînie. Voi avea deci privilegiul de a-l măcelări pe măcelar.

Aceşti descreieraţi nu se îndoiau că, prin bunele lor servicii, înmormîntarea mea nu mai era decît o formalitate.

— Vă rămîn obligat, domnilor, le-am spus, pentru generoasa dumneavoastră silinţă de a-mi răpi lumina zilei, dar veţi socoti, ca şi mine, sper, că pentru bunul nostru renume, o partidă atît de promiţătoare nu se poate desfăşura fără martori. Avem nevoie de trei, cîte unul pentru fiecare: Haideţi să-i căutăm la masa de joc.

În ciuda furiei lor, mă urmară supuşi.

Jocul era în toi în salonul cel mic, unde vreo douăzeci de pătimaşi, aşezaţi în jurul unei mese mari, vedeau, cu mutre potrivite evenimentului, cum se înmulţesc sau scad fişicurile de galbeni aşezate în faţa lor pe postavul verde. La sosirea noastră, cel care ţinea banca trăgea cu grebla peste partea din tablou cu litera G. Pe ea se juca cel mai mult şi doi pontatori îşi

părăsiră locurile înjurînd. Îndată, spre uimirea mea, Saint-Saulge şi Septsorts ocupară scaunele libere şi mizară, unul pe G, altul pe D. La jocul numit „faraon” cînd cel care ţine banca trage două cărţi da aceeaşi valoare pentru fiecare tablou, toţi pontatorii pierd mizele. Cum amîndoi ucigaşii mei virtuali pontaseră pe tablouri deosebite, bancherul trase un şeptar de cupă şi un şeptar de pică, şi luă toate mizele. Apoi aceleaşi culori au ieşit de patru ori la rînd cu perechi de aşi, de popi, de dame şi de valeţi.

— Conte, te-ai înţeles cu diavolul. Mă las păgubaş, strigă un jucător către cel care ţinea banca şi dinaintea căruia se adunase un morman de ludovici.

Era ora trei spre dimineaţă. Toţi ceilalţi jucători se ridicară ca unul singur.

— Am pierdut o sută de pistoli, spuse Saint-Saulge aruncîndu-mi o privire ucigătoare.

— Şi eu două sute, zise Septsorts, cu un rînjet care îi descoperi dinţii stricaţi. Dar, tot răul spre bine. Nu-i aşa, pierzi la cărţi, cîştigi în dragoste? Domnule de la Prée de la Fleur, nu-ţi vei vinde scump pielea. Cu voia dumitale, ne vom răfui pe dată.

Îi spuse ceva la ureche cavalerului d’Essé, care se înclină repede, arătînd că e gata să-l ajute, pe cînd vicontele de Beaupréau dădu cu gravitate din cap la cererea făcută de Saint-Saulge.

— Şi dumneata, dragă conte, îl întrebai pe domnul d’Argentière, primeşti să-mi fii martor?

— Ce n-aş face oare spre a-ţi fi de folos? îmi răspunse cu un aer mulţumit de sine.

Băiatul acesta dolofan şi roşu la faţă ţinuse banca şi cîştigase cel puţin cinci mii de pistoli. Alcătuia un ciudat contrast cu Achille d’Essé, un prichindel negricios cu obrazul plin de coşuri, şi cu Alexandre de

Beaupréau, galben ca turta de ceară şi cu picioare lungi, care îl făceau foarte înalt, de credeai că stă căţărat pe nişte picioroange de lemn.

— Domnule, reluă vorba Septsorts, propun să ne batem în piaţa Royale. E la doi paşi de-aici şi, la ora asta, acolo nu riscăm să fim deranjaţi de nimeni.

Am încuviinţat, m-am dus să-i spun tatălui meu că marchizul de Septsorts mă poftise împreună cu cîţiva prieteni să isprăvim noaptea *inter pocula*[1] şi am ieşit.

Luna plină se ridica la orizont şi întuneca palidele lumini ale felinarelor. Mergînd de-a lungul grilajului de fier terminat cu mici suliţe aurite, ne-am oprit în faţa porţii de miază-zi, dominată de un ecuson monumental purtînd iniţialele înlănţuite ale regelui Ludovic.

— Domnule, în gardă, şi Dumnezeu să te aibă în pază! lătră Fabrice de Septsorts scoţîndu-şi sabia din teacă.

Prima însuşire a unui duelist este sîngele rege. Al meu fusese pus la încercare în împrejurări mai mult decît periculoase, şi mă simţeam foarte liniştit. Doar nu era vorba despre altceva decît de a scoate din luptă, fără să le pricinuiesc nici cea mai mică zgîrietură, doi prichindei pe care căpitanul Lafortune cu greu putea să-i ia în serios. Acestor ageamii, care, nici unul, nici celălalt, nu ridicaseră armele împotriva duşmanului şi desigur nu auziseră depre expediţiile de corsari decît cîteva vorbe aruncate la băutură, le sărise ţandăra prosteşte pentru capriciul unei domnişoare. Merita să mori pentru aşa ceva? Aveam să-i hăcuiesc unul după altul ca să mă văd din nou silit să părăsesc Parisul şi, de data aceasta, fără speranţă de întoarcere? Nu eram chiar atît de nebun.

[1] *La un pahar de băutură (lat.).*

Adevărul este că, dacă micuţul Saint-Saulge, uscăţiv cum era, cu pieptul îngust şi o pieliţă de fată, la prima vedere nu părea de temut – cu toate că m-am ferit întotdeauna de pirpirii ăştia care pot fi iuţi de mînă – în schimb Septsorts, mai voinic, deşi manierele lui de bădăran erau tăgăduite de vocea-i de scapete, era destul de spătos ca să te îndemne să te păzeşti de el. Era omul care ar fi putut încerca să mă ia prin surprindere, atacînd orbeşte; va încerca să-mi încurce jocul, fără să bănuiască măcar o clipă că i l-aş putea ghici pe-al lui.

Aşa s-a şi întîmplat. De la început m-am bucurat straşnic în sinea mea văzîndu-l cum se năpusteşte asupră-mi. Mă mulţumeam să-i parez loviturile şi să rîd dîndu-i sfaturi ca un frate mai mare şi chibzuit unuia mai mic, cutezător, dar nesăbuit.

— Mai domol, amice! ... Astîmpără-te, cucoane Fabrice! Nu mă crede chiar atît de grăbit să mă duc alături de glorioşii mei strămoşi... Din şapte soarte[1] nu vrei să mă laşi s-o aleg pe cea mai blîndă?

Jocul acesta de cuvinte nu păru să-i fie deloc pe plac. Se înverşună şi mai tare. Am fost nevoit să admit că a-l cruţa prea multă vreme însemna să primesc o lovitură cruntă dintr-acelea la care sînt expuşi oamenii cei mai îndemînatici puşi faţă în faţă cu nepricepuţi care nu cunosc regulile. În cîteva rînduri am oprit lupta şi mi-am plecat în jos sabia, lucru care a avut drept urmare, de fiecare dată, să sporească înverşunarea adversarului meu.

— Aşadar, şuieră el printre dinţi, nu vrei să te baţi?

Am pornit atunci un atac de care el s-a ferit cu greutate, am trecut la altul şi, puţin cîte puţin, omul meu îşi pierdu controlul asupra actelor sale. Dar

---

[1] *Joc de cuvinte: Septsorts - şapte soarte.*

trebuia să se sfîrşească odată. Se aruncă asupra mea. L-am primit bine înfipt pe picioare. Gărzile săbiilor se ciocniră şi, cum ajunsesem aproape obraz lîngă obraz, l-am împins cu atîta forţă, încît se dădu îndărăt, îşi pierdu echilibrul şi căzu. Totuşi nu-şi lăsase arma din mînă şi, ridicîndu-se îndată pe picioare, trecu din nou la asalt. Era momentul să termin treaba. Sîcîit de o serie de fente pe care le făceam una după alta fără să ducă la nimic, Septsorts, recăpătîndu-şi încrederea în sine, fandă cu tot trupul, dar eu am parat atît de tare, încît sabia îi scăpă din mînă şi vîrful săbiei mele îi atinse pieptul. L-am văzut cum îşi holbează ochii.

— Domnule, i-am spus atunci, dac-aş fi vrut, ai fi putut muri în clipa asta. Nu sînt un ucigaş. Te-ai bătut frumos şi socot că onoarea dumitale este nepătată. Prefer să-ţi cruţ viaţa şi să rămînem prieteni.

Revenindu-şi în fire, se întoarse spre cavalerul d’Essé.

— Mă voi supune hotărîrii dumitale, îi spuse. Prichindelul plin de coşuri îşi ridică bărbia în vînt şi declară către martori:

— Dacă domnii aceştia împărtăşesc părerea mea, socot că pricina s-a încheiat spre satisfacţia părţilor.

— Fie cum spui, răspunse Septsorts.

— De minune, spuse la rîndul său Augustin de Saint-Saulge, salutîndu-mă după toată cuviinţa, cu tricornul în mînă. Sluga dumitale, domnule! Deci mie îmi revine sarcina să răzbun jignirea suferită de doi oameni curtenitori. Eşti gata?

Îşi scoase sabia din teacă şi trecu pe dată la atac.

Spre lauda acestui filfizon cu înfăţişare de om plăpînd, trebuie să spun că avea o mînă bună şi trebuia să te fereşti de el cît puteai. Era un elev silitor căruia îi

lipsea doar flacăra geniului, căpătată odată cu experienţa întîlnirilor.

L-am amăgit cu cîteva pase rapide, apoi, lăsîndu-l să se angajeze, i-am zburat sabia la cîţiva paşi de el şi mi-am plecat arma. Băiatul rămase înmărmurit în faţa mea, cu braţele atîrnînde, aşteptîndu-se la orice.

— Ei bine, domnule, i-am spus pe cînd îmi vîram sabia în teacă, te declari şi dumneata satisfăcut? N-ai de ce să te simţi mai jignit decît domnul de Septsorts. Sînteţi înzestraţi amîndoi şi veţi fi la fel de buni ca şi mine cînd veţi ajunge la vîrsta mea.

Contele d'Argentière veni de se aşeză între noi şi rosti cu glas împăciuitor:

— Domnilor, sînt de părere că seara nici nu putea să se termine mai bine decît aşa. În lipsa sîngelui, vă propun să vărsăm acum nişte vin. Am acasă cîteva sticle de vin grecesc demn de luat în seamă şi, dacă vreţi, vom merge să le golim spre a ne pecetlui prietenia.

— Spre a o boteza, domnule, spuse Septsorts.

— Fără apă, adăugă Saint-Saulge.

— Vă rog să mă credeţi, domnilor, am spus la rîndul meu, că nu mi-a trecut niciodată prin gînd să vă jignesc. Dacă ar trebui să trag morala acestei seri, aş spune că prea adesea frumuseţea ia în braţe capriciul, iar noi nu sîntem numai sclavii, ci şi victimele ei. În ce mă priveşte, făgăduiesc să nu suflu o vorbă nimănui despre ce s-a întîmpiat în această piaţă şi, dacă va răsufla ceva, voi tăgădui pe loc.

— V-aş fi pe veci îndatorat, domnule, strigă Septsorts.

Noaptea se termină la chef. În revărsatul zorilor ieşiră pe stradă cinci gentilomi clătinîndu-se pe picioare moi şi zbierînd cît îi ţinea gura cîntece

soldăţeşti. Nu mai ştiu cum am ajuns în casa părintească. Abia pe la orele patru după-amiază demna verişoară Apollonie mă trezi dintr-un somn de plumb, zgîlţîindu-mă fără cruţare. Mă trîntisem îmbrăcat de-a latul patului, cu nasul înfipt în cuvertură.

— Ce mai curtezan! îmi spuse pe cînd mă frecam la ochi. Pe unde te-ai bălăcit de mi te-ntorci acasă în halul ăsta? ... Pfui! domnule, miroşi a poşircă.

M-am ridicat în capul oaselor, am căscat, mi-am trecut degetele prin părul zburlit. Mi-am adunat minţile.

— Află, doamnă, am rostit cu gravitate, că mă voi însura cu cea mai frumoasă fată de pe pămînt.

Ea îşi ridică braţele la cer, îmi aruncă o privire cumplit de zbanghie şi izbucni.

— Ar trebui să fie nebună ca să-şi ia pe cap un stîlp de tavernă.

Am sărit în picioare şi i-am trîntit pe obraji două sărutări de doică. Bombăni:

— Da, eşti doar o hahaleră şi pe deasupra o mîţă blîndă, ceea ce-i şi mai rău. Află că taică-tău nu mai ştie pe ce lume se află, de cînd te-ai trezit. L-a apucat iarăşi reumatismul. Nu mai poate să-şi mişte nici picioarele, nici mîinile. Şi numai din pricina ta. De trei ori l-a trimis pe Germain să te caute. Omul a bătut cu pumnul în uşă şi nimic. De ce dracu ai pus zăvorul? Neştiind ce să mai fac, m-am hotărît s-o spargem. Germain şi-a rupt umărul şi zgomotul tot nu te-a trezit, burduf de vin ce eşti!

Abia îşi mai putea ţine firea. Mi-am pus un genunchi în pămînt, i-am sărutat mîinile şi, după ce m-am dus la bucătărie să-mi împrospătez ideile, vîrîndu-mi capul într-un hîrdău cu apă, am intrat în odaia tatălui meu. Dragul de el era cufundat într-un fotoliu

mare cu urechi, al cărui spătar acoperit cu o tapiserie încadra un chip slăbit de boală.

— Iată-te la faţă, piratule! spuse oftînd. Zău aşa, mă întrebam dacă n-o să fii adus pe năsălie. Mi-am dat seama după mutra ta unde ai şters-o noaptea trecută. Am priceput că vrei să ameninţi iarăşi viitorul urmaşilor mei. Nu există spadasin care să nu dea într-o bună zi peste unul mai bun decît el, fiule, şi ar trebui să mă scuteşti de asemenea emoţii.

M-am gîndit că, pentru a-l însenina, puteam să-mi calc făgăduiala pe care o făcusem să nu spun o vorbă despre boroboaţa din timpul nopţii. Ascultă povestea cu plăcere şi oftă iarăşi, mă sfătui de nu ştiu cîte ori să nu pun în primejdie cu uşurinţă viaţa unicului său moştenitor, apoi chipul i se lumină.

— Fortunat, să trecem la lucrurile serioase. Dacă am înţeles eu bine, ai făcut alegerea. *Signorina* Farinacci a ieşit învingătoare. Te înţeleg: e plăcut să te joci cu focul! Altă veste importantă: pot să-ţi spun că, dacă fata te-a fermecat, în schimb tu l-ai cucerit pe taică-său. Şi totuşi e un vulpoi bărîn. Vrei să-mi spui şi mie ce poveşti i-ai turnat că şi vede în tine un viitor controlor general al finanţelor?

I-am repetat cupletul despre comisioane, clauza celor patruzeci de zile, dreptul de funcţionare şi alte mofturi. Tata era încîntat.

— Bravo, băiete. Trebuie să ştii să ţii lupul de urechi, cum spunea Terenţiu. Află însă că de la vorbe trebuie să treci la fapte. Girolamo Farinacci nu e un copil. Lasă! Am să te învăţ eu şi mă bizui pe şiretenia ta că nu te vei bîlbîi.

Vru să se ridice, îşi înfrînă o strîmbătură de durere, care se prefăcu în zîmbet silit.

— Reumatism blestemat! Dar bun e Dumnezeu! Va trebui totuşi să mă pun pe picioare ca să mă pot duce să cer cu tot dichisul mîna Dulcineii tale.

Capitolul 3

De frumoasă, nunta a fost frumoasă, n-am ce zice, solemnă, măreaţă, plină de fală. N-am destule epitete exprimînd luxul şi fastul, pentru a descrie culorile vii ale veşmintelor, aurăriile caleştilor şi litierelor, interzise totuşi printr-un ordin al regelui, perlele şi diamantele care scînteiau pe decolteurile femeilor şi tricornurile împodobite cu pene roşii ca focul sau înspicate cu alb, cataramele pantofilor bătute cu pietre scumpe şi smalţ. Veniseră gentilomi de modă veche, prieteni cu tata, încovoiaţi de vîrstă şi de greutatea perucilor, traficanţi cu îndoielnice titluri de nobleţe care, prin bogăţia costumelor, încercau să-şi acopere obîrşia joasă; dar nu arareori un duce arată ca un rîndaş. Veniseră veri din provincie, aproape cu toţii gentilomi prizăriţi, de care tata avusese bunătatea să-şi amintească, şi acum, ieşind din foişoarele lor cu şobolani, clipeau din ochi orbiţi de atîtea minunăţii care le sfidau calicia. Venise crema saloanelor, alcătuită din domnişori pomădaţi şi plini de ifose, care se lăudau că li se deschid toate uşile, şi din cartoforii pe care îi cunoscusem prin casele de joc. Veniseră şi amici proaspeţi, ca Fabrice de Septsorts şi Augustin de Saint-Saulge, care, fiindcă nu-mi putuseră tăia beregata, nu mai prideau cu dovezile de duioşie. (Meritul lor nu era mic, întrucît chiar de-a doua zi curtea şi oraşul întreg erau la curent cu răfuiala noastră. E-adevărat,

publicasem îndată o dezminţire, pentru care îmi erau recunoscători. Totuşi vestea ajunsese la urechile familiei Farinacci şi o făcuse pe bruneta Yolande să sară-n sus de bucurie, iai cînd tata s-a dus să-i ceară mîna, a fost primit cu mare entuziasm.)

Ce să mai lungim vorba, în ziua de 9 noiembrie 1700 a fost o nuntă – aşa zicea toată lumea – cum nu s-a mai pomenit în toamna aceea. Nu voi trece sub tăcere faptul că tatăl meu, ghiduş cum era, le-a invitat împreună cu taţii şi mamele lor şi pe cele patru tinere pe care le socotise nişte nurori posibile, ca pentru a mă convinge, printr-o ultimă trecere în revistă a farmecelor lor, că făcusem o bună alegere. Astfel am fost în stare să mă încredinţez pe deplin că sîngele regilor Scoţiei nu putea atîrna mai greu în cumpănă decît şchiopătatul şi acra flecăreală a blondei Catherine d'Aubigny, că ducalul sînge bastard pe care îl avea în vine Elodie de Janzé n-ar fi împrăştiat din nările mele izul de roşcovană, că cele două surori Rosnay-Charente, una, Emmanuelle, mustăcioasă şi mai înaltă decît mine, m-ar fi făcut caraghios, pe cînd cealaltă, Bernadette, o copie redusă a surorii sale, nu avea nimic care să-mi dea ghes.

Pentru a fi drept cu aceste pretendente refuzate, trebuie să recunosc că nu s-au zgîrcit deloc la sclifoseli, ochi daţi peste cap şi chiar o melancolie care le aburea privirea. Dragele de ele! Poate, gîndindu-se la viitor, voiau să-mi dea de înţeles că, deşi nu mă luaseră de bărbat, puteau să-mi îngăduie, după măritiş, unele stăruinţe nelegitime.

În acest alai clocotitor, în care lumea bună se bălăcea ca broaştele în baltă, marele învingător era fără îndoială tatăl meu. Îşi atinsese ţelurile: eu mă însuram, şi Girolamo Farinacci nu se tocmise asupra

zestrei, care atingea opt sute de mii de livre. La rostirea acestei cifre, pe marchizul meu era gata să-l lovească damblaua şi, cînd s-a întors acasă, am auzit chiar din gura lui acest comentariu în stare a face să se răsucească în mormînt cinci generaţii de străbuni cu merite cîştigate pe douăzeci de cîmpuri de luptă în slujba regelui:

— Treptele averii, fiule, cînd ajung la asemenea înălţimi, fac cît treptele descendenţei nobiliare.

În sacristia bisericii Saint-Louis-des-Jésuites, mă strînse la pieptul lui, bîiguind cu lacrimi în ochi:

— Acum pot să mor liniştit.

Aşteptînd acest sfîrşit fatal, dădea impresia că şi-a redobîndit, ca prin farmec, vigoarea din tinereţe. Avea o privire vioaie, nu îl mai supăra reumatismul şi parcă se sprijinea în baston doar dintr-un vechi obicei.

Signor Farinacci de Toţi-Sfinţii dorea ca unirea dintre mine şi fiica lui să fie binecuvîntată de un episcop. Tata atrăsese atenţia că ceremonia, urmînd să aibă loc într-o biserică în care slujea unul din membrii Companiei, provincialul ordinului era cel mai nimerit s-o oficieze. Se numea Onésime Bainvel şi n-am uitat nici azi legămîntul rostit de această fantomă ale cărui subţiratice forme trupeşti înotau sub sutană şi sub stihar. Ochii săi, adînc înfundaţi în orbitele umbrite de nişte sprîncene stufoase, aruncau fulgere pe cînd îşi începu cuvîntarea cu acest citat din Cîntarea cîntărilor: *„Quae est ista, quae ascendit de deserto, deliciis affluens, innixa super dileclum suum? ”*[1] Strigă însă îndată, clătinîndu-şi mînecile de dantelă: „Fraţii mei, asemenea vorbe ar fi cu dublu înţeles, ba chiar nelegiuite, cu toate că le-am luat din Sfînta-Scriptură,

---

[1] *„Cine-i cea care se-nalţă din pustie, sprijinită de-al său drag? ” (VIII, 5).*

dacă ar privi doar ceea ce dintotdeauna doctrina Sfinţilor-Părinţi şi tradiţia Bisericii numesc poftele cărnii.”

Stranie introducere la instruirea unei perechi de creştini, dar cucernicul părinte, argumentînd cu subtilitate demnă de ilustrul Bellarmino[1], zăbovi cu bunăvoinţă asupra ruşinoaselor plăceri ale simţurilor, înainte de a le proclama „de acelaşi fel în pornirile pe care taina căsătoriei le face legitime, ca şi în fornicaţiile neîngăduite.” Glasul strident al iezuitului se străduia să demonstreze că cele din primul caz sînt binecuvîntate de Dumnezeu şi cele din al doilea caz, insuflate de Diavol şi blestemate, trecînd de la imprecaţii şi înfierări furibunde pe socoteala celor înrăiţi în păcate, la inflexiuni moi şi mîngîietoare plutind deasupra creştetului unei tinere perechi pregătite să respecte marea lege *Crescite et multiplicamini*.[2]

În timpul acestei ciudate predici, mi-am tot aruncat ochii pe furiş spre mireasa mea aproape de nevăzut şi de neatins în vălurile ei albe. Avea să fie a mea şi cu greu mă dumiream ce noroc căzuse pe mine. Spre sfîrşitul omiliei, preotul înşiră îndatoririle soţilor; devenise plicticos şi Yolande, împărtăşindu-mi după cît se vede gîndurile, dădu uşurel la o parte voalurile în care era înfăşurată şi îmi zîmbi lăsînd să i se vadă strălucirea dinţilor şi văpaia ochilor ei verzi. O adîncă tulburare mă năpădi.

La orga mare, vestitul Michel Delalande, organistul regelui, cînta din răsputeri pe toate registrele şi

---

[1] *Bellarmino (sfîntul Robert), teolog şi cardinal italian (1542—1621).*

[2] *„Creşteţi şi vă înmulţiţi” (lat.).*

răsunătoarele acorduri trimise înapoi de bolţile şi hăul cupolei erau în unison cu dorinţa şi nerăbdarea mea.

Căci ceremonia nu se mai sfîrşea. În pauzele făcute de orgă, scaunele scîrţîiau pe lespezi; volanele doamnelor iscau un foşnet nelămurit. Se auzeau şi nişte şoapte, strănuturi şi accese de tuse mai mult sau mai puţin înăbuşite în podul palmelor sau în batiste, rîsete înfundate, căscături, o sabie ciocnită de un scaun. Cînd ţîrîi soneria pentru a vesti lumea să se ridice în picioare, unul dintre cei prezenţi, probabil un libertin, nu şi-a putut opri un sughiţ neruşinat.

După slujbă, răbdarea mea a fost iarăşi pusă la încercare de felicitările părintelui provincial – care îşi înlocuise cumplitele prevestiri asupra nenorocirilor sortite sufletelor păcătoase, cu vorbe mieroase —, de strîngerea mîinilor, reverenţe, bunele urări şi alte maimuţăreli de circumstanţă.

La ieşirea din biserică se adunase o grămadă de oameni din popor, cărora tata le-a aruncat, după obicei, nişte pumni de bănuţi. Drept urmare s-a produs o mică încăierare şi, în pofida celor şase lachei însărcinaţi să ne taie drum prin mulţime, mireasa a fost îmbrîncită de un lungan deşelat, care îşi ceru scuze hlizindu-se ca un nătărău. Yolande se aşeză în caleaşca şi pe dată se bosumflă.

— Nu mai era mult, domnule, şi mojicul ăsta, care puţea ca toţi dracii, m-ar fi doborît la pămînt. Pot trage nădejdea că pe viitor nu vei mai suferi să mă vezi supusă unor asemenea comportări?

Am pus mîna pe portiera pe care tocmai o închisese un lacheu.

— Doamnă, doriţi să mă duc şi să-l lovesc cu latura săbiei pe mitocanul acela?

Îşi dădu voalurile la o parte şi îmi zîmbi în doi peri.

— Lasă, domnule! în orice altă împrejurare ar fi fost de ajuns a porunci oamenilor noştri să-l ciomăgească. Dar azi mă simt topită şi plină de îngăduinţă.

Spunînd acestea, mă ciupi de braţ pînă la sînge, apoi se cuibări în fundul caleştii, chicotind.

Scosesem un ţipăt. Ea ridică din sprînceană.

— Ai pielea prea simţitoare?

Îmi veniră în minte nişte versuri de Corneille, pe care le-am auzit adesea din gura tatălui meu. Le-am scandat, rar:

În veci nu simţi pe lume deplină desfătarea;
În orice bucurie s-amestecă-ntristarea
Şi cele mai senine a noastre mulţămiri
Ni-s veşnic tulburate de griji şi-nchipuiri.[1]

Îndată am primit şi replica.

— *Cidul*, don Diego, actul al III-lea. Le-am învăţat la maici, domnule. Trebuie să înţeleg din asta că fericirea domniei-tale n-ar fi deplină?

— Doar dacă eşti nefericit că nu poţi fi încă şi mai fericit, contesă.

Mă prinse de mînă şi mă strînse cu toată puterea:

— Vei fi, Fortunat, iubirea vieţii mele! dacă nu, blestemul să cadă asupra capului meu! Pentru gloria mea vei întuneca faptele celor mai vestiţi eroi şi răsplata o vei primi din mîinile mele. Voi fi Andromeda ta, Euridice, Ariadna.

I-am spus că exemplele nu mi se păreau prea bine alese, deoarece nu voi fi nevoit să o smulg din ghearele vreunui monstru marin, ca pe prima, din

---

[1] *Corneille, Cidul, actul II, scena 5. În romîneşte de Şt. O. Iosif. E.S.P.L.A., 1956.*

Infern, ca pe-a doua, din văgăuna Minotaurului, ca pe-a treia.

— Vei face chiar mai mult, răspunse ea cu glas înfundat. Mă vei smulge din ghearele plictisului.

Am simţit cum îşi înfige unghiile în palma mîinii pe care o strîngea mereu. Nici afurisitele gemene din Santo Dominguo n-ar fi făcut mai bine.

Caleaşca se opri dinaintea fastuoasei locuinţe unde, deasupra porţii mari, era o placă de marmură albă pe care sta scris cu litere de aur: Hotel d’Ognissanti.

Nu voi descrie aici cu de-amănuntul covorul roşu, întins pe pămînt din stradă pînă la capătul scării, nici cei doisprezece lachei cu peruci şi livrele vişinii care îl străjuiau de amîndouă părţile, nici ospăţul ca al lui Trimalcion, cu cele opt feluri urmate de un tort monumental, împodobit cu două corăbii cu borduri înalte care se înfruntau pe o mare de cremă de migdale împănată cu valuri de anghelică. Stăpînul casei, închinînd în sănătatea mirilor, sublinie că această capodoperă fusese pregătită în cinstea isprăvilor mele pe mare şi, înainte de a se aşeza, îmi aruncă un zîmbet cu subînţeles în care mi s-a părut că desluşesc un gînd ascuns, ironic.

La masă fuseseră poftiţi numai membrii apropiaţi sau îndepărtaţi ai familiei, mai numeroşi din partea mea. Erau vreo treizeci. Pe la ora cinci după-amiază, în saloanele cu toate policandrele aprinse intrară vreo două sute de oaspeţi de cel mai bun neam şi care nu se sfiiră să se năpustească cu mare avînt asupra mîncărurilor şi băuturilor pe care valeţii, mergînd din salon în salon, le aduceau pe tăvi de argint. În această înghesuială nu ştiu cum s-a întîmplat că m-am trezit despărţit de Yolande şi înconjurat de un roi de femei

frumoase, care mă hărţuiră cu laude viclene, vorbe înţepătoare şi întrebări indiscrete. Eram felicitat, chiar cu ceva prea multă stăruinţă, că sînt un bărbat preafericit, lăsîndu-se parcă să se înţeleagă că nu se poate să nu-mi lipsească ceva. Mi se strecură că pentru unii căsătoria era un sfîrşit, pentru alţii, mai buni cunoscători ai căilor soartei, ea putea fi un început.

— Ai de gînd să-ţi cumperi un regiment?

— Dragul meu conte, eu te văd mai degrabă contracciu general de biruri.

— Cu înfăţişarea domniei-tale şi cu restul, poţi ţinti să ajungi consilier al regelui.

Doamnele se învîrteau în jurul meu, îmi aruncau ocheade ucigătoare, suspinau de mama focului în spatele evantaielor.

— Ah! domnule, îmi spuse cu patimă roşcovana Elodie de Janzé, mă veţi crede dacă vă spun că, fiind dezgustată de lume şi mulţumindu-mă cu strictul necesar, mă bate gîndul să mă călugăresc?

— Cu farmecele pe care le aveţi mă simt îndatorat să vă sfătuiesc să nu luaţi o hotărîre atît de drastică, am răspuns curtenitor.

— Era şi timpul să le vedeţi, mă înţepă ea, cu o privire ucigaşă.

Îmi întoarse spatele şi am părăsit cercul acestor gureşe doamne pentru a încerca s-o regăsesc pe aceea care, de cîteva ceasuri, era nevasta mea. Aşa cum fusesem eu asediat de sexul slab, fusese şi ea de sexul tare, reprezentat de şase gentilomi, printre care puteam recunoaşte cîţiva dintre rivalii mei nenorocoşi. Eram gata să ajung lîngă ea, cînd o mînă mi se aşeză pe umăr şi o voce cu accent italienesc se făcu auzită. Era socrul meu, domnul Girolamo Farinacci

d’Ognissanti. Aşa cum cîntărisem şi mai înainte, acestui om hotărît în afaceri nu-i plăcea să-şi piardă timpul.

— Dragă ginere, pot să-ţi spun două vorbe?

— La ordinele domniei-voastre, domnule.

— În cazul acesta, fă bunătatea şi vino cu mine în cabinetul meu. E timp pentru toate şi, cu firea pe care o ai, dacă nu mă înşel în ce te priveşte, nu vei avea de ce să regreţi discuţia pe care cred necesar s-o am încă de pe acum cu domnia-ta.

L-am urmat într-un coridor îngust, apoi pe o scară ascunsă, destul de dreaptă, care ne-a condus spre o încăpere luminată de două ferestre înalte. Cărţi legate în piele de viţel sau în saftian, dosare groase purtînd pe cotor nume de oraşe ca Brest, Nantes, Bordeaux, Saint-Malo, umpleau nişte măsuţe şi dulapuri-bibliotecă împodobite cu zăbrele de sîrmă de alamă. Pe cămin, un ceasornic de bronz aurit reprezenta Timpul sub înfăţişarea unui bătrîn cu barba lungă, înarmat cu o coasă şi sprijinit de cadran. Pe un birou mare de stejar, cu picioare arcuite şi marchetat cu bronz, o călimară de corn, un mănunchi de pene de gîscă, o cutie cu praf de uscat cerneala şi un portofel de marochin roşu cu fir de aur, erau aşezate ca o trupă încolonată în linie de luptă.

Girolamo Farinacci se aşeză la biroul său, într-un fotoliu cu braţe, îmi arătă un scaun asemănător şi îmi spuse pe neaşteptate:

— Ia loc, căpitane Lafortune.

Chiar dacă trăsnetul ar fi căzut lîngă mine nu mi s-ar fi tăiat mai mult răsuflarea. Cu greu am izbutit să înghit în sec, nefiind în stare să rostească nici un cuvînt.

— Haide băiatul meu, continuă bancherul cu voce blîndă, vino-ţi în fire. Doar n-am să-l denunţ amiralităţii

pe ginerele meu, ca pirat şi răzvrătit împotriva legii şi regelui. Află că n-am început să te stimez decît din ziua cînd am ştiut că vestitul căpitan Lafortune, care a pricinuit atîtea necazuri Companiei noastre pentru Guineea, nu era decît una şi aceeaşi persoană cu dumneata. Gîndeşte-te oleacă. Cel mai bun şi mai practic mijloc de a-l face pe-un duşman nevătămător, decît să rişti să-ţi scoată maţele, este de-a cădea la învoială cu el. Dîndu-ţi mîna fetei mele, te-am dezarmat. Sincer vorbind, nu cred că mai ai chef să-ţi reiei cariera de profet eliberator al rasei negre. La vîrsta domniei-tale ai tot dreptul să doreşti o viaţă mai puţin aspră decît aceea pe care ţi-au impus-o nişte împrejurări neprevăzute.

Îmi recăpătasem îndeajuns stăpînirea de sine ca să-l întreb cum de-a putut fi atît de bine informat despre activităţile mele. Îşi mîngîie barbişonul şi zîmbi.

— Nimic mai simplu. Tatăl domniei-tale mi-a dat să înţeleg prin vorbe ocolite despre o alianţă posibilă între familiile noastre. N-aveam oare dreptul să mă asigur că, în cazul acesta, nu-mi dădeam fiica pe mîna unui aventurier brutal şi desfrînat? Mi s-a părut că marchizul este oarecum pus în încurcătură de unele întrebări ale mele. După el, domnia-ta ai fi un mic sfînt. Panegiricul său părea prea umflat, fiind vorba de un voinic de felul domniei-tale care, vreme de şapte ani, s-a vînturat pe mările calde. Am trimis un om de încredere la căpitanul Fulminet, care se pregătea tocmai să plece spre Insule.

— Şi căpitanul şi-a descleştat gura?

— Hm! nu fără arţag şi scrîşnete din dinţi. Îi atrăsesem bine atenţia omului meu să-i jure că voi avea gura pecetluită la toate dezvăluirile pe care i le-ar putea face. Pentru a-i dezlega limba bunului Fulminet a

trebuit totuşi să recurg nu mai puţin decît la ameninţarea de a-i lua comanda corăbiei *la Pétulante*. La vederea unei misive scrise cu mîna mea şi prin care îl asiguram că nu vei păţi nimic, înjurînd şi blestemînd toţi negrii de pe pămînt, s-a hotărît în cele din urmă să vorbească, după ce îl preveni pe nefericitul mesager că, în cazul cînd cea mai mică indiscreţie ţi-ar dăuna cu ceva, va veni la Paris să-i taie urechile. Iată un adevărat prieten.

— Şi care este concluzia celor aflate, domnule?

— Ceremonia de astăzi, nu-i aşa? M-am gîndit că eşti soţul potrivit pentru fiica mea. Are o închipuire bogată; dovedeşte un cult faţă de eroi şi socot că ai fost unul, în felul domniei-tale, dar nu-ţi ascund că i-aş fi preferat un altul, mai puţin păgubitor pentru acţionarii Companiei pentru Guineea. Fireşte, Yolande ştie tot adevărul despre isprăvile domniei-tale, deşi pînă acum, la sfatul meu, s-a ferit să te lase să bănuieşti ceva. Erou sau pirat, pentru majoritatea femeilor este totuna, ceea ce dovedeşte îndeajuns, dac-ar mai fi nevoie, că n-au o minte la fel ca a noastră. Mai ai încă timp să înveţi, tinere, că femeile n-au nici un fel de morală şi toate faptele lor sînt sorocite de toanele momentului. Să trecem însă la lucruri serioase. Ce vezi scris pe cotoarele dosarelor înşiruite pe măsuţele de-acolo? Nume de porturi. Pentru că eu cred din ce în ce mai mult în viitorul comerţului pe căile maritime. Îmi vei spune că se află în plină decădere. Compania noastră pentru Guineea nu mai bate decît dintr-o aripă, în parte datorită domniei-tale, domnule pirat. Compania Indiilor a intrat în agonie şi Compania Mărilor Sudului s-ar putea să cunoască în curînd aceeaşi soartă. Războiul este pricina acestei deplorabile stări de lucruri. Or, regele a avut buna idee

să încheie pace. Presupunînd chiar că ea nu va dura decît scurtă vreme, ducele de Anjou are să se urce pe tronul Spaniei şi se va încheia cu el un tratat privind monopolul asupra negoţului cu negri. Ştiu din sursă sigură că se poartă discuţii secrete în această direcţie. Şi asta încă nu e totul. Se pot cîştiga averi făcînd negoţ cu piaştri şi lingouri de argint. M-am hotărît deci să echipez o navă pe socoteala mea proprie, şi simţeam nevoia să am alături de mine un marinar cu experienţă. Puteam visa mai mult decît un ginere? Dintr-o lovitură, iată-te pus pe veci la adăpost de orice surpriză. Cui îi va trece prin minte să creadă că ginerele meu este acelaşi cu necruţătorul căpitan Lafortune?

Se răsturnă în fotoliu şi îşi frecă mîinile. O ciudată flăcăruie îi licărea în ochi. Bizar socru! Se lăuda făţiş că mă ţinea în mînă; nu eram decît un pion în jocul lui. Mă credea prizonierul său. Cu toate acestea, n-ar fi oare grav compromis dacă s-ar afla că îşi dăduse fiica, cu bună ştiinţă, unui bărbat pe care îl socotea hoţ de mare?

Străbătînd prin pereţi şi tavane, un murmur de viori pătrunsese în încăpere.

— Începe balul, spuse el ridicîndu-se. Am prevenit-o pe fiica mea că voi avea o discuţie cu domnia-ta, dar o să spună că abuzez. E timpul să te duci la ea. Haide, fericit muritor! Frumuseţe, dragoste, avere. Ah! vei avea o viaţă foarte interesantă. Şi eu te voi ajuta la asta.

Nu mă simţeam prea în largul meu, coborînd treptele scării ascunse în urma domnului Girolamo Farinacci. Văzut pe la spate, omuleţul acesta îngust în umeri, cu sfeşnicul de argint în mînă, nu părea decît un slăbănog pe lîngă un anumit căpitan care ajunsese să

fie poreclit Spaima Caraibilor. De unde venea atunci, dacă nu teama cel puţin jena pe care o simţeam în faţa lui? Puteam s-o leg, cred, de ochii lui sfredelitori, ochii unei păsări de pradă, sau, mai degrabă, ochi de guzgan care nu clipeau niciodată şi păreau că îl măsoară şi totodată îl sfidează pe cel din faţa lor. Aveam să înţeleg mai tîrziu că privirea lui rece era a unui om de afaceri, pentru care n-au valoare decît bunurile soartei calculate în ludovici de aur şi pistoli grei.

Întoarcerea la hărmălaia şi lumina saloanelor îmi mai aduse inima la loc. Viorile intonau o gavotă. Sutele de lumînări din policandre, sfeşnice şi aplice erau reflectate la infinit în oglinzile înalte aşezate faţă în faţă. Perechile se învîrteau şi îşi înmulţeau reverenţele studiate cu o gravitate temperată de zîmbete cu gura închisă.

Soţia mea – făptura aceasta minunată era într-adevăr soţia mea! – îi pusese probabil pe goană pe curtezanii prea grăbiţi ca să-i fie pe plac. Şedea pe o banchetă între mama ei, buna doamnă Raffaella, gata mai mult ca oricînd să se înăbuşe în rochia de catifea grena stînd să plesnească pe ea, şi verişoara Apollonie, subţirică în strîmta ei rochie albastră, şi pe care încîntarea de a lua parte la o asemenea sărbătoare o făcea să se uite cruciş cu mare voluptate. Yolande nu voise ca fusta ei de mătase albă, încrustată cu dantelă fină din Flandra, să fie brodată cu aur, pentru a se ţine după moda curţii unde Doamna de Maintenon predica austeritatea dînd ea însăşi exemplu. Un singur şir de diamante cu cele mai frumoase ape strălucea la gîtul ei.

Cînd am zărit-o, îşi ţinea ochii în jos. Apoi i-a ridicat, i-a întîlnit pe-ai mei şi, pe cînd obrazul i se

împurpura uşor, inima mea bătea gata să-mi sară din piept. M-am îndreptat spre ea ca un automat. Verişoara începu să rîdă.

— Ai dat în orbul găinilor, domnule verişor? Sau, pe sfînta mea patroană, căreia pagînii din Alexandria i-au rupt falca, suferi de o măsea de minte care ţi-o fi crescut mai tîrziu şi care ar da o explicaţie căsătoriei tale? Mi se pare mie sau nu te ţii prea drept pe picioare şi nu eşti în apele tale?

Era să protesteze cînd doamna Raffaella, prinzînd să zîmbească angelic, ceea ce îi umfla şi mai tare sferele obrajilor, se amestecă blajin în vorbă.

— Este foarte firesc ca *il conte* Fortunat să fie tulburat. Îmi aminteşte de Girolamo al meu în ziua nunţii noastre. Deşi născut în Franţa, unde bunicul său venise odată cu regina Maria de Medici, hotărîse să nu ducă în faţa altarului decît o italiancă. Un văr de-al lui din Florenţa avea legături de afaceri cu tatăl meu, onorabilul Salvatore Cresti, podestat de Arezzo. După ce mă văzuse la Sienna, unde venisem pentru cursele de cai, vărul a făcut rost, habar n-am cum, de portretul meu în miniatură. L-a trimis lui Girolamo, care s-a aprins subito[1]. Acest *diavolo* pune şaua pe cal, omoară sub el alţi zece ca să ajungă mai repede la *mio padre*[2]. Se jură pe mîntuirea sufletului său că dacă refuză să-i dea mîna mea, îşi va înfige un pumnal drept în inimă. *Il mio babbo*[3] mă cheamă şi îmi spune: „*Carissima*[4], îl vezi pe cavalerul acesta simpatic? Vrea să se omoare dacă nu-l iei de bărbat.” Era să leşin. Abia l-am privit pe Girolamo al meu. Am văzut numai cum tigrul îşi

---

1 *Pe loc (it.).*
2 *Tatăl meu (it.).*
3 *Tăticul (it.).*
4 *Scumpa mea (it.).*

ţinea o mînă pe mînerul jungherului. „N-am ce-i face, îl voi lua de bărbat, tată”, i-am răspuns, plecînd nevinovată ochii în pămînt. Cincisprezece zile după aceea s-a făcut nunta şi, la biserică, lui *sposo*[1] i-a venit rîndul să fie mai emoţionat. Cînd mi-a pus în deget verigheta, tremura tot. Tigrul se îmblînzise.

Doamna Raffaella bătu din pleoape şi adăugă suspinînd:

— Ha un poco cambiato dopo! Ma che! il uomo e l'uomo! [2]

— Da-da, murmură verişoara Apollonie, şi-am fi foarte amărîte să nu fie aşa.

La această cugetare plină de bun simţ, Yolande se ridică şi îmi spuse, ţintuindu-mă cu o privire dominatoare:

— Binevoieşti să-mi acorzi favoarea unui dans, domnule soţ? S-ar părea că m-ai făcut să-l aştept.

Am luat-o în braţe şi am început să dansăm un *rigaudon*. Cît a durat acest dintîi dans, n-a rostit nici o vorbă. Îi strîngeam tare în braţe trupul desăvîrşit; ochii ei se pierdeau într-ai mei; îi simţeam răsuflarea pe obraz. Mi se părea că mă dizolv, că mă contopesc cu ea.

Cînd muzicanţii au făcut o pauză, mă duse într-un colţ mascat de nişte portocali puşi în hîrdaie de lemn. Mă trase să mă aşez lîngă ea şi îmi prinse mîinile în ale ei.

— Fortunat, îmi spuse, am călcat toate regulile bunei creşteri refuzînd să dansez cu vreo şase gentilomi de neam mare, care mă rugau cuviincios.

---

[1] *Soţului (it.).*

[2] *După aceea s-a mai schimbat puţin. Ce mai! Bărbatul e bărbat (it.).*

— De ce atîta asprime, doamnă? am întrebat-o strîngîndu-i mîinile într-ale mele.

— Frumoasă întrebare, domnule! Fiindcă nu sînt decît a domniei-tale şi nu vreau să fiu decît a domniei-tale, toţi ceilalţi bărbaţi mă plictisesc de moarte, şi oricine încearcă să-ţi calce drepturile în picioare te jigneşte şi mă jigneşte.

— Îţi sînt recunoscător, iubita mea.

— Aşteaptă! Aşa cum eu sînt a domniei-tale, ţin ca şi domnia-ta să fii al meu. Din acest motiv am tot dreptul să fiu geloasă pe tatăl meu, care te-a ţinut atît de multă vreme în cabinetul lui, şi pe mama care a încercat zadarnic să te coboare în ochii mei pe motiv că nu m-ai ameninţat că-ţi vei străpunge inima dacă nu te însori cu mine. Sînt de acord că tata a fost un tigru. Dar domnia-ta nu eşti un leu?

Mîinile îi ardeau. Pieptul i se zbătea. I-am arătat că mama ei, pomenind despre dragostea pătimaşă pe care soţul a nutrit-o faţă de ea încă din prima zi, avusese doar intenţia lăudabilă de a mi-l da ca exemplu. Am adăugat că tatăl ei, voind să mă facă părtaş în afacerile lui spre a-mi asigura averea, îmi arăta o încredere pentru care trebuia să-i fiu recunoscător. Atunci ea izbucni.

— Cu mine te-ai însurat, Fortunat, şi nu voi îngădui să te împart cu nimeni! N-ai altceva mai bun de făcut decit să iei pildă de la Petru, Pavel sau Iacob? Ce mare scofală să speculezi hîrtiile la purtător! Dacă vrei să mă faci fericită, va trebui să-ţi muţi gîndul. Eu sînt gata să mă fac mus şi să trăiesc pe o corabie de piraţi, dacă e s-o fac cu bărbatul pe care îl iubesc!

Aluzia era limpede. M-am prefăcut că n-o bag în seamă şi m-am mulţumit să spun:

— Viaţa de matelot este grea şi primejdioasă, Yolande. Aş fi un soţ rău dacă mi-ar trece măcar prin minte să ţi-o impun.

Sări în sus.

— Mă iei drept o gîscă dintr-aceea care nu ştie să vorbească altceva decît despre cîrpe şi preferinţe? Te implor, Fortunat, fii din nou tu însuţi. N-ai nimic de ascuns soţiei tale. Mai povesteşte-mi din aventurile tale pe mare.

Tatăl ei mă prevenise: avea desigur o imaginaţie bogată, Yolande Farinacci d’Ognissanti, de acum înainte contesă de la Prée de la Fleur. Era să-i răspund că i-am dezvăluit partea cea mai atrăgătoare din viaţa mea aventuroasă, chiar dacă aveam să fiu învinuit de prefăcătorie, cînd zgomotul familiar al unui baston ce se lovea de parchet îmi trezi atenţia. Chipul jovial al tatălui meu apăru printre frunzele lucioase ale portocalilor.

— Faceţi pe misterioşii? spuse el pe ton glumeţ. Aşa vă feriţi voi de admiraţia mulţimii? Aveţi o viaţă întreagă dinaintea voastră să vă dezmierdaţi. Pînă atunci, lumea vă roagă s-o lăsaţi să admire încă puţin o pereche cum nu se poate mai potrivită.

Yolande se ridică iute şi îi depuse pe obraji două sărutări răsunătoare. El îşi trase nasul, tuşi şi începu să rîdă:

— Ia te uită, cîtă emoţie pe capul unui om bătrîn ca mine. Frumoasa mea, te proclam cea mai bună noră din lume.

— Ştiu cîte îţi datorez, tată, îi răspunse ea cu aprindere, şi nu voi avea niciodată cum să-ţi mulţumesc că ai adus pe lume un fiu ca Fortunat, dar află că de acum înainte este al meu. Mi l-ai dat, nu mai poţi să mi-l iei

înapoi. Este bunul meu, lucrul meu, zeul meu, în sfîrşit, soţul meu.

Tata rîse din nou şi îi sărută mîna.

— N-am nimic împotrivă. Marea mi l-a luat aproape opt ani. Mi l-a adus înapoi ca să-l dau pe mîinile tale albe unde, sper, va avea mai puţin de furcă.

— Eşti sigur? spuse ea cu o expresie despre care n-aş şti să spun dacă era şugubeaţă sau provocatoare.

El ridică din umeri.

— Doamne! copila mea, îl cred în stare să se apere de o femeie deşteaptă, la fel de bine ca şi de o întreagă escadră engleză. Pînă atunci, veniţi să vă mai admire oaspeţii noştri, fie că, purtîndu-vă o prietenie adevărată, se bucură din inimă, fie că, învidiindu-vă, crapă de necaz. După ce veţi face ocolul celor trei saloane aveţi dreptul să o ştergeţi pe furiş.

Îşi duse o mînă la frunte şi bastonul scîrtîi pe parchet.

— În curînd mă voi duce şi eu acasă. Prea multă bucurie îl macină pe om, şi astăzi am întrecut măsura. Vă binecuvîntez pe amîndoi. Să trăiţi fericiţi şi să nu vă lipsiţi de nici o plăcere a vîrstei voastre.

Se îndepărtă, adus de spate.

Capitolul 4

Ar fi o nesocotinţă din partea mea să spun că aş fi fost luat pe neaşteptate. Nurii trupeşti ai nevestei mele prevesteau fire nepotolită. Ochii ei îmi aminteau de vîrtejurile mărilor, buzele, de miezul rodiei; părul ei negru şi lucios parcă arunca scîntei. Mă feresc să exagerez. Tata le văzuse şi el, iar pentru a mă încunoştinţa, pusese totul negru pe alb. în caleaşca ce ne ducea spre casa noastră, i-am prins mîinile prizonierei mele, mîini lungi şi delicate, în mănuşi de piele din Spania. Mi le strînse cu putere pe-ale mele, apoi, desprinzîndu-se iute, îmi şopti:

— Mă scoţi din minţi.

Era o noapte întunecoasă. Caleaşca se hurduca în scîrţîit de arcuri şi copitele cailor bocăneau pe caldarîmul stricat al străzilor în mijlocul cărora, din loc în loc, la douăzeci de picioare deasupra pămîntului, felinarele răspîndeau o lumină firavă. Mai mult o ghiceam pe Yolande decît o vedeam, şi amuţisem, ameţit de parfumul ei, amestecat cu apă de heruvim şi lapte neînceput. Dintr-o pornire proprie îşi scoase mănuşa de pe mîna dreaptă, mă prinse de încheietură, îmi frămîntă carnea cu violenţă, o duse la gură şi muşcă. Mi-a venit să răspund acestui atac pe negîndite, strîngînd-o în braţe, dar caleaşca se opri.

Yolande se trase repede la locul ei şi îşi puse mănuşa. Lacheul aşezat lîngă vizitiu sări jos şi deschise portiera.

Tata nu făcuse lucrurile pe jumătate. Parterul şi primul etaj al casei erau puse la dispoziţia mea. îmi lăsase toate încăperile de primire, biblioteca cu două mii de volume, sala de biliard, salonul de muzică şi cabinetul de curiozităţi în care se aflau miniaturi făcute de maeştri ai picturii, figurine de Tanagra, obiecte de lac, jaduri şi fildeşuri din China, cristale veneţiene şi o colecţie de camee şi monezi antice. Mă împotrivisem unei generozităţi care îl despuia de bunuri, dar el dăduse din umeri.

— Nu-i decît un avans asupra moştenirii, fiule. Mai devreme, sau mai tîrziu... Mai bine să te bucuri de ele de pe acum.

Mă rugase doar s-o las pe verişoara Apollonie în odaia ei de la primul etaj.

— Ar fi prea necăjită să-şi schimbe toate obiceiurile. Femeile, copilăroase din fire, sînt mai simţitoare decît noi la micile amănunte ale vieţii. Eu mă mulţumesc foarte bine cu al doilea cat. Mă simt mai aproape de cer, căci a venit vremea să mă gîndesc la el.

Tata avea doar cinci slugi: în afară de credinciosul Germain, doi lachei, un valet şi un bucătar. Yolande hotărîse să-şi aducă cele două cameriste, nişte italience, Loretta şi Giuseppina, care în seara aceea ne aşteptau la intrarea în saloane, avînd fiecare o făclie în mînă.

Am pătruns în primul salon, luminat ca de sărbătoare, ţinînd-o pe tînăra mea soţie de mîna dreaptă. Solemnitatea clipei mă făcea poate scorţos fără voia mea. Gravitatea mi s-a risipit, deoarece, la vederea noastră, cele două *ragazze* scoaseră ţipete de încîntare; un potop de cuvinte italieneşti se porni din gura lor cu o nespusă iuţeală; în sfîrşit, se înecau de

rîs, schimbînd păreri necuviincioase despre cutare sau cutare parte din găteala stăpînei lor, pe care le arătau cu degetul. Se întîmplă chiar ca uneia din ele, ţinîndu-se cu mîinile de burtă, să-i picure lacrimi pe parchet, lucru pentru care Yolande se supără.

— *Basta, Giuseppina*, dacă nu vrei să fii biciuită pînă la sînge.

Zburdalnicele fete încremeniră ca nişte soldaţi la comanda „prezentaţi arm'”.

— Sînt guralive ca nişte coţofene şi vorbesc tare ca toate napolitanele, îmi spuse Yolande. Le iert trăncăneala, fiindcă nu există fete mai pricepute ca ele să încolăcească părul în bucle şi conduri, dar cîteodată întrec măsura şi-atunci sînt nevoită să le închid pliscul.

Pleoapele i se zbătură.

— Acum trebuie să mă laşi cu ele, iubitule.

Mi s-a părut că desluşesc un tremur uşor în vocea ei. Loretta deschise uşa cabinetului de lîngă odaia noastră şi o lăsă pe stăpîna ei să intre. Cele trei femei dispărură. Prin uşă ajungea pînă la mine rîsul zglobiu al cameristelor.

Mie nu-mi venea deloc să rîd. Yolande avea să fie a mea şi dorinţa pe care o stîrnea în mine nu trebuia să mă orbească: eram nevoit să recunosc că îmi legasem viaţa de o fiinţă pe care nu o cunoşteam. Preferinţa ei faţă de eroii din romane („pentru gloria mea, vei întuneca faptele celor mai vestiţi eroi”), declaraţia categorică făcută tatălui meu („este bunul meu, lucrul meu”...), pornirile ei bruşte („mă scoţi din minţi”), urma dinţilor ei pe încheietura mîinii mele, o făceau pe cît de atrăgătoare, pe atît de enigmatică. Să fie oare cea mai delicioasă, cea mai fermecătoare, sau cea mai cruntă, cea mai tiranică dintre femei?

Am optat fără şovăială pentru delicii, întrucît, la urma urmelor, e o tradiţie să începi cu asta, în timp ce aşteptam mereu în odaia noastră, prin care mă plimbam în lung şi în lat în costum de fantomă. Covoarele persane îmi înăbuşeau paşii. Tata avusese delicata atenţie de a pune să se agate pe pereţi tablouri cu scene mitologice: răpirea Europei de zeul-taur; Hercule torcînd lînă la picioarele Omphalei; Selene aplecîndu-se drăgăstos spre Endymion. Cum eram în 9 noiembrie şi afară se făcuse foarte frig, o piramidă de butuci ardea în căminul înalt. Avusesem vreme să văd doi sau trei prăbuşindu-se într-o jerbă de scîntei cînd, din cabinetul învecinat, am auzit un tropot şi noi rîsete. O uşă se trînti, alta se deschise. Yolande apăru în prag, ţinînd în mînă un candelabru cu patru lumînări. O cămaşă de noapte albă şi lungă, strînsă la gît printr-un şnur cu ciucuri de mătase roz, îi ajungea pînă la glezne. Părul ei ca tăciunele îi cădea pe spate şi pe umeri, şi cristalele candelabrului prindeau în faţetele lor luciri vii care, ca nişte fulgere, i se reflectau în ochi.

Înaintă fără să spună un cuvînt, aşeză candelabrul pe un gheridon şi, întorcîndu-se spre mine, se opri locului. în trei paşi am ajuns lîngă ea, am căzut în genunchi şi am cuprins în braţe această statuie de carne. Simţeam cum freamătă sub mătasea uşoară. îmi puse o mînă pe creştet, şi mă dezmierdă blînd. Apoi am auzit aceste vorbe pe care eram pregătit să le aud:

— într-adevăr tu eşti căpitanul Lafortune?

Nu i-am răspuns, dar am strîns-o şi mai tare. Mă prinse cu două degete de ureche şi mă ciupi.

— Vrei să ţi-o răsucesc, căpitane? Ţi-am pus o întrebare. Domnia-ta eşti acela care ai luat cu forţa

corabia engleză *Victorious* de la un corsar francez care o capturase?

Nu mai aveam nici un motiv să-i mai ascund ceva. Aşa că am rostit cu glas copilăresc şi aproape bîlbîindu-mă:

— Nu ţi-am mai vorbit despre asta, doamnă?

Oftă mulţumită.

— Bineînţeles, căpitane, dar trecînd peste punctul esenţial, adică nespunînd că domnia-ta erai acel vestit pirat care, după ce şi-a rebotezat captura în *le Fulminant*, a străbătut marea Caraibilor în fruntea unui echipaj de fioroşi negri *scăpaţi*. Acum, vreau să ştiu totul.

Mi-am îngăduit să rîd.

— Vei şti totul, doamnă. Numai lasă-mi urechea în pace. Şi nici poziţia în care stăm acum nu cred că-i prea potrivită, mă tem să nu răceşti.

— Fie, spuse ea semeaţă. Să stăm la gura sobei. Se aşeză într-un fotoliu refăcut de curînd după ultima modă şi care se numea „confesional”, apoi continuă:

— Iată un loc potrivit nu confidenţelor, căpitane, ci mărturisirilor pe care mi le vei face. Nu uita c-ar fi ruşinos s-o minţi pe soţia domniei-tale chiar în noaptea nunţii, pe soţia domniei-tale căreia pînă acum i-ai măsluit cu neruşinare adevărul. Haide! în genunchi!

M-am supus şi ea îmi opri mîinile ispitite să se rătăcească. Parfumul ei, căldura trupului ei mă scoteau din minţi, dar puteam oare să mă răzvrătesc, cînd fericirea la care jinduiam, şi de care eram atît de aproape, nu depindea decît de capriciul ei?

— Ei, ce mai aştepţi? Să te-aud!

Nu-mi rămînea decît să reiau, restabilind exactitatea faptelor, cele povestite la prima noastră întîlnire. Mă străduiam să arăt că nu fusesem un pirat de rînd, ci

un fel de mesia al rasei negre, primul eliberator al sclavilor asupriţi.

— Cine te învinuieşte că ai fost pirat? exclamă ea, de parcă protestul meu nu se potrivea cu subiectul. Faptele eroului merită tot interesul, oricare ar fi motivele lor. în ce priveşte restul, doar n-ai vrea să mă faci să cred că negrii sînt nişte oameni ca şi albii?

A fost uimită cînd i-am spus că, dacă cercetăm Sfînta-Scriptură, vedem că, la început, Creatorul n-a făcut nici o deosebire între Sim, Ham şi Iafet. Din aceasta trebuie să socotim că un negru născut în fundul Africii este înzestrat cu un trup şi un suflet, la fel ca şi un enoriaş din parohia Notre-Dame. A vrut atunci să-mi demonstreze că negrul Polidor, nutrind gîndul de a-l spînzura pe binefăcătorul rasei sale, dădea dovadă de o nerecunoştinţă îndoit de neagră, care îi atrăgea osînda lumii creştine. La care i-am răspuns că nerecunoştinţa este nedespărţită de firea omului, oricare ar fi culoarea pielii, şi că, în insulele Americii, toată recunoştinţa stăpînilor faţă de slugile credincioase nu consta adesea decît în a le snopi în bătaie.

Era o discuţie stranie pentru noaptea nunţii. Chiar şi Yolande şi-a dat poate seama de asta. Mă mîngîie din nou pe păr şi îmi spuse cu glas schimbat:

— Fortunat, oricît ai fi de mare prieten al neamului omenesc, fără deosebire de culoare, totuşi cu negrii domniei-tale ai ucis un mare număr de eretici englezi şi olandezi, ceea ce ar fi o faptă pioasă, dacă printre ei n-ar fi fost şi o mulţime de catolici portughezi şi spanioli.

I-am răspuns că legea firii îl făcea pe cel puternic să-l învingă pe cel slab, şi că, viclenia dovedind uneori forţa, în general făcusem astfel încît să îmbin una cu

cealaltă spre a-mi atinge ţelurile. Această observaţie banală a impresionat-o probabil, căci am simţit cum nişte buze fierbinţi se lipesc de fruntea mea. M-am ridicat în picioare. Am luat în braţe frumoasa mea pradă, care începu să bîiguie:

— Ah! căpitane Lafortune, căpitanul meu! ...

O lumină cenuşie se strecura prin draperiile grele de tapiserie cînd am auzit sunînd unsprezece bătăi. Monumentalul orologiu de bronz aurit care trona pe cămin ne fusese dăruit de socrul meu. înfăţişa o corabie cu bordul înalt pe puntea căreia un ofiţer îşi ridica sabia la fiecare bătaie, pe cînd trei matelоţi aşezaţi în faţa lui prezentau armele. Girolamo Farinacci, care nu făcea nimic fără legătură, voise după cît se vede să-mi arate prin aceasta ce aştepta din partea mea.

M-am dus să trag draperiile şi, ridicînd un colţ al perdelei, am văzut curtea de onoare năclăită într-o negură lăptoasă. Deasupra gheretei portarului prinse să se zbată clopoţelul; i-am auzit clinchetul înăbuşit. Portarul ieşi să deschidă şi în curte intrară doi bărbaţi. Era bravul Germain, urmat de un personaj îmbrăcat într-o robă neagră cu jabou alb şi purtînd pe cap o pălărie ascuţită. L-am recunoscut pe medicul familiei.

Nu se arăta prea des în casa noastră, admirabilul doctor Célestin Bouffandeau, a cărui elocuţie sentenţioasă stîrnea deopotrivă rîsul celor din jur, ca şi reţetele pe care le dădea. Tata nu-l chema decît în împrejurări foarte grave, pe care le califica drept crize de ipohondrie şi ipogastrice, fie cînd reumatismul îl supăra prea tare, fie cînd vreo retenţie supărătoare a materiilor îl silea să facă apel la clistirul binefăcător. Îl alesese dintre toţi confraţii săi de peste un pătrar de veac, pentru că îl văzuse susţinînd dinaintea Facultăţii

din Paris o teză intitulată *De pluribus modis curandi*[1]. Candidatul expunea în chip strălucit că nu toate bolile pot fi tratate după medicina lui Hipocrate şi Galenus, şi că natura face şotii supunînd natura umană la nişte boli care îşi văd de treaba lor şi se vindecă de la sine, după ce organele au fost curăţate de zemurile stricate.

După ce a obţinut diploma, doctorul Bouffandeau merse încă şi mai departe, ajungînd să susţină, împotriva tuturor confraţilor cu greutate, că uleiul de furnici n-avea nici o putere împotriva surzeniei, că găinaţul de păun era neputincios împotriva epilepsiei, că era caraghios şi scîrbos să pisezi împreună cîrcăiaci şi rîme pentru a îngriji guta, şi ca sămînţa de broască rîioasă nu l-a dezumflat niciodată pe un hidropic. Aceste cuvinte subversive, dacă ar fi fost luate în serios, ar fi dus fără greş la ruinarea onorabilei bresle a spiţerilor. Ameninţat să fie tîrît în faţa justiţiei, Célestin Bouffandeau turnă cu înţelepciune apă în vinul său. Recunoscu în chip solemn că fiertura de viperă, în care s-a tăiat o inimă de broscoi, redă unei femei frigide gustul plăcerilor. Trecînd sub drapelul partizanilor emeticului, în cele din urmă a fost iertat.

Zărindu-l m-am gîndit că tata, mîncînd ceva mai mult la masa de seară, îl chemase pe medicul său curant să-i uşureze intestinul. M-am întors în vîrful picioarelor spre patul nupţial, înălţat pe o mică estradă şi avînd deasupra un baldachin de satin de culoarea frunzelor uscate. Yolande tot mai dormea, cu părul negru răsfirat în jurul ei ca un nor de fum. Gura uşor întredeschisă lăsa să i se vadă strălucirea dinţilor. Mă aşezasem pe marginea patului şi admiram linia pură a umerilor netezi ca chihlimbarul, arcuirea delicată a gîtului. Contemplaţia mea nu dură mult, deoarece nişte

---

[1] *Despre mai multe modalităţi de vindecare (lat.).*

zorite bătăi în uşă o treziră pe Yolande. Clipi din ochi, se ridică în capul oaselor şi un zîmbet îi lumină obrazul, văzîndu-mă aplecat asupra ei. Auzirăm noi bătăi în uşă. O umbră îi întunecă fruntea.

— Ce se întîmplă, Fortunat?

Se aruncă la pieptul meu şi zîmbi iarăşi.

— Lîngă tine nu mi-e frică de nimic!

Am strîns-o în braţe; eram cel mai fericit bărbat. Dar pentru o scurtă clipă. în spatele uşii răsună o voce, în care am recunoscut timbrul verişoarei Apollonie.

— Fortunat, băiatul meu, vino repede. Tatăl tău trage să moară.

— *Dio mio!* exclamă Yolande, strîngîndu-mă şi mai tare în braţe.

Apollonie bătea mereu la uşă. Mi-am pus în grabă un halat de catifea roşie ca agrişele, care era un dar din partea verişoarei, şi trimiţîndu-i o ultimă sărutare din vîrful degetelor, am ieşit. Yolande, în genunchi pe pat, ca o bună italiancă, îşi făcea cruci peste cruci.

Verişoara şedea după uşă, cu obrazul desfigurat. Mă luă de braţ şi mă împinse spre scara ce ducea la etajul de sus.

— Ce nenorocire pe capul nostru, Fortunat! Totdea-una mi-a spus marchizul: „După ce băiatul se va însura, mă pot duce şi eu alături de răposata.” Bine se zice: cine rîde vineri, va plînge duminică. Bietul de el, ieri era atît de fericit că trăieşte şi-acum, uite, la ora zece şi un sfert Germain l-a găsit horcăind, cu obrazul schimonosit. Am trimis îndată după domnul Bouffandeau, care i-a scos doi litri de sînge.

L-am găsit pe tata în pat, cu boneta de noapte trasă pe sprîncene, cu ochii pe jumătate închişi şi gura strîmbă. L-am întrebat din priviri pe medic, care dădu din cap şi îmi şopti:

— Nu se ştie nici cine moare şi nici cine trăieşte, domnule. Dar e-un caz serios. Apoplexia nu iartă niciodată.

Mîinile tatii, galbene ca ceara, pătate, cu vine groase şi albastre, erau întinse pe cearşaf. I-am luat una în mîinile mele şi am simţit că mă strînge uşor.

— Tată, i-am spus, mă auzi?

Buzele i se mişcară, dar din gura lui nu ieşi decît o bolboroseală de sunete. Cu toate acestea, mi se păru că îşi învîrte ochii în orbite, cu stăruinţă, înspre verişoara noastră. Aceasta se apropie de pat şi mîna tatii mă strînse ceva mai tare, pe cînd buzele prinseră iarăşi să se mişte.

— Linişteşte-te, vere, îi spuse Apollonie de Beloeil cu glas potolit, Fortunat va primi mesajul domniei-tale, aşa cum mi-ai cerut.

De îndată o expresie de mulţumire, destul de nefirească pentru un muribund, năpădi chipul răvăşit al marchizului Bénigne-Auguste-Urbain de la Prée de la Fleur, al unsprezecelea purtător al acestui nume. Apoi mîna i se înmuie într-a mea şi privirea îi încremeni. Medicul îşi puse urechea pe pieptul lui şi, ridicîndu-se, îi închise pleoapele.

— Requiescat in pace[1]! spuse el.

— Doamne Isuse Cristoase! strigă verişoara făcîndu-şi semnul crucii, şi eu care-am uitat să trimit după popă!

Aceeaşi biserică Saint-Louis-des-Jésuites în care, la 9 noiembrie 1700, tata nu mai putea de bucurie şi mi se părea întinerit ca prin minune – vai! înşelătoare părere – în ziua de 13 din aceeaşi lună a fost teatrul unde s-a desfăşurat înmormîntarea lui. Veniseră aproape aceiaşi oameni şi se purtară la fel, după

---

[1] *Odihnească-se în pace!* (lat.).

cuviinţă, doar că feţele încîntate se alungiră, condoleanţele luară locul felicitărilor şi cucernicul părinte Bainvel, alegînd ca temă pentru omilia sa învierea lui Lazăr, n-avea nici cea mai mică speranţă să-l vadă înviat pe răposatul aşezat într-un coşciug de stejar.

Acest doliu neaşteptat, în afară că mă făcea marchiz, avea să aibă asupra vieţii mele conjugale o înrîurire pe care eram departe s-o prevăd. În noaptea care urmă după moartea tatii, l-am vegheat, după datină, împreună cu verişoara Apollonie şi, în a doua noapte, Yolande stătuse la rîndul ei de veghe.

N-aş vrea să fiu socotit drept necuviincios şi neruşinat faţă de moarte, stăpîna tuturor oamenilor. Nu doresc altceva decît să povestesc faptele vieţii mele aşa cum s-au petrecut şi, astfel, sînt silit să arăt aici că, după noaptea nunţii, s-au scurs două nopţi fără să-i pot aduce tinerei mele soţii dovezile unei patimi legitime. Or, în seara înmormîntării, cum tocmai terminam cina în doi – biata verişoară nu voia să ne tulbure intimitatea – Yolande îmi spuse:

— Vom suferi amîndoi, Fortunat, dar nu ne putem împotrivi voinţei lui Dumnezeu. Mama mi-a tot spus mereu că doliul nu înseamnă numai haine cernite şi, pe timpul cuvenit, lipsa oricăror plăceri ale vieţii în lume, el trebuie să domnească şi în inimi, şi să cuprindă şi ferirea de plăcerile îngăduite. Iată de ce ţi-am pregătit patul în odaia unde regretatul tău tată şi-a dat duhul. Vei putea astfel să te rogi în tihnă pentru odihna sufletului său, fără să fii întrerupt de distracţii profane.

Mi s-a părut că-mi cade o piatră în cap pe nepusă masă. Nu puteam înţelege cum îndreptăţitele elanuri ale unei dragoste binecuvîntate de respectabilul părinte provincial al iezuiţilor puteau fi socotite dintr-o

dată drept o distracţie profană. Dar Yolande vorbea serios. O tristeţe adevărată îi adumbrea chipul şi am înţeles că, cel puţin pentru moment, nu voi izbuti s-o conving că răposatul tata s-ar îi împotrivit cu siguranţă propunerii ei. Se ridică de la masă cu demnitatea unei matroane romane şi, cu ochii plecaţi în pămînt, îmi întinse fruntea. Am luat-o în braţe. Şi-a întors capul şi mi-a spus:

— Nu abuza de slăbiciunea mea, Fortunat. Pe mîine. Se desprinse şi se feri. Eram încremenit încă de uimire cînd închise uşa în spatele meu.

În ciuda oboselii din nopţile de veghe, abia am putut adormi în noaptea aceea. Cum putea fi viitorul meu de bărbat alături de această femeie care îmi inspira o dorinţă atît de aprigă şi care, din prima noapte, mă năpădise cu întrebările despre viaţa mea trecută înainte de a răspunde pornirilor mele cu aceeaşi patimă ca şi a mea? Mă încurcam în presupuneri, rînd pe rînd mă înfuriam şi mă înduioşam. Să se ferească de mine în seara zilei cînd tata fusese vîrît în pămînt, gestul venind din partea unei firi ca a ei, superstiţioasă şi îndărătnică, era un lucru de înţeles, doar dacă nu ţineam seama de ciudatele cuvinte pe care le-a folosit pentru a-şi justifica hotărîrea. Mai mult mă nelinişte a refuzul pentru nu ştiu cîtă vreme de a împărţi aceeaşi cameră. Doliul oficial, la moartea unui tată sau a unei mame, fiind de un an, aveam să oftez neîntrerupt vreme atît de îndelungată la uşa unei camere în care nu eram lăsat să intru?

N-am putut închide ochii pînă în revărsatul zorilor şi tot vara Apollonie mă trezi. Nu zăvorisem uşa şi a fost nevoită să mă zgîlţîie pentru a mă scoate din toropeală.

— Hei, scumpule, îmi spuse ea pe cînd căscam şi mă frecam la ochi, vrei să ieşi odată din împărăţia umbrelor? De un ceas marchiza cea mică scotoceşte prin toată casa, şi socoate că vremea trece repede şi tu te grăbeşti încet. Drace! Nu m-am sfiit să-i spun că s-ar fi scutit de grija asta dacă şi-ar fi petrecut noaptea în acelaşi aşternut cu tine, aşa cum se cuvine unor tineri însurăţei şi, închipuie-ţi, nu i-a căzut bine mustrarea. Ba chiar mi-a scos o limbă mare de-un cot. Pfui! Apoi şi-a revenit, explicîndu-mi că v-aţi culcat fiecare în altă cameră la dorinţa ei, din pietate pentru memoria răposatului marchiz. Pfft! I-am aruncat vorba înapoi că pietatea asta marchizul ar fi azvîrlit-o pe fereastră, aşa cum doi şi cu doi fac patru, dat fiind că în tinereţea lui a fost un ştrengar şi jumătate. Şi dacă i-ar fi spus vorbele astea răposatului meu soţ, căpitanul de Beloeil? Ah! sturlubaticul n-ar fi suferit să-l scutesc de-o singură oră din noapte. La drept vorbind, te credeam croit pe măsura lui. Ar trebui să mai las din preţ? în sfîrşit, e treaba ta şi a tinerei Farinacci. Italiencele astea nu sînt nişte femei ca celelalte, crede-mă. Vezi tu, ce mă supără e că Yolande a ta n-a venit singură să te tragă jos din pat, dacă tu, nătărăule, nu te-ai dus s-o tragi jos dintr-al ei... Ştiu bine că nu toată lumea îşi vede tatăl dîndu-şi sufletul a doua zi după nuntă şi că este un caz în speţă, cum spun oamenii legii. Ce are-a face! Dă-mi voie să-ţi spun că dacă nu pui piciorul în prag, în curînd şmechera asta te va duce de nas.

Doamna Apollonie trase aer pe nări. Cît vorbise, mă ridicasem din pat şi îmi pusesem halatul pe mine. Spuse mai departe:

— Acum, fiule, te las. N-o face pe italiancă să tînjească prea mult după tine, deşi ar merita o lecţie.

— N-o prea iubeşti, verişoară.

— Iubesc pe toată lumea, zise ea luînd-o la fugă.

Dar privirea ei crucişă putea da naştere unor îndoieli asupra sincerităţii acestei profesiuni de credinţă.

Capitolul 5

Am rupt cele cinci peceţi pe care era întipărită în ceară stema casei noastre, şi am citit:

Fiul meu drag,

Cînd vei lua cunoştinţă de această scrisoare, eu voi fi plecat cu picioarele înainte, şi gîndul acesta e-al dracului de neplăcut, dar ce să-i faci! ne ducem cu toţii. Tu însă urmează să te însori, perspectivă mai nebunatică, şi acest lucru mă îndeamnă astăzi să-ţi împărtăşesc cîteva reflecţii pe care le-am făcut, odată cu trecerea anilor, despre legăturile dintre bărbat şi femeie, care, dacă se va ivi prilejul, îţi pot fi de folos.

Sfinţia-sa părintele Bainvel, pe care l-am vizitat săptămîna trecută, spre a-i cere să binecuvînteze căsătoria ta, mi-a declarat, dintru bun început: Optime! apoi, grav, şi-a dat părerea:

— Naturae ordo exigit ut ad generandum perveniant per coitum masculus et femina.

Şi fiindcă m-am arătat destul de uimit că din gura unui prelat pot ieşi nişte vorbe slobode, deşi dibaci îndulcite prin folosirea latinei, a adăugat:

— Nu zîmbiţi, domnule. însuşi îngerul Şcolii a rostit această formulă limpede în a sa nemuritoare Summa theologica, pars prima, quaestio tertia nonagesima, şi

marele om ştia prea bine ce înseamnă vorbirea. Degeaba ţinea de ordinul gălăgios întemeiat de sfîntul Dominic: nu toţi fraţii predicatori sînt nişte oi behăitoare, şi Aquinatus avea geniul definiţiilor.

Să trecem peste asta. Bunul François Rabelais ne învaţă, prin gura lui Panurge: „Bărbatul singur nu cunoaşte niciodată desfătarea de care se bucură oamenii însuraţi.” Peste cîteva ceasuri vei fi un bărbat însurat. Ce te poţi aştepta de la noua ta stare?

Pe scurt şi brutal, cum a spus-o verde sfîntul Toma, te legi de o femeie printr-o unire legitimă ca să faci copii. Prin căsătoria cu îmbietoarea şi preafrumoasa Yolande Farinacci d'Ognissanti neamul de la Prée de la Fleur se va propăşi. îţi mulţumesc, fiule. Este mîngîietor pentru un bătrîn ca mine gîndul că, peste două, trei sute de ani, sau mai mult, un copil care îmi va purta numele şi care va fi rodul îndepărtat al mădularelor mele de mult putrezite, se va juca la soare. Non moriar. Prin tine nu voi muri cu totul. Dumnezeu să te binecuvînteze!

Pot să-ţi mărturisesc acum că, dintre toate femeile pe care le-am cunoscut, toate acele făpturi la fel de neînţeles pentru bărbat ca şi miriadele de stele care spuzesc cerul noaptea, nu mă pot lăuda decît cu una singură, şi aceasta este maică-ta. A murit, cum ştii, la un an după naşterea ta. Mi-a fost nestrămutat credincioasă şi înseamnă să-i batjocoresc memoria dînd a înţelege că, dacă ar fi avut vreme, ca celelalte, ar fi călcat strîmb, ca celelalte. Totuşi, cine ştie?

Mă şi căiesc pentru cele scrise mai înainte, dar nu mă pot preface mai bun decît sînt. Singura fiinţă omenească în stare să salveze Sodoma şi Gomora era poate o femeie nepătată, şi eu n-am fost deloc un bărbat fără vină. N-am ştiut niciodată să rezist unei

ocheade provocatoare, unui zîmbet plin de făgăduinţi. Cel puţin, atîta vreme cît am fost un om însurat, nesăbuinţele mele s-au petrecut rar şi pe ascuns. Soţia mea habar n-a avut de ele şi n-a suferit de pe urma lor. Dar nici eu, în ciuda rătăcirilor mele, n-am încetat vreodată să ţin la ea. Fiul meu, marea nebunie a omului de viaţă este că i se pare firesc să fie ibovnicul tuturor femeilor şi să nu-i îngăduie femeii lui să aibă nici un ibovnic.

Rămas văduv, m-aş fi putut însura. Eram încă tînăr, arătam destul de bine, dispuneam de o avere frumuşică – iată tot atîtea motive să nu dau peste femei crudèle. N-am dat, şi n-am rămas surd la avansurile care mi se făceau. Pentru unele – din lumea cea mai bună, căptuşite cu soţi desfrînaţi, pe care îi răsplăteau cu vîrf şi îndesat – nu însemnam decît un număr pe o listă, cu atît mai măgulitoare cu cît se lungea cu trecerea anilor şi nu se încheia decît odată cu primele riduri, din trebuinţa pe care o simt aceste Mesaline dărîmate de a se gîndi la mîntuirea sufletului lor.

După cîţiva ani de asemenea viaţă, ţi se-apleacă. Nu izbuteam să scap de sila ce mă apuca văzîndu-mă osîndit la monotonia unor îmbrăţişări lipsite de duioşie şi a unor plăceri lipsite de dragoste. Nu erau rare domnişoarele bine făcute şi de neam bun care, neavînd zestre, nu găseau un soţ potrivit pentru ele. Astfel, în copilăria ta, ai putut vedea perindîndu-se prin casa noastră multe făpturi drăgălaşe, care prezentau dublul avantaj de a face pe guvernantele în timpul zilei şi de a mu ajuta, în timpul nopţii, să-mi păstrez echilibrul bunei dispoziţii. Fortunat, să nu vezi în asta o socoteală simplă şi nu prea cinstită a unui desfrînat zgîrcit. N-am încetai să măresc speranţa că una dintre

aceste nimfe va merita într-o bună zi să ia locul celei pe care am regretat-o toată viaţa. Ei aş! tuturor acestor gîsculiţe nu le stătea mintea decît la moştenirea pe care vor pune mîna dacă, izbutind să se mărite cu mine, ar trăi după moartea celui care ar fi avut naivitatea să se lase înşelat de mutrele lor galeşe. Nu vedeau în mine decît un hodorog cu un picior în groapă şi, în aşteptarea acestui sfîrşit fericit, nu se dădeau în lături să mă încornoreze cu tinerii fercheşi ieşiţi în cale. Trebuie să spun că, în medie, aveau între zece şi cincisprezece ani mai puţin decît mine. Bietele mititele! De îndată ce aveam dovada destrăbălării lor, le pofteam să-şi caute norocul în altă parte, nu fără să le fi cadorisit cu ceva bănet.

Fiule, ştii cît îmi plac socotelile, memoriile şi inventarele. Astfel, m-am străduit să întocmesc asupra acestor doamne şi domnişoare un şir de mici rapoarte amănunţite, pe care, dacă te îndeamnă inima, le vei găsi în caseta chinezească din cabinetul meu de curiozităţi, aceeaşi în care am pus notiţele despre nevestele tale posibile. Dacă îţi aduci aminte, este o cutie de lac şi aur din epoca Ming, al cărei capac înfăţişează decapitarea unei femei aşezate în genunchi, de către un monstru cu coarne şi rît de mistreţ, în care eşti liber să vezi un simbol. în cazul cînd nu vrei să-ţi spulberi iluziile, pune pe foc aceste hîrţoage vechi, fără să le citeşti. în schimb, dacă, într-o bună zi, obiectul dragostei tale îţi va inspira vreo bănuială, aruncă-ţi ochii la întîmplare peste unele dintre ele. Vei citi acolo pe scurt istoria fără înflorituri a celor mai multe dintre patimile omeneşti, care se mistuie cu atît mai deplin cu cît au ars mai tare.

Deoarece toate, în afară de una, înţelege-mă bine, Fortunat, una singură, mama ta, toate femeile care mi

s-au dăruit, blonde cu ochi albaştri, ca şi brunete cu ochi auriţi, sau roşcate cu ochi verzi, fie că pieliţa lor era albă, trandafirie, rumenă, arămie, fie că erau plinuţe sau subţirele, fie că erau reci sau fierbinţi, că miroseau a spic de grîu, sau a nisip ars de soare, fie că aveau gura ca o grotă răcoroasă, sau ca un cuib călduţ, fie că răspîndeau mireasmă de migdală, de stînjenel sau de boranţă, că aveau o voce gravă sau ascuţită, răsunătoare sau înăbuşită, că la început se lăsaseră rugate în genunchi sau mi se aruncaseră în braţe ca nişte căţele, toate, află, băiete, toate pînă la una m-au înşelat cu primul căţeluş frezat întîlnit în cale.

Of! Mă întrebam cum voi ieşi din această perioadă infernală. Ar trebui să ne punem acum întrebarea de ce am fost – s-o spunem pe şleau – atît de cert şi stăruitor încornorat. Să fie oare că, pus la încercare, m-am dovedit nu lipsit de geniu – non licet omnibus! – ci un biet cioban? Refuz să admit aşa ceva. De altfel e de ajuns să mă uit în jurul meu şi să văd că n-am avut o altă soartă decît majoritatea contemporanilor mei. Aşa-i croită lumea, asta-i tot. De obicei, despre o femeie uşuratică se spune că are „aventuri”. Orice femeie este o aventură, fiule, o aventură bună sau rea, plăcută sau sîcîitoare, înălţătoare sau jalnică. Important este să nu fie plictisitoare, şi deznodămîntul i se cuvine aventurierului, după meritele sale.

Fortunat, ai înfruntat o mulţime de primejdii. Nu mai rămînea să te pască decît aceea a femeii în viaţa conjugală. înainte de a o porni pe această mare furtunoasă, mai învolburată de valuri decît toate ale căror furtuni le-ai biruit, am ţinut să te pun în gardă, deoarece vei fi înconjurat de corăbii-pirat pe care va

trebui să le trimiţi la fund dacă nu vrei să ai soarta celor care nu ştiu să se apere.

Acum, sus pînzele! Călătorie bună şi bun vînt!

Scrisul apăsat şi ascuţit era greu de descifrat. A trebuit să citesc unele pasaje de mai multe ori pînă să le înţeleg. Dar tata se iscălise cu cea mai frumoasă caligrafie:

Bénigne-Auguste-Urbain, marchiz de la Prée de la Fleur,

şi adăugase acest post-scriptum cu altă cerneală:

În ce priveşte moştenirea, notarul Rigobert Grosbois îţi va da toate lămuririle. Eşti unicul meu moştenitor şi n-ai să te temi de nici o surpriză. Îţi las o avere frumuşică, pe care am sporit-o cît am putut mai bine. Doar devotatei noastre verişoare, Apollonie de Beloeil, i-am lăsat o mică pensie viageră, drept recunoştinţă pentru zelul şi munca ei dezinteresată, şi credinciosului Germain o modestă sumă, spre a-l ajuta să se căpătuiască. Socrul tău, Farinacci, înoată în aur. Totuşi, nu ştiu cum să te sfătuiesc mai bine să te fereşti cît poţi de el. Aceşti mari oameni de finanţe sînt obişnuiţi să se expună unor riscuri care uneori îi duc la Bastilia. Aşa că, să ai întotdeauna spatele acoperit şi îngrijeşte-te să păstrezi în orice împrejurare o pară să-ţi ţină de sete.

Mai mult decît în restul scrisorii, în acest post-scriptum recunoşteam stilul tatălui meu. Nici nu mi-aş fi închipui că omul acesta, atît de apropiat de mine, în care văzusem totdeauna un epicurian dublat de un sceptic

lipsit de iluzii, a cunoscut chinurile dragostei. Faptul că s-a gîndit, cu atît de puţine zile înainte de a muri, să-şi deschidă sufletul şi să-mi mărturisească amărăciunile prin care a trecut, să-mi transmită o experienţă cîştigată cu preţul atîtor decepţii, îl făcea în ochii mei mai uman.

Pe de altă parte, ceea ce mă mira peste măsură era că, împărtăşindu-mi propriile necazuri spre a mă lămuri despre nestatornicia femeilor, se ferea să facă vreo remarcă despre aceea cu care mă însurasem. Se mulţumea să spună că este „îmbietoare şi preafrumoasă”, ceea ce, la urma urmelor, nu întregea cu nimic prima părere pe care o avusese despre ea. Fără îndoială socotea că o cunoaşte încă prea puţin pentru a spune ceva în legătură cu ea. Prefera să rămînă în domeniul generalităţilor ca să mă îndemne la prudenţă. Mie îmi rămînea să adulmec ameninţarea, să pun în mişcare mijloacele de a preîntîmpina atacul, sau de a-l stăvili.

Era aproape ora unsprezece şi încă mai stăteam acolo şi visam la scrisoarea care se zbătea lin în mîna mea ca o pasăre rănită, în vreme ce Yolande mă aştepta. Fortunat, nu trăieşti cu morţii, şi viaţa nu e vis!

Cămaşa mea de noapte zbură prin încăpere; mi-am vîrît capul în apă, m-am săpunit cu un calup de migdale, după care m-am uns cu un oţet de toaletă, apoi mi-am tras pantalonii, vesta şi gherocul de parcă ardea casa, înainte de a-mi potrivi cu grijă peruca bogată în bucle, care îmi venea cel mai bine.

În marele salon pustiu, Yolande şedea în faţa clavecinului, cu privirea fixă, statuie neagră închinată tăcerii şi neclintirii, în veşmintele ei de doliu.

Văzîndu-mă, statuia se însufleţi, ochii îi scăpărară. Se ridică, alergă spre mine, mă strînse pătimaş în braţe.

— Fortunat, ce nenorocită sînt, părăsită de Dumnezeu şi de oameni! N-am izbutit să închid un ochi toată noaptea. Şi tu ai putut dormi pînă la ora asta, ingratule!

Cu ea, pentru un da sau pentru un nu, doar rareori lucrurile nu luau o întorsătură dramatică. Dormisem după o lungă insomnie: eram deci vinovat, nu trebuia să mă îndoiesc. Cu toate acestea, mi-am înfipt gura în gîtul ei, în părul ei, am muşcat-o de ureche. A gemut. Nu mai ştiam pe ce lume mă aflu, ce zi, ce oră era. Buzele ni se împreunară şi m-am prăvălit într-un abis mîngîietor şi moleşitor, unde nimic nu conta mai mult decît conştiinţa vagă de a trăi.

Zăngănitul unei legături de chei, făcut parcă înadins, m-a trezit la realitate. Yolande mă împinse de lîngă ea. Eram ameţit, răsuflăm greu. O voce glumeaţă se auzi:

— Ei, îmi place mai mult să vă văd aşa. Nu vă deranjaţi din pricina mea, copii. Continuaţi.

Urmă o cascadă de rîs. Era Apollonie, care străbătu odaia cu paşi mărunţi şi închise iute uşa în urma ei. La doi paşi lîngă mine, Yolande făcea o mutră nehotărîtă şi încîntătoare.

— N-ar trebui să-mi fie ruşine? spuse ea.

Şi, cum voiam s-o prind din nou în braţe, rosti mai departe cu glas copilăresc:

— Nu, domnule căpcăun, astăzi n-o vei înghiţi pe micuţa Scufiţa Roşie. Curînd va fi ora prînzului. Ai uitat că tata ne-a poftit la el şi nu-i place să aştepte?

Nu ştiam ce să mai cred. N-am ştiut mai mult o săptămînă întreagă. Doliul nostru, pe care Yolande nu

înceta să-l invoce, ne oprea să ieşim în lume, unde n-aş fi avut chef oricum să mă arăt în această lună de miere lipsită pentru mine, în chip atît de straniu, de plăceri. Brusc, iarna se înteţise. Un vînt de gheaţă sufla pe străzile oraşului, care erau pline cînd de polei, cînd de noroi amestecat cu zăpadă murdară. Nu făcea să scoţi nasul afară din casă. Principala mea ocupaţie din timpul zilei era să mă duc la notarul Grosbois, pentru rînduirea moştenirii, pe cînd Yolande croşeta dantelă, fie că se ducea la mama ei, fie că o primea acasă la noi.

Venea seara, care ne aduna unul lîngă altul, într-o intimitate plină pentru mine de o nerăbdătoare speranţă. După cină, slugile dispăreau. Yolande se sprijinea de braţul meu pentru a trece în salon, unde se aşeza în faţa clavecinului la care cînta cu multă simţire. Butucii trosneau în cămin; flacăra lumînărilor tremura la cîte un firicel de vînt strecurat prin crăpăturile ferestrelor. Deodată Yolande spunea:

— Brr! Mi-e tare frig!

Îi întindeam braţele. Venea la mine. Ne aşezam amîndoi în acelaşi fotoliu cu urechi, dinaintea focului. Ne strîngeam unul într-altul, şi se lăsa dezmierdată cu cele mai drăgăstoase mîngîieri, pe care mi le înapoia cu dobîndă. Cîte un butuc cădea iscînd o jerbă de scîntei. După o jumătate de ceas, nici ea, nici eu nu ne mai puteam ţine. Se smulgea din braţele mele oftînd, alerga şi trăgea de un cordon. Loretta şi Giuseppina ţîşneau din nu ştiu ce ungher. O înconjurau, sărind din stînga şi din dreapta, ca argintul viu, turuind o droaie de cuvinte napolitane, din care nu înţelegeam o iotă, ceea ce mă înnebunea. Mă înfuriam pe ele.

— Nu puteţi, drăcoaicelor, să vorbiţi o limbă creştinească?

Mă priveau speriate, apoi izbucneau în rîs şi sporovăiau mai departe. Plictisit peste măsură, le vîram pumnul sub nas, spunîndu-le că-s nişte putori. Atunci începeau să ţipe, prefăcîndu-se înspăimîntate, şi se ascundeau în spatele stăpînei lor, care se hotăra să-mi traducă ce-au spus. Bietele fete erau indignate, mîhnite adînc, rănite că nişte bune catolice, apărate de sfîntul Ghenarie, fără să mai vorbim de madona din Piedigrotta, pot fi învinuite de păgînism. Nu înţelegeau cum un gentilom de viţă veche (*galantuomo all'antica*), un *marchese*, a cărui căsătorie cu un îngeraş din ceruri fusese binecuvîntată de un preacuvios părinte iezuit (aici făceau de trei ori semnul crucii), în sfîrşit soţul legitim al acestei minuni a naturii, pentru care ele aveau o inimă de mamă, să aibă răutatea, cruzimea (*crudeltà*) – ah! nu mai puteau respira! – să aibă barbaria, ferocitatea de a arunca nişte smerite şi credincioase slujnice în flăcările gheenei. Şi iar începeau să se închine ca mironosiţele, şi îşi împreunau mîinile spre a lua drept martori toţi sfinţii din rai că aveau gînduri curate. *Finita la comedia!* La rîndul său, Yolande nu se mai putea ţine de rîs, apoi fugea iute cu ticăloasele în odaia noastră, unde se încuia.

O săptămînă – aceste tertipuri, greu de îndurat pentru un soţ tînăr foarte îndrăgostit ca mine, au durat o săptămînă întreagă, şi în a opta zi a penitenţei mele, nici un semn nu lăsa să li se întrevadă sfîrşitul.

Îmi petrecusem toată după-amiaza în cabinetul tatălui meu cercetînd dosarele ţinute de el în chipul cel mai îngrijit, trebuie s-o spun. Descoperisem că fusese adjudecător la diferite furnituri şi furaje, muniţii şi hrană pentru armată, în spatele mai multor alţi traficanţi, că poseda numeroase teancuri de bonuri la

purtător în birul extraordinar de război, şi că nu se dădea îndărăt să împrumute pe trei luni zece mii de livre, spre a i se înapoia douăsprezece, luînd ca amanet moşii sau veselă de argint, îmi vîjîia capul de cifre cînd m-am dus la masă. Soţia mea părea să fie în cea mai încîntătoare dispoziţie şi îmi zîmbi tot timpul cît am mîncat. Am întrebat-o dacă mai lucrase la dantelă şi m-am mirat văzînd-o că scutură din cap. Am stăruit. Doar mă vestise că îşi va petrece după-amiaza la părinţii ei.

— Bineînţeles, îmi răspunse ea cu un aer plin de subînţelesuri, am şi fost, dar m-am dus şi în altă parte.

— Unde, doamnă, dacă nu sînt indiscret?

— Vei afla la timpul cuvenit, domnule.

Şi, cu zîmbetul cel mai frumos de pe lume, schimbă vorba. Izbutise să-mi aţîţe curiozitatea, dar începusem s-o cunosc destul de bine şi m-am abţinut să-i mai pun alte întrebări. Abia se atingea de mîncarea din farfurie. Se vedea cît de colo că se grăbea să isprăvească. Probabil era la fel de zorită să-mi facă mărturisirea, pe cît eram eu s-o ascult.

Veni şi clipa să ne ridicăm de la masă. Nu se mai sprijini de braţul meu, ci mă luă de gît. Ca să nu rămîn mai prejos, am prins-o de mijloc şi, intrînd în salon, nu se mai îndreptă spre clavecin, ci drept către fotoliul din faţa focului. Ne trîntirăm în el strîns îmbrăţişaţi, apoi acoperindu-mi buzele cu mîna, îmi spuse:

— Fortunat, azi m-am dus la spovedit.

Mut cu forţa, am ridicat doar o sprînceană. Ea spuse mai departe:

— Aşa cum te-am prevenit, după-masă m-am dus la mama. E o femeie cum scrie la carte şi care în viaţa ei l-a iubit numai pe tata. M-a întrebat dacă te fac fericit. I-am răspuns că într-o bună zi, cu ajutorul lui

Dumnezeu, vei putea fi fericit după cum meriţi. – „De ce nu acum? ” mi-a spus ea mirată. I-am explicat că, din pricina doliului, ţi-am impus abstinenţa. Auzind aşa ceva, a ridicat braţele la cer strigînd: „*Dio mio!* şi soţul tău s-a învoit să fie alungat din *letto matrimoniale*[1]? Visez oare? Sau fiică-mea e o nebună, sau bărbatul acesta este un sfînt! ”

Yolande îmi eliberă gura, mi-o dărui pe-a ei şi continuă:

— Un sfînt, Fortunat, aşa a spus mama.

— Şi asta-i tot ce-a spus?

— Ba nu. A mai spus că sînt nu numai nebună, dar şi criminală, pentru că datoria conjugală este un act sacru, de care n-are dreptul să se ferească nici o femeie. Mi-a poruncit să alerg *subito* şi să-l implor pe confesorul meu să mă ierte de păcate, întrucît era sigur că mă făcusem vinovată de un păcat de moarte.

— Şi ce ţi-a spus confesorul?

— Mai întîi m-a întrebat dacă, în săptămîna asta, am fost o soţie adulteră.

Am sărit în sus:

— Spune-mi cum îl cheamă pe nemernicul ăsta să-l înjunghii ca pe un porc!

— Ei, domnule soţ, poţi tăia gîtul unui slujitor al lui Dumnezeu pentru că îţi pune întrebări la care îl obligă meseria lui? I-am răspuns că întrebarea lui mă jigneşte. Mi-a trîntit-o foarte supărat că nu putea fi vorba de jignire la tribunalul penitenţei, şi nici de păcat de moarte acolo unde nu sînt coarne, că, în asemenea condiţii, nu vedea de ce l-am întrerupt din cititul breviarului, că nu sînt decît o smintită căreia i-ar face foarte bine un ceai de spînţ, şi că n-aveam decît să mă

---

[1] *Patul matrimonial (it.).*

întorc acasă în grabă şi să... să te fac să-mi uiţi asprimea.

Clipi din ochi.

— Lucru pe care sînt gata să-l fac, Fortunat.

Capitolul 6

Se ţinu de cuvînt şi, în primul an de căsnicie, a fost cea mai devotată, cea mai drăgăstoasă şi cea mai fermecătoare dintre neveste. Se dusese vestea pînă la Curte despre armonia noastră deplină, care în acelaşi timp era luată în batjocură de invidioşi. Dacă tata, spre apusul vieţii, nu se mai ducea la Versailles din pricină că-l dureau picioarele şi dintr-o anume mizantropie pe care o căpătase în timpul lipsei mele îndelungate de acasă, în schimb socrul meu, prieten şi în al doilea rînd tovarăş, în importul de grîne, cu vestitul bancher Samuel Bernard, putea intra oricînd acolo. Într-o zi, făcîndu-i-se favoarea să fie primit la masa de joc a regelui, se lăsase jecmănit de fişicuri întregi de ludovici. Suveranul, care urmărea partida, îl interpelă:

— Domnule d'Ognissanti, am auzit nu numai că fata domniei-tale, a cărei graţie este lăudată de toată lumea, s-a măritat cu marchizul de la Prée de la Fleur, dar şi că tînăra pereche, prin dragostea ce şi-o poartă unul altuia, va intra în legendă. Doamna de Maintenon apreciază eroii virtuoşi. I-ar făcea plăcere s-o felicite pe tînăra marchiză. Noi l-am cunoscut bine pe răposatul tată al marchizului. Era un om destoinic, dar care, dacă ne-am lua după gura lumii, ducea o viaţă nu prea pilduitoare. Ginerele domniei-tale are un merit cu atît

mai mare că a apucat pe o cale mai potrivită cu preceptele moralei.

Marchiza de Maintenon, care se ţinea scai de rege, austeră, buhăită şi palidă în veşmintele ci cernite, se lumină la faţă şi aprobă din cap, pe cînd regele adăugă:

— Domnule, aveţi bunăvoinţa să-i vestiţi pe aceşti Dafnis şi Cloe ai domniei-voastre că dorim să-i avem printre noi la viitoarea noastră zi de „apartament”.

Schimbul acesta de cuvinte avusese loc într-o sîmbătă, şi zilele de „apartament” erau, în afară de aceasta, lunea şi miercurea. Năucit de cele auzite, văzîndu-se de pe acum decorat cu ordinul „Sfîntul-Mihail”, domnul d’Ognissanti făcu o plecăciune adîncă şi bîigui:

— Sire, Majestatea-Voastră le face o cinste prea mare.

Nu apărusem la curte decît De vreo două, trei ori, împreună cu tata, înainte de a mă îmbarca pe *la Pétulante*. Doamna de Maintenon începuse să pună stăpînire pe cugetul regelui şi vremea serbărilor galante şi a altor plăceri de pe *Insula fermecată* se dusese de mult. Nu împlinisem, încă douăzeci de ani. Adunarea aceea de oameni scorţoşi, grijulii înainte de toate faţă de rînduiala precăderilor, mi se păruse foarte plicticoasă. Absenţa mea îndelungată, reumatismul tatii şi o anumită bănuială care nu-mi dădea pace, anume ca nu cumva căpitanul Lafortune să fie recunoscut în persoana mea – toate aceste motive laolaltă mă făcuseră să stau departe de palatul pe care toţi îl socoteau buricul lumii.

De data aceasta, cuvîntase stăpînul şi nu mai putea fi vorba să te furişezi. Pentru Yolande şi pentru mine zilele de lapte şi miere durau de un an. După ce

am ieşit din doliu, am reapărut cîte puţin în saloane, unde nu eram văzuţi niciodată unul fără celălalt: de aici şi faima ce ni se crease, care, în ciuda falsei cucernicii de rigoare la curte, era socotită ca ceva scandalos de către filfizoni şi alţi libertini neruşinaţi. Despre toate acestea o înştiinţasem şi pe Yolande, care rîse cu lacrimi:

— Lasă, dragă Fortunat, toţi oamenii ăştia nu-s decît nişte neputincioşi şi nişte geloşi care nu ştiu ce-i dragostea.

În saloane arăta o asemenea nepăsare faţă de curtoazia celor mai mari gentilomi, încît am fost nevoit s-o rog să se prefacă cel puţin că acordă o oarecare consideraţie, şi altor reprezentanţi ai sexului tare în afară de mine.

— Voi încerca, domnule, mi-a răspuns ea vădit nemulţumită, ca şi cum i-aş fi cerut un sacrificiu peste puterile sale.

Cîteva zile mai tîrziu ne-am dus la contele d'Argentière, acelaşi care fusese martorul meu în duelul cu marchizul de Septsorts şi vicontele de Saint-Saulge. De cîteva luni se însurase cu Elodie de Janzé, roşcovana în care tata văzuse o eventuală nevastă potrivită pentru mine. Pirpiriul Saint-Saulge, pe care îl cruţasem după ce îl lăsasem fără armă, era şi el poftit şi, îngîmfat sau prost informat, a crezut pesemne că-i sunase ceasul să-şi încerce norocul. A invitat-o pe Yolande la un *rigaudon*. Ea îşi întoarse privirea spre mine, plictisită la culme. Am clipit din ochi, în semn de aprobare, în timp ce proaspăta contesă d'Argentière se apropie de mine. Am văzut-o pe nefericita mea soţie cum se îndepărtează cu biruitorul Saint-Saulge, pe chipul ei citindu-se o resemnare de martiră intrată în arena pagînilor.

— În sfîrşit, îmi spuse roşcata, începînd să danseze cu mine, te-am regăsit.

La care am răspuns, rece:

— M-aţi pierdut cumva?

— Vai! oftă ea, ştii prea bine, om fără inimă ce eşti! ... Dac-ai fi vrut...

— Contele d'Argentière este un om de lume, am spus eu pe acelaşi ton, care are tot ce-i trebuie să facă fericită o femeie.

Ochii îi scăpărară de o mînie bruscă:

— Crezi asta, marchize, sau îţi baţi joc? Cum să fii fericită cu un beţivan şi un cartofor care, la o lună după nuntă, m-a şi înşelat cu o maimuţă!

— În cazul acesta, doamnă, nu trebuie să-i rămîneţi datoare.

— Ah! dragul meu, iată vorbele pe care speram să le aud. Cînd?

Mă tot strîngea grăitor de mînă. Mi-am amintit cele spuse de tata, cînd o pusese pe listă, despre părul ei care răspîndea toate parfumurile Arabiei. Mult mai simplu, mi se păruse atunci că simt miros de flori de naramz, pe care nu-l mai recunoşteam acum.

— Folosiţi alt parfum? am întrebat-o, schimbînd vorba.

— Într-adevăr, mi-a răspuns, şi dacă ai observat înseamnă că nu m-ai dat uitării. Îţi mulţumesc. Folosesc acum apa de Cordova, pe care o iau, bineînţeles, de la Guilleri, ştii, pe strada Tabletterie. E singura apă veritabilă.

Şi, cu glas scăzut:

— Deci, cînd?

Am citit în ochii ei un amestec de speranţă şi descumpănire. Trebuia neîntîrziat să tai elanul acestei Menade.

— Cînd n-o voi mai iubi pe soţia mea, am răspuns eu, cu blîndeţe.

Dansul se terminase. Îmi aruncă mîna în lături, cu violenţă.

— Du-te dracului! murmură printre dinţi.

Chipul ei frumos era descompus de furia femeii umilite, îmi întoarse spatele. Am văzut-o pe Yolande cum se îndrepta spre mine, escortată tot de Saint-Saulge, care nu-mi păruse niciodată aşa de sfrijit.

— Vicontele este un dansator excelent, spuse ea. Spălăcitul se înclină, încîntat.

— Păcat, continuă ea pe acelaşi ton egal, că natura s-a arătat atît de zgîrcită faţă de el. Uitaţi-vă la soţul meu, domnule de Saint-Saulge: ce umeri laţi, ce piept puternic, ce frunte nobilă, ce privire vie. Şi obrazul, ars de soare şi de briza mării! Într-adevăr, îmi pare rău pentru domnia-voastră, dar trebuie să recunoaştem că nu suferiţi comparaţie: un piept slăbănog, obrazul gălbicios, ca un nap, ochii, iertaţi-mă, ca de peşte prăjit. Dacă nu mă înşel, i-aţi încercat şi puterea braţului. În concluzie, nu vă supăraţi dacă vă voi spune că n-am luat nici o clipă în serios vorbele domniei-voastre neruşinate despre beţia dragostei vinovate.

Pirpiriul Saint-Saulge, care totuşi nu era lipsit de curaj, după cum mi-o dovedise cu sabia în mînă, acum clănţănea din dinţi. Se frînse de mijloc într-o plecăciune adîncă, apoi, puţin cam ţeapăn, rosti cu glas gîtuit: „Sluga domniei-voastre, doamnă! ” şi se îndepărtă clătinîndu-se uşor.

— Eşti mulţumit, iubitule? îmi spuse Yolande învăluindu-mă într-o privire drăgăstoasă.

— Nu, i-am răspuns, ai fost prea aspră cu băiatul ăsta.

Rîse.

— Aşa voi face cu toţi cei care vor avea neobrăzarea să-mi vorbească pe acelaşi ton.

Şi, luîndu-mă de braţ:

— Acum, domnule, îmi vei spune în amănunţime ororile pe care ţi le-a turnat cinica Elodie. Ştii ce mi-a povestit despre ea acest ucenic seducător de Saint-Saulge, care cel puţin are meritul că mi-a deschis ochii? Că, după trei luni de la căsătorie, a ajuns la al treilea ibovnic. Şi-atunci, pot sta liniştită? Fortunat, trebuie să-mi spui totul, dacă vrei să capeţi iertarea.

Aceasta era femeia pe care doamna de Maintenon dorea s-o cunoască şi care ar fi putut sluji ca model, la timpul său, soţiei lui Scarron cel bolnav de gută, ce nu se dădea în lături să pună mătura pe el.[1]

Înainte de a povesti seara de la Versailles, care avea să aibă o mare înrîurire asupra vieţii mele, să-l readuc în scenă pe socrul meu. Nu părăsise ideea de a mă vedea intrat în afaceri alături de el, deşi de un an, după ce îmi dăduse sfaturi utile în ce priveşte urmărirea atentă a socotelilor legate de moştenirea mea, nu-mi amintea decît rareori de speranţele pe care şi le punea în mine. Or, iată că părea să fi venit vremea. Printr-un contract semnat în iunie de regele Spaniei, unei Companii franceze, numită *Assiente*, i se acordase privilegiul vînzării negrilor din Africa în insulele franceze ale Americii şi în porturile spaniole din oceanul Atlantic. Bineînţeles, Samuel Bernard era amestecat în afacere, unde îl vîrîse şi pe amicul său Farinacci. Avusese loc adunarea de constituire a

---

[1] *Aluzie la faptul că marchiza de Maintenon (1635-1719) a fost căsătorită în tinereţe cu poetul Scarron (1610-1660), care şi-a petrecut o mare parte a vieţii ţintuit în pat de dureri reumatice.*

Companiei *Assiente*, la care socrul meu mă rugase să iau parte. Înainte de a intra în şedinţă, aflasem din gura lui că mă înscrisese pe lista acţionarilor, cu o participare de o sută de mii de livre, vărsate prin grija şi din banii lui.

Cumplită şedinţă! Am auzit, ca prin vis, cum domnul Antoine Crozat, vestit traficant de negri, numit director al Companiei, a enunţat cu voce neutră, *recto tono*, că partea regelui Franţei era de trei milioane de livre, că Majestatea-Sa Catolică deţinea un sfert din acţiuni, primul punînd la dispoziţia Companiei corăbii şi tunuri, al doilea asigurînd un plasament de şapte sute cincizeci de mii de livre, în lipsa căruia datoria lui va creşte cu opt la sută dobîndă pe an de întîrziere a vărsămîntului. Acelaşi om a subliniat că, în cazul cînd Compania se angaja să plătească treizeci şi trei de scuzi pe cap de negru exportat, fiecare „bucată de abanos” va fi revîndută cu trei sute. După el, un calcul rapid îngăduia să arate că o încărcătură de negri producea de trei ori mai mult decît o încărcătură de zahăr, ţinîndu-se seama de rămăşiţe, adică de o mortalitate evaluată „în mare” la douăzeci şi cinci la sută de călătorie.

L-am ascultat cu sporită indignare pe acest traficant de carne omenească. Eu, căpitanul Lafortune, poreclit Spaima Caraibilor, care cinci ani în şir, pe corabia *le Fulminant*, eliberasem o puzderie de sclavi în lanţuri zăcînd în duhoarea calelor, eu eram acela care acum primeam, prin tăcerea mea, să fiu complicele călăilor lor?

Nu întîmplător socrul meu mă aşezase în faţa lui. Mă urmărea cu coada ochiului, în timp ce, scrîşnind din dinţi şi înfigîndu-mi unghiile în palme, mă străduiam să nu las să se vadă nici o tulburare pe chipul meu. A

greşit, vrînd să mă pună şi mai mult la încercare. Crozat, întrebînd dacă cineva din onorata asistenţă are de făcut vreo observaţie, signor Farinacci ceru cuvîntul şi spuse:

— Avem aici printre noi un asociat, care cunoaşte foarte bine toate problemele privind negoţul cu negri. Este vorba de marchizul de la Prée de la Fleur, ginerele meu, care a călătorit în insulele Antile ca ofiţer la bordul corăbiei *la Pétulante* ce transportă negri. Nimeni nu este mai în măsură decît el să vă confirme exactitatea cifrelor înfăţişate de colegul nostru.

Era prea mult şi am luat hotărîrea să răspund la provocare. Greutatea consta în a-l pune într-o situaţie proastă pe purtătorul de cuvînt al Companiei fără să mă dau totuşi în vileag. Nu puteam nutri speranţa să fac în aşa fel încît *Assiente* să fie desfiinţată. Dispunea de mijloace solide; cu voia sau fără voia mea, le va pune la bătaie spre a-şi duce pînă la capăt criminala întreprindere. Dar oare nu-mi stătea în putere, prin locul pe care îl ocupam în inima ei, s-o sap oarecum pe dinăuntru şi, pentru început, să zdruncin încrederea celor care o conduceau în partea lor de cîştig de pe urma acestei specule?

— Vă ascultăm, domnule, spuse Crozat, adresîndu-mi-se cu o politeţe afectată.

— Fie! am răspuns, luînd pe dată un ton firesc „de sus”, care mi se părea potrivit cu rolul ce doream să-l joc.

În acelaşi timp l-am privit pe Crozat drept în ochi, atît ca să mă impun, cît şi ca să ocolesc privirile socrului meu.

Şi i-am dat drumul:

— Credeţi-mă, domnilor, că m-aş fi ferit să intervin într-o dezbatere ca aceasta, desfăşurată sub cauţiunea

unor monarhi iluştri, dacă n-aş fi fost poftit. Aşa cum v-a spus contele d'Ognissanti (linguşire poate prea în-groşată, dar menită să preîntîmpine lovitura pe care aveam s-o dau), am navigat multă vreme la bordul unei corăbii care se ocupa cu negoţul de negri, unde n-am fost ferit de necazuri. N-aş vrea totuşi să-mi dau aere. Îmbarcat ca sublocotenent, gradul meu avea să rămînă modest. Cel puţin am avut prilejul să observ cum trăiau aceia care în chip obişnuit sînt numiţi „bucăţi de lemn de abanos”, deşi sînt făcuţi ca şi noi, domnilor, din oase, carne şi sînge. Am putut chiar să văd şi cum mureau.

Crozat, bărbat burtos, roşu la faţă şi scurt în picioare, clipi din ochi şi se crezu dator să facă o precizare:

— Nu ne interesează atît să ştim cum mor, domnule, cît în ce proporţie.

— Voi ajunge şi acolo, domnule, am răspuns eu curtenitor. În clipa de faţă fiind vorba de apărarea intereselor noastre comune, socot de datoria mea să vă declar cinstit de la bun început că informaţia domniei-voastre oglindeşte o privire puţin cam superficială asupra realităţii.

— Ce vreţi să spuneţi?

— Ca să vorbesc deschis, domnule, mortalitatea despre care aţi pomenit, oricît de „în mare” – după cum v-aţi exprimat singur – credeţi că aţi calculat-o, poate atinge un procent mult mai ridicat decît douăzeci şi cinci la sută... Vă rog, nu mă întrerupeţi... Ea poate ajunge pînă la... Dar, înainte de a rosti o cifră, ar trebui să înşirui toate bolile endemice sau epidemice, toate frigurile periodice sau palustre, şi dizenteriile, disuriile, discraziile, şi bubele rele care fac să putrezească pielea, şi boala somnului, fără să mai pomenesc de

ciuma neagră, nici de holeră, care răpune un om în mai puţin timp decît îţi trebuie să pui şaua pe cal. Adăugaţi la acestea moartea voluntară, aproape la fel de frecventă, am zis bine, moartea pe care şi-o dau singuri, destul de explicabilă prin condiţiile de viaţă la care sînt supuşi aceşti oameni, sau, mai bine spus, această marfă înghesuită în cale lipsite de aer şi lumină, unde domneşte o duhoare împuţită care ar fi de ajuns, domnilor, să-l doboare mort la pămînt pe cel mai rezistent dintre domniile-voastre.

Mai mulţi dintre ei tuşiră, vădit încurcaţi. Crozat rămase însă neclintit şi spuse calm:

— Lucrurile acestea întunecă desigur tabloul, dacă mai era nevoie.

Avu îndrăzneala să zîmbească la infamul său joc de cuvinte şi continuă:

— Nu credeţi însă că vă îndepărtaţi de la subiect? Noi am vrea să ştim dacă, aşa cum aţi lăsat să se înţeleagă, mortalitatea la un transport depăşeşte douăzeci şi cinci la sută şi, în caz afirmativ, ce cifră poate atinge.

M-am prefăcut că mă cufund în gînduri înainte de a mă pronunţa. Se putea auzi cum zboară o muscă. Am profitat de această pauză şi mi-am aruncat ochii înspre socrul meu. Părea cu desăvîrşire încremenit, avea o privire fixă şi rece, încordat tot ca o fiară care se pregăteşte să sară asupra pradei. După cît se vedea, se aştepta la cele mai rele lucruri şi se pregătea să riposteze. Am strîmbat din buze, în semn că stau în cumpănă.

— Doamne! am zis în cele din urmă, n-aş vrea să fac pe Casandra; dar ne aflăm între noi, nu-i aşa, şi mi-aţi cerut să vă dau lămuriri. Lăsaţi-mă deci să vă spun mai întîi că orice rău implică un leac, şi pe urmă

că, în anumite cazuri extreme, mortalitatea negrilor, poate ajunge pînă la sută la sută.

Din toate părţile ţîşniră exclamaţii. Se auziră chiar şi rîsete, pentru a mi se da să înţeleg că nu eram luat în serios. Girolamo Farinacci socoti că era momentul să intervină:

— Neajunsul oamenilor de spirit, spuse el, este înclinarea lor spre paradox. Dacă ginerele meu ar fi socotit o acţiune, ca cea întreprinsă de *Assiente*, atît de disperată pe cît raportul său ne îndeamnă să credem, gîndiţi că ar fi vîrît în jocul acesta o sută de mii de livre?

Replica era dibace şi i-am adresat socrului meu un zîmbet care echivala cu un compliment, înainte de a spune mai departe:

— V-am vorbit despre cazurile extreme, deoarece îmi amintesc de o anumită corabie de negoţ, întîlnită în marea Caraibilor, ai cărei unici supravieţuitori erau medicul şi cîţiva oameni din echipaj. (Mă gîndeam la *Santo Francisco de Asis*.) Fără exagerare, şi fără o binecuvîntare deosebită din partea cerului, mortalitatea medie, pe navele care fac negoţ cu negri, se poate totuşi socoti la patruzeci sau cincizeci la sută.

— E mult, spuse unul dintre acţionari.

— E prea mult, spuse altul.

Crozat ceru să se facă linişte. Înmuiase o pană în călimara aşezată dinaintea lui şi făcea o socoteală rapidă. Ridică privirea şi spuse:

— În acest caz, beneficiul de fiecare bucată de abanos ar fi totuşi de cel puţin cincizeci de scuzi. Deci, capitalul va rămîne productiv, fără să mai punem la socoteală beneficiul obţinut de pe urma mărfurilor aduse la întoarcere. Îi mulţumesc marchizului de la Prée de la Fleur că s-a ferit să ne taie apa de la moară.

El ne-a spus că orice rău implică un leac. Înseamnă că ştie vreunul şi îl rog acum să ne arate cum socoteşte domnia-sa că se poate remedia o mortalitate atît de năprasnică.

Am admirat epitetul. Moartea a mii de făpturi omeneşti, a căror singură crimă era aceea de a se fi născut pe continentul african, nu era pentru el decît un eveniment năprasnic, o simplă întîmplare neplăcută, singura ei urmare demnă de luat în consideraţie fiind aceea că scădea veniturile cîtorva oameni de finanţe.

— Nu voi umbla pe căi lăturalnice, domnule, am spus, mascîndu-mi indignarea sub o falsă indiferenţă. Spre a nu vă ascunde nimic, nu cunosc decît un singur leac radical la o situaţie atît de dăunătoare intereselor domniilor-voastre, şi vă rog să nu vedeţi în asta o glumă la fel de năprasnică precum mortalitatea de care este vorba: acest leac ar fi abolirea negoţului cu negri.

Crozat se încruntă şi mi se păru gata să se înfurie. Am ridicat mîna în mijlocul unei tăceri dezaprobatoare.

— Bineînţeles, nu vă voi propune să-l punem la vot. Prefer să vă sugerez alt leac, mai puţin eficace, mai puţin suveran, sînt de acord, dar care, dînd în acelaşi timp negoţului cu negri o înfăţişare mai umană, ar reduce rămăşiţele, după expresia nimerită a domniei-voastre, domnule, la zece sau douăzeci la sută.

— Bravo, exclamă socrul meu, rotind în juru-i o privire triumfătoare.

— Nu-l întrerupeţi pe marchiz, spuse Crozat. Apoi mi se adresă, cu un zîmbet plin de căldură:

— Credeţi-mă, domnule, dacă leacul pe care îl veţi propune ne poate îngădui să obţinem rezultate atît de convingătoare, dacă va face să scadă la un procent atît

de rezonabil mortalitatea înspăimîntătoare, pe care o deplîngem cu toţii, declar dinainte că voi sprijini proiectul domniei-voastre.

Hotărît, arsenalul său de epitete era bine garnisit. Dacă îşi închipuia însă că-mi aruncă praf în ochi calificînd de înspăimîntătoare mortalitatea pe care mai întîi a socotit-o doar năprasnică, speranţa lui într-un procent rezonabil spulbera iluzia despre puritatea intenţiilor sale. Chiar din vorba lui reieşea că, spre a-i înfrînge trufia, trebuia să-l îngrijorezi şi, în acelaşi timp, să-l momeşti. Ceea ce m-am străduit să fac pe dată.

— Preţuiesc bunăvoinţa domniei-voastre, am spus, şi nu mă îndoiesc că deplina înţelegere a situaţiei de care daţi dovadă va aduce după sine încuviinţarea tuturor. Adineauri am făcut un tablou sumar al condiţiilor de viaţă la care sînt supuşi negrii pe navele de comerţ. Este limpede că o îmbunătăţire simţitoare a acestor condiţii ar avea drept consecinţă îmbunătăţirea stării sănătăţii celor interesaţi şi, de aici, o viaţă mai lungă. Experienţa ne învaţă că, cu cît căpitanii navelor comerciale se poartă mai mult sau mai puţin bine cu negrii, le dau o hrană mai bună, îi lasă mai des la aer curat, veghează cu mai multă sau mai puţină grijă asupra curăţeniei calelor, cu atît aduc un număr mai mare în portul de destinaţie.

Am simţit o anumită decepţie în rîndurile ascultătorilor mei. Aşteptau de la mine un panaceu, iar eu nu propuneam acestor domni decît să-şi administreze întreprinderea ca nişte buni taţi de familie.

Spre deosebire de colegii săi, Crozat părea mai degrabă uşurat. Socoti că poate trage următoarea concluzie:

— Iată un sfat excelent. Vom da toate instrucţiunile necesare pentru a se ţine seama de el.

Apoi, de parcă s-ar fi răzgîndit deodată, îşi frecă nasul pe care se lăfăia un neg buburos, şi îmi aruncă o privire despre care n-aş şti să spun dacă era părintească sau provocatoare.

— Totuşi, înainte de a ridica şedinţa, spuse el mai departe, îmi îngăduiţi să fac la rîndul meu o propunere, pe linia celei făcute de domnia-voastră, vreau să spun care are drept obiect să o ducă pînă la capăt, dînd Companiei *Assiente* mijloacele de a face mai productiv negoţul cu negri?

Am încuviinţat, dînd din cap.

— Ei bine, marchize, expunerea de motive făcută de domnia-voastră, dacă personal m-a convins, nu mi se pare totuşi destul de lămuritoare. Vă rog să înţelegeţi prin aceasta că aş fi dorit să fie mai precisă, mai amplă. Ne-aţi vorbit, de pildă, despre lipsa de aer şi lumină, despre duhoarea nesuferită care domneşte în cale, despre îngustimea locului destinat fiecărei bucăţi de abanos. Un raport cuprinzînd o evaluare în cifre a tuturor acestor puncte mi se pare absolut necesar. Aţi criticat însuşirea anumitor căpitani de a-şi exercita funcţia. Aş vrea să fiu lămurit despre fiecare caz în parte. În sfîrşit, insula Santo Dominguo, pe care domnia-voastră, cred, o cunoaşteţi foarte bine, reprezintă pentru noi centrul principal de desfacere a lemnului de abanos, dar am mai prevăzut instituirea a încă şapte direcţii locale, Cartagena, Panama, Lima, Havana, Campeche, Mexico şi Buenos-Aires. Porturile spaniole Vera Cruz, Portobello şi Nombre de Dios ne sînt de asemenea deschise. Aş dori ca unul dintre noi să se ducă pînă în America spre a vedea nemijlocit acest cîmp de acţiune şi a ne descrie toate perspectivele pe care le poate oferi activităţii noastre. Pentru o asemenea misiune de încredere, marchize, şi

avînd în vedere statele domniei-voastre de serviciu în armata regelui şi chiar în negoţul cu negri, nimeni nu mi se pare mai potrivit decît domnia-voastră.

Această demonstraţie de şiretenie fu primită cu un murmur aprobator. Eram încolţit. Crozat gîndea într-adevăr ce spunea, sau voia doar să se scape de o prezenţă supărătoare? Socrul meu îmi veni în ajutor.

— Dragă prietene, n-ai să mi-o iei desigur în nume de rău dacă invoc spiritul de familie pentru a răspunde înaintea ginerelui meu, fiind de la sine înţeles că nu voi încerca să-i influenţez hotărîrea. Mă voi limita doar să arăt că marchizul de la Prée de la Fleur s-a căsătorit abia de un an şi o despărţire care poate dura doi sau trei ani nu mi se pare prielnică fericirii fiicei mele. Unii dintre domniile-voastre, mai vechi în branşă, mi s-ar părea mai apţi să se împace cu o îndelungată vacanţă conjugală.

Am auzit nişte rîsete îndată acoperite de vocea seacă a lui Crozat.

— Sînteţi şi domnia-voastră de aceeaşi părere, marchize?

Am ridicat din umeri.

— Pot îndrăzni să spun, domnilor, că viaţa particulară a fiecăruia dintre noi nu priveşte deloc Compania *Assiente*? În acest spirit, cu toată reţinerea faţă de o propunere care mă onorează şi totodată cere timp de gîndire, din partea domniilor-voastre ca şi din partea mea, v-aş ruga să ne oprim deocamdată aici.

La ieşirea din şedinţă, socrul meu se arătă cam supărat:

— Care ţi-e jocul ginere? m-a întrebat destul de acru. Crozat este un om de temut. Nu sînt deloc sigur că n-ar fi la curent cu isprăvile din trecutul dumitale. Şi chiar dacă nu le cunoaşte, ciudata îngăduinţă pe care

ai arătat-o faţă de lemnul de abanos l-ar putea îndemna să se informeze, şi n-ar întîmpina greutăţi mai mari decît mine. Ai risca atunci să ajungi la cheremul lui şi este un om care nu se lasă înduioşat. Pînă acum a pus cuţitul în beregata mai multora, doar pentru nişte amărîte sute de pistoli. Ia închipuie-ţi că se încăpăţînează în ideea de a te trimite în America. Ar trebui să treci peste voinţa lui, sau să te laşi întemniţat la Bastilia. Gîndeşte-te puţin şi la nevasta dumitale.

Cincisprezece zile mai tîrziu Majestatea Sa îşi exprimă dorinţa de a mă vedea la curte împreună cu soţia mea. Yolande nu se arătă deloc entuziasmată la această veste.

— De ce, iubitul meu, m-aş duce să mă sclifosesc în această trupă de *pupazzi*[1] care se întrec în maimuţăreli dinaintea Sultanului?

— Crezi, doamnă, că cel despre care te exprimi atît de măgulitor este cel mai mare rege din lume?

— Un rege care a dat numeroase exemple rele supuşilor săi, necinstindu-le nevestele şi fiicele.

— S-a dus vremea aceea, doamnă, şi virtutea domniei-tale nu mai are de ce să se teamă. După cît se spune, doamna de Maintenon l-a priponit pe monarh şi-l ţine cînd pe scăunelul de rugăciune, cînd cu capul pe pernă.

— Bine-i face! Oricît ar fi el de rege, dac-ar fi îndrăznit să-mi facă ochi dulci, i-aş fi tras două palme să mă ţină minte.

— Îţi dai seama ce spui, Yolande?

— Şi tu, Fortunat, îţi dai seama cine sînt? Din dragoste faţă de tine, vreau să fiu urîtă la Versailles, şi atrăgătoare doar pentru tine.

---

[1] *Paiaţe (it.).*

Era o vorbă greu de ţinut pentru o femeie ca ea, căreia bogăţia stofelor, brăţărilor, colierelor, fişiurilor şi altor găteli îi adăuga atît de puţin, încît treceai peste ele şi nu te opreai decît la strălucirea pielii şi a ochilor, la nobleţea portului. Totuşi, în lunea aceea s-a străduit să-şi ţină făgăduiala întrecîndu-se nu în lux, ci în simplitate. Era la modă moarul alb-rozé şi brocartul vişiniu cu buchete mici din fir de argint, pe care curtenii erau nevoiţi să le poarte de altfel fără ostentaţie, pentru a nu-l irita pe regele ţinut în chingi de o bigotă. S-a îmbrăcat cu o rochie de iarnă din mătase neagră, cu o palatină de lutru înnodată la gît cît a mers în caleaşcă, şi mănuşi lungi de piele din Spania. Corsajul cu găitane îi scotea în evidenţă subţirimea mijlocului şi un şirag de perle atrăgea irezistibil privirile asupra decolteului oval.

Cînd, ieşind din odaia ei, cu o undă de pudră de iasomie pe obraz, însoţită de chicotelile Lorettei şi Giuseppinei, veni în salonul cel mare şi îmi făcu o reverenţă de stil înalt, mi se tăie glasul.

— Ei, domnule, îmi spuse, eu neputînd să ies din starea de contemplaţie, cum ţi se pare găteala mea? Am voit să fie lipsită de orice zorzoane, ca să nu atragă privirile.

— Dumnezeule! doamnă...

— *Bellissima!* [1] şopti Giuseppina.

— *Gentilissima!* [2] răspunse ca un ecou Loretta.

— *Basta, ragazze!* [3] zise Yolande, aruncîndu-le o privire mînioasă.

Şi, bosumflîndu-se:

---

[1] *Ce frumoasă! (it.).*

[2] *Ce drăguţă (it.).*

[3] *Ajunge, fetelor! (it.).*

— Nu-ţi plac, scumpule, de stai mut ca un peşte?

I-am sărutat mîna.

— Cum să-ţi spun că îmbrăcată toată în negru eşti şi mai frumoasă? Dar ce-ai să răspunzi dacă vei fi întrebată după cine porţi doliu, deşi azi cenuşiul este culoarea de doliu?

Rîse :

— Dacă-i un curtezan, îi voi răspunde: „După iluziile domniei-tale, domnule! ”

— *Una madonna!* [1] spuse Giuseppina împreunîndu-şi mîinile.

— *Delle selte Gioie*[2] întregi Loretta.

Şi pufniră în rîs.

— *Alla cucina, voi altre!* [3] ţipă Yolande ridicînd. ameninţătoare mîna dreaptă.

Fetele o luară la fugă.

Nu greşeam întrebîndu-mă ce efect va produce la Versailles un veşmînt atît de deliberat auster pe o tînără femeie a cărei avere îi îngăduia orice fantezie.

---

[1] *O doamnă... din Cele şapte Plăceri (Bucurii) (it.);*

[2] *Aluzie la lucrarea cu mare circulaţie în evul mediu: Le sette Gioie del matrimonio (Cele şapte plăceri ale căsătoriei) (it.).*

[3] *La bucătărie cu voi (it.).*

Capitolul 7

Un incident avea să întîrzie sosirea noastră la palat. Era spre sfîrşitul lui noiembrie şi o ceaţă rece pogorîse deasupra Parisului. După ploaie, lăsîndu-se ger, o pojghiţă de polei acoperea caldarîmul străzilor. Din măsură de prevedere, credinciosul Germain înfăşurase în cîrpe copitele cailor. Dar, cînd să ieşim în strada Infernului, o trăsură de piaţă, încercînd să ne întreacă, patină pe roate şi se frecă de caleaşca noastră. Un cal îşi rupse două picioare şi a trebuit să fie deshămat. A fost o întreagă tevatură.

Pînă s-au dres stricăciunile, ni s-a părut că trece o veşnicie. Jarul din sobiţele de încălzit picioarele se stinsese. Yolande, tremurînd şi lipindu-se de mine, îşi aminti de superstiţia italienească. Îmi spuse că nu vede cum s-ar termina cu bine o călătorie care începuse sub auspicii rele şi poate ar fi mai înţelept să renunţăm la ea. Greu mi-a fost s-o conving că nu ne puteam purta cu regele la fel ca şi cu o rudă din provincie, pe cînd ea ba îi bombănea pe toţi sfinţii din paradis, patroni ai familiei sale, ba îi implora să ne ia sub aripa lor ocrotitoare.

„Apartamentul” regelui era deschis între orele şase şi zece seara. N-am putut fi acolo decît la opt şi, din întîmplare, Majestatea Sa tocmai terminase o partidă de biliard, la care îi bătuse măr pe ducii de Rohan şi de

Noailles. Astfel, suveranul – îmbrăcat simplu doar într-un gheroc cu brandeburguri, de culoarea tutunului spaniol – era voios. Socrul meu, care stătuse ca pe ghimpi în aşteptarea noastră, se grăbi să ne prezinte. Am crezut nimerit să justific întîrzierea povestind păţania căreia îi căzusem victime. Chiar dacă ne-am fi frînt gîtul, am adăugat eu, ar fi însemnat că o făceam în slujba celui mai mare dintre domnitori. Un zîmbet nedesluşit flutură pe buzele auguste, care rostiră aceste cuvinte:

— Judecînd după lipsa de grabă cu care v-aţi înfăţişat aici, domnule, nu v-aş fi crezut un curtean atît de bun.

Apoi, măsurînd-o pe Yolande, care făcea o plecăciune bine studiată:

— Fără îndoială, doamnă, marchizul face parte din acea specie de soţi care îşi ascund cu zgîrcenie comorile.

— Marchizul este un soţ foarte bun, sire, răspunse ea. Privirea regelui se înăspri:

— Ar fi de neiertat să nu fie aşa. Şi, întinzîndu-i mîna:

— Veniţi să vă prezint doamnei de Maintenon. A auzit numai lucruri bune despre domnia-voastră şi arde de nerăbdare să vă vadă.

Marchiza şedea într-un colţ al încăperii, înconjurată de vreo două, trei doamne în vîrstă, cărora veşmintele negre şi simple le dădeau o înfăţişare înţepată.

— Iat-o, doamnă, pe tînăra persoană pe care o aşteptai şi ale cărei virtuţi sînt lăudate de întreg oraşul.

— Sînt încîntată, sire, îi răspunse ea, schiţînd un zîmbet de bun venit. E foarte frumoasă şi am s-o pun să mi se spovedească spre a şti cum se fereşte de diavol, cu asemenea ochi.

— Ei comedie! continuă cel pe care l-am numit mai sus cel mai mare dintre domnitori, dacă nu prin statură, pe care şi-o înălţa cu ajutorul tocurilor, cel puţin prin putere şi geniu. Sper că sfaturile domniei-tale n-o vor smulge din starea conjugală spre a o face să intre la mînăstire. În ce-l priveşte pe soţul ei, îl voi răpi eu.

Mă luă într-o încăpere învecinată, unde se mînca şi se bea pe săturate. Se aduceau tăvi pline cu marţipan, turte şi miez de nucă fiert în apă de trandafir, iar vinurile spaniole şi cele de pe Coasta de Aur[1] se întreceau cu spumosul de Hautvillers şi de Sillery. Gloriosul monarh se arăta de o familiaritate destul de neobişnuită pentru el.

— Pe frigul ăsta de-ţi îngheaţă măruntaiele, la Prée la Fleur, nu merge decît rachiul cel curat, făcut din sîmburi de piersică şi de caisă, nu lichiorul de trandafir, care-i bun pentru femei.

Un lacheu în livrea albastră, ţeapăn ca un stîlp, îi aduse un pahar mare pe care îl dădu peste cap fără să clipească. L-am imitat cu zel şi se minună:

— Ei, drace, ştii să ţii la băutură, cum spun oamenii din Hale. E-adevărat că ai călătorit în Insule, fericitule, pe cînd regii, prin măreţia lor, sînt legaţi de ţărm. Unul dintre tovarăşii de navigaţie ai domniei-tale, domnul Ducasse[2], care este un vajnic marinar, mi-a adus odată în dar un butoiaş cu cel mai bun rachiu din Jamaica. Îl luase de la un corsar englez. Am crezut că-mi ia foc cerul gurii. Dar parcă mi s-a spus că ai intrat în Compania noastră *Assiente*? Se intenţiona chiar să ţi

---

[1] *Bourgogne.*

[2] *Jean-Baptiste DUCASSE (1646-1715), celebru navigator francez care, luînd conducerea unor piraţi, a pustiit posesiunile engleze şi spaniole din Antile.*

se încredinţeze o misiune importantă în America, pe care ai refuzat-o, mi se pare. Acum, după ce am văzut-o pe marchiză, te înţeleg, ai avut motive sentimentale. Dar e vremea să te las slobod, căci îţi faci zece duşmani pe fiecare minut de conversaţie cu mine, şi îţi vreau binele. Du-te la masa de joc şi aminteşte-ţi că îţi doresc să pierzi.

Mă lăsă făcîndu-mi un semn cu mîna. Mai mulţi curteni, care nu-l slăbiseră din ochi cît stătusem de vorbă, îl şi înconjurară.

Mă cucerise în cîteva clipe. Mai ştiam şi că, pentru a rămîne în graţiile sale, trebuia să mă arăt des la Versailles şi mu întrebam ce va spune Yolande despre o atare necesitate. Nu-i puteai ascunde nimic regelui. Mi-o dovedise în legătură cu *Assiente*. De la domnul d'Argenson, general-locotenent de poliţie, şi pînă la ultimul epistat, de la domnul Chamillart, de curînd numit ministru de război, şi pînă la cel mai umil sergent de la ţară, toţi îi erau devotaţi.

Mă poftise să joc şi dorinţa lui era o poruncă. Am străbătut mai multe săli, unde cele mai mari nume ale ţării pontau în jurul meselor. Aici, oameni în vîrstă mi-zau la „hombre” şi la „lăncier”; dincolo, gentilomi mai în putere, cu chipuri crispate, se băteau la „faraon”, „basetă” şi „hoca”.

Mi-am încercat norocul la „fluture”, ajuns de puţin timp la modă, şi într-un sfert de oră am pierdut trei sute de ludovici pe care îi luă Delfinul. Voiam să continui, cînd o mînă mi se aşeză pe umăr. Am recunoscut în ureche răsuflarea onorabilului Girolamo Farinacci.

— E bine să-i faci curte viitorului rege al Franţei, dar nici aşa. La urma urmelor, gîndeşte-te că nevasta tînjeşte poate după domnia-ta.

I-am răspuns socrului că la curtea Franţei era de prost gust să stai nedeslipit de nevastă, totuşi m-am ridicat, adăugind că Yolande era prea deşteaptă să se plictisească alături de o femeie ca doamna de Maintenon, care probabil avea minte cu carul de l-a putut cuceri pe rege.

Aceeaşi voce, care devenise un suflu, spuse:

— Ei! cine-ţi spune că Yolande mai e cu ea? Sînt mai bine de zece minute de cînd doamna de Maintenon s-a retras împreună cu Majestatea Sa.

Înainte de a istorisi evenimentul capital din acea seară, cred mai nimerit să povestesc încă de pe acum, reproducînd cele spuse de ea mai tîrziu, ce se întîmplase cu Yolande de cînd o lăsasem lîngă confidenta regelui.

— Doamnă, începu să-i vorbească aceasta, n-am deloc de gînd să te sîcîi cu întrebări de prisos. Slăbiciunea mea este că mă interesează cinstea pretutindeni unde o întîlnesc, într-o vreme cînd atîţia alţii nu fac decît să se dedea viciului. Curiozitatea mea, sper, nu te va supăra. Altminteri te rog să mi-o spui deschis. În tot cazul, crede-mă că pentru nimic în lume nu mi-aş îngădui să întrec limitele bunei-cuviinţe.

Yolande zîmbi.

— Cine n-are nimic de ascuns, doamnă, nu se teme de nimic.

— Iată cel mai frumos răspuns din lume. Nu mă aşteptam la altceva din partea domniei-tale şi, fiindcă te văd bine înarmată, voi trece la atac. De ce, atît de tînără şi de o frumuseţe în plină înflorire, ai venit la palat îmbrăcată toată în negru? Nu crezi că asemenea port întunecat se potriveşte mai bine unor persoane care au trecut de vîrsta bucuriilor? ...

Şi, zîmbind pe rînd doamnelor care şedeau în jurul ei:

— Spunînd aceasta n-am vrut să vă jignesc, bunele mele prietene, pentru că mă vîr şi pe mine în aceeaşi categorie.

— Întrebarea domniei-voastre, doamnă, spuse Yolande, cere un răspuns fără înconjur. Tinereţea, pe care mi-o recunosc, şi frumuseţea, pe care aveţi bunătatea să mi-o acordaţi, au un caracter dacă nu agresiv, cel puţin insolent. Socot că, nici una, nici cealaltă nu pierd dacă se îmbină cu modestia.

Doamna de Maintenon răsuflă uşurată.

— Ah! copila mea, dacă locul unde ne aflăm nu ne-ar îndemna la reţinere, te-aş îmbrăţişa. Mă pot lăuda, cred, că în tinereţea mea eram însufleţită de aceleaşi simţăminte, dar meritul meu era mai mic, deoarece nu aveam nici pe departe atîta farmec ca domnia-ta. E-un noroc să fi îmbucat întîi pîine neagră? Nu ştiu, dar a fost cazul meu. Fără avere, eram sortită călugăriei şi am fost salvată de mînăstire în extremis de un nefericit care n-avea nimic altceva în afară de minte. Domnia-ta ai avere, un soţ chipeş şi nobil, pe care îl iubeşti, şi bănuiesc că te temi şi de Dumnezeu; iată tot atîtea temeiuri pentru o viaţă fericită.

Yolande mi-a mărturisit că, în clipa aceea, un fior îi trecu prin şira spinării. Îşi făcu semnul crucii, şi doamna de Maintenon se arătă îngrijorată ca o mamă:

— Te-ai albit la faţă, frumoasa mea. Ţi-e rău? Yolande îşi reveni îndată.

— Nu, doamnă, o simplă presimţire, nimic mai mult. Mama, care şi-a petrecut toată tinereţea în Italia, susţine că, aşa cum nu trebuie să vorbeşti de funie în casa spînzuratului, este mai prudent să nu rosteşti cuvîntul fericire în faţa oamenilor fericiţi.

Declaraţia ei fu primită cu o strîmbătură din nas.

— Doamne! copila mea, eşti oare superstiţioasă? Ce păcat! Îngăduie-mi să-ţi spun că asemenea trăsnăi sînt nedemne de o minte înţeleaptă ca a domniei-tale. Să rezumam: aşa cum le învăţ şi pe fetele mele de la Saint-Cyr, pentru o femeie cinstită fericirea nu poate fi despărţită de îndeplinirea îndatoririlor faţă de ţară, cu alte cuvinte de virtute. Mi-ai vorbit de prudenţă. Dacă e-adevărat că ea este mama înţelepciunii, aş adăuga că, pentru o femeie, virtutea constă mai cu seamă în a fugi de ispită atunci cînd crede că n-o va putea învinge. Nu trebuie să-l înfrunţi pe diavol.

Aici ajunsese conversaţia cînd regele se apropie cu ducele de L... (Nu-l pomenesc decît printr-o iniţială, deoarece, avînd să mă plîng de el, numai faptul de a-i scrie numele întreg m-ar face să-mi fiarbă sîngele în vine.)

Doamna de Maintenon se ridicase, ca şi însoţitoarele sale, la vederea suveranului, care rostea cu tonul său firesc majestuos:

— Ei bine, doamnă, eşti mulţumită de noua cunoştinţă de lîngă care mă mustră cugetul să te smulg?

— Ah! sire, meritele acestei copile mi-au depăşit speranţele. Să dea Domnul ca regatul măriei-tale să nu aibă decît asemenea femei desăvîrşite!

— Nu-mi vorbi de rău supusele, doamnă. Printre ele există mai multe soţii dăruite cu toate virtuţile decît ar putea crede răutatea oamenilor... Dar să mergem grabnic să-l întîlnim pe cancelar.

Şi regele se întoarse spre ducele de L...

— Cred, domnule, că nu o vei supăra pe marchiza de la Prée de la Fleur mai mult decît se cuvine. Cel mai bun lucru pe care l-aţi avea de făcut este să o

conduceţi lîngă soţul ei, căruia îi acordăm înalta noastră stimă.

Ducele făcu o reverenţă, eu l-am imitat şi regele se îndepărtă, cu doamna de Maintenon umblînd cu paşi mărunţi alături de el, în ciuda faptului că, îngrăşîndu-se, începuse să fie mai greoaie.

Nu-l voi descrie pe ducele de L..., care în seara aceea avea să provoace o întîmplare atît de nefericită pentru mine. Domnul de La Bruyère avusese grijă s-o facă puţină vreme înainte de a muri, şi, dacă portretul n-a fost adăugat la ultima ediţie a *Caracterelor*, deşi făcea înconjurul saloanelor unde stîrnea batjocura celor de faţă, este că era prea asemănător şi editorul se temea să nu fie ciomăgit. Îl voi reproduce aici:

Lycidas s-a născut om cu noroc. Nu există favoare pe care să n-o socotească sub meritele sale. O prepeliţă să-i cadă din cer gata friptă, că începe să strige: „Slabă pricopseală, aş fi avut nevoie de două." Moşteneşte o sută de mii de livre de la un văr din provincie şi, pentru a intra în posesia averii, trebuie să străbată cincizeci de leghe cu poştalionul, şi iată-l că se văietă: „Ce obrăznicie pe ticălosul ăsta să-şi dea sufletul la o asemenea depărtare încît mă face să-mi rup şalele." Dacă un curtean, care trebuia să ţină sfeşnicul la ceremonia pentru culcarea regelui, se fereşte să vină din pricina unui afurisit de guturai care l-ar putea face să strănute în obrazul Majestăţii Sale, atunci, la vremea potrivită, el se află acolo pentru a primi toate laudele. Se mîndreşte de un lucru care pe altul l-ar ruşina; este atît de plin de sine încît nu-l atinge ridicolul; vanitatea lui îl face invulnerabil. Asta nu înseamnă că natura l-a încărcai cu darurile sale. Are nasul lung şi ascuţit; este mai degrabă scund; îşi umple

ciorapii cu păr de cal spre a-şi umfla picioarele subţiri ca de cocoş. Se crede însă cel mai seducător dintre bărbaţi şi siguranţa lui neclintită îl preface în ceea ce nu este. Iată-l făcînd pe încîntătorul pe lîngă o ingenuă, o cochetă, o mironosiţă. Într-atît de mare îi este încrederea în sine încît nici nu-i trece prin minte că ar putea da greş. Pînă şi platitudinea cuvintelor lui îl slujeşte, deoarece nu este socotit drept primejdios. Dar este, şi doamna îşi dă seama prea tîrziu. Regele îi acordă ascultare şi lîngă el face pe sfîntul. Mai e nevoie de altceva? Incapabil să facă nici cel mai mic lucru bun, se crede bun la toate. Fălos de nimicnicia sa, datorează o fericire insolentă norocului de neînţeles.

Aşa era prăpăditul eşantion al nobilimii de curte sau, mai bine spus, prostul îngîmfat căruia, în termenii cei mai lăudabili faţă de mine, suveranul îi încredinţase sarcina de a o conduce pe Yolande lîngă soţul ei. Însemna să nu-l cunoşti bine gîndindu-te că îşi va îndeplini rolul ca un om bine crescut. Era prea încredinţat că prin stirpea şi geniul său se ridica mult peste toţi cei care nu aveau rangul de duce, prea înrădăcinat în certitudinea că un bărbat arătos ca el nu putea fi respins de femei, spre a nu se fi simţit atins de observaţia regelui prin care i se arăta c-ar putea fi supărător.

În mintea lui i se părea deci nimerit, înainte de toate, să amintească acestei neştiutoare soţii a unui neînsemnat marchiz ordinea precăderilor şi ierarhia demnităţilor. După care, desigur, dacă ea avea bun simţ, nu putea decît să simtă înalta cinste de a se lăsa păpată.

Voi întregi tabloul adăugind că ducele de L... se apropia de vîrsta ingrată de cincizeci de ani, îşi vîrîse în

mormînt primele două soţii şi, însurat din nou cu o bogată orfană de neam mare, de peste şase luni o ţinea pe cea de-a treia victimă închisă în casă, sub pretextul unei sarcini greu de suportat. Aş mai putea spune că avea dinţii stricaţi, dar ce importanţă are! nimic nu-i face pe viteji să-şi piardă curajul.

După cum mi-a mărturisit, din clipa în care regele o lăsase cu ducele, Yolande avusese presimţirea că se va întîmpla un lucru neplăcut. Personajul îşi dădea ochii peste cap în faţa ei, ţîşnindu-şi falca înainte, se ridica şi se legăna în vîrful pantofilor, strîmba cu dispreţ din buze şi chicotea. Se întoarse la vorbele regelui, răstălmăcindu-le pentru a se umfla în pene.

— Majestatea Sa, spuse el cu glas mieros, nu se înşală niciodată asupra meritelor celor care îl slujesc. Îl stimează pe soţul domniei-voastre. În ce mă priveşte, pe mine mă iubeşte. Hi! hi!

Acest „hi! hi! ” o izbi atît de mult pe Yolande, încît rămase de gheaţă, pe cînd bădăranul continuă, fără să-i pese:

— Pot spune chiar că se arată îndatoritor faţă de mine peste limita pe care cineva ar putea-o bănui. Ce mai încolo şi-ncoace! Mă număr printre rarii privilegiaţi ale căror cereri nu prind mucegai în caseta regală.

Chipul Yolandei rămînea de piatră şi, fără îndoială, ducele văzu în tăcerea ei un semn de admiraţie, deoarece socoti că a venit momentul să mai facă un pas înainte în atingerea scopului său:

— Aş îndrăzni să vă spun, doamnă, că cel mai vădit semn care i-a adus soţului domniei-voastre stima regelui ţine de faptul că a putut obţine mîna unei femei ca domnia-voastră.

Ridicarea din umeri prin care interlocutoarea sa răspunse la acest compliment grosolan nu-l descurajă, ci, dimpotrivă, avu drept efect să-l facă mai îndrăzneţ.

— Se vede totuşi limpede, continuă el, că farmecul şi strălucirea domniei-voastre v-ar fi îndreptăţit să ţintiţi mai sus.

— Aflaţi, domnule, spuse Yolande, că nu cer nimic mai mult de la viată decît să rămîn în starea în care mă aflu.

— Şi eu, răspunse ducele, cunosc pe cineva care ar fi...

În clipa aceasta, un firicel de vînt, strecurat prin pervazul unei ferestre, îi provocă un strănut straşnic. Scoase o batistă de borangic, tivită cu dantelă, îşi vîrî în ea nasul borcănat şi îl şterse cu mare zgomot.

— Noroc, domnule, rosti Yolande abia ţinîndu-şi rîsul, nerăbdătoare să se vadă scăpată de acest pisălog.

Pentru cele ce au urmat, voi transcrie acum, dacă nu mă înşală memoria, istorisirea Yolandei chiar cu vorbele ei:

— Dumnezeule! ce caraghios era, preaînaltul şi prea-puternicul duce de L..., cu batista în mînă, cu nasul încă plin, suflîndu-l şi înăbuşindu-se, totuşi fără să se dea bătut şi, în ciuda nenorocitului de guturai înfundat, grăbindu-se să prindă mîna de ajutor pe care i-o întinsei cu nevinovăţie! – «Norocul meu, spuse el, ah! doamnă, este doar acela de a vă lăuda farmecele, de a vă face să gustaţi toate plăcerile pe care un duce şi pair pe deasupra le poate dărui, de a vă adora în taină, de a pune să se construiască doar pentru domnia-voastră un templu retras închinat Amorului, unde, cu îngăduinţa domniei-voastre, voi aduce sacrificii celui mai puternic dintre zei. Nimeni nu

iubeşte, n-a iubit şi nu va iubi vreodată ca mine. Nimeni nu va fi iubită ca domnia-voastră.» Din plicticos, devenea odios, şi am socotit că voi ieşi din încurcătură luîndu-l peste picior. – «Oare îmi istorisiţi o poveste, domnule? Dacă-i aşa, aveţi bunătatea şi spuneţi-mi cine-i autorul ei. E un om curtenitor, sînt de acord, dar mă tem să nu căpătaţi un guturai rebel, care are efectul de a întuneca mintea, aşa că nu ştiu cum să vă îndemn mai bine să fugiţi cît mai departe de această fereastră, pe unde pătrunde un firicel de aer vătămător.» – «Ce n-aş face să vă fiu pe plac? » continuă omul nostru făcînd cîţiva paşi, dar în aşa fel încît, aflîndu-mă înghesuită într-un colţ, îmi era cu neputinţă să mă eliberez fără a-l constrînge să dea îndărăt. Atunci, nu mai m-am putut stăpîni şi mi-a sărit muştarul. «Uite ce e, domnule, i-am spus cu răceală, guturaiul ăsta vă întunecă oare într-atît judecata, încît vă face să vă purtaţi cu mine întocmai ca un grăjdar cu o bucătăreasă? » Departe de a-l potoli, aceste cuvinte par să-l incite şi mai tare. Sîngele i se ridică la cap; ochii i se injectează; îmi aruncă în obraz o răsuflare urît mirositoare. – « Ah! doamnă, nu vă mai apăraţi. Veţi fi a mea, ştiu bine. Ascultaţi-mă cu atenţie. Mîine, la orele patru, vă aştept pe aleea de pe malul Senei să ne înţelegem asupra viitoarei noastre întîlniri.» O asemenea neruşinare mă lasă fără glas. Izbutesc totuşi să-mi revin îndeajuns pentru a-l înştiinţa că era mai bine să curmăm vorba. Pare să nu mă audă. Ochii îi ies din orbite. Îmi atinge mîna. Atunci, ce vrei dragul meu Fortunat? Nu mă mai pot abţine. Acest duce şi pair, care se poartă cu mine ca un mitocan, merită o lecţie. Atingerea mîinii lui umede m-a făcut să-mi ies din ţîţîni. Trag bine aer în piept, şi trosc! pleosc! preaînaltul şi

preaputernicul duce de L... primeşte o admirabilă pereche de palme, cu faţa şi cu dosul mîinii.

Zarurile erau aruncate. Un asemenea tărăboi la Versailles şi încă în apartamentul regelui! Mai multe perechi, trecînd prin încăpere, asistaseră la scenă. În jur izbucniră exclamaţii. Yolande, dîndu-l la o parte pe curtezanul opărit, străbătu cu capul sus două sau trei săli, zărindu-mă cînd mă ridicam de la masa de joc, veni la mine, tremurînd toată, apoi, liniştindu-se aproape pe loc, începu să rîdă. Nu rîdea cu gura închisă, ci pe faţă, tare, hohotea chiar de rîs, şi nu izbutea să se oprească. O priveam fără să înţeleg nimic şi o admiram. Frumoasă mai era, Yolande a mea, în această criză de veselie nestăvilită, căruia nu-i găseam nici o explicaţie şi care atrăgea toate privirile spre ea! În sfîrşit, cu umerii scuturaţi de un ultim hohot, îmi spuse:

— Adineauri i-am trîntit domnului duce de L... o nemaipomenită pereche de palme.

Nu a socotit de cuviinţă să-mi spună în şoaptă această uluitoare veste, aşa încît mai multor persoane din jurul nostru nu le scăpară nici un cuvînt. De altfel ea rosti mai departe cu acelaşi ton:

— Mai e nevoie să adaug că manierele lui grosolane cereau o asemenea replică? Am fost grav jignită. Domnule, judecă singur ce urmare vrei să dai acestei întîmplări.

Un murmur străbătu sala. Pînă şi jucătorii de cărţi îşi întrerupseră partidele pentru a comenta evenimentul. Cumpănind între mînie şi uimire, m-am străduit să-mi păstrez sîngele rece şi să spun:

— Gîndiţi, doamnă, că trebuie să-i cer socoteală ducelui de L...?

— Eşti un om de onoare, îmi răspunse ea.

Şi, arătînd cu bărbia în direcţia pe unde o văzusem venind:

— Îl găseşti acolo.

Mă pregăteam să pornesc în căutarea lui, cînd am simţit că cineva mă trage de mînecă şi îmi şopteşte în acelaşi timp la ureche:

— Nu face nebunii. E în joc viitorul dumitale. Ducele îi dă agheasmă doamnei de Maintenon în fiecare duminică, şi regele nu-i refuză nimic. Ce-ţi pasă că i-a spus Yolandei vorbe legănate? Nici nu se sinchiseşte de el, după cum a şi dovedit-o. Mai bine spune-i ducelui orice-ţi trece prin minte, că soţia domniei-tale este tare de ureche, că nu a înţeles bine ce i-a spus şi că, la fel ca şi domnia-ta, este necăjită pentru afrontul făcut.

Era socrul meu în ochii căruia am văzut o nelinişte care m-a scos din sărite.

— Vă sînt îndatorat, domnule, i-am răspuns, dar chestiunea aceasta nu mă priveşte decît pe mine.

I-am întors spatele. Am străbătut o sală, apoi alta. Pe măsură ce înaintam, rumoarea sporea. Prindeam din zbor cîte un: «Sînteţi sigur? ... Ducele de L... da! ... Acea micuţă doamnă! ... Nu mai spune! uite-l pe soţul ei...» Tărăboiul devenea un scandal.

În cea de-a treia sală, nişte gentilomi îl înconjurau pe duce. La sosirea mea, cîţiva dintre ei se dădură la o parte, putînd astfel să-l cercetez în voie pe prăpăditul erou al clipei. Îşi ţinea o batistă pe falca dreaptă. Drace! Yolanda mea dragă nu-i trăsese o palmă în glumă. Batista era pătată de sînge şi am înţeles că inelul împodobit cu un diamant mare, pe care nu şi-l mai scotea din deget de la logodna noastră, pricinuise rana.

Gloriosul duce de L... nu se mai ţinea atît de ţanţoş în urma încercării prin care trecuse şi de care putea fi scutit, dacă ştia să se poarte. Ochii lui, de obicei lipsiţi de expresie, aruncau priviri pierdute. Îşi clătina capul de la dreapta la stînga, întocmai ca un automat, de parcă s-ar fi temut ca nu cumva, asmuţită de Yolande, să apară vreo Furie cu şerpi în loc de păr şi cu un bici în mînă. Asculta, cu o ureche îngăduitoare şi totodată distrată, mărturiile de simpatie ce i se aduceau, cu atît mai nesincere cu cît erau călduroase.

Nu mă cunoştea şi, văzînd că mă apropii, crezu că voiam să-i fiu prezentat spre a mă alătura trupei adulatorilor săi. O vagă lucire îi însufleţi privirea; îşi umflă pieptul şi îşi luă o poză dintre cele mai trufaşe, continuînd să-şi tamponeze cu batista obrazul lovit. Cu toate acestea, dat fiind că o tăcere bruscă se aşternu în jurul său, păru tulburat, şi, maşinal, se dădu un pas îndărăt. Abia atunci i-am spus, cu glas potolit:

— Domnule duce, sînt marchizul de la Prée de la Fleur, şi bănuiesc că ghiciţi ce aştept de la domnia-voastră. La odioasa purtare pe care aţi avut-o faţă de soţia mea, pot spera că nu veţi adăugi jignirea de a-mi refuza o reparaţie?

Bietul om! Provocarea mea era atît de neprevăzută pentru el, încît, fiind pe deasupra şi gutunărit, înghiţi în sec şi fu cît pe ce să se înăbuşe. Apoi sughiţă, îşi rîcîi gîtlejul, scuipă în batistă, ceea ce îmi îngădui să văd tăietura însîngerată de pe obrazul său. În sfîrşit, cu ochii înroşiţi, năucit, aruncînd priviri disperate, îşi regăsi un rest de semeţie şi bîlbîi cu glas spart:

— Bine îţi sade, domnule, să iei partea unei scorpii care a vrut să mă ucidă.

La asemenea mîrşăvie, nu m-am putut opri să nu ridic din umeri şi să-i răspund pe tonul cel mai rece:

— Domnule, dacă ridicolul ar ucide, desigur aţi fi de mult mort.

Obrăznicia îl trezi.

— Iată un lucru care întrece orice limită, domnule. Veţi fi înştiinţat despre dispoziţiile pe care le voi lua, prin domnul conte de Landreville, aici de faţa.

— Sluga, domnule duce, am spus pe cînd martorul despre care vorbise se înclina. În ce mă priveşte, vă voi transmite condiţiile mele prin marchizul de Septsorts, pe care mă grăbesc să-l vestesc chiar acum.

Capitolul 8

Girolamo Farinacci, care mă urmărea pas cu pas, fusese de faţă la sfada mea cu ducele. Fără să sufle o vorbă, se ţinu mai departe ca o umbră de mine cînd l-am bătut pe umăr, pentru a-l ruga să mă asiste, pe Fabrice de Septsorts, aşezat la o masă de joc îndepărtată. Preacinstitul Fabrice era în cea mai bună dispoziţie de pe lume, deoarece tocmai cîştigase cinci sute de pistoli la „faraon” şi obrazul lui lătăreţ, se lumină aflînd gîlceava.

— Pe cinstea mea! va fi primul prilej ce mi se oferă de a fi martorul unui prieten într-un duel împotriva unui duce, spuse el. Pe Landreville îl cunosc: nu-i decît un fanfaron care se slujeşte de sabie ca de coada unei mături. Dacă-i trăsneşte prin cap să se încaiere cu mine, poate să se roage lui Dumnezeu pentru iertarea păcatelor.

Nu era totuşi într-atît de nebun să nu-mi facă această declaraţie decît în şoaptă, aruncînd în jur o privire plină de neîncredere.

— Iar în ce-l priveşte pe duce, dragul meu, n-aş da o para chioară pe şansa pe care ar avea-o faţă de dom-nia-ta.

Vorbi şi mai încet:

— Dar regelui nu-i place să i se calce poruncile în picioare. Mi-e teamă că va interzice acest duel şi mai degrabă te vei trezi la Bastilia decît pe terenul de

luptă... Oricît de mult m-ar costa, marchize, sînt omul domniei-tale. Mă duc să stau de vorbă cu Landreville.

După care se aşeză şi continuă să joace. Socrul meu se înfipse dinaintea mea:

— Ginere, îmi spuse cu o voce care abia se făcea auzită, te-am pus în gardă şi totuşi te-apuci să faci pe grozavul cu unul din oamenii cei mai bine vîrîţi pe sub pielea regelui. Credeam că te-ai cuminţit. Văd bine că m-am înşelat şi bănuiesc că ţi-ai pierdut capul. Ţin însă la fericirea fetei mele şi, chiar dacă va trebui să-mi pierd jumătate din avere, îţi jur că nu te vei bate în duel.

Nici el, nici eu nu ne-am dat seama că Yolande se apropiase de noi. Avea desigur auzul foarte ascuţit dacă a putut auzi ultimele vorbe rostite de tatăl ei, întrucît, luîndu-l drăgăstos de braţ, îi spuse:

— *Caro babbo*[1], vrei ca fata ta să fie dezonorată, batjocorită, arătată cu degetul? Un bărbat a avut faţă de mine o purtare lipsită de respect, şi puţin îmi pasă dacă este duce, pair, grande al Spaniei, sau dacă poartă cingătoarea albastră a nobililor. Soţul meu a fost jignit prin mine. M-am măritat cu el deoarece ştiam că nu se teme de nimic, şi ar fi în stare, din dragoste faţă de mine, să facă aceleaşi isprăvi ca şi Rolando lui Ariosto şi Rinaldo lui Torqualo Tasso. Şi, în clipa cînd trebuie să-mi dea dovada că nu m-am înşelat asupra lui, dumneata vrei să-şi plece steagul dinaintea unui moşneag libidinos?

Era atît de sigură de dreptatea ei, încît nici măcar nu ridica tonul. Îşi rostise pledoaria cu o voce limpede, legată. Patima nu-i aprindea ochii, dar o cunoşteam destul de bine pentru a şti că în toată fiinţa ei mocnea

[1] *Dragă tata (it.).*

flacăra mîniei. Nici tatăl ei nu se înşela, fiindcă dădu din cap, grijuliu să n-o contrazică.

— Capito, carrisima! Bene! Benissimo! [1]

Şi, în acelaşi timp, după zîmbetul din colţul gurii, mi-am dat seama că era gata să-i facă fiicei sale toate jurămintele din lume, fără să aibă de gînd să şi le ţină.

— Bine, spuse Yolande. Să plecăm.

Acasă, îmi povesti păţania cu de-amănuntul. Era încredinţată că izbutise să cîştige bunăvoinţa doamnei de Maintenon şi aceasta îi va apăra cauza pe lîngă rege, împotriva tuturor.

— Fortunat, nu te lăsa călcat în picioare de un nemernic.

Chiar dacă aş trăi o sută de ani, nu voi uita niciodată noaptea aceea. Nu-mi făceam nici o iluzie asupra soartei care mă aştepta, şi n-aş fi jurat că, în ciuda siguranţei sale, Yolande îşi făcea vreuna. Era însă de ajuns s-o ţin în braţe şi nu mai ştiam pe ce lume mă aflu.

Dimineaţa următoare avea să se transforme pentru mine într-un adevărat torent de evenimente. Încă de la ora opt, sosi un valet al socrului meu. Aducea o scrisoare prin care eram sfătuit să nu-mi părăsesc domiciliul sub nici un motiv, în aşteptarea unor ştiri de mare importanţă. *Signor conte* d'Ognissanti nu-şi pierduse timpul degeaba. Nu i-am comunicat Yolandei sfatul lui, deoarece dormea încă. La ora zece, un alt valet, trimis de Fabrice de Septsorts, îmi înmînă un bilet prin care eram informat că un epistat al poliţiei venise la prietenul meu să-l ducă la Bastilia. Prin cîteva rînduri, scrise în grabă pe un colţ de masă, mi se vestea că poate nu era încă prea tîrziu sa-mi şterg urma. Nefericitul Septsorts, victimă a prieteniei! După

[1] *Am înţeles, scumpa mea! Bine! Foarte bine! (it.).*

o jumătate de oră, un al treilea valet îmi transmitea uluitoarele scuze ale contelui de Landreville care, întemniţat şi el la Bastilia, îşi exprima regretul că nu-şi va putea îndeplini misiunea pe care i-o încredinţase ducele de L...

Abia atunci m-am crezut dator s-o informez şi pe soţia mea, şi purtarea ei a răspuns aşteptărilor mele. La început rămase înmărmurită, apoi mi se aruncă la piept, îşi petrecu braţele în jurul gîtului meu şi spuse:

— Fortunat, Septsorts are dreptate, nu-i nici o clipă de pierdut. Trebuie să pleci.

Voiam să-i răspund că un exil voluntar însemna să mă las izgonit din ţară, dar ea îşi aşeză o mînă peste gura mea.

— Nici o vorbă, stăpînul meu. Ascultă-mă. Regele, curtea, oraşul, tatăl meu, soarele şi stelele nu înseamnă nimic pentru mine. Tu eşti inima, sîngele, viaţa mea, tot ce am mai scump pe lume ca şi în ceruri. Mai bine să mor în clipa asta decît să mă despart de tine o singură zi! Toate argumentele pe care le poţi aduce sînt zadarnice. Plec împreună cu tine. Fără caleaşca; am pierde prea mult timp. Porunceşte-i îndată lui Germain să înşeueze trei cai: doi pentru noi şi unul pentru el. Am să mă pregătesc de plecare. Voi lua cu mine diamantele. Tata se va ocupa de treburile noastre.

Îmi eliberă gura şi o întrebai unde ne vom duce. Rîse.

— Unde altundeva decît în Italia? Acolo am zeci de unchi şi de veri. Pune-ţi cizmele. În mai puţin de zece minute trebuie să fim pe cai.

O priveam cu admiraţie. Nici nu-i trecea prin minte că ideea ei putea fi nesăbuită. Mă iubea; nu voia în ruptul capului să fie despărţită de mine; cum mă

puteam împotrivi? Partea nesocotită din planul ei îmi stîrnea gustul de aventură. Nu era ea însăşi o aventură şi încă cea mai îmbătătoare? «Orice femeie este o aventură, îmi spusese tata în epistola-testament. Important este să nu fie plicticoasă.» Ah! n-aveam de ce să mă tem că Yolande ar fi fost plicticoasă, şi, într-adevăr, pe lîngă plăcerile pe care mi le dăruia cu prisosinţă, ce însemna oare viaţa nesărată a hărţuielilor de la curte, plină de capcane, de zîmbete mieroase şi de purtări afectate, în care triumfau înşelătoria şi prefăcătoria? Într-o săptămînă sau două, am putea ajunge în Italia. Italia! La acest cuvînt, scăldat în soare, pe cînd Parisul se bălăcea într-o negură geroasă, închipuirea mi se înfierbîntă.

— Mă duc să pregătesc caii, i-am spus.

Mă îmbrăţişă încă o dată şi îmi şopti:

— *Voglia mi sprona, Amor mi guida e scorge*[1]. *Caro mio*, e din divinul Petrarca. Pe curînd, în faţa grajdurilor.

Tocmai cînd să pun mîna pe clanţa uşii, aceasta se mişcă, uşa se deschise şi apăru socrul meu. Yolande alergă îndată spre el şi începu să turuie:

— Spune drept, *babbo*, tu ai mijlocit ca să împiedici duelul, după cum ne-ai prevenit? Dacă-i aşa, deşi te iubesc din inimă, află că te voi blestema. Cum de ţi-ai putut închipui că voi accepta să-mi văd soţul întemniţat, smuls de lîngă mine pentru luni, sau poate pentru ani de zile? Îţi atrag atenţia că nu voi îngădui una ca asta. Plecăm amîndoi, chiar în clipa asta, şi dacă n-ai să mă mai vezi cît vei trăi, să ştii că-i numai din vina ta. Nu e nevoie să te rog să ai grijă de avutul nostru. Asta-i tot ce ştii să faci.

---

[1] *Dorinţa îmi dă pinteni, Dragostea mă călăuzeşte şi mă poartă (it.). (N. A.).*

Girolamo Farinacci nu era omul care să se lase intimidat atît de uşor şi răspunse calm:

— Mai întîi, îmbrăţişează-ţi tatăl.

Însă el fu acela care o îmbrăţişa pe Yolande.

— Şi pe urmă, cine ţi-a spus că soţul tău va fi aruncat în temniţă? Nici vorbă de aşa ceva şi te rog, fetiţa tatii, să-ţi păstrezi sîngele rece.

Ea se burzului şi îşi dădu frîu liber mîniei.

— Dar Septsorts, dar Landreville...

— Copilă dragă, la vîrsta ta ar trebui să ştii că în această lume plină de nedreptate există două măsuri şi două greutăţi, după cum eşti bogat sau calic, senior sau coate-goale. Figuranţii plătesc pentru cei ce deţin primele roluri şi neprihăniţii pentru vinovaţi. Septsorts şi Landreville urmau să fie martori, unul, al soţului tău şi, celălalt, al ducelui de L... Ducele e bine văzut la curte şi tatăl tău se bucură de mare trecere, fiindcă niciodată nu s-a dat îndărăt să satisfacă vreo cerere cînd tezaurul era secătuit. Iată de ce nici ducele, nici marchizul nu vor intra în pensiune la Bastilia. Ne-am înţeles deci. Recunosc că am intervenit pe lîngă persoane sus puse pentru ca acest duel să nu poată avea loc.

— *E una vergogna!* [1] strigă Yolande.

Socrul meu clătină din cap.

— Gîndeşte-te bine, fata mea. Nu se ştie niciodată, nici cine va trăi, nici cine va muri. Închipuieşte-ţi că, printr-o nenorocire, soţul tău n-ar fi scăpat teafăr din această încăierare. N-ai fi fost oare îndreptăţită să-mi reproşezi că n-am făcut nimic să te feresc de văduvie? Admit că Fortunat avea cele mai multe şanse să iasă victorios. Dar şi-ar fi pus capul în joc dacă l-ar fi trimis

---

[1] *E o ruşine (It.).*

pe duce pe lumea cealaltă. N-am vrut să-şi asume asemenea risc.

— Ai greşit.

— Haide, haide! Ascultă-mă pe mine. Încă de aseară regele a aflat totul şi a fost apucat de o furie fără margini. Din fericire, ai ştiut cum s-o farmeci pe doamna de Maintenon. Fă un mic efort şi gîndeşte-te bine. Majestatea Sa a interzis duelul. Cînd ordinele lui sînt încălcate, suveranul socoate nu numai că are dreptul, dar şi datoria să-l pedepsească cu străşnicie pe vinovat. Mai întîi rosteşte: «Toţi să fie duşi la Bastilia! » Ducele, intrînd în acest grup, şi-a adus aminte la vreme că gherocul lui cu patent îi îngăduie să intre la orice oră la rege. După ce şi-a oblojit rănile, s-a folosit de acest privilegiu spre a cere audienţă printr-un bilet trimis cancelarului Pontchartrain, lucru care i-a fost acordat. S-a prezentat în faţa doamnei de Maintenon, cu capul învelit tot în feşi. Cînd l-a văzut, regele, ieşindu-şi din reţinerea obişnuită, a izbucnit în rîs. Un rege care rîde este dezarmat. – «Te dor cumva dinţii, domnule? » l-a întrebat. – « Nu, sire», răspunde individul. în chip firesc, doamna de Maintenon, cancelarul şi chiar scribii au crezut că pot rîde într-un singur glas. Dar Ludovic şi-a încruntat sprîncenele şi a spus mai departe, cu ton sec: «Mi s-a spus, domnule, că, în ciuda poruncilor mele, ai primit să te baţi în duel.» Nefericitul se roşeşte sub oblojeală, începe să se bîlbîie, îşi recunoaşte vina, adaugă că ar prefera să-şi înfigă un pumnal în inimă decît să nu fie pe placul regelui. «În acest caz, explică-te, domnule, şi dă-ţi cuvîntul că nu vei măslui adevărul.» Tremurînd, ducele se încurcă în încercarea sa de a se justifica, din care reiese că marchiza de la Prée de la Fleur s-ar fi supărat degeaba de nişte nevinovate cuvinte galante şi că

soţul doamnei, alarmat mai mult decît era nevoie, l-ar fi provocat aruncîndu-i în faţa cuvinte jignitoare. «Bine, spuse regele, dar mi-ai călcat poruncile. Ar trebui să te trimit la Bastilia să meditezi în taină la datoriile domniei-tale faţă de coroană. Luînd în consideraţie căinţa domniei-tale, te voi ruga doar să te retragi la moşie şi să aştepţi acolo bunăvoinţa noastră.» Ducele, bolborosind mulţumiri şi asigurări de devotament, dispare, mai mult mort decît viu, şi regele declară incidentul închis, poruncind: «Ceilalţi, la Bastilia.» Nu era vreme de stat pe loc. Azi, dis-de-dimineaţă, m-am dus la Pontchartrain. Îmi povesteşte toată scena de ieri şi îmi mărturiseşte că-i pare rău pentru soţul tău, al cărui tată i-a fost prieten. Îl implor să pună o vorbă bună pentru ginerele meu. La început se ascunde pe după degete, dar apoi, cînd să plec, îmi spune că regele fiind furios, numai doamna de Maintenon ar putea să înduplece augusta asprime. Alerg la doamna marchiză, care mă primeşte cu cea mai mare bunăvoinţă de pe pămînt. «Ducele de L... s-a purtat ca un adevărat bădăran, îmi spune ea, este un desfrînat din speţa cea mai rea, dintre aceia care se travestesc în oameni cucernici. Îmi place cînd virtutea se răzvrăteşte împotriva viciului. Poate, pusă în aceeaşi situaţie, aş fi procedat ca şi fiica domniei-voastre, pe care m-ar întrista foarte mult s-o văd nefericită pentru că s-a apărat împotriva atacurilor unui pehlivan. Vă făgăduiesc că voi vorbi cu regele.» Şi i-a vorbit. A căpătat iertarea lui Fortunat. Nu va fi tîrît la Bastilia.

— Ah! *babbo*, oftă Yolande cu ochii scăldaţi în lacrimi, iartă-mă că m-am îndoit de tine.

— Ei, asta-i! spuse el, bătînd-o uşor pe obraz, dar stai că n-am isprăvit. Un duce şi pair este trimis în surghiun. Şi-a meritat soarta. Totuşi, oricît de dreaptă ar fi

fost cauza, soţul tău este acela care l-a provocat la duel. Monarhul nu suferă să nu i se dea ascultare. Graţie doamnei de Maintenon, Fortunat a fost lăsat în libertate. Cu toate acestea domnitorul nu-l socoteşte spălat de păcate. Vrea să-l pună la încercare, pentru-a fi sigur de credinţa lui. Compania *Assiente*, prin gura lui Crozat, i-a propus o misiune de cercetare în America. Se va duce acolo, va întocmi un raport asupra celor văzute, va propune toate reformele pe care le va crede necesare, absolut numai în scopul de a reduce mortalitatea captivilor. Majestatea Sa a hotărît să i se dea, din caseta sa personală, o sumă de cinci mii de livre, drept gratificaţie, înainte de plecare, şi aceeaşi sumă la înapoierea lui. Nu e o pedeapsă, ci un act de mărinimie!

La ultimele vorbe rostite de tatăl ei, Yolande se schimbă la faţă. Îl luă de braţ şi îl strînse cu putere.

— Tată, asta înseamnă că Fortunat va trebui să părăsească Franţa şi eu voi fi despărţită de el?

Girolamo Farinacci îşi ridică ochii în tavan.

— Îţi spun încă o dată, fata mea, că Majestatea Sa îi face soţului tău o adevărată favoare. Dacă Fortunat îşi îndeplineşte cu succes misiunea, la întoarcere i se va deschide în faţă calea spre cele mai înalte onoruri.

— Fie! exclamă Yolande, dar dacă soţul meu este nevoit să ia drumul mărilor, voi pleca şi eu cu el. I-am spus asta încă înainte de a ne cununa.

— Din nefericire, lucrul acesta nu este cu putinţă, spuse tatăl ei cu glas blajin. O femeie de rangul tău nu e făcută pentru traiul la bordul unei corăbii de trafic cu negri. Viaţa ta va fi în primejdie.

— Ei, puţin îmi pasă dacă mor, strigă ea, măcar sînt lîngă soţul meu! Tată, nu tu trebuie să hotărăşti lucrul acesta, ci el.

Bancherul făcu un gest împăciuitor cu mîna.

— Să nu ne certăm fără rost. Am fost pus să făgăduiesc că-l voi conduce pe soţul tău pînă se va îmbarca. Vom fi escortaţi de un epistat şi doi arcaşi de strajă. Casa a şi fost pusă sub supraveghere, şi aşa va rămîne pînă la plecarea noastră. Dar, *cuor mio*[1], poţi merge cu noi pînă la Nantes şi să te înapoiezi împreună cu mine. Plecarea este sorocită pentru mîine dimineaţă. Mi-am dat cuvîntul că vom trece bariera înainte de amiază.

Yolande alergă spre mine, mă cuprinse de umeri şi, înfigîndu-şi ochii într-ai mei, mă întrebă cu glas înăbuşit:

— Fortunat, te învoieşti să mă laşi singură?

— Nu.

— Ah! ştiam eu. Ascultă-mă, tată. Mă voi duce la doamna de Maintenon. Mă voi arunca la picioarele ei. Mă va înţelege.

— Nu vei face altceva decît s-o mîhneşti, fata mea. Pentru ea, ca şi pentru rege, afacerea de la Prée de la Fleur este încheiată. Ar fi primejdios s-o mai scormoneşti. Regele a dat dovadă de clemenţă. Vrei să-l socotească pe soţul tău un răzvrătit? Gîndeşte-te la soarta acelui biet ministru al finanţelor, care a aşteptat douăzeci de ani pînă să moară între cei patru pereţi ai temniţei. Dacă Ludovic se supără, iscăleşte ordinul de arestare.

Yolande îşi ascunse capul în mîini şi şuieră printre degete:

— Şi dacă-i voi spune marchizei că aştept un copil?

---

[1] *Sufletul meu (it.).*

Girolamo Farinacci mă privi năucit. Şi cu eram la fel. L-am auzit spunînd în şoaptă: *Dio mio!* [1] pe cînd îmi îmbrăţişam soţia, şi mi se păru cu avea ochii umeziţi.

După asemenea mărturii de duioşie, am vrut să aflu data aproximativă cînd voi deveni tată. Îngînă ceva nedesluşit despre începutul verii. Eram în noiembrie. Răspunsul ei dădea loc unor îndoieli.

— Yolande, draga mea, eşti sigură de ceea ce spui?

Am simţit cum trupul i se încrîncenă în braţele mole.

— Ţi-ai pierdut cumva încrederea în mine, domnule?

O îmbrăţişă şi tatăl ei.

— Cine oare ar putea să n-aibă încredere în tine, *bellissima*? Lucrul pe care ni l-ai dezvăluit mă face să sar în sus de bucurie, mă face să nu ştiu ce să mai spun, dar îmi şi dă de gîndit. Începutul sarcinii este o perioadă grea pentru o femeie. Trebuie să se ferească de orice imprudenţă, de orice oboseală, altfel poate pierde copilul. Cît ai fi de nenorocită în cazul cînd, crezîndu-te mai puternică decît eşti, ai ajunge aici! Iată de ce mi se pare cu neputinţă nu numai să-ţi asumi riscul unei lungi călătorii pe mare, dar şi să faci istovitoarea deplasare de la Paris la Nantes în caleaşcă. Ai nevoie de linişte, de odihnă. Un an trece repede. Fortunat va face într-un fel să scurteze durata şederii lui în America. La întoarcere, un copilaş frumos îşi va întinde braţele micuţe spre el şi va putea să-i ceară orice.

Chipul soţiei mele se crispă. Se desprinse din braţele lui spre a mă privi în tăcere, apoi, într-un tîrziu, spuse:

— Lăsaţi-mă. Da, lăsaţi-mă în pace amîndoi. Simt nevoia să fiu singură.

---

[1] *Dumnezeule! (it.).*

Ieşi. Tatăl ei clătină din cap, îşi ţuguie buzele şi şopti:

— Îmi place mai mult cînd sporovăieşte. Să nădăjduim că odată cu maternitatea va deveni mai puţin neînduplecată. Ginere, în ce te priveşte, iată un motiv în plus să ai grijă de averea domniei-tale, şi cred că vei veghea asupra ei, gîndindu-te pe deasupra că a mea va aparţine fiului domniei-tale... Mai am să-ţi spun că, din porunca regelui, nu-ţi este îngăduit să ieşi din această casă decît pentru a lua calea spre Nantes. Mă duc deci chiar acum la Crozat să iau instrucţiunile pe care ţi le dă Compania. Apoi trec iarăşi pe la cancelar, care trebuie să-mi dea brevetul regelui prin care eşti trimisul lui acreditat pe lîngă autorităţile spaniole şi celelalte din Lumea Nouă. Mă voi înapoia după-amiază.

Îşi răsuci vîrfurile mustăţilor, îşi trecu degetele prin barbişon şi plecă, foarte mulţumit de sine.

Nu aveam aceleaşi motive de desfătare ca şi el. În mai puţin de un ceas, am fost purtat de la cea mai nebunească speranţă la cea mai crudă realitate. Yolande îmi dovedise tăria dragostei sale, propunîndu-mi să lase totul spre a mă urma, şi mă vedeam constrîns să plec departe de ea, fără să ştiu cînd aveam s-o mai văd iarăşi. Voi fi tată, şi această veste, care ar fi trebuit să mă umple de bucurie, îmi sporea întristarea. Nu-mi voi vedea copilul la naştere. Poate nu-mi va fi dat să-l cunosc vreodată. Ştiam cît de multe primejdii pîndeau o călătorie în America şi dacă, timp de şapte ani, îmi surîsese norocul, nu era nevoie decît de o întîmplare nefericită ca viaţa mea să fie legată de un fir de păr. Din nou marea şi oamenii se vor ridica împotriva mea. Războiul era pe cale să izbucnească iarăşi. Voi izbuti oare, şi de data asta, să înfrîng soarta care îşi bătea joc de mine? Puteam să păstrez

dragostea unei femei atît de pătimaşe ca a mea şi pe care n-aş fi părăsit-o decît dacă s-ar fi trecut peste trupul meu? O seară fusese de ajuns pentru a dărîma edificiul unei fericiri care, cu o zi înainte încă, mi se părea aşezat pe temelii solide. Mă dobora sentimentul neputinţei mele.

În clipa aceea, Loretta şi Giuseppina intrară în salon, mergînd cu paşi mărunţi şi şuşotind. Zărindu-mă, îşi iuţiră pasul şi izbucniră în rîs înainte de a ieşi din încăpere.

În spatele uşii închise, li se mai auzea încă rîsul, care apoi se stinse. Chiar şi cînd cerul este întunecat, aceste fiice ale soarelui rîdeau de toţi şi de toate. Aveau oare dreptate să nu privească viaţa decît ca pe o comedie?

Capitolul 9

A doua zi, o caleaşca purtînd blazonul contelui d'Ognissanti, care îl înfăţişa pe Sfîntul Petru cu cheile raiului, trecu de Versailles pe la ora zece şi o luă pe drumul către Rambouillet. Era atît de frig, încît dubla ţîşnitură de aburi formată de răsuflarea cailor se prefăcea îndată în cristale de gheaţă care le îmbroboneau boturile. Alături de mine, încotoşmănat pînă la urechi într-o şubă moscovită de blană, socrul meu bombănea şi suduia la fiecare hurducătură provocată de hîrtoapele drumului.

— Pe toţi sfinţii părinţi, fiule, ai fi putut aştepta măcar pînă venea timpul frumos ca să te iei la harţă cu prăpăditul ăla de duce. Oricum ar fi, pe un asemenea ger de crapă pietrele, chiar dacă nu voi căpăta o aprindere de plămîni, oricum o să-mi rup oasele înainte de a sosi la Nantes.

Rămîneam surd la văicărelile lui. Prin geamurile aburite, mă uitam la copacii despuiaţi de frunze, la pămîntul uscat, la cerul apăsător brăzdat de zborul corbilor. Urgia iernii premature se potrivea cu această privelişte pustiită. Îmi scoteam o mănuşă şi îmi duceam mîna la nări pentru a sorbi parfumul de mii de flori pe care Yolande îl folosea de curînd, în locul apei de anghel[1]. Închideam ochii şi mi se părea că o strîng în braţe. Aş putea uita vreodată acea ultimă noapte

[1] *Garoafe (Diantus barbalus).*

dinaintea unei despărţiri despre care nu ştiam cînd va lua sfîrşit? Nici ea, nici eu n-am închis un ochi şi, în revărsatul zorilor, mi-a făcut o mărturisire uluitoare:

— Fortunat, nu pot să te las să pleci fură să-mi descarc conştiinţa de o minciună. Ieri, de faţă cu tata, ţi-am spus că aştept un copil. Nimic nu mă îndreptăţea să fac asemenea afirmaţie. Ca să-ţi spun cinstit, nu era adevărat, dar acum sînt sigură că este aşa... Taci... Trebuie să te pregăteşti de plecare. Du-te şi nu te mai întoarce în odaia asta. Vreau să iei cu tine imaginea femeii ce te iubeşte învăluită într-o penumbră care o înfrumuseţează, şi nu pe aceea a unei bocitoare, cu obrazul nepudrat şi fără „muscă”, în lumina unei dimineţi tulburi care întunecă tenul.

Ce să cred despre această sinceritate tîrzie? Aveam să fiu tată, sau nu? I-am răspuns, îmbrăţişînd-o pentru ultima dată:

— Yolande, îmi vei dărui un fiu.

Am părăsit odaia şi nu m-am mai întors. În capul scărilor, verişoara Apollonie, plîngînd, gemînd şi trăgîndu-şi nasul, juca pentru mine, adaptînd-o împrejurărilor, penultima scena din *Atalia*:

Vezi, Doamne, cîtă jale şi spaimă m-a lovit;
Alungă de la dînsul blestemul ei cumplit!

Babbo, care mă aştepta în călească, îmi spuse, satisfăcut:

— *Grazie al cielo!* Fiica mea a înţeles situaţia. Nu mă aşteptam la altceva din partea ei, fiindcă o ştiu fată deşteaptă. De altfel, dragul meu, să nu te sperie prea tare misiunea asta. Cred că ţi-ai dat scama cît e de onorabilă. Pe o corabie cu catarge puternice şi cu vele bune, daca puneţi capul drept pe Lumea Nouă, în două

luni puteţi ajunge acolo. Să socotim trei sau patru luni pînă isprăveşti călătoria de inspecţie, şi două pînă te întorci. În mai puţin de un an ai terminat treaba şi vei sosi tocmai la timp cînd se va naşte *bambino*. Dacă te învoieşti să-i fiu naş, îl voi boteza Jérôme.

Îşi mîngîia barbişonul, încîntat. I-am răspuns sec că n-aveam aceleaşi motive ca şi el pentru a deborda de mulţumire, şi mi se părea că merge prea departe luînd cu atîta uşurinţă o nenorocire care o lovea şi pe fiica lui. Atunci îşi drese glasul şi îmi declară că nu-l cunoşteam bine, că de multă vreme luase hotărîrea să nu se revolte împotriva inevitabilului şi necazul lui, oricît de puţin se vedea, nu însemna că este mai mic.

— Înţelege-mă, ginere. De ieri încoace admirabila mea soţie plînge într-una de ţi se frînge inima. M-am străduit cît am putut s-o potolesc. A hotărît să ţi se citească o slujbă la biserică în fiecare săptămînă cît vei lipsi. Aşa e făcută lumea: femeile să se roage, bărbaţii să treacă la fapte. În ce mă priveşte, cred că am făcut ce-am putut mai mult să te ajut.

L-am întrebat dacă ştia pe ce corabie mă voi îmbarca.

— Nu ştiu nici cu mai mult decît domnia-ta. Vom afla abia la Nantes. Am aici trei scrisori cu peceţi care nu trebuie să fie deschise decît de agentul Companiei *Assiente*, cînd vom ajunge acolo. Te aşteaptă o surpriză mare: acest agent este un vechi prieten de-al domniei-tale, căpitanul Fulminet. Anul acesta soţia lui i-a dăruit un al zecilea urmaş şi acum nu mai colindă mările.

— Păcat!

Doar atît am spus. Căpitanul Fulminet! Încă îl mai auzeam, dragul de el, cum mă făcea „pirat sentimental” şi îmi spunea cu o undă de îngăduinţă, în

care mi se părea că desluşesc un dram de invidie, că ştiusem cum să-mi „umplu anii cei mai frumoşi”. Auzindu-i numele, imaginile trecutului îmi năvăliră în minte: *la Pétulante*, care ştia atît de bine să ţină piept vîntului, Justin Colinet, secundul cel flegmatic, ucis de piraţii din Salé, şi voiosul locotenent Pigache, şi Taillebois, chirurgul filozof, amîndoi aruncaţi drept hrană peştilor oceanului, şi blondul şi cutezătorul şi veselul Sosthène, victimă a urzelilor tenebroase ţesute de perfidele creole Eponine şi Valérie.

Purtat pe valul amintirilor, n-am mai scos nici un cuvînt pînă la ieşirea din Paris, cînd tovarăşul meu de drum rupse tăcerea.

— În legătură cu Crozat, vreau să-ţi spun că nu m-am înşelat. Ştie cine se ascundea sub masca vestitului căpitan Lafortune. Mi-a spus-o cînd mi-a încredinţat scrisorile şi m-a lăsat să înţeleg că era pe deplin lămurit la acea şedinţă a Companiei *Assiente*, unde ai pledat cu atîta căldură în apărarea cauzei negrilor. Acum pricepi că orice împotrivire din partea domniei-tale ar fi fost zadarnică? Mă are la mînă şi domnia-ta n-ai voie să crîcneşti. Mi-a vorbit pe şleau. Aşa cum a declarat şi la şedinţa aceea, unde te-ai dat în vileag cu atîta imprudenţă, ştie că, prin trecutul domniei-tale, nimeni n-ar fi fost mai potrivit să adune informaţiile care vor contribui la bunăstarea Companiei. Dacă cearta blestemată cu ducele de L... nu i-ar fi slujit intenţiilor sale, era hotărît să te silească la un tîrg: fie să primeşti misiunea care ţi se propusese, fie să te demaşte, cu toate consecinţele dezastruoase pe care asemenea dezvăluire le putea aduce după sine. N-ai ce să regreţi.

Mi-am încleştat pumnii. Trebuia să recunosc că situaţia era fără ieşire. Dar că n-aveam ce regreta, aici

bătrînul o cam lua razna. Drumul devenea din ce în ce mai rău. O zdruncinătură mai puternică decît altele îl aruncă spre mine. Blestemă, iar eu îl dădui la o parte fără blîndeţe, insinuînd cu ipocrizie că dacă Majestatea Sa i-ar fi încredinţat sarcina de administrator al întreţinerii drumurilor, riscurile lui de a ajunge zob la Nantes ar fi scăzut simţitor. Bombăni şi se încinse într-o tăcere morocănoasă, ruptă doar, din cînd în cînd, de cîte un solilocviu în care îşi descărca arţagul.

O osie ruptă şi un cal rănit la genunchi întîrziară sosirea noastră la Nantes. Cînd ajunserăm la porţile oraşului, vremea se îmblînzise. Încă din ajun, o ploaie subţire şi îndărătnică desfundase drumurile aproape cu desăvîrşire. Trecînd prin băltoace, roţile ferecate ale caleştii noastre împrăştiau în jur jerbe de apă noroioasă. Pe străzile oraşului, pe malul fluviului mîlos, caldarîmul alunecos lucea sub un cer de plumb.

Aubert Fulminet locuia la capătul insulei Feydeau, într-o casă frumoasă, zidită din piatră de talie. Faţada nobilă, împodobită cu ferestre înalte şi balcoane de fier forjat, se sprijinea pe un subsol înălţat peste care se ridica parterul. Acesta avea trei uşi, sub arcade în plin cintru, cu batanţii din mici geamuri dreptunghiulare, deasupra cărora erau nişte mascaroane înfăţişînd capete groteşti. Germain, care făcea pe vizitiul, sări de pe capră şi deschise portiera. Girolamo Farinacci coborî şi scoase un fluierat de admiraţie.

— Nemaipomenit! Negoţul cu negri e mănos. Desigur, au existat mici profituri pe barba Companiei.

Fostul căpitan al corăbiei *la Pétulante* ne primi în cabinetul său, care dădea spre Loara, plină ca un arici de ţepii nenumăratelor catarge ale corăbiilor. Cred că voise să-şi reconstituie cabina de comandă întocmai aşa cum era ea la bordul corăbiei. Am recunoscut nu

fără emoţie astrolabul, busola, blana de tigru aruncată pe un fotoliu şi proiecţia lui Mercator înfiptă în ţinte pe un perete. Tot acolo mai era şi rastelul pentru arme – puşca, pistoalele, sabia şi cornul cu praf de puşcă –, o panoplie unde, în jurul unui scut din trestie împletită avînd în mijloc o mască cu coarne şi colţi de fiară, erau aşezate arcuri, suliţe, sarbacane şi două săbii cu tăişul scurt şi lat, numai bune de retezat capetele, aşa cum văzusem destule la regele Lolo.

Vajnicul căpitan Fulminet mergea spre cincizeci de ani. Se ridicase de la masa de stejar sculptat, unde scria cu o pană mare de gîscă şi, pe obrazul uscăţiv, în ochii săi ca acvamarina, regăseam acelaşi aer de semeţie calmă pe care i-l văzusem pe mare, în clipele de primejdie. Părul era ceva mai cărunt pe la tîmple, decît cu doi ani în urmă, cînd, întors din America, dăduse ordin să se lege nava la cheiul Madeleine. Era le fel de înalt, mereu drept ca un i, lat în umeri, cu pieptul vînjos.

Văzîndu-mă, fu cît pe ce să se pornească pe rîs, dar prezenţa jupînului Girolamo îl îndemnă să-şi ţină firea, ceea ce şi făcu, tuşind forţat.

— Dragă marchize, spuse el, – deoarece am aflat de noul titlu pe care îl porţi în urma dispariţiei regretatului domniei-tale tată – ce întîmplare fericită îmi oferă prilejul de a te revedea?

Îmi întinse amîndouă mîinile. Socrul meu se gîndi că era cazul să reteze orice demonstraţie de prisos şi să venim la fapte. Îşi înşiră numele şi titlurile, spuse că eram ginerele său, că făcea parte din consiliul Companiei *Assiente*, că venise să-l vadă, în persoana căpitanului Fulminet, pe delegatul Companiei la Nantes, că la urma urmelor nu era de nici un folos să vorbească înflorit şi pe ocolite despre mine, în sfîrşit

că, făcînd o poznă la Curte, fostul căpitan Lafortune fusese adus la Nantes nu de zeiţa Fortuna.

— În ciuda acestor lucruri, încheie socrul meu, Majestatea Sa, în marea lui bunătate, l-a însărcinat cu o misiune de încredere, care îl va purta din nou pe mare. Va fi de ajuns să o ducă la îndeplinire cu zel, spre a recîştiga bunăvoinţa domnitorului.

— Straşnic! spuse domnul Fulminet, sînt convins cu o va îndeplini cu falā, întrucît îl cunosc bine. Oamenii sînt plini de slăbiciuni, domnule. A mea este că nu încetez să mă interesez de aceia cărora le-am îndrumat primii paşi pe puntea unei nave şi care, din această pricină, au fost în oarecare măsură fiii mei spirituali. Şi am plăcerea să vă declar că ginerele domniei-voastre a fost unul dintre cei mai străluciţi sublocotenenţi ai mei. Este un marinar fără pereche, înzestrat cu un simţ deosebit al navigaţiei şi care a ştiut repede să comande o corabie fără să aibă nevoie de ajutorul cuiva.

— Făcînd ce ştim cu toţii c-a făcut, îl întrerupse socrul meu, încruntîndu-şi sprînceana, mi-ar fi plăcut mai mult să fi fost un nepriceput. Dar să lăsăm vorbele deşarte. Iată aici trei scrisori cu peceţi, dintre care două mi-au fost date de domnul Crozat şi a treia de cancelar. Domnia-voastră trebuie să le deschideţi şi să ne încunoştinţaţi despre cuprinsul lor.

Domnul Fulminet desfăcu peceţile primei scrisori, începu s-o citească, ridică sprîncenele şi un val de mulţumire îi năpădi chipul pe măsură ce citea mai departe. După ce isprăvi, mă bătu cordial pe umăr.

— Prietene dragă, dă-mi voie să te felicit, deoarece vei face o treabă bună. Asta-i o scrisoare de împuternicire, în formă de memoriu, prin care purtătorul ei este autorizat: *primo*, la o simplă lovitură

de tun şi după ce va fi arborat pavilionul naţional, să viziteze orice corabie care face negoţ cu negri, pentru a verifica dacă toate lucrurile sînt în ordine şi dacă prizonierii se bucură de un tratament omenesc; *secundo*, în cazul cînd întîlneşte în cale nave inamice, să tragă în ele cu tunurile, să le abordeze, să le captureze, sa le ia încărcătura şi, eventual, să le scufunde fără preget întru gloria regelui; *tertio*, să treacă negreşit atît pe la cele opt direcţii locale ale Companiei *Assiente*, cît şi pe la comisarii generali ai susnumitei companii în Indiile Occidentale; *quarto*, şi în concluzie, să întocmească un raport amănunţit asupra rezultatelor misiunii şi să prezinte orice sugestie, propunere sau remarcă tinzînd să înlesnească o bună dezvoltare a negoţului între regatul Franţei şi America.

Îmi întinse scrisoarea şi adăugă:

— Iată o misiune pentru care nimeni nu mi se pare mai potrivit decît domnia-ta.

Mai auzisem refrenul acesta şi din gura lui Crozat şi confirmarea nu avea darul să mă încînte.

— Ceea ce mă miră, spuse mai departe fostul meu instructor, este că numele domniei-tale nu figurează pe hîrtie. În douăzeci şi cinci de ani de meserie, nu-mi amintesc să fi văzut măcar o singură scrisoare de împuternicire dată în alb. Bănuiesc că celelalte scrisori vor lămuri enigma.

A doua, semnată nu de Pontehartrain, ci de Crozat, arăta că, „din raţiuni de stat” şi din porunca regelui, pe toată durata călătoriei, marchizul de la Prée de la Fleur va adopta numele de război de Le Gendre, viconte de Tous-les-Saints.

— *Madonna*! exclamă signor Farinacci cu voce acră. Crozat ăsta crede că-şi poate bate joc de mine fără teamă. O să-şi muşte degetele.

Eu însă preferam să intru pe făgaşul glumei şi, pufnind în rîs, i-am atras atenţia:

— Pe toţi dracii, domnule, nu-i prima dată cînd mă voi ascunde sub un nume de căpătat şi mi se pare că ai de ce să te mîndreşti. Mă jigneşti făcînd pe supăratul.

Tăcu, înciudat, pe cînd Aubert Fulminet, rupînd peceţile ultimei scrisori, mă vesti că urma să mă îmbarc în curînd pe *Vulcain*, navă de trei sute de tone, prevăzută cu treizeci şi şase de tunuri şi un echipaj de o sută două zeci de oameni.

Şi spuse mai departe:

— Mii de trăsnete! te poftesc să nu te plîngi, marchize dragă. E o corabie de patru ani, pîntecoasă atît cît trebuie şi înzestrata cu vele frumoase. Nu-i văd bine pe barbarii care ar vrea să o atace. Poate să ia murele la babord şi la tribord ca popa şi parcă suflă toţi îngeraşii să-i umfle pînzele. Stai! nu ţi-am spus totul. Ţi se acordă dreptul de autoritate asupra căpitanului, cu care, de altfel, ai să te înţelegi ca sabia cu teaca, deşi odinioară a fost superiorul domniei-tale ierarhic. Îi mai ţii minte pe domnul Dufourneau?

Locotenentul Dufourneau! Era într-adevăr o veste bună. Locotenentul Dufourneau, cel care mă iniţiase în tainele negoţului cu negri, bărbatul pe care obrazul său ciuruit îl făcuse să se închine la altarul lui Venus-cea-tuciurie, cel care, prin mijlocirea mulatrului Ovidiu, crezînd că-mi va salva viaţa trimiţîndu-mă la *scăpaţi*, m-a împins pe calea care avea să-l prefacă pe un sublocotenent aproape novice în căpitanul Lafortune! În schimb, aflînd în amănunţime în ce consta misiunea mea, n-am mai avut motive de bucurie. Pentru a duce la capăt o asemenea întreprindere, aveam nevoie nu de opt sau nouă luni, cum îi plăcea să creadă

vicleanului meu socru, ci de cel puţin doi ani, şi poate chiar mai mult. Cum se va împăca Yolande cu o despărţire atît de lungă, chiar presupunînd că îmi va dărui un fiu? Veştile din Lumea Nouă în Europa soseau rar sau aproape deloc, din pricina corsarilor sau a piraţilor, care le făceau calea nesigură. N-ar fi oare îndreptăţită să mă vadă înecat, spînzurat de o vergă, torturat, decapitat, fript la foc domol, devorat de un trib de canibali?

M-am hotărît să-mi ascund amărăciunea şi, cum gazda noastră, îndeplinind un rit pe care nu-l uitasem, ne îmbie să ne încălzim cu o rachie care, de la început, mi-am dat seama că era amestecată cu praf de muschetă, am dat pe gît unul după altul două pahare mari, pe cînd socrul meu, încă de la prima înghiţitură, se înecă şi tuşi de-ţi rupea inima.

Am făcut faţă şi cinei la care domnul Fulminet a ţi-nut să ne poftească. Nouă drăcuşori, din cei zece pe care i-i dăruise soţia lui, Perpélue, aşezaţi în jurul mesei după înălţime, oacheşi ca nişte pui de ţigan, se întrecură în a imita ţipete de animale. Mai puţin sever decît se arăta cu mateloţii de pe la Pétulante, tatăl îi lăsa să-şi facă de cap de-ţi venea să crezi că te afli pe arca lui Noe. Perpélue era o femeie durdulie, nu numai creolă, ci chiar metisă după toate aparenţele. Nu mi s-a părut că are, aşa cum îmi spusese Sosthène Goujet la Santo Dominguo, „nişte ochi să scoale un om din morţi”, ci mai degrabă o graţie mlădioasă, o lîncezeală blîndă în atitudini şi gesturi, în stare să tulbure minţile unui bărbat. Înainte de sfîrşitul cinei, cu un zîmbet fluturat pe buze se ridică de la masă, unduindu-şi şoldurile de matroană, se întoarse cu ultimul născut, a cărui piele mi se păru mai tuciurie decît a fraţilor şi surorilor sale, şi începu să-l alăpteze fără nici o jenă.

Îmi amintesc pieptul ei plin, care din pricina şirului de naşteri nu mai era obraznic, aureola vineţie a sfîrcului, gura mică şi lacomă a pruncului. Cum să nu-mi zboare gîndul spre copilul pe care Yolande poate îl purta în pîntece, şi care era al meu? Din fericire, domnul Fulminet avu gîndul cel mai bun să-mi umple paharul de îndată ce rămînea gol, şi vinul săltăreţ din împrejurimile oraşului Nantes, numit butaş-greu sau viţă-albă, se urcă iute la cap şi alungă orice întristare.

Vulcain era ancorat în rada cea mare de la Paimboeuf şi domnul Fulminet îmi propuse să mă ducă să-l vizitez a doua zi dimineaţă. Aveam de străbătut douăsprezece leghe, să trecem Loara cu bacul şi scaunul cu două roate în care eram purtaţi fu cît pe ce să se răstoarne în fluviul umflat de ploi.

Socrul meu, invocînd cele şase zile de călătorie care îi rupseseră şalele, refuză invitaţia şi făcu vînt epistatului şi celor doi arcaşi de pază. Ploaia încetase, dar apa năpădise mare parte din cîmpie. Drumul era tăiat în mai multe locuri. Am fost nevoiţi s-o luăm pe nişte drumeaguri desfundate. La fel de nepăsător faţă de primejdiile uscatului, cît şi faţă de dezlănţuirea valurilor, tovarăşul meu, clătinîndu-se la fiece hîrtop ca o barcă pe furtună, îmi vorbea despre *Vulcain*. Corabia, împrumutată de rege, era înarmată pentru luptele cu piraţii. Împreună cu două nave din Saint-Malo, *Saint-Charles* şi l'Aimable, se întorsese de curînd dintr-o campanie de optsprezece luni în mările sudului, de unde adusese pepite de aur, lingouri de argint şi piaştri preschimbaţi în Peru pe pînză din Bretania, oglinzi din Saint-Gobain, ceasornice din Blois şi drugi de fier din Normandia. Printre oamenii de la bord era şi o companie formată din cincizeci de ostaşi din garda-marină, foarte mîndri de uniforma lor albastră,

de ciorapii roşii şi de tricornul cu pene. De fapt, aproape toţi erau nişte derbedei, care nu ştiau să facă nici cel mai mic nod de foarfecă sau să lege volta la baba, pe care ar fi bine să nu-i slăbesc din ochi, nişte beţivani, nişte candidaţi la spînzurătoare, avînd doar meritul că ştiau să se bată. Singurul mijloc de a-i pune cu botul pe labe era, cînd s-ar ivi prilejul, să spînzuri unul sau doi, prinşi în flagrant delict de călcare a disciplinei.

Tot vorbind aşa, ajunserăm la Paimboeuf, care nu era nimic altceva decît un sat mai mare, cu cîteva zeci de căsuţe învelite cu ţiglă, nişte hambare din scînduri care se foloseau la magaziile pentru mărfuri şi o biserică fără stil, totul înşiruit dinaintea unui mic port pe jumătate înnămolit. Caii poştalionului nostru se opriră în faţa unui han numit *La Ursa Mare*, din care ajungeau pînă în stradă frînturi de cîntece şi rîsete. Am recunoscut melodia pe care o auzisem de atîtea ori pe *le Fulminant* din gura cîrmaciului Jacques Dufour, zis Manila, fugit de pe galere.

Ce cătai tu la fîntînă?
Fir-ai să fi, Marion?
Ce cătai tu la fîntînă,

Mă dusei ca s-aduc apă.
Stăpîne, drăguţul meu,
S-aduc apă din fîntînă.

Manila, care avea o voce profundă de bas, de zornăiau geamurile, îşi punea în cîntec tot sufletul său aspru şi naiv. La „Ursa Mare” nu erau decît nişte behăitori îmbuibaţi de vin, aparţinînd echipajelor unor nave aflate în radă şi care se îmbătau cu dichis.

Intrasem în sala înţesată de fum, în urma domnului Fulminet, şi am putut vedea pe dată că, deşi nu mai cutreiera mările, „şeful” nu pierduse nici un dram din autoritatea lui. Plimbîndu-şi privirea calmă peste capetele băutorilor şi fumătorilor de pipă, bătu o dată straşnic cu pumnul în masă, făcînd să se clatine paharele şi sticlele. Cei care cîntau în cor amuţiră. Se aşternu o oarecare tăcere.

— Băieţi, întrebă el atunci cu glas tunător, sînt printre voi oameni de pe *Vulcain*?

Se auziră nişte înjurături şi un om se ridică, se clătină pe picioare, sughiţă şi, cu limba împleticită, întrebă:

— Ce-aveţi cu ăia de pe *Vulcain*?

Domnul Fulminet îl apucă de guler.

— Tu eşti unul dintre ei, ticălosule, şi te clatini pe picioare, halal matelot pe o corabie a regelui. Am să te pun în lanţuri.

Alţi trei, îmbrăcaţi doar cu o vestă scurtă, un brîu de lînă şi bonetă de piele cu boruri mari, se ridicară în picioare.

— Şi noi, domnule, şi noi sîntem, spuse unul dintre ei, care părea mai puţin beat decît ceilalţi.

— În cazul acesta, urmaţi-mă, toţi patru. Veţi trage tare la lopeţi şi ne veţi conduce la bord.

Oamenii se supuseră mormăind, pe cînd în jurul lor reîncepură rîsetele şi cîntecul:

Dar cine vorbi cu tine?
Fir-ai să fii, Marion!
Cine-ţi vorbi la fîntînă?

Vreo douăzeci de bastimente de toate tonajele erau ancorate în rada cea mare – nave-barc,

brigantine, barchentine, barcazuri, fregate şi chiar o navă cu bordul înalt, de vreo cinci sute de tone. Începuse refluxul. Apa era liniştită. Sub cerul noros, nici un firicel de briză nu legăna pavilioanele care cădeau nemişcate de-a lungul saulelor. Pe cînd cei patru vlăjgani vîsleau de zor, domnul Fulminet îmi arătă corabia *Vulcain*.

— Nu poţi spune că ţi-am îndrugat poveşti, ai? Cu asemenea sculă viaţa-i frumoasă. Stă aici de-o lună. I s-au reparat catargele, i s-a curăţat puntea. Nu găseşti corabie mai mîndră în toate porturile Franţei şi ale Navarrei. A fost vopsită proaspăt şi i s-au primenit velele! Toate manevrele la locul lor! O carenă solidă! Ce-ai de zis? Bucuros ţi-aş lua locul, dar de-acum înainte sînt osîndit să păşesc *in aeternum* pe uscat.

N-am îndrăznit să-i răspund că i-aş fi cedat cu plăcere locul acesta blestemat, care avea să mă despartă de femeia pe care o iubeam. Nu m-ar fi înţeles, el care, în ciuda celor zece copii, nu cunoştea femeie şi iubită mai frumoasă decît marea şi nu simţea că trăieşte cu adevărat decît pe puntea dunetei, comandînd manevrele şi dînd ordine prin portavoce.

Ne apropiam de corabie. Domnul Fulminet avusese grijă să ia o lunetă. O desfăcu şi, lipindu-şi ochiul drept de lentilă, îmi spuse:

— Îl zăresc pe domnul Dufourneau. Se plimbă-n lung şi-n lat pe puntea pupa.

Îmi întinse instrumentul şi desluşii limpede silueta celui care mă scosese din cala *Fulminantului*, unde mă războiam cu guzganii, în aşteptarea unei soarte nemiloase. Mi se păru că nu se schimbase, mereu drept ca un băţ şi cu bărbia în vînt. Nu departe de el, cîteva grupuri formate din mateloţi şi cei din garda marină discutau cheltuindu-se în gesturi. Domnul

Dufourneau părea să nu-i ia în seamă, cînd un tunar, în aparenţă foarte ocupat cu fixarea unor piese ale afetului, sări asupra lui şi îl trînti la pămînt. Dispărură în spatele bordajului, dar mai mulţi oameni veniră în ajutor şi vedeam cum sclipesc şi se răsucesc în aer săbii, prăjini, manivele, într-o învălmăşeală ameţitoare. La vederea acestui spectacol, vocabularul marinăresc îmi veni spontan pe buze:

— Pe toate tunurile din Brest! am strigat, dar e-o adevărată răscoală!

Domnul Fulminet lua luneta şi, potrivind-o, şuieră printre dinţi, apoi vorbi ca pentru el:

— Smintiţii! Am spus eu că vreo douăzeci dintre ei voiau să-şi ia tălpăşiţa, pasămite că s-ar fi isprăvit croaziera şi cînd colo mai au de făcut încă o lună de serviciu. Domnul Dufourneau a refuzat să le plătească restul de soldă înainte de a li se termina angajamentul. Jumătate din echipaj este pe uscat. Or fi vrut să profite de asta ca să-l silească... Dar sînt nebuni de legat! Uite-l pe unul care ridică o toporişcă de abordaj. O să-l omoare... Ah! se amestecă şi preotul. A dat la o parte toporişca zevzecului. Un dominican! ce zici de asta? Îi îmbrînceşte pe ceilalţi. Ce bărbat! L-a ridicat pe Dufourneau. Îl reazimă de catargul artimon. Hei, vîsliţi mai repede! ... Bătaia e-n toi, dar mă tem să nu ajungem prea tîrziu ca să mai luăm parte la serbare.

Domnul Fulminet, care nu putea fi niciodată luat pe nepregătite, avea două pistoale vîrîte la brîu, ca în vremurile bune de pe *la Pétulante*. Nu eram mai departe ca la o jumătate de bătaie de puşcă de *Vulcain* cînd ochi şi trase! L-am întrebat asupra cui.

— În vînt, îmi răspunse el.

În sfîrşit, ne-am lipit de navă. O scară de funie era agăţată de coastele ei. Domnul Fulminet o apucă cu o mînă şi cît ai clipi fu pe punte, unde îl urmai.

Aşa cum prevăzuse, era prea tîrziu pentru a sluji cauza ordinei. Rebelii înfrînţi luau drumul calei, unde aveau să fie puşi în lanţuri. Erau doi morţi şi vreo zece răniţi. Duhovnicul corăbiei mergea de la unul la altul şi, cu toate că scăpase teafăr, sutana lui albă era pătată de sînge. Domnul Dufourneau, stînd tot sprijinit cu spinarea de artimon, părea să aibă capul spart, şi chirurgul, aplecat deasupra lui, vorbea despre un picior rupt făcînd o schimă de nemulţumire.

— Bietul băiat e rău de tot. Cred că rana de la cap nu va avea urmări grave, dar cine poate şti?

După ce pansă rana, îi dădu să tragă pe nas nişte săruri. Domnul Dufourneau deschise în sfîrşit ochii, roti în jur o privire tulbure şi murmură:

— Sublocotenent Lafortune.

Chipul chirurgului se lumină.

— Nu vă temeţi, căpitane, vă scăpăm noi de necazuri. Domnul Dufourneau îşi duse o mînă la piciorul drept şi făcu o strîmbătură de durere.

— Ai! Piciorul meu!

— Vă spun încă o dată, rosti chirurgul, n-aveţi de ce să vă bateţi capul. Şi eu am avut un picior rupt. Şi ce, şchiopătez? O să vă ducem la spital şi într-o lună, o lună şi jumătate veţi fi sprinten ca un ţipar.

Rănitul zîmbi uşor. Fu coborît în şalupă, împreună cu alţi schilozi.

Pe cînd ambarcaţiunea se îndepărta pe apa cuprinsă de mrejele refluxului, în care se oglindea amurgul, l-am privit pe domnul Fulminet, dînd din cap.

— Nu vi se pare, domnule, că-i un început prost?

— Important e ca sfîrşitul să fie bun, observă el cu răceală.

Mă prezentă părintelui dominican, care se numea Cornélius van den Broeck şi era din Douai. Acest preot foarte vînjos, cu o barbă roşcată în jurul obrazului ars de soare, ridică asupra mea o privire în care se citea o curăţenie sufletească lipsită dacă nu de curiozitate, cel puţin de iluzii. Păru să arate un oarecare interes aflînd că voi participa la viitoarea croazieră şi, ca împuternicit al regelui şi reprezentantul său la bord, voi lua, de comun acord cu căpitanul Dufourneau, orice hotărîre privind mersul navei.

— Vicontele Le Gendre de Tous-les-Saints, spuse mai departe domnul Fulminet, este de altfel un remarcabil şi încercat navigator, ale cărui calităţi am avut prilejul să le preţuiesc.

O clipă n-am înţeles că ciudatul nume care fusese rostit se referea la mine. Trebuia să mă obişnuiesc. La rîndul său, preotul făcu observaţia că era necesar să se întîrzie ridicarea ancorei, prevăzută pentru poimîine, pe de o parte din pricina rănilor domnului Dufourneau, doar dacă acesta nu va fi înlocuit de un alt comandant, pe de altă parte deoarece echipajul, lipsit de răzvrătiţii ce aveau să fie traşi în judecată, urma să fie completat.

— Regele va fi nemulţumit, spuse domnul Fulminet.

— Regii, ca şi muritorii simpli, sînt în mîinile Domnului, îşi dădu părerea dominicanul, şi e o mare îndrăzneală sa le spui oamenilor că sînt o nimica toată,

aşa cum a făcut Vulturul din Meaux[1] din înaltul amvonului.

Nu prea îmi plac predicile şi mi-am exprimat dorinţa de a vizita corabia. Ofiţerul-pilot Le Gonidec, un breton scund şi îndesat, cu o claie de păr creţ şi ochi albaştri, ne-a condus mai întîi de la castel pupa la puntea teugii, pentru a putea admira catargele şi velele, apoi de la tunuri la sabordurile de vînătoare şi de retragere şi, în sfîrşit, din fundul calei, unde o mulţime de butoaie şi bărdace erau înţepenite bine, la pulberărie şi la magazia de ghiulele. Domnul Fulminet nu mă înşelase. Cu o corabie ca aceasta te puteai lua la trîntă şi cu diavolul.

Întrebă pe călăuza noastră de cîtă vreme slujea pe *Vulcain*.

— Din fericire, domnule, răspunse omul, de cînd a fost dată la apă şi, după zece ani de navigaţie, cît număr acum, n-am văzut încă alta care să înghită mai iute bordeele.

— Dumnezeul ei de treabă! mormăi printre dinţi domnul Fulminet, pe cînd ne îndreptam spre uscat în aceeaşi barcă ce ne adusese la bord. Totul mergea atît de bine. Şi acum, uite în ce belea am intrat!

Am ajuns la Nantes abia în puterea nopţii. Aflînd despre încăierarea de pe *Vulcain*, pe jupîn Girolamo era cît pe ce să-l lovească damblaua.

— Domnule Fulminet, strigă el, trebuie să vă socotiţi răspunzător în faţa Companiei şi, drept urmare, în faţa regelui.

Era prea puţin pentru a scoate din fire un om oţelit ca el. Îşi umplu liniştit luleaua lungă de argilă, o

---

[1] *Este vorba de Jacques-Vénigne Dossuel (1627-1704), prelat, scriitor şi orator celebru, în timpul domniei lui Ludovic al XIV-lea, numit episcop de Meaux în 1681*

aprinse cu un tăciune pe care îl luă cu cleştele şi spuse rîzînd:

— Dacă trebuie să mă trimiteţi la galere, vă implor, cel puţin lăsaţi-mă să pufăi în tihnă din ultima mea pipă.

Netulburarea lui îl dezarmă pe socrul meu, care ridică din umeri.

— Aş vrea doar să vă reamintesc, domnule, că, avînd sarcina să apăraţi interesele Companiei *Assiente* la Nantes, prin aceasta sînteţi obligat să asiguraţi plecarea la timpul cuvenit a navelor care îi aparţin. *Vulcain* trebuie să îndeplinească o misiune căreia Majestatea Sa îi acordă o importanţă cu totul deosebită şi ducerea ei la bun sfîrşit nu poate fi întîrziată.

Domnul Fulminet trimise încet spre tavan un mare rotocol de fum şi spuse, cu o undă jucăuşă în ochi:

— N-am mai văzut corabie să ridice ancora fără căpitan.

— Veţi fi de acord cu mine, continuă pe ton sec socrul meu, că domnia-voastră trebuie să îndrepte această lipsă.

O altă pală de fum, cu măiestrie împărţită în trei rotocoale, se prefăcu în mai multe cercuri albăstrii, care se risipiră cu încetineală.

— Deoarece aveţi bunăvoinţa de a-mi recunoaşte o oarecare pricepere în arta navigaţiei, reluă vorba domnul Fulminet cu blîndeţe, vă voi spune cinstit că pentru o corabie de trei sute de tone nu se găseşte un căpitan pe toate drumurile. Trebuie să adaug că nu cunosc nici unul, demn de acest nume, care să fie liber acum, la Nantes, sau, ba da, cunosc unul, dar...

— Nu încape nici un dar, domnule. Regelui trebuie să i se dea ascultare, şi ne vom folosi de pasărea rară

despre care vorbiţi, chiar dacă va trebui să mă duc s-o prind singur, *tenens lupum auribus*.[1] Numele?

Domnul Fulminet izbucni în rîs făcînd cu ochiul spre mine.

— Dar bine, domnule, doar stă scris foarte limpede într-una din scrisorile pe care mi-aţi făcut onoarea de a mi le înmîna. Nimeni nu ştie mai bine decît acest gentilom să despice valurile sau să ia volta sub vînt, şi n-aş fi prea mirat chiar să-l întreacă pe diavolul acela de căpitan Lafortune, despre care vorbeaţi mai ieri-alaltăieri. Pe scurt, este vorba de ginerele domniei-voastre.

Se lăsă o tăcere apăsătoare. Tatăl dragei mele Yolande părea înmărmurit. Apoi începu să-şi învîrtă ochii în orbite; tuşi, îşi frecă nasul, îşi scutură peruca. În sfîrşit, mă privi ţintă în ochi, cu o expresie de nesiguranţă îmbinată cu teamă.

— O asemenea reputaţie ţi se pare meritată, domnule întrebă el cu glas stins.

Mi-am stăpînit rîsul, care mă gîdila şi pe mine. Pomenirea căpitanului Lafortune, deşi cu o zi mai înainte îi rostise singur numele, trezise în el unele bănuieli care, poate, nu se spulberaseră cu totul. Prezenţa admirabilului domn Dufourneau la bordul *Vulcanului* i-ar fi liniştit conştiinţa. În schimb, gîndul că eu ar urma să fiu stăpînul deplin al corăbiei îi aducea desigur în minte isprăvile făcute cu *le Fulminant* pentru eliberarea negrilor şi putea să se întrebe dacă nu cumva voi cădea iarăşi în ispita lor.

Ar fi fost o cruzime să-l mai fi lăsat în nedumerire.

— Toate cunoştinţele mele le-am căpătat de la domnul Fulminet, am spus cu glas potolit, şi dacă

[1] *Ţinînd lupul de urechi (lat.) – se zice despre cineva aflat într-o situaţie neplăcută.*

socoteşte că am unele merite, numai lui i le datorez. Asta, în ce priveşte navigaţia. În rest, domnule, dacă puneţi la îndoială nerăbdarea mea de a o revedea pe fiica domniei-voastre, înseamnă că nu mă cunoaşteţi. Voi face totul pentru a scurta dureroasa despărţire care mi-a fost impusă.

Girolamo Farinacci se trăgea nervos de barbison.

— În cazul acesta, spuse el, Dumnezeu cu mila!

Capitolul 10

V*ulcain*, învăluit cu totul în pînzele umflate de briza de uscat, înainta mîndru spre larg.

În ultimele două zile, chiţibuşarul meu socru se ţinuse scai de mine. Mai întîi a vrut să se asigure *de visu* că într-adevăr căpitanul navei nu era în stare să-i preia comanda. Astfel a trebuit să-l însoţesc, împreună cu domnul Fulminet, la spitalul marinei. Bietul Dufourneau zăcea în pat, cu capul oblojit şi piciorul drept pus într-o gutieră. Făcea haz de necaz şi, zărindu-mă, schiţă un zîmbet care se prefăcu în strîmbătură de durere.

— Ai! ... Iartă-mă, sublocotenente Lafortune. N-am voie să zîmbesc dacă vreau să nu mă împungă rana. Ţi-ar fi trecut prin minte să mă vezi preschimbat astfel în şontorog, în *has-been*[1], cum spun ticăloşii ăia de englezi? Puteau cel puţin să mă lase la bord. Un marinar nu se simte bine decît în hamacul său, legănat de hulă. Să stai ţintuit în pat e ca şi cum ai zăcea în coşciug. Şi cînd te gîndeşti că *Vulcain* va ridica ancora fără mine!

I-am spus că nu va fi înlocuit în funcţia lui de căpitan, ci doar îi voi ţine locul, fiindcă aveam de îndeplinit o misiune în Insule. Păru că se înfurie.

— Să mă bată Dumnezeu! domnule, iată cum pierd ocazia de a-mi lua revanşa faţă de dumneata la

---

[1] *Persoană care, în trecut, a avut o situaţie (engl.), un „fost”.*

„biribi”, în taverna tuciuriului Ovidiu. Nu uita să-l baţi pe burtă din partea mea pe cîrciumarul acesta deocheat, dacă a scăpat cumva de spînzurătoare. Şi dacă ţi se-ntîmplă s-o întîlneşti pe Cléomena, care-i singura perlă neagră de la Capul Francez, ţi-o las moştenire, cu tot îndemnul s-o primeşti.

Am crezut de cuviinţă să-l încunoştinţez că mă însurasem şi, de altfel, niciodată nu avusesem vreo înclinaţie către domnişoarele cu pielea întunecată. Apoi am scos din buzunar o livră de ciocolată, pe care o cumpărasem special pentru el.

— N-am să mă ating de ea, prietene. Îngăduie-mi să ţi-o dăruiesc.

În privirea lui licări o umbră de întristare, şi ironia luă locul nostalgiei.

— Îmi răsuceşti pumnalul în rană, camarade. În blestemata asta de ţară a noastră, nu afli nici negrese, nici mulatre, nici metise. Nimic altceva decît albe, palide, ca ceara, ca brînza de vaci, ca ciupercile de crescătorie, care-mi taie orice poftă. Pfui!

M-am despărţit de el cu melancolie. A doua zi am petrecut-o făcînd pregătirile de călătorie, şi a treia zi, domnul Fulminet, escortat mereu de obsedantul Girolamo Farinacci, a rămas pe puntea navei, pînă în clipa cînd s-a ridicat ancora. Înainte de a părăsi bordul, socrul m-a îmbrăţişat într-un chip solemn, care nu se prea potrivea cu felul său de a fi.

— Fiule, mi-a spus clipind din ochi nu de emoţie, ci de reverberaţia soarelui în apa înfiorată de vînt, lasă-mă să te îmbrăţişez pentru fata mea, urîndu-ţi mult succes în ce ai de făcut.

Nu mi-a plăcut deloc să-i simt perii ţepoşi cum îmi împungeau obrazul şi i-am dat un bilet scris în grabă

pentru Yolande, de teamă să nu mă părăsească curajul din pricina înduioşării.

În sfîrşit, cînd barca în care se urcase împreună cu domnul Fulminet ajunse la mal, am dat ordin să se ridice velele, hotărît să nu mă mai gîndesc de acum înainte decît la drumul de apă verde, la capătul căruia se afla America.

Între timp, ajunserăm în larg. În urma noastră, coasta nu mai era decît o dungă firavă şi neguroasă. O stranie senzaţie mă năpădi. Cu nouă ani mai înainte, mă îmbarcasem pentru întîia oară la Nantes. Pe vremea aceea nu eram decît un copilandru care ştia să se ţină în şa şi să se slujească de o sabie. Timp de şapte ani în şir mi-am riscat viaţa, fiind gata să mor înecat, împuşcat, hăcuit sau spînzurat; ucisesem spre a mă feri să fiu ucis; comandasem abordajul a treizeci şi cinci de nave, ale căror echipaje nu erau alcătuite din copilaşi nevinovaţi. Negrii *scăpaţi*, care mi se supuneau la un semn din ochi sau din deget, semănau mai degrabă cu nişte fiare sălbatice decît cu oamenii, şi, ajutat de ei, eliberasem din sclavie sute de fraţi nenorociţi de-ai lor. Şi apoi, prin mijlocirea domnului Fulminet, soarta mi-a zîmbit şi m-am înapoiat în Franţa, spre a mă însura cu o femeie frumoasă foc şi, după un an de căsnicie, pasiunea mea faţă de ea în loc să se stingă, creştea văzînd cu ochii. La ce altceva puteam să mă mai gîndesc de acum înainte decît la întărirea situaţiei mele în lume şi la urmaşi? Şi iată cum, aproape de treizeci de ani, dintr-un capriciu de neînţeles al soartei şi împotriva voinţei mele, îmi tăiam iarăşi toate punţile. Şi iată cum, la fel ca pe vremea cînd număram douăzeci de ani zvăpăiaţi, viaţa mea era încredinţată acestei precare îmbinări de scînduri, de pînze şi de funii care se numeşte o corabie, şi încă

pentru un răstimp a cărui durată nu o puteam prevedea. Şi, deodată, mi se păru că ultimii nouă ani, de la îmbarcarea mea pe *la Pétulante*, poate nici nu existaseră, poate nu erau mai aievea decît un vis de om bolnav. Nu mă aflam oare din nou în acelaşi punct, la cîteva leghe de coasta care pierea din ce în ce în zare? Corabia care mă purta nu se îndrepta oare, la fel ca atunci, spre vest-nord-vest? Văzduhul nu era la fel de limpede? Oare, întorcîndu-mă, n-aveam să aud vocea unui bărbat gras, roşu la faţă, care îmi va spune că se numeşte Taillebois Joël, chirurg, de fel din Paimpol, şi care îmi va istorisi cu tonul cel mai serios păţaniile sale în lupta împotriva şobolanilor?

Am tras adînc în piept aerul îmbibat de un puternic miros de alge şi mi-am lins buzele sărate. Deasupra mea velele pocneau. Puţin cîte puţin, cerul se umplea de nori ca funinginea. Un glas din care se desprindea un aspru accent provincial spuse în spatele meu:

— Pă Dumnezeul meu, căpitane, să schimbă vîntul. Crez c-o să pornească un gren.

Trezit din visare, m-am întors şi l-am recunoscut pe ofiţerul-pilot Le Gonidec, bretonul scund şi îndesat care mă plimbase prin toată corabia, cînd sosisem la bordul lui *Vulcain*. M-a străbătut un fior. Vai! de multă vreme bunul domn Taillebois fusese pus pe o scîndură şi lăsat să alunece în marea tropicală. La cîţiva paşi de mine, am zărit un lungan deşelat şi smead la faţă, îmbrăcat într-un gheroc albastru, cu sabia la şold. Era vicontele de Montgaillard, un provensal, căpitanul gărzii-marine.

Cînd cerul se întunecă şi vîntul se burzuluieşte, este o nesocotinţă să visezi pe o navă de trei sute de tone acoperită cu pînze. M-am dezmeticit şi abia am mai avut vreme să învergăm velele pe straiuri, că vijelia se şi năpustise asupra noastră şi *Vulcain* se

aplecase pe o coastă, de-am crezut o clipă că sîntem pierduţi.

Din fericire, echipajul meu era alcătuit din mateloţi încercaţi, gata să sară la manevre. Corabia s-a redresat tocmai la timp spre a-şi continua drumul. Eu era să cad peste bord şi, spunînd o rugăciune, m-am gîndit că marea este o iubită supărăcioasă care nu suferă să te arăţi distrat. Cu doi ani mai înainte, nu m-aş fi lăsat luat prin surprindere de repeziciunea atacului ei, şi brutala chemare la ordine avea să-mi slujească drept lecţie.

Vremea urîtă ţinu ziua întreagă şi toată noaptea următoare. Vîntul turbat mă silise să pun nava la capă. Şi aşa, luînd capa, mergeam de la nord-nord-vest la nord-nord-est, şi chiar spre est, şi nu mă amăgeam că puteam fi astfel aruncaţi spre coastă.

Cînd zorile se iviră pentru a doua oară, un cocon de negură cenuşie învăluia corabia despuiată de zburătorul artimon, de focul săgeţii şi de randă. Marea era tot învolburată. Pusesem să se strîngă zburătorul mare şi, gabierul mare fiind sfîşiat de vînt, mă bizuiam doar pe trinchet. În puterea dimineţii nici pînzele acestuia nu mai puteau fi mînuite şi am dat comanda de terţarolare[1]. La amiază, marea se căscă şi am fost prinşi între doi munţi de apă. Nefericitul *Vulcain* nu se mai lăsa condus de cîrmă. Se culcă pe o coastă. Însemna oare sfîrşitul? Preotul, în genunchi pe punte, ţinîndu-se strîns cu o mînă de cabestan, răsucea în cealaltă mătăniile, cu seninătatea unei conştiinţe curate. Trebuia să trecem la măsuri de forţă. Am dat ordin să se taie cu fierăstrăul marele catarg, care se

[1] *Micşorarea suprafeţei unei vele, atunci cînd vîntul bate cu prea multă tărie.*

prăbuşi într-o larmă cumplită, şi cîrma deveni ascultătoare.

Cu toate acestea nu ieşisem încă din impas. Nava înainta anevoie şi făcea apă. O bură de ploaie ne dărui cîteva clipe trecătoare de răgaz, înainte ca furtuna să reînceapă cu şi mai mare străşnicie. Vîntul se încăpăţîna să ne fie potrivnic. Încercarea de a merge în direcţia bună era zadarnică şi starea în care se afla marea ne împiedica să schimbăm greementul.

Vremea cîinoasă ţinu peste trei săptămîni. Ceaţa, la fel de groasă, mă împiedica să cîntăresc toate pierderile. Cînd în sfîrşit cerul se însenină, în ziua de Crăciun, n-am fost peste măsură de mirat descoperind că fusesem azvîrliţi în largul insulelor Arran, cu falezele lor înalte care străjuiesc golful Galway. După ce mi-a atras atenţia că rugăciunile lui ne-au salvat de la naufragiu, părintele Cornélius van den Brocck celebră pe covertă o slujbă de mulţumire, pe care întreg echipajul o ascultă, cu beretele în mînă.

Irlandezii sînt oameni de treabă, straşnici băutori şi viteji luptători, care întotdeauna s-au arătat prietenoşi faţă de francezi. Ţineau partea pretendentului Iacob al III-lea, recunoscut de Regele Soare, împotriva pungaşului Wilhelm de Orania. Starea jalnică în care se afla corabia mă făcu să poposesc în micul port Galway, pentru a ne repara stricăciunile. Ramaserăm acolo o săptămînă întreagă, în timpul căreia, pe străduţele întortocheate, ticsite de cîrciumi zugrăvite în culori ţipătoare, o mulţime dintre mateloţii mei, bînd fără măsură din scîrbosul rachiu de grîne, căruia populaţia din partea locului îi spune *whiskey*, s-au lăsat ciopîrţiţi în cursul unor încăierări aproape zilnice. Acolo am făcut cunoştinţă cu un *alderman*[1], care scuipa de cîte trei ori

[1] *Staroste, consilier municipal (engl.).*

de fiecare dată cînd auzea rostindu-se în faţa lui numele uzurpatorului. De la omul acesta, cu un chip nobil sub peruca lui cu bucle lungi, aflai că Anglia şi Imperiul, unite printr-o ligă cu Danemarca şi Provinciile-Unite, nu vor întîrzia să reia ostilităţile împotriva Franţei pentru povestea succesiunii la tronul Spaniei. Mă sfătui să privesc cu neîncredere toate navele pe care le voi întîlni în apele irlandeze, deoarece corsarii englezi puteau foarte bine să pornească la război mai devreme. Apoi încheie cu un ultim scuipat:

— God punish England! [1]

Am dat ordin să se ridice ancora la 3 ianuarie din acel an 1702 care avea să fie pentru mine atît de frămîntat. N-am uitat nici limpezimea văzduhului din dimineaţa aceea, nici verdele colinelor paşnice, nici batistele fluturate pe cheu de irlandezele trandafirii cu corsajul bine arcuit, pentru a saluta, cu lacrimi în ochi, plecarea curtezanilor de-o zi.

Briza era favorabilă şi, urmînd sfatul mîndrului alderman, am ţinut drumul îndată spre sud-sud-vest spre a mă îndepărta de coaste. Sfatul era bun. Spre amiază, am zărit prin lunetă un vas care nu putea fi decît englez şi care era înarmat cu cel puţin cincizeci de tunuri. Din fericire, *Vulcain* era mai bun velier şi, înainte de asfinţitul soarelui, îl şi pierdurăm din ochi.

Curînd avea să se încheie o lună de la plecarea noastră din Paimboeuf şi nu numai că nu înaintasem cu o leghe înspre direcţia cea bună, dar mai eram nevoiţi să ne şi întoarcem din drum cu toate pînzele sus pentru a intra pe făgaş. Instrucţiunile din scrisoarea mea de împuternicire erau precise. Trebuia să vizitez toate corăbiile care făceau negoţ cu negri, pentru a

---

[1] *Dumnezeu pedepseşte Anglia (engl.).*

constata dacă la bordul lor toate lucrurile erau în ordine. În mare parte, acestea porneau din Nantes. Eram deci obligat să mă îndrept cît mai grabnic spre sud, ca să ajung dacă nu la gurile Loarei, cel puţin pe drumul obişnuit urmat de ele, între Nantes şi La Coruna.

Ce-i drept, dacă m-aş fi limitat să privesc îngust misiunea mea, aş fi putut socoti că va începe doar pe coasta Africii, întrucît primele operaţii de culegerea mărfii practic nu aveau loc decît pornind din insulele Bananas. Dar căpitanul Lafortune nu murise cu desăvîrşire şi, sub masca numitului Le Gendre de Tous-les-Saints, i se oferea o preafrumoasă ocazie să mai lupte încă pentru cauza pe care n-ar fi abandonat-o decît dacă s-ar fi trecut peste trupul său. Nu avea oare dezlegare să le pună beţe în roate traficanţilor de negri? Fiind împiedicat să-i elibereze pe nefericiţii prizonieri, ţinuţi în lanţuri în duhoarea calelor, putea cel puţin să le îndulcească soarta.

Vreme de zece zile, am navigat spre sud fără nici o piedică. Bătea un vînt rece, cum era şi anotimpul, dar în direcţia bună. Curenţii ne purtau pe o mare încreţită de o hulă blîndă şi nu zăream nici o pînză în zare, de-ţi venea să crezi că toate flotele Lumii Vechi se scufundaseră în timpul furtunii.

Pe cînd ne apropiam de coastele Spaniei, ne învălui o ceaţă albicioasă, care devenea tot mai deasă. Nu vedeai nimic la o bătaie de pistol şi eram silit să trag mereu clopotul de ceaţă.

În ciuda acestor măsuri de precauţie, fiindcă n-am văzut-o decît cînd am ajuns lîngă ea, ne-am izbit în coastele unei corvete, *Dragon-Volant*, de o sută de tone şi şase tunuri, care venea din Antile încărcată cu zahăr, indigo şi ghimbir. Nava, cu pîntecele spart, se

scufundă în cîteva clipe şi a fost o adevărată minune că ne-am putut desprinde de ea.

Din fericire, marea era calmă şi am poruncit pe loc să se coboare o barcă şi să se arunce parîme pentru salvarea naufragiaţilor. Spre uimirea mea, n-am pescuit decît cinci. Ultimul fu căpitanul, un om din Saint-Malo, pe nume Bastard, care, abia scos din apă, ridică din umeri şi-mi spuse:

— Pe legea mea, domnule, vă rămîn al dracului de îndatorat că m-aţi salvat de peştii-fierăstrău care mişună prin partea locului şi te trag în ţeapă ca nişte ucigaşi cu simbrie. Dar trebuie să vă spun cinstit că ar fi fost mai bine, pentru siguranţa domniei-voastre, dacă m-aţi fi lăsat să mă bălăcesc în balta cu scrumbii.

La protestul meu că o asemenea nepăsare faţă de viaţa altuia nu ar fi fost demnă de un creştin, se scutură, ca un cîine murat, strănută, înghiţi dintr-o sorbitură paharul de tafia pe care i-l întinsesem, şi vorbi mai departe:

— Drace, sînteţi un om de inimă, căpitane, dar nu v-aţi întrebat de ce n-aţi văzut înotînd decît cinci oameni dintr-un echipaj întreg? Aflaţi că aveam cincizeci de băieţi zdraveni la bord, cînd părăsirăm Fort-de-France.

— Şi ce s-a întîmplat?

— Fir-ar să fie! Îmi pare rău că trebuie să vă vîr spaima-n oase, dar ar fi necinstit din partea mea să vă ascund adevărul. Cînd eram la numai două zile depărtare de Martinica, musul nostru, un băieţel de treisprezece ani, a căzut bolnav; un atac de friguri galbene l-a curăţat în trei zile. Cum s-a nimerit, nu ştiu, dar a doua victimă a fost chirurgul. Şi tot aşa, unul după altul, oamenii mei se culcau şi nu se mai sculau. În opt, cel mult zece zile, buf! s-au dus să dea bineţe

peştilor. Colac peste pupăză, am înghiţit cîteva furtuni de tipul clasic, care ar fi fost de ajuns să-i dea gata pe cei mai neînfricaţi; dar n-ajunsesem la capătul încercărilor. În mijlocul oceanului, dă peste noi un uragan. Dar ce mai uragan! Am crezut că nenorocitul *Dragon-Volant* avea să-şi merite numele şi să bată din aripi printre nori. Se învîrtea pe valuri ca un dop. Vela cea mare s-a sfîşiat de sus pînă jos, apoi marele catarg s-a frînt drept la mijloc. Cuştile cu păsări, pe care le ţineam pe punte, măturate de un val, au dispărut în spuma undelor. Manevrele curente se desprindeau, se rupeau, şuierau în jurul nostru ca nişte şerpi. Una l-a plesnit pe secundul meu peste ochi şi, cum îşi ducea mîna la cap, urlînd de durere, un alt talaz enorm s-a abătut peste covertă, şi nu l-am mai văzut.

Mă întreb şi astăzi cum de nu ne-am scufundat, oameni şi bunuri laolaltă, în valurile dezlănţuite, mari cît un munte. Cîrma fusese smulsă şi am mers în derivă timp de o săptămînă, pînă în insulele Acores. Cînd am afurcat[1] în faţa insulei San Miguel, în micul port Ponta Delgada, se făcuse iarăşi timp frumos. O mare mulţime de oameni veni să caşte gura din depărtare la bastimentul nostru pricăjit, care, rămas cu un singur catarg improvizat, ajunsese o epavă.

Ce să mai vorbim de echipaj, bieţii de noi! arătam la fel. După uragan, încă zece oameni de-ai mei pieriră. Din cincizeci, ramaserăm treizeci, şi chirurgul corăbiei sanitare, descoperind printre supravieţuitori mai mulţi bolnavi măcinaţi de friguri şi în articulo mortis[2], ne-a oprit să debarcăm.

Am rămas în radă preţ de vreo trei săptămîni ca să ne reparăm singuri corabia. De teama molimei, nu

---

[1] *A ancora cu două ancore.*

[2] *Pe moarte (lat.).*

puteam să comunicăm cu indigenii, toţi portughezi rumeni la faţă, decît prin portavoce. Lucrurile de care aveam urgentă nevoie: catarge, vele, parîme, bărdace de apă, hrană, ne erau aduse pe mal, de unde ne duceam să le luăm după ce insularii se îndepărtau. În sfîrşit, în ultima zi, depunînd la locul stabilit un săculeţ de pînză doldora cu bani de aur, care însumau preţul hotărît pentru furnituri, am văzut mai mulţi oameni apropiindu-se cu grijă, dînd foc sacului şi adunînd monezile cu cleştii. Cu toate acestea trebuia să le fiu recunoscător pentru ajutorul dat şi am aşteptat să ajungem în larg ca să aruncăm în valuri al douăzeci şi unulea şi al douăzeci şi doilea cadavru de pe corabie.

Omul din Saint-Malo, scund, uscat şi spătos, cu privirea pătrunzătoare, strănută din nou şi continuă:

— Mi-aţi salvat viaţa, şi tot ce puteam face drept răsplată era să vă arăt că operaţia de salvare ameninţă să se întoarcă împotriva domniilor-voastre. Acum, dacă v-a mai rămas un pic de milă creştinească, n-am să vă mai cer decît să mă întremaţi cu încă o duşcă de tafia şi să-mi împrumutaţi nişte haine uscate, căci zdrenţele mele vechi mi se lipesc de piele şi nu ţin să dau ortul popii.

Era marinar de cursă lungă de cincisprezece ani şi dobîndise filosofia meseriei. După ce se îmbrăcă în sfîrşit cu o bluză de matelot, cu dungi albe şi albastre, îl întrebai dacă voia să fie debarcat pe coasta spaniolă, împreună cu oamenii lui, sau să meargă cu noi pînă în America. Îmi răspunse că oamenii lui erau liberi să facă ce-i tăia capul, dar el, fiindcă se însurase în Saint-Malo la întoarcerea din călătoria precedentă, era de principiul ca virtutea unei femei tinere nu trebuie pusă la încercare prea multă vreme. Aşa că prefera să ajungă în Franţa în cel mai scurt timp. Alungai

vedeniile deprimante pe care asemenea declaraţie le isca în mintea mea şi mă îndreptai spre Vigo.

A doua zi, spre seară, am ancorat într-o radă mare, bine apărată de un amfiteatru de dealuri voioase. Aici ne aştepta o surpriză neplăcută. Doi din cei patru mateloţi salvaţi de pe *Dragon-Volant* şedeau culcaţi pe-o rînă încă de dimineaţă. Tremurau de friguri şi chirurgul portului, după ce îi examină, ne puse să arborăm pavilionul de carantină. Nu aveam de ales decît fie s-o petrecem la bord, fie în lazaretul din insula vecină, San Martin. Degeaba i-am jurat că nu putea fi vorba de boala siameză, numită şi *vomito negro*, sau tifos american. Cu o indignare demonstrativă, omul îmi reproşa că vreau să mă lipsesc de mîntuirea sufletului meu jurînd strîmb şi îmi arătă că, dobîndind tichia de doctor la ilustra universitate din Salamanca, era îndreptăţit să-mi aducă la cunoştinţă că febra recurentă, de care erau atinşi cei doi mateloţi, avea aceleaşi urmări cumplite ca şi frigurile galbene. În consecinţă, din înalta sa grijă faţă de salubritatea publică a regatului Spaniei, şi îndeosebi din Galicia, era de datoria sa să ne supună la cea mai severă carantină, care durează efectiv patruzeci de zile. Am hotărît să rămîn la bord, pe cînd căpitanul Bastard, oamenii săi şi mai mult de jumătate din echipajul meu au optat pentru lazaret.

Un marinar se simite stingherit să stea nemişcat pe o corabie la ancoră, desfăşurînd pe catargul trinchet pavilionul pătrat de etamină galbenă, care arată interdicţia de a lua legătura cu uscatul. De îndată ce pilotul lor îl zărea, toate corăbiile care intrau sau ieşeau din golf îşi schimbau aliura de marş, pentru a se ţine departe de noi. Nu era zi în care cîte un matelot de-al meu să nu fie răpus de molimă, şi cel care, în

zori, întîrzia să se scoale din hamac, năduşit din cap pînă în picioare şi clănţănind din dinţi, putea să se roage lui Dumnezeu pentru iertarea păcatelor,

Starea noastră era cu atît mai greu de îndurat, cu cît vedeam la o aruncătură de băţ frumosul oraş Vigo, care ni se părea că ascunde la tot pasul o mulţime de plăceri, înfăţişîndu-ne unele peste altele casele de marmură albă, înconjurate de coline. La recomandarea stăruitoare a chirurgului, toţi oamenii valizi purtau pe gură un tampon îmbibat în oţet. În ciuda acestei precauţii, din cincizeci de oameni rămaşi cu mine, treizeci şi doi, printre care şi chirurgul, au trebuit să fie pe rînd aruncaţi peste bord, cu un bolovan de picioare. Nu mai rămăsesem decît doar cu optsprezece, din care făceau parte părintele Cornélius şi vicontele de Montgaillard, acesta din urmă fiind singurul supravieţuitor al companiei de gardă-marină.

În ultima săptămînă s-a nimerit totuşi să nu fie nici o victimă şi, astfel, am căpătat încuviinţarea să coborîm pe uscat. Aici am aflat cu uimire că, din cei şaptezeci de mateloţi ai mei internaţi în lazaret, doar zece mai erau încă în viaţă, în plus căpitanul Bastard. Nu se ştia ce se alesese de o duzină dintre cei rămaşi. O luaseră la sănătoasa şi n-au putut fi găsiţi, în afară de trei dintre ei care, pentru că jefuiseră un neguţător de mătănii la Sfîntul Iacob din Compostella, fuseseră supuşi la tortura prin strîngere de gît. Oricum ar fi fost, echipajul meu de o sută douăzeci de oameni fusese redus la douăzeci şi opt, şi era cu neputinţă să-mi continui drumul fără a-l întări. Deşi Franţa era aliată cu Spania, la Vigo un asemenea lucru era greu de săvîrşit. Se putea concepe oare ca, pe o navă a regelui, francezii să se piardă în mijlocul spaniolilor?

Am luat singura hotărîre cuminte, care era să fac cale întoarsă, îndreptîndu-mă spre primul port francez, unde aveam să refac echipajul. Acest port era Bayonne. Înainte de a ajunge acolo, am fost nevoiţi să mai îndurăm o scurtă dar violentă furtună, care putea deveni fatală pentru noi, din pricina numărului redus al mateloţilor.

Cerul era senin şi o uşoară briză răcoroasă ne umfla pînzele cînd trecurăm prin strîmtoarea fluviului Adour. Puţin după aceea, *Vulcain* îşi fundarisea ancorele dinaintea cetăţuii Sfîntului-Spirit, dominată de înaltul turn pătrat de la Chîteau-Vieux. Mugurii copacilor vesteau primăvara. Părăsisem portul Paimboeuf de aproape patru luni. De cel puţin două luni, ar fi trebuit să navighez în volte pe Marea Caraibilor, să întrezăresc momentul întoarcerii şi, cînd colo, mă aflam aproape în punctul de plecare, într-un port din ţara mea. În timpul navigaţiei noastre pline de peripeţii, ca şi în timpul carantinei, tribulaţiile la care am fost expus m-au împiedicat să-mi aţintesc gîndul la soţia mea, pe care o părăsisem într-o dimineaţă sinistră de iarnă. Acum, cînd ar fi fost de ajuns să fac cîteva zile cu poştalionul pentru a o strînge în braţe, o groaznică ispită îmi dădea ghes: să sar pe cal, să-i dau pinteni pînă la sînge, să galopez în goana mare spre Paris. I-am mărturisit părintelui Cornélius tulburarea ce mă cuprinsese, sub taina spovedaniei. M-a dojenit cu cea mai mare severitate. Ce-mi intrase în cap? Oare nu primisem net din partea regelui sarcina de a îndeplini o misiune în America? Oare n-aveam datoria să mă supun regelui, ca şi lui Dumnezeu?

Am înghiţit dojana şi m-am dus să-l vizitez pe guvernatorul oraşului. Strada, mărginită de arcade, pe care trebuia s-o urc pentru a ajunge la palatul său,

mirosea a şocolată caldă. Guvernatorul, fost căpitan pe navele regelui, era un bătrîn gentilom care slujise în tinereţe sub Domnul Duquesne[1] în expediţiile împotriva barbarilor şi a oraşului Genova. Nu păru să ia în serios istorisirea necazurilor mele, îmi declară că furtuna este şcoala marinarului, că el însuşi naufragiase de trei ori şi îmi oferi să prizez tutun. Abia cînd mi-am luat rămas bun de la el, îmi dădui seama că era surd de puteai trage cu tunul şi tot n-auzea nimic.

Am pierdut cîteva săptămîni pînă să-mi realcătuiesc echipajul. Între timp, îi scrisesem soţiei mele, înştiinţînd-o ce se întîmplă cu mine şi rugînd-o să nu-i sufle o vorbă tatălui ei. Am primit de la ea un răspuns, care m-a năucit. Nu se înşelase şi acum îmi putea spune cu certitudine că aveam să fiu tată.

Această veste, care ar fi trebuit să mă umple de bucurie, izbuti să mă întristeze. Vai! copilul meu se va naşte cînd mă voi afla la celălalt capăt al lumii. Oare mi-era dat să-l văd vreodată? Chibzuind la rece, oare ce sfîrşit bun putea avea o călătorie care începuse atît de prost?

Vulcain n-a fost în stare să ridice ancora decît pe la jumătatea lunii aprilie. La 4 mai, regele Angliei şi împăratul aveau să declare război regelui Franţei.

---

[1] *Abraham Duquesne (1610-1688), ilustru marinar francez. A comandat nenumărate campanii, dar cea mai însemnată rămîne aceea în care l-a înfrînt pe unul dintre cei mai vestiţi marinari ai timpului, amiralul olandez Michiel Ruyter (1007-1678), la Stromboll, d'Agosta şi Palermo (1678). A bombardat porturile Tripoli, Alger şi Genova (1684).*

Capitolul 11

Alungasem oare soarta potrivnică? Timpul rămînînd frumos de la plecarea noastră din Bayonne, în mai puţin de-o lună am ajuns în dreptul coastei Sierra Leone. Cu cîteva zile mai înainte, zărind stînca Tenerife, am simţit o înţepătură în inimă. De data asta, pentru nimic în lume n-aş fi făcut popas la Santa Cruz. Era oare cu putinţă să fi trecut atîţia ani din ziua în care dragul meu prieten Sosthène jurase mulatrei Consuela s-o ia de nevastă la următoarea trecere a lui pe-acolo? Moartea îl împiedicase să-şi calce jurămîntul. Şi ce făcea oare sora Consuelei, graţioasa Juanita, care avusese o slăbiciune faţă de mine? Ceasurile acelea, a căror dulceaţă o păstram în amintire, nu se petrecuseră oare într-o altă viaţă?

Între insulele Capului Verde şi Capul Tangrin am luat la bord un nefericit agăţat de un poloboc şi care, ajuns la capătul puterilor, era gata să se înece. Se născuse la Dieppe şi fusese încărcător pe brigantina *Atlante*, pe care, în ajun, un corsar englez o trimisese în fundul mării. Aşa am aflat că reîncepuse războiul.

Am primit această veste, care ar fi trebuit să mă în-tristeze, cu un soi de uşurare. Viaţa la bord este mono-tonă cînd nu se vede nici o pînză în zarea deşertului marin, şi vizitarea corăbiilor de trafic cu negri, la care mă constrîngea scrisoarea de împuternicire, din moment ce nu era legată de eliberarea captivilor

n-avea decît un interes de principiu. În stare de război, orice navă engleză sau olandeză devenea pentru mine un vînat, pe care aveam dreptul să-l hăituiesc, să-l atac, să-l distrug fără milă. Această perspectivă îmi inspiră o cuvîntare destul de bine venită, pe care echipajul meu, alcătuit în bună parte din basci căliţi în luptele pe mare, o primi cu nenumărate strigăte de „ura! ” şi cu beretele aruncate în aer.

Avînd Africa în faţa noastră, am navigat cu vînt de travers spre a ne apropia de uscat şi a ne spori astfel şansele de a întîlni în cale corăbii de negoţ cu negri. Cînd nu ne mai despărţea nici o milă de coastă, pe o vreme închisă şi umedă, nava a fost dintr-o dată înconjurată de un fel de nor, care era făcut parcă din fulgi mici de omăt. În cîteva clipe, puntea, greementul, echipajul şi eu însumi am fost acoperiţi cu totul. Dar, în loc să ne răcorească, această zăpadă tropicală ne înţepa cumplit şi ne umplea pielea de băşicuţe. Era un roi de insecte alungate de vînt la mari depărtări, aşa cum se întîmplă uneori în zona tropicală. Gîzele semănau cu nişte purici albi şi turtiţi. Rareori mi-a fost dat să aud un asemenea concert de înjurături, în timp ce oamenii mei se plezneau cu palmele peste obraji, peste mîini şi peste picioare, de obicei goale. Părintele Cornélius, deşi nu rămînea mai prejos şi îşi aplica acelaşi tratament, totuşi se văita şi nu mai contenea cu mustrările vehemente adresate mateloţilor, pe care îi vedea mistuiţi de flăcările gheenei pentru că luau în batjocură numele Domnului.

Astfel, care mai de care, am fost înţepaţi, muşcaţi, străpunşi de pumnale minuscule, timp de zece minute bătute pe muchie, la capătul cărora soarele, sfîşiind pînza groasă a norilor, ne-a răsplătit cu razele sale fierbinţi. Cît ai clipi din ochi, blestematele insecte

pieriră, în afară de cele care, vîrîndu-se pe sub hainele noastre, continuau să ne sugă sîngele. Rezultatul acestui atac neobişnuit a fost că tot echipajul se scarpină două zile întregi, pradă unor mîncărimi violente.

Am continuat să cabotăm, pînă cînd, la mai puţin de o săptămînă după aceea, la căderea nopţii am zărit luminile unei nave venind în vînt spre noi. Am vrut să fac volta în vînt pentru a-i tăia calea, dar întunericul se lasă repede în regiunile din apropierea Ecuatorului, apoi ne mai înconjură şi o ceaţă groasă, care mi-o ascunse privirilor. Briza era slabă. Mi-a venit ideea să pun nava în pană.

Spre uimirea mea, în zorii zilei, am descoperit mult mai aproape decît bănuiam o navă care, evident, era aceeaşi din ajun! Căpitanul ei chibzuise probabil la fel ca şi mine. Puteam vedea cu ochiul liber că tonajul său era aproape egal cu al meu.

Luînd iniţiativa să ne atace, trase în vînt o salvă de tun pentru a nu-şi dezminţi pavilionul. Era o navă engleză şi, pe deasupra, am bănuit că făcea negoţ cu negri. La rîndul meu, am desfăşurat pavilionul şi am comandat începerea luptei. Eram, cred, la fel de bine înarmaţi. Hotărîrea mea era tot atît de nestrămutată ca pe vremea cînd navigam pe *le Fulminant* şi nu mă îndoiam că îmi voi pune duşmanul cu botul pe labe, dacă echipajul se va arăta la înălţimea speranţelor mele.

Căpitanul englez, al cărui vas se numea *Furious*, era, contrar acestui nume promiţător, un om cu sînge rece şi un remarcabil cunoscător al manevrelor. Mi-a dat curînd dovada, care ar fi putut să mă coste scump. Am văzut cu uimire că mă aştepta pe loc – fără nici o iluzie şi nici o teamă asupra posibilităţilor mele de a

mă apropia – cu velele mici strînse şi cu gabierul mare pe catarg. Nu-mi rămînea decît să-l menţin sub vînt pentru a-l aborda dintr-o coastă. Haida-de! Îndată ce bompresul meu ajunse de-a curmezişul pupei lui, ridică pînzele trinchetului, trecu prin vînt cu pînzele din faţă, trase grandeea marginii de întinsură pe gabierul mare, şi veni atît de iute încît, în ciuda atenţiei cu care îl observam, n-am putut evita să nu-mi prind bompresul în sarturile lui superioare.

Mă lăsasem prins în capcană şi greşeala făcută mă punea într-o situaţie proastă, deoarece nu puteam folosi împotriva adversarului decît cele două tunuri din faţă, pe cînd el dispunea împotriva mea de toată artileria. I-am primit salva care îmi răpuse vreo zece oameni şi provocă la bord o mare neorînduială. Gabierul trinchet se prăbuşi, ucigîndu-mi un mus. Din toate părţile nu auzeam decît scîrţîitul vergilor şi şuieratul straiurilor rupte. Fără îndoială că aş fi fost pierdut dacă, pe loc, n-aş fi dat ordin întregului echipaj să sară la bordul inamicului.

Nu mă înşelam pe socoteala lor: bascii mei nu ştiau ce-i frica. Într-o clipită coborîră din zbor pe puntea navei engleze, cu sabia în mînă, ca nişte îngeri aducători de moarte.

În învălmăşeala luptei care a urmat, am fost nevoit să recunosc cinstit că aveam – e-adevărat cu foarte puţin – doar o superioritate numerică. (N-am aflat decît mai tîrziu că pe *Vulcain* nu rămăseseră decît părintele Cornélius şi timonierul.)

Trebuie să spun drept că englezii ştiu să se bată şi, tăria lor de caracter şi siguranţa cu care ochesc, deşi sînt lipsiţi de iuţeala barbarilor, fac din ei nişte adversari de temut.

După ce am lăsat din mînă funia care mă trecuse prin aer pe puntea dunetei vasului inamic, întîmplarea a vrut să mă trezesc nas în nas cu căpitanul său. Era un diavol înalt şi osos, cu un chip de pirat sub tricornul negru de piele scorţoasă. Într-o mînă ţinea un pistol şi în cealaltă o sabie. Eu nu eram înarmat decît cu sabia. Văzîndu-mă cum pic din cer la doi paşi de el, îşi ridică deodată amîndouă armele. Ar fi avut timp berechet să apese pe trăgaciul pistolului, ca să scape de mine fără prea multă ceremonie. Totuşi se mulţumi să pareze bota cu care am trecut la atac, vîrîndu-şi totodată arma de foc în cingătoare. Îmi recunoscuse rangul, deoarece începu să rîdă, dezvelindu-şi dinţii de lup, şi mă întrebă:

— Captain, sir?

— Yes, sir.

— Well then, side arms.

Cu alte cuvinte, pentru ca lupta să se desfăşoare corect, socotea de datoria lui să ne înfruntăm mînuind armele albe.

Am priceput îndată că nu era un gest înfumurat din partea lui. Rîdea mereu batjocoritor şi folosea pe rînd, cu calmă siguranţă, de parcă ar fi vrut să-mi dea o lecţie, cele mai clasice figuri de scrimă: dreaptă, poantă, împunsătură cu tăişul, atac de flanc, mulinetă, octavă, şi celelalte. Trecu la atac, fentă, făcu o botă, mă încolţi, apoi făcu o voltă, se îndreptă şi îmi trînti o fulgerătoare contră de cvartă. M-am ferit la timp de o lovitură de răspuns, care fusese dată după toate regulile artei, am parat la fel o lovitură în coastă şi un contraatac la manşetă şi, în cele din urmă, l-am dezarmat.

N-aveam nici un chef să-l ucid pe acest *gentleman* care, privindu-şi pumnul drept însîngerat, dădea cu

obidă din cap. Lupta noastră, după cum mi s-a spus mai tîrziu, durase aproape o jumătate de ceas. Deşi eram cu totul absorbit de ea, auzeam totuşi în jurul meu ciocniturile săbiilor, împuşcăturile, strigătele şi gemetele răniţilor sau ale muribunzilor, dar nu puteam să văd nimic şi pierdusem noţiunea timpului.

Abia cînd bătăuşul cu sabia se opri să mai clatine din cap şi îşi salută învingătorul, ridicîndu-şi tricornul cu mîna stîngă, îmi dădui seama că lupta încetase, *Furious* era al nostru. Mi-am plimbat privirea pe punte. Oamenii mei ridicară săbiile în sus şi strigară:

— Trăiască regele!

Mateloţii englezi rămaşi în viaţă îşi depuseseră armele, ca şi căpitanul lor. Îl întrebai pe acesta din urmă dacă avea captivi la bord, aşa cum se simţea după miazmele fetide ce răbufneau prin tambuchi.

— Two hundred, sir.[1]

Îl rugai să mă conducă la ei. Făcu o strîmbătură, dar se stăpîni. Mi-a fost dat să constat că englezii practicau negoţul cu negri în condiţii încă mai neomenoase decît noi. Legaţi în lanţuri, negrii zăceau în murdărie, puroi şi o duhoare în stare să ucidă muştele.

M-am hotărît repede. Instrucţiunile îmi impuneau să vizitez toate corăbiile care făceau negoţ cu negri, dar, de fapt, nu era vorba decît de navele franceze ale Companiei *Assiente*. Nu se prevedea inspectarea corăbiilor engleze, nici ce aveam de făcut, dacă era cazul, cu captivii aflaţi la bordul lor. În schimb, se arăta că puteam hotărî singur, şi întru slava regelui, scufundarea fără milă o oricărei nave duşmane. Soarta captivilor era deci lăsată la cheremul aceluia care, încetînd nu de bunăvoie să mai fie căpitanul Lafortune,

---

[1] *Două sute, domnule (engl.).*

era pe deplin întemeiat să-şi reamintească de vocaţia lui dintîi.

I-am convocat în cabina mea pe domnul Jauréguy, secundul meu, pe locotenenţii Iturri şi Lissagaray, pe ofiţerul-pilot Le Gonidec, pe vicontele Montgaillard şi pe părintele Cornélius van den Broeck, cărora le-am adresat următoarele cuvinte:

— Domnilor, captura făcută ridică o problemă delicată, pe care trebuie s-o rezolvăm neîntîrziat, pentru a ne întări hotărîrea pe viitor, dacă se va mai ivi cazul. *Furious* transportă două sute de captivi cu destinaţia Jamaica. Mai sînt şi acum în pîntecele corăbiei. Ce facem cu ei? Misiunea care mi-a fost încredinţată nu ne îngăduie să-i luăm în grijă, chiar dacă de pe urma lor ar profita Compania *Assiente*. Nu putem nici să amarăm nava, din pricina depărtării la care ne aflăm de coastele Franţei. Nu ne rămîne altceva de făcut decît s-o scufundăm.

— Este cea mai bună soluţie, spuse Montgaillard, răsucindu-şi încîntat mustăcioara. S-o scufundăm, cu negri şi cu englezi, cu tot! Sînt nişte păgîni şi nişte eretici! Mai devreme sau mai tîrziu, tot îi aşteaptă iadul. Să-i ia dracu!

Duhovnicul îşi mîngîie barba şi, cuprins de o dreaptă mînie, îi răspunse:

— Fiule, iată un gînd plin de cruzime, împotriva căruia sînt dator să mă ridic cu toată tăria. Păgînii au şi ei un suflet nemuritor, şi ereticii nu sînt decît nişte oi rătăcite cărora, prin mila lui Dumnezeu, le este îngăduit să se întoarcă iarăşi în sînul sfintei noastre biserici. Deci, mi-ar plăcea să trag nădejdea că bravul căpitan Le Gendre, care, din fericire, stă sub

oblăduirea Tuturor-Sfinţilor[1], le va da acestor nefericiţi putinţa de mîntuire.

Domnul Jauréguy şi locotenenţii îşi manifestară acordul dînd din cap. Toţi trei semănau în chip ciudat; uscăţivi, cu o faţă ascuţită şi arsă de soare, ochii negii şi strălucitori ca măslinele marinate, glezne sprintene de oameni de la munte. Nu prea vorbeau mult, dar erau înarmaţi cu dîrzenie şi ştiau să se facă ascultaţi.

— Şi dumneata, Le Gonidec? l-am întrebat pe ofiţerul pilot.

Ochii albaştri ai bretonului îi luminară obrazul întunecat.

— Pe legea mea, spuse el, eu, cel puţin, cred că asta-i treaba căpitanului.

Montgaillard săltă din umeri.

— La ce bun să căutăm nod în papură? Dăm foc prafului de puşcă, şi cu asta basta!

Mi-am dat seama că trebuia să-mi spun cuvîntul.

— Domnilor, mi se pare că duhovnicul nostru a vorbit după preceptele milei creştineşti. Noi nu facem negoţ cu negri şi nu avem împuternicirea să-l facem. Deci vom scufunda nava engleză. Totuşi, mai înainte de asta, nefiind în stare să-i luăm la bordul nostru pe cei două sute de nenorociţi, pe care duşmanii noştri îi sortiseră sclaviei, îi vom debarca pe pămînt african, de unde au fost cumpăraţi ca nişte vite. Le vom da cîte ceva de-ale gurii şi îi vom lăsa în seama îndurării cereşti.

Părintele Cornélius clătină din cap, şi din gura acestui slujitor al lui Dumnezeu ieşi o cugetare ciudată:

— Căpitane, prin persoana domniei-voastre aduc omagiu nobilei intenţii, dar papa, sfîntul nostru părinte,

---

[1] *Să nu uităm că noul său nume de împrumut era vicontele „de Tous-les-Saints”.*

nu vă cere chiar atît de mult. Să nu uităm că Roma n-a interzis sclavia. De ce? Pentru că sălbaticul, deşi este alcătuit dintr-un trup şi un suflet, ca domnia-voastră şi ca mine, rămîne un sălbatic, iar captivitatea poate fi pentru el o cale spre izbăvirea sufletului. Lăsînd corabia *Furious* să plutească alături de noi cîtva timp, aţi avea şansa să-i revindeţi pe negri unei nave franceze de negoţ, şi banii astfel obţinuţi ar putea sluji la gloria regelui şi a bisericii.

— Părinte, i-am răspuns, desigur nu se poate să nu-mi daţi dreptate, tocmai domnia-voastră, care, îmbrăcînd sfintele odăjdii, aţi renunţat la lume, nu, nu se poate să nu fiţi de acord cu mine dacă vă voi spune că, peste trufia bunurilor trecătoare, eu aşez împăcarea conştiinţei curate. Ca un credincios supus al regelui ce mă aflu, sînt obligat să-i dau ascultare – iertaţi-mi formula, care nu aparţine ordinului domniei-voastre – *perinde ac cadaver*.[1] Luînd parte la negoţul cu negri fără îngăduinţa sa, chiar şi printr-o întîmplare fericită, mi-aş asuma un risc pe care n-aş vrea să-l iau asupră-mi. Cei două sute de captivi vor fi deci repuşi în libertate. În ce priveşte prizonierii englezi, îi vom debarca pe insula Goreea, unde îi vom lăsa în mîinile guvernatorului.

Duhovnicul mă privi cu o expresie stranie.

— De ce nu i-am încredinţa şi captivii, căpitane?

— Pentru că nu sînt un neguţător de carne vie, părinte. Avu un gest de nemulţumire, care mă făcu să-mi măsor imprudenţa şi continuai pe dată.

---

[1] *Ca un cadavru (lat.). - formulă lansată de Ignaţiu de Loyola, regula de căpetenie a iezuiţilor. Se referă la supunerea oarbă pe care trebuie să o dovedesacă membrii ordinului faţă de superiorii lor ierarhici.*

— Vreau să spun, şi insist asupra acestui lucru, pentru că negoţul cu negri nu ţine de specialitatea mea. Eu trebuie doar să mă încredinţez că este practicat în condiţii omenoase.

Adăugai pe un ton sec, spre a arăta că nu înţelegeam să mai lungesc vorba:

— Vă mulţumesc, domnilor. Sînteţi liberi. Domnule Jauréguy, aveţi bunăvoinţa să puneţi capul îndată pe Gran Mesurade. După părerea mea, nu putem fi prea departe.

Peste cîteva ore, am ancorat în rada portului Saint-Paul. Mă temeam să nu aflu aici, trasă la dană, vreo corabie de-a Companiei *Assiente*, deoarece, în acest caz, mi-ar fi fost greu să-mi justific hotărîrea de a-i elibera pe captivi. Din fericire, rada era pustie. În grupuri de cîte douăzeci, cei două sute de negri au fost conduşi pe uscat în şalupa noastră. Primii debarcaţi nu-şi veneau în fire văzîndu-se fără lanţuri şi lăsaţi fără pază pe nisipul golfului. Se aşteptau la cine ştie ce surpriză rea şi priveau înspăimîntaţi cînd la corabia pe care o părăsiseră, cînd la o perdea de cocotieri care, fiind situată la mică distanţă, le-ar fi putut acoperi fuga.

Şalupa a făcut, de zece ori drumul, dus şi întors, de la *Vulcain* la mal. La fiecare debarcare, cîţiva captivi, mai hotărîţi decît ceilalţi, văzînd că nici un om de-al meu nu rămînea pe plajă pentru a-i supraveghea, îşi luau picioarele la spinare şi dispăreau printre cocotieri.

Am ţinut să intru în ultima şalupă, în care poruncisem să se încarce şi cîţiva saci de orez, luaţi din proviziile de pe *Furious*. Patru mateloţi făceau parte din expediţie şi, punînd piciorul pe uscat, luară sacii la spinare şi îi depuseră în faţa negrilor. Astfel aceştia din urmă vor avea hrana asigurată pentru cîteva zile.

Aş fi vrut să însoţesc această dărnicie cu un discurs explicativ, dar cum să mă fac înţeles altfel decît prin gesturi? Iar ei, cum s-ar fi putut aştepta la cel mai mic bine din partea unuia dintre călăii albi, care îi trataseră totdeauna ca pe nişte vite? Le-am arătat sacii, apoi, ducîndu-mi mîna la burtă, mă făceam că mestec cu încîntare. Stînd cu gura căscată, braţele atîrnînde şi ochii bulbucaţi, se întrebau desigur la ce chinuri vor fi supuşi după ce se vor termina maimuţărelile cu care mă dădeam în spectacol.

Trebuia să sfîrşesc odată. Le-am ordonat oamenilor mei să împingă şalupa în apă şi, cînd începu să plutească, am sărit în ea ultimul. Captivii redaţi vieţii libere, nemişcaţi, înmărmuriţi, ne priveau cum plecam. În picioare la coada şalupei, le făceam semne de adio. Atunci, pe cînd ne îndepărtam, pricepură deodată însemnătatea evenimentului. Erau eroii unei aventuri ieşite din comun, aşa cum nu ţinea minte nici un negru să se mai fi întîmplat vreodată (deoarece faptele trecute ale căpitanului Lafortune nu ajunseseră desigur pînă la urechile lor): aduşi în sclavie de nişte albi asemănători cu toţi albii, adică nesimţitori faţă de suferinţele negrilor, iată că un alt alb, venit şi el de pe mare, îi smulgea din jalnica lor condiţie. Fiind atît de deosebit de albii răi, acesta nu putea fi decît un zeu. Îndepărtîndu-mă, îi mai auzeam încă schimbînd cuvinte de neînţeles şi scoţînd strigăte. În sfîrşit, unul dintre ei căzu în genunchi, ceilalţi se luară după el şi toţi laolaltă, prosternîndu-se, ridicîndu-şi şi plecîndu-şi braţele, începură să bată mătănii cu fruntea pe nisipul fin. Mi se închinau ca unui zeu binefăcător.

Întregul echipaj de pe *Vulcain*, aplecat peste platbord sau agăţat ca ciorchinii de parîme, asistase cu uimire la scenele ce se desfăşuraseră sub ochii lor.

Urcarea mea pe punte fu întîmpinată cu o mare tăcere. Mi-am rotit privirea în jur, prefăcîndu-mă că nu observ nimic nefiresc, şi am început să dau ordine:

— Toţi oamenii la posturile lor! Vira la pic!

Toţi se grăbiră să execute manevra. Duhovnicul se apropie de mine şi îmi spuse:

— Căpitane, nu ştiu dacă mărinimia de care aţi dat dovadă v-a fost inspirată de Dumnezeu sau de diavol. Negrii captivi pot fi convertiţi la învăţăturile Evangheliei. Lăsaţi pradă instinctelor, nu mai sînt decît nişte sălbatici dedaţi cu totul celor mai cumplite superstiţii şi capabili să ucidă aşa cum respiră, după pilda pe care ne-o dau scăpaţii.

Eram destul de stăpîn pe mine ca să nu mi se clintească un muşchi. Ah! dacă părintele Cornélius ar fi ştiut! ... M-am mulţumit însă să-i răspund, fără a clipi măcar:

— Fiecăruia după faptele sale, părinte.

Şi, pretextînd că trebuia să supraveghez cîrma, i-am întors spatele.

Cînd am ajuns la o bună distanţă de coastă, am pus corabia în pană şi am poruncit să se transporte armele, proviziile şi muniţiile de pe *Furious* la bordul nostru. Toţi mateloţii englezi luaţi prizonieri fuseseră închişi în cală, în afară de căpitan, care avu privilegiul să asiste la dispariţia corăbiei sale. O ghiulea înroşită, în foc, din singura bordee trasă de noi, căzu pe magazia de muniţii de pe *Furious* şi toate butoaiele de praf de puşcă pe care le lăsasem acolo săriră în aer în acelaşi timp. O imensă jerbă de flăcări şi de fum se ridică. După ce se risipi, văzurăm cum vîrful artimonului se cufunda în valuri.

— *Good business!* [1] spuse flegmatic englezul.

---

[1] *Bună treabă (engl.).*

Am avut un gest de uimire. Mă privi, şi ridică din umeri.

Capitolul 12

Între Capul Mesurade şi insula Goreea am întîlnit în cale o navă de linie care făcea negoţ cu negri. Se numea *la Léonore*, era din Saint-Malo şi avea douăsprezece tunuri. Pe coasta Senegalului îmbarcase o sută de captivi. Căpitanul său, pe nume Yves Le Guen, un haidamac rău de gură, mă anunţă fără ocol că mai avea nevoie să facă rost de cincizeci de negri spre a-şi completa încărcătura, pe care urma s-o ducă în portul de destinaţie Cartagena. Se arătă destul de înciudat cînd îmi văzu scrisoarea de împuternicire şi începu să bombăne şi să mîrîie că era doar o pierdere de timp, că toţi negrii seamănă unii cu alţii şi acela care a văzut unul înseamnă că i-a văzut pe toţi, dar în cele din urmă catadicsi să mă lase să vizitez depozitele de sub punte, condus de secundul său, un lungan deşelat, cu ochi bănuitori şi care părea la fel de bădăran ca şi el.

— Cu tot respectul, îmi spuse acesta din urmă trăgînd zăvorul la tambuchi, aveţi desigur nasul înfundat dacă vă face plăcere să coborîţi în cocina asta de porci. E-o putoare de te lasă lat.

Într-adevăr, aşa era. Pînă şi locul în care fuseseră ţinuţi captivii pe *Furious*, în ciuda faptului că era îngust

şi împuţit, putea părea un rai pe lîngă spectacolul care mi se oferea. Cei o sută de negri nefericiţi, înghesuiţi ca scrumbiile în butoi, nu puteau să se mişte mai mult de-o palmă fără să se lovească unii de alţii. În afară de pecetea Companiei, C.A., pusă pe piept, mai purtau pe spinare, sub formă de cicatrice umflate şi vineţii, şi iniţialele căpitanului, Y.L.G. Am mai observat că, în pofida regulei separării sexelor, într-un colţ şase negrese îşi holbau albul ochiului. Am întrebat care era motivul acestei încălcări a obiceiurilor. Secundul aruncă un scuipat lat, care nimeri pe ţeasta creaţă a unui captiv.

— Lipsă de spaţiu, spuse el.

— În cazul acesta, am reluat eu vorba, unde vrea domnul Le Guen să pună la putrezit cele cincizeci de bucăţi de abanos pe care are de gînd să le mai cumpere?

— Treaba lui, răspunse omul. Pfui! Tot moare unul din trei înainte de sosire, şi morţii fac loc viilor.

În clipa aceea am zărit un negru, cu înfăţişarea destul de tînără, care, horcăind, cu spumă la gură, părea că trage să moară.

— De pildă, acela, am spus arătînd înspre el.

— Ha! ha! Aveţi ochiul deprins.

Deşelatul, stîlcind în trecere picioarele goale şi lovind cu cizmele în dreapta şi în stînga, fără nici o cruţare, se îndreptă spre bolnav, care, drept orice medicament, primi două sau trei lovituri de gîrbaci. Desigur n-avea nevoie de mai mult ca să-şi dea sufletul, deoarece ochii i se căscară, deveniră ficşi şi sticloşi, apoi bărbia îi căzu în piept.

— Să ieşim de-aici, spuse călăul. Trebuie să aruncăm zdreanţă asta în mare, fără să ne mai pierdem timpul.

Un zgomot uşor, ritmat, ca nişte unghii care bat darabana pe un geam, alterna în acest domeniu al morţii cu cel al lanţurilor mişcate. N-a fost greu să descopăr de unde venea: toţi negrii, de teamă sau de friguri, sau din amîndouă pricinile laolaltă, clănţăneau din dinţi.

M-am urcat pe punte şi i-am comunicat căpitanului hotărîrile pe care, din ordinul regelui, rezultatele anchetei mele mă îndreptăţeau să le iau. *Primo*, numărul captivilor la bord pe *la Léonore*, neputînd depăşi o sută, i se interzicea să continue tranzacţiile de cumpărare; *secundo*, aşa cum prevedea regulamentul navelor care făceau negoţ cu negrii, bărbaţii trebuiau să fie separaţi de femei, separare care va avea loc de îndată; tertio, murdăria din cală era o cauză evidentă a mortalităţii captivilor, şi astfel, în fiecare dimineaţă, podeaua acesteia va fi frecată şi spălată cu apă îndoită cu oţet, cum se proceda şi cu puntea.

Toate acestea le-am rostit pe un ton rece, nici mai mult, nici mai puţin ca un procuror care dă citire unui proces-verbal de inventariere. Am văzut cum ochii domnului Le Guen se injectează şi mîinile încep să-i tremure.

— Asta-i o nebunie, domnule, spuse el în sfîrşit strîngîndu-şi pumnii.

— Nu uitaţi, căpitane, am continuat cu aceeaşi voce de gheaţă, că staţi de vorbă cu reprezentantul regelui şi, în interesul domniei-voastre, vă poftesc să vă măsuraţi cuvintele.

Destul de colorat de felul lui, sub claia de păr roşcovan, obrazul i se făcu stacojiu. Izbucni:

— Dacă trebuie să mă conformez instrucţiunilor domniei-voastre, domnule trimis al regelui, nu voi debarca cincizeci de negri la Cartagena.

— În tot cazul, veţi avea meritul că n-aţi omorît o sută, şi, în scopul acesta, vă poruncesc să vă îndreptaţi pe dată spre Noua-Grenadă. Vă previn că, în două sau trei zile, voi avea grijă să înmînez un raport guvernatorului insulei Goreea, care îl va trimite cancelarului regatului. Adaug că mă voi duce la Cartagena după domnia-voastră, Unde voi cere să mi se raporteze starea captivilor debarcaţi de pe *la Léonore*.

Omul scrîşni din dinţi, apoi strigă:

— Să vă ia dracu!

Mi-am dus alene mîna la sabie.

— Dacă n-am fi amîndoi în slujba Majestăţii Sale, domnule, şi dacă n-aş socoti angajamentul luat, de a îndeplini conştiincios misiunea încredinţată, mai presus decît rănirea amorului propriu, v-aş vîrî aceste cuvinte înapoi în gît.

Era el căpitanul Le Guen un mitocan, dar nu se lăsa orbit de furie. Cinci mateloţi solizi, înarmaţi fiecare cu o sabie de abordaj şi cu două pistoale, mă însoţiseră pe *la Léonore*, şi un duel de artilerie între douăsprezece tunuri împotriva a treizeci şi şase ameninţa să sfîrşească rău pentru el. Mormăi:

— Bine, bine, mă plec în faţa forţei, dar dacă vă veţi încăpăţîna să vă exercitaţi funcţia, nici nu va trece bine un an şi Compania va da faliment. Eu unul, mă spăl pe mîini. Am să întocmesc şi eu un raport. Sluga, domnule.

Mi-am scos pălăria şi, întorcîndu-mă pe *Vulcain*, am tras o bordee de la babord, spre a-i dovedi arţăgosului Le Guen că nu-mi ardea de glume. Îmi răspunse la salut descărcînd un singur tun şi pe dată schimbă direcţia spre largul mării, arătînd astfel că pricepuse situaţia.

Două zile mai tîrziu ancoram în faţa insulei Goreea, al cărui guvernator, domnul de *Couhé-Vérac*, gentilom din Poitou, ne primi cu braţele deschise. Cu greu îşi ascunse mirarea cînd l-am înştiinţat că îi las la bunul său plac pe toţi prizonierii de pe *Furious*.

— N-aţi vrea cel puţin să-i dăm căpitanului putinţa să se răscumpere? mă întrebă el.

— Las acest lucru în grija şi profitul domniei-voastre, domnule guvernator.

— Ce să vă dau deci în schimb, domnule?

— Ei! domnule, să nu vorbim despre aşa ceva. Aş dori să vă încredinţez doar o scrisoare, pe care v-aş ruga s-o trimiteţi cu primul vas soţiei mele, care – îmi place să cred – se topeşte de dorul meu.

— Slavă Domnului, căpitane, şi slavă dragostei! Vă puteţi bizui că-mi voi da toată osteneala, dar făceţi-mi hatîrul să rămîneţi aici două săptămîni.

N-am rămas decît timpul necesar să refac proviziile de apă şi de alimente. Domnul de Couhé-Vérac părea mirat că mă grăbesc să iau largul. Împinse îndatoririle de gazdă pînă într-acolo, încît puse să danseze pentru mine şase negrese, în costumul Evei, şi mă încunoştinţă în taină că erau din regiunea Cantory, unde există cei mai cruzi bărbaţi şi cele mai focoase femei din Africa. Spectacolul fusese organizat noaptea, sub ramurile arborilor de cauciuc şi la lumina torţelor. Miresme tulburătoare pluteau în văzduh, împinse de briza marină. Mlădierile diavoliţelor, care se întreceau în a-şi pune în valoare farmecele pînă sub nasul meu, nu izbutiră totuşi să mă emoţioneze şi, cînd gazda mă întrebă care din ele a dobîndit favoarea de a-mi stîrni interesul, îi răspunsei că nu voiam să nedreptăţesc pe nici una dintre favoritele sale. Nu fu prea supărat şi îmi declară că soţia mea era, se vede, cea mai

seducătoare femeie din Franţa, dacă izbutise să-mi insufle o pasiune atît de exclusivă.

După această bacanală fără urmări i-am scris Yolandei. Mă despărţisem de ea de peste cinci luni. Cu cîteva săptămîni în urmă primisem din partea ei o scrisoare, la Bayonne. Unde mă voi afla oare în clipa cînd avea să nască? La Cartagena din Indiile Occidentale, la Campeche, la Havana, la Panama? În toate aceste porturi *Assiente* îşi instalase direcţiile locale, pe care eram obligat să le vizitez.

Nu-mi mai amintesc cu precizie cuvintele pe care i le-am scris, dar ştiu bine că o rugam să trimită neîntîrziat la Nantes, îndată după naşterea copilului, un om de încredere cu sarcina să înmîneze tuturor căpitanilor care urmau să plece spre America un mesaj cu text identic pe adresa mea.

Noaptea era apăsătoare, năclăioasă şi năduşeam cumplit în odaia cu pereţii văruiţi, de la ultimul cat al fortăreţei, în care guvernatorul mă poftise să stau. O puzderie de efemere zburau în jurul flăcării celor trei lumînări înfipte într-un sfeşnic de argint. Uneori, vrăjită, cîte o gîză se apropia prea mult de ele, aripile-i luau foc pe dată şi, după un scurt sfîrşit, o geană de pulbere neagră cădea pe hîrtie. Nu era oare mai fericită decît mine, această făptură minusculă care pierea în starea ei de vrajă?

Tocmai isprăvisem să pun peceţile de ceară roşie, cînd un vîrtej de vînt, năpustit printr-o fereastră îngustă ce dădea spre mare, suflă în acelaşi timp în cele trei lumînări. Afară se dezlănţuise furtuna şi mă trecu un fior la această prevestire a soartei, care mă arunca în ghearele neliniştii iscate de întuneric, îndată după ce închisesem scrisoarea.

A doua zi pornirăm la drum pe un vînt bun. Domnul de Couhé-Vérac părea îndurerat de plecarea mea. Cu puţin înainte de a ridica ancora, sosi într-o barcă să mă mai îmbrăţişeze o dată şi puse să se ridice la bord un butoi cu cel mai bun vin de Madera, numit *sercial*, despre care pretindea că ar fi fost contemporan cu regele Ludovic al XIII-lea.

— În fiecare dimineaţă, cînd mă scol, beau cîte un păhărel din vinul ăsta, sau dintr-un „jerez” aproape la fel de venerabil, spuse el. După mine, nu există mai bun fel de a-l proslăvi pe Dumnezeu pentru operele sale şi nu-ţi trebuie nimic mai mult ca să prinzi curaj pe meleagurile astea blestemate. Gustaţi-l şi îmi veţi spune părerea la viitoarea trecere a domniei-voastre pe-aici. Adio, căpitane.

Avea lacrimi în ochi. Cînd ajunse pe mal, după ce arborasem pavilionul nostru, am ordonat să se tragă o salvă de artilerie în cinstea sa, pe cînd cele şase negrese din Cantory ţopăiau în jurul lui ca nişte maimuţele.

Partea următoare a călătoriei noastre, care cuprinde traversarea oceanului cel mare, a fost lipsită de orice incident demn de a fi povestit. De la Goreea la Antilele Mici am navigat timp de aproape două luni şi jumătate, fără să descoperim nici o pînză la orizont. Am trecut prin perioade de calm plat, cînd, vreme de două sau trei zile în şir, sub un soare ucigător, nefericitul *Vulcain* plutea ca o epavă pe o mare încremenită. Părintele Cornélius care, de cînd îi eliberasem gratuit pe captivii de pe *Furious* lăsîndu-i pe pămînt african, nu mai contenea să se tot întrebe ce-o fi cu mine, avea grijă să-i pună în genunchi, dimineaţa şi seara, pe toţi membrii echipajului, în afară de omul de veghe şi de timonier, pentru a le citi rugă-

ciunile. (Ba chiar mergea pînă acolo încît îşi ridica ochii la cer spre a se încredinţa că omul de veghe îşi scosese boneta!) Luam parte, cum este de la sine înţeles, la ceremonie, împreună cu toţi şefii din echipaj (bascii sînt cucernici), deşi am fost dintotdeauna un creştin foarte neatent faţă de rînduieli. De la ploaia de gîze, care ne-a chinuit atît de îngrozitor, dominicanul nostru devenise neînduplecat în privinţa credinţei, în aşa hal încît, dacă auzea vreun matelot înjurînd de toţi Dumnezeii pentru un fleac, cerea să fie pus îndată în lanţuri. Cu toate acestea, decît să citesc *Noul-Testament* sau *De Imitatio Christi*, aşa cum îmi prescria el ca leac împotriva melancoliei, preferam lecturile din Don Quijote, a cărui filozofie, mascată de extravaganţa situaţiilor, mi-o revelase Antonio Montemor de Oca, bunul chirurg de pe Santo Francisco de Asis. Faptele mele nu purtau oare pecetea aceleiaşi absurdităţi profunde, ca şi ale iscusitului hidalgo? El se lupta cu duşmani închipuiţi pentru a creşte în ochii unei părelnice prinţese cu faţa lată şi nasul turtit, şi eu fugeam pe calea apei de soţia mea legitimă, care era una dintre cele mai frumoase femei din regatul Franţei. Luasem hotărîrea să mă răzvrătesc împotriva năpăstuirii rasei negre de către rasa albă, şi mă aflam în slujba unei Companii a cărei unică raţiune de a fi era să cumpere negri şi să-i revîndă ca pe nişte vite.

În fiecare zi, înainte de cină, făceam exerciţii de scrimă cu vicontele de Montgaillard, care era un duelgiu straşnic, aşa cum făcusem odinioară pe *la Pétulante* cu dragul meu prieten Sosthène. Noaptea, mateloţii aprindeau opaiţe şi dansau sub cerul liber, în sunetele unui cimpoi.

Ajuns aproape la jumătatea drumului între Africa şi Insule, mi-am dat seama că la prima noastră escală,

care trebuia să fie Capul Francez, riscam să fiu recunoscut. Trecuseră mai bine de nouă ani de la răpirea prin abordaj a corăbiei *Victorious* de către o bandă de negri scăpaţi, sub comanda mea. Privindu-mă în oglindă, puteam admite că, la treizeci de ani, eram mai bine legat şi aveam mai multe încreţituri pe obraz, dar nu într-atît încît să nu pot fi recunoscut. Fără îndoială, sublocotenentul Lafortune se preschimbase în vicontele Le Gendre de Tous-les-Saints şi o scrisoare de împuternicire îi statornicea calitatea de trimis extraordinar al Companiei *Assiente*. Dar, tocmai în temeiul acestei calităţi, guvernatorul coloniei se va simţi obligat să dea în cinstea mea o recepţie, la care aveau să fie poftite toate notabilităţile din oraş şi din împrejurimi. Printre oaspeţi se va număra desigur şi familia Cazenave, zisă de Saint-Lary, şi dacă Augustin, tatăl, cu un nas ascuţit pe care îl ţineam minte, asemănător cu nasul secundului meu, domnul Jauréguy, şi dacă mama, Soledad, spaniola cea grasă, s-ar fi putut să nu-şi mai amintească trăsăturile chipului meu, fiindcă mă văzuseră doar foarte puţin, în schimb Eponine şi Valérie, după toate probabilităţile, vor fi mult mai agere.

Într-o seară, pe cînd mă înfruntam cu Montgaillard, mi se făcu lumină în cap. Am fost chiar atît de întors pe dos, încît, cu mintea aiurea, mi-am plecat în jos sabia tocmai cînd partenerul meu făcea o fandare. Dacă ar fi fost mai puţin stăpîn pe mîna lui, m-ar fi trimis negreşit pe lumea cealaltă.

— În numele cerului, amice, aţi înnebunit? strigă el. Era gata să vă ucid.

I-am rîs în nas.

— Nici o teamă. Aveţi o mustaţă mult prea frumoasă.

— A, aşa! acum vă bateţi joc de mine?

Mi-am vîrît sabia în teacă.

— Departe de mine gîndul acesta, domnule de Montgaillard. Mi-a trecut numai prin gînd, deodată, că „atotputernicia stă în barbă” cum spune nemuritorul Molière, *ergo* că nu sîntem deloc bine inspiraţi cînd o tăiem, şi pe urmă că, pentru a juca renghiul unei mode, pe care aveţi toată dreptatea s-o dezaprobaţi, eu am s-o las să crească.

— Primul meu gînd era bun: v-aţi pierdut minţile. Nu-mi mai rămîne decît să mă rog lui Dumnezeu să mai ştiţi încă a guverna o corabie printre stînci.

Am încheiat pace cu el destupînd un şip de tafia şi ciocnind în sănătatea regelui şi a femeilor frumoase.

Începînd de a doua zi, spre uimirea bascilor, toţi cu obrazul bine bărbierit, n-am mai folosit briciul. În opt zile aveam fălcile albăstrii. În trei săptămîni începu să crească părul. După o lună făcui o stranie descoperire: cu mustaţa şi barbişonul tăiate după moda lui Mazarin, semănăm întrucîtva cu socrul meu, vicleanul Girolamo Farinacci, afară doar că n-aveam ochi iscoditori, ci larg deschişi asupra lumii, şi că îl întreceam cu un cap în înălţime. Oricum ar fi fost, dacă m-aş fi văzut într-o oglindă, mi-aş fi scos tricornul în faţa necunoscutului chipeş reflectat în persoana mea.

Insula Barbados a fost primul uscat întîlnit în cale după traversarea aceea fără de sfîrşit. Era o posesiune engleză şi, chiar dacă nu mă temeam de întîlnirile neplăcute, n-aveam totuşi nici un chef să le provoc. N-am încercat deci să mă apropii de ţărm. Deoarece curenţii băteau spre vest, mi-am făcut planul să intru între Guadelupa şi Marie-Galante, ca să ajung apoi drept în Santo Dominguo, ocolind astfel salba de insule anglo-olandeze.

Pe cînd ne aflam în largul insulei Dominica apăru o pînză de care, împinşi de vînt, nu ne-a fost greu să ne apropiem. Era o navă engleză de o sută de tone şi opt tunuri, *Endeavour*, care mergea din Faïal la Antigua, încărcată cu stafide şi vinuri de Pico, cele mai bune din Açores, numite *passados*. Nici vorbă să ne opună rezistenţă cu cei treisprezece oameni din echipaj. Astfel, de la prima bordee, îşi plecă pavilionul şi se lăsă capturată, ca şi cum ar fi făcut un gest firesc pentru a ne ţine de urît. Portul său de destinaţie era Cardiff, şi n-am uitat nici numele căpitanului: Joe Mackworth. Oare să fi fost din pricina bărbii mele proaspete? În orice caz, acest galez bărbos şi păros ca un urs mi-a fost simpatic din prima clipă şi, cînd mi se plînse amar că de cincisprezece zile nu mai are pic de mahorcă pentru pipă, i-am dat din belşug un excelent tutun de Spania, din care îmi făcusem o provizie serioasă la Vigo.

O săptămînă mai tîrziu zăream la tribord, nu fără o înţepătură în inimă, intrarea în pasa care ducea la Capul Francez. Era o dimineaţă însorită, cu cerul străveziu; nici o fîşie de ceaţă nu plutea deasupra uscatului. La prima lovitură de tun sosi şi pilotul în barca lui. Buna mea memorie mi-ar fi îngăduit aproape să mă lipsesc de el. Ştiam că trebuia să ocolim Promontoriul Înşelătoarei, să lăsăm la babord colţul Grand Mouton şi la tribord recifele care se întind pînă în insulele Carénage.

Mă lăsam năpădit de o amară melancolie, iscată de conştiinţa bruscă a trecerii neiertătoare a timpului. Părăsisem aceste meleaguri, care îşi desfăşurau din nou sub ochii mei toate farmecele, ca un om în afara legii, nesigur de soarta care mă aştepta cu un echipaj pentru care asasinarea albilor era un act pios şi din

partea căruia mă puteam teme de orice. Mă întorceam aici ca trimis al regelui, însărcinat cu o misiune de către Compania *Assiente*, purtător al unui permis cu toate peceţile şi semnăturile pe o hîrtie frumoasă avînd în filigran stema Franţei. O navă inamică pe care o capturasem mergea în faţa corăbiei mele. Mai multe bastimente de tonaj diferit spaniole sau franceze, erau ancorate în radă. De data aceasta, nu voi mai fi nevoit să răpesc unul pentru a scăpa de o tristă soartă. Voi avea dreptul la toate onorurile. Şi totuşi, nu eram acelaşi?

Cînd am dat ordin să se îmbine lanţurile celor două ancore prin cheia de afurcare pentru a pregăti o bună fundarisire, un stol de papagali gălăgioşi trecu pe deasupra noastră, sus de tot în văzduhul străveziu. Se duceau ca de obicei în fiecare dimineaţă spre insula Tortue, de unde se înapoiau seara.

Mi-a plăcut să văd în ei o prevestire bună.

Capitolul 13

Marchizul Xavier de Roberval de la Touche, guvernator în numele regelui al insulei Tortue şi al Coastei Santo Dominguo, cavaler al ordinului Sfîntul-Ludovic, fusese timp de douăzeci de ani ofiţer în marina regală. După ultima sa expediţie, pe *le Bouillant*, fregată de patru sute cincizeci de tone şi patruzeci de tunuri, se însurase cu o domnişoară din Martinica, Alexandrine de Laiguillon, creolă din mica nobilime şi de o mare frumuseţe. Înainte de căsătorie, fata pusese două condiţii: prima, viitorul soţ va făgădui să nu mai vînture mările; a doua, va face în aşa fel încît să fie numit guvernator într-unul din raiurile de pe pămînt pe care Dumnezeu le-a presărat în marea Antilelor sub numele de Insulele Vîntului, sau Sub-Vînt. El avea patruzeci de ani; ea, douăzeci. Bine văzut la curte şi posesor al unor strălucite state de serviciu, domnul de Roberval de la Touche îndeplinise fără prea mare greutate dorinţele frumoasei. Era guvernator de şase ani, timp în care devenise tatăl a patru copii, iar acum galeşa marchiză se pregătea să aducă pe lume un al cincilea prunc.

La plecarea mea din Nantes, aflasem cu un suspin de uşurare că insula Santo Dominguo nu mai avea acelaşi guvernator de pe vremea primei mele treceri pe acolo. Fără îndoială, de cînd intrase în funcţie, noul guvernator avusese vreme berechet să i se împuie

urechile cu isprăvile scandaloase ale căpitanului Lafortune. Dar ce legătură, aparent raţională, se putea face între un apucat care îi stîrnea pe negii la revoltă, şi vicontele Le Gendre de Tous-les-Saints, însărcinat să supravegheze navele care făceau negoţ cu negri? Piratul nu dispăruse doar, în chip misterios, pe mare? De peste doi ani, ba chiar trei, nimeni nu mai auzise vorbindu-se de el. Nu se abătuse oare mînia cerească asupra acestui nelegiuit care, împotriva oracolului de la Roma, nega caracterul legitim al sclaviei negrilor din Africa?

De îndată ce am debarcat, am vrut să mă duc la palatul guvernatorului, împreună cu domnul de Montgaillard, şi, străbătînd oraşul, mi-am dat seama că suferise mai puţine schimbări decît cele petrecute în inima mea. Lungiţi pe cheu, nişte negri pe jumătate goi sforăiau, ca tuburile de orgă, cu o pălărie de pai pe faţă, spre a-şi feri obrazul de soare. Negrese şi mulatre, înveşmîntate în indian înflorat, umblau mişcîndu-şi şoldurile alene, îşi frecau dinţii strălucitori cu rădăcini de ghimber şi agăţau trecătorii cu ocheade pline de făgăduinţi voluptoase. Mă puteam crede întors în acea zi pierdută în trecut, cînd locotenentul Dufourneau, uşurat de provizia de şocolată necesară activităţilor sale galante, mă dusese la Ovidiu.

Prima surpriză avea să-mi vină de la dispariţia hanului ţinut de gazda scăpaţilor. În locul lui era un maidan pe care se vedeau ici şi colo cîteva grinzi pîrjolite de foc. M-am oprit o clipă, uluit de acest spectacol. Domnul de Montgaillard mă bătu pe umăr:

— Amintiri amoroase? îmi spuse cu un ton zeflemitor.

Ridicai din umeri. O mulatră, care de cîtva timp mergea în dreptul nostru, străduindu-se să-şi pună în

valoare crupa îmbelşugată, pufni în rîs, apoi, fericită să poată intra în vorbă, prinse grai:

— Dom căptan, ici negru rău ierea, ligat la toartă cu *scăpaţi* cari tăia căpăţîn la domnii albi. Îi zicea Ovidiu, nu rău, el mînă tăiat, şi tot, hi! hi! După aia el spînzurat şi casa ars din orden dom guvirnator, hi hi!

Domnul de Montgaillard îi făcu semn fetei să-şi ia valea şi trase concluzia:

— Deci, nu-i o amintire amoroasă.

N-aveam să rostesc un discurs funebru în amintirea lui Ovidiu, care îşi bătuse joc de încrederea mea.

— Nu, îi răspunsei cu un glas poate ceva mai lipsit de siguranţă. Doar că pe locul ăsta, ras de incendiu, era o tavernă cu firma *La bunul colon*, pe jumătate han, pe jumătate tripou, unde se bea zdravăn. Îmi amintesc că, odată, am cîştigat aici patruzeci de pistoli. Patronul era un mulatru mult prea şiret ca s-o sfîrşească bine.

Domnul de Montgaillard rînji:

— Patruzeci de pistoli! Ei, drăcie! I-aţi putea pune nişte flori pe mormînt.

În clipa aceea îmi dădui seama ce imprudenţă făcusem, dezvăluindu-i că mai fusesem la Capul Francez. Trebuia să preîntîmpin neîntîrziat efectele posibile ale acestei nechibzuinţe.

— Domnule, i-am spus, îngăduiţi-mi să vă fac o mărturisire. Odinioară am avut aici o afacere de onoare cu un colon, care, de altfel, a şi murit. Pentru liniştea sufletului meu, ar fi mai bine să nu răscolesc amintirea acestei poveşti de demult nici faţă de guvernator, nici faţă de alţi oameni din partea locului cu care s-ar putea să ne întîlnim. De altminteri, de atunci încoace s-a schimbat şi guvernatorul. Au trecut anii. Lumea o fi uitat pînă şi de numele meu. Pe vremea aceea nu eram

decît un mic sublocotenent la începutul carierei. Îmi daţi cuvîntul domniei-voastre?

— Bineînţeles, răspunse ofiţerul. Care dintre noi n-a avut asemenea istorii! În ce mă priveşte, să vedeţi... hm! Mă rog, ce să mai lungim vorba, vă înţeleg.

Şi, cu două degete, îşi ferchezui vîrful mustăţilor.

Palatul guvernatorului semăna, în mai mare, cu locuinţa familiei Cazenave, prin frontonul în stil antic sprijinit pe coloane dorice. Era aşezat în vîrful unei coline verzi. Deasupra uşii de la intrare, stema Franţei, albastră cu trei flori de crin aurite, arăta rangul reprezentantului lui Ludovic cel Mare.

Fostul ofiţer din marina regală ne făcu o primire dintre cele mai călduroase. Era un bărbat înalt, cu umeri de hamal, cărunt pe la tîmple, cu obrazul tăbăcit, iluminat în chip ciudat de nişte ochi albaştri ca porţelanul, care răspîndeau cumsecădenie şi, totodată, dîrzenie. Purta o haină brodată de un roşu-deschis, cu nasturi auriţi. Pe pieptul stîng avea crucea Sfîntului-Ludovic şi la şold o sabie.

După prezentările şi plecăciunile de cuviinţă, îmi strînse cu putere mîna, de-am crezut că mi-o frînge, şi dădu drumul unui torent de felicitări. Avea un puternic accent gascon şi vorbele lui ţîşneau ca dintr-un izvor nesecat.

— Pe legea mea, domnilor, parcă mai era nevoie să-mi fluturaţi prin faţa ochilor nişte scrisori în toată regula ca să văd cu cine am de-a face. Se spune că nu haina face pe om, dar eu sînt de altă părere: totul depinde de felul cum este purtată. Nu faceţi parte din acei gentilomi pe hîrtie, cum se fabrică pe-aici cu zecile, ai căror bunici erau negustori de vite, mărunţişari, sau argaţi la hanuri, şi bunicile

bucătărese, mijlocitoare sau telăliţe. Fiţi binevenit şi bateţi palma, ce dracu!

De data asta, invitaţia se adresa domnului de Montgaillard, care întinse o mînă neştiutoare şi ţipă cînd i se sfărîmară falangele.

— Mii de ghiulele! ce mînă grea, domnule!

Guvernatorul izbucni în rîs şi îl bătu pe umăr.

— Doamne! sînteţi pe placul meu. Spuneţi-mi acum ce-aţi venit să uneltiţi în văgăuna asta.

Trase de un şnur de tapiserie şi un negru în livrea cafenie aduse mai multe sticle pe o tavă de argint.

— Dar mai întîi să ciocnim un pahar, spuse el mai departe fără să ne lase timp să scoatem o vorbă. Ce vreţi să beţi? Iată o problemă gravă. *Tequila* din Mexic, *aguardiente* din Panama, sau *pisco* din Peru? Toate aceste ţării le am de la capturarea unei brigantine engleze, al cărui armator, fără doar şi poate, cînd se apropia de foc, arunca flăcări pe gură ca un balaur din basme. Rămîne între noi, eu prefer rachiul nostru curat, făcut la Sfîntul-Toma din zeamă de trestie de zahăr strivită. E un nectar fără pereche, distilat în golful Acul, căruia Cristofor Columb, cînd a debarcat aici, i-a pus numele de golful Sfîntului-Toma, ceea ce era mai cinstit şi totodată, mai creştinesc.

Rîse din plin.

— Ultimul dar pe care mi l-a făcut bietul Cazenave, unul dintre cei mai bogaţi plantatori din insulă, Cazenave de Saint-Lary. La dracu! Era la fel de nobil cum sînt eu papă. Fiul unui negustor de vite! Se vede că supsese prea mult nectar dintr-ăsta cînd a căzut ţeapăn lîngă alambic. Atacul de apoplexie nu iartă niciodată. Un sfîrşit frumos, dacă vreţi. Dar şi urmarea a fost la fel. Nevastă-sa, o spanioloaică sclintită, aşa cum sînt aproape toate, şi-a înfipt un pumnal în inimă,

peste sicriul lui. Ce întîmplare! Bineînţeles, popa n-a vrut să îngroape în pămînt creştin o făptură a Domnului care şi-a luat singură viaţa. Şi asta încă nu-i nimic. Soţii aveau două fete, gemene, măritate amîndouă. L-au ameninţat pe popă că-i vor scoate ochii dacă părinţii lor nu vor fi vîrîţi în mormînt împreună. În concluzie, soţii Cazenave au fost îngropaţi pe proprietatea lor, fără liturghie, ca nişte cîini.

Ascultasem, cu dinţii încleştaţi, această poveste din care aflam că n-aveam să mă mai tem de întîlnirea cu soţii Cazenave şi, în acelaşi timp, că Eponine şi Valérie se căpătuiseră fiecare. Netulburat, guvernatorul istorisi mai departe:

— În treaba asta, lumea bună din oraş s-a împărţit în două tabere. Unii au întors spatele acestor fete neruşinate, care cu bună ştiinţă lipsiseră resturile pămînteşti ale tatălui lor de a fi stropite cu agheasmă, lucru la care aveau dreptul. Ceilalţi le-au aplaudat hotărîrea luată, pe motivul că nici măcar biserica nu poate despărţi ceea ce Dumnezeu a împreunat. Ei bine, în cele din urmă, fetele au ieşit învingătoare. Mai întîi au pus să se facă în fiecare zi cîte o slujbă „într-un scop personal” asupra căruia preotul se înşela mai puţin decît oricare. La stăruinţele lor, a trimis chiar o scrisoare la Roma, în care spunea că răposata doamnă Cazenave, bună catolică, nu se putea să fi săvîrşit actul său de disperare decît într-o criză de nebunie. Sfîntul părinte a binevoit să admită explicaţia. Cadavrele au fost deshumate solemn şi nu s-a văzut înmormîntare mai frumoasă la Capul Francez.

Domnul de Montgaillard bău dintr-o sorbitură paharul cu rachiu de Sfîntul-Toma, plescăi cu limba în cerul gurii şi rosti grav:

— Domnule guvernator, nu ştiţi şi nişte istorioare mai vesele?

Guvernatorul oftă şi spuse mai departe:

— V-am povestit toate astea ca să vă pun la curent cu ciudăţeniile locale. Excesul lor se datorează în parte climei. Nouă luni din douăsprezece, zăpuşeala umedă îţi biciuie nervii. Ţînţarii de tot soiul nu-ţi dau pace. Aerul stătut ajunge de nerespirat. Te simţi ars de un foc lăuntric. Nu poţi dormi decît cu un ochi. Dacă nu eşti un om solid, un pahar în plus te scoate din minţi. Pe cît bărbaţii sînt de o gelozie feroce, pe atît femeile îşi pierd mai uşor capul. Negrii se bat cu cuţitele şi albii cu săbiile. Mi s-a spus că înaintea sosirii mele aici, gemenele Cazenave găseau o plăcere răutăcioasă în a semăna ceartă între pretendenţii lor şi aveau mai mulţi morţi pe conştiinţă. Acum, aceste făpturi puţin obişnuite sînt ţinute în frîu de soţii lor, care au ales calea să le toarne copii, fără să le mai lase timp să spună măcar „uf”. Trei luni de răgaz, şi altul la rînd! Cine seamănă, ajunge departe! Este singura soluţie cuminte pe meleagurile astea. Doamna de Terrasson, Eponine pe numele mic, are şase copii; soră-sa, Valérie, adică doamna de Capefigue, cinci. Amîndouă se întrec în fapte bune, lucru pe care li-l îngăduie şi averea, atunci cînd starea lor nu le sileşte să stea culcate pe sofa.

Guvernatorul mă prinse de braţ.

— Mi se pare că visaţi cu ochii deschişi, domnule.

Am protestat, spunînd că, departe de a pierde firul povestirii uluitoare pe care ne-o spusese, dimpotrivă, fusesem atît de mişcat, încît continuam să meditez la ea. Era timpul să adaug:

— Vina o poartă doar căldura cu care ne-aţi primit, domnule guvernator, dacă pînă acum nu v-am înfăţişat

misiunea pe care Majestatea Sa mi-a încredinţat-o prin mijlocirea Companiei *Assiente*.

În ciuda mişcărilor sale aparent fireşti, domnul de Roberval de la Touche cercetă cu atenţie hîrtiile pe care i le înmînai. Cînd sfîrşi treaba, dădu din cap, pătruns de gravitate.

— Deci augustul nostru suveran s-a hotărît să se aplece asupra soartei negrilor. Bunătatea sa, ca şi aceea a lui Dumnezeu, trebuie să cuprindă firea întreagă. Şi totuşi, ticăloşii ăştia îmi dau mereu bătaie de cap. În sfîrşit, facă-se voia sa! Misiunea domniei-voastre este delicată, domnule. Fiţi sigur că mă voi strădui din răsputeri să vă înlesnesc îndeplinirea ei. Santo Dominguo este centrul vital, nodul negoţului cu negri în această parte a lumii. Sclavii noştri trăiesc bine, dacă muncesc cu puţin sîrg. Păcat că înclină prea des spre lenevie, aşa încît moliciunea lor din născare e mai tare decît teama de bici.

Se opri o clipă, apoi continuă, cu o expresie de uşurare:

— De altfel, dacă ştiu să citesc bine, nu vă interesează soarta sclavilor de pe plantaţii, ceea ce ar însemna o încălcare a atribuţiilor mele. Domnia-voastră vă veţi ocupa doar cu inspectarea navelor care transportă negri şi cu desfăşurarea normală a operaţiilor de vînzare. În prezent se află în port două corăbii de negoţ cu negri, sosite de cîteva zile: *Saint-Félicien* şi *Bonne-Etoile*. Dacă pe nişte nave cu asemenea nume de botez captivii nu trăiesc ca în puf, atunci nu te mai poţi bizui pe îndurarea cerului. Încă de ieri, patru sute de negri se răcoresc în „savana” lor. O încărcătură frumuşică. Doar o sută cincizeci au murit pe drum. Proporţia este deci relativ modestă.

Mi-am stăpînit un gest de mînie. Domnul de Roberval de la Touche, aşa cumsecade cum părea, era la fel ca şi cei de-o seamă cu el. Pentru el negrii nu erau nişte oameni ca ceilalţi.

Se ridică în picioare.

— Trebuie să vă rog să mă iertaţi, viconte. E ora cînd îmi fac plimbarea mea călare de fiecare zi. Aici, ca să rămîi sănătos şi voios, fără să te îngraşi, trebuie să iei aer şi să faci mişcare. Cel dinaintea mea a murit de dropică. Nu ţin deloc să-l imit.

Bătu din palme şi apăru acelaşi servitor în livrea cafenie, care adusese tava cu băuturi. Acum îşi ţinea braţele lipite de-a lungul trupului şi îşi rotea ochii albi pe faţa neagră.

— Aiax, îi spuse, adu-mi cizmele. Negrul ieşi. Stăpînul adăugă:

— Omul ăsta mi-e credincios ca un cîine. S-ar lăsa tăiat în bucăţele pentru mine, şi eu îl socot ca făcînd parte din familie. El mi-a povestit originea deosebirii dintre rasa albă şi cea neagră, după mitologia lui, care e la fel de interesantă ca oricare alta. Explicaţia e simplă. Cînd Dumnezeu l-a creat pe om, l-a făcut alb. Diavolul, care îi pîndea probabil în spatele arborelui cunoaşterii binelui şi răului, n-a vrut să rămînă mai prejos. A modelat o făptură, asemănătoare întru totul cu cea care ieşise din mîinile divine, dar, cînd isprăvi treaba, se dovedi că-i neagră. Dumnezeu, care le vede pe toate, nu putea îngădui ca opera lui să fie confundată cu cea a împieliţatului. Atunci, tartorul, furios, îi dădu o palmă creaturii lui, care căzu cu faţa la pămînt. Iată de ce, după chipul primului negru, toţi urmaşii lui au nasul turtit şi buzele groase.

Aiax apăru din nou şi, punînd un genunchi la pămînt, îl ajută pe guvernator să-şi tragă cizmele. În timpul acestei operaţii, stăpînul îi smucea urechea.

— Bunule Aiax, nu-i aşa că n-ai vrea să pleci de la mine?

— O! nu. Dom guvirnator bun cu negru sărman.

— Ştii că te iubesc ca pe un fiu, Aiax.

— O! da, dom guvirnator.

— Dragul meu Aiax!

Şi ridicîndu-se, domnul de Roberval de la Touche îşi abătu o mînă – cu a cărei putere făcusem cunoştinţă – pe umărul credinciosului servitor, care se clătină şi fu gata să cadă cu capul înainte.

Desigur că asemenea chelfăneală era un lucru obişnuit pentru el deoarece rîdea în hohote. Aiax se pregătea şi el de rîs. Ieşind din încăpere, îmi aruncă o privire spre a fi sigur că şi eu gustam această glumă bună.

— Domnilor, zise atunci atotputernicul reprezentant al regelui pe teritoriul insulei Santo Dominguo, potrivindu-şi tricornul în faţa unei oglinzi baroce după gustul spaniol, rămîne să ştiu, şi domniile-voastre îmi veţi spune, cît timp credeţi că veţi sta la Capul Francez. Pentru oamenii de-aici sînteţi ceea ce ar putea fi Sultanul turcilor sau Hanul tătarilor la Paris. Societatea bună, sau cea care se ţine ca atare, nu m-ar ierta dacă n-aş oferi în cinstea domniilor voastre o serată strălucită, care să rămînă în anale. Plantatorii noştri, chiar şi numai pentru a-şi uita originea joasă, au pretenţia să dea recepţii fastuoase. Mai aflaţi pe deasupra că veţi avea parte de zîmbetele, ocheadele înamorate, fandoselile şi suspinele stupide ale nevestelor lor. Majoritatea acestora îl au pe dracu în ele.

Îi răspunsei că şederea noastră la Capul Francez nu va putea dura mai mult de o săptămînă. Protestă că într-un răstimp atît de scurt nu se putea curaţi o navă care străbătuse oceanul. Văzînd că hotărîrea mea era nestrămutată, plesni cu cravaşa pe carîmbul cizmei.

— În cazul acesta, recepţia mea va avea loc în ajunul plecării domniilor-voastre, la 5 august, de ziua Sfîntului Abel. Să nădăjduim că nu se va afla vreun Cain.

L-am văzut cum încalecă pe un roib frumos şi cum porni în galop, urmat de două străji cu galoane, ale căror săbii băteau crupa cailor.

Cu toate că această escală în Santo Dominguo nu era ameninţată de greutăţile la care mă aşteptam, iar riscul de a face vreo apropiere între vicontele Le Gendre de Tous-les-Saints şi sublocotenentul sau căpitanul Lafortune părea practic înlăturat, am preferat să mă pun la adăpost de orice surpriză şi să nu întărît soarta. Am început deci prin a mă achita de obligaţii, vizitînd agentul Companiei şi negrii proaspăt debarcaţi.

Agentul nu era decît un scrib cu privirea piezişă, fost slujbaş la fisc, exilat în colonii pentru deturnare de fonduri publice şi care, după ce scăpase ca prin urechile acului de galere, prin influenţe oculte, unde cred că se amestecase şi mîna lui Crozat, continua să aducă sacrificii duhului fraudei măsluind registrele. Nu mi-a fost greu să-i descopăr matrapazlîcurile şi l-am ameninţat cu ştreangul în cazul cînd nu-şi va pune catastifele în ordine într-o săptămînă.

În „savana” lor, captivii erau îndopaţi şi împodobiţi, după obicei, în vederea vînzării apropiate. Li se dădea să mănînce nu numai manioc şi patate dulci, dar şi crabi de baltă, papagali la frigare şi peşti prăjiţi între două pietroaie încinse. Dimineaţa şi seara erau

învioraţi cu cîteva degete de tafia pentru ca, după infernul de pe nava de negoţ, să se creadă ajunşi în pragul paraclisului pe pămînt care le fusese făgăduit la plecarea din Africa. Acest tratament de vită la îngrăşat nu era nou pentru mine. Mă încrîncena neputinţa de a-i ajuta pe aceşti nenorociţi şi era cît pe ce să-l dojenesc pe părintele Cornélius, care, însoţindu-mă în „savană”, îi punea să îngenuncheze dinaintea lui, spre a le da în chip solemn binecuvîntarea.

După patru zile isprăvisem cea mai mare parte din treburile mele. Refuzasem invitaţia guvernatorului care îmi oferise ospitalitate în palatul său. În fiecare seară mă întorceam cu barca la locuinţa mea plutitoare, pe care călăfătuitorii o meremetiseau într-o nesuferită miazmă de seu şi gudron. Mă gîndeam la Yolande, care în curînd avea să nască. Pentru a-mi alunga amărăciunea ce mă năpădea la imaginea ei, citeam din Don Quijote şi mă minunam că insula Baralaria, al cărei guvernator efemer fusese Sancho, ar fi avut, contrar insulei Santo Dominguo şi celorlalte obişnuite, uimitorul privilegiu de a nu fi înconjurată de apă. Dar eroicele năzdrăvănii ale celui mai fără de prihană dintre cavalerii rătăcitori încetau repede să-mi farmece mintea. Gîndul mi se îndrepta spre dragul Sosthène, de-atît amar de vreme îngropat în pămîntul roşu al colinei care domina golful Acul. În realitate, amintirea lui m-a urmărit încă din clipa cînd, în lumina mijită a zorilor, am văzut desenîndu-se în depărtare coastele străvezii ale insulei. Parcă mai auzeam încă ultimul dialog din noaptea fatală, care pentru el avea să fie cea de pe urmă. Vorbeam despre duelul cu acei *novios*, Valérie anunţîndu-ne tocmai că nu mai putea fi înlăturat, şi i-am spus:

— Dacă înţeleg bine, această aventură trebuie să se termine cu moarte de om.

— Şi cum ai vrea dom'le să se termine? mi-a răspuns el, încrezător în focul tinereţii lui.

Vai! dragul meu Sosthène, care îmi spuneai atît de nostim „frate Felix"!

Am făcut o imprudenţă pe care nici o nălucă nu m-ar fi putut împiedica s-o săvîrşesc. M-am hotărît să-i aduc un omagiu prietenesc, mergînd să mă reculeg la mormîntul lui. Nu puteam iscodi pe nimeni despre locul unde se află, fără să trezesc, dacă nu bănuieli, cel puţin curiozităţi nedorite. Cît am regretat atunci că nu-l întrebasem la vremea potrivită pe domnul Fulminet, care îndeplinise desigur demersurile necesare pe lîngă autorităţile civile şi religioase pentru înmormîntarea sublocotenentului său! Cum de nu mi-a venit ideea, cînd mă salvase de la spînzurătoare şi mă luase pe *la Pétulante* după trădarea infamului Polidor, şi apoi la Nantes?

Ca măsură de prevedere, l-am pus pe secundul meu să închirieze un cal şi am pornit pe drumul spre Acul într-o după-amiază, la ceasul cînd, stăpîni şi sclavi, temîndu-se de arşiţa zilei, se lasă toropiţi de somn. Străzile oraşului erau pustii sub cerul de plumb pe care nu-l tăia nici un zbor de pasăre. Mersesem pe aceeaşi cale şi cu Sosthène care, plîngîndu-se de mîrţoaga lui, îi tot dădea pinteni şi îmi vorbea ca în delir despre Eponine şi Valérie, pe care îmi propunea să le tragem la sorţi. Şi recunoşteam umbrele arborilor styrax din care se scoate smirna, de ramurile cărora atîrnă lianele cu pureci, torţele verzi ale cactuşilor candelabru, lopăţelele cu spini ale nopalilor, măcrişul iepurelui cu florile lui galbene şi, ici şi colo, cîte o

orhidee albă cu punctuleţe roşii, desfoiată ca o carne ce se dăruie.

După o goană călare, ce mi s-a părut fără sfîrşit, cînd să intru pe o potecă transversală, la dreapta mea, am zărit o plăcuţă de lemn vopsit în alb, bătută în cuie pe un ţăruş înfipt în pămîntul roşu. Sub o cruce neagră, se putea citi aceste trei litere: R.I.P. Nu încăpea nici o îndoială. Asta însemna *Requiescat in pace*, şi cărarea ducea probabil spre locuinţa morţilor.

Am ajuns acolo în cîteva minute. Vegetaţia se rărea şi am descoperit incinta funerară pe o bătătură de pămînt deasupra mării. Era împrejmuită cu un gard viu de bambuşi şi, în mijlocul ei, o cruce mare de abanos îşi întindea braţele. Inima începu să-mi bată mai tare.

Capitolul 14

Am legat calul şi am intrat. Nu erau mai mult ca o sută de morminte, avînd fie o lespede de granit, fie îngeri de ipsos roşi de umezeala mării şi care arătau cerul cu degetul, fie, în sfîrşit, cîte o cruce simplă. Cel mai pretenţios monument, care bătea la ochi de departe, reprezenta un bărbat şi o femeie, ţinîndu-se de mînă şi privindu-se în ochi. M-am apropiat de el. O inscripţia arăta: Familia Cazenave de Saint-Lary. Urmau patru nume. Aici erau îngropaţi fostul negustor de vite, întemeietorul dinastiei, nevasta lui, fiul şi „señora Soledad-Pilar-Conceptión de Mora, soţia lui Augustin Cazenave de Saint-Lary. Am fost nevoit să dau în lături braţele de flori care acopereau o parte din lista răposaţilor pentru a o putea citi în întregime.

Deşi, pe moment, simţisem o oarecare contracţie a epigastrului, totuşi nu asta venisem să caut. Rătăcind de la un mormînt la altul, citeam nume care, aproape toate, presupuneau o obîrşie nobilă. Cimitirul era rezervat acelora care făceau parte din „lumea bună”, după expresia domnului de Roberval de la Touche.

Cercetasem astfel aproape toate mormintele şi pierdusem nădejdea să-l găsesc pe cel al prietenului meu cînd, pe o cruce de lemn aplecată uşor într-o parte, probabil în urma unei alunecări a terenului, citii în sfîrşit:

Aici se odihneşte

SOSTHÉNE-YVON-PLACIDE
GOUYET
Sublocotenent pe corabia la Pétulante
1673-1699

Mi-am descoperit capul. Nici o floare nu împodobea mormîntul, dar de ce m-ar fi mirat, cînd Sosthène nu cunoştea pe nimeni la Santo Dominguo în afară doar de aceea din pricina căreia murise şi care îl dăduse repede uitării? Dacă amintirea morţilor nu îşi află sălaş în inima celor vii, atunci nu sălăşluieşte nicăieri, şi florile nu sînt altceva decît trufie aruncată peste trufia rămăşiţelor topite în pămîntul nesimţitor. Cel puţin eu păstrasem amintirea aceluia care fusese cel mai bun tovarăş şi mă voi gîndi la el pînă în ultima mea clipă. Sub soarele arzător al verii tropicale, care făcea să trosnească gardul viu de bambuşi, m-am pornit să stau de vorbă cu el, dar, vai! eu puneam întrebările şi tot eu trebuia să răspund:

— Sosthène, prietene, a trebuit să vii atît de departe din ţara ta ca să te întîlneşti cu moartea. Tu, care erai atît de vioi, de ani de zile, iată, stai nemişcat. Tu, care te bucurai să spui cuvinte dulci şi năstruşnice sub cerul blînd, iată-te acum pentru totdeauna tăcut şi grav în adîncul pămîntului. Tu, care afirmai cu atîta entuziasm că viaţa e frumoasă, abia ai avut vreme să întrezăreşti ceea ce doreai cu străşnicie să capeţi de la ea. Şi pentru ce, şi pentru cine, Doamne sfinte! Pentru o făptură uşuratică, demnă doar să-ţi desfacă şireturile de la pantofi, pentru o frumuseţe trecătoare, care se juca cu dragostea cum făcea şi cu cravaşa, fără să-i

pese c-ar fi putut să joace jocul morţii. Ce gîndeşti tu astăzi, Sosthène, cu un prenume atît de straniu ca Placide, tocmai tu care nu erai decît vioiciune şi înflăcărare, ce gîndeşti tu astăzi despre păpuşa asta fără minte care, silindu-te să te baţi, te osîndea să ucizi sau să fii ucis? Eu te-am răzbunat, dar răzbunarea e un lucru de nimic, care nu-i învie pe morţi.

La poalele colinei, valurile se sfărîmau de stînci şi legănau odihna veşnică a sublocotenentului Goujet. M-am închinat, am spus o rugăciune şi m-am închinat încă o dată.

După-amiaza era pe sfîrşite. Trebuia să mă înapoiez în oraş. Mi-am pus tricornul pe cap şi, cînd să mă îndrept spre ieşire, am zărit o femeie în faţa monumentului familiei Cazenave. Pămîntul moale din cimitir, care înăbuşea zgomotul paşilor, mă împiedicase s-o aud venind şi, de altfel, perechea încremenită în piatră se afla la o oarecare depărtare de mormîntul lui Sosthène.

Privirile ni se încrucişară o clipă şi ea îşi plecă grabnic ochii în jos, apoi îşi împreună mîinile, dar, pentru a ieşi din cimitir, eram nevoit să trec pe lîngă ea. La prima vedere, era o femeie destul de grasă, îmbrăcată toată în negru, cu o mantilă de dantelă, după moda spaniolă, care îi acoperea în parte chipul. La doi paşi de ea, m-am oprit puţin, mi-am ridicat tricornul şi i-am făcut o plecăciune. Ea îmi acordă o privire fugară şi dădu uşor din cap, înainte de a recădea în rugăciune. Mi-am văzut de drum.

Oricît de scurtă fusese privirea ce mi-o aruncase, era totuşi de ajuns să-mi provoace o emoţie puternică. În chipul acesta buhăit de grăsime, în acel început de guşă dublă, în culoarea întunecată a tenului, ca şi în silueta greoaie în care se mistuia o tinereţe sfîrşită

timpuriu, recunoscusem fără nici o urmă de îndoială sosia señorei Soledad-Pilar-Conceptión de Mora, răposata soţie a lui Augustin Cazenave. Dar culoarea ochilor era alta, originalul îi avusese de un negru-strălucitor, copia de un albastru-spălăcit. Nu putea încăpea altă confuzie: aşa cum se întîmplă de obicei, fiica era o reproducere a mamei. Această femeie dolofană, al cărei trup năpădit de grăsime mai păstra urme de frumuseţe, nu putea fi decît una din încîntătoarele gemene Cazenave: Eponine sau Valérie, cu alte cuvinte, după mărturisirile guvernatorului, doamna de Capefigue, mamă a cinci copii, sau doamna de Terrasson, care adusese pe lume un al şaselea moştenitor.

La poarta cimitirului, o iapă pîntecoasă era înhămată la o trăsurică uşoară cu două roţi. Între acest animal, care mesteca frunze de fistic bălăngănindu-şi struna, şi roaibele nărăvaşe care, odinioară, galopau pe drumul spre promontoriul Înşelătoarei, era aceeaşi deosebire ca şi între zburdalnicele amazoane de atunci, îmbrăcate în rochii de un galben ca lămîia, şi trista matroană în negru, îngenuncheată astăzi lîngă un mormînt.

Mi-am dezlegat calul, am săltat în şa şi, de cum am intrat pe drumul mare, am dat pinteni animalului, care porni în galop.

Era prea puţin probabil ca Eponine – doar dacă nu cumva o fi fost Valérie – să mă fi recunoscut, şi puteam să mă felicit că-mi prefăcusem chipul lăsînd să-mi crească barba. Totuşi, doamna în negru – cum puteam oare s-o numesc altfel? – mă văzuse dinaintea mormîntului lui Sosthène, care nu primea vizitatori prea des. Nu se poate să nu se fi întrebat cine o fi acest necunoscut. Vorbele se împrăştie repede în

Insule. Desigur îi va spune surorii ei despre misterioasa întîlnire. Nu aveam să le văd însă pe amîndouă la recepţia dată de guvernator? Destul! Voi avea vreme să iau o hotărîre. Nu eram oare acoperit de hîrtiile cele mai oficiale cu putinţă? Totuşi era mai bine să nu mă arăt prea mult la faţă. Nu ne mai despărţeau decît trei zile pînă să pornim spre Portobello, care va fi viitoarea mea escală. Pînă atunci n-aveam decît să rămîn la bordul navei, împreună cu călăfătuitorii pe care îi voi struni ca să sfîrşească mai repede treaba.

Aşa am şi făcut, renunţînd la plimbările călare în mijlocul naturii luxuriante, care, după pelerinajul la mormîntul prietenului meu, n-ar fi putut decît să-mi reînvie amărăciunea amintirilor.

Veni şi serata guvernatorului. Aşa cum mă vestise, ea se prefăcu într-un mare concurs al lumii bune din colonie. Plantatorii, flancaţi de nevestele şi de fiicele lor nobile, veniseră de la cinci leghe împrejur, de la Limonade ca şi de la Plaisance, de la Bourg-du-Trou ca şi de la golful Gonaïves, de pe Canalul Vîntului. Înfăţişarea şi purtările lor nu se schimbaseră prea mult de la prima mea călătorie. Bărbaţii, făloşi, îşi clătinau spuma manşetelor de dantelă, îşi scoteau fără rost ceasornicele de aur şi email ca să le ducă la ureche, în chip vădit stînjeniţi de perucile grele pe care nu erau obişnuiţi să le poarte, care le gîdilau obrajii şi sub care năduşeau din gros. Femeile, grase, avînd pometţii sulemeniţi peste măsură cu un roşu-incendiar, se mişcau greoi în rochiile lor cu volane de culoarea guşei porumbelului, verde ca migdala, roz-bonbon sau galben-canar, a căror croială, la fel ca şi coafurile piramidale, rămăseseră în urmă cu mai multe favorite regale. Fiicele arătau cum fuseseră mamele lor cu douăzeci de ani mai înainte. Ele aveau însă graţia,

sfîrşeala, strălucirea tinereţii care aşteaptă şi speră. Cu toate acestea, devenisem oare mai pretenţios, sau, sătul de farmecele antileze, mă feream să fiu cucerit? Privirile lor stăruitoare, zbaterea pleoapelor, mutrele şi rîsetele în cascadă, care făceau să palpite decolteurile de culoarea chilimbarului, aveau asupra mea efectul unui spectacol dat pe o altă planetă, la care nu mai eram chemat să iau parte.

Domnul de Roberval de la Touche, solemn în gherocul de catifea verde-măsliniu cu nasturi de argint, îşi îndeplinea îndatoririle de gazdă şi de reprezentant al celui mai mare dintre regi cu o trufie care îi măsura zîmbetele şi curtenia, după rang şi avere. Mai întîi m-a prezentat soţiei sale, o făptură mică, blondă şi ştearsă, care bîigui cîteva cuvinte de bun venit. Era numai ochi faţă de soţul şi stăpînul ei, căruia îi putea fi recunoscătoare pentru o a cincea sarcină destul de înaintată, motiv care o făcu să se scuze, roşindu-se, că va trebui să se retragă foarte repede. Auzeam cu o ureche distrată nume cu particule nobiliare, care dezvăluiau o origine joasă încă necioplită, cum ar fi Dupont de la Rivière, Colardeau de la Roche, Maugiron du Pîtis, sau, şi mai pitoresc, Laplace du Trou. Aceste personaje umflate de importanţa ce şi-o dădeau, pentru care ciomăgeala, biciuirea sau faptul de a reteza o ureche dintr-o singură lovitură de cuţit de casap reprezentau practici curente faţă de sclavii lor, treceau, cu bărbia în vînt, între două şiruri de servitori negri în livrea albă cu nasturi de sidef, care purtau sfeşnice aurite cu cîte cinci lumînări.

În sfîrşit, majordomul, un mulatru înalt şi spătos, a cărui funcţie superioară era marcată printr-o haină verde-deschis cu nasturi auriţi, anunţă cu glas cam acru:

— Musiu şi Medam dé Terrasson dé Saint-Lary.

Am tresărit. O vedeam dinaintea mea pe doamna în negru din cimitir. De altfel îşi lăsase veşmintele îndoliate şi se îmbrăcase cu o rochie grena, dintr-o muselină uşoară care flutura în jurul formelor ei planturoase. Îşi fardase cu grijă obrazul, dar nici laptele neînceput, nici fiertura de rădăcini de crin, nici alifia de migdale dulci, nici pudra de orez cu şofran, nici florile de frangipan macerate în ulei de floarea soarelui nu-i dădeau înapoi tenul cald şi totodată suav, pe care Sosthène – nu uitasem asta – îl celebra poetic, asemuindu-l cu un fruct plin de sevă, copt la soarele tropicelui, „între sapotier şi caisă”. Faptul că, în atît de puţini ani, o frumuseţe desăvîrşită a putut să se veştejească în asemenea hal, mă umplea de o tristeţe vecină cu spaima. În ciuda răului pe care mi-l făcuse această femeie, în ciuda morţii tragice a lui Sosthène şi a celor doi *novios*, mă pomenisem c-o deplîng. Cum să-i reproşezi frumuseţii capriciile sale crude, cînd pedeapsa se abate asupra ei atît de repede prin pierderea de neînlăturat a puterii sale asupra victimelor? Ah! nefericită frumuseţe, cu o domnie mult prea scurtă!

Auzindu-l pe guvernator că mă prezintă drept vicontele Le Gendre de Tous-les-Saints, Eponine a ridicat imperceptibil sprînceana, apoi a schiţat o reverenţă de „bon ton” şi, îndreptîndu-şi spinarea, a făcut o strîmbătură, care era poate un zîmbet, şi, deodată, am avut senzaţia că o regăsesc.

Acela care desăvîrşise pierderea farmecelor ei n-o slăbea nici un pas. Domnul (de) Terrasson semăna cu o maimuţă. Era destul de scund, roşu la faţă, pîntecos, cu nişte ochi rotunzi şi boboşaţi, şi o atitudine silită.

Rînji slugarnic cînd îmi strînse mîna. Avea o mînă moale. Biata Eponine!

Puţin după aceea apăru şi Valérie cu domnul (de) Capefigue. Tot mai semăna cu sora ei geamănă, doar că formele îi crescuseră cu mai puţină dărnicie. Mi se păru mai înţepată, aproape băţoasă, şi mă privi cu ceva mai multă stăruinţă decît Eponine.

Soţul ei era o prăjină de om, încruntat la chip, cu nişte ochi răi. Obrazul stîng îi era brăzdat de o cicatrice lungă. Îmi strînse mîna, ca să îndeplinească ritualul cuvenit, cu o nepăsare care se apropia de duşmănie.

După ce perechile s-au îndepărtat, domnul de Roberval de la Touche îmi spuse la ureche:

— Ele sînt cele două surori despre care v-am vorbit, acelea care l-au făcut de rîs pe bietul preot. Despre doamna Terrason nu se poate spune prea multe: odată cu fiecare moştenitor, mai ia cîteva livre, şi cum în fiecare zi doarme ceva mai mult după-amiază şi nu umblă decît cu trăsura, pînă la urmă o să plesnească. Cu doamna Capefigue este o altă poveste. Într-o bună zi, soţului ei îi trăsni prin cap proasta idee de a-i da o pereche de palme pentru nu ştiu ce fleac. Atunci blînda făptură puse mîna pe un gîrbaci, şi poc! îl trînteşte cu toată puterea şi cu toate şuviţele şuierînd, în obrazul brutalului. Sîngera ca un bou. A stat trei săptămîni în casă, fără să scoată nasul afară şi, cînd s-a arătat la faţă, avea nişte semne ciudate, aşa cum aţi văzut. De atunci e numai miere cu jumătatea lui, dar se poartă mai crud ca niciodată cu sclavii. Nu-l mai vezi pe plantaţie decît cu gîrbaciul în mînă şi a pus să fie ars de viu un negru prins într-o discuţie galantă cu o negresă, cu care se cam încurcase.

Povestea asta îmi reaminti întîmplarea cu lovitura de cravaşa trasă de aceeaşi Valérie pe braţul lui

Sosthène, la promontoriul Limonadei, şi am zîmbit cam în doi peri.

— Frumoase obiceiuri, domnule guvernator! Credeţi că oamenii aceştia se pot numi civilizaţi?

— Ce vreţi, clima e de vină! Soarele le sfărîmă ţeasta, cum zic ei, şi diavolul îşi vîră coada.

Între timp serata se însufleţea. Servitorii aduceau pe tăvi mîncăruri şi băuturi de la gheaţă, asemănătoare cu cele servite în „casa cea mare”, în acea seară îndepărtată cînd cele două surori gemene suciseră minţile a doi tineri sublocotenenţi care nu erau în stare să le deosebească una de alta. Nu lipsea decît rachiul. Guvernatorul mă prevenise. „N-am să le servesc tafia. Nimic altceva decît răcoritoare, care nu fac rău nici unui copil de ţîţă. Invitaţii mei ştiu asta. Îi cunosc prea bine şi nu vreau tărăboi în casa mea.”

Bărbaţii mîncau, beau, rîdeau zgomotos, se băteau cu palma pe spinare şi fumau *puros*. Femeile ronţăiau, trăncăneau, cloncăneau, îşi făceau vînt cu evantaiul, la adăpostul căruia nu se sfiau să arunce ocheade ucigaşe, şi mă gîndeam că în Santo Dominguo epitetul îşi păstra sensul deplin.

Amfitrionul deschise balul cu o bătrînă văduvă, despre care îmi strecurase la ureche, în clipa cînd făcuse prezentările, că era singura mare doamnă din insulă şi figura în toată legea în armorial.

— Marchiza de Hautvallon, născută de Férébrianges, arc într-adevăr sînge albastru în vine, dragul meu. Soţul ei, general de brigadă, a venit să moară aici la întoarcerea din expediţia în Cartagena. Această Baucis a luat prima corabie care pleca din Nantes, ca să îngrijească mormîntul soţului ei. Refuză orice invitaţie şi nu se învoieşte să vină decît la mine. Toţi bădăranii ăştia îmbogăţiţi din trestia de zahăr nu

îndrăznesc să-i mai adreseze o vorbă de cînd unul dintre ei, pentru a-i intra pe sub piele, i-a trimis un polobocel cu cel mai bun rachiu, pe care un negru, servitor al marchizei, i-l adusese îndărăt, cu aceste cuvinte: „Medam stăpîn marchiza de... de... de... de... zice nu cunoaşte dumneavoastră alb mic. Ea nu vrei otrava...” Să se lase insultat de un negru şi – ultimă umilinţă – să nu-l poată biciui pînă rămîne mort! Bietul om, l-a lovit damblaua. A rămas în viaţă, dar de atunci nu mai poate mişca nici piciorul, nici laba. Da, i-au paralizat membrele inferioare.

Într-adevăr marchiza de Hautvallon avea o ţinută maiestuoasă în rochia sa cu găitane şi cu mîneci „Amadis” gri-cînepiu, şi sub coroana de păr alb împletit în cosiţe. Dansa menuetul cu o nobilă încetineală, după moda din tinereţea ei. Am băgat de seamă că domnul de Montgaillard a fost primul care a urmat pilda guvernatorului, luînd la dans o tînără creolă dintre cele mai nostime, în rochie vişinie, care îl sorbea din ochi.

Saloanele dădeau spre grădină unde, din loc în loc, pe marginea aleilor, pe sub manghieri şi magnolii, tremurau mici flăcărui în boluri de sticlă colorată. Noaptea era apăsătoare. Miresme puternice şi amestecate parfumau întunericul, la fel ca odinioară, cînd Sosthène îmi spunea că se hotărîse să se „însoare”, fără să ştie cu care. Nu doream deloc să iau parte la agitaţia acestei „societăţi” întemeiate pe sete de cîştig, pe înşelătorie, şi stăpînită de o vanitate comică. Am coborît pe furiş treptele peronului şi am intrat în grădină ca să mă bucur de puţină linişte, în aşteptarea momentului cînd voi putea să plec.

O puzderie de stele sclipeau pe cer. Tocmai era să intru pe o alee, întunecoasă cu desăvîrşire din pricina cupolei de ramuri, cînd o voce mă opri:

— Domnule de Tous-Les-Saints, aţi avea bunătatea să-mi oferiţi braţul domniei-voastre? Mă tem să nu-mi scrîntesc un picior.

Am recunoscut glasul Eponinei. Deci, mă pîndise, mă urmărise. Ce voia de la mine? În orice caz, nu era cu putinţă să dau îndărăt. Ori eşti un om politicos, ori nu eşti. M-am înclinat, pe cînd ea rostea mai departe:

— E prea multă lume şi poţi să mori de căldură şi-apoi, pentru mine, dansul, astăzi... Mă rog, mă sufocam şi am simţit nevoia să iau puţin aer.

Îşi trecu braţul sub al meu. Nu ştiam ce să spun şi eram ferm hotărît să nu las să-mi scape nici o confidenţă, dar ea atacă dintru bun început:

— N-aţi mai venit niciodată în Santo Dominguo, domnule?

— Niciodată, doamnă.

— Într-adevăr? Cînd v-am văzut zilele trecute, la cimitir, m-am gîndit că...

— V-aţi înşelat, doamnă. Deşi sînt marinar, sînt şi călăreţ, şi de cîte ori cobor pe uscat, profit de împrejurare ca să-mi îndeplinesc dorinţa de a călări. Aşa am pornit-o drept înainte, la întîmplare şi am văzut o inscripţie care arăta calea spre cimitir. Aceasta-i explicaţia.

— Vă plac cimitirele?

Rostise fraza aproape cu nepăsare. Dar eu, care ştiam ce-i poate pielea, aveam chef s-o bat. M-am mulţumit să-i răspund pe negîndite:

— Ce fel de om trebuie să fie acela care să iubească moartea?

Nu-şi pierdu cumpătul şi urmă pe acelaşi ton firesc:

— E frumos, nu-i aşa? Trist şi frumos. La malul mării. Un cimitir pentru marinari. Cred că acolo se simt în largul lor, de nici nu le vine să creadă că sînt morţi

de-adevărat.

Bună invenţie! Cum să îndur asemenea vorbă? Ea continuă :

— M-aţi văzut la mormîntul părinţilor mei, pe care i-am pierdut acum trei ani. A trecut timpul de doliu, dar cînd mă duc acolo e ceva mai presus de forţele mele, mi se pare că au murit ieri: mă îmbrac toată în negru şi îmi pun mantila. Mama era de origine spaniolă.

Am lăudat-o pentru pietatea filială de care dădea dovadă. Scoase un suspin, apoi şopti:

— Ah! domnule, viaţa nu-i întotdeauna veselă pe-aici.

N-am mai putut să mă reţin.

— Viaţa este aşa cum şi-o face omul, doamnă, adică, în general aceea pe care o merită, i-am spus pe ton sec.

Mina i se crispă pe braţul meu.

— Ah! domnule, am visat o altă viaţă.

Vocea îi tremură, căpătă un ton plîngăreţ. Îşi închipuia că mă va înduioşa?

— Cred, i-am răspuns pe acelaşi ton, că ar fi mai înţelept să ne întoarcem. Soţul domniei-voastre ar putea să fie îngrijorat.

Sări ca arsă, în pragul furiei.

— Soţul meu! Cred că vă bateţi joc. Am şase copii şi arăt cu zece ani mai mult decît vîrsta mea. Am ajuns o femeie bătrînă. Cine s-ar mai interesa de mine?

Dintr-un rest de politeţe, am protestat, moale:

— Ei, nu vorbiţi aşa! sînteţi încă tînără.

— Tînără! strigă ea mînioasă. Ca vîrstă, poate, dar nu-mi fac nici o iluzie: aflu în fiecare zi privindu-mă în oglindă. Ah! iertaţi-mă, domnule, dacă vi se pare că sînt puţin cam nebună. Cînd v-am văzut la cimitir, am avut impresia că v-am mai întîlnit cîndva. Semănaţi

nespus cu cineva pe care l-am cunoscut şi care este aproape de vîrsta domniei-voastre. Era sublocotenent pe o corabie care făcea negoţ cu negri. Se numea Félix Lafortune. Nişte împrejurări nefericite ne-au despărţit. Aţi putea fi rude. Numele acesta nu vă spune nimic?

— În familia mea nu se află oameni de rînd, doamnă.

Îşi retrase mîna de pe braţul meu.

— N-am vrut să vă jignesc. Se poate să semănaţi fără...

De data asta era în adevăr gata să plîngă, dar de ce mi-ar fi fost milă de femeia asta grasă şi dărîmată? Ei îi fusese milă de mine? Nu s-ar fi putut ca, din pricina ei, să zac în clipa asta culcat la zece picioare sub pămînt, ca Sosthène, în micul cimitir unde, după părerea ei, nu te simţeai mort cu-adevărat?

— Să sfîrşim vorba, doamnă, am spus. Discuţia noastră a rămas fără obiect. Să ne întoarcem.

Ajunsese la capătul puterilor. Fu cutremurată de un suspin, şi în clipa aceea nu m-am putut împiedica să nu mă gîndesc că venea cu o întîrziere de şapte ani. „Vă rog să credeţi că regret cele întîmplate” – e tot ce a putut găsi să spună atunci pentru moartea a trei oameni.

— Doamnă, am adăugat cu răceală, vi se vor înroşi ochii. Veniţi-vă în fire, sau toată lumea va crede că aţi fost bătută.

Bîigui, hohotind, cu gura înfundată în batistă.

— De ce sînteţi atît de rău? Cu ce v-am greşit? N-aţi iubit oare niciodată?

Mă cuprinse o dorinţă nebună să-i dezvălui că eu eram acel Félix Lafortune pe care nu-l uitase. Mi-am strîns pumnii, mi-am înfipt unghiile în podul palmelor şi am izbutit să mă stăpînesc. Nu-mi dictase oare ea

singură răspunsul nimerit pentru a curma asemenea copilării?

— Ba da, doamnă, am spus fără grabă. Am iubit, iubesc încă şi mereu mai mult femeia cu care m-am însurat.

Suspinele ei sporiră. Scena durase prea mult. M-am înclinat.

— Adio, doamnă. Îngăduiţi-mi să vă las pradă sensibilităţii domniei-voastre excesive. Sluga!

În vreme ce ea îşi sufla nasul şi îşi ştergea ochii, m-am întors în saloanele scăldate în lumină. Petrecerea era în toi. Viorile scîrţîiau, tobele bubuiau, dansatorii alunecau ritmic pe parchetul ceruit, care duduia sub tălpile lor. Uneori, cîte un muzicant negru începea să scoată nişte strigăte, care accelerau mişcarea şi îţi aminteau că nu te afli la Versailles. O mînă se aşeză pe umărul meu. L-am recunoscut pe guvernator.

— Unde dracu aţi fost, dragă viconte? V-am căutat pretutindeni. Fac prinsoare cu aţi avut o aventură galantă. Aşa-i? Ah! seducătorule! Tocmai e aici o persoană drăgălaşă care arde de nerăbdare să vă cunoască mai bine. V-o las în grijă şi, mai ales, să n-o răpiţi cumva. M-aţi vîrî în mare încurcătură.

Drăgălaşa persoană era doamna de Capefigue, acea Valérie care ştia atît de bine să se slujească de cravaşa şi de gîrbaci. Mă privea zîmbitoare şi văzui îndată că zîmbetul ei era silit. Am mai observat că ochii, la fel de albaştri ca ai surorii ei, aveau o strălucire mai rece, strălucirea tăioasă a sticlei. Eponine, roabă a unei lenevii întrerupte de mînii bruşte, se îmblînzise. Valérie, dimpotrivă, lăsînd la o parte grăsimea, era parcă pietrificată în îndîrjire. Ea a fost aceea care, în noaptea dramei, aşa cum îmi

aduceam bine aminte, îl anunţase pe Sosthène că, pentru a o lua de nevastă, trebuia mai întîi să-l ucidă pe *novio*. Ea luase iniţiativa întîlnirii. Eponine se mulţumise s-o urmeze. În străfundul firii sale era numai uscăciune. Pentru a-i ţine intenţiile în frîu, nu trebuia să-i las nici cel mai mic avantaj.

— Dansaţi, domnule? mă întrebă Valérie. Dansasem şi în „casa cea mare” şi îşi amintea de asta.

— N-am fost niciodată îndemînatic la acest exerciţiu, doamnă, i-am răspuns cu o abia schiţată expresie de regret.

Spuse cu glas plin de dulceaţă:

— Ce păcat pentru domnia-voastră, domnule! Cu ţinuta pe care o aveţi, cu siguranţa în gesturi, aş fi jurat...

În momentul acesta, domnul de Montgaillard trecu foarte la timp prin faţa noastră. I se lungise falca. L-am tras de mînecă şi i-am spus:

— Dragă prietene, aţi fost desigur prezentat doamnei de Capefigue?

— Bineînţeles, dragul meu, şi profit de acest prilej ca să-i aduc din nou omagiile mele călduroase.

Deşi păru sîcîită de intervenţia unei a treia persoane, îşi făcu vînt cu evantaiul şi răspunse ceva cam prea repede:

— O femeie cinstită primeşte întotdeauna cu plăcere dovezile de curtenie ale unui bărbat politicos, domnule, chiar dacă nu se aştepta la ele.

Replica era cam dură, şi Montgaillard o privi pe doamnă cu uimire, dar eram hotărît să nu-i las timp de gîndit.

— Dragă viconte, i-am spus, îmi daţi voie s-o înştiinţez pe doamna de Capefigue că dansaţi ca un zeu, aşa cum am văzut şi adineauri?

Fruntea căpitanului din garda-marină se întunecă.

— Să nu mai vorbim, strigă el cu o voce atît de răsunătoare, încît am fost obligat să-i fac semn să vorbească mai încet, ceea ce de altfel făcu pe dată. Scuzaţi-mă, doamnă, dacă mă veţi socoti înfumurat. Bineînţeles, domnul de Tous-les-Saints exagerează, după cum i-e obiceiul. Nu am pretenţia că strălucesc ca o stea de prima mărime în arta dansului şi n-am avut niciodată ambiţia să-mi isprăvesc zilele în pielea unui maestru de balet, dar, în sfîrşit, mă descurc la *rigaudon* la fel de bine ca oricare altul. Or, închipuiţi-vă, acum cîteva clipe credeam că, prin darurile mele atît naturale cît şi căpătate, aş fi meritat nu zic favorurile – nu sînt un libertin – nici măcar favoarea, dar, să zicem... simpatia unei tinere persoane ale cărei farmece îmi păruseră demne de a reţine atenţia unui gentilom de rangul meu. Am dansat deci cu ea acel *rigaudon* care, aşa cum am mai avut cinstea să vă spun, constituie partea mea tare în muncile Terpsihorei, cînd, mă prind că nu ghiciţi...

Făcu o pauză ca să respire înainte de a continua:

— La dracu! după ce s-a terminat dansul, am ars la picioarele domnişoarei tămîia celor mai bine ticluite complimente pe care le ştiu, şi părea că-i face plăcere să mă audă. Ceva mai mult: extazul, zic bine, extazul i se întipărise pe faţă. Bun! Se organizează o gavotă. Mă pregătesc în chip firesc să culeg roadele elocinţei mele, să supun la o a doua probă succesul meu pe lîngă frumoasa fată. *O rage, ô désespoir*[1] etc... Iată că

---

[1] *O rage, ô désespoir! O vieillessa ennemie!*

O cruel souvenir de ma gloire passée!

(Turbare! Deznădejde! Duşmane bătrîneţi, / Acesta-i dar sfîrşitul frumoasei mele vieţi?), monologul lui Don Diego din Cidul de Corneille, actul I, scena 5. În romîneşte de Şt. O. Iosif, E.S.P.L.A., 1956.

se apropie un prichindel, fără altă recomandare decît mutrişoara lui, pe care l-aş fi putut duce în braţe fără greutate ca să-l pun la fiert în cazan. O ia de mînă pe fata cucerită de mine şi îmi spune cu un glas mieros, care nici măcar nu i s-a zugrăvit pe mutră: „Iertaţi-mă, eu sînt *el novio*, domnule.” Nu ştiam ce vrea să zică acest puişor cu caş la gură, cînd obiectul disputei interveni cu un zîmbet foarte graţios. „Este logodnicul meu, domnule. Vă mulţumesc că m-aţi luat la dans cît timp l-am aşteptat.” Şi uite-aşa dispar amîndoi. Fir-ar să fie! Vicontele Anicet-Blaise-Valentin de Montgaillard, ai cărui strămoşi au luat parte la lupta de la Bouvines, să slujească drept dublură unui ţafandache fără obîrşie, abia ieşit din fustele doicii! Nici nu mi-am venit încă în fire. În orice alt loc m-aş fi aflat, îl spintecam în două.

Bravul Montgaillard! Se făcuse stacojiu pînă peste urechi. Iar doamna Capefigue, cu nedezminţitul ei suflet bun, îşi muşca buzele ca să n-o bufnească rîsul.

— Bine aţi făcut, domnule, că v-aţi stăpînit furia, zise ea. Aceşti *novios* de prin partea locului sînt foarte bănuitori, au sîngele iute, şi lupta ar fi fost inegală între domnia-voastră, bărbat de arme, şi un creol mititel şi turbat. De cele mai multe ori, asemenea poveşti se termină cu moartea unui om, adesea chiar a doi, trei.

— Doi sau trei, cum aşa?

— Pentru că un *novio* nu se bate niciodată singur, domnule. Este asistat de un prieten. Dacă e ucis, celălalt îşi face o cinste din a-i lua locul în încăierare.

Deşi i se adresa lui Montgaillard, Valérie mă privea într-una din colţul ochiului, iar eu mă arătam şi interesat şi uşor detaşat faţă de cele povestite. Deodată îşi înclină capul într-o parte, privindu-l pe căpitan eu o expresie de galeşă visare, care îi aparţinea fostei

Valérie, aceea pe care o cunoscusem cu opt ani mai înainte.

— Cel mai limpede lucru din toată povestea asta, domnule, este că n-aţi putut face demonstraţia talentelor domniei-voastre în materie de gavotă.

Montgaillard era un bărbat prea politicos spre a se da în lături de la o invitaţie atît de străvezie.

— Dacă aţi vrea să-mi faceţi cinstea, doamnă...

Valérie îmi aruncă o altă ocheadă batjocoritoare, înainte de a începe dansul cu el. Deşi se îngrăşase, îşi păstrase o bună parte din graţia de odinioară şi dansa de minune.

— Ei, bine! Ei, bine! viconte, rosti în spatele meu vocea jucăuşă a guvernatorului, l-aţi lăsat să v-o sufle pe doamna de Capefigue. Aveţi dreptate, nu mai e în prima tinereţe, femeile de-aici se trec iute, dar cred că e focoasă. E-adevărat că aveţi timpul măsurat: mîine ridicaţi ancora şi n-aţi avea răgazul necesar să-i puneţi coarne lui Capefigue care, fie vorba între noi, e-un sălbatic sadea şi ar merita-o cu vîrf şi îndesat. Ah! fericit om, că puteţi porni din nou pe mare! Dragostea m-a făcut să renunţ la ea şi trebuie să mărturisesc că nu regret deloc. Soţia mea e-un înger cu chip de om. O să vedeţi, veţi ajunge şi domnia-voastră aici. Vine o clipă cînd le sună ceasul şi celor mai înrăiţi necredincioşi – nu fac nici o aluzie! – şi cînd înţeleg nevoia de a se căpătui. Umblînd creanga, nu-ţi afli mîntuirea.

Nu-i spusesem că eram însurat. Se făcuse tîrziu. L-am întrebat dacă pregătise un joc de artificii, aşa cum auzisem că se obişnuia în insulă.

— Pentru numele lui Dumnezeu, strigă el, nu-mi vorbiţi de obiceiul ăsta afurisit. Ultima oară cînd am dat aici un joc de artificii, anul trecut, s-a iscat un foc

pîrdalnic. Au fost distruse douăzeci de colibe, şi două negrese au ars de vii ca şoarecii. Ar fi putut să cuprindă întreg oraşul. De-atunci am interzis jocurile de artificii pe întreaga insulă Santo Dominguo, în afară de cazurile cînd se cere o autorizaţie specială, pe care însă refuz categoric s-o dau.

Între timp, mă uitam cum dansa, în mijlocul rochiilor pestriţe şi al surtucelor brodate, perechea alcătuită de Valérie şi Montgaillard. Statura impunătoare a ofiţerului îmi îngăduia să nu-l scap din ochi. O vedeam pe Valérie cum îi vorbea fără întrerupere. Nu era nevoie să mă întreb ce i-ar putea spune. Desigur îl încolţea cu întrebări meşteşugite despre mine. Mă felicitam că-mi dăduse prin minte să-l previn să nu scoată o vorbă. Dar nu va izbuti ea oare să-i înlăture discreţia şi să-i smulgă unele mărturisiri, care îi vor risipi orice urmă de îndoială? Ce se va întîmpla atunci? Îl va înştiinţa pe guvernator? Îl va demasca pe un anume Félix Lafortune, vinovat de a-i fi ucis pe cei doi *novios*, Gilles Dugain şi Zacharie Pioux, a căror moarte trebuia răzbunată?

— Ah! reluă vorba domnul de Roberval de la Touche, neştiutor faţă de aceste urzeli, să nu credeţi că rolul de guvernator e liniştit într-o insulă ca asta, care, prin bogăţiile sale naturale, reprezintă o pradă grasă pentru duşmanii hrăpăreţi. Acum, cînd războiul a început din nou, sîntem expuşi la o debarcare a englezilor. După ultimele veşti, două nave mari ar fi sosit în Jamaica, cum s-ar zice la două aruncături de praştie, şi ar fi ambosat la Port-Royal, spre răsărit. Şi nu mai vorbesc de piraţii aceia blestemaţi, care nu fac decît să arunce gaz peste foc, oricare ar fi ţara lor de baştină. De ce să nu rămîneţi într-un loc sigur, cu cele treizeci şi şase de tunuri, sau, cel puţin, să socotiţi

Capul Francez drept port de legătură! M-aş simţi mai liniştit... Ei! dar să nu ne facem idei negre! Dacă vom fi atacaţi, ne vom apăra; la nevoie, vom lua chiar iniţiativa... Cum îndrăznim oare să ne gîndim doar la răni şi cucuie, cînd o fiinţă încîntătoare ca doamna de Terrasson vine cu atîta graţie să ne ţină tovărăşie?

În adevăr, Eponine apăruse în faţa noastră. Se vedea că se străduise, dar nu izbutise decît pe jumătate, să-şi repare obrazul răvăşit. Era trasă la faţă. O dungă amară i se săpase în colţul buzelor.

— O stea urmează alteia, spuse curtenitor guvernatorul. Acum o clipă am stat de vorbă cu doamna de Capefigue.

Ea se clătină deodată pe picioare, şi el o sprijini.

— Ce aveţi, scumpă doamnă? Vă supără ceva?

— Iertaţi-mă, spuse ea, desfăcîndu-şi evantaiul şi lăsînd să se vadă doar ochii, care aruncau priviri rătăcite. Mă înăbuşeam de căldură şi am ieşit o clipă. Acum mă simt mai bine. Nu vă faceţi griji din pricina mea.

— Dragă prietenă, continuă el, ştiu ce vă trebuie. Tafia, dacă e de bună calitate, şi se consumă cu moderaţie, reprezintă un tonic admirabil. În doi timp şi trei mişcări, poate învia omul din morţi. Vă cer doar să păstraţi secretul acestui leac, deoarece ştiţi că, aici... Ssstt!

Duse un deget la buze, făcu un semn majordomului şi îi spuse ceva la ureche. Mulatrul zîmbi şi se înclină.

Gavota se terminase. Montgaillard veni spre noi cu Valérie, care arbora un aer triumfător.

— Aveţi dreptate, îmi spuse ea. Prietenul domniei-voastre este un excelent dansator. Şi ce om de spirit! Era cît pe ce să uit un pas, atît de mult am rîs la o vorbă a lui de duh.

— Povestiţi-ne şi nouă, spuse guvernatorul.

— La drept vorbind, domnilor, a-l imita ar însemna să stric totul, şi ar fi îndreptăţit să mă creadă o neroadă.

Montgaillard îşi răsuci mustaţa.

— Domnule guvernator, doamna vă spune toate acestea doar pentru a mă consola de vorbele aspre pe care mi le-a adresat.

— Vorbe aspre, domnule?

— Pentru care nu vă port pică, frumoasă doamnă. Nu m-aţi întrebat domnia-voastră dacă e o nouă modă la Paris să porţi mustaţă?

— Şi domnia-voastră mi-aţi răspuns că e doar o tradiţie, pe care o poţi urma sau nu, a ofiţerilor din garda marină.

— Şi nu mi-aţi întors vorba că există unele tradiţii prea puţin recomandabile?

— M-am limitat să observ că nişte gentilomi cu trăsături regulate, ca domnia-voastră sau ca domnul de Tous-les-Saints, puteau foarte bine să renunţe la această podoabă de prisos.

Montgaillard dădu din cap.

— În ce mă priveşte, aşa cum am avut onoarea să vă spun, nu ştiu dacă aveţi dreptate. Am lăsat să-mi crească mustaţa de cum am intrat în slujbă. Cu vicontele de Tous-les-Saints este altceva. Nu s-a hotărît la asta decît în timp ce străbăteam oceanul. Cuprins de un subit spirit de întrecere, a vrut chiar să-şi arate superioritatea faţă de mine, lăsînd să-i crească şi barbişonul care îl face să semene cu răposatul rege Ludovic al XIII-lea, dacă nu chiar cu cardinalul Richelieu.

Guvernatorul izbucni în rîs. Căpitanul rîse şi el din toată inima, şi veselia sinceră a celor doi bărbaţi

contrasta izbitor cu rîsetele silite ale Eponinei şi Valériei, în ochii acesteia din urmă sclipea o voioşie suspectă. În cei ai surorii ei, citeam un fel de spaimă.

Majordomul veni purtînd o tavă cu un pahar de tafia, pe care Eponine îl luă îndată şi îl bău cu mici înghiţituri.

— Acum vă simţiţi ceva mai bine, scumpă doamnă?

— Mii de mulţumiri, domnule guvernator, răspunse ea cu glas stins. Mă simt chiar atît de bine încît parcă am nişte furnicături în picioare şi aş vrea să dansez...

— Straşnic!

— ...cu domnul de Tous-les-Saints.

— Vicontele nu dansează, zise Valérie cu acreală în glas. M-a refuzat adineauri, şi mi-a declarat că nu se pricepe la dans.

— Pe mine nu mă va refuza, răspunse Eponine, deoarece eu am să-l conduc.

Îmi aruncă o privire atît de rugătoare, încît m-am temut să nu izbucnească în plîns dacă m-aş fi încăpăţînat să refuz.

— Pe riscul domniei-voastre, îi spusei, ridicînd din umeri.

Greu pentru mine era să mă prefac stîngaci şi în acelaşi timp să mă feresc să fiu ridicol. Nu ştiu dacă am izbutit, căci abia făcusem cîţiva paşi, şi îmi şopti fără să mă privească:

— V-am recunoscut din prima privire. Aşadar, domnia-voastră sînteţi domnul Lafortune, sublocotenent pe bordul corăbiei *la Pétulante*.

— Nu e numele meu, îi răspunsei calm.

Ea suspină şi rosti mai departe:

— Nu ştiu de ce l-aţi schimbat şi nici nu vreau să aflu care este cel adevărat. Aflaţi numai că nu trebuie să vă fie teamă de nimic, nici de Valérie, nici de mine.

Trecutul este îngropat, şi nu ne stă în putere să înviem morţii. Amîndouă sîntem măritate, avem copii. Scandalul pe care am izbutit să-l evităm, acum opt ani, n-a mai fost scormonit. De altfel am fi primele care am suferi de pe urma unui asemenea lucru. Soţii noştri ar fi în stare să ne ucidă.

— În cazul acesta, de ce mă mai întrebaţi?

— S-a spus că vestitul căpitan Lafortune, Spaima Caraibilor, şi domnia-voastră, sublocotenentul cu acelaşi nume, nu erau decît una şi aceeaşi persoană. E-adevărat?

— Sînt vicontele Le Gendre de Tous-les-Saints, reprezentant oficial al Companiei *Assiente* şi trimis al regelui.

— Nu vreţi să spuneţi nimic... Ah! îmi pierd minţile. Cred c-am să înnebunesc. Nu există femeie mai nenorocită decît mine.

— Aveţi şase copii.

— Cu ce tată!

— Nu spuneţi mai mult. Aţi fost foarte frumoasă. Dansăm ca nişte prieteni buni, cel puţin fără ranchiună, dacă nu chiar fără remuşcări.

În clipa aceea am privit-o. Chipul i se luminase.

— În sfîrşit! spuse ea foarte încet, cu glas tremurător, aţi mărturisit că m-aţi cunoscut pe vremea cînd toţi bărbaţii erau la picioarele mele. Mulţumesc! Acum e-un sfîrşit frumos... Dumnezeu să vă aibă în pază, domnule!

Am condus-o lîngă sora ei, care îşi păstrase atitudinea sfidătoare.

— Nu ştiu cui să-i fac complimente, surorii mele, sau domniei-voastre, îmi spuse ea. V-aţi descurcat destul de bine pentru un începător, viconte, şi alcătuiţi împreună o pereche potrivită de minune. Sper că n-o

să-mi refuzaţi şi gavota aceasta, cum aţi făcut adineauri.

N-aveam de ce să mă mai tem de ea. Am dansat gavota cu Valérie. N-a scos o vorbă cît a durat dansul, dar nu s-a sfiit să mă strîngă de mînă cu înţeles şi să se lipească de mine.

Muzicienii îşi lăsau instrumentele şi ea îmi şopti la ureche:

— Aţi remarcat unghiile mele, sublocotenent Lafortune, care aţi fost avansat în grad, motiv pentru care vă felicit din toată inima? Nu mai sînt ascuţite, tăioase ca briciul. Vremurile s-au schimbat. Nu mai am nevoie de ele ca să le scot ochii îndrăzneţilor. Am încetat să mai fiu o femeie primejdioasă.

Avu un rîs care m-a îngheţat.

— Ţineam să vă mai spun un lucru. Am regretat într-adevăr, pe vremuri, ce s-a întîmplat cu nefericitul prieten al domniei-voastre, sublocotenentul.... ah! îmi scapă numele... Un băiat atît de atrăgător! Trebuie să mă înţelegeţi: cum mi-ar fi putut trece prin minte că un tînăr ofiţer ca el, obişnuit cu mînuirea armelor, avea să se lase ucis de unul ca Zacharie Pioux? Zacharie Pioux! Era încă şi mai prost decît Capefigue!

Îmi venea s-o strîng de gît.

Capitolul 15

Aşadar, dragă prietene, v-aţi dat bătut în faţa doamnei de Capefigue, care, din motive necunoscute, dar certe, avea un dinte împotriva bărbii domniei-voastre. Ce folos dobîndiţi de pe urma acestei capitulări? Recunoaşteţi că rezist mai bine decît domnia-voastră la atacurile persoanelor de sex opus.

Domnul de Montgaillard îmi vorbea astfel pe coverta corăbiei *Vulcain*, cînd tocmai ieşeam din canalul Capului Francez şi, ajutaţi de un vînt prielnic, ne îndreptam spre larg. Îşi răsuci mîndreţea de mustaţă, lăsîndu-se în acelaşi timp pe vine, ca un călăreţ care, coborînd de pe cal, încearcă să-şi dezmorţească articulaţiile.

— Drace! urmă el, fie vorba între noi, şi fără s-o bîrfesc pe această persoană plină de gust, care mi-a dat o mulţime de semne măgulitoare cu piciorul, n-aş fi deloc mirat dacă i-ar lua fustele foc. Păcat că n-am cunoscut-o decît în ajunul plecării: mi-a vorbit despre soţul ei cu nişte cuvinte! Un bădăran, un porc mistreţ care le pune jos pe toate negresele de pe plantaţia lui şi are vreo patruzeci de bastarzi cafea cu lapte! Se vede c-a fost foarte drăguţă şi mai păstrează încă resturi de frumuseţe. Ar fi fost o faptă bună... Basta! Încă una care nu-şi va potoli foamea! ... Eraţi ocupat cu manevra şi eu priveam pe cheu prin lunetă. Ei bine,

şedea acolo, împreună cu sora ei, care avea o lunetă, şi nu mai voia s-o lase din mînă, încît erau cît pe ce să se ia la bătaie. Aşa sîntem noi.

Mă bărbierisem şi ştiam de ce Eponine refuzase să-i dea surorii ei luneta. Nu se mai sătura să-l vadă iarăşi pe Félix Lafortune, aşa cum îl cunoscuse, şi îl va revedea astfel tot restul vieţii.

Noaptea trecută, la puţină vreme după ce dansasem cu doamna de Capefigue, l-am vestit pe domnul de Roberval de la Touche că îi lăsam dreptul de proprietate asupra navei *Endeavour*, cu toată libertatea de a cere răscumpărarea căpitanului ei. Era să cadă pe spate.

— O captură de asemenea valoare! Cred că glumiţi.

— Nu sînt corsar, dragă domnule guvernator, şi socot că interesele regatului trebuie să treacă înaintea intereselor Companiei. V-aţi exprimat temerea faţă de un posibil atac al englezilor asupra insulei. Puneţi un echipaj bun la bordul lui *Endeavour*, şi cele opt tunuri ale sale nu vor prisosi să vă apere. Vă cer doar ca, în amintirea mea, să-l rebotezaţi *Tous-les-Saints*, şi să-l uşuraţi în folosul meu de cîteva butoaie de vin de Pico, din care am gustat cu multă plăcere.

Se crăpa de ziuă cînd guvernatorul sosi într-o şalupă cu şase poloboace din vinul acela vulcanic, la care, în semn de mulţumire, mai adăugase unul cu cea mai bună tafia. În sfîrşit. Înainte de a părăsi bordul corăbiei mele, făcu semn majordomului care îl însoţea, şi acesta îmi înmînă un pachet lunguieţ, bine legat cu sfoară.

— E o altă amintire, viconte. Nu-l deschideţi decît după ce veţi ridica pînzele, şi aflaţi că vă socot un om de onoare.

După care, mă îmbrăţişa.

Am dus pachetul în camera mea şi m-am întors să-l desfac, după ce domnul de Montgaillard isprăvise, de povestit aventura cu Valérie. Conţinea o sabie în teaca ei, şi o scrisoare, pe care am păstrat-o. Iată textul:

Dragă domnule viconte, îngăduiţi-mi să vă ofer această sabie. A aparţinut unui sublocotenent care a servit pe la Pétulante, corabie de negoţ cu negri. Nefericitul băiat, care se numea Sosthène Goujet, s-a stins din viaţă, acum opt ani, în împrejurări care n-au putut fi lămurite niciodată şi în care şi-au aflat moartea şi doi fii ai unor plantatori bogaţi. De altfel, aceştia din urmă erau nişte netrebnici, ca mulţi dintre fiii acestor negustori de vite, care nu s-au dezbărat încă de originea lor joasă, şi, desigur, ei purtau toată vina. Arma a rămas aici drept corp delict. Cred că de acum înainte nu se va putea afla în mai bune mîini decît ale domniei-voastre.

Vă rog să credeţi, dragă domnule viconte, în sentimentele mele, prin care am onoarea să fiu al domniei-voastre prea plecată slugă.

Xavier,
marchiz de Roberval de la Touche,
guvernator al insulei Tortue
şi al Coastei Santo Domiguo.

Aşadar ştia totul despre mine şi păstrase o deplină tăcere. Cum fusese oare informat? Prin surorile Cazenave? Nimic nu lăsa să se presupună acest lucru. Prin curierul Companiei *Assiente*, sosit înaintea mea în Santo Dominguo? Crozat, păstrînd sentimentul de neîncredere faţă de mine, o fi vrut să-l prevină pe

guvernator, spre a-l pune în gardă. Pe de o parte, mi se dăduse o misiune de încredere, şi, pe de altă parte, se luau măsuri împotriva unor posibile abateri. La ceasul acesta, poate, marchizul Xavier de Roberval de la Touche întocmea un raport, în care arăta că vicontele Le Gendre de Tous-les-Saints, ex-sublocotenent Félix Lafortune, putea fi socotit un supus credincios al regelui. Dar nu mi se părea că Crozat ar fi putut să meargă pînă acolo încît să dezvăluie că sublocotenentul şi căpitanul fuseseră una şi aceeaşi persoană.

Oricum ar fi fost, de acum înainte întorsesem o pagină. Santo Dominguo nu mai reprezenta o primejdie pentru mine. Adio, Eponine! Şi, sucind şi răsucind în mîini sabia prietenului meu, îmi spuneam că acum murise a doua oară.

Trecurăm fără peripeţii prin Canalul Vîntului şi intrarăm în marea Antilelor, care ne-a primit cu o căldură de cuptor. Dacă guvernatorul nu se înşelase asupra celor două nave engleze ancorate la Port-Royal, era mai bine pentru mine să mă ţin cît mai departe cu putinţă de Jamaica. N-aveam de ce să caut cu lumînarea o luptă inegală. Soarta nefericită a vrut ca după două zile de calm plat, cînd marea părea o oglindă netedă sub un soare de plumb, să fim prinşi de un uragan, însoţit de o ploaie torenţială şi de un vînt atît de puternic, încît era cu neputinţă să ţii cîrma. Doi dintre bascii mei au fost aruncaţi în mare, fără să le putem da vreo mînă de ajutor. Părintele Cornélius, ridicînd braţul pentru a-i binecuvînta, era să aibă aceeaşi soartă. Starea mării şi a cerului nu îmi îngăduia să măsor pierderile. Aveam impresia că nefericitul *Vulcain*, azvîrlit în toate părţile ca o coajă de nucă, făcea apă şi se învîrtea în jurul său.

În sfîrşit, cînd vîntul încetă, în zorii tulburi ai unei zile, am zărit uscatul. Fusesem tîrîţi spre ţărmul insulei Jamaica, şi cele două nave, pe care voisem să le evit, se îndreptau asupra noastră, cu toate pînzele sus.

Dacă nu izbuteam să le întorc spatele, lupta promitea să fie înverşunată. Îmi amintesc că atunci m-am uitat la ceas: era ora şase dimineaţa. Pînă la ora unsprezece, întinzînd toate velele, am păstrat nădejdea că voi scăpa neatins. Pe la ora prînzului, am fost nevoit să renunţ la această idee. Urmăritorii mei fiind *Ruby*, care purta şaptezeci de tunuri, şi *Kingly*, cu cincizeci de tunuri, trebuia să mă hotărăsc să întorc cele treizeci şi şase de care dispuneam, împotriva celor o sută douăzeci de guri de foc ale duşmanului. Am observat prin lunetă că *Ruby* avea la bord un amiral, aşa cum arăta pavilionul său alb. Ca să mă intimideze? Mai vedeam, în afară de echipaj, o mulţime de soldaţi în uniformă roşie, care se plimbau agale pe puntea superioară, ca şi cum lupta ce avea să urmeze n-ar fi reprezentat pentru ei decît o simplă formalitate. Atunci, am strigat de pe puntea dunetei:

— Prieteni, milorzii ăştia umflaţi vor să-şi bată joc de noi. Aproape jumătate din sabordurile lor sînt căptuşite cu tunuri de lemn. O să le arătăm noi că n-au de-a face cu nişte laşi.

Cu toate acestea vasul amiral a tras primul în noi, nimic mai puţin decît o bordee din tribord, în vreme ce acolitul său ne ataca din coastă, şi mă întreb ce sfînt ne luase sub ocrotirea sa de-i făcuse pe tunarii englezi atît de nedibaci. Numai două lovituri atinseră arborada, una nimerind în catargul mare şi cealaltă în arborele artimon. În schimb, o ghiulea reteză capul secundului meu, bravul Jauréguy, şi alta, care trecuse printre picioarele mele, căzu peste pulberărie, de unde izbucni

în curînd o pală de fum gros. Părintele Cornélius, care nu se lăsa lesne descumpănit, îşi citea breviarul la doi paşi de mine, ca şi cînd nimic nu se întîmpla.

— Părinte, îi spusei, daţi o mînă de ajutor. Dumnezeu însuşi vă cere, prin netrebnica mea gură, să vă duceţi grabnic să stingeţi focul de la pulberărie. Dacă nu, vom arde cu toţii în purgatoriu.

— Ziceţi asta numai despre domnia-voastră, îmi răspunse el, încruntînd din sprîncene.

Totuşi dispăru iute prin gura unui tambuchi, stinse focul şi se urcă pe punte, cu chipul şi cu sutana înnegrite de fum. Tocmai cînd dădea să-şi deschidă iarăşi breviarul, o ghiulea înroşită trecu şuierînd pe lîngă bărbia lui, îi aprinse barba şi căzu apoi în mare. În orice altă împrejurare, ar fi fost un spectacol hazliu să-l vezi pe acest slujitor al Domnului ridicînd poalele anteriului şi vîrîndu-şi capul în el, lăsînd să i se vadă astfel nădragii; dar situaţia era prea tragică şi n-aveam nici un chef să rîd. Trebuia să ţin ochii bine deschişi spre a evita, prin bruşte schimbări de cîrmă, să intrăm sub focul artileriei inamice. Între timp briza se înteţea. Am poruncit să se tragă asupra navei *Ruby* cu ghiulele legate cu lanţuri şi, din două lovituri bune, am avut norocul să-i dobor catargul mare. Vedeam bine că pretenţiosul amiral ar fi vrut să mă abordeze, ca să-şi arunce toţii soldaţii la bordul vasului meu şi să ne strivească prin număr. O nouă salvă îi dărîmă bompresul. Cu greu mai putea face o manevră, şi-atunci am putut să mă ocup de *Kingly*, care se apropia în chip primejdios.

Planul meu se inspira din viclenia care îl ajutase atît de bine pe *Furious* împotriva noastră, în largul coastei africane, şi care, fără îndoială, ne-ar fi sortit pieirii, fără vitejia echipajului meu. Aşadar, m-am

prefăcut c-o iau la fugă. *Kingly* insistă, ajunge în apropierea noastră, vrea să ne abordeze pe la spate. Cel puţin aşa crede căpitanul său. *Error, sir!* Stau lîngă timonier, ţin cîrma împreună cu el, şi *Vulcain*, scîrţîind din toate mădularele, se supune comenzii. Îşi schimbă brusc direcţia, cam un sfert de învîrtitură de cîrmă, în aşa fel încît duşmanul, venind drept spre el, îl împunge de-a curmezişul. Zdruncinătura nu pricinuieşte stricăciuni serioase şi englezul se află într-o situaţie proastă. Aşa cum prevăzusem, bompresul lui a intrat în sarturile mele, şi nu poate folosi bateriile împotriva noastră, pe cînd toate tunurile mele de la tribord şi bombardele îl ciuruiesc cu ghiulele.

Lupta fu scurtă. Pentru a întregi distracţia, unii dintre mateloţii mei azvîrleau grenade – şi, în această specialitate, bascii nu sînt întrecuţi de nimeni – alţii, cu puşca la ochi, trăgeau tacticos ca la ţintă. Cu siguranţă am fi putut pune mîna pe această navă frumoasă, dar tovarăşa ei, *Ruby*, era încă la prea mică distanţă şi putea să ne ofere surprize urîte.

Am avut atunci prilejul să admir curajul unui gabier englez care, stînd călare pe arborele bompres, reteză partea de dinaintea lui cu o lovitură de toporişca, apoi tăie manevrele fixe care se încurcaseră în sarturile noastre. Brav matelot! Am îndepărtat flinta unuia dintre ai mei, care îl ochea şi, desigur, nu l-ar fi scăpat, Datorită lui *Kingly* a putut ieşi din neplăcuta situaţie în care se afla, iar eu m-am grăbit să ies în larg.

Pierderile noastre erau mari: cinci morţi, în afară de bietul Jauréguy. Catargul cel mare, fiind lovit, ameninţa să se prăbuşească, şi velatura, ciuruită de mitralii, ne împiedica să luăm viteză. Din fericire, inamicul era mai lovit decît noi şi cînd vîrful catargelor lui dispăru la orizont, părintele Cornélius declară că se cuvenea să

dăm ultimele onoruri morţilor. Îşi recită rugăciunile cu solemnitatea obişnuită, deşi urmele carbonizate ale bărbii şi sutana lui murdară îl făceau să pară mai degrabă pirat decît preot.

A doua zi am întîlnit în cale o fregată din Vlissingen[1], înzestrată cu optsprezece tunuri. Căpitanul ei nu era lipsit de îndrăzneală, sau, poate, crezu că eram prea prăpădiţi să-l înfruntăm. Pe scurt, avu obrazul să ne atace. Ne-am ciorovăit timp de aproape un ceas, la capătul căruia, cu greementul distrus cum era, am fi binevoit să-l iertăm, dacă s-ar fi predat. Dar nu făcu asta şi, fiind greu lovit în opera vie, se scufundă în cîteva clipe, cu pavilionul sus.

Planul meu dintîi era să ajungem la Portobello. Ne aflam la începutul lui septembrie şi ar fi trebuit să-mi amintesc că această perioadă a anului este cea mai primejdioasă pentru navigaţia în marea Antilelor. Nu numai că, din mai pînă în noiembrie, plouă aici fără întrerupere, dar mai şi eşti nevoit să mergi împotriva curenţilor şi să navighezi în volte, sau să te războieşti cu vîntul de apus.

Dacă l-aş fi lăsat să-şi facă de cap, vîntul ăsta blestemat m-ar fi alungat pînă în Africa. Am luat hotărîrea înţeleaptă de a ne îndrepta spre Cartagena, unde am ajuns după trei săptămîni.

Cartagena – Cartagena Indiilor, cum spun spaniolii – este un fel de Saint-Malo de la tropice, cu centura sa de ziduri înalte. Dacă ele ar fi fost terminate, în 1697, baronul de Pointis[2] n-ar fi luat atît de repede în stăpînire cetatea. Trecuseră şase ani de la această

---

[1] *Port olandez, la Marea Nordului.*

[2] *Jean-Bernard de Pointis (1645-1707), marinar francez care, în 1697 a cucerit portul Cartagena, din America.*

faptă de arme şi echipe de negri încă mai lucrau, sub ameninţarea biciului, la întărirea zidurilor.

Mai întîi i-am făcut o vizită directorului Companiei *Assiente*, cavalerul Calixte de Larieu, care, în principiu, era tare şi mare peste agenţii din Panama şi din Peru. Era un gentilom din Bearn, lung şi gălbejit ca o lumînare de Paşti. Mă uimi din prima privire prin luxul costumului său. Purta un minunat gheroc roşu ca focul, cu volane plisate şi mîneci bufante, o cravată de borangic alb cu bobiţe de aur şi un inel cu un smarald imens în deget. După ce m-a îmbiat să iau un pahar de *jerez*, începu să se văicărească de soarta nenorocită care îl azvîrlise în Noua-Grenadă.

— Ah! domnule, desigur că, în ziua cînd am primit să vin în ţara asta blestemată, nu eram în toate minţile, îmi fusese zugrăvită drept un adevărat rai pe pămînt. Fir-ar să fie! Clima e la fel de îngrozitoare ca şi oamenii. Guvernatorul, don Miguel Gome de Pimienta, dracu să-l ia! face pe marele senior. Ar fi şi prost să n-o facă. Madridul e departe, şi aproape tot argintul scos din minele de la Santa Fé intră în buzunarul lui. Majestatea Sa Catolică abia dacă primeşte doi reali dintr-un piastru. Şi-atunci eu, reprezentantul celui mai mare rege din lume, aş putea să duc un trai de sărăntoc? Cinci mii de piaştri abia mi-ar fi de ajuns pentru a-mi acoperi cheltuielile. Compania îmi dă doar jumătate. Pe vremea cînd portughezii se ocupau de negoţul cu negri, vindeau una peste alta, fie anul bun sau rău, între o mie două sute şi o mie cinci sute de bucăţi de abanos. Odată cu războiul, corăbiile s-au rărit, şi Compania *Assiente* n-o să-mi mărească simbria pentru trei sute de negri cu cîte trei sute de piaştri unul. S-ar părea că întreg negoţul cu negri între Vera Cruz şi Peru ar trebui să fie supus controlului meu.

Adevărul este că fiecare caută să tragă spuza pe turta sa.

I-am răspuns că, în aceste condiţii, ar fi mai bine să se desfiinţeze factoria din Cartagena şi că e de datoria mea să propun acest lucru Companiei. Mă privi pieziş şi spuse mai departe:

— Să nu faceţi una ca asta, domnule. Unde legi capra, acolo trebuie să pască. Ce-aţi fi făcut în locul meu? între mine şi don Miguel nu se dădea o luptă egală. Cum să restabilesc echilibrul? Avea o fată, Conchita, zbanghie şi şchioapă, care nu găsea pe nimeni s-o ia. M-am însurat cu ea, domnule. Cu zestrea ei, îl ţin pe socru în frîu. Întrucîtva e o luptă pe viaţă şi pe moarte. Va învinge acela care va da cele mai strălucite *fiestas*. Cum el are cu douăzeci de ani mai mult decît mine, trag nădejdea să cînt recviemul pe sicriul acestui hidalgo înainte de a-mi toca ultimul dublon.

Spunîndu-mi acestea, mă pofti în ziua următoare la cină, unde avea să fie de faţă şi socrul guvernator.

Am primit şi m-am dus să vizitez rezervaţia de negri. Era o baracă împuţită, la marginea unei bălţi. Vreo zece negri, cu obrazul pămîntiu, scuturaţi de friguri, aşteptau să-şi dea sufletul în mîinile diavolului. Cel puţin aşa credea vătaful care, cu biciul la brîu, îi supraveghea ţinîndu-se de nas. Acest personaj, care avea un picior de lemn, se crezu dator să-mi istorisească viaţa lui. Fusese boţman pe *Saint-Esprit*, corabie cu cincizeci de tunuri şi, în 1692, în lupta de la Hougue, un catarg, în cădere. îi zdrobise piciorul.

— Domnul de Tourville a fost trădat, domnule. Dacă n-ar fi fost aşa, aş fi rămas cu piciorul teafăr şi n-aş fi fost silit să-mi părăsesc slujba. Ah! ce blestem! după ce ai avut sub comandă nişte marinari bravi, să

te vezi acum mărginit, drept orice distracţie, să mîngîi spinările negrilor ăstora împuţiţi.

Ilustrîndu-şi vorba cu fapta, îşi ridică biciul şi-l repezi pe coapsele goale ale unui captiv nenorocit, care părea să fi intrat în agonie şi care, după o ultimă tresărire, înţepeni pentru totdeauna.

— Unul mai puţin, spuse el rînjind.

L-am întrebat cu răceală care e numele şi prenumele lui.

— Coquebert Jean-Baptiste, îmi răspunse, rînjind într-una.

— Află deci, Coquebert Jean-Baptiste, că negrii nu sînt nişte vite pe care să le chinui după plac. Eşti concediat şi şterge-o îndată, dacă nu vrei să-ţi mîngîi coastele cu sabia mea.

Mi-am scos sabia din teacă. M-a privit cu o mutră uluită.

— Haide, ticălosule, şterge putina dacă ţii la viaţă. I-am zgîriat bărbia cu vîrful armei. Se dădu îndărăt, încă nesigur, apoi o luă la sănătoasa. Am zărit atunci în uşa barăcii un mulatru care îşi holba ochii pieriţi de frică. Era ajutorul de supraveghetor, care îmi spuse că se numeşte Epiphane, şi, cu toate că era un om liber, cînd se îmbăta, Coquebert nu se lăsa pînă nu-l biciuia şi pe el.

— Epiphane, i-am spus, de-acum înainte tu vei fi vătaful rezervaţiei de negri, dar trebuie să-mi făgăduieşti că nu-i vei biciui niciodată pe captivi.

Mă privi, cu braţele atîrnînd de-a lungul trupului.

— Hei, ai înţeles?

Bîigui:

— Da, domnule.

— Bine! Acum spune-mi ce corabie a putut aduce aici nişte negri în halul ăsta.

— *La Léonore*, domnule. Au fost debarcaţi treizeci de negri. Doar cinci au putut fi vînduţi. Cinsprezece au murit. Cei care au rămas nu-s nici ei mai breji. *La Léonore* a plecat de mai bine de-o săptămînă.

La Léonore, căpitanul Le Guen. O întîlnisem între capul Mensurade şi insula Goreea. Păstram în minte imaginea negrilor înghesuiţi în duhoarea calei. Clănţăneau din dinţi la vederea secundului, care se distra strivindu-le picioarele sub cizmă. Căpitanul şi acolitul său aveau de dat socoteală pentru multe. Dacă se va ţine seama de raportul meu, acestor brute li se va lua comanda pentru totdeauna.

Cina de a doua zi, la care fusesem poftit, s-a desfăşurat aşa cum mă aşteptam. În faţa locuinţei domnului de Larieu erau straturi de nalbe, orhidee şi canele. Şase sclavi negri, în livrele purpurii, erau înşiruiţi de-o parte şi de alta a treptelor de la intrare. În sufragerie, masa în formă de potcoavă, acoperită cu o faţă de masă din damasc, de o albeaţă strălucitoare, scînteile aruncate de cristaluri, vesela de argint, numărul impresionant de lumînări, toate arătau dorinţa de a scoate ochii. Guvernatorul avea să mă uimească însă şi mai mult.

Înaintea lui sosiră mai întîi doisprezece servitori îmbrăcaţi în roşu şi verde, ca dragonii regelui, cu muscheta la umăr şi sabia în şold. Se rînduiră în jurul încăperii spre a veghea asupra preţioasei persoane a cărei apărare o aveau în grijă.

Apoi apăru însuşi don Miguel Gomez de Pimienta, încadrat de doi ofiţeri, cu coif pe cap şi pieptul încins într-o cuirasă de oţel. Era un andaluz smead la faţă, cu ochi negri unsuroşi, care năduşea şi gîfîia sub peruca grea, acoperită de un tricorn tivit cu pene. Burta lui enormă ieşea ascuţită ca un promontoriu sub gherocul

din ţesătură de aur cu nasturi de diamant. O săbiuţă de curte, cu mînerul bătut în nestemate, sălta la şoldul lui stîng.

— *Buenas noches, mi yerno*[1] spuse el prăvălindu-se într-un fotoliu, cu o mutră abătută.

Iar cînd domnul de Larieu mă prezentă ca viconte, adăugă:

— Soy de Vol, señor vizconde. Tanto gusta en conocerle, pero no estoy en si.

Ceea ce voia să spună că se declara sluga mea, că era încîntat să mă cunoască, dar că nu se simţea în apele sale. Adăugă că răul i s-ar trage, cu oarecare probabilitate, din atmosfera apăsătoare datorată furtunei care ameninţa să se dezlănţuie, şi, cu o probabilitate accesorie, foamei care îi chinuia măruntaiele şi setei care îi uscase gîtlejul. Ginerele îl întrebă cum se simte señora. Ridică ochii în tavan şi declară, oftînd, că făcea o novenă Sfintei-Fecioare-a-Îndurării, spre a obţine vindecarea unor hemoroizi îndărătnici, şi că nu-şi părăsea odaia de rugăciuni.

După aceea apăru şi doamna de Larieu, care îşi cinsti tatăl cu o reverenţă. Domnul de Larieu nu mă minţise cînd îmi descrisese farmecele soţiei sale. Conchita nu era numai zbanghie, dar mai avea şi nişte ochi mici, ciacîri, unul cenuşiu ca inul şi celălalt verde ca pelinul, înfundaţi într-un obraz buhăit. Din pricina şchiopătatului făcea nişte sărituri la dreapta şi la stînga de o asemenea întindere, încît îţi dădea impresia că se mişcă cît arcul întreg al unei pendule şi, la fiecare pas, părea că stă să se împiedice în rochia ei de brocart cu crengi.

Gazda bătu din palme şi ne aşezarăm la masă. M-am pomenit la dreapta acestei estropiate, care întîi îşi

---

[1] *Bună seara, ginere (sp.).*

făcu semnul crucii. Am imitat-o. În jurul mesei se auzi murmur de rugăciuni, şi don Miguel ţipă că, dacă nu i se aduce îndată de băut, ginerele avea să dea socoteală pentru această lipsă de atenţie. Un sclav cum nu se poate mai negru veni grabnic şi aşeză în faţa lui două şipuri, unul cu *blanco* şi altul cu *clarete*. Îşi turnă pe rînd, cînd dintr-unul, cînd din celălalt, apoi sorbi cu mare zgomot supa de broască ţestoasă, înghiţi pe nerăsuflate o limbă de rechin marinată, o ciozvîrtă de vacă cu sos de piper, doi pui de potîrniche în zahăr ars şi un cocoş de Indii cu prune uscate. În tot acest răstimp, nu scoase un singur cuvînt şi nu îşi recapătă graiul decît pentru a cere mai întîi un muscat de Candia, despre care îl acuza pe ginerele lui că vrea să-l ţină în chip egoist pentru uzul său personal, apoi un *amontillado*, despre care pretinse că trebuie neapărat să ţină tovărăşie dulceţii de flori de cassia.

Domnul de Larieu încercă zadarnic să lege o conversaţie între două feluri: netulburat, guvernatorul continua să-şi ude gîtlejul şi să-şi pună pe lucru fălcile. La stîngă mea, fiica lui dădea dovadă de aceeaşi poftă zdravănă de mîncare. Era la fel de tăcută. Întrebînd-o dacă preferă bucătăria franceză, celei spaniole, îmi răspunse, între două înghiţituri, întorcînd capul spre mine, dar părînd că priveşte în altă parte:

— No deseo nada ajeno.

Nimic nu putea fi bun din ce era străin de ţara ei. Bună spaniolă în această privinţă, ţinu să mă informeze că dulceaţa de flori de cassia era făcută de evreii veniţi din Spania, *marranes*[1], ceea ce îi dovedea calitatea.

---

[1] *Marrano, în vechea limbă spaniolă = evreu trecut la catolicism.*

Atunci se produse evenimentul pe care prodigioasa lăcomie a domnului *gobernador* îl putea lăsa să se prevadă. Năduşea straşnic şi, deodată, se înfurie, luînd drept martor cerul, că *amontillado* era cald de-ţi venea să verşi şi socotea acest lucru drept o jignire personală, deoarece într-o casă care se respectă, trebuie băut rece, ca toate vinurile numite *jerez*[1], fie că sînt aduse din Machamudo, din Anina, din Balbaina sau din Carrascal.

Don Miguel Gomez de Pimienta era un fin cunoscător. După ce îşi isprăvi lecţia cu un răsunător *madre de Dios!* îşi dădu ochii peste cap, gura i se strîmbă, bărbia i se lăsă moale în piept şi alunecă înainte, cu nasul – ca o ultimă favoare, sau batjocură – în paharul de *amontillado*, care se sparse.

Doamna de Larieu scoase un ţipăt şi se năpusti spre tatăl ei, legănîndu-se. Soţul se ridicase şi el de pe scaun şi se străduia să pară îndurerat. Servitorii alergau în toate părţile, în cea mai mare neorînduială, agitîndu-şi braţele în aer.

După două zile, domnul de Larieu cînta cu evlavie prohodul – aşa cum nădăjduise – în biserica Santo-Dominguo, dinaintea unui catafalc îngropat sub flori. În ziua următoare ridicam pînzele spre Portobello.

Am părăsit rada pe o vreme închisă. O negură deasă plutea pe marea abia încreţită de o briză slabă. Portobello e la optzeci de leghe sub vînt de Cartagena şi, pe timp favorabil, între noiembrie şi iunie, nu-ţi trebuie mai mult de trei sau patru zile ca să dai de uscat. Mi s-a spus că, în trecut, o flotă de galioane a făcut şaptezeci de zile pînă să ajungă acolo. Am ridicat ancora la 1 octombrie. Am acostat la 15, după o

---

[1] *Vinuri renumite în toată lumea, produse de viile din Jerez, sau Xeres, în provincia Cadix, din Andalusia (sudul Spaniei).*

navigaţie îngreunată de acele vijelii, obişnuite în vecinătatea ecuatorului, care sînt numite grenuri albe.

Oare prin antifrază au botezat spaniolii locul acela îngrozitor, cu numele de Portobello? Acolo totul supără firea omenească. În aerul apăsător şi lipicios plutesc miazme care îţi întorc maţele pe dos. Roiuri întregi de insecte rod şarpantele caselor, care se prăbuşesc peste ocupanţii lor. Aligatorii îşi saltă corpul lung şi solzos deasupra apei înverzite a rîurilor. Din ramurile şiroind de apă, cad peste om şerpi mititei, care muşcă de moarte.

Slujbaşul Companiei la Portobello se numea Ravoisier. Era un normand şiret, cu privirea nesinceră şi buza răsfrîntă. Spera că *Vulcain* îi va aduce captivi şi cu greu îşi ascunse nemulţumirea aflînd de misiunea pe care o aveam. Mai întîi se plînse că negrii debarcaţi în ultimele luni nu corespundeau îndeajuns calităţilor cerute de cumpărători. Aceştia căutau îndeosebi negri din triburile arada, mondongo şi de la Capul Verde, care sînt cei mai buni pentru munca pe plantaţii. Li se ofereau mai ales aşanţi, care erau nişte leneşi, sau bauali, care nici nu-şi scoteau hrana.

— Domnul îmi va îngădui să subliniez cu foarte mult respect că eu nu mă gîndesc decît la interesul Companiei, al cărei modest slujbaş sînt. Debitul este slab la Portobello. Abia dacă se vînd între douăzeci şi treizeci de negri pe an. Toate transporturile se duc la Panama, unde stă directorul regional, domnul Le Cordier. El are sarcina să le îndrepte spre Lima, sau dacă preferaţi spre Los Reyes, care este numele adevărat al capitalei din Peru.

I-am retezat flecăreala, cerîndu-i să mă conducă la rezervaţia negrilor. Am mers acolo călare. Situată pe malul unei lagune bîntuite de ţînţari, cuprindea două

sau trei sute de captivi pe picior de plecare spre Panama.

Cel puţin o jumătate dintre nefericiţii culcaţi pe nişte scînduri aşezate la jumătatea înălţimii unui om erau măcinaţi de boală. Bubele rele şi dizenteria îi sleiau pe unii, alţii tremurau de friguri, de origine palustră.

Acest spectacol nu era înzestrat să îmi îmbunătăţească părerea pe care mi-o făcusem de la început despre slujbaş.

— Domnule, i-am spus pe ton sec, va trebui să schimbi toate acestea. Negrii nu sînt cîini. Trebuie să fie trataţi ca nişte oameni. Voi însoţi pînă la Panama convoiul care se pregăteşte. Doresc ca, la întoarcerea mea, rezervaţia asta să dispară şi să cauţi alta, într-un loc mai sănătos, sau în orice caz, de ajuns de îndepărtat de lagună. Dacă nu, mă voi vedea obligat să-i dau foc eu însumi.

Îmi aruncă o privire înveninată.

— Această rezervaţie de negri nu ne aparţine, domnule. Ea a fost construită de portughezi şi noi o închiriem de la ei cu o mie de scuzi pe an. În orice caz, răspunderea o poartă domnul Le Cordier.

— Va fi înştiinţat despre hotărîrea mea, iar pe dumneata te-am prevenit. Dacă vrei să-ţi păstrezi slujba, treci la îndeplinirea ei. Acum, să cercetez registrele.

Mi le arătă în biroul lui, care nu era altceva decît o baracă şubredă de scînduri, după ce mă prevenise că abia se sculase după boală şi nu avusese încă vreme să-şi pună socotelile la zi. Am priceput îndată că aveam de-a face cu un ticălos în stare de orice pungăşie. Îngreţoşat, mă pregăteam să-i pun în vedere concedierea lui, fără nici un fel de ceremonie, cînd îmi spuse cu o voce mieroasă:

— Uitam să vă spun, domnule viconte, că acum cîteva zile, ultima corabie cu negri mi-a adus o scrisoare pentru domnia-voastră.

Am sărit ca ars, l-am luat de guler şi l-am sgîlţîit zdravăn.

— Ticălosule, ai merita să fii spînzurat.

Horcăia, cînd m-am învrednicit să-i dau drumul.

— Dacă mă spînzuraţi, domnule, spuse el gîfîind, nu veţi mai căpăta scrisoarea.

Mi-o înmînă. Recunoscui scrisul Yolandei şi, pe dată, în jurul meu totul dispăru: aerul umed, muştele mari bîzîind în odaia care mirosea a lemn putred, cîntecul unui negru pe cheul portului, chiar şi mîrşavul Ravoisier, care îşi freca gîtul aruncîndu-mi priviri pe sub ochi.

Scrisoarea aceasta am păstrat-o mereu cu grijă asupra mea. Iată şi conţinutul ei:

La 2 septembrie 1702

Marchize,

Fiul domniei-tale, Jérôme, s-a născut ieri în zori, la ora şase, ceea ce, dacă este adevărat că cine se scoală de dimineaţă, departe ajunge, îi prevesteşte un mare noroc. Este un băieţel frumos, voinic, neastîmpărat, un adevărat drăcuşor cu corzi vocale puternice. Loretta şi Giuseppina au şi înnebunit după el şi nu mi-au ascuns că va fi, ca şi tatăl lui, un mare seducător. Aceste două pieze-rele nu scapă nici un prilej pentru a mă face să crăp de ciudă.

Aşa cum mă rugai în scrisoarea trimisă din nu mai ştiu care ţară africană, îţi trimit acest bilei printr-un mesager care va pleca chiar azi la Nantes şi îl va

înmîna căpitanilor corăbiilor ce se pregătesc să pornească spre Indiile Occidentale. Nu te supăra prea tare dacă e scurt, călăule, întrucît trebuie să-l scriu de cinci ori, spre a fi sigură că-l vei primi, la Cartagena, la Panama, prin Portobello, la Campeche, la Vera Cruz, sau la Havana. Chiar şi departe de mine, domnule, abuzezi de slabele mele puteri, şi dacă socoţi că vei descoperi în America o femeie care să mă întreacă în merite, înseamnă că eşti un monstru ce nu-i vrednic să mai facă umbră pămîntului.

La drept vorbind, nu mă tem că vei fi în stare de o nerecunoştinţă atît de cumplită, dragul meu Fortunat, şi, oricît de puternică ar fi emoţia ta, nu-ţi pierde cumpătul cînd vei citi mîzgălelile astea, deoarece soţia ta a îndurat cu bărbăţie încercarea de a aduce pe lume un prim-născut. Mamma tot nu se poate dumiri. Dă-mi voie doar să-ţi reamintesc că, făcînd legămîntul de a pune să se citească atîtea slujbe cîte săptămîni vei lipsi, pentru a te întoarce mai repede, admirabila mea mamă a ajuns la a treizeci şi şaptea slujbă, şi a început să intre la bănuială că preotul nu le-ar face cu tragere de inimă.

Grăbeşte-te, dacă nu vrei să mor.

Yolande

Scrisoarea tremura în mîinile mele. Mi-am ridicat ochii. Ravoisier citise se vede pe chipul meu sentimentele ce mă cuprinseseră cît mă cufundasem în lectură, deoarece un zîmbet pe jumătate slugarnic, pe jumătate speriat, îi flutura pe buze.

— Veşti bune, domnule viconte? îndrăzni el să mă întrebe cu o voce spartă.

Am săltat din umeri. Dispreţul meu faţă de el nu se micşorase, dar nepăsarea luase locul iritării. Făcea parte dintr-o lume în care domneau lăcomia, minciuna, reaua-credinţă, invidia, toate formele josniciei. Eu însă ţineam de o lume în care strălucea zîmbetul ameţitor al Yolandei. Prezenţa mea la Portobello se datora unei întîmplări nefericite. N-aveam nimic comun cu natura aceasta înveninată, cu oamenii grosolani, brutali sau pur şi simplu amărîţi, care foiau în jurul meu, ca într-un vis. *Aegri somnia*[1]...

Da, pungaşul ăsta de Ravoisier pricepuse că citirea scrisorii mă dezarmase. N-aş fi vrut să rămînă cu credinţa că de-acum înainte era scos basma curată, dar nici nu mă simţeam în stare să-i vorbesc mai departe pe un ton ameninţător. Mă cuprinsese deodată o poftă nebună să rîd, să sar în sus, să dau frîu liber bucuriei. Mă încruntai; încercam să-mi ţin firea. La naiba cu slăbiciunea! Trebuia să uit pentru cîteva clipe vestea care mă năucise, să uit că eram soţul fericit al preafrumoasei Yolande, tatăl copleşit al năzdrăvanului Jérôme. (Să uit toate astea! Ce nebunie!)

Am tuşit, ca să-mi dreg glasul şi i-am spus:

— Vezi-ţi de treaba dumitale, Ravoisier, şi adu-ţi aminte că necinstea sfîrşeşte totdeauna fie în temniţă, fie la galere.

Vorbele mele sunau fals şi smintitul o simţea bine, întrucît îmi răspunse cu o mutră de cîine bătut:

— Ah! domnule, ceea ce se numeşte necinste poate fi condamnabilă, cînd e singurul mijloc de a te ţine în viaţă?

Neruşinarea cuvintelor lui mă ajută să-mi recapăt prezenţa de spirit.

---

[1] *Vise urîte (lat.).*

— Ravoisier, dacă mai adaugi şi cinism la pungăşiile dumitale, izbucnii prefăcîndu-mă că-mi scot sabia, am tot ce-mi trebuie ca să-ţi bag minţile în cap. Mîine în zori plec spre Panama, împreună cu convoiul de negri. Bineînţeles, bolnavii vor rămîne aici, şi vreau să primească toate îngrijirile necesare stării lor. Îi voi vedea la întoarcere, şi va fi vai de pielea dumitale dacă îmi voi da seama că au fost chinuiţi.

— O să fac tot ce-mi porunciţi, domnule, zise el făcînd o plecăciune adîncă.

Capitolul 16

Între Portobello şi Panama sînt douăzeci şi şase de leghe şi, în chip obişnuit, e nevoie de cinci zile pentru a le străbate. Noi am făcut şapte. O călăuză *zambo*[1] mergea în capul coloanei. După el urmau, în picioarele goale, o sută cincizeci de negri, escortaţi de trei păzitori înarmaţi. Eu încheiam convoiul, pe cal. Captivii nu erau legaţi în lanţuri, aşa cum se obişnuieşte în insulele franceze. Pe meleagurile acestea proporţia este de douăzeci de negri la un alb, şi negrii eliberaţi, destul de numeroşi, sînt în stare să se revolte.

În primele două zile, plouă fără întrerupere. Rîurile ieşiseră din albie şi apa ajungea pînă la chinga calului meu. Negrilor le venea pînă la brîu. Se întîmpla ca unul din ei să se împiedice de o tulpină sau să se încurce în vreo liană nevăzută şi dispărea într-o bulbuceală mîloasă. Făceam popas noaptea, în adăposturi improvizate, aşezate pe mici ridicături de pămînt, unde eram oarecum feriţi de umezeală. Puneam la încălzit, în nişte cazane ruginite, o fiertură prăpădită de grîu din Turcia. Fiecare captiv primea, într-un blid de lemn, cîte o raţie de două polonice, după care se culca pe pămîntul bătut.

După cîmpia năpădită de ape, dădurăm de munţi cu făgaşuri bolovănoase, făcute de capre, unde am fost nevoit să cobor din şa, deoarece calul putea să se

---

[1] *Metis din tată negru şi mamă indiancă. (N.A.).*

poticnească şi să se prăvălească în fundul prăpastiei. Picioarele negrilor erau zdrobite şi pline de sînge. O tînără negresă căzu şi se răni la genunchi. Nu mai putea umbla. Spre uimirea fraţilor ei de sînge, am urcat-o în şa şi am continuat drumul ţinînd calul de căpăstru. Cînd am ajuns la destinaţie şi mi-am numărat oamenii, am văzut că zece dintre ei lipseau.

Domnul Le Cordier, directorul Companiei la Panama, era un om de treabă, rătăcit în această parte a lumii unde mişună tot felul de puşlamale. Avea vreo cincizeci de ani, părul cărunt, o statură frumoasă şi purtări elegante. A vrut să mă găzduiască în casa lui modestă, dar construită din piatră, spre deosebire de majoritatea celorlalte case din oraş care, după jefuirea lui de către piraţii lui Morgan, fusese reconstruit din lemn.

— Panama, îmi spuse el, nu este decît umbra a ceea ce a fost. Aproape toţi spaniolii care vin în Indii sînt nişte oameni sărmani, care crăpau de foame la ei acasă, îşi închipuie că vor duce aici o viaţă de plăceri, că-şi vor umple pungile de galbeni şi că toate femeile li se vor arunca de gît. Mă rog, trec oceanul *para buscar la vida*, „pentru a căuta viaţa”, cum zic ei. Abia sosiţi, două treimi din ei mor, sleiţi de puteri. Cei rămaşi în viaţă se risipesc prin cîmpiile din împrejurimi, se încurcă cu indience sau mulatre, pe care le stîlcesc în bătăi, şi trăiesc cu ele în cea mai neagră mizerie. Iar ofiţerii, pe care Regele Catolic îi trimite să-i guverneze provincia, sînt atît de prost plătiţi, încît se cred îndreptăţiţi în chip tacit să se căpătuiască. Şi-aşa încep fraudele. Le fac înlesniri traficanţilor de negri, sau, cum le spun ei, *metedores*. Aceştia îşi aduc marfa de pe coasta Atlanticului, pe nişte drumuri anevoioase, printre flori carnivore, mărăcini şi cactuşi ţepeni ca

lumînările şi plini de spini, cărora indigenii le zic „suspinul fecioarei”. De pe munte fac semnale, cum s-au înţeles, către navele de contrabandă, şi lemnul de abanos este îmbarcat noaptea, la cîteva leghe mai spre sud de Panama. De aici, se duc la Payta, unde trebuie să plătească o taxă de cinci piaştri şi jumătate pentru fiecare negru mort pe mare, chiar dacă leşul a fost aruncat în valuri. De la Payta la Lima, mai au de străbătut, pe uscat, un drum de două sute cincizeci de leghe. Călătoria durează două luni. Pe mare, ar avea nevoie de şase sau opt luni, ba chiar un an, din pricina vînturilor potrivnice care te obligă să navighezi în volte, cu vînt de bulină şi cît mai la adăpost de vînt. Preţul curat al întreţinerii unui negru de la Panama la Los Reyes ajunge la şaizeci şi opt de piaştri şi trei reali. Dar el a fost cumpărat pe sub mînă cu o sută cincizeci de piaştri, şi este vîndut în Peru cu şase pînă la şapte sute, aşa că beneficiul e pe măsura riscului. Cîştigul poate fi socotit la cel puţin trei sute de piaştri de fiecare bucată de abanos.

Domnul Le Cordier oftă. Părea deznădăjduit. Spuse mai departe:

— Şi înşelătorii, domnule, au complici unde nu te aştepţi. Pe orice marfă de contrabandă se poate pune poprire, în orice loc ar fi. Unde credeţi domnia-voastră că traficantul îşi lasă în siguranţă captivii, dacă nava care trebuie să-i ia întîrzie să se arate? Nu veţi ghici niciodată. La preoţi, domnule, chiar aşa, în casele parohiale sau în mînăstiri, unde bieţii negri sînt stropiţi cu agheasmă, contra cost. Care guvernator, ca să nu spun care vice-rege ar fi îndeajuns de îndrăzneţ să forţeze uşa unui om al bisericii, în ţară spaniolă?

După această declaraţie, mi-am dat seama că domnul Le Cordier era în străfundul inimii lui ostil

negoţului cu negri şi l-am întrebat dacă nu-l socotea împotriva doctrinei evanghelice.

— Pot să mă bizui, domnule, spuse el, că ce vorbim rămîne între noi?

— I-am dat cuvîntul meu de onoare şi el clătină din cap.

— În acest caz, domnule, am să vă mărturisesc că starea acestor bărbaţi, femei şi copii, din nefericire smulşi cu forţa din ţara lor şi care sînt puşi să treacă oceanul pentru a fi vînduţi la mezat, îmi frămîntă neîncetat conştiinţa şi întotdeauna m-am străduit să le îndulcesc soarta. N-am înţeles niciodată de ce papa nu numai că îngăduie, dar şi aprobă o asemenea siluire a condiţiei umane.

— Şi cu toate acestea sînteţi în slujba Companiei.

— Fără îndoială, dar contrabandiştii se poartă cu negrii mai rău decît oamenii noştri de la *Assiente*. Aici cel puţin, eu sînt cu ochii în patru.

Lăsînd la o parte cîteva cugetări ale răposatului locotenent Pigache, era pentru prima dată cînd auzeam un om în toată firea vorbindu-mi despre negoţul cu negri însufleţit de principiile raţiunii, fără să înăbuşe glasul inimii. Mă prinse dorinţa să-l întreb dacă a auzit vorbindu-se de un oarecare căpitan Lafortune şi ce gîndea despre el. Prudenţa m-a făcut să mă stăpînesc şi l-am întrebat doar ce motive îl îndemnaseră să primească acest post. Dădu din cap.

— Domnule, aş putea să vă răspund: sila de lume, aşa cum e făcută de cei care ne guvernează. Dar, pe de o parte, sînt un supus credincios al regelui şi, pe de altă parte, popoarele au şefii pe care îi merită. De altfel, de ce m-aş feri să nu spun că viaţa la Paris, unde am petrecut patruzeci de ani, este, în ciuda tuturor lucrurilor, mai veselă decît la Panama? Supărător este

doar că oamenii se lasă uşor înşelaţi, şi nu deosebesc ceea ce este important de ceea ce nu este. Francezul, şi mai mult încă francezul din Paris, e uşuratic, domnule. Ce mai la deal la vale, la şaisprezece ani am intrat la banca lui Samuel Bernard, unde am ajuns repede unul dintre principalii ei comişi. Acest mare om de finanţe, pe care regele avea să-l facă în curînd cavaler, mă stima şi voia să-mi înlesnească reuşita. Aveam toate motivele să văd viitorul în cele mai ademenitoare culori, aveam o soţie pe care o iubeam şi un fiu care făcea studii strălucite la colegiul Harcourt. Amîndoi au murit în două luni de vărsat-negru, şi, în scurtă vreme, n-am mai putut să îndur spectacolul pe care mi-l oferea oraşul unde fusesem atît de fericit. Mă revedeam pretutindeni împreună cu cei dragi pe care îi pierdusem. Cînd mă întîlneam cu un prieten însoţit de nevasta lui, fugeam unde vedeam cu ochii. Mă simţeam un străin în propria mea ţară. Nu după mult m-am gîndit că singurul leac pentru ipohondria mea ar fi să plec undeva departe. Cavalerul Bernard pregătea atunci, cu încuviinţarea regelui, întemeierea Companiei *Assiente*. M-a trimis aici, unde mă strădui să mă port ca un om de omenie.

I-am strîns mîna cu căldură. M-am gîndit la Yolande, la Jérôme. Şi ei erau la bunul plac al unei lovituri a soartei. Despărţit de ei prin luni de navigaţie plină de primejdii, puteam dispărea fără să-mi revăd soţia, fără să-mi cunosc fiul. În ceasul acesta, cînd stăteam de vorbă în tihnă cu bunul domn Le Cordier, bînd suc de *guana-bana*, lăptos şi dulce, poate o primejdie de moarte plutea deasupra capetelor celor dragi mie.

— Dacă v-am înţeles eu bine, i-am spus, aş avea nevoie de patru luni ca să ajung în Peru şi să mă întorc.

Le Cordier ridică braţele la cer.

— Socoteala nu e bună. Cel puţin şase luni, domnule, deoarece cinci sute cincizeci de leghe despart oraşul Panama de Lima, care se află la douăsprezece grade şi jumătate latitudine sudică. Mai întîi trebuie să debarcaţi la Payta, înainte de a coborî de-a lungul coastei, drum pe care vă pot aştepta surprize neplăcute. Uneori puteţi întîlni în cale munţi de nisip, pe care veţi fi nevoit să-i ocoliţi la o distanţă respectabilă, întrucît se întîmplă ca nisipul să alunece brusc în mare şi aţi risca să vă acopere cu totul.

— Domnule, nişte evenimente neprevăzute au produs o întîrziere serioasă în itinerariul meu. După Panama venea pe listă oraşul Lima. Ceea ce mi-aţi spus mă face să socot mai puţin arzătoare necesitatea unei asemenea călătorii.

Zîmbi.

— Vă înţeleg şi, dacă îmi îngăduiţi să vă dau un sfat, iată ce vă sugerez să raportaţi la Paris. În cazul în care Compania va lua hotărîrea să întemeieze o factorie la Lima, cel mai sigur lucru ar fi să trimită acolo nave, pe care le va pune să treacă prin strîmtoarea Magellan. Fiindcă în Peru nu poate fi vorba să se poată construi nici cea mai mică lotcă de pescari. Mai departe, pentru a se realiza un profit însemnat, este absolut necesar să se asigure transportul a cel puţin o mie cinci sute de negri pe an.

Hotărîrea mea era luată. Nu mă mai gîndeam decît la drumul de întoarcere. Oceanul Pacific îşi desfăşura în faţa mea nesfîrşita-i pînză albastră, deplin neclintită sub muşcătura soarelui.

— Domnule Le Cordier, vă rog să mă credeţi că vă rămîn îndatorat. Mîine voi pleca spre Portobello. Mai am de luat o hotărîre în privinţa slujbaşului Companiei,

asupra căruia mi-ar plăcea să cunosc şi părerea domniei-voastre.

— Ah! domnule, îmi răspunse el, acest Ravoisier este un adevărat candidat la spînzurătoare, asupra căruia nu mi-am făcut niciodată vreo iluzie. Ştiu că, din fiecare încărcătură cu lemn de abanos, ia trei dintre cele mai frumoase negrese, cu care trăieşte în concubinaj pînă la sosirea corăbiei următoare, cînd are putinţa să le înlocuiască. Mai reţine şi captivi, pe care îi vinde în folosul său şi îi trece apoi în registru precum că ar fi murit în timp ce erau transportaţi spre rezervaţie. E foarte greu să-l poţi controla, într-atît de viciat este locul acela.

— De ce atunci, ştiind cine este, să nu-i tăiem acestui ticălos calea de a mai face vreun rău?

— Am scris Companiei şi am semnalat jafurile la care se dedă. Mi s-a răspuns să-l dau afară de îndată ce îi voi găsi un înlocuitor. N-am pus încă mîna pe asemenea pasăre rară. Iar în ce priveşte rezervaţia de negri, Ravoisier a primit în mai multe rînduri ordinul de a o strămuta departe de lagună. De fiecare dată pretinde că nu poate găsi ceva mai bun.

I-am împărtăşit domnului Le Cordier intenţia de a da foc cu mîna mea acelei rezervaţii, dacă la întoarcere o voi găsi tot acolo.

— Feriţi-vă să faceţi una ca asta, strigă el. Negrii vor dormi atunci sub cerul liber. Pe meleagurile astea am învăţat că oricînd poate fi şi mai rău decît este. Iată de ce şovăi mereu în clipa cînd trebuie să schimb cel mai mic lucru.

Mă privi drept în ochi.

— Credeţi poate că e o dovadă de laşitate?

Şi adăugă, cu glas scăzut:

— Sea lo que fuere! [1]

La Portobello l-am revăzut pe Ravoisier fără nici o plăcere. Se gudura mai mult ca oricînd. Lipsisem cincisprezece zile şi începu prin a-mi atrage atenţia că nenorocirile vin pe capul omului pe nepusă masă şi că o bruscă epidemie de tifos a dat iama în rezervaţia de negri, chiar a doua zi după plecarea mea. Pe scurt, din cei cincisprezece negri pe care îi lăsasem mai mult sau mai puţin atinşi de boală, nici unul – dacă te luai după el – nu scăpase.

În călătoria mea la Panama nu fusesem însoţit nici de părintele Cornélius, nici ele domnul de Montgaillard. Îi lăsasem puteri depline acestuia din urmă, rugîndu-l să supravegheze în chip discret rezervaţia de negri. Astfel a putut să observe că, dacă la patru zile după plecarea mea, trei negri se săvîrşiseră neîndoios din viaţă, în schimb cei doisprezece rămaşi, care păreau să se întremeze, dispăruseră cu toţii într-o noapte.

L-am luat cu mine în baraca lui Ravoisier, pe care l-am întrebat pe negîndite cum se putea ca doisprezece negri, în aparenţă sănătoşi, să moară şi să fie îngropaţi într-un timp atît de scurt.

Slujbaşul se schimbă la faţă şi bîigui:

— Dar, domnule viconte, aici se moare mai repede ca în altă parte.

— Într-adevăr, asta s-ar putea să ţi se întîmple şi ţie, ticălosule, i-am spus punînd mîna pe sabie. Acum ai să vii cu noi la rezervaţie, noi pe cal, şi tu în faţa noastră, pe jos.

Străbăturăm Portobello în această formaţie. Negrii, care alcătuiesc trei sferturi din populaţia oraşului, ne priveau trecînd cu gura căscată şi, în spatele nostru, izbucneau în rîs şi se băteau peste şolduri.

---

[1] *Fie ce-o fi (span.). (N.A.).*

Rezervaţia era goală. După ce am cercetat-o în toate ungherele, i-am poruncit lui Ravoisier să pună foc în cele patru colţuri ale aşezării. Se supuse, cu capul plecat şi fălcile încleştate. Focul se aprindea încet, deoarece abia se isprăvise anotimpul ploios şi toate casele erau îmbibate de umezeală. Dar, în ziua aceea, soarele ardea puternic. După un ceas, întreaga rezervaţie era cuprinsă de flăcări.

— Să te socoti un om fericit, i-am spus slujbaşului înspăimîntat, că nu arzi şi tu odată cu ea, aşa cum ai merita. Cei doisprezece negri pe care i-ai sustras Companiei ţi-ar fi adus un cîştig de trei mii şase sute de piaştri. Vei da această sumă pentru construirea unei rezervaţii noi, situate într-un loc mai puţin insalubru. Peste puţină vreme domnul Le Cordier va controla dacă ordinele mele au fost aduse la îndeplinire. Dacă nu, vei fi tras în judecată. Şi acum, du-ne acasă la tine.

Şi casa lui Ravoisier era de lemn, dar, înăuntru, mobile spaniole, bogat sculptate, covoare, obiecte de aramă şi cositor dovedeau că profitase din plin de pe urma furtişagurilor. L-am întrebat dacă are slujnice negrese. Ochii îi scînteiară; avu un zîmbet mîrşav.

— Îndată, domnule viconte.

Dispăru cîteva clipe. Se întoarse împingînd înaintea lui trei tinere negrese moarte de frică, foarte nurlii şi purtînd pe cap tulpane colorate. Ne priveau pe sub gene, legănîndu-şi şoldurile.

— La dispoziţia domniei-voastre, domnule viconte. Vă asigur că nu veţi avea să vă plîngeţi de ele.

— Ţi le-ai însuşit pe nedrept, i-am spus. De acum încolo vor fi libere. Le voi duce la Vera Cruz, unde îşi vor putea cîştiga traiul ca slujnice. Să nu te mai apuci să furi cu neruşinare Compania, dacă nu vrei s-o sfîrşeşti cu ştreangul de gît.

Am ridicat ancora a doua zi, luîndu-le pe cele trei negrese, Putheria, Erifila şi Ifigenia. Pînă la Vera Cruz, părintele Cornélius avea să păzească domnişoarele. În fiecare dimineaţă le învăţa catehismul, şi în fiecare seară le punea să repete cele zece porunci, stăruind asupra însemnătăţii celei de-a şasea şi a celei de-a noua, înainte de a închide uşa, învîrtind de două ori cheia, pe care o păstra în buzunar. Astfel, mateloţii, cărora le ieşeau ochii din cap cînd treceau fetele pe lîngă ei, fulgeraţi de privirea cumplită a dominicanului, rămîneau cu buzele umflate.

Perioadele de calm se îmbinau cu cele de vînt contrar. Am navigat astfel patruzeci şi cinci de zile. Abia pe la jumătatea lui decembrie am ajuns în portul Vera Cruz, fără să fi zărit vreo pînză. Rada, dominată de fortăreaţa Santiago, nu e bine adăpostită şi a trebuit să afurcăm zdravăn ca să nu ne ia vîntul.

Comisul Companiei, Lalagade, nu îşi luase postul în primire decît de o lună şi nu se gîndea decît cum să plece mai repede. Acest om din Landes, lung şi uscat ca un ciomag, cu o bărbie ascuţită şi pricăjită la înfăţişare, semăna cu un bîtlan. Îmi spuse de cum mă văzu că doar un nebun sau un om blestemat de soartă putea trăi la Vera Cruz. În toată provincia nu se putea vinde mai mult de două sute de negri pe an, deoarece aceste locuri sînt împînzite de indieni care, pentru un taler, primeau să muncească o săptămînă întreagă. Pe deasupra, pămîntul era sărac, şi captivii nu puteau fi daţi la un preţ mai mare de trei sute de piaştri, plătibili în coşenile.

— De altfel, continuă el, de cînd am sosit aici n-a acostat nici o corabie cu negri şi rezervaţia mea e goală.

Nu părea să fie un om rău. I se aprinseră ochii cînd i-am prezentat neagra trinitate alcătuită din Pulheria, Erifila şi Ifigenia, atrăgîndu-i atenţia, că nu erau de vînzare, ci de închiriat. Pînă atunci avusese ca slujnică o indiancă bătrînă, care îl ţinea numai în *tortilla* cu *chile*, de-i lua foc cerul gurii.

— Am s-o dau afară pe baba asta care vrea să mă otrăvească, şi sînt gata să le angajez pe cele trei micuţe, dacă n-au pretenţii prea mari, spuse el înveselit, dar vă rog din suflet, spuneţi-le acelor domni că cea mai modestă slujba de scrib pe strada Quincampoix mi-ar conveni mai mult decît aceea pe care o am aici.

N-aveam motive să rămîn mai mult la Vera Cruz, unde n-am stat decît patru zile. Înainte de a ajunge în Franţa, nu trebuia să ne mai oprim decît la Havana, şi gîndul acesta mă îmbăta. Aveam însă de străbătut trei sute de leghe, într-un anotimp nu prea propice, cînd vîntul suflă tot mereu dinspre nord. Vreme de trei săptămîni a trebuit să navigam cu vînt de travers prin golful Campeche şi cînd, în sfîrşit, am înconjurat capul Catoche, părintele Cornélius făcu pe punte o slujbă de mulţumită. Totuşi ne-au mai trebuit încă cincisprezece zile pînă să ajungem în raza capului San Antonio, punctul cel mai dinspre apus al Cubei, şi aproape o săptămînă pînă să trecem prin faţa turnului crenelat care străjuieşte portul Havana.

Directorul Companiei în insula cea mare era domnul de Beaugiron, un gentilom scurt de statură, din Saintonge, care, întorcîndu-se din Italia, unde avusese merite deosebite în lupta de la Marsala, sub conducerea mareşalului Catinat, îşi găsise soţia ţesînd o intrigă amoroasă cu un vecin, pe care l-a expediat

repede pe lumea cealaltă dintr-o lovitură de sabie. Arestat şi surghiunit, scăpase doar prin mijlocirea unei verişoare îndepărtate, prietenă cu doamna de Maintenon, cu condiţia totuşi să nu se mai audă niciodată vorbindu-se de el. Se îmbarcase atunci în portul La Rochelle, pe o fregată cu numele de *la Vierge-de-Bon-Port*, ceea ce n-o împiedicase să eşueze pe coasta Masulipatnam. Capturat de mahraţi, evadase şi, mergînd de-a lungul coastei Coromandel, străbătînd o regiune cumplită, plină de bălţi, ajunse la Pondichéry, unde izbuti să se îmbarce spre Franţa şi, de aici, spre Cuba, unde spera să-şi refacă viaţa.

Aveam unele puncte comune cu domnul de Beaugiron, soldat, apoi marinar, şi eram făcuţi să ne înţelegem. Aşadar, ne-am simpatizat pe dată. Era un bărbat cu faţa rotundă, obrazul trandafiriu şi nişte ochi albaştri care puteau trage omul pe sfoară. L-ai fi crezut un visător, dacă din cînd în cînd nu i-ar fi fulgerat în priviri o licărire ce dovedea un suflet dîrz. Întîi îmi povesti, de parcă ar fi fost cel mai simplu lucru din lume, cum omorîse cu mîna lui, în urmă cu două zile, doi hidalgos care, ieşind de la o cină îmbelşugată, i-au cerut socoteală că se uită prea îndeaproape la nevestele lor.

— Mi-a venit să cred că ei nu se mai uitaseră la aceste vieţuitoare din ziua cununiei. Erau nişte babe mustăcioase, una pîntecoasă ca o butie, cealaltă lungă cît o zi de post, cărora, doar dacă nu chiorîsem, nu le puteam adresa cu sînge rece decît nişte zîmbete de politeţe compătimitoare. Totuşi, din pricina lor, oamenii au primit şase degete de fier în coaste şi în prezent slujesc drept hrană peştilor din port. Spaniolii ăştia sînt încă şi mai nebuni decît noi, domnule, aşa cum o

dovedesc prin luptele cu taurii. Le place să vadă cum curge sîngele, chiar dacă e al lor.

Domnul de Beaugiron îmi făcu cinstea să mă primească în casa lui, vastă şi mobilată cu gust. N-am scăpat prilejul să-l felicit, şi îmi spuse rîzînd că era plin de datorii, dar, pentru a insufla încredere creditorilor, trebuia să trăiască pe picior de mare boier.

Era un bărbat ciudat acest domn de Beaugiron. Interesele Companiei nu păreau să-l preocupe peste măsură. Îmi mărturisi totuşi, cu o candoare desăvîrşită, că în Cuba se puteau plasa şase sute de negri pe an şi că îşi aranja unele cîştiguri oneste de pe urma mărfurilor exotice transportate în Franţa, cum ar fi zahărul alb şi cenuşiu, tutunul, pielăria, lemnul de Campeche şi arama extrasă dintr-o mină situată la şaizeci de leghe de Havana.

Mă luă să ne plimbăm călare prin ogoarele de trestie de zahăr, care se întindeau cît vezi cu ochii, îmi dădu să beau un rachiu care aluneca pe gît ca o pulbere de foc, mîngîie fără gînduri rele sînii cîtorva negrese rezemate de gard, care gînguriră de plăcere, şi dădu, în ajunul plecării mele, o mare masă cu douăzeci şi cinci de tacîmuri, la care fu invitat guvernatorul, un grăsun cu o lăcomie la fel de mare ca şi colegul său din Cartagena.

A doua zi, în zori, era pe cheu pentru a-şi lua rămas bun şi a-mi dărui o cutie de lemn de cedru, cu o livră de tutun de prizat.

— Veţi fi obligat să vă gîndiţi la mine de fiecare dată cînd veţi strănuta, îmi spuse el.

— Într-un cuvînt, i-am spus după ce i-am mulţumit, sînteţi un om fericit.

Dădu din cap.

— Ca să fie fericit, domnule, înţeleptului îi este de ajuns să trăiască de parc-ar fi.

Această cugetare plină de bun-simţ îmi rămase în minte pînă în clipa cînd se pierdură în depărtarea valurilor, turnul portului, clopotniţele bisericilor şi muntele care domină oraşul Havana. Nu-mi mai rămînea decît să străbat miile de leghe de apă sărată care despart Antilele de Franţa. Totuşi nu-mi sta în putinţă să mă opresc în Açores, cum aş fi făcut dacă Portugalia nu s-ar fi aliat cu Anglia şi Imperiul. M-am hotărît să ajung în Guadelupa înainte de a pluti spre insulele Canare.

Am stat trei zile la Pointe-à-Pitre, pentru a ne reface proviziile de apă, de lemne şi de hrană. Extrag din jurnalul de bord că încărcătura se compunea din două sute de bărdace cu apă, opt sute de baniţe de porumb, patru sute de baniţe de orez şi cîteva butoaie cu carne de vită sărată. Cu aceeaşi ocazie am îmbarcat şi un chirurg de treizeci de ani, domnul Auguste Goffin, născut în Dunkerque, care, îmbolnăvindu-se de pojar, fusese lăsat pe uscat cu două luni mai înainte de o navă care făcea negoţ cu negri. Era o binecuvîntare, deoarece eram lipsiţi de un om al artei. E-adevărat că părintele Cornélius ţinea locul de medic, dar era mai grijuliu să trimită bolnavii la ceruri, decît să le prelungească şederea în această vale a plîngerii.

Cu ajutorul timpului rău, nu ne-a trebuit mai puţin de două luni bătute pe muchie ca să ajungem în insula Palma, cea mai înspre apus din Canare, şi niciodată nu mi s-a părut o navigaţie mai lungă. Cinci mateloţi au murit de scorbut înainte de sosirea noastră în port. Şi mie, ca şi întregului echipaj, mi se mişcau dinţii şi aveam ulceraţii la gingii, semne certe ale acestei boli ucigătoare. Domnul Goffin ţinu să ne arate că nu era un chirurg de ocazie şi ne obligă să facem o cură de

banane, de lămîi şi de vin grecesc, timp de zece zile cît am stat ancoraţi. Am profitat de acest răgaz pentru a pune să se cureţe corabia, care era la fel de încercată ca şi oamenii.

Am avut o briză bună de est-sud-est, începînd din Palma şi pînă în apropiere de Madera, pe care era mai prudent să o ocolim, deoarece portughezii sînt marinari vestiţi, care nu se tem de nimeni. La cîteva leghe în largul insulelor Desertas se stîrni un gren de o rară violenţă. Cum as fi putut să nu-mi amintesc de furtuna îndurată de *la Pétulante* în aceleaşi locuri, pe vremea cînd nu eram decît un novice la prima traversare? Pe-atunci, veselul Sosthène, plin de viaţă, nu mă părăsea o clipă, Sosthène care acum nu mai era decît un nume pe o cruce de lemn, într-un mic cimitir din Santo Dominguo, la poalele căruia valurile mării se sfărîmau de stînci, Sosthène-Yvon-Placide Goujet, a cărui sabie o aduceam în ţară.

După ce se potoli vîrtejul, nu mai întîmpinarăm decît vînturi contrarii şi, dacă am fost scutiţi de orice întîlnire cu vreo navă inamică, în schimb marea, foarte agitată o zi din două, nu ne-a îngăduit să ajungem în dreptul insulei Noirmoutier decît în zorii primei zile din luna iunie.

Mateloţii, văzînd pămîntul Franţei, începură să salute sfîrşitul încercărilor prin care trecuseră. Unii fredonau, ba chiar cîntau cît îi ţinea gura; alţii dansau *jota*, în sunetele scoase de *tehirola*, care este un fel de flaut cu trei orificii, instrument specific meleagurilor basce.

Această veselie, la care luam şi eu parte, fu de scurtă durată. Mă bărbieream în cabina mea şi aveam obrajii plini de săpun, cînd boţmanul îmi bătu la uşă.

— Căpitane, pînză la tribord. O navă mare de cel puţin cincizeci de tunuri. Probabil de-a englezilor.

Am alergat pe punte, încă mînjit de clăbuc, şi am cercetat corabia cu luneta. Nu încăpea nici o îndoială: aveam în faţa noastră o navă de linie, străpunsă de şaizeci de saborduri, din care îşi scoteau gîtul nu nişte tunuri de lemn, ci nişte ameninţătoare guri de bronz. Se vedea bine că nutrea intenţii duşmănoase, deoarece venea spre noi cu toate pînzele desfăşurate. Îşi ridică pavilionul. Boţmanul nu se înşelase. Am desluşit numele: *Seven Stars*.

Poziţia sa între noi şi uscat îi înlesnea planul. Sufla un vînt puternic de răsărit şi, pentru a ne îndepărta de ea, nu puteam decît să ne întoarcem în larg. Nu ţineam deloc să mă expun unor primejdii, cînd ajunsesem atît de aproape de ţel, dar, într-un sfert de ceas, se apropiase la o bătaie de tun şi ne trimise prima salvă care, din fericire, nu ne pricinui stricăciuni grave.

Văduvit de catarge, *Vulcain* s-ar fi aflat într-o situaţie proastă, deoarece era de ajuns ca *Seven Stars* să profite de superioritatea artileriei sale pentru a ne trimite la fund. Am avut atunci prilejul să-i mulţumesc în străfundul inimii mele căpitanul Fulminet, pentru lecţiile admirabile pe care mi le dăduse: „Adu-ţi aminte, domnule sublocotenent, velele bine orientate permit o întoarcere de şaizeci de grade sub vînt. Nu uita regula navigaţiei în volte: de două ori drumul şi de trei ori timpul. Te aşezi în vînt şi vii peste inamic, cu vîntul în spate, sau scapi de el în direcţia voită.”

Schimbîndu-şi direcţia, la ordinul meu, *Vulcain* avu norocul să nu se aleagă decît cu o duzină de ghiulele în cocă, înainte de a ieşi din bătaia tunurilor. Ultima ghiulea, la capătul traiectoriei, avea să mă aleagă din nefericire drept ţintă. După ce sări pe puntea

superioară, mă atinse în mijlocul coapsei stîngi, şi îmi pierdui cunoştinţa.

Cînd mi-am venit în fire, domnul Goffin mă pansa. Îmi zîmbi cu blîndeţe, văzînd că deschid ochii.

— Nu vreau să vă ascund nimic, căpitane. V-aţi rupt piciorul, dar ce-are a face! O să-l vindecăm noi!

Domnul Itturi, secundul meu, se apropie şi el.

— Ne-au plătit-o scump, domnule, îmi spuse. Le-am doborît trinchetul şi acum nu mai sînt în stare să ne ajungă din urmă.

Am mai avut puterea să glumesc.

— Domnilor, mi-am rupt piciorul drept pe uscat, acum, cel stîng pe mare. Ca să nu stîrnim gelozii!

Părintele Cornélius se aplecă spre mine.

— Aveţi încredere în bunătatea lui Dumnezeu, fiule.

— Amin, părinte.

La lăsarea serii ancoram în rada portului Paimboeuf.

Capitolul 17

Îmi venise şi mie rîndul să stau lungit într-un pat al spitalului marinei, la Paimboeuf, aşa cum păţise căpitanul Dufourneau, cu nouăsprezece luni mai înainte. Ca şi el, aveam piciorul drept pus într-o gutieră. La debarcare, aş fi vrut să mă arunc într-o caleaşcă, să alerg la Paris. Domnul Goffin, făcînd uz de calitatea sa de chirurg cu răspundere, se împotrivise. Dacă nu aşteptam pînă ce se lipea osul, riscam, după părerea lui, să rămîn şchiop tot restul zilelor mele. Amintirea tatii cu un picior mai scurt, mă îndemnase să fiu ascultător.

După ce mi s-a pus la loc osul cu dubla lui fractură, primul meu gînd a fost, bineînţeles, să-i scriu soţiei mele, rugînd-o să vină la Nantes cît mai repede. Atrăsesem atenţia curierului, trimis special pentru a-mi duce mesajul la destinaţie, că eu însumi deşelasem sub mine şase cai, făcînd acelaşi drum, şi dacă el nu va deşela zece înseamnă că e un păcătos.

Voinicul nu speti decît cinci cai, şi ajunse la Paris în patru zile, lucru ce putea fi socotit o faptă mai măreaţă decît a solului de la Maraton. Yolande, luînd cu ea un copil de zece luni, într-o caleaşca trasă de şase cai, făcu acelaşi drum în şase zile. Astfel, la zece zile după operaţie, cum tocmai isprăvisem de scris raportul către Compania *Assiente* şi, prin fereastra deschisă spre arşiţa lui iunie şi mirosul mării, priveam pescăruşii

rotindu-se deasupra estuarului şi scoţînd ţipete ascuţite, uşa camerei se deschise şi, în spatele călugăriţei care se dădu la o parte pentru a o lăsa să treacă am zărit-o pe soţia mea, ţinîndu-l în braţe pe fiul meu.

Nu se schimbase prea mult, draga mea Yolande, în nouăsprezece luni de despărţire. „Bruneta focoasă”, „amazoana sarazină”, după definiţia tatii, avea acelaşi foc verde în priviri, aceeaşi strălucire a dinţilor, aceeaşi arcuire a bustului, care mă făcuseră s-o îndrăgesc atît de mult. Mi se părea însă că maternitatea îi adăugase un dram de gravitate. Înainta spre mine şi aşeză copilul pe pat, spunîndu-mi cu glas pierit:

— Iată-l pe fiul domniei-tale, domnule.

Era un copil frumos, cu ochi întunecaţi, brunet ca mama lui şi care promitea să aibă tărie de caracter, deoarece mă privea cu o calmă curiozitate. Cînd să-l strîng în braţe, numai ce văd că soseşte în goană Giuseppina, dacă nu cumva o fi fost Loretta, dînd drumul unui torent de proteste, pe italieneşte: *«E un bambino molto fragile. Lasciatemi questo angelo, brutto padre! »*

Mi-l răpi pe Jérôme şi o luă la fugă. Uşa se închise în urma ei şi mă întrebai dacă prefăcuta cameristă nu ticluise dinadins lucrurile ca să mă lase singur cu Yolande.

Acum Yolande mă strîngea pe mine în braţe. Şedeam pe pat. Piciorul rupt nu-mi îngăduia efuziunile îndelung aşteptate, dar răsuflarea noastră se împletea, inimile noastre băteau una lîngă alta, nările mi se umpleau de parfumul acela de mii de flori, pe care îl păstrasem în palme după ultima noapte petrecută în braţele ei.

Cît timp dură această fericire tăcută? Nu ştiu, dar cînd Yolande se desprinse de mine, o făcu doar pentru a mă întreba, cu ochii aţintiţi în ochii mei:

— Cum ai fost rănit, Fortunat?

Am fost nevoit să-i povestesc întîlnirea neaşteptată cu *Seven Stars*, cînd nici măcar nu isprăvisem să mă bărbieresc, săritura ghiulelei pe puntea superioară, mirarea chirurgului cînd, după ce am fost rănit, l-am rugat mai înainte de toate să-mi ţină loc de bărbier.

— Aşa eşti tu, te recunosc, eroul meu.

I-am declarat că nu eram un erou, ci un comandant de corabie, care se străduia să-şi facă bine meseria.

— Pe mare, draga mea, lucrurile sînt simple: e sau nu e vînt. Dacă e lipsă la apel, aştepţi pînă începe să sufle. Dacă bate, manevrezi în direcţia lui, determini punctul unde te afli. Şi pe urmă dai de nave inamice, pe care le ataci, sau de care te aperi. Mai bine vorbeşte-mi despre tine.

Scutură din cap şi îmi spuse că, în timpul sarcinii, socotise de cuviinţă să nu apară în lume, şi nu se dusese decît de două ori la Versailles, împreună cu tatăl ei. Şi încă nu s-ar fi dus, dacă n-ar fi stăruit doamna de Maintenon, care continua să-i arate prietenie. A doua oară o vestise pe confidenta regelui că starea ei o va sili de acum înainte să stea în casă pînă cînd va naşte. Doamna de Maintenon încuviinţă, făgăduindu-i că se va ruga pentru ea. După aceea, pe cît o bucuraseră scrisorile mele din Bayonne şi din Goreea, pe atît o îndurerase de moarte lunga mea tăcere din timpul traversării oceanului.

În sfîrşit, Jérôme venise pe lume şi, odată cu îndatoririle de mamă, îşi recăpătase şi încrederea.

O licărire de voioşie îi străluci în ochi.

— Ai fi vrut, domnule, ca o femeie al cărei soţ înfruntă primejdii la mari depărtări să primească la ea în casă nişte damicele şterse sau nişte libertini cinici? Nici nu mi-a trecut prin cap una ca asta. Tata a dat cîteva recepţii, la care ţinea să vin şi eu. M-am dus, fără nici o plăcere. Printre invitaţi era şi prietenul dumitale Saint-Saulge, care a devenit prudent şi respectuos de nu-l mai recunoşti, şi mulţi alţii care, după timide încercări, curmau vorba la prima mea încruntare din sprîncene, deoarece palma pe care i-am tras-o ducelui de L... a intrat în anale, dragul meu. Ştii că regele l-a lăsat pe nefericitul acela să dospească un an întreg la moşia lui? Şi încă nici acum nu se bucură de favoruri ca altădată. De altfel, de şase luni a rămas văduv şi se zice că, disperat de dizgraţia în care a căzut, s-ar gîndi să intre la mînăstire. Cam asta-i tot în materie de intrigi amoroase.

— Yolande, vorbeşte-mi acum şi despre tatăl tău.

— Nu s-a schimbat deloc. Vinde, dă în schimb, cumpără, speculează, face afaceri, şi eşti prezent în proiectele lui. Te şi vede contracciu general de biruri şi s-a supărat foc pe Crozat care zicea să te facă guvernator la Santo Dominguo. Pentru nimic în lume n-ar mai vrea să te ştie departe de el. Nepoţelul l-a scos din minţi. Vrea să-l facă ministru. Mie însă prea puţin îmi pasă dacă voi trăi în Africa, în Asia, sau în America, numai să fiu cu tine, şi sînt gata să-l trimit în iad pe cel care ar vrea să ne despartă.

Îmi luă mîinile într-ale sale şi adăugă:

— Ce mai, îţi jur că n-am să mai pălmuiesc nici un duce.

— Era şi timpul, i-am spus, zîmbind.

Paris. Mamaia. Szigliget.
La Rosias. Paris.
1968-1970

